

Digitized by the Internet Archive
in 2023 with funding from
Kahle/Austin Foundation

Editionum Collegii historici Acad. lit. Crac. Nr. 58

SCRIPTORES RERUM POLONICARUM

Tomus decimus septimus.

Continet:

Historici diarii domus professae Societatis Jesu Cracoviae
annos decem 1620—1629.

FASCICULUS IV.

CRACOVIAE.

TYPIS UNIVERSITATIS JAGELLONICAE.

1899.

Wydawnictwa Komisji hist. Akad. Umiej. w Krakowie Nr. 58.

Ks. Jana Wielewickiego T. J.

DZIENNIK

spraw domu zakonnego

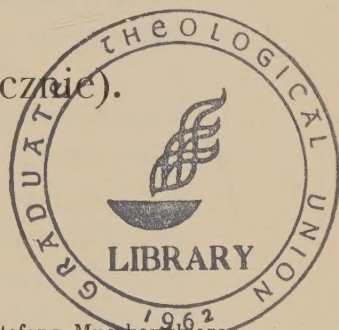
O. Jezuitów u św. Barbary w Krakowie

od r. 1620 do r. 1629 (włącznie).

TOM IV.

Wydanie Akademii Umiejętności w Krakowie z rękopisu ś. p. Stefana Muczkowskiego.

Property of
CBSK
Please return to
**Graduate Theological
Union Library**

KRAKÓW.

CZCIONKAMI DRUKARNI C. K. UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Józefa Filipowskiego.

1899.

DK

4140

537

1872

v. 17

PROPERTY OF
UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARIES
1972

PROEMIUM EDITORIS.

Ecce quartus iam fasciculus in lucem prodit Diarii historici a Joanne Wielewicki S. J. conscripti, decem annos complectens 1620 — 1629, codicis vero manuscripti paginas 210 (fol. 565 — 774).

Primus olim fasciculus, quem a. 1881 doctissimus Josephus Szujski edendum curaverat, codicis pag. 190 exhibuit, annos autem unum et viginti (1579 — 1599); fasciculus vero secundus et tertius, quos annis 1886 et 1889 promulgavimus, paginas 191 — 564 continent, annos vero viginti (1600 — 1619)¹⁾. Ex quo concludi licet, reliqua 649 folia manuscripti Wielewicziani, quae historiam ultimorum decem annorum (1630 — 1639) enarrant, vix aut ne vix quidem uno fasciculo colligenda fore.

Quod ad formam Diarii nostri argumentumque spectat ipsiusque Joannis Wielewicki vitam atque artem scribendi, utpote qui historias has usque ad ultimum vitae suae annum 1639 continuaret, iam in prolegomenis tertii fasciculi uberius disputatum est.

¹⁾ Scriptores Rerum Polonicarum, Tomus VII, editionum Collegii historici Academiae litterarum Cracoviensis nr. 19. Cracoviae a. 1881, continet Diarii Wielew. annos 21, ab a. 1579 — 1599.

Scriptores Rer. Polonicar. Tomus X., editionum Collegii histor. Acad. litter. crac. nr. 32. Crac. a. 1886, continet Diarii Wielew. annos 9, ab a. 1600 — 1608.

Scriptores Rer. Polonicar. Tomus XIV, editionum Collegii histor. Acad. litterar. Crac. nr. 43. Crac. a. 1889, continet Diarii Wielew. annos 11, ab a. 1609 — 1619.

Historiam decem annorum, quam nunc publici iuris fecimus, scribebat Wielewicki eo tempore, quo secunda vice Praepositi munus in Domo Professae ad S. Barbaram agebat, Cracoviam d. 10 septembris 1629 Posnania reversus, ibique commoratus usque ad a. 1633, quod facile probari potest.

Narrans enim Beatum Joannem Berchmanum S. J. a. 1621 d. 13 julii diem obiisse supremum, commemorat vitam quandam ipsius Antverpiae anno 1630 editam. Idemque enumerans Sacerdotes S. J., qui in Japonia die 10 augusti 1622 martyrium pro Christo passi sunt, laudat vitam Caroli Spinolae, Antverpiae 1630 editam. Res vero gestas anni 1625 non fuisse conscriptas nisi anno 1633, patet ex verbis, quae leguntur: »anno 1633 videbimus«.

Jam vero annis 1620 — 1622 prima vice Wielewicki munus Praepositi Domus Professae ad S. Barbaram exercebat hancque ob causam saepius ipsi sui mentio facienda erat in hoc fasciculo. Deinde vero anno 1622 in Congregatione provinciali Procurator Provinciae electus, die 12 junii Romam se contulit cum P. Matthaeo Zberowski, quem socium itineris habebat assignatum. Iter Romanum aggressus est die 5 sequentis mensis, quo tempore pestis grassabatur Cracoviae, P. Sigismundo Obricio interim vices eius explente. Qui tamen peste abreptus est, antequam Wielewicki mense januario sequentis anni (1623) Roma rediret, quam ob rem P. Matthaeus Bembus munus Praepositi Domus ad s. Barbaram per sequentes tres annos suscepit, Wielewicki autem Socium P. Provincialis Georgii Tyszkiewicz et Consultorem Provinciae agebat, donec a. 1625 Posnaniam mitteretur. Ibi Rectoris Collegii munere fungens, usque ad a. 1629 remansit.

De fontibus, quibus Wielewicki in conscribendis annalibus suis usus est, iam in proemio tertii fasciculi plura commemoravimus, hic nova quaedam subiungimus. Citantur igitur in fasciculo hoc quarto nonnulli alii fontes manuscripti, quorum prius mentionem non fecerat, nempe quatuor historiae Collegiorum: Calissiensis, Lublinensis, Posnaniensis et Varsaviensis, omnes, proh dolor! naufragio isto, quod Societas anno 1773 passa est, destructae vel saltem submersae, excepta una historia Collegii Posnaniensis, quae interitui feliciter erepta,

tandem his ultimis temporibus a Bibliotheca nostra Jagellonica comparata est. Unde licuit nobis hos »Annales Collegii Posnaniensis«, cum iis, quae Wielewiewski ipso de instituto narrat, conferre et in notis criticis subiicere. Alios praeterea quatuor codices, qui olim ad Collegium Posnaniense pertinebant, hodie vero in nostra Bibliotheca Jagellonica asservantur, indicavi in nota, quae p. 12 invenitur.

Ea, quae Rempublicam Poloniam spectant, narrat Wielewiewski, more solito, fuse atque verbose. Itaque in hoc fasciculo omnes inventiones maioris momenti eventus, puta: expeditionem Valachicam et eladem nostri exercitus ad Cecorum (1620), bellum Turcicum et celeberrimam victoriam nostrorum ad Chocimum reportatam (1621), seditionem Kozakorum Lissovianorum, confederationem militum Leopoli factam (1622), conspiracyonem quorundam regni procerum contra regem Sigismundum (1624); bellum Livonicum cum Gustavo rege Suecorum (1620) feliciter coeptum et iteratis victoriis illustratum, tandem minus felici eventu (1629) finitum; irruptiones Tartarorum feliciter profligatas; comitia generalia, synodos provinciales cleri latini easdemque cleri rutheni — et alia plurima, quae enumerare longum sit, secundum ordinem chronologicum diligenter exposita.

Historia tandem urbis nostrae Cracoviae, qualis fuerit regnante Sigismundo III, vix apud alium scriptorem invenietur fusius atque uberius enarrata. Nam diligentissime Wielewiewski omnem famem pestemque commemoravit, omnia incendia et inundationes, quae saepius urbem illis vexabant temporibus. Praeterea festivitates ac processiones publicas, funera celebriora et nuptias, rixas et contentiones sive inter cives atque nobilitatem, sive inter ordines singulos Reipublicae atque Capitulum et Societatem Jesu, omnia Wielewiewski diligenter et strenue congressit in suas historias, summo opere utiles et fecundas, si quis cognoscere velit mores atque indolem civium Cracoviensium procerumque Polonorum, qui sive in aula regia morabantur, sive ob causas publicas saepius in urbem conveniebant. Cum autem auctor noster Diarium suum ad usum Societatis suae privatissimum compilareret, neque oculis profanorum subiiciendum destinaret, sententias suas atque iudicia de primoribus regni, de episcopis et praelatis, de clero et monachis summa cum ingenuitate, absque ulla reticentia vel

haesitatione semper expressit. Immo etiam de singulis Societatis Patribus sententiam suam notabat libere atque aperte, quotiescunque eorum inobedientia, loquacitas vel minus cautus procedendi modus perstringenda erant. Propterea saepius inveniuntur in nostro manuscripto singulorum nomina et expressiones nimis acerbae, superinstructo atramento deletae. Quas correctiones P. Provincialis Guttetus Dobrodziejski fecisse videtur, postquam Wielewicki decessisset e vivis. Sed cum in indice, quem auctor confecit et manuscripto suo anteposuit, nomina omnia remanserint intacta, fere semper ea licet restituere et typis mandare.

Ad historiam quoque litterariam Poloniae, praesertim asceticarum et polemicam, multa affert Diarium nostrum scitu digna, praesertim cum libros, qui tunc temporis in lucem prodibant, tam polonos quam latinos, cum suis enumeret titulis scriptoresque, qui vel nomen suum reticuerant, vel alienum sibi usurpaverant, saepissimae latentes inquirat et manifestet.

Facile patet, quanti sit momenti Diarium Wielewicianum ad cognoscendam religionem, pietatem moresque sive laicorum sive clericorum ecclesiasticorumque ordinum, qui Cracoviae tunc temporis existebant. Saepissime enim eorum mentio occurrit, praesertim cum quaedam aemulationes et contentiones fere semper inter ordines illos atque Societatem, vel etiam laicos intercederent.

Maximam tamen quarti fasciculi partem occupant rixae et contentiones inter Universitatem studii Cracoviensis et Jesuitas, qui invita Academia scholas publicas studiumque generale in eadem urbe instituere conabantur. Unde gravissimae turbae atque tumultus illicque sanguinosi oriebantur, maxime postquam Patres Societatis in Collegio ad S. Petrum scholas pro externis instituerunt. Nam iuvenes illas frequentantes plurimis gravissimisque afficiebantur iniuriis a studiosis Academiae, ita ut praesidium in arce collocatum saepius ad sedandas rixas vim et arma cogeretur adhibere. Cum tamen scholaris quisque tunc temporis suum portaret gladium, haud facile poterant milites praesidii sub imperio Capitanei Cracoviensis petulantiam iuventutis cohibere acciditque, ut die 13 iunii 1625 Bartholomaeus Przepiorka (Ptaszyński), qui studiis in Academia Cracovien-

acabat duxque erat tumultuantium, globo traiectus diem obiret su-
remum. Cuius funus ab Academicis maximo cum apparatu deduc-
tum non parva causa fuit in Societatem odii concitandi et augendi,
maxime quum eodem tempore numerosissimi libri contra Societatem,
contumeliis referti, a professoribus Academiae ederentur ad invidiam
in Jesuitas conflandam. Qui libri pasquini, quamvis ab episcopis da-
mnati et nonnunquam publice a carnifice combusti, nihilominus avide
a multis legebantur. Semper enim id, quod vetitum est, a malevolis
pro bono et vero habetur. Quo factum est, ut lites atque contentiones
inter Societatem et Academiam Cracoviensem Societati plura damna
et incommoda, nullum fere usum fructumque afferrent.

Neque deerant inter proceres Polonorum atque nobilitatem ad-
versarii Societatis eiusque scholarum acerbissimi, quos inter ipse
princeps numerandus, regis Sigismundi filius Vladislāus (postea rex
huius nominis IV), qui teste ipso Wielewicky, a pueritia contra Socie-
tatem ab instructore suo Ladislawski aversione imbutus, magis etiam
concitabatur contra eorum scholas Cracovienses a Stanislao Lubo-
mirski, pincerna regio, et a Georgio duce Zbaraski, castellano Craco-
viensi, utroque Societati infensissimo. Inter nobiles vero erat Socie-
tati inimicissimus Joannes Zborowski, ensifer regni, qui in comitiis
regni ordinem equestrem contra Jesuitas concitabat vehementissime.
Neque deerant inter praelatos adversarii, praesertim Officialis Craco-
viensis Joannes Zerzyński, omnesque fere religiosi Cracovienses ho-
stiliter de Jesuitis sentiebant.

Quo factum est, ut ipse rex Sigismundus, Societati amicissimus,
omnesque summi protectores, de bono eventu scholarum dubitare
coepissent, tot tantisque deterriti difficultatibus.

Inter Patres Societatis etiam erant multi iique praecipui, immo
ipse Pater Generalis, qui rem bene perspectam habentes, non dubi-
tabant a scholis Cracoviae aperiendis abstinendum esse. Erant ergo
diversae sententiae, seu divisio linguarum in hoc negotio, ut ipse
Wielewicky testatur (p. 293). Contrarium scholis Cracoviensibus fuisse
quoque ipsum Wielewicky, facile probari potest ex iis, quae nonnun-
quam aperte declarat.

Inter omnes constat Societatem iam anno 1598 voluisse ape-

rire studium generale Posnaniae in aedibus a palatino Calissiensi Potulicki comparatis, episcopo Posnaniensi et aliis proceribus Maioris Poloniae desiderantibus: »ut sicut Minor Polonia, ita et Maior suam habeat Academiam« — teste Wielewicki. Quod inceptum rex Sigismundus a. 1614 privilegio confirmavit suo. Sed inde ab hoc tempore animum mutavit Societas et Cracoviam Posnaniae praefereendam existimavit. Cum autem Wielewicki ex Maiori Polonia oriundus, Posnaniae et puerilem et iuvenilem exegisset aetatem, etiam Rectoris Collegii Posnaniensis munere functus esset, bene perspectum habere potuit, in hac urbe nulla fere obstacula Academiae erigendae neque aemulationem Academiae Cracoviensis magnopere timendam fore in regione longiqua. Quamquam enim Academia Cracoviensis antiquo gaudebat privilegio, quod exclusivum dici potest, ut scilicet ubique in regno Poloniae posset suas scholas erigere, nihilominus res erat difficillima, si ageretur de provincia magnopere a Cracovia distante, ita ut Societas facile evitare aemulationem iuventutemque totius Maioris Poloniae et Prussiae Regalis numerosissimam ad suas attrahere scholas potuisset.

Nimirum P. Wielewicki non consentiebat cum illis, qui scholam publicam academicam, omnibus difficultatibus spreis atque postpositis, instituere Cracoviae conabantur. Quod ipse aperte significat. Cum enim P. Szembek a. 1628 P. Generali S. J. rationes contra scholas Cracoviae aperiendas explicuisset, Wielewicki haec animadvertit: »itaque in hac re, quam ipse (Szembek) cum aliquot nostris cum tanto fervore et rumore promovere non dubitavit, tandem advertit multas difficultates, quas utinam pridem cum suis asseclis advertisset« (p. 293).

Maximum tamen scholarum Cracoviensium promotorem P. Lancicium (Łęczycki) fuisse, demonstrat ipsiusque nimium fervorem notat atque vituperat Wielewicki, ita ut acerbior expressio cuiusdam »inordinatae« Lancicii compassionis cum apostata Joanne Bylina, in manuscripto nostro alio atramento deleta sit (p. 190). Notat quoque Lancicium »inconsulte« cum Stanislao Lubomirski de scholis egisse, addens sententiam suam: »ita etiam pii homines in fervore non raro excedunt« (p. 192). Lancicio quoque attribuit Wielewicki, quod

scholis humanioribus pro externis dedisset initium Cracoviae (a. 1625), inconsulto episcopo Cracoviensi, cum tamen polliciti fuissent PP. Societatis, se theologiam et philosophiam pro suis tantum lecturos. «Et sane — verba sunt Wielewicki — quamdiu nostri suos tantum docebant, tantas contra se tempestates non experiebantur. Verum quidem est P. Nicolaum Lancicium ideo scholis humanioribus dedisse initium, ut nos in possessione docendi tam superiora quam inferiora studia inhibito, quam adversarii procurabant, inveniret: longe tamen consultius fuisset, si ab ista acceleratione abstinuissemus. Unde et tunc temporis et postea multis annis moleste ferebant nostri istam P. Lancicii accelerationem, quae et assererebatur facta insciis Superioribus ideoque divinam benedictionem non merebatur» (p. 195—196).

Fuisse re quidem vera P. Lancicium fere unicum scholarum Cracoviensium promotorem, patet ex eo, quod narrat Wielewicki inferius ad a. 1628. Lancicius profectus est Romam 27 aprilis 1625, ad promovendam causam scholarum contra protestationes Academiae fecitque hoc sine permissione P. Generalis S. J., qui propterea P. Provinciali et Consultoribus Provinciae, inter quos tunc temporis etiam noster Wielewicki erat, assignavit poenitentiam. »Certum tamen omnes putabant, causam contra Academicos nunquam nos obtenturos, si non P. Lancicius praesens Romae manens et omni possibili humana diligentia per 6 annos circa illam laborans, illi attendisset. Nam Rdi. P. Procuratoris diligentia, ob senium et ob tot Provinciarum negotia, nunquam suffecisset.« (p. 197).

Porro »omni possibili diligentiae humanae«, quam non sine irrisione quadam laudat Wielewicki, non deerat vis pecuniae, quam Lancicius collegerat. Quum enim a. 1628 die 16 februarii apoplexia correptus esset Andreas Solecius, coadiutor temporalis seu frater S. J. in Collegio ad s. Petrum, apud eum »non mediocris« pecunia inventa est, quam ipsi P. Lancicius, discedens Romam, occulte conservandam et ad se certis modis mittendam commiserat. »Ideo hac subita morte ingentes tricae in Societate sunt ortae. Nam ubinam a fratre Solecio pecunia fuisset conservata nullus sciebat et ea, quae restabat, quum occulte et inscio Vice Rectore Collegii s. Petri, P. Joanne

Korczewski, ad P. Fridericum Szembek fuisset delata, molestissimum id erat et Vice-Rectori et P. Provinciali, qui expostulatorias ea de litteras ad P. Szembek dederat. Iste etiam modus P. Nicolai Lancicium, qui discedens ex Provincia secreta cum certis subditis talia constituerat, qualia etiam ipsi Provinciali non essent nota, valde toti Provinciae displicuerat. Unde et in Congregatione Provinciali quae hoc anno peragebatur (Jaroslaviae), plurima contra eum dicta erant.» (p. 292).

Negotium tamen hoc, cum tanta pertinacia, insecuti aliis Patriarchis et Superioribus Societatis, per P. Nicolaum Lancicium ad finem perductum, in malum Societati vertit, »quia post causam obtentam Rex (Vladislaus IV) et Respublica apud Pontificem obtinuerat (ut in anno 1633 videbimus) silentium impositum nostris publicis scholis. Tam multorum et diuturnorum laborum non bonum successum videbatur displicentia Adm. Rdi. P. Generalis praetendere.« (p. 197).

Et sane, non mediocra damna ex hac contentione cum Academia Cracoviensi tulit Societas, nam neque Cracoviae Academia suam habere potuit, neque eam, quam Posnaniae neglexerat, resuscitare. Statim enim Academia Cracoviensis subpeditavit Lubranscianae Academiae Posnaniensi, tanquam coloniae atque filiae suae, professores, quo factum est, ut Lubransciana schola ex hoc tempore florenti coepisset et quamvis Societas bina accepisset privilegia aperiendi Academiam Posnaniae (1650 a rege Joanne Casimiro et 1678 a rege Joanne Sobieski), tamen utraque vice reges nostri coacti erant privilegia sua retrahere irritaque declarare. Remansit tamen malum pessimum atque perniciosissimum: odium, cuius supra mentionem fecimus, quod per adversarios Societati paratum erat.

Post tertium fasciculum Wielewicziani Diarii editum, mora decem annorum intercessit, quae variis excusanda est causis. Gravissimam puta eam, quod hoc tempore fere toto Reipublicae distentus eramur curis, in comitiis imperii Austriaci Vindobonae nuntii terrestres officio fungentes.

Indicem huius fasciculi Joannes Marszał confecit, socius semper narii historiae ecclesiasticae, quod me dirigente, in nostra Universitate Jagellonica ss. theologiae studiosis ad exercitia historica incita-

mentum atque auxilia, a c. r. Ministerio publicae instructionis concessa, praebet et administrat.

Haec te monitum esse volui, lector benevole, atque more christiano salutem tibi in Domino adprecor.

Scribebam Cracoviae idibus juniis 1899.

Ladislaus Chotkowski.

Annus Domini 1620.

Mutio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito, Joanne Argento per Poleniam Praeposito Provinciali. Joanne Wielewicki Domus Professae S. Barbarae Praeposito.

Aluit ex nostris Domus S. Barbarae toto hoc anno fere 40, nempe Sacerdotes 25, Scholasticos iam tres iam quinque, Coadiutores 10, aliquando etiam plures. Licet enim aliquoties numerus hic diminutus fuerit maxime circa finem anni, aliis tamen in locum eorum, qui discedebant, succedentibus vix uno vel altero mense pauciores nostri reperti.

I.
Numerus
Nostrorum

In festo Circumcisionis Domini, quod more consueto magna frequentia ac devotione transactum est, cecinit Summum Sacrum apud nos R^{mus} Sirmiensis Episcopus¹⁾. Concionatus autem in eodem Sacro Admodum R. D. Jacobus Ostrowski, Juris Utriusque Doctor. Prandium nobiscum sumpserunt praedictus Episcopus, Palatinus Cracoviensis Nicolaus Zebrzydowski, filius eius Capitaneus Lancoronensis et multi alii.

Festum
Circumci-
sionis

Discessit Cracovia Ill^{mus} Comes ab Althan²⁾ 2^a istius mensis Varsaviam, eumque secuti sunt Patres nostri duo, qui cum eo venerant, nempe P. Jacobus Gerranus et Franciscus Ellesus. Inde postea in Austriam per Saxoniam certas ob causas se contulerat. Eadem die mane ante lucem curru nostro deductus est Ill^{mus} Comes Homonai ad S. Stephani domum, cui postulanti Superior domus S. Barbarae 100 florenos tunc mutuos dedit, ut ea quae in hospitio debebat solveret, nam a suis non erat illi tunc submissa pecunia.

Discessit
Cracovia
Comes ab
Althan.

Comes Ho-
monai de-
ducitur ad
S. Step-
hanum

Litteras beatificationis B. Francisci Xaverii pontificias Roma 25^a Octobris anni superioris datas et inde ad nos 2^a Novembris missas ob difficultatem itinerum, quae omnia fere milites obsederant, non nisi 3^a huius mensis accepimus, easque ut statim imprimerentur curavimus. Significaverat etiam P. Franciscus

Litterae
Beatifica-
tionis B.
Francisci
Xaverii

¹⁾ Ladislaus Majthényi, praepositus Agriensis (Erlau), qui ex Hungaria in Poleniam aufugit. Agebat de ipso noster anno superiore (nr. 47 et nr. 55), cfr. Scriptores rer. pol. tom. XIV. p. 307—314 (Wielewicki fasciculus III).

²⁾ Ferdinandi regis Bohemiae et Hungariae ad regem nostrum Sigismundum legatus, qui 3^a Augusti anni praeteriti Cracoviam venerat.

tarde Cracoviam allatae.

Sachinus, Societatis Secretarius, datis Romae 2^a Novembris 1619 Admodum P. nostrum Generalem delegisse Sacrum de Beato isto: Os iusti etc. de Communionis Confessorum non Pontificum et mandasse, ut eius festum a Societate fieret duplici cum octava. Quibus omnibus, ob tarde delatas litteras, non satisfacimus nisi hoc anno in Decembri, ut suo loco patebit.

2.

Ambrosius Fernandez in Japonia

ex carceris Omurani, in quem ob fidem coniectus erat, incommodis

moritur martyr in carcere, quem pro amore Christi sustinuit.

Ambrosius Fernandez cum P. Carolo Spinola in carcere Japonico manens ob fidem catholicam ex incommodis eiusdem carceris moritur 7^a huius mensis ut ipsemet P. Carolus significat litteris ex carcere Omurano datis Anno Dni 1620 28 Februarii, quae habentur in vita eiusdem P. Caroli Antverpiae impressa Anno 1630, cap. 15 circa finem ¹⁾. De quo, capite 14 in eodem libro ita scribitur: »Locum frigidum affectus interit Frater noster Ambrosius Fernandez, annos natus 63 Caroli in custodia comes, 7^a Januarii 1620, qui paralysi gravissima correptus ob copiam ut aiebant nivium, quae saepius per eos dies deciderant, duodecim horarum spatio (tantum enim tenuit temporis) adhibitis, quae Dei singularis gratia, Sacramentorum omnium praesidiis felicem spiritum eius manibus credidit a quo laborum per annos 40 in Societate exhaustorum praemium mercedemque expectabat incommoditatum, quas non minore patientia alacritateque toleravit uno anno et 22 diebus: cum aliud fere per id tempus non spiraret, quam ingerere desiderium ardendi in exitiali rogo, aut moriendi in cruce ad testandam Religionis veritatem. Pro qua mortuus esse negari non potest, qui per solam tractationis asperitatem in ea custodia vitam amisit, in qua vinctus amore Christi tenebatur«. Additur ibidem illa nocte, qua Ambrosium repentina vis morbi invaserat, noluisse milites ut lumen in carcere accenderetur, etiamsi obnixi ab eo Carolus id peteret, sed funis tantum tormentarius ab iis fuit incensus. Praeterea haec alia de dicto Ambrosio non inveni; puto tamen eum fuisse unum ex nostris Adiutoribus Fratribus.

3.

Nobilitas contra Kosacos Lissovianos

Cracoviae conventum facit.

Post festum Epiphaniae frequens Nobilitas huius Palatinatus conveniens Cracoviam, omnia complebat furore, minis, querelis contra Regem, contra Comites ab Althan et de Homonai ob atroces Kosacorum Lissovianorum rapinas, quas etiam tunc in Regiis, Ecclesiasticis et Nobilium bonis continuabant. Nostros etiam hisce rebus involgebant, eo quod praedictos Comites scirent in rebus conscientiae nostrorum opera. Itaque a 9^a huius mensis ad 11^{am} haec ab iis summa facta. Primo adeunt nobiles congregati Palatinum Cracoviensem Zybrzydowski, qui tunc Iudicia generalia huius Palatinatus aggressus erat, iudiciorum dilationem postulant, de modis cohibendi tantas Kosacorum depredationes, imo de summa rerum omnium in hoc Palatinatu

¹⁾ Probatur iterum ex opere hic citato, hanc Diarii nostri partem, post annum 1630 a Wielewicio scriptam fuisse; cfr. quae diximus in proemio ad fasciculum III (Scriptores rer. pol. tom XIV p. VII — VIII.) de tempore, quo Wielewicio historiam suam scribebat.

tinatu agendum et consultandum sibi necessario ostendunt. Eorum postulatis et ferventibus ac fere tumultuariis instantiis morem gerere debuit et iudicia ad aliquod dies distulit. Congregati igitur 9^a huius mensis ad Aedem S. Francisci Nobiles, Regni Procures qui tunc Cracoviam convenerant, ad se invitant. Invitati Procures huic conventui illa tantum conditione se interfuturos significarunt, si nihil in eo vel contra Regem vel contra Regni Constitutiones fieret. Quod ubi Nobiles bona fide fuissent polliciti, venerunt ad locum conventus et illud imprimis effecerunt, ne consultatio in tam frequenti conventu per singulorum vota protraheretur, sed ut aliqui ex tanto numero deligerentur, qui de negociis propositis invicem agerent et ea, quae illis expedire viderentur, ad omnes referrent. Sequentibus postea diebus omnia, quae in conventu fiebant, eo sunt deducta, ut per litteras ac per Legatos Rex, Regni Primas¹⁾ et Supremus Militiae Praefectus²⁾ nonnullique alii Senatores fideliter de per Kosacos illata et magis ac magis inferenda vastitate edocerentur et rogarentur, ut omnibus his quamprimum efficaciter occurrerent. Sicque hic conventus finitus et urbae sopitae, quae initio maximum incrementum accepturae videbantur. Non parum conduxit ad id negotium ita componendum cura Serenissimi Regis, qui ternis Nunciis sub tempus conventus Cracoviensis Kosacos monuerat, statim ut copias dissolverent et militiam relinquerent. Cumque parere nollent, Campiductorem tunc Regni Stanislaum Koniecpolski et Regni Incisorem Stanislaum Lubomirski iussit, ut hastatorum copiis, quae multae circa Cracoviam militabant, convocatis, contra Kosacos tanquam contra hostes procederent et eos congregari non paterentur. Fecit non impigre Stanislaus Koniecpolski Campiductor, cum adiuncto socio, in fine huius mensis et Kosacos aggressus eo deduxit, ut plurimi in Silesiam ac Moraviam, initio sequentis mensis, profugerint et nonnullae eorum cohortes, quae manebant, partim caesae, partim penitus dispersae fuerunt. Qua re peracta, sinistras illas opiniones, quas malevoli contra Regem instillabant, Nobiles fere omnes deposuerunt.

Procures
regni in
conventu
eam moderantur.

Scribunt et
mittunt
suos ad
Regem,
Regni Primatem et
alios.

Jussu Regis contra
Kosacos
copiae
eductae
eisdem
partim
dissipant

partim
caedunt.

Instituta 19^a huius mensis Renovatio Votorum more consueto, praemissis, quae praemitti solent. Eadem die P. Gaspar Sawicki, qui Romam Procurator Provinciae iverat et Domus S. Barbarae designatus Praepositus ex Italia redibat, cum 15 tantum milliaribus Germanicis a finibus Regni abesset, ante Francofur-

4.
P. Gasparis Sawicki mors

¹⁾ Baranowski Adalbertus.

²⁾ Żółkiewski Stanislaus.

in itinere. tum ad Oderam uno milliari in itinere et in curru, praemissa peccatorum Confessione, quam coram P. Simone Niclevicio, Provinciae Lituaniae Procureatore, itineris comite, bis fecerat (alia enim Sacramenta usurpare tunc non licuit), mortuus est, itineris incommodis et calculi doloribus afflictus, maximo sui desiderio et

Eiusgenus et patria. apud nostros per totam Provinciam et apud externos tum alibi tum potissimum Cracoviae, ubi multis annis manserat, relicto. Natus erat Vilnae, quae est Lituaniae Metropolis, quo commigraverant ex Podlachia (una est ex Provinciis Masoviae adiacentibus) Parentes eius nobiles. Mortuus est Anno aetatis 68, ex quibus 44 in Societate consumpsit. Ingressus Societatem Romae anno 1576, 16^a Septembris. Studuit a puero extra Societatem Brunsbergae humanioribus, Vilnae Philosophiae, Romae uno anno Theologiae. In Societate autem Theologiae scholasticae Romae duobus annis et simul positivae controversiisque dabat operam. Postquam Roma rediisset, Jaroslaviae 4 annis munus Praefecti Studiorum et Concionatoris gessit, simulque domesticis conferentiis de conscientiae casibus praefuit Legit controversas cum haereticis quaestiones Vilnae per unum annum. Erat Collegii Calissiensis in ipso eius initio Superior mensibus septem et Residentiae Gedanensis sesquianno, Domum probationis Cracoviensem rexit annis 9 eamque aedificiis instituto accomodatis, ut domo alta triplicis condignationis, refectorium, aulam pro exercitiis novitiorum, dormitorium, culinam, credentiam continente, infirmaria et variis cubiculis circa eam ad templum S. Mathiae sitis, muro insuper alto a platea aream domesticam separante, amplificavit; nam tunc temporis nondum reliquae domus ad murum usque Civitatis erant coemptae. Praefuit etiam Domui Professae annis quinque, ut supra annotavimus, ab anno videlicet 1599 ad annum 1604, maxima cum satisfactione et nostrorum et externorum. Erat socius P. Bernardini Confalonerii, Provincialis anno uno. In missione Moschovitica cum detentis Legatis regiis mansit annos tres, ubi 500^{is} hominibus (tot enim ille Legatorum comitatus ob multos, qui se illis adiunxerant, continebat) et solatio in terra hostili et auxilio erat per Sacramentorum administrationem et continuam verbi Dei praedicationem. Cum Paulo Romana Wolucki Episcopo Luceoriensi, dum Romam ad Paulum V Pontificem Maximum a Rege Rege Sigismundo III Legatus missus fuisset, iverat in eoque itinere plusquam medium annum consumpserat. Saepe etiam cum aliis regni Proceribus, apud quos summae erat autoritatis, varias easque utilissimas obibat missiones.

Eius prudentia et conversationis dexteritas. Quatuor votorum Professus ab Anno Domini 1595, 20^a Augusti. Vir erat variis virtutibus egregie instructus, sed inprimis singulari prudentia et in conversatione sive cum vilioribus sive cum nobilioribus admirabili dexteritate, ita ut ad se plurimos traheret et offensos Societati Proceres Regni varios summa facilitate reconciliaret. Magnae etiam erat orationis et unionis cum Deo, cultui praeterea Bmae Virginis addictissimus, quod vel ex his duobus, omissis aliis, colligere est. Primum est Sacrum de Bma Virgine in Adventu, quod Rorate vocant, et in Regno Poloniae ante lucem per totum Adventum fieri solet: huic cantato singulis diebus Adventus Domini magna cum devotione adesse solebat. Alterum est studium singulare in erigenda Congregatione Studiosorum Bmae Virginis tunc temporis, dum Superiorem S. Barbarae ageret. Eius piis in hoc negotio conatibus

Affectus ad Cultum Bmae Virginis. Congregationem Bmae Virginis invi-

mirum est, quam multi ex iisque praecipui quique Academici obstiterint, vanis suspitionibus de studiosa iuventute hoc modo Academia avertenda pleni. Verum ille egregia dexteritate tota prius re cum Bernardo Macieiovio, Cardinali et Antistite Cracoviensi, et Nicolao Zebrydowski, Palatino ac Generali Capitaneo Cracoviensi, composita ad finem optatum id, quod constituerat, ita deduxit, ut primo Congregationis dictae Praefecto, filio ipsius Palatini, constituto ad hoc usque tempus felicem successum eadem Congregatio habeat. Scripsit non contemnenda opuscula contra hereticos et politicos, licet omnia sub alieno nomine edita. Et imprimis Anatomiam Consilii editi de stabilienda pace Regni Poloniae, Jesuitis pulsus, edidit latino sermone sub nomine Gasparis Cichocki, Canonici et Parochi Sandomiriensis. Dialogum Cursoris et nautae, in quo de Gedanensium Monialium S. Brigittae violenta expulsiōe per haereticos Gedanenses narratio instituitur sub nomine Lucae Linowski. Replicam rumorum Posnaniensium per Ministrum haereticum sparsorum, sub nomine Joannis Gołubski. Sub cuius etiam nomine et Triplicam contra Duplicam seu contra Ministrum Torunensem, qui duplici scripto, rumores Posnanienses falsos conatus erat propugnare: et Mirabilem concordiam seu potius verissimam rabiem Evangelicorum inter se contra quendam haereticum, qui suorum magnam unionem astruebat. Quae quatuor opuscula polonico idiomate sunt edita. Convertit insuper in Polonicum duos libros Spirituales Cardinalis Bellarmini: De Ascensione, videlicet, mentis in Deum et De aeterna felicitate Sanctorum. Praeter haec reliquit fere finitum, magno labore et studio confectum, Indicem Biblicum magno olim commodo futurum tum Concio-
 atoribus tum Sacrarum litterarum studiosis, si lucem aspexerit. Parabat non pauca alia contra politicos, quae morte praeventus non perfecit. Praeter haec omnia de tanto viro breviter annotata, illo etiam nomine mors eius aeterna memoria dignissima, quod ne perderet obedientiam, vitam perdere maluerit. Cum enim maior pars eorum, qui in Provinciale Congregationem convenerant, eum in Procuratorem Provinciae delegisset: et ipse tum senectutem tum morbos frequentes et maxime calculum, qui eum saepius affligebat, proponens liberari ab illo numere petisset: nihilominus tamen omnes in Congregatione, nemine excepto iudicassent non habere eum talem valetudinis defectum, qui iter hoc prorsus impediāt, suscepit hoc onus addens, se morte conclusurum iter istud, dum Congregatio liberare eum ab eo non vult. Et res ita, uti dixerat, evenit, non sine maximo eius coram Deo Praepotenti, uti speramus, merito. Non multis post diebus ex loco in quo mortuus erat, funus eius deductum Posnaniam et in communi sepulchro nostrorum in templo Collegii Posnaniensis, maximo tum nostrorum tum externorum sensu, sepultus optimus senex.

Circa tempus infelicis Rokoszanorum seditionis, quam ab Anno Dni 1605 usque ad Annum fere 1609 variis in locis fuse retulimus, sparsa erat una fabula contra nostros Patres apud S. Barbaram manentes: Quod videlicet Cardinalem Macieovium ad se invitatum egregio convivio exceperint et potu copiosiori inebriaverint, ab eoque sic potu privilegium extorserint praecipuarum quarundam decimarum

tis Academicis

Cracoviae constituit.

Libri ab eo scripti et editi.

1um
2um

3um

4um

5um

6um

7um

Libri non editi.

Dum eum petentem liberari a Romano itinere non liberat Provincialis ob obedientiam moritur.

5.

Fabula insignis contra nostros conficta pridem sub Rokoszo

de privile-
legio deci-
marum
pro S. Bar-
bara do-
lose ex-
torto

ex bonis Episcopatus Cracoviensis perpetuo Domui S. Barbarae attri-
buendarum. Quod praeterea Cardinalem apud se per noctem deti-
nuerint, qui sequenti die evigilans cum a suis famulis intellexisset,
se tantarum decimarum privilegium Domui S. Barbarae attribuisse,
non tristis tantum, sed etiam iratus nostris, ita astute sibi imponen-
tibus, a nostris discessit. Eum cum Palatinus subtristem advertisset
et causam tristitiae intellexisset, bono animo iubet esse; brevi enim

et post a
Palatine
lacerato.

se effecturum, ne res ista suum habeat exitum. Itaque Palatinus
nostros adit et simulans se gaudere de tali privilegio nobis dato
petiit, ut illud ei ostenderemus. Quod cum factum esset, et privile-
gium laceravit et nostros graviter ob illum astutum ac irreligiosum
procedendi modum obiurgavit et tandem Cardinali referens id, quod

Cur nostri
fabulam
contem-
pissent?
1°

fecisset, tristitiae conceptae finem imposuit. Hanc fabulam nostri, tan-
quam ex crassis mendaciis confectam et quae ex se facile ruebat
sicuti multa similia contra nos conficta, contemnebant. Quomodo

2°

enim vel Domui Professae attributae decimae, quae nullum proven-
tum habere potest, ex sola mendicitate vivens? vel decimae Episco-
patus sine scitu Capituli, imo et ipsius Pontificis, poterant alienari?

3°

Quia ta-
men vul-
gabatur
refutanda
erat.

Quando praeterea Cardinalis Macieiovius aut ebrius in domo S. Bar-
barae visus, aut in eadem domo pernoctans? Quia tamen et multi
nobiles saeculares et non pauci malevoli Religiosi haec passim affir-
mare non verebantur, ideo necessum erat aliquando, ut fabula haec
per nostros refutaretur, quod non raro factum erat. Eandem fabulam

Dum nar-
rata esset
Palatino,
numquam
se aliquid
horum co-
gitasse re-
spondit.

ipsi Palatino Cracoviensi, qui in illa involvebatur, dum 24-a Januarii
huiusce anni P. Fridericus Szembek, in arce tunc decumbenti ex
morbo, retulisset et simul petiisset, an aliquod saltem fundamentum
tanti figmenti sciret, bona fide respondit: se primum hac de re au-
dire et nec se nec Cardinalem unquam hac de re cogitasse, mirari
praeterea se satis non posse impudentiam talia confingentis etc. Quia
huius rei nullam feceramus mentionem in descriptione Rokoszanae
rebellionis, ideo occasione colloqui cum Palatino in hoc negotio, bre-
viter hic eam annotavimus.

Comes Ho-
monai dis-
cedit Cra-
covia.

Discessit Cracovia Comes Homonai 26^a istius mensis, cui iter apparanti
et 100 florenos iterum dedimus mutuos et sex equos, fabricae destinatos, cum
curru tecto, quibus per duos aurigas nostros Laskos usque, circa Samboriam
sitos, devectus est.

Eleaemo-
syna

Januarii. Ab Episcopo Cracoviensi florenos 100. A Palatino Cracoviensi floreni 28. Pro

piscibus collecti floreni 14. Ab aliis variis floreni 36. Res datae aestimatae sunt fere 70 florenis, nempe a R^{mo} Praeposito Miechoviensi¹⁾ et a Generoso Do Laskowski, Instigatore Regni, varia frumenta. Prandium datum a R. P. Simone Sacristiano Parochiali²⁾ 14^a huius mensis. Varia postea esculenta et poculenta ab aliis.

Quia in Regulis Secretarii Societatis, quae mandato Congregationis septimae sunt editae capite 1 n. 7 iubetur, ut praedictus Secretarius inter alios libros, quos habere debet, sit (sic) etiam liber Mortuorum in Societate; ideo Admodum R. P. Noster Ordinationem ad Provincias 1^a Februarii anni huius dedit, ut omnes Superiores, statim post quam aliquis ex nostris obierit, fidele summarium eius vitae conficiant iuxta Regulas Secretarii. Nempe declarato loco ubi moriuntur, tempore quo vixerint quoque fuerint in Societate et quo gradu in ea fuerint adiunctisque breviter rebus ab iis factis, memoria dignis, ut hic liber commentarius quasi et historia Societatis esse possit etc. Et ita confectum vitae compendium ut mittant Superiores Provincialibus et Provinciales Romam prius revisum et ex Catalogis suppletum, si necessum fuerit, idem Pater Noster iniungit.

Communicationem meritorum totius Societatis, Roma missam, reddidit 6^a huius mensis Superior Domus Mfcae Virgini Annae Szydłowska, antiquae templi et domus nostrae benefactrici.

Venit R. P. Provincialis Joannes Argentus Cracoviam 27^a huius mensis et in domo S. Barbarae fere 9 diebus mansit et apud S. Stephanum tribus totumque tempus, quo hic erat in Consultationibus de negociis totius Provinciae consumpsit et 9^a sequentis mensis hinc discessit.

Eleemosyna huius mensis pecuniaria erat florenorum 236, nempe ab Episcopo Cuiaviensi³⁾ floreni 100, a R. D. Mosiązek Parocho Bozantiniensi⁴⁾ floreni 100, a R. D. Bucki floreni 10. Ab aliis floreni 26. Res submissae constituerunt florenis plusquam 119, nempe a D. Piotrowczyk Bibliopola⁵⁾ »Vitae Sanctorum« Paris Skargae multae; a D. Plazina Magni Oeconomi coniuge mel; prandium a D. Gorlecka, 17^a huius mensis datum, et tum ab illa tum a variis aliis alia minutiora.

Coepta a prima die Martii, quae in Dominicam Quinquagesimae inciderat, Oratio triduana et more solito magna populi frequentia devotioneque continuata est ac finita. Celebrarunt pontificaliter die Dominico R^{mus} Suffraganeus Cracoviensis⁶⁾ et feria 3^a R^{mus} Episcopus Sirmiensis. In summo Sacro diei Dominicae concionatus R. D. Andreas Łukomski, Canonicus ac Theologiae Doctor. Concluserunt Feria 3^a Orationem devota exhortatione R. D. Nucnerinus, Concionator Cathedralis.

6.
Ordinatio
de sum-
mario vi-
tae nostro-
rum mor-
tuorum.

Virgo Szy-
dłowska
accipit
Communi-
cationem
merito-
rum.
Adventus
R. P. Pro-
vincialis.

Eleaemo-
syna Fe-
bruarii.

Oratio tri-
duana.

¹⁾ Mathias Lubinski.

²⁾ Simon Gierlakowski.

³⁾ Paulus Wołucki (†1622).

⁴⁾ Bozantin (Bożęcin) Archidiaconatu Cracoviensi, decanatu Kielcensi, ubi episcopi Cracovienses arcem munitam habebant et saepe commorabantur.

⁵⁾ Piotrkowczyk vulgo appellari solet.

⁶⁾ Thomas Oborski episcopus Laodiceae i p. i.

Joannis
Sarcandri
Martyrium

Gravissimis torturis ab haereticis Moravis excarnificatus et peremptus est odio fidei Catholicae 17^a istius mensis R. D. Joannes Sarcandrus, Presbyter et Parochus (17^a huius mensis) Olomutii, ubi etiam tanquam Martyris corpus eius sepultum manet. Prodiit de eo concio Polonica R. P. Fabiani Bircovii, Theologiae Doctoris Domini-cani, impressa Cracoviae.

7.

Resignatio
Cathedrae
Parochia-
lis a P. Fa-
bricio mit-
titur Var-
savia.

Venerunt litterae a P. Valentino Fabricio Varsavia 20^a istius mensis, cum quibus miserat simul litteras resignantes Cathedram B^{mae} Virginis ad Consulem Cracoviensem et eius Collegas, de qua nonnulla hic fusius videntur referenda. Ab annis fere duobus evocatus P. Valentinus Fabricius Varsaviam ad Serenissimum Regem, ut coram eo concionaretur, sive ob spem redeundi Cracoviam sive ob ipsius Serenissimi voluntatem, Parochiali Cathedrae non renunciaverat, P. Andrea Brzozoviensi eius vices Cracoviae obeunte. Dum ergo hocce

Ne statim
redde-
retur Con-
sulibus ra-
tiones:

1^a

2^a

mense resignationem misisset, non parum erat dubium, essetne statim Consuli ac Proconsulibus reddenda nec ne? Non reddendam enim statim suadebat imminens periculum amittendae Cathedrae et nostro- rum ab ea reiiciendorum, tum ob Proconsulum mediam fere partem nobis minus affectorum, tum ob praesentiam Ducis Georgii Zbaras- censis, nobis sicut in aliis ita et in hoc negotio infensissimi. Putaba- tur enim cognita resignatione facta omnem lapidem moturus (quod

Ut statim
redderetur
aliae ra-
tiones
erant:

1^a

Proconsu-
les dilatio-
nem resi-
gnationis
male ex-
plicant.

postea evenit) ad nostros ab eo munere amovendos. Ex altera tamen parte non videbatur haec resignatio detinenda. Aliquot enim diebus antequam missa fuisset, non exigua contra nos a quibusdam Procon- sulibus orta erat disputatio eaque vehemens, qui dilationem per tan- tum tempus in pessimam partem explicabant et nos dolis agere ac ius deligendi Concionatoris eiusmodi procrastinationibus velle usur- pare asserebant. Et licet nonnulli dilationem resignationis iussu Se- renissimi fieri (quod illis autem ipsemet P. Valentinus Fabricius Var- savia Cracoviam veniens coram ostenderat) crederent, alii tamen vel non credebant vel Regem ad eiusmodi iussionem nostris instantiis

2^a

descendisse suspicabantur. Quia praeterea sub hoc tempus resignatio praedicta missa erat, quo Consulis officium intimus noster amicus et Benefactor Dr Abrahamus Ronenberg gerebat, sub eius potius Con- sulatu quam sub alterius alicuius facienda videbatur ac propterea non differenda, maxime cum novem tantum dies eius Consulatu super- essent. Tempus etiam Quadragesimae, quo concionibus quotidianis operam nostram civibus probabamus, idoneum videbatur ad trahen-

3^a

dos pro nobis, ut in favorem nostrum electio facilius fieret. Non videbatur praeterea conveniens Religiosorum hominum candori detinere diutius hanc resignationem, praecipue cum per cives Cracovienses fuisset allata et vix possibile videbatur, eam diu latere posse. Denique Ducem Georgium Zbarascium Cracovia tam cito discessurum (in eius enim absentia commodius tempus resignationis faciendae videbatur) nulla spes affulgebat. Ob has et alias non paucas rationes Superior Domus P. Joannes Wielewicki cum P. Friderico Szembek Praetorium adierunt 23^a huius mensis, litteras Pri^s Fabricii, in quibus resignatio continebatur, in manus Consuli tradiderunt, praemissis nonnullis, quibus ostendebatur dilationem resignationis non ex nobis, sed aliunde accidisse. Lectae litterae Pri^s Fabricii a Notario consulari coram Consule et Proconsulibus, iisque lectis et gratiis per Consulem tum P. Fabricio tum nostris, cum magna Societatis commendatione actis, duo a nobis sunt petita: unum, ut conciones in templo B^{mae} Virginis ad tempus usque electionis continuaremus, alterum, ut ex nostris aliquos, qui pro P. Valentino Fabricio eligi possent, nominaremus. Utrique petitioni satisfactum et nominati pro munere Concionatoris sex e nostris. Quae omnia acceperant Consules animo, ut appareret, gratissimo et maximam spem ostendebant, nullum deligendum alium praeter nostrum. Vulgata illo ipso die resignatione, varii competitores cathedrae apparuerunt. Rector Academiae quatuor ex suis proposuit Academicis, Patres Dominicani alios quatuor suos et singulorum fere Consulum domos obibant. Hoc tamen nihil nobis obfuisse, si Dux Zbarascensis operam suam non interposuisset. Hic enim unum ex suis clientibus et ad Consules in praetorio congregatos et ad singulos praecipuos separatim in domos commisit, qui tam precibus quam minis instarent nomine eius, ne ullus ex nostris deligeretur, sed vel ex Patribus Dominicanis vel ex academicis aliquis. Postquam ergo duo dies electioni assignati sine electione transiissent, vel ob defectum pleni numeri Consulum vel aliam ob causam, tandem 27^a huius mensis die convenerunt omnes nobis minus affecti, et ex nostris amicis opera Ducis Zbarascii aliosque ob praetextus magna pars abfuit. Unde etiam ii praevaluerunt, qui nobis non favebant et reiectis nostris, unum ex Patribus Dominicanis, qui tunc in templo S^{mae} Trinitatis ordinarius concionator erat, P. Piekarski delegerunt. Non videbatur nostris necessarium obire domos singulorum Consulum, quod alii faciebant, tum quia videbatur sufficere nostros in Prae-

4^a5^a

8.

Datur resignatio in Praetorio Consuli et Collegae.

Legitur publice.

A nobis duo petuntur.

Competitores cathedrae varii.

Dux Zbarascius curat, ne noster deligatur, precibus et minis.

Eligitur Dominicanus, nostris reiectis. Cur nostri domos Consulum

ante non
obierint.
Nostrorum
reiectionem
quam
male multi
tulerint.

9.
Varsaviae
Pri Valen-
tino multi
persua-
dent, ille-
gitimam
fuisse resi-
gnationem.
1°

Persuasus
O. Valen-
tinus varia
tentat
apud va-
rios per
litteras
sed irrita
conatu.

1°

2°

3°

torio suam operam publice obtulisse, tum quia eiusmodi procuratio-
nes, re non obtenta, in maius nostrorum dedecus redundassent. Finita
electione mirum est, quantus motus aminorum in iis fuerit per multos
dies, qui nostros electos cupiebant, et quantus pudor eorum, qui sua
absentia nostrae reiectionis causam dederunt. Illud tamen bonum hinc
derivatum, quod tali modo procedendi plenissime nos illa suspicione
purgaverimus, qua nos malevoli traducebant, quasi fraudibus ius de-
ligendi concionatoris B^{mae} Virginis nobis vellemus arrogare. Eadem
electio postquam percerebisset Varsaviae, et Regi Serenissimo et mul-
tis Regni Proceribus nobis faventibus ingrata fuit, hoc potissimum
nomine, quod nostri repulsam fuissent passi. Itaque nonnulli ex Se-
natoribus, qui tunc Varsaviae morabantur, P. Valentinum Fabricium
adeunt et quomodo resignationem fecisset, exquirunt. Re cognita, quia
non erat facta dicta resignatio coram Notario publico ad acta, nec
postea extracta ex actis Cracoviam ad Proconsules missa, sed per
modum simplicium litterarum; quia praeterea has litteras non iuri-
dicam resignationem continentes, ille in praetorium detulit, qui non
erat Pri^s Valentini Fabricii legitimus superior, nam Varsaviae ma-
nens alium habuit superiorem; quia denique officium concionatoris
personale esset, non domus aut communitatis: ideo declararunt resi-
gnationem fuisse nullam et per consequens non vacasse officium et
electionem, pariter non vacante officio irritam. Quocirca autores erant
P. Valentino Fabricio non pauci, ut iure hac in re procederet et aut
cathedram male ab altero possessam repeteret, aut alio modo resi-
gnationem faceret. Res haec non mediocriter P. Valentinum permo-
vit et eo deduxit, ut cum nonnullis Proconsulibus Cracoviensibus, imo
etiam cum ipso Episcopo Martino Szyskowski, agere per litteras non
dubitarit; quas quidem litteras Cracoviam non obsignatas prius ad
Superiorem domus S. Barbarae miserat, ut eas legeret et postea, si
videretur, obsignaret, obsignatasque iis redderet, ad quos spectabant
Lectis litteris Superior nullo modo eas reddendas putavit. Nam etsi
resignatio iuridice facta non fuisset, quia tamen a Proconsulibus in
Praetorio tanquam legitima acceptata fuit; et quia demonstrare ac-
ceptionem fuisse illegitimam, in magnum dedecus tum nostrum tum
Proconsulum cederet, quique talem notam sibi imponere non pate-
rentur; quia ad extremum et cum Duce Zbarascio, potissimo huius
negocii contra nos promotore, et cum Patribus Dominicanis ac variis
aliis contentiones ineundae fuissent et spes vix aliqua, conatus nostros

optatum successum habituros: ideo litteras dictas Superior P. Valentino Fabricio non obsignatas remisit et eas se nullo modo iis reddendum, ad quos erant dandae, significavit. Molestie id tulerat P. Fabricius et aliis iterum litteris tum ad eosdem, ad quos antea, tum ad alios datis, idem aggressus erat, quod antea. Sed postquam ob easdem fere rationes, quae supra propositae sunt, alii idem dissuasissent, tandem conquievit.

Tandem
conquievit

P. Ioannes Bistricensis, Hungarus, contra quem varias insidias haeretici instruxerant, Cracoviam ad S. Barbarae domum venit ultima huius mensis, deductus curru et equis Dⁿⁱ Alagi, cuius etiam aliquot famuli usque Cracoviam eum sunt comitati.

P. Bistricensis ex
Hungaria
venit.

Martii eleemosyna pecuniaria fuit florenorum 115. A Palatino Cracoviensi ¹⁾ floreni 28. A D^o Grochowski floreni 15. A D^{no} Borek floreni 10. A D^o Jordan, Succamerario floreni 10. A D^o Rab floreni 10. A D^a Samuelowa floreni 13. Ab aliis variis floreni 28. Res datae constabant florenis 68. A D^o Lubowiecki frumentum et butyrum. A D^o Celosta vas haeccum. A Comite a Tarnow triticum. A D^a Plazina, magni Oeconomi quondam coniuge, acervus foeni. A D^{no} Gortalski pisces et ab aliis reliqua minutiora.

Martii ele-
emosyna.

Post initium Aprilis, circa Dominicam Laetare, indictum erat Jubilaeum et promulgatum per praecipua templa Cracoviensia hoc modo, ut a feria 2^a post Dominicam Passionis, quae in 6^{am} huius mensis inciderat, sumeret initium et Dominica Resurrectionis, seu 19^a eiusdem mensis, Cracoviae finem haberet. Alibi vero tum eius initium faciendum, cum notitia iuridica eiusdem perveniret. Ad illud consequendum, praeter ordinarias condiciones, visitatio templi parochialis et cathedralis requirebatur. A communione Paschali, qui ante Dominicam Palmarum ob Jubilaeum communicabant, non liberabantur et contra, qui infra hebdomadam sanctam sacra Synaxi reficiebantur, utrique obligationi satisfaciebant. In eo Jubilaeo nulla erat frequentia externorum, sed tantum Cracoviensium. Erat autem concessum a Summo Pontifice pro necessitatibus Christianitatis, sed potissimum Regni Poloniae aliorumque dominiorum, Regni Poloniae ac Sueciae subiectorum, ut annotavimus 11^a Octobris anni superioris. Occasione huius Jubilaei variae ex hoc loco institutae erant Missiones. Nempe Podolonicum et Lubovlam, quae sunt duae Civitates ex 13 Scepusiensibus, ad Regnum Poloniae spectantibus, missi tres: P. Josue Bruno, P. Franciscus Keczkowski, P. Andreas Postnamargyci, quorum primus Polonicam et Germanicam, reliqui duo Hungaricam etiam calebant linguam, ad Polonos, Germanos et Hungaros iuvandos, qui in illis partibus versantur. Manserunt nostri illis in locis per 5 septimanas, magno cum fructu, maxime vero Podolonicis, ubi quia nullus Sacerdos externus erat, omnia Parochorum munia nostri obibant. Missi post alii nostri Tinecum ac Miechovum, ad Monasteria Religiosorum et Staniatkos ac Sadeccum, ad monasteria Monialium, cum omnium satisfactione et fructu.

10.
Jubilaeum
Cracoviae
promulga-
tur.

Ratione
commu-
nionis Pa-
schalis,
quae tunc
erat, quo-
modo sa-
tisfactum.
Missiones
nostrorum
occasione
Jubilaei:

1^a

2^a

3^a

¹⁾ Zebrzydowski Nicolaus,

Privilegium
Francisci
Bibliopola
Alvarum
imprimendo-
rum quomodo
intimatum.
Mors P.
Stanisłai
Gawroński
Posnaniae.

Dederat R. P. Provincialis ad instantiam P. Simonis Kaczorowski privilegium imprimendi Alvaros D^o Francisco Bibliopola, de quo Superior domus nihil scivit. Quia vero D. Piotrowczyk (sic), antiquus noster Benefactor, iam librum Alvari coeperat imprimere, ideo 8^a huius mensis propositum erat in consultatione: an hoc privilegium tali rerum statu esset intimandum. Et conclusum est, intimandum quidem esse, sed talem modum inveniendum, ne offendatur D. Piotrowczyk.

Obiit Posnaniae 11^a huius mensis P. Stanislaus Gawroński, Secundus Provincialis Polonus post P. Petrum Fabricium, uti ex iis, quae supra annotavimus, constat. De huius viri singularibus virtutibus et in primis admirabili propria despicientia et unione cum Deo, de variis, quae in Societate obiit officiis et de morte felicissima, quam paralysis in parte sinistra corporis acceleraverat et viginti duobus diebus lecto affixum ad extrema deduxerat, vide historiam Collegii Posnaniensis ¹⁾.

¹⁾ Historiam Collegii Posnaniensis, cuius mentionem Wielewicki saepius hoc fasciculo facit, ipse ante oculos habebat, dum Superioris Collegii Posnaniensis inde ab a. 1626 — 1629 munere fungebatur. Constat haec Historia duobus manuscriptis, quorum primum sub titulo: »Annales Collegii Posnaniensis Societatis Jesu« hanc adnotationem habet: »Post multos annos sui nescio quo fato interitus, tandem isti Annales inventi apud Praedicantium (sic) Vratislaviae et redempti aureis nummis sex a. 1798 mense Decembri ab Illma Radzewska, Succameraria Posnań.« Annales haec continent historiam Collegii Posnaniensis inde ab a. 1572 — 1653, scriptam foliis 150 (pag. 300). Attamen pars altera manuscripti madefactata, et vix et ne vix quidem legi potest. Alterum manuscriptum, cui titulus: »Historiarum Collegii Posnaniensis Soc. Jesu Tomus II«, incipit ab a. 1669, sub rectoratu P. Baltazar. Wielewiewski et concluditur a. 1771, sub rectoratu P. Michael. Orlowski. Manuscriptum hoc continet folia 190 numerata et 42 quae numerata non sunt.

Praeter haec duo manuscripta existunt alia 3, quae Collegium Posnaniense spectant, nempe: »Liber resignationum Collegii Posnaniensis Rectorum ab a. 1643 — 1771«, in quo inventarium Collegii singulis tribus annis conscribatur.

Quartum manuscriptum habet: »Acta Consultationum habitarum in Collegio Posnaniensi Soc. Jesu iuxta ordinationem Patris Nostri Joannis Pauli Oliva conscripta, Potissimum in negotiis Collegii gravioribus, ex quibus informatio haberi possit pro subsequentibus temporibus, praeter eas consultationes, quae de personis fiunt, et aliis ordinariis rebus« ab a. 1684 — 1773. Quintum manuscriptum inscribitur: »Memorialia relictia Collegio S. J. Posnaniensi in eius visitatione« ab a. 1600 — 1773. Denique sextum, cui titulus: »Liber Collegii S. J. Posnaniensis« ab a. 1592 — 1773, continet indicem eorum, quae hoc libro habentur, ordinationes praepositorum generalium, secundam partem Visitationum Collegii, Varias resolutiones acceptas a R. P. Generali ab initio a. 1595.

Manuscripta haec omnia asservantur in Bibliotheca universitatis Jagellonicae Cracoviensis nr. 5194 — 5198, cfr. Chotkowski, Szkoły jezuickie w Poznaniu, Kraków 1893. p. 12 sq.

Accepimus per mensem Aprilem eleemosynae in pecunia florenos 513. Eleaemo-
 A D^o Ligeza, Castellano Sędomiriensi legati florenos 200³, eleemosynae ab eo-
 dem florenos 77. Legati a D^o Szoldra floreni 60. Pro piscibus collecti floreni 29.
 A D^o Bobrownicki floreni 25. A Virgine Agnete floreni 10. A. R. D. Nucerino
 floreni 10. A. D^a Magni oeconomi coniuge ¹⁾ floreni 14. Ab aliis variis plusquam
 86. Res submissae 100 florenis aestimatae, nempe vas magnum vini ab Episcopo
 ex Hungaria, pisces, carnes, tortae, lardum, agnelli pro Paschate et varia alia
 minutiora.

Indicta erat lustratio Nobilitatis ad 1^{am} Maii, quae sicuti supe-
 riori anno parum felicem habuit successum, ita et isto anno vix me-
 liorem obtinuit. Quia enim sub praetextu lustrationis nonnullos res
 novas moliri fama erat, ideo prudentiores quique spectatores tantum
 huius lustrationis esse volebant, non adiutores. Plurima Nobilitas Cra-
 coviam convenerat et ultra Casimiriam in templo lustrationem insti-
 tuere tentabat. Sed quia et nullus Senator et ex Officialibus vix ali-
 quis eo venerat, ideo lustratio sine ordine ac sine ullo Reipublicae
 commodo fiebat. Curabatur tamen diligenter a Proceribus nonnullis,
 qui Cracoviae sub idem tempus cum magno comitatu morabantur,
 ne quispiam aliquem tumultum aggrediretur; quod et perfectum est.
 Nobilitas enim videns, omnes ex praecipuis lustrationi non favere et
 machinationes, si aliquae orirentur, cohibere velle, sine ullis turbis
 attentatis discessit.

Quaesitum erat ab Admodum Rdo Pre Nostro, a quo die numerandum sit
 triennium officii Superiorum. Ad hoc 9^a huius mensis ita respondit, nihil esse
 necesse tam exactam triennii rationem habere, cum a Summo Pontifice abroga-
 tum sit, quod de hoc aliquando Societati praescriptum erat. Si tamen mentem
 meam V. R. scire cupit, puto triennium ab acceptis patentibus numerandum
 esse in istis Provinciis.

P. Simon Wysocki quinquagesimum annum sui Sacerdotii agressus, extra-
 ordinarias primitias in nostro templo celebravit 10^a istius mensis, primas et se-
 cundas vespervas ac Sacrum decantans et manus capitibus hominum imponens.
 Invitati etiam erant illo die valde multi ad nostrum refectorium hospites. Pa-
 rum necessaria et parum utilis visa est multis ista ceremonia, maxime cum in
 his partibus non sit usitata; ideo et P. Joannes Argentus Provincialis, ea cognita,
 non eam probabat. Et sane nostros res novas inducere, maxime sine necessitate
 ac utilitate, nullo modo expedit. Instituerat quidem ea de re P. Superior consul-
 tationem et omnes Consultores putabant, id concedendum desiderio ac devotioni
 P^{ris} Wysocki; tamen postea P. Superiorem poenituit concessionis huius et no-
 vitatis.

¹⁾ Magni oeconomi arcensis munere fungebatur, post obitum Dni Plazae,
 Dnus Witkowski.

Recognitio legati
data D^o
Ligeza.

Cum 13^a huius D^s Nicolaus Spytek Ligeza, Castellanus Sendomirensis, misisset 100 florenos, reliquos legati Mfcae Annae de Bobrek, et 15^a Aprilis 200^s etiam dedisset, sicuti 13^a Octobris anni superioris dederat 100: ideo de acceptis 400¹ florenis, iuxta transactionem in Octobre anno superiori factam, data illis est a Superiore Domus recognitio.

12.

Accepti
mutuo a
D^o Rab
Mille flo-
reni red-
diti D^{ae}
Zurkiewi-
cowae ac
debitum ei
solutum.

D^a Catharina Zurkiewiczowa, volens hortum nostro contiguum hac conditione emere, ut sibi advitalitate relicta, eum nobis resignaret, donaret ac inscriberet (ad eum enim hortum, qui a nobis a D^a Gutteterowa emptus fuit 7^a Maii anni superioris, aliquando pertinebat), repetiit a nobis tertium florenorum mille, quod illi debemus. Itaque a D^o Stanislao Rab Proconsule accepimus 21^a huius mensis florenos mille mutuos, eosque 23^a D^{nae} Zurkiewiczovae dedimus totoque debito illi restituto, recognitionem, quam privatim D^{ae} Zurkiewiczovae dederamus, ab eadem recepimus ac laceravimus. Quia enim privatim cum ea transactum antea erat negocium, ideo etiam nulla necessitas videbatur quietationis publicae recipiendae. Porro cum in emptione horti dicti D^a Zurkiewiczowa difficultates haberet ob absentiam eorum, qui iuris sui in hortum resignationem facere dedebant, ideo mille florenos acceptos tamdiu apud nos deponendos D^a Zurkiewiczowa censuit, quamdiu difficultates non tollerentur. Qua de re significatum erat R. P. Provinciali.

Eleaemo-
syna Maii.

Data nobis eleaemosyna per mensem Maium in pecunia florenis 353, nempe a D^o Ligeza, Castellano Sendomiriensi floreni 100 ex residuo Legati. A D^o Andrea Staręski ex maiori Polonia missi nobis aurei 50 seu 175 floreni (quia tunc quilibet aureus tribus florenis et grossis 15 constabat). Ab aliis variis plusquam 66. Res submissae florenis 101 constiterunt, nempe D^o Thesaurario Regni, Danielowicz tritici metretae 20. A Praeposito Miechoviensi, D^o Mathia Łubinski, triticum, siligo, hordeum, pisa. Ab Abbatisa Staniątkoviensi¹⁾, a D^{na} Szelingowa, a D^a Pipanowa butyrum, casei, millium, pultes. Varia alia minutiora a variis maxime pro primitiis Pr^{is} Wysocki.

13.

Bartholomaeus Lob-
zinski ex
Societate
dimissus
certas ob
causas.

Bartholomaeus Lobzinski²⁾, qui in Societate sex annis morabatur et ad hanc S. Barbarae domum a 10 fere mensibus Calissio missus erat, ob varia in quibus corrigi nolebat: ob elatum spiritum, amorem commoditatum, libertatem agendi et loquendi, fugam laboris ac mortificationis et potissimum ob defectum candoris, 11^a huius mensis dimissus est ex Societate, ex voluntate Admodum Rdi P. Nostri, de qua significaverat R. P. Provincialis. Post dimissionem primum suos defectus visus est agnovisse, quos antea noluit agnoscere et totius vitae in Societate actae, coram uno ex nostris facta Confessione, casum suum miserabilem deflebat. Sed brevi rediit ad ingenium et in saeculo sacerdos factus, vitam dissolutam duxit et non multum post mortuus est non bene, uti dicebatur, ad mortem sese comparans.

Offensionem
Monialium-

Dum hoc mense unum sacellum templi SS. Petri et Pauli Apostolorum versus Monasterium Monialium S. Andreae lamina aerea tectum fuisset et ex

¹⁾ Anna Caecilia Trzcńska.

²⁾ Nomen hoc in archetypo alio atramento deletum, in indice tamen permansit, sequenti modo annotatum: »Bartholomaeus Lobzinski scholasticus ex Societate dimissus instar ob musas (Mscrpt. fol. 572 nr. 13).

canali, in modum draconis efformato, tempore magnae pluviae tanta vis aquarum decidisset, ut in monasterium, inferius situm, magno impetu irrumperent: miserunt ad nos Moniales 12^a istius mensis R. D. Praepositum Corporis Christi, qui tunc illius Monasterii curam habebat¹⁾, conquerentes, quod ita aqua eas obruamus, et petentes, ne canales ex templo versus earum monasterium dirigantur. Responsum est: non ob canalem ita positum, sed ob earum culpam id contigisse, quia videlicet in area ante monasterium maiorem aquaeductum, quem antea nostri suaserant, admittere volebant. Brevi ergo post, aperto loco ampliori pro aqua ex pluvia decedente alio derivanda, periculum illud desiit et pro illo tempore et pro sequenti.

Mortuus est 17^a huius mensis Nicolaus de Zebrzydowice Zebrzydowski, Capitaneus Generalis et Palatinus Cracoviensis, insignis huius nostrae Domus et usque ad mortem perseverans Benefactor. Nam ut taceam illum Confundatorem Collegii nostri Lublinensis, Extructorem nonnullorum templorum, Fundatorem Patrum Bernardinorum in loco Calvariae, in quo monasterium, templum et plurima sacella, adhuc vivens, ex muro, vario artificio construxit; PP. Carmelitarum discalceatorum ac Monasterii Monialium S. Theresae magnum Promotorem; de Congregatione Misericordiae, cui una vice tria millia florenorum dederat, optime meritum; ut inquam haec et alia plurima taceam: Domui huic nostrae nunquam destitit bene facere, etiam illo tempore, quo tumultus Rokoszanorum duravit. Cui ille sese implicaverat non quidem illa intentione, quam haeretici aliique rebelles, qui se illi adiunxerant, habebant; non tamen sine culpa, ut ex iis, quae de actis Rokoszanorum fuse retulimus, patet. Quam tamen culpam ille diu non agnoscebat. Obiit omnibus munitus Sacramentis et nostris per duos dies ac noctes illi asistentibus, imo ab uno ex nostris et SS. Eucharistiae Viaticum et extremam unctionem sumere voluit, quod et factum est.

Significaverat 20^a istius mensis P. Nicolaus Szelski P. Joanni Argento Provinciali de uno Sacerdote externo, in extremis posito et per invocationem B. Campiani, Martyris Societatis nostrae, sanitati restituto, qui etiam illi in magno lumine apparuerat.

Venit R. P. Provincialis Joannes Argentus 25^a huius Cracoviam et in priemis coepit visitare Novitiatum. Habuimus Orationem 40 horarum pro necessitatibus Regni et Christianitatis in templo novo SS. Petri et Pauli Apostolorum per duos dies, a 28^a huius sumpto initio. Magno concursu ab omni statu hominum frequentata ea Oratio. Cantavit in ea et vespervas utrasque et Summum

lium ratione canalisis occurritur.

14.
Mors Nicolai Zebrzydowski, Palatini Cracoviensis, de multis aliis et de nobis optime meriti

etiam sub tempus Rokoszi.

Auxilium miraculosum B. Campiani Martyris.

Adventus Pris Provincialis. Oratio 40 horarum in S. Petro.

¹⁾ Martinus Kłociński.

Sacrum R^{mus} Sirmiensi Episcopus. In Summo Sacro concionatus R. Dr Łukomski, Canonicus et Doctor Theologus, magna cum satisfactione. In fine Orationis concionem habuit P. Andreas Brzozoviensis, cuius quaedam verba in malam partem arripuerant PP. Dominicani, ut sequenti mense dicemus.

Eleaemosyna Junii.

Florenos 163 in pecunia pro eleaemosyna hoc mense accepimus. Ab Episcopo Cracoviensi ¹⁾ florenos 50. A Palatino Cracoviensi ²⁾ ante mortem florenos 28. A M. D. Thesaurario Curiae D^o Górski florenos 30. A R. D^o Bucki florenos 10. A quibusdam Benefactoribus florenos 12. A variis aliis floreni 32. Res datae 66 florenis sunt computatae, nempe vas vini a D^o Kisiołek, triticum a D^o Amando, ligna a Palatino Cracoviensi, casei ab Abbatissa Sądecensi ³⁾ et varia minutiora ab aliis.

15.
Ob verba
nostri
Concionatoris male
accepta

Dixerat aliquid noster concionator in fine superioris mensis, Orationem concludens, contra Lutherum, Oecolampadium, Erasmm obiter. Et cum Erasmus verum corvum fuisse insinuasset, quidam malevoli, qui antea R. D^m Piekarski Dominicanum concionatorem templi parochialis nonnulla de corvis in aede B^{mae} Virginis dixisse audiverant et contra nostros eum sermonem direxisse putabant, omnia, quae contra haereticos erant dicta, tanquam contra D^m Piekarski essent dicta, cum magnis et falsis amplificationibus tum D^o Piekarski, tum Patribus aliis Dominicanis retulerunt. Addiderat noster concionator, Oecolampadium aulodum fuisse et visa aliqua Diana, hanc artem exercuisse: quia D^o Piekarski artem fidibus pulsandi noverat, illum omnino a nostro notatum significabant. Commoti hac re vehementer PP. Dominicani, nihil quaerentes a nobis, an res ita ut referebatur se haberet nec ne, et in templo Parochiali B^{mae} Virginis et in templo SS^{mae} Trinitatis, 2^a huius mensis, ingentes contra nostros invectivas instituerunt. Et quidem ille, qui in aede SS^{mae} Trinitatis concionabatur, illa verba Apostoli: »Inimici crucis Christi, qui terrena sapiunt, quorum Deus venter est et gloria in confusione eorum«, per unum fere horae quadrantem nostris applicabat, atroces mordacitates inspergens. Dum ita res procederet et tota civitas ea contra nos dicta

contra
nostros
invectivas
publice
pro concione
faciunt.

Capitulum
his providet.

audiret, Venerabile Capitulum Cracoviense voluit providere, ne talia inter nostros et PP. Dominicanos serperent. Et quidem R. D. Joannes Zerziński, Vicarius in Spiritualibus Generalis, nobis male affectus, nostri concionatoris verba nimis exaggerans, per eum, quem ad nos miserat, varias minas etiam de prohibendo nostro a concionatoris

¹⁾ Martinus Szyszkowski.

²⁾ Nicolaus Zebrzydowski.

³⁾ Elisabeth Kołaczkowska, hoc anno, post Sophiam Boczkowska, electa.

munere addebat, mitior tamen postea factus erat, dum ei Superior domus, ad eum veniens, rationem totius huius negotii dedisset; quamvis contra nostrum concionatorem, qui etiam ad eum postea iverat, multa acerba dixit. Miserant etiam nostri ad PP. Dominicanos R. D. Andream Łukomski et R. D. Sebastianum Nucerinum, qui nostri concionatoris intererat concioni. Hi illis nomine nostro ostendebant, quam falsa illis contra nostros sint relata et quam atrociter eorum concionatores contra nostros e loco publico sint debachati. Amice etiam conquerebantur, quod non audita altera parte ita processerint et petebant, ne aliquid imposterum simile fiat. Venit statim ipse Prior ad R. P. Provincialem, declarans summum suum dolorem ex iis, quae se in scio sui concionatores fecerant, et ad omnia, quae vellet R. P. Provincialis, se submitit. Res ergo ita est composita, ut et noster concionator prima occasione et PP. Dominicanorum concionatores similiter pro concione reprehendant eos, qui ad contentiones et discordias seminandas aliter referunt ea, quae pro concionibus dicuntur. Deinde et illud constitutum, ut si vel nos aliquid intellexerimus referri de Patribus Dominicanis contra nos, vel illi a nostris contra se, prius Superiores privatim ea de re agant et non statim publice res fiant. Satisfecit abunde noster concionator, dum in aede B. Virginis in arena sub idem tempus concionaretur apud PP. Carmelitas Mitigatos, primae conditioni, ostenditque ex occasione, irritum conatu quosdam et non sine magno peccato discordias inter religiosos seminare relationibus falsis etc. An idem factum fuerit a PP. Dominicanis, nihil nobis constare potuit. Vel ab Officiali D^o Zerzyński, vel ab aliquo ex Praelatis nobis malevolis, significatum hoc negotium fuit Episcopo Cracoviensi. Et licet eidem nos etiam de re tota scripsissemus, magis tamen ille suorum litteris quam nostris credens valde acres ad nos miserat litteras. Ita nimirum et Praelati Cracovienses et Academici etiam minimas occasiones contra nos arripiunt et eas non facile deserunt.

Per Praelatos nostros exposculant cum PP. Dominicanis.

Venit eorum Prior ad P. Provincialem.

Componuntur omnia.

et compositioni satisfecit noster.

Episcopus ob hanc rem nostros perstringit.

A 5^a huius mensis ad 13^{am} visitavit domum hanc R. P. Provincialis et varias de totius Provinciae negociis habuit consultationes.

Adrianus Grodecki ¹⁾ postquam 10 annis in Societate mansisset, ex eadem 7^a huius est dimissus. Is ob rem nullius momenti, seu ob levem reprehensionem, ante annum, Torunii gravissime turbatus, ita obstinate dimissionem petiit,

Visitat R. P. Provincialis.

16. *Adrianus Grodecki* ex Socie-

¹⁾ Nomen hoc alio atramento deletum est, sed mox et anno sequenti de ipso iterum fiet mentio. In indice archetypi nomen hoc quoque permansit.

tate dimittitur, obstinatissime enim petebat dimissionem.

Non movetur exemplo unius inconstantis statim mortui. Discedit R. P. Provincialis.

Rectores ante confirmationem ad horam considerationis tenentur.

17.
Sepultura Palatini Cracoviensis.

Comes Homona moritur.

ut nullus omnino modus eum ad saniora consilia reducendi etiam ab ipso R. P. Provinciali inveniri possit; ut interim taceam, domi nostrae cum plusquam tribus mensibus moraretur, plurima cum illo fuisse et suavia et acria tentata irrita conatu. Imo et ante dimissionem nullo modo ad indifferentiam adduci potuit, sicque sine confessione et absolutione datae illi patentes, ut videlicet Societas esset libera ab homine ita desperato, qui si non fuisset dimissus, vel ad insaniam vel ad violentas sibi manus inferendas redigendus non paucis videbatur; id enim etiam facies eius praeferebat. Venerat Cracoviam ad S. Barbaram Torunio 2^a Aprilis, qua die quidam Staskowski, qui vocationem et domum probationis Societatis, ad quam venerat, deseruerat, ex equo deciderat et cervice fracta statim mortuus fuerat. Sciebat de hoc miserabili casu Grodecki, quia fere per eum locum iter faciebat, in quo res contigit, nihil tamen eum atrox exemplum movit.

Renovatio Votorum more consueto 12^a istius mensis praesente et celebrante R. P. Provinciali peracta. Sequenti die post discessit a nobis R. P. Provincialis Calissium versus, cum P. Stanislaw Radziński, qui tunc eius socius erat, et cum P. Friderico Szembek, quem ob quaedam negotia iusserat secum ad certum tempus Calissium ire.

Quaesitum erat a R. P. Nostro, an Rectores, quando incipiunt gubernare, etiamsi nondum sint confirmati, statim obligentur et ad horam considerationis et ad docendam doctrinam christianam. Ad id 18^a huius mensis ita responsum est: Antequam Rectores accipiant patentes, dum actu gubernant, tenentur ad horam considerationis; ad doctrinam vero christianam non nisi postquam confirmati sunt, licet patentes nondum acceperint.

Sepultura Palatini Cracoviensis, de cuius morte 17^a superioris mensis egimus, in templo arcensi solenniter peracta est 21^a huius mensis. Omnes nostri Sacrum defunctorum pro anima eius dixerunt et Fratres Coronas. Invitatus erat pro cantando Sacro lugubri et pro deducendo pontificaliter funere R^mus Episcopus Sirmiensis¹⁾ tum ab ipso filio tum ab aliis, sed id R. D. Zerziński officialis impedivit. Non aequis enim oculis ipsum Episcopum praedictus Officialis aspicebat. Dabant inter alias rationes nonnulli etiam hanc, quod videlicet molestum illi esset, perpetuo fere nobiscum praedictum Episcopum conversari. Quod an se ita habeat, viderint illi. Fama erat corpus Palatini secreto translatum in Calvariam a PP^bus Bernardinis.

Hac ipsa die Laskis prope Samboriam mortuus est Comes Georgius Drugeth de Homona, Fundator Collegii nostri Homonensis. Et quidem mortuus est non sine suspitione veneni, vir ob fidem catholicam inter Hungaros promovendam et ob alias varias virtutes longiori vita dignissimus. Decessit ex hac vita

¹⁾ Ladislaus Majthenyi.

munitus omnibus Sacramentis assistente P. Martino Kaldi, nostrae Societatis, qui post mortem eius Cracoviam venerat.

Festum Sancti Patris Ignatii consueta solennitate obiimus, cantante summum Sacrum Episcopo Sirmiensi et concionante R. D. Sebastiano Nucerino in medio eiusdem Sacri. Excepti prandio R^{mus} D^s Suffraganeus Cracoviensis, R^{mus} Episcopus Sirmiensis, R. D. Nucerinus et Magnificus D^s Szydłowski. Hoc anno, licet quo mense id factum sit non invenio, quaedam Mahona dum in partu per triduum gravissime laboraret et filium enixa, post unicam oscitationem iam iam spiritum exhalantem, obstretrix pia B. Ignatio devota et ipsa humi prostrata Bⁱ Patris auxilium implorat et aliis praesentibus idem omnino suadet. Non defuit Dominus ferventibus orationibus ac votis conceptis. Brevi enim post puer revixit pleneque sanitati patrocinio B. P^{is} post modum restituitur. Mater grata beneficii ad altare Beati tabellam argenteam appendit.

Accepimus mense Julio pro eleaemosyna in pecunia florenos 156. A R^{mo} Episcopo Praemislensi ¹⁾ florenos 50. A D^o Joanne Zebrzydowski, Capitaneo Lancoronensi, florenos 50. A Virgine Langowna (praeter ordinariam, quam singulis mensibus a multis annis florenorum 8 dare solet) florenos 10. A Virgini- bus pro nobis mendicantibus florenos 13. A variis aliis florenos 33 et aliquid amplius. Res submissae florenis 56 aestimatae sunt, nempe vas vini a Mfco Dno magno Oeconomo²⁾, a Virgine Szydłowska prandium; butyrum, pisces, panes, carnes ab aliis.

Post mortem Dⁱ Georgii Homonai videns P. Alexander Dobokai nostros apud S. Barbaram metuere, ne 200 floreni praedicto Domino 2^a et 26^a Januarii, ut supra annotavimus, mutuo dati ob eius mortem pereant, ipsemet ex pecunia acquisita 100 florenos seu mediam partem debiti nobis 20^a Augusti reddidit et de altera parte brevi reddenda bonam spem fecit. Quae tamen nonnisi post duos annos, ut suo loco habebit, restituta est.

Eadem die D^s Petricovius, Juris Doctor, 100 exemplaria pro eleaemosyna domui miserat, librorum Precariorum Polonicorum, a P. Laterna S. Memoriae editorum, titulum Polonicum »Harfa« praeseferentium, qui postea venditi in coemptionem aliorum librorum conversi sunt; quod etiam fiebat cum aliis libris, quae vel ante vel post praedictus D^s Doctor domui nostrae dabat. Antiqua et domus et templi nostri Benefactrix virgo Barbara Langowna, sciens nos mille florenorum debitum contraxisse necdum exsolvisse ex illis, quae mutuo acceperamus pro horto emendo tertiam partem, ideo 21^a huius mensis mille florenos P. Valentino Mathiae ad manus P. Superiori ob exolvendum reliquum debitum horti deferendos tradidit. Quibus acceptis P. Valentinus statim in genua provolutus iussit, ut Virgo Barbara secum alternatim Hymnum »Te Deum laudamus« recitaret. Quod cum factum esset, quaeiit virgo: cur eam iussisset hymnum praedictum recitare. Ideo, subiecit ille, iussi, ut Dei agnosceres beneficium, qui tibi satis pauperi benefaciendi large famulis suis dat tantam gratiam, quantam ceteris Regni Proceribus et aliis plurimis ditissimis non dat. Ita enim bonus

18.
Festum S.
Patris.

Eius pa-
trocinii
miraculo-
sum au-
xilium.

Julii ele-
aemosyna.

Media pars
debiti pro
Comite
Homona
solvitur
domui.

Doctoris
Petricovii
eleaemo-
syna in
libris.

19.
A Virgine
Langowna
floreni
1000 pro
solvendo
horto.

Cur P. Va-
lentinus
Confessa-

¹⁾ Joannes Węzyk.

²⁾ Witkowski.

rius iussu- Pater pientissimam virginem (eius enim confessarius ad mortem usque erat) et
riteam Hy- in humilitate et in tam larga eleaemosyna gratiae divinae recognitione instituere
mnum Te volebat. Accepta eleaemosyna Superior Domus, quam sub hoc tempus ab illa virgine
Deum lau- damus di- (quae singulis mensibus ordinariam eleaemosynam 8 florenorum et extraordina-
cere. riam valde frequenter a multis iam annis domui submittebat) non expectabat,
licet valde sollicitus esset de mille florenis D^o Stanislao Rabo in Septembri, sicut

Sacra pro convetum erat, solvendis, sequenti die Sacra nostris Sacerdotibus et Coronas
ea indicta. Fratribus pro tanta Benefactrice indixit et eandem adiit ac illi totius domus no-
mine, uti conveniebat, magnas egit gratias.

Eleaemo- Insignis hic mensis fuit magna eleaemosyna pecuniaria, quae ad 1479
syna Au- florenos ascendit. Nempe a Virgine Langowna floreni 1000 pro reliquo debito,
gusti. in emptione horti contracto, solvendo; a Mfco D^o Rudnicki legati post mortem
eius aurei 50, qui 200^s florenos legaverat et tunc in Maiori Polonia quilibet
aureus 4 florenis constabat, Cracoviae tamen nonnisi 175 florenis tunc consta-
bant. Ab Episcopo Cuiaviensi ¹⁾ floreni 100, a Consulibus Cracoviensibus floreni
100, a Comite a Tarnów floreni 50, Executores testamenti Dⁱ Kochanowski flo-
renos 20; ab aliis variis 28 floreni etc. Iam res datae computatae sunt florenis
81; nempe libri a D^o Doctore Petricovio florenis 60, duo vasa butyri a D^o Magno
Oeconomio, a Dª Gawrońska vas butyri et casei et aliud vas a D^o Skórczewski
et varia ab aliis esculenta ac poculenta.

20.

Expeditionis Nostorum in Valachiam causa: Quia sequentibus mensibus Septembre ac Octobre tum expedi-
tio nostrorum in Valachiam cum exercitu contra Turcas ac Tartaros, tum insignis clades contigit, ideo haec breviter, quomodo trans-
acta fuerint, perstringemus. Osmanus, Turcicus Imperator, praetensa
Kosacorum in eius dominia irruptione (qua illi Tartaricas in Russia
depraedationes sive etiam aliquam aliam ob causam ulcisci sese aie-
bant) et impulsu rebellium Germanorum, quorum Legati Constanti-
nopoly tunc degebant et contra Polonos stimulabant, haud perinde
formidoloso (!) sibi futuro (!) Ferdinando putantes, si nostri per acies disti-
nerentur, repulso Constantinopoli et indignissime tractato Otfinovio ²⁾,
Regio internuntio, ius etiam hostium sacra legationis et fas gentium
violavit. Praefectum, quem Polonis faventem et Valachis transitionem
ad Polonos suadentem intellexerat, constrictum vinculis ad suppli-
cium Constantinopolim retrahere iubet. Statim Skinder Bassa copias
colligit. Gratianus ³⁾, qui etiam Tartarorum incursiones saepe nuntia-
bat, sive vera sive simulata in nostros propensione, de apparatu

¹⁾ Paulus Wołucki.

²⁾ Hieronimus Otwinowski, missus erat Constantinopolim anno prece-
denti, de pace cum Turcis tractaturus.

³⁾ Gratianus erat dux Valachiae.

Skinder Bassae nostris significat, auxilia contra eum promittit et ut Skinder Bassae nostri occurrant, suadet. Addebant fidem crebriores in dies de apparatu Turcico nuntii. Nec iam dubitabant nostri de bello, sed illa in re haerebant: pergerentne in Valachiam, an in Poloniae Regno operarentur hostem, seu an defensivo tantum, an etiam offensivo bello contra hostem esset procedendum, Pro utraque enim parte plurimae non deerant rationes. Accendebat Gratianus multorum animos ad bellum offensivum, sed Stanislaus Zolkievius, supremus exercituum Dux et Regni Cancellarius, initio renuebat, memor illius veteris: »Omnia prius consilio experiri quam armis sapientem decere;» tandem militibus instantibus, fortiora quam prudentiora suadentibus accessit, maxime cum intellexisset et Regis et variorum Senatorum eandem esse sententiam. Scripsit ad Regem literas, quibus significabat: se hactenus a bello offensivo fuisse alienum, ne cum parva manu egressus patria, velut uno ictu exercitum absumeret; non se tamen ultra detrectare certamen et discrimen, imo cuique tam se ipsum quam filium unicum offerre; hoc tantum a Deo votis expetere, ut si aliquid sinistri immineat, id suo potius filiique sanguine et vita, quam exercitus patriaeque damno pietur. Solatium mortuis et praemium fore, si teneret Rex utrorumque memoriam: aut superstitem bello filium, fortuna si servaret, Patris vicem in eo ne oblivisceretur. Sibi enim iam actam aetatem, certum et decretum mori: hoc solum se infesso laboribus et expeditionibus relinqui, novissimum spiritum domi inter contumelias, an in acie per fortitudinem effundat. Haec inter alia non pauca Zolkievius ad Regem scribens, post ad castra pergit. Militum 5 millia stipendiariorum et duo tantum millia Kozakorum (nam alii illum sequi nolebant, eo quod acerbior antea contra illorum in Turcas excursiones illis videretur¹⁾) recenset, Ty-

Nostri delibant: an defensivum an etiam offensivum bellum inferre debeant

Concludunt de offensivo.

Ea de re significat Regi Zolkievius

et nonnulla ab eo petit.

In traiectu

¹⁾ Veram huius defectionis causam ignorasse videtur noster Wielewicki. Paulo ante enim venerat in Rutheniam Graecus quidam, nomine Theophanes, qui a Turcis Moscoviam missus erat ad foedus cum duce Moscoviae contra Polonos componendum. Hic Kijoviae commorans Kozakorum animos, praesertim ipsorum praefecti Konaszewicz, contra Polonos incitavit. Cum enim episcopi rutheni s. Unionem cum s. Sede apostolica (1596) iniissent, religionem graecam a Polonis oppressam esse, praetendebat. Ad renovandum schisma consecravit Theophanes, qui episcopum prae se ferebat, inscio rege nostro Sigismundo III octo episcopos, quamvis nulla sedes episcopalis in Ruthenia vacabat. Qua re factum est, ut Kozakorum paucus tantum numerus ad propugnandos Turcas Zolkievio progredienti obviam venerit.

nostrorum
per Tyram
fluvium
mala omi-
na.

ram fluvium 3^a et 4^a Septembris traiecit; in quo traiectu tum nitra-
tus pulvis, qui vehebatur, in profluentem demersus, tum cum move-
retur agmen, signum Supremi exercituum ducis sine violentia ulla
adhibita fractum, mala omina multis visa.

Salutatur
a nostris
novus Pa-
latinus
Craco-
viensis.

Eadem 3^a Septembris novum Palatinum Cracoviensem, Joannem Comitem
a Tęczyn, Domus Superior cum Patre Alberto Czerniakowski, suo Antecessore,
Moravieis invisit, adeptum Palatinum gratulatus est et sua obsequia religiosa
obtulit. Humanissime nostros excepit Palatinus omnemque suam benevolentiam
ostendit et brevi post stipendium salis Vielicensis, illi tanquam Palatino debitum,
nobis ad vitam usque suam donavit, quod et Antecessor eius fecerat. Constat
id annuis florenis fere 111. Restituimus D^o Stanislao Rabo Consulari florenos
mille (quos nobis in Maio mutuos dederat) 4^a huius mensis, acceptamque ab
eo recognitionem laceravimus. Sed iam ad nostros in Valachiam redeamus.

Solvimus
debitum
D^o Rabo.

21.
Gratianus
Agam Tur-
cicum in
vincula
coniicit.

Vix nostri Tyram traiecerant, cum undique rumores per Vala-
chiam sparsi sunt, Polonos iam terra potiri, ingentem eos habere
exercitum, quos Gratianus ipse mirum in modum exaggerabat. Inte-
rim Turca suspectum iam habens Gratianum, Ali Agam cum non-
nullis Turcis ac Tartaris, qui clam fere mille in Valachiam sese insi-
nuarant, submiserat, ut Gratianus vinctus Constantinopolim deduce-
retur. Habens eam rem perspectam Gratianus et nostrorum, qui iam
Tyram traicerunt, spe fultus, prodiit in campum, in quo erant po-
sita tentoria. 5^a huius ibi dum sedet, advertit Agam in suo tentorio
suum locum occupantem, qui etiam illi nomine Imperatoris denunciavit,
eum esse vinctum et captivum, in signumque eius rei strophium
manibus Gratiani imposuit. Gratianus clava militari, quam manu tenuit,
Agam percutit, eundem catenis cingit ac incarcerat cum nonnullis
aliis. Reliquos, qui penes Agam erant Turcas cum aliis, qui erant in
civitate, perimit. Pauci Turcarum fuga elapsi Skinder Bassae, iam
Valachiae appropinquanti, occurrunt et omnia nuntiant. Cognita strage
Turcarum nostri coeperant esse securiores et ex disciplina militari
nonnihil remittere. Valachi nostrorum perspecta paucitate, an nobis
an Turcae adhaerere deberent, haerebant. Gratianus vero, nuntio certo
accepto de minore spe exercitu nostro, fugam meditabatur et vitatis
nostrorum castris, Chocimum venit, ut inde per Pocuciam in Germa-
niam evadere fuga posset. Sed eam fugam impedit Zolkievius et se-
curioribus litteris, ut veniret in castra, admonet. Quibus ille territus,
certo si abnuisset exitio, ultra nec fugendi nec manendi potens, pau-
cis suorum comitatus 7^a Septembris in castra venit. Cognoscebantur

Alios Tur-
cas ma-
ciat.

Cognita
nostrorum
paucitate,
fugam
meditatur,
sed eam
impedit
Zolkie-
vius.

Venit in
castra.

a nostris Ducibus Zolkievio et Koniecpolscio et ab aliis tam Gratiani quam Valachorum artes; sed praemebantur ob militem, ut spe donativi a Gratiano promptior in officio esset et ut Valachi animos ad nostros facilius inclinarent. Benigne ergo et honorifice in castris habetur Gratianus, convivio etiam excipitur et per epulas ac vinolentiam consilia, copias, animum hostium ab eo nostri expiscantur. Sed cautus Gratianus numerum hostium extenuat et aperte non procedit. De sede belli interim Duces consilium habent et paucitatem militum videntes, ire versus oppidum Cecoram camposque et locum, quem olim Joannes Zamoscius insederat, occupare ipsis visum. Aggregabantur sub id tempus ad Skinder Bassam magnae Turcarum et auxiliariorum copiae. Aderat Galga, Chani frater, et Kantimir cum ingenti Tartarorum exercitu. Aliquod etiam Primores Valachi ad Turcas profugunt. Gratianus vero militem ad praelium et festinatos casus continuo impellebat, ut Skinder Bassa, antequam illi Tartari iungerentur (ita enim aiebat), longinquitate itineris fessus facilius opprimeretur. Sed ille forsitan hoc modo aut nostros prodere et meritum aliquod apud Turcam obtinere, aut ipse fuga sibi consulere meditabatur. Ventum ad Cecoram oppidum 12^a huius mensis et ibidem castra metantur, missusque cum expedita manu Odrzivolscius speculatum consilia, animum, itinera, copias hostium, brevi rediit, hostes adesse nuncians. Signum frumentatoribus tormento, ut redirent, datum. Pars regressi, plures onusti praeda aut palantes per agros in manus hostium circumventi venerunt. Orto die 18^a istius mensis hostes, compositi per vexilla, consistunt. Nostri etiam in campum prodeunt. Velitationes crebrae in longum diei productae, prospero nostrorum eventu. Tartari in velites incurrunt et eorum cohortes turbant, sed Dinophius cum suis erumpens ita pugnam restituit, ut velitibus iterum Tartari cederent, quanquam cedendo astum consuetum occultabant, ut videlicet fuga sua nostros ulterius evocarent. Nox interim imminebat, ideo Zolkievius receptui canere iubet. Accensi nostri summam certaminis in crastinum deposcunt a Ducibus, nec Duces abnuunt, ac de praelio crastino inter se conferunt. Cognoscitur interim a Tartaro captivo, hostium adesse 100 millia, unde de differendo certamine coeperunt Duces cogitare; sed miles in sua postulatione arciter persistit. Itaque relicto valido a tergo castrorum, qua fluvio dividebatur, praesidio, 19^a huius mensis certamen in apertum producit hoc ordine. Una et altera carrago, quas lixae agerent, ex centum circiter

Honorifice et benigne tractatur, licet suspectum Duces haberent. De sede belli fit consilium. Skinder Bassae multi aggregantur.

22.

Castrametantur ad Ciecioram.

Hostes prodeunt in aciem. Velitationibus, quae nostris feliciter cedebant, dies absumitur.

Instruitur a nostris sequenti die acies.

vehiculis conficitur, fimo ac terra repletis. Utrique a tergo, fronte, lateribus quatuor tormenta et aliquot bombardarum soraca adduntur. Inter haec facto spatio, pedites emittebantur duabus castrorum portis, addito praecepto, ut pariter procedentes eatenus ex aequo progredirentur, quoad relictus in medio campus succedentes sibi legiones totumque exercitum reciperet. Sed incassum data imperia. Nam cum Ducum alter gravi senecta vix omnia per se intervivere posset, alter autem emittendis cohortibus attenderet, sinistra carrago haud procul vallo substitit, dextra ultra quam satis progrediens frontem propriumque latus late et longe nudavit sicque acies, quae quadrata esse debuerat, in enormem et parum utilem mucronem porrigebatur. Hostes etiam suas acies instruunt et validissime in nostros incurrunt.

Praedium
atrox per
6 horas
durat ae-
quali Mar-
te.

Caesorum
et vulne-
ratorum
numerus.

Initio quidem nostri felicissime hostes reiciunt, sed postea non parum turbatis aciebus, atrox commissum praelium illudque varium anceps ad noctem usque duravit per 6 horas, quae etiam pugnam diremit. Caesa hostium 3500, maior numerus vulnerati. Ex nostris 350 desiderati. Inter hos ceciderunt Primipilarii Wrzescius, Goslicius, Kowalskovius. Duo iuvenes Zolkievii vulnerati et varii alii cohortium Praefecti, ut Dinophius, Strusius, Kasanovius, Almadi Hungarus, Praefectus peditum.

23.
In castris
dum Du-
ces delibe-
rant de
nostris li-
berandis
ab hoste,
tumultus
ingens ori-
tur, quem
fuga mul-
torum se-
cuta.

Gratianus
fugit et
occiditur.

Vix nostri sese in castra recipiunt, dum belli Duces praeclare advertentes in tanta nostrorum paucitate contra tantum exercitum aperto campo nullo modo pugnandum esse, de modis deliberant, quibus et per tractatus hostes aliquando tempore distineant et munimento currorum septos nostros per medios hostes ad fines Regni deducere possent; dum, inquam, haec Duces deliberant, ingens tumultus in castris oritur ingeminantium, in quanto fuissent omnes discrimine, a quo nec iam abessent undique clausi: superesse tantum mortem et aeternam oblivionem etc. Hinc secutus panicus terror, in quo ille se putabat felicissimum, qui primus ruebat ad exitium et ob summam confusionem sine consilio quilibet fugiebat et nesciebat, quo vel propter quid. Principium fere fugae erat a Gratiano, qui etiam illam aliis suadebat; metuebat enim, ne Skinder Bassae traderetur et supplicium lueret. Equo igitur in alteram ripam Pruti elatus, exitium, quod evaserat, ad breve tempus latebra distulit; exceptus enim unius Valachi tugurio, ab eodem Valacho trucidatur, qui tamen postea Valachus Alexandro, Principi Valachiae facto, cum caput Gratiani premium ab illo sperans attulisset, ab eodem peremptus est;

solito Principibus metu, ne quis simili facinore paratum ex diverso apud alium praemium etiam ex se speraret aut peteret. Gratianum secutae plurimae cohortes etiam cum suis Praefectis lugubri spectaculo et obvia poena, dum alii vadorum ignari peralto et subdolo amne haurirentur, alios densi raperent traherentque vortices et si qui in alteram partem elati, statim a Seythis at Valachis in sylva ipsiusque latebris trucidabantur. Egressi Duces cum Centurionibus nec imperio et autoritate nec precibus evocare poterant fugientes et ne violenter retraherentur, tum fluvius tum hostium saevitia et proprium cuiusque periculum obstitit. Nec finis miseriarum; stationes et magna ex parte castra relicta videntes, obvia quaeque diripiunt et magnam castrorum partem accendunt lixae et calones, qui fortunam, ubicunque inveniunt, amant. Extincto tandem incendio redierunt in castra multi inviti, plures nocentes, qui more captivorum attoniti, ruinas et busta castrorum defixo vultu intuebantur. Nullus tunc in iudicium vocatus, dissimulantibus omnia Ducibus et adhuc incertis, periculosiorne foret severitas an clementia. Et nisi Duces cum Centurionibus salubri cum Skinder Bassa tractationum simulatione confusionem exemissent simulque vim hostium cohibuissent, omnes extremo exitio valde propinqui erant. Quanquam tunc Deus ipse nos tutatus est, qui Turcas et Tartaros tenuit, ne per octo dies castra nostra adirent. Confusione tanta utcunque sedata, Imperator Zolkievius omnes classico convocat. Cum frequentes convenissent, diu tacitus stetit; tandem gravissima oratione ostendit acerbitatem eorum, quae post conflictum generosum in castris contigerunt, ostendit et periculum ab hoste imminens a tot hostibus et denique hortatur, ut necessitate faciant virtutem, se praeunte et caput primo suum in omnem aleam devovente, per medium hostis reditum in patriam tentent. Assenserunt sublato clamore milites et se ad resumendam militiam omniaque, quae iusserit, facienda obtulerunt maxima cum alacritate.

Gratianum varias cohortes sequuntur et pereunt

24.
Calones castra spoliant et incendunt magna ex parte.

Sopita confusione

Zolkievius oratione ad saniora reducit.

Sed redeamus nonnihil ex castris. Ante Generalia Comitia Regni, quae in 3^{am} Novembris indicta erant, cum districtus Cracoviensis comitiola Prosovicis 21^a huius mensis celebranda essent, constituerant Academici apud Nobilitatem efficere, ut unus inter articulos Varaviae proponendos in facie Reipublicae esset: de nunquam admittendis Jesuitis ad docendum in Cracoviensi civitate. Scripserunt ea de

Ne Academici in comitiolis contra nostras scholas agant,

Episcopus
efficit.

re nostri ad Episcopum Cracoviensem¹⁾, qui etiam ad comitiola Prosovicensia venerat. Statim hac re cognita Rectorem Academiae, qui Prosovicos ob hoc negotium accurrerat, ad se vocat et graviter interdicat, ne ullo modo aliquam huius rei mentionem faciat. Cumque illi obliiceret, se et suos metuere, ne Patres Societatis redditus Academiae usurpare vellent, iussit Episcopus eos esse securos et spopondit Patres, si scholas Cracoviae aliquando habuerint, non ab Academia sed aliunde redditus habituros. Addidit et illud, scholas Societatis non obfuturas Academiae, sed potius ornamento et auxilio futuras.

P. Vasarhelini
cum socio
ex carcere
liberatur.

P. Daniel Vasarhelini cum Paulo Czomofai Adiutore venerunt Cracoviam 22^a istius mensis, liberati ex carcere Jasinensi, in quem a Gaborianis militibus erant coniecti et in quo sex fere menses detinebantur. Liberati autem erant precibus Palatini Hungariae Di Forgacz et eius coniugis et in domo S. Barbarae manebant, dispositionem Superiorum de se expectantes.

Litterae
Zolkievii
ad Regem
et suam
coniugem

Stanislaus Zolkievius ex castris Ciecioresibus 24^a Septembris et ad Regem Sigismundum III et ad suam coniugem Zolkvam misit litteras de iis significans, quae cum hoste intercesserant ac nostris et de eo statu, in quo iam ipse esset cum reliquis, qui supererant. Nullum tamen nominavit ex iis, qui ex castris profugerant; tantum eos in communi accusavit, quod totum exercitum conturbaverint et confuderint. Et simul suadet, ut sua Maiestas de subsidiis ac supplementis cogitet, quorum necessitatem maximam ipsa res ostendit. Extant apud varios istarum literarum copiae.

25.
Nostros
Cieciora
egressos
hostes ag-
grediuntur
irrito con-
natu.

Nostri Ciecioresia castra relinquentes 29^a huius mensis circa vesperam, instructa acie et bene munita a fronte et a tergo tormentis, in medio curribus ac vehiculis, quae septem ordinibus incedebant et quae antepositus propriis signis cingebat miles, introrsus impeditis et equis receptis, itineri se dare coeperunt. Nihil minus hostes expectabant ideoque subito accurrerunt et tota nocte nostros persequantur, sed irrito conatu. Sub ortum solis 30^a Septembris

Iterum ir-
ruunt, sed
repellun-
tur.

toto impetu in nostros irruerunt, ideoque consistendum nostris erat et cum hoste confligendum. Duabus fere horis et tormentis bellicis et Janiczeri selopis nostros graviter impetebant; divino tamen auxilio ita reiecti sunt, ut abscedere cogentur, unde etiam aliquid quietis habuerunt et transferre castra in tutiorem locum nostri potuerunt. Coeptum iterum primis tenebris iter, undique cingente hoste, et nocturna ignoratio ictus, sonitus bellantium, accurrentium, euntium, a

Noctu si-
militer.

¹⁾ Martinus Szyszkowski.

ergo, a fronte repressae voces, huc illuc distrahebant turbidis clamoribus. Et cum eadem continuo accederent, tamen velut assueti malis obstinato ad mortem aut victoriam animo constanti gradu ad lucem prosequerantur iter et proelium.

Per mensem Septembrem eleemosynae pecuniariae accepimus florenos 47. Res vero datae constabant florenis 25. Nempe siliginis metretae 5 et tritici aliae a D. Hieronymo Szembek. Butyrum, lardum et alia minoris momenti ab aliis.

Eleemo-
syna Se-
ptembris.

Sed ad nostros in fine mensis superioris ex Cieiora egressos revertamur. Prima ergo Octobris post ortum solis, nostris profundam vallem intransibis, vix spatio consistendi dato, quietem rursus exemit Skinder Bassa nostros fessos omni ex parte aggressus. Sed nostri nihil territi ac in orbem se colligentes ad omnes partes pugnae attendunt, donec fortiter superato impetu, mox etiam ingenti strage subeuntes pellerent funderentque. Cum ergo vis a nostris negligetur, ad dolos Skinder Bassa convertitur. Mittit ad nostros Duces significans, posse de reditu nostrorum transigi conditionibus, ne adeo multi fortissimi milites pereant etc. Non latebat Zolkievium astus; ob nonnullam quiescendi necessitatem exercitus prope fatiscens, Christophorum Druzbicium, linguae Turcicae gnarum simulque fraudes hostium perspectas habentem, ad eum mittit. Hostes diem tantum illam noctemque morati detento Druzbicio, dum novae copiae, quae ab ipsis iugiter accersebantur, advenirent, 2^a Octobris post ortum solis ingenti mole oppugnatum nostra castra subeunt, in eaque oppugnatione usque ad meridiem perdurarunt. Sed et tunc Deus nostris benedixit; cum maximo enim dedecore et damno reiecti ac repulsi hostes. Aliqua sumpta requie, Zolkievius suos iterum simulque hostes movet ac tota nocte cum suis in itinere pergit, licet hostes perpetuo concursationibus nostros magis fatigarent, quam pugnarent. Constiterunt nostri 3^a Octobris in valle penes quemdam pagum exustum, sed et hic hostes iaculationibus e monte nostros lacescebant. Sed nostris tantum iam animorum aderat, ut ipsi calones, cursu in summum montis enixi, primo impetu peneque uno agmine effusos hostes pellerent. Proxima nocte prosequerantur nostri iter et simul etiam hostes nos prosequerantur. Sequens dies 4us Octobris immensam vim hostium euntibus nostris aperuit. Undique pleni hostium campi, incessus ab iisdem praeterfluens amnis, quo potus et aquatio prohiberetur. Consistendum erat nostris in campo sine gramine, in aestu, in fumo ex tot incendiis circumquaque factis; pulvis etiam ipse motu

26
Iterat forti-
ter Skinder
Bassa im-
pressionem,
sed
reiciitur.

Mittit ad
nostros
fide de
conditio-
nibus,

sed deten-
to nostro,

per me-
diam diem
nos oppu-
gnant ac
reiciuntur.

E monte
iacula con-
tra nos
mittentes
a laxis de-
pelluntur.

Horrendum insultum contra nostros faciunt, sed coacti retrocedere

mitius agere coeperunt.

Tartari impressionem contra nostros faciunt, sed reiecti sunt.

27. Calones cum multis aliis in nostris castris tumultum incipiunt.

Contra Duces consurgunt.

gradientium et progressu solem eripiebat. Horrendum insultum contra nostros Turcae tunc instruxerunt et plane in nostros irruerunt; sed cum in confertos propeque subeuntes tormentorum hiato magna vis plumbearum glandium effunderetur, cum ingenti suorum clade retrocedere sunt coacti. Nostrorum tantum sex pedites audentius fugientes secuti, circumventi sagittisque confixi, caeteros ad obsequium exemplo firmarunt. Exhausta sic die nox deinde quietum iter dedit. 5^a Octobris prope fluvium Kobiltam¹⁾ nostri consederunt intenti paratique, si quid hostes moverent, sed circa vesperam hostes a valida oppugnatione abstinerunt, concursationes tantum erant, quibus nostros noctu iter prosequentes valde fessos et insomniis nonnullos ad insaniam reductos turbabant fatigabantque. Non deerant varii ex nostris, quos in terram decidentes et dormientes hostes caperent. 6^a Octobris circa horam 10^{am} iterum impetus in nostros tantus factus, ut iis necessario consistendum esset. Insultum vehementem instruxerunt contra nostros Tartarorum legiones, sed Deo iuvante post primam impressionem reiecti sunt, et reliquerunt impressiones; tormentis tantum et sclopis contra nostros explodebant.

Haec omnia Skinder Bassa cum Galga considerantes de victoria desperarunt et maesti manserunt. Kantimiro tantum cum parva parte copiarum a tergo instare iusserunt, simul cum recentibus cohortibus Valachorum satis multorum, quae hac primum die comparuerunt. Nostri, utcumque iam ab hostibus liberi, cum intellexissent Duces velle eodem ordine, quo hactenus iter peragebatur, ad Tyram fluvium ut idem iter continuaretur, quod iam aliquot tantum horarum erat, plurimi, maxime calones et Kosaci, saluberrimum Ducum consilium in pessimam partem interpretari, vel certe conscii praetoriorum scelerum, ut sibi consulerent, novas res machinari aggrediuntur. Praedicti enim calones remedium praeteritorum et retinendae praedae solam fugam rati, quamprimum subtrahere se e castris parabant. Et dum nonnulli etiam turbulenti consilia Ducum mutare conantur suadentque alio modo castra collocare et disponere, alii ad mediam noctem vel ad crastinam diem quiescere, illi partim consensu equis, partim pedites plurimi congregati vociferationes ingentes faciunt contra Duces, quod exercitum deserere, quod eum fame conficere velint et alias plurimas contumelias contra eos iactant; alii

¹⁾ Kobolta.

eorum socii postquam stationes deseruissent, imperium exuissent, nec fas, nec fidem, nec periculum pensi habentes, data tessera et numero validiores currus onerarios ac reliqua quae supererant diripiunt, nec vel a Ducibus vel a Centurionibus in ordinem redigi poterant; etiamsi omnia Duces tentaverint ad eos ad meliorem frugem reducendos, et iam sine castris sive equites sive pedites cum illis ire sese obtulerint. Kantimir interea tumultuari in castris omniaque misceri a transfuga cum intellexisset, accersitis Skinder Bassae, Galgae et Valachorum cohortibus, disiunctos animis viribusque aggreditur nocte illa. Depellebatur uterque a nostris prima vis, sed aliis irruentem vim hostium non sustinentibus, pars catervatim pars disiunctim fugiunt et tenente circum omnia hoste perimuntur aut capiuntur, maxime circa ripam Nestri, ubi ii, qui hostis manum evaserant, profunda hauriebantur aqua, paucis tantum scientia vel audacia auxiliante.

Zolkievius ubi rem perditam videt, immemor sui, memor gloriae, ubi densissimae erant hostium manus contendens, eorum telis cadit, praecisa etiam vixque cuti adhaerente dextera et ignorantia nocturna opprimitur. Antequam se in hostes inferret, obtulerat ei Centurio equum, sed ille districto acinace transverberare equum volens, levi tantum per aetatem ictu vulneratum repulit. Koniecpolscius casum Collegae sui sentiens, extrema quaeque cum iis, qui adhaerebant, contra hostes tentat, sed tandem ipse, interfecto Dinophio, fraude cuiusdam hostibus traditur, sicque cum filio Zolkievii et multis aliis in captivitatem hostium venit.

Postero die, ubi primum illuxit, ad légenda spolia stragemque suorum et nostrorum visendam hostes insistunt, ubi Zolkievio inter promiscuas cadaverum strues reperto et agnito, caput amputatur et ad Skinder Bassam defertur, quod ille antequam Bizantium mitteret, fixis et attentis oculis diutissime lustrabat.

Haec fuit insignis atque inter paucas memorata Polonorum fortitudo et clades, quae propter discordiam ac Ducum irreverentiam perditorumque calorum rebellionem illata est. Atque ita occubuit Zolkievius, Supremus militiae Praefectus, Regni Cancellarius, in bello ac pace Senator sapientissimus, tot annis in tot proeliis victor et immortalis memoria dignissimus. Erat etiam Societatis nostrae Benefactor, Promotor, Defensor maximus. Nam et Barensem nostram Residentiam septem millibus datis et pluribus promissis fundare voluit, Collegii Camenecensis foundationem auxit, Leopoliense etiam magna

Omnia quae restabant diripiunt.

Hostes cognito tumultu irruunt.

Et tandem vincunt nostros.

Zolkievius occiditur et Denophius

Reliqui capiuntur.

Caput Zolkievii considerat Skinder Bassa.

28.
Quantus Societatis nostrae Benefactor fuerit Zolkievius

munificentia promovit et contra nostros varios hostes tam in Comitibus Regni Generalibus, quam alibi acerrimum sese defensorem exhibuit. Occisi caput, uti dicimus, amputatum per castra Turcica et Tartarica in hasta pro triumpho circumlatum dicitur, antequam cutis ex eo et ex facie detracta certaue materia impleta Constantino-polim transmitteretur. Truncus eius corporis primo Barum, postea Zolkuam delatus et a Regina Herburtea moestissima coniuge per cicatricem vulneris ad Bycinam inflicti cognitus. Portatus deinde militum humeris monumento civitateque, quam vivens cognomento suo condiderat, sepultus est. Excesserat aetas eius annum septuagesimum.

Sepultura
eius.

Eius de
Republica
merita va-
ria.

Honores privatos publicosque miles primum sub Ioanne Zamoscio, deinde equestrium copiarum Praefectus meruerat. Defuncto Zamoscio Generalis Dux exercituum pro eo factus et postea etiam Regni Cancellarius multorum inimicitias expertus, propensiore Regis quam civium favore fuit, quamvis ab iis, qui bonarum erant partium, amabatur et Pater Patriae vocabatur. Variis expeditionibus clarus, sed maxime Moschovitici; ubi hostilibus armis captorumque Principum catenis, Basilii Suiscii Imperatoris Moschoviae, Ioannisque et Demetrii fratrum suorum, magnum Sigismundo III triumphum paravit; nec minor ex eo gloria, quod incursionibus Kosacorum saepius turbatam pacem mire cum Turca temperavit.

Rumores
varii de
nostris in
Valachia
solvuntur
Tartaro-
rum irrup-
tione.

Interea per Poloniam nondum cognito, qui fuisset rerum exitus in Valachia, mirum dictu, quam varia a variis perscribebantur et narrabantur. Multi hanc nostrorum cladem in dubium longo tempore revocabant et iam tristia, iam laeta spargebant. Sed tandem compertum, eo modo rem procesisse, quo iam perscripta est. Et omnia confirmarunt, Tartari, qui victoria usi in varias Regni partes irruerant et circa Camenecum, Haliciam, Rohatinum, Leopolim, Luceoriam ferro ac igne omnia vastarunt, ingentem hominum numerum partim trucidantes partim in captivitatem ducentes.

29.
Ad litteras
aliorum
non remit-
tendus P.
Generalis.

Quia multi nostri in variis negociis ad Admodum R. P. Nostrum scribentes eum ad aliorum litteras et relationem remittebant, unde non parva incommoda sequebantur, ideo datis 10 huius ad Provincias litteris monuit, ne amplius id fiat.

Unio cum
Academia
scholarum
nostrarum
differtur in

Modum unionis nostrarum Scholarum Cracoviensium cum Academia miserat 15^a huius mensis Martinus Szyskowski, Episcopus Cracoviensis ad Jacobum Janidlovium, Rectorem Academiae, ut eum prius consideraret et postea toti Academiae proponeret. Sed res

haec tota praetextu turbati sub id tempus Regni in aliud tempus aliud tem-
reiecta fuit. An veram ob causam haec reiectio fuerit, viderint alii, pus.
nam haec unio turbatissimo etiam Regno nihil obfuisse.

Dum circa Leopolim Tartari omnia vastarent, uti supra diximus, duos Occisi no-
etiam ex nostris, qui ex praedio Zimnowodensi ad Collegium redibant, Marti- stri a Tar-
tari Podlescensem et Augustinum Bargel, 17^a huius mensis assecuti sunt eos- taris duo.
que occiderunt ac spoliaverunt, nudosque in campis reliquerunt. Quorum postea
corpora, postquam de caede eorum fuisset cognitum, ad Collegium devecta sunt
et sepulta. Alios etiam nostrorum aliquot haec clades involvit; nam et P. Si- Alii etiam
monem Wybieriek cum P. Praeslao Szumowski, qui in castris nostrorum in Va- capti et fe-
lachia penes Zolkievium manebant, Tartari captivos duxerunt, priorque apud re omnes
eos mortuus est; et circa Leopolim Martinus Mieraszwicz ac Eustachius Piotro- in captivi-
wicz ab iisdem capti, sicut alio in loco sub idem tempus P. Joannes Turowski tate mor-
et P. Bartholomaeus Volberius, qui omnes in captivitate sunt mortui. tui.

In tantis Regni calamitatibus ab initio huius mensis ad finem Supplica-
Decembris Cracoviae, praeter ieiunia et varias alias supplicationes, in- tiones va-
stitutae erant 40 horarum Orationes hoc ordine, ut qualibet septi- riae Cra-
mana in aliquo templo ex designatis (inter quae etiam templum S. coviae pro
Barbarae erat) peragerentur. Insuper singulis diebus duarum hora- Regni ne-
rum Oratio pomeridiana coram Sanctissimo Sacramento in pixide cessitati-
exposito, non sine brevi exhortatione, apud varios religiosos erat in- bus tres
dicta ab Episcopo Cracoviensi. Nobis feria quarta obierat, qua non menses.
sine fructu et frequentia haec supplicatio per tres menses expedie-
batur. Alii etiam Episcopi per suas dioeceses pro iisdem necessitati-
bus varias orationes instituerunt, quibus acceptum multi illud divi-
num beneficium arbitrabantur, quod barbari terris nostris abscesse-
rint et ulterius, ut praeclare poterant, victoria usi non fuerint.

Eleemosyna Octobris in pecunia erat florenorum 239, nempe A D^a Gut- Eleaemo-
teterowa ratione reparationis horti floreni 100. Ab Episcopo Cracoviensi floreni syna Octo-
25. A D^o Amando floreni 26. A R. D^o Bobola floreni 14. A variis aliis 76. Res bris.
constiterunt florenis 93; nempe quatuor equi a D^o Floriano Zostaiski, ex quibus
tres erant venditi. Vas vini a R. D^o Moiecki ante mortem datum. Frumentum
a D^o Bobrownicki. Aromata et condimenta a quadam virgine. Vasa butyri duo
et caseorum sesquisexagena ab Abbatisa S. Andreae et a M^{ica} D^a Gawroniska
et alia minutiora ab aliis.

Tam initio mensis Novembris, quam etiam aliis eiusdem diebus plurimos
hospites nostros: Jaroslavia, Leopoli, Baro, qui propter Tartarorum depopulatio-
nem in Minorem et Maiorem Poloniam a Superioribus suis erant dimissi, Do-
mus S. Barbarae habuit.

Datum initium Comitibus Regni generalibus Varsaviae, 3^a huius
mensis, quae more solito per 6 continuabantur hebdomadas. In his

30.
Nostri
Tartaros
fugientes
ex Russia
multi di-
scedunt.

In Comitibus Regni
novus Generalis Exercituum
Carolus Chotkiewiczus designatur,
adiuncto Collega Stanislaus Lubomir-
scio.

Varii legati ad externos
principes obpetenda
auxilia.

Zolkievii
clavam et
annulum
Regni

in Senatu

Thomas Zamoscus
Regi reddit.

31.

Victoria
Ferdinandi ex rebel-
libus haereticis.

de bello Turcico potissimum senatusconsulta fiebant. In locum absumpti recenti clade Zolkievii Carolus Chodkiewiczus¹⁾, Palatinus Vilmensis, idemque Generalis exercituum per Lituaniam Dux, vi antiquae probitatis et in militia prospera hucusque utens fortuna a disciplinae militaris tenacissimus, substituitur. Huic Stanislaus Lubomirscius, Comes in Visnic, collega adscitus, aliquod expeditionibus experti in patriam amoris miro quoque civium favore, modica severitate et exercitui comitate non ingrata. Designati insuper, quorum consiliis conditiones pacis et arbitria belli tractarentur. Actum praeterea, ut Legati ad externos Principes petitum auxilia mitterentur: e brevi post Achacius Grochowski, Secretarius Regis, ad Pontificem Maximum Romam; ad Imperatorem Ferdinandum Maximilianus Przebrenbscius, Castellanus Siradiensis; Georgius Osolinski, Palatinus Sendomiriensis, in Angliam; ad Status Holandiae Petrus Zeronscius Secretarius Regius, missi. Nulla tamen auxilia Polonis sub hoc tempus ab externis Principibus missa, excepto Rege Angliae, qui aliquas copias submiserat, sed iam transacto bello; proinde statim in Angliam redire debebant.

Circa idem tempus honorum insignia Zolkievii: clava annulusque Regni (qui discedens in Valachiam et se amplius in patriam non rediturum putans, Bari penes P. Andream Lavicum, Residentiae Barrensis tunc superiorem, reliquerat, ut post mortem suam alicui ex Regni Proceribus ad Regem deferenda darentur), per Thomam Zamoscium, Palatinum Kioviae, Varsaviam allata sunt et in frequentia Senatorum ac Terrestrium Nunciorum corona Regi reddita, adiuncta oratione egregie culta, qua laudatis Brutorum, Deciorum, Marcellorum penes suos milites mortibus, parem Paulo Aemilio, Romano ad Cannas imperatori, Zolkievii exitum memoravit. Clava Chodkiewiczus, annulo publico supremoque Cancellariatu Andreas Lipscius, Episcopus Luceoriensis, honoratur, vir iudicio, calamo, ore magnus et pro veritate firmissimus.

Hoc eodem mense diu expectatus et desideratus nuncius de victoria Ferdinandi II Imperatoris ex haereticis rebellibus reportatum et de Praga iis erepta, ac de fuga ficti Regis Friderici cum suis.

¹⁾ Rationem scribendi hoc nomen »Chotkiewiczus«, quam Wielewicki semper observat, praecedentibus fasciculis emendabamus, et nunc etiam emendamus.

coniuge ac liberis Cracoviam venit omnesque Catholicos mirifice recreavit. Praeclare enim omnes advertabant, quanti momenti res ista fuerit ad totam Bohemiam, Moraviam, Silesiam in ordinem redigendam. Ideo etiam publicae gratiarum actiones in praecipuis Cracoviensibus templis peractae, Hymno »Te Deum laudamus« decantato.

Et Praga
recepta.

Moritur Domi nostrae P. Petrus Vilciusius 10^a huius, cum antea per sexquiannum perpetuo fere esset valetudinarius et in hanc Provinciam ex Austria cum aliis ob belli tumultus ab haereticis excitatos profugisset. Vixit annis 61, ex quibus 36 in Societate consumpsit. Natus erat in Russia, Provincia Regno Poloniae subiecta, in oppido Novomiasto ad Praemisliensem districtum pertinente. Iuvenis cum antea et Leopoli apud externos et Jaroslaviae apud Nostros studiis humanioribus operam dedisset, contulit se in Austriam, ibique anno Dni 1573, 10 Augusti, Societatem est ingressus. Coadiutor spiritualis formatus anno 1597, 25^a Martii. Docuit Grammaticam et Syntaxim duos annos cum dimidio, Poesim 4 annos et sex menses. Varia postea obibat munera, ut Praefecti Conventorum et Alumnorum 5 annis, Regentis annis duobus, Procuratoris variorum Collegiorum et maxime Pragensis et Viennensis annis aliquot. Sed potissimum Praefectum et Confessarium templi et Collegii diutius egit, nempe per annos 15. Praeter latinam linguam calebat etiam Polonicam, Bohemicam, Russicam, Sclavonicam et aliqua ex parte Italicam et Germanicam. Moribus erat placidis, religiosae etiam disciplinae tenax, unde optime P^{is} Spiritualis et Confessarii domestici officiisungebatur. Sepultus est in templo S. Barbarae sub altari maiori, die 12^a huius mensis, cum ad mortem consuetis Ecclesiae Sacramentis sese comparasset.

Mors P.
Petri Vil-
cusi.
Eius aetas
et patria.

Ingressus
in Socie-
tatem.
Varia in
Societate
munia obi-
ta.

Sepultura.

Instituta per 14^{am} et 15^{am} istius mensis in templo nostro S. Barbarae 40 horarum supplicatio pro necessitatibus publicis cum magna eorum, qui Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae adierunt, frequentia. Noctu ianuis clausis nostri terni sibi succedentes orabant. Sabbatho conciones duae. Dominico vero die, in quem festum dedicationis nostri templi inciderat, tres erant factae per nostros. Concluserat orationem pontificaliter R^mus D. Thomas Oborski, Suffraganeus.

Oratio 40
horarum
in nostro
templo.

Eadem 15^a die Novembris Varsaviae atrox facinus et vix antea in Polonia auditum contra pietissimum Regem Sigismundum III durantibus comitiis commissum. Intrabat ex more templum Rex, praecedentibus multis Senatoribus; et ecce insanus quidam Michael Piekarski foribus abditus prorumpit, rostratam clavam attolit et necem inferre volens in capite, facie ac humero Regem vulnerat et in terram deiecit; dumque adhuc ictum repetere tentat, a Marsalco curiae, qui tunc Lucas Opalinskius erat, prohibetur et capitur, omnibusque, postquam ex attonito casu, et qui in templo nunquam expectabatur, sese collegissent et maxime Vladislao Principe, qui Re-

32.
Parrici-
dium Pie-
karski
contra Re-
gem, quem
necare
constitue-
rat in tem-
plum, in-
gredien-
tem.

gem Parentem comitabatur et tunc nonnihil ad limen portae quaedam affixa legens obiter constiterat, contra parricidam sese prorpientibus. Cui etiam pietate ac dolore exardescens vulnus idem Princeps inflixit, et discerpisset quidem statim nefarium cum aliis, sed vivum ad aliquod tempus servare expediebat, ut conscii, si aliqui essent, sceleris et causa simul tanti facinoris investigarentur. Iacentem humi Regem Joannes Kalinscius, adiuvante per manus Bonaventura Rogascio, e terra levant et cum aliis, qui accurrerant, manibus gladiisque Regem opertum ad Martinum Szyskowski, qui tunc peracto sacrificio, inscius omnium, in occursum Regis sacello prodibat, deducunt. Nondum vero plane vulgato Regis periculo, paventia fora templaque et tumultu plenissima omnia Varsaviae erant. Clamor ubique diversa rogantium, incerta respondentium et conversatio incidentium aliorum in alios, quasi hostis urbem teneret, populum affecerat (de Tartaris enim tunc eorumque irruptione rumores spargebantur), quousque attentatum Regem parricidio, sed incolumem permanere tum rumore tum etiam aspectu (nam ad sedandos hos motus videndum se Rex praeberat) innotuisset. Dona ob haec templis decreta gratesque Deo. Sublevanti e terra Regem Kalinscio torques aureus a Regina missus, eidem postea bona percussoris non paucorum millium data. Rex clementissimus tam atrocem casum aequo animo ferebat, nec quidquam acerbum vel indignum locutus, imo pro sua parte veniam percussori dare paratus erat. Omnes tamen Regi contradixerunt hac in re et quamvis nefarium palam mente captum constaret, hoc tamen illi omnem veniam ac misericordiam eximerat. Postquam vero maximis poenis adhibitis nullus conscius eius sceleris praeter ipsum inventus fuisset, iudicio publico primo nobilitate, qua se indignum reddiderat, spoliatus, ad publicum damnatus est supplicium. Arreptum itaque lictores candentibus hinc inde forcipibus lacerantes extra urbem deducunt, ibi eminenti ad id facto theatro, aptatam maleo rostrato dexteram flammis adurunt nudisque iam fluentem ossibus cum laeva amputant, postea admotis quadrigis distentum illigant equisque in diversum concitatis lacerum corpus laniatasque partes ad cineres usque exurunt et ipsos cineres disiiciunt.

33.

Liber P.
Joannis
Argenti
auctus im-
primitur.

Prodiit Cracoviae liber P. Joannis Argenti Provincialis Poloniae in 8°, 16^a istius mensis editus tali titulo: »De rebus Societatis Jesu in Regno Poloniae ad Serenissimum Sigismundum III Poloniae et Svetiae Regem potentissimum, Magni Ducatus Lituaniae Ducem etc. etc. Auctore Joanne Argento eiusdem Socie-

tatis in Provincia Poloniae Praeposito Provinciali. Editio tertia aucta recentius eiusdem Societatis ex Regno Bohemiae, Moraviae, Silesiae et Hungariae proseriptione. Duabus item actionibus ab eodem auctore in Transylvania in ipso generali omnium ordinum conventu habitis. Hucusque titulus. Editus erat in 4° idem liber Cracoviae Anno Dni 1615, et postea in Germania idem liber recusus Anno 1616; sed in hac postrema editione multa sunt addita, quae postea acciderunt.

R^{mus} Episcopus Sirmiensis, Ladislaus Maithimi¹⁾, qui Cracoviae per 15 menses morabatur, 17^a huius a suis cognatis, qui ad eum in hoc negotio Cracoviam venerant, (a quibus tamen postea, ut ab haereticis, eum veneno sublatum rumor erat) invitatus, rediit in Hungariam, relictis apud nos duabus cistis clausis, vestibis plenis et duabus culcitris, quas suo tempore repetere constituerat. Et quidem huic viro, ut depositum tale apud nos servaret, ad breve tempus instanter petenti et quod alibi tuto relinquere non possit ostendenti, non videbatur denegandum.

Discedit in Hungariam Episcopus Sirmiensis, deposito quodam relicto.

Circa finem huius mensis, nempe 27^a eiusdem, hora septima pomeridiana mortuus est optimus senex P. Valentinus Mathiae, ab annis plusquam 30 Cracoviensis insignis operarius. Natus est in oppido Minoris Poloniae Końska wola dicto, prope Lublinum sito. Vixit annos 70, in Societate autem 32, ad quam venerat iam actu Presbyter et Parochus Niesvisensis Anno 1588, 26^a Julii, postquam extra religionem manens, tum humanioribus litteris tum Casibus Conscientiae et Controversiis vacuisset in iisque mediocriter profecisset. Exacto Novitiatu, quem partim sub P. Fabricio Pallavicino, partim sub P. Gaspere Sawicki, Domus Probationis Cracoviensis Magistris ac Rectoribus, transegit, ad finem usque vitae Cracoviae mansit et praeter officia Ministri Domestici ac Praefecti templi, quae tam apud S. Stephanum quam apud S. Barbaram identidem obibat, perpetuus erat templi Confessarius et infatigabilis, in eoque munere singularem experientiam habebat, et ob perpetuam praxim et ob diligentem Authorum questiones conscientiae explicantium lectionem. Hinc factum erat, ut apud Cracovienses maximum amorem et simul maximam auctoritatem haberet. Factus Coadiutor Spiritualis Anno 1597, 8^a Junii. Vir erat suavissimis moribus et maximae orationis coniunctionisque cum Deo. In conversatione gravis ac modestus, mortificationis externae ac internae amantissimus. Visus mortem suam omnino praesensisse. Nam ante septemdecim dies mortuo P. Petro Vilcusiio petiit obnix a Superiore, ut in illud cubiculum, in quo P. Petrus manebat, commigrare possit. Cum autem illud cubiculum nihil haberet peculiare prae illo, in quo manebat, quaesivit Superior, quamnam ob causam id postularet. Respondit ille, nullam aliam ob causam id se velle, nisi ut ante mortem, brevi instantem, in loco recens mortui se comparare posset. Itaque consuetis munitis Sacramentis 17° post die secutus est P. Vilcusiū. Quantum sui desiderium reliquerit, et ipsa comploratio tunc, dum in sepulchrum corpus eius esset inferendum, ab hominibus variae conditionis facta, et conserta multitudo corpus eius mortuum libris globulisque precariis attingentium, sufficienter ostendebat. Adiun-

34.
Mors P. Valentini Mathiae. Patria eius, aetas, ingressus in Societatem.

Munia in Societate peracta.

Virtutes variae.

Visus mortem praesensisse.

Maximum sui reliquit desiderium.

¹⁾ Majthenyi.

Apparitio
eius post
mortem
virgini
Langowna
suae olim
poenitenti.

git P. Petrus Kamocki in sua templi S. Barbarae historia eum proximo die Dominico a morte (nam feria 6^a vesperi est mortuus) poenitenti suae Barbarae Langowna, virgini pientissimae, post communionem ab ea sumptam apparuisse cum illis verbis, quod iam vicerit. Eidem virgini, pro eo tertia die a communione supplicanti et tricesimam pro eius anima per varios Sacerdotes offerenti, vox in auribus insonuit, illum iam precibus non indigere et iterum eadem vox clarior fuit repetita. Haec ex ore ipsius virginis Langownae se accepisse P. Kamocki testatur.

Eleaemosyna
Novembris et
in pecunia et in
rebus.

Per mensem Novembrem accepta eleaemosyna pecuniaria floreni 263. A D^o Palatino Brestensi D^o Gostomski floreni 131. A Palatino Cracoviensi¹⁾ floreni 28. Legatum R. D. Bucki floreni 40. Ab aliis reliqua. Res constiterunt florenis 156, nempe: a Palatino Brestensi²⁾ caseorum 5 sexagenae et una media, butyri vasa 6, millii modii 5, pultium hordeacearum modii 5, lardi partes 4. A D^{no} Magno Oeconomo³⁾ acervus foeni. A D^a Plazina alius acervus. A R^{mo} Praeposito Miechoviensi⁴⁾ siliginis metretae 3. A R^{mo} Abbate Tinecensi⁵⁾ tritici metretae 10, hordei metretae 10, pisces. A D^{no} Eremus tritici metretae 8. A Monialibus Staniatęcensibus tritici metretae 10, pisorum metretae duae, caules, rapae. A D^{na} Maciejewska vas butyri et sexagena casei. A D^{na} Gortacka et a D^{na} Pipanowa prandium solemne et alia minutiora ab aliis.

35.
Solennitas
B. Francisci
Xaverii

Quia superiori anno literae Beatificationis B. Francisci Xaverii tardius in Provinciam venerant, uti suo loco annotavimus, ideo hoc primum anno 2^a Decembris magna celebritate festum huius Beati Cracoviae peractum, cantante Summum Sacrum Suffraganeo Cracoviensi, R^{mo} D^o Thoma Oborski, et doctam ac devotam concionem habente R. D. Andrea Łukomski, Doctore Theologo ac Praelato Canonicoque Cracoviensi.

et S. Barbarae.

Non minor etiam solennitas successit biduo post S. Barbarae Virginis, ad quam magna devotione tum in tota Polonia tum potissimum Cracoviae homines feruntur.

Ob Pragam
captam actae
Deo gratiae.

Ob Pragam superiori mense ab exercitu Imperatoris receptam, sicuti per praecipua templa Cracoviensia, ita in nostro S. Barbarae cantatus hymnus »Te Deum laudamus«, 6^a huius mensis.

Redit P.
Gladissius
ex Hungaria.

Redit P. Lucas Gladissius cum P. Joanne Urbani ex finibus Hungariae, 8^a istius mensis, quo vini emendi causa 24^a Novembris iverant. Sed vinum sat vtile et magno precio emptum est; ita enim sub hoc tempus precium eius ascenderat. Itaque 5 tunnae mediocres florenis 225 constiterunt cum itinere videlicet et cum telonio, quaelibet nimirum tunna 45 florenis.

Novum
Capitaneum
Cracoviensem

Postquam Gabriel Comes a Tarnow Capitaneus Generalis Cracoviensis renuntiatus esset superiori mense, domus huius Superior 13^a huius mensis ad eum Zborowum, quod 12 milliariibus Cracovia distat, contulit sese; ibi enim

¹⁾ Joannes Comes a Tęczyn.

²⁾ Joannes Gostomski.

³⁾ Witkowski.

⁴⁾ Mathias Lubinski.

⁵⁾ Stanislaus Lubinski.

tunc morabatur; ut ei gratularetur et Societatis obsequia religiosa offerret. Rem Comitem a sibi gratissimam ostendit Comes, et fere per octiduum detento ibi Superiore, Tarnow tum de rebus Societatis, tum potissimum de fundatione Collegii Cracoviensis invisit Superior domus et varia cum eo confert. ad S. Petri Basilicam a Serenissimo exstructam multa contulit, quae etiam initio sequentis anni statim executus est, ut suo loco videbimus. Dederat etiam pro cassula ad S. Petri aedem tunc vestem suam purpuream preciosam materia persica subductam, ut ex praedicta materia cassula fieret et pannus purpureus venditus in necessaria ad eandem cassulam converterentur, quod et factum est.

Misit 19^a huius mensis R. P. Noster admonitionem de Litaniis, mensae benedictione et gratiarum actione post Missam non celeriter expediendis. Misit idem ordinationem per Provincias, ut ii, qui pares sunt vocatione, simul ad gradum promoveantur, iuxta decretum 75 Congregationis 7^{ae} Generalis et ut in executione huius decreti omnes difficultates superentur. Missa autem haec ordinatio Roma 26^a istius mensis, quae cum 1^a monitione in libros Ordinationum est relata.

Eleemosyna mensis Decembris pecuniaria erat florenorum 184. Nempe a Mfco D^o Jordan, Succamerario, floreni 60 legati, quod illi, ut ad pias causas converteret, iuxta suum arbitrium datum erat. A virgine Langowna floreni 39. A Comite a Tarnow floreni 20. A D^{no} Rab floreni 11. A R. D. Bobola floreni 13. A quadam floreni 10. Ab aliis floreni 30. Res submissae florenis 158 sunt aestimatae. A Capitaneo Sandomiriensi ¹⁾ duo vasa vini, hordei metretae 10, tritici aliae 10. Ab Abbate Tinecensi carpionum duae sexagenae. A R. D. Archipresbytero ²⁾ siliginis metretae 5. A Parocho S. Stephani modii 20 tritici. A Castellano Sandomiriensi butyri vas et caseorum sexagena. A D^o Gabriele Szembek siliginis metretae 8. A D^{no} Szydłowski siliginis metretae 5. A D^a Rabowa capones 20, anseres 6, porcelli 3, vitulus. A coniuge Dⁱ Oeconomi Magni caseorum sexagenae duae et vasa butyri duo. A variis aliis varia minutiora.

Templo etiam per hunc annum in pecunia dati floreni 700 et nonnulla ornamenta argentea, marcas 5 argenti continentia, cum varia linea suppellectili aestimatione florenorum 200.

Ex iis, quae ad certos dies mensis reduci non poterant, haec sunt. Reconciliati Ecclesiae schismatici 5, haeretici 54. Inter hos unus erat septuagenarius in extremo morbo hora 11^a vocatus. Alter miles, qui gravi vulnere in corpore suscepto, vulnus animi longe gravius per haeresim illatum ut sanare permetteret, adductus est. Civis etiam opulentus haeticus, uxore catholica, cum qua 27 annis vixit, ad eum in Ecclesiam catholicam adducendum plurimos modos frustra adhibente, tandem unius nostri opera errorem gemebundus agnovit. Non iniucundum in hoc genere et illud contigit. Germani Catholici, in hac civitate degentes, instituerunt supplicationem ad locum Calvariae, 5 miliaribus polonicis Cracovia distantem, in qua varia sacella exstructa ad varia Passionis Christi mysteria representanda et dimensiones urbis Hierosolymae propter ea loca, quae Christus sua passione consecravit, adum-

36.
Ordinationes Patris
Nostri
duae
1^a
2^a

Eleaemo-
syna De-
cembris.

Annua
templi ele-
aemosyna.

37.
Schismatici 5, haeretici 54
conversi.

Quidam ir-
ridens Pro-
cessionem in Calvaria

¹⁾ Nicolaus Spytek Ligeza.

²⁾ R. D. Christophorus Trzcinski.

auditis
piis exhortationibus
et visis
poenitentibus ac
ad Eucharistiam accedentibus, convertitur.
Tres Turcae conversi et
Monachus perditus

bratae. Eo igitur dum praedicti Catholici, nostris comitantibus, magna cum devotione et cantu alternante pergunt, unus haereticus Germanus, sive curiositas sive deambulationis causa ductus (tempus enim serenum erat), sese illis adiunxit, omnia fere initio risu excipiens. Postquam ad locum ipsum deveniunt, dum audit in singulis sacellis, quae Catholici obibant, pia de singulis Passionibus Christi mysteriis exhortationes, dum advertit ad Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae devotissime accedentes, insiliente in eum Spiritu Domini mutatus est in virum alterum et provolutus in genua coram uno ex nostris abiuratus haeresi, non sine lachrymis peccata confessus, Eucharistiaque Sanctissima refectus est. Tres denique impium Machumetem detestati, Turcica perfidia abiecti salutari fonte sunt abluti. Monachus sacro habitu abiecto et in haeresim et in scelera ingentia incidens, nostri unius industria ad fidem Catholicam et suum ordinem, praemissa publica satisfactione, est reductus.

ac femina sacrilega.

Auditae per hunc annum totius vitae Confessiones trecentae. Femina Poenitentiae Eucharistiaeque Sacramentis sacrilege abusa, in somnis sensit se ad severissimum quendam iudicem deductam, a quo postquam enormia sua peccata quae celaverat, enumerata audisset, contra se supplicii latam sententiam excepit. Expergefata ingenti cum dolore animi, corporis, membrorum, nulla mora confessorium adit, totius vitae delicta fideliter aperit et seriam poenitentiam ad emendationem hactenus reipsa ostendit.

Sclopo traiectus ante mortem munitus Sacramentis intercessionis S. Barbarae.

Sclopo unus traiectus statim moriturus putabatur, sed quia a Beatissima Virgine et a S. Barbara obnixè petebat, ne sine Sacramentis moreretur, tanto tempore supervixit, quantum Confessioni Sacramentali, Corporis Christi sacramento epulo extremaeque unctioni sufficebat.

38.
Varia alia pia opera.

Adducti ad restitutionem maioris momenti quatuor et totidem ad rescindendos iniustos contractus. A concubinato 20 abducti et decem ex iis in honesto matrimonio collocati. Duobus viris persuasus ad uxores, quas deseruerant, reditus. Maleficiis liberatae duae per Sacramenta et Ecclesiae orationes. Incubetiam infestatio expulsa ab una. Septem a proximis periculis virginitatis amittendae et aliis ereptae. Ab angoribus conscientiae liberi facti quatuor. Pax inter quatuor paria coniugum gravissime dissidentium procurata. Alii septem hostiliter odio inter se dissidentes ad mutuam rediere concordiam. Sex nostrae Societatis ignari, eam fide aliorum suspectam habuere, at ubi manifeste falsitas malevolentiae per unum ex nostris detecta est, et intellectum mutarunt et nostros quos antea oderunt, amore prosequuntur. Mitto curam carcerum et hospitalium et iis, qui ad supplicia ducuntur, navatam operam, quae ordinata per nostrum in hac tam ampla civitate fiunt. Instituta duplex missio ad duo Monasteria Virginum, quibus per Confessiones Generales illorumque instituto servientes exhortationes servitum est. Exercitiis spiritualibus exculti domi nostrae decem.

Duplex missio.

Ornatus templi S. Petri.

Templum Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum iam perfectum non cessat difficillimis temporibus Serenissimus Rex noster foris et intus exornare missis hoc anno eam in rem aliquot florenorum millibus. Unde etiam usibus eius sequenti anno, ubi videbimus, datum est initium.

Subornarant Academici Seniore[m] Scholae Parochialis B^{mae} Virginis, ut litem intenderet Cantori nostri templi et efficeret apud Rectorem Academiae, ne illos pueros liceret nostro Cantori docere in portula templi. Sed per nostros modeste ostensum est Seniori, tam germanicam linguam quam rudimenta Grammatices doceri primum solitos pueros in praedicto loco, et eos ut plurimum non nisi ad admittendi eosque inferioris conditionis, nec doceri nisi in ordine ad cantum templi nostri; sicque Senior a lite supersedit.

Senior Scholae Parochialis convenit cum Cantore Templi S. Barbarae.

Annotat in historia templi huius anni P. Petrus Kamocki, Praefectum templi, ne domus gravaretur, singulis mensibus dari solitum 5 florenos pro vino; sed addit hoc tantum aliquot mensibus factitatum et domui postea totum negotium vini relictum.

Vinum pro templo Domus procurat.

Annus Domini 1621.

Mutuo Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Joanne Argento per Regnum Poloniae Praeposito Provinciali, Joanne Wielewicki Domus Professae Cracoviensis Praeposito.

Numerus nostrorum in Domo S. Barbarae varius erat. Nam cum primo semestri 34 morarentur, dimissis iis in Austriae Provinciam, qui inde ad nos venerant, et aliis, qui ad templi SS. Petri et Pauli Apostolorum Basilicam stabilem commorationem hoc anno habere coeperunt, tantum 26 semestri altero numerabantur. Sacerdotes videlicet 15, Scholastici Lectores ad mensam duo et Fratres Adjutores 9.

I. Numerus nostrorum in Domo S. Barbarae.

Solemnitas Circumcisionis Domini consueta celebritate et animarum fructu transacta. Utraeque vesperae et Sacrum cantata a R. D^o Kretkowski, Canonico Cracoviensi; qui etiam nobiscum prandium sumpsit cum Castellano Sendomiensi D^o Ligeza, D^o Malachowski Regio aulico, D^o Tyszkiewicz Palatinide Brentensi, R. D^o Bobola, R. D. Archipresbytero, D^o Szydłowski, D^o Robakowski, DD. Consularibus 4 et aliis.

Festum Circumcisionis Domini.

Eodem die ab Episcopo Cracoviensi evocatus P. Fredericus Szembek Wawrzynicos¹⁾ effecerat apud eundem sequenti die, ut inter 7 Ecclesias, quae more Romano pro indulgentiis designandae erant, poneretur etiam templum S. Annae, et tali modo et devinceret sibi magis Episcopus Academicos et nos templo SS.

Templum S. Annae inter 7 templa ponitur.

¹⁾ Wawrzyńczyce in archidiaconatu quondam cracoviensi, decanatu prozowicesi, ubi episcopi cracovienses aulam habuerunt. Fundus Wawrzyńczyce pertinebat ad bona episcopalia.

Petri et Pauli magis addictos redderemur, sed neutrum secutum est, ut suis locis palam fiet.

Frustatim dissecta corpora humana sparsa. Dissectum sive unius sive duorum hominum corpus in plurimas partes, 9^a huius mensis, sparsum erat in suburbiis in foro et in aliquot plateis et frusta plusquam 70 collecta ac in Coemeterium B^{mae} Virginis erant delata. Inquisitionem diligenter a Magistratu civili in authorem tam atrocis ac barbari facinoris, sed nihil cognitum. Quidam tamen suspicabant adulterum cum adultera ita frustatim dissectos.

Ingressus in Capitaneatum Cracoviensem Comitatus a Tarnow. Ingressus Cracoviam maximo comitatu novus Capitaneus et Generalis Cracoviensis Gabriel Comes a Tarnow 13^a istius mēsis, qua etiam die initium iudiciis more consueto ab illo datum. Adiit eum Superior Domus S. Barbarae cum P. Friderico post duos dies, quos ille humanissime excepit et promissa sua de fundatione Collegii Cracoviensis ante facta statim exequi coepit. Antequam enim bona stabilia in eam rem conferret (ob certas enim causas statim dari non poterant), quolibet anno 1200 florenos Collegio nostro ad S. Petrum assignavit et eosdem pro hoc anno non multis post diebus numerari iussit.

Iuvat Collegium S. Petri. Postquam res in Moravia pacatiores esse coepissent, tres ex iis, qui ex Austriae Provincia apud nos erant, nempe P. Jonas Ladnicerus, P. Joannes Urbani et Melchior Hagen, Coadiutor, Olomutium Cracovia discesserunt 19^a huius mensis, feliciterque eo pervenerunt, ut postea nobis scriptum erat. Reliqui destinebantur adhuc tum Cracoviae tum in aliis nostrae Provinciae locis, eo quod magna ex parte nostrorum domicilia per Austriae Provinciam aut vastata aut spoliata accommodanda essent.

Eleaemosyna pro Collegio S. Petri. Misit pro Collegio S. Petri Gabriel Comes a Tarnow florenos. 1200, 21^a istius mensis, sicuti erat pollicitus. Eadem die prandium nobis dedit R. D. Simon B^{mae} Virginis Sacristianus ¹⁾ ac ipse simul nobiscum sumpsit cibum.

Votorum Renovatio. Expedita votorum Renovatio, 24^a huius mensis, praemisissis iis, quae more Societatis praemitti solent.

De non multiplicandis literis: Soli, Patris Nostri Ordinationo. Quia litterae ad Admodum R. P. Nrum inscriptae illa vocula: »Soli« et sine necessitate et cum impedimento negociorum multiplicari nimium coeperant, ideo praedictus P. Noster, 30^a huius mensis, literis Roma datis ordinavit, ne id tam frequenter fieret, maxime cum ea quae literis committuntur eius generis sint, quae secreto opus habeant, nec cum aliis, ad quos id non spectat, communicari postulent. In iisdem litteris ostendit, se omnes literas ad se datas, sive sint cum illa particula inscriptae sive non, hucusque semper legere et pollicetur nusquam sibi cuiusquam literas fore onerosas.

Depositum Dorotheae Rosiankae. Quaedam virgo Dorothea Rosianka, ultima huius mensis, tulit 200^s florenos clausos ad nos hac conditione, ut illa vivente apud nos servarentur et liberum usum eorum habere posset, post mortem autem suam domui S. Barbarae cederent; et satisfactum eius petitioni, quia in bonum huius domus cedebat. **Eleaemo-** Submissa per Januarium eleaemosyna pecuniaria florenorum 400. Nempe ab

¹⁾ Gierlakowski † 1622.

Episcopo Cracoviensi ¹⁾ 141. A Cuiaviensi ²⁾ floreni 100. A Palatina Cracoviensi Firleiwowa floreni 50. A Palatino Cracoviensi ³⁾ floreni 28. A Castellano Sandecensi ⁴⁾ floreni 12. A R. D. Nucerino floreni 10. Ab Agnete Skopkowna et Pakoszczanka floreni 10. A virginibus pro nobis mendicantibus floreni 12. A variis alii 34. Res datae constiterunt florenis 38, nempe a Parocho Bolechovicensi duae metrete siliginis et 3^a ciceris. Ab Abbate Tinecensi ⁵⁾ siliginis metretae 10. Ab Episcopo Praemisliensi ⁶⁾ acervus foeni et ab aliis reliqua minutiora.

Prima Februarii ad Provinciales scribit Admodum R. P. Noster, indicens orationes et Sacra tum pro mortuo Pontifice Paulo V^o 23^a superioris mensis, tum pro felici successu electionis pro futuro Pontifice instituendae. Et quidem Paulo V^o non parum debebat Societas, tum ob Divinum officium et litteras remissoriales in ordine ad canonizationem trium nostrorum Beatorum concessas, tum ob confirmationem instituti et ob concessionem indulgentiarum missionum ac menstruae Communionis et alia. Cur autem in illo dissidio, quod illi cum Venetis intercesserat, nobis ex dominio Veneto ob auctoritatem et mandatum Pontificis discedentibus, secuta deinde pace aliis revocatis religiosis, nos non fuimus revocati, diximus aliqua in Anno Dni 1606, n. 48. Certe apud multos pios et prudentes tam saeculares quam Ecclesiasticos hoc nomine Paulus V^s non bene audivit, quod pacem cum Venetis sine Societatis restitutione concluderet, cum pure ob eius peculiare mandatum tempore interdicti eadem Societas dominium Venetum reliquisset. De vita et gestis huius Pontificis vide multa apud modernos scriptores.

Venit R. D. Provincialis cum P. Henrico Picherto et Alberto Voinicensi 10^a huius mensis et ad 15^{am} eiusdem nobiscum commoratur, totum tempus in variis consultationibus de rebus Provinciae et huius domus consumens.

Datum eadem die initium Synodo Dioecesanae, convenientibus ad eam fere 1200^{is} Parochis praeter alios plurimos Praelatos. Continuata post Synodus per 5 dies, quibus varia, iam antea ab Episcopo et ab eius Auditore conscripta et statuta, quae etiam brevi post erant impressa, legebantur. Plurima tunc contra Religiosos mendicantes decreta erant, quorum tamen non omnia a Pontifice Maximo erant confirmata. Omnia fere attribuebantur R. D. Zaierski Auditori, qui postea Suffraganeus Luceoriensis mortuus erat et qui parum affectus Religiosis ac Religionibus putabatur.

Sub idem tempus venit rumor, qui brevi post confirmatus erat, de morte Skinder Bassae, qui in Octobre anni superioris auxilio Sultani Galgae aliorumque Tartarorum exercitum nostrum in Valachia, ipso supremo militiae Praefecto occiso, profligaverat. Et quidem initio spargebatur, Skinderum ab ipso Galga

Indicuntur orationes pro mortuo Paulo V^o et pro electione novi Pontificis.

Ob Societatem in dominium Venetum non restitutam non bene audivit Paulus V.

3. Adventus R. P. Provincialis.

Initium Synodi Dioecesanae, in qua multa contra Religiosos.

Mors Skinder Bassae per mortuum

¹⁾ Martinus Szyszkowski.

²⁾ Paulus Wołucki † 1622.

³⁾ Joannes Comes a Tenczyn.

⁴⁾ Sigismundus Tarło † 1628.

⁵⁾ Stanislaus Lubieński.

⁶⁾ Joannes Wężyk.

Wielewicki IV.

occisum contentione orta ob praecipuos captivos, quos uterque Lucri causa penes se detinere conabatur. Postea tamen certo cognitum eum morte naturali obiisse, quam morbus antecesserat ex melancholia accersitus. Intellexerat enim Imperator Turcicus, victoriam ex nostris relatum nimio suorum sanguine constitisse. Deinde valde moleste ferebat, Skinderum cum Galga non usos victoria et in viscera Regni non penetrasse, indeque Skinder Bassae vehementer iratus ferebatur. Quidquid tandem sit ea de re, illud certum erit, morte Skinderi, quae superiori mense contigit, res in castris Turcicis ac Tartaricis ad Bialogrodo constitutis perturbatas non parum fuisse et nostris tempus datum bellico apparatu comparando non sine manifesto Divinae providentiae clementiaeque in hoc Regnum argumento.

In translatione fune-
ris Palati-
nae Calis-
sien-
sae Sa-
cra et Ora-
tiones in-
dictae.
Legatum ante mor-
tem R. D. Taranow-
ski nobis misit.
Missi alii in Au-
striam.

Transferre debebat corpus mortuae suae coniugis Sophiae Tęczyńskae Jo-
annes Gostomski, Palatinus Calissiensis, 11^a. huius mensis ad Domus Professae
Varsaviensis templum novum. Itaque hac die sicut in omnibus locis nostrorum
per hanc Provinciam (id enim impetraverat a R. P. Provinciali praedictus Pala-
tinus), ita in templo nostro omnes Patres Sacrum funebre pro anima praedictae
mortuae habebant et Fratres Coronas recitabant.

R. D. Nicolaus Taranowski in dies magis deficiens et se morti proximum
videns 500 florenos, quos nostrae domui testamento legaverat, maluit adhuc
vivens nobis dare. Itaque eos 12^a huius mensis nobis misit et se nostrorum Sa-
crificiis orationibusque diligenter commendavit.

Missi iterum 4 Sacerdotes, qui nobiscum manebant, Olomutium 13^a istius
mensis, nempe P. Daniel Vasarhelini, P. Joannes Pozdziejacki, P. Joannes By-
stricensis, P. Franciscus Kazhemeli; et feliciter eo pervenerant, licet plurimas mi-
litum cohortes transire necessum esset.

4.
Promulga-
tio Statio-
num Cra-
covie.

Dies decimus quartus huius mensis memorabilis erat Civitati
Cracoviensi solenni promulgatione Stationum septem Ecclesiarum ad
instar Romanae urbis, quas ante annum a Sede Apostolica Marti-
nus Szyskowski, Episcopus Cracoviensis, impetraverat et promulga-
tionem ob varia quae intercesserant impedimenta in diem istum di-
stulerat. Secundum Romanas igitur 7 ecclesias Cracoviae 7 ecclesiae
sunt designatae hac die, ut sibi et in titulis et in altarium numero,

Templa 7
proiis as-
signata
corres-
pondentia
Romanis.

ad quae pro Indulgentiis orandum esset, corresponderent. Itaque ec-
clesia Cathedralis ecclesiae S. Joannis Lateranensis, ecclesia SS. Pe-
tri et Pauli Apostolorum ecclesiae Sancti Petri in Vaticano, ecclesia
SS^{mae} Trinitatis Ordinis Praedicatorum ecclesiae S. Pauli in via
Ostiensi, ecclesia Parochialis B^{mae} Virginis in circulo Cracoviensi eccle-
siae S. Mariae Maioris, ecclesia S. Annae ecclesiae S. Crucis in Hie-
rusalem, ecclesia S. Francisci ecclesiae S. Laurentii extra muros, de-
nique ecclesia S. Bernardini Patrum de Observantia ecclesiae S. Se-
bastiani ad Catacumbas, ut sibi corresponderent indulgentiasque simi-

les haberent, declaratum. Additus et aequalis numerus altarium stationum tabulis affixis, nempe in ecclesia Cathedrali altaria tria, in ecclesia SS. Petri et Pauli Apostolorum septem, in Ecclesia S. Trinitatis 7, in Parochiali B^{mae} Virginis 3, in ecclesia S. Annae 3, in ecclesia S. Francisci 7, in ecclesia S. Bernardini 5. Haec autem omnia promulgabantur in templis praedictis Processionibus ad eadem factis Venerabilis Capituli cum ipso Episcopo, Cleri numerosissimi et praeter alios 1200 Parochorum aliorumque Praelatorum, qui ad Synodum convenerant, omnium Religiosorum et Confraternitatum. Ut autem visitationes harum Ecclesiarum facilius et sine errore frequentarentur, edita de iis erat iussu Episcopi instructio et latina et polonica ab uno e nostris, nempe P. Friderico Szembek. Et quidem in polonica instructione, ut altiores ea devotio ageret radices, in visitatione cuiuslibet ecclesiae certum passionis mysterium recolendum assignatum erat: nempe in aede B^{mae} Virginis valedictio Christi facta Matri suae; in Sanctae Trinitatis gesta Christi in horto; apud SS. Petrum et Paulum ea, quae Christus in domo Annae et Caiphae est passus; apud PP. Bernardinos de Christo deriso in aula Herodis; in templo arcensi Flagellatio Coronatio Condemnatio; apud PP. Franciscanos Christi Crucifixio; in templo denique S. Annae Christi Sepultura. Porro ex voluntate eiusdem Episcopi in visitatione harum 7 Ecclesiarum per quandam extensionem, ut duarum aliarum, non ex obligatione, sed ex devotione fieret, nempe S. Barbarae in memoriam Coenae Christi postremae et Ecclesiae PP. Carmelitarum discalceatorum in memoriam Baiulationis Crucis, admonitio facta in polonica instructione.

Altarium numerus in singulis assignatus.

Instructio edita visitationibus templorum.

Varia Passionis mysteria singulis templis assignantur.

Cum extensione ad 2 templa.

Cur autem non templum S. Barbarae, ad domum Professam spectans, sed templum novum SS. Petri et Pauli Apostolorum inter ecclesias stationum sit relatum, ista est ratio. Scripserat Episcopus Praeposito Domus S. Barbarae, se inter 7 ecclesias unam ex iis, quas Cracoviae Societas habet, assignaturum et simul postulabat, quam nos cuperemus, ut assignaret. Responsum illi erat, in omnibus locis, in quibus cum domo Professae Societas alia domicilia habet, semper templum Domus Professae prae aliis eminere ratione variorum privilegiorum. Petiit igitur ab eo Superior, ut templum S. Barbarae ad has stationum indulgentias destinaret. Acquieverat Episcopus huic postulationi et se non aliter facturum datis ad Superiorem literis significaverat. Quia tamen postea verebatur, ne moleste ferret Serenissimus, si templum SS. Petri et Pauli a se exstructum in hoc privilegio praetermitteretur, innuerat nobis, expedire, ut per nostros, qui in aula tunc versabantur, voluntatem Serenissimi exquireremus. Hoc

5. Templum S. Barbarae inter 7 Ecclesias non est relatum.

Quia voluntas Regis erat, ut tem-

plum SS. Petri et Pauli hoc privilegium haberet. Contra P. Szezbek Praelati ad Episcopum scribunt

dum nostri faciunt, intelligunt Serenissimum eo inclinare, ut templum SS. Petri et Pauli praedictam indulgentiam habeat. Itaque voluntatem Regiam nostro desiderio libenter, uti decuit, anteposuimus.

In hoc promulgandarum stationum processu non deerant contradictiones contra P. Fridericum Szezbek. Cum enim ille latinam instructionem de modo expediendarum stationum iussu Episcopi edidisset et Episcopus nihil antea de eo negotio cum Praelatis Capituli Cracoviensis constulisset, moleste id Praelati tulerunt et decem fere capita, tum in praeiudicium suum tum contra dignitatem Basilicae Cathedralis in praedicta instructione facta, Episcopo in scripto miserant, non sine acerba reprehensione P^{is} Szezbek, a quo Episcopum ad illa omnia inductum arbitrabantur. Res tamen postea ita composita fuit, ut ob postulata Praelatorum aliqua in Instructione impressa immutata essent, aliqua eaque non pauca omissa. Ipse etiam P. Szezbek sub tempus praedictorum Processionum in templo SS. Petri et Pauli Apostolorum iussu Episcopi ad confertissimam multitudinem concionem habens et Processionum ac Stationum intentionem indulgentiamque explicans, aliqua ex parte satisfecerat Praelatis.

6. Residentiae Faustoviensis initium. Discessit Cracovia R. P. Provincialis 15^a huius mensis accepto ex hac domo P. Bartholomaeo Obornicensi, ut eum Residentiae Faustoviensi, quae isto anno liberalitate Episcopi Kioviensis ¹⁾ habuit initium, Superiorem constitueret; quod et brevi post factum erat.

Communicatio meritum. Communicationem meritum Societatis Roma missum detulit Superior Domus 16^a istius mensis duabus viduis, nostris Benefactricibus, Mfcae D^{ae} Dorotheae Czarnkowska, Succamerarie Posnaniensi, et Mfcae D^{ae} Sophiae Czeska.

Triduana Oratio. 21^a Februarii ad 23^{am} inclusive triduana Oratio more consueto peracta, magna Eucharistie ac Poenitentiae Sacramenta usurpantium frequentia. Conclisit eam ipsemet Episcopus Cracoviensis, qui etiam eo die Sacrum apud nos habuit lectum et nos omnes suo prandio domi nostrae excepit ac ipse nobiscum pransus est ieiunans. Hoc enim anno in feriam tertiam post Quinquagesimam Vigilia S. Matthiae inciderat, quae rigide observata est.

Ieiunium feriae 3^{ae} Quinquagesimae. Compositio amicalis inter Domum probationis et D^{um} Grodecki. Eadem 21^a compositio amicalis domi nostrae facta est inter Domum Probationis eiusque Rectorem P. Andream Vachocium et inter D. Adrianum Grodecki, superiori anno dimissum 7^a Julii. Et quidem 15^a huius, antequam R. P. Provincialis curram conscendisset, venerant arbitri huius negotii ipsimetque sunt fassi palam, nostros nihil iure debere D^o Grodecki. Ut autem aliquid illi per compositionem demus, in aliud tempus distulerant. Itaque praedicta Dominica Quinquagesimae ita conventum erat, ut 1300 florenos a domo probationis D^{us} Grodecki accipiat, quod non multum post factum est.

Professio P^{is} Surli-gae et aliorum gradus. Conclusus mensis hic solenni 4 votorum professione P^{is} Laurentii Surli-gae, cum quo simul P. Josue Bruno Formatus Coadiutor Spiritualis et Martinus Ignatius Formatus Coadiutor Temporalis facti sunt 28^a Februarii in manu P. Joannis Wielewicki Domus Praepositi.

Eodem mense Bolechowicos ²⁾ duo nostri missi, ut circa primam Domini-

¹⁾ Bogusław Radoszecki. ²⁾ Bolechowice pagus in Archidiaconatu cracoviensi decanatu scalensi, nunc vero decanatu bolechowicensi.

cam Quadragesimae poenitentibus aures darent; et per 9 dies 1200 confessiones in hac missione exceperunt.

Eodem vero die Professionis Pri^{is} Laurentii Primitiae in templo nostro peractae Magistri capellae Episcopi Cracoviensis.

Accepimus mense Martio in eleemosyna pecuniaria florenos 342; nempe a D^a Sophia Czeska florenos 112 A Virgine Anna florenos 100. A Parocho Czerminensi florenos 30. A Palatino Cracoviensi florenos 28. A D^o Rab et eius coniuge florenos 23. A R. D^o Bobola floreni 12. A D^a Pipanowa alii 12. Quidam pauperes florenos 17. A variis aliis floreni 25. Res datae florenis 94 sunt aestimatae: A Palatino Parnaviensi¹⁾ metretae tritici 10. A Capitaneo Cracoviensi piscium 5 sexagenae A D^o Klauznic Consulari medium vas piscium salitorum et minutiora ab aliis.

Rebus in Austria utcunque pacatis, coeperunt nostri ad illam Provinciam spectantes, qui ante duos fere annos expulsi ab haereticis huc confugerant, plures isto mense eo mitti. Itaque 4^a Martii Cracovia Olomutium Georgius Slabinus, P. Georgius Ferus, P. Leonardus Praesul, P. Venceslaus Wydra, P. Wenceslaus Rauscher, P. Georgius Moses et cum iis Fratres nostri Georgius Leo, Georgius Pieczynowski, Theodorus Szefflerus. Petrus Sterglerus, Georgius Cinitnai, Gaspar Hopffenmiller. Alii post aliquot dies illos sunt secuti, ut suo loco videbimus.

Eadem 4^a Martii venit Varsavia Comes ab Althan, Legatus Imperatoris, ob quaedam negocia et ob visitanda 7 stationum templa, quae nobiscum pie obiit et bis domi nostrae, nempe 8^a et 10^a huius mensis, cum filio suo et cum Decano Viennensi nonnullisque cognatis cibum sumpsit.

Circa quod tempus, nempe 9^a istius, R. D. Stanisla^o Garwacki, Canonico Cracoviensi, in sacello Congregationis Assumptae, quod penes nostrum S. Barbarae templum est, Ordinis Militaris, cuius ipse erat Institutur et ad quem non solum secularibus, sed etiam ecclesiasticis patebat aditus, solenniter crucem dedidit, postquam prius praedictus Canonicus Sacrum Missae officium coram illo absolvisset. Discessit Cracovia Comes ab Althan in Austriam 10^a istius mensis circa vespere. Et in eius comitatu abierunt nostri septem, nempe: P. Gallus Szerer, P. Michael Besco, P. Joannes Antali, Stanislaus Szydłowski, Petrus Rumer, Georgius Aquitanus, Christophorus Trzebnicki — pro quibus conducti erant vectores a Praeposito domus.

Dum rediissent nonnulli vectores, qui pro nostris in Austriam devehendis erant conducti, 13^a huius mensis Cracoviam, intelleximus, eos in reditu et equis et pecunia a militibus haereticis spoliatos. Itaque statim et a civili et ab arcensi Magistratu nostri literas efficaces impetrarunt, quas dum vectores Praefecto illorum militum reddidissent, omnia illis sunt restituta.

Ob hortum seu fundum, Cipsarensem dictum, pro domo S. Barbarae olim ab Admodum R. D. Taranowski parum caute, licet optima fide emptum (a nostris vero neglectum, quia varii in eum ius praetendebant) suasu quorundam

Eleemosyna Martii hic per errorem posita. Post sequentem mensem erit Februarii.

7. Nostri 12 mittuntur in Austriam.

Comes ab Althan,

Ordinis sui crucem dat R. D^o Garwacki.

Discessit in Austriam et cum eo nostri septem

Spoliatis vectoribus Nostorum causa sunt omnia restituta.

8. Ad Cipsarensem hortum

¹⁾ Joachim Comes a Tarnów, germanus Palatini cracoviensis.

adiit Praepositus domus Mfcum Dum Chelmski, Vexilliferum Cracoviensem, (cuius famulus tunc praedicto fundo utebatur) 29 huius mensis. Et inprimis authenticam emptionem R. D. Taranowski, deinde donationem ab eodem Domui nostrae factam D^o Vexillifero ostendit multaque alia pro isto negotio in medium attulit.

cur nostri Habuit alia iura antiquiora penes se Praepositus domus, sed ne illa ostenderet non pervenerint unus Proconsul (quem consilii gratia prius adierat dictus Praepositus, antequam ad Vexilliferum iret) disuaserat; eam videlicet ob causam, ut postea cognitum est, ne vulgatis illis nonnullae controversiae inter Civitatem et Monasterium Zwierzynecense iam sopitae iterum excitarentur. Lecta emptione et donatione D^{us} Chelmski conabatur quidem ostendere, se in illum fundum antiquius ius habere, bona tamen fide pollicebatur suum hoc ius totum Societati dare vellet et longe plura, sed simul petebat obnixi, ut famulus eius senex ad vitam suam eo uti posset. Dissimulavit totum Superior domus et in aliud tempus distulit.

nec eius Sed interim cognitum erat Monasterii Zwierzynecensis illum fundum fuisse et possessionem adierint. Abbatissam, postquam iure cum violentis possessoribus egisset et causam lucrata fuisset, eundem fundum expulsis iis, qui eum occupant, recepissee. Atque ita sicut nunquam in possessionem huius fundi veneramus, ita etiam, postquam cognovimus in eum ius habere praedictum monasterium, omnem de eo curam deposuimus.

Eleaemosyna Februarii. Eleaemosyna Februarii (nam per errorem eleaemosynam Martii supra posuimus) pecuniaria erat florenorum 715. Nempe: a R. D^o Taranowski floreni 500. A quadam paupere floreni 80. A Parocho Czerminensi floreni 10. Ab aliis variis 25. In rebus eleaemosyna constitit florenis 64. A D^o Magno Oeconomo siliginis metretae 10 et tritici aliae 10. A D^a Plazina acervi duo foeni. Minutiora alia ab aliis.

9. Sicut tota Quadragesima, ita longe magis circa festum Paschatis, quod in Festa Paschatis. 11^{am} Aprilis inciderat, apud nos frequentantium Poenitentiae ac Eucharistiae Sacramenta multitudo continua erat. Tribus etiam Missionibus circa eadem tempora factis, una Bolechovicensi, Wieclawicensi¹⁾ altera et postrema Niepolomicensi non pauci fructus in horreum Domini relati.

Lustratio Nobilitatis Cracoviensis. Lustratio Nobilitatis Cracoviensis ob bella imminencia 19^a huius mensis facta, presentibus Castellano²⁾, Palatino³⁾ et Generali Capitaneo⁴⁾ Cracoviensibus, item Palatino Parnaviensi⁵⁾, Castellanis Sagedecensi⁶⁾, Biecensi⁷⁾ et aliis et praeter multorum opinionem magna cum pace transacta.

Seminarium Calissienne Synodus Provincialis Gnesnensis sub Laurentio Gembicki, Archiepiscopo Gnesnensi et Primate Regni, 26^a istius mensis inchoata

¹⁾ De Więclawice et Niepolomice cfr. ea, quae diximus in Wielewicki p. 264 et 314 fasciculi III.

²⁾ Georgius dux Zbarascensis.

³⁾ Joannes comes a Tęczyn.

⁴⁾ Gabriel Comes a Tarnow.

⁵⁾ Joachim Comes a Tarnow.

⁶⁾ Sigismundus Tarło.

⁷⁾ Nicolaus Firlej.

et ad 1^{am} Maii est continuata. In hac Synodo, incitantibus contra nos multis Praelatis malevolis Archiepiscopum, decretum erat latum de transferendo Seminario Calissiensi (quod curae nostrae sanctae memoriae Stanislaus Karnkowski subiecerat et pro quo Calissii egregias aedes ex muro extruxerat aliosque clericos, ne aliquando Seminaristarum Calissiensium translatio esset, Gnesnae fundaverat) Gnesnam, quod postea executioni est mandatum. Ingentes inde tricae inter nostros et Archiepiscopum Gembicki intercesserunt et ad mortem usque durarunt; imo nec eius morte sunt sublatae, ut fusi in historia Collegii Calissiensis videre est. In eadem etiam Synodo renovata est postulatio de Canonizatione B. Stanislai Kostka, quae etiam in simili conventu sub Bernardo Macieiovio facta erat.

translatum Gnesnam sub Gembicki Archiepiscopo in Synodo,

unde variae tricae.

Postulatio Canonizationis B. Stanislai.

Gabriel Comes a Tarnow cum suo germano Joachimo Palatino Parnaviensi domum nostram 27^a huius mensis visitarunt et cibum nobiscum sumptulerunt cum variis suis Comitibus.

Eleaemosyna mensis Aprilis erat florenorum 193 in pecunia. A D^o Petricovio J. U. D. floreni 60. A quodam paupere floreni 30. A D^o Bobrownicki floreni 20. A Virginibus pro nobis mendicantibus floreni 26. A D^o Magno Oeconomo floreni 10. Ab aliis variis 47. Si autem hic addantur 100 floreni a D^a Gutetorowa¹⁾ pro reparatione horti, iuxta contractum cum ea factum dati, erit percepta pecunia huius mensis florenorum 293. Res a variis submissae constiterunt florenis 17.

Eleaemosyna Aprilis.

Venerat Cracoviam Ducissa Ostrogiae Anna de Stemberg 4^a Maii, septem templorum stationibus insignium visitandorum causa; cum eaque venerant duo nostri, P. Georgius Tyszkiewicz et P. Paulus Zaborowski. Discedens autem 8^a huius Cracovia reliquerat apud Domus Praepositum Crucifixum succineum et cor aureum, Romam suo tempore per commodas occasiones transmittenda ad Adonodum R. P. N^{rum} Generalem; et fidelissime postea erant remissa.

10. Ducissa Ostrogiae ob 7 templa visitanda venit Cracoviam.

Sepulta in templo nostro 6^a istius mensis Virgo Dorothea Slocianka. Haec admodum iuvenis adhaeserat Palatinae Cracoviensi Barzinae, eique fere 40 annis famulabatur et sicut in obsequiis eius erat fidelissima, ita devotionem raram D^{nae} suae aemulabatur egregie, cum ea totis fere diebus in orationibus perseverans. Inter caetera mirabilis erat nostrae Societatis propugnatrix contra detractores et malevolos et cum esset non vulgari prudentia praedita, non paucos Societati conciliabat. Quidquid vel piorum eleaemosyna vel propria industria requirebat, ipsa enim paucis contenta, totum templo nostro largiebatur. Mortua in domo viduarum, cum se ad mortem omnibus Sacramentis munita compasset, annos nata ultra 70. Sepulta sub cathedra concionatoria die qua diximus. Ad instantiam enim Palatinae Barzinae ius sepulturae in nostro templo illi concessum.

Dorotheae Slocianka sepultura.

Quantope-
re nostros
defenderit
et eleaemosynis
iuverit.

¹⁾ Dobrodziejska.

Festum
Penteco-
stes.

Dominica Pentecostes, quae in 30^{am} huius mensis inciderat, Sacrum et utrasque vespervas in templo nostro cecinit R. D. Bobola, Canonicus Cracoviensis, qui etiam nobiscum prandium sumpsit.

Eleaemo-
syna Maii.

Eleemosyna pecuniaria huius mensis erat florenorum 110. A R. D. Masiązek floreni 40. A R. D. Bobola floreni 16. A Mfco D^o Nicolao Porembski floreni 16. A D^a Plazina floreni 16. A D^o Jaskolski floreni 10. A variis aliis floreni 40. Res submissae constiterunt florenis 33, nempe: A R^{mo} Praeposito Miechoviensi lardi 4 partes et caseorum duae sexagenae. A Mfco D^o Komorowski 3 vasa butyri. A D^a Szelagowa vas butyri et caseorum sexagena. Ab aliis esculenta et poculenta minutiora varia.

Debitum
2000 resti-
tutum D^o
Abrahamo
Ronenber-
go
per pecu-
niam ab
aliis mu-
tuo acce-
ptam.

Ipsa prima Junii die reddidit Superior domus D^o Abrahamo Ronenbergo Proconsuli Cracoviensi 2 millia florenorum, quae ab illo mutuo acceperamus 23^a Octobris Anni 1619 pro debito ex horti emptione contracto dissolvendo. Recognitio huius debiti, cum eam nobis D^{us} Abrahamus reddidisset, accepta et lacerata est. Porro haec 2 millia partim ex 800^{is} florenis, quos domi habuimus, partim ex mille ducentis mutuo acceptis sunt congesta. Nam D. Paulus Celarius 700os et D. Georgius Klauznic 500os dederant nobis mutuos florenos. Utrique recognitio debiti cum obligatione restituendi, D^o quidem Celario pro 11^a Novembris et D^o Klauznicio pro 29^a Septembris, data.

II.

Direptio
officinae
in foro per
studiosos
Academico-
cos.

Circa idem tempus Academici studiosi cuiusdam mercatoris haeretici officinam in foro invaserant et diripuerant, quae res magnorum tumultuum occasio fuit. Cum enim Generalis Capitaneus Cracoviensis¹⁾ rem tam atrocem impunitam esse nollet et suspectos de hoc crimine, qui antea a Rectore Academiae²⁾ proscripti erant, ad publicos carceres ducere iussisset, varia per tumultum tentare conabantur reliqui studiosi, sed frustra. Nam 3^a huius eiaculantibus peditibus Capitanei scelpos ad terrendos concurrentes, unus pauper studiosus remote satis stans casu est occisus seu globo traiectus. Et iterum sequenti die eodem modo perempta una foemina. Non pauci etiam ex studiosis erant vulnerati tunc temporis; atque ita metu Capitanei a tumultibus abstinuerunt.

Mors P.
Zorawski.
Eius pa-
tria.
Ingressus
in Societa-
tem.
Studia.

Eadem 4^a huius mensis circa vesperam mortuus est in domo S. Barbarae P. Nicolaus Żorawski. Natus is erat Posnaniae in Maiori Polonia circa annum Domini 1585. Ingressus Societatem nostram aetatis anno 17, cum antea in Posnaniensi Collegio humanioribus litteris operam dedisset, in iis non contemnendum profectum fecisset. Post biennium probationis votis emissis scholasticus approbatus factus, Rhetoricae uno, Philosophiae tribus, Theologiae qua-

¹⁾ Gabriel comes a Tarnow.

²⁾ Jacobus Najman j. u. d. canonicus cracoviensis, archidiaconus pilicensis († 1631) de quo vide ap. Wielewicki plura tomo III et infra. Appelatur etiam Najmanowicz.

tuor annis operam dedit, in quibus omnibus supra mediocritatem profecerat. Docuit in Grammaticae secunda schola Calissii duobus annis, Leopoli per duos similiter annos quaestiones de iure conscientiae et nostris et externis magna satisfactione legit. Ad cursum philosophicum legendum Calissium vocatus, circa finem Logicae desinere debuit et Posnamiam ad nativum aerem ob morbos graves curandos sese conferre. Postquam utcumque convaluisse videretur, Jaroslaviam in Russiam missus erat, ibique et Concionatorem templi parochialis et Praefectum Scholarum per unum annum egit. Sed cum ibidem in Hecticam incidisset seu potius recidivam eius (nam pridem in eo vires sumpsisse putabatur) subiisset, misus Cracoviam ad domum Professam, ut commodius valetudinem praesentibus variis medicis curare posset; postquam quatuor fere mensibus decubisset, die supra notato omnibus Sacramentis munitus pie obiit, cum annum aetatis 36 ingressus fuisset et in Societate 19um annum agere coepisset. Sepultus est sequenti die ad altare maius in sepulchro nostrorum.

Munia in Societate peracta

in variis locis.

Mors et sepultura.

Post mortem Jacobi Janidlovii, viri prudentis et pacati, electus erat Academiae Rector Jacobus Naiman, Archidiaconus tunc Pilicensis Juris utriusque Doctor. Hic ob Comitem a Tarnow Gabrielem, Capitaneum Cracoviensem, Studiosis iratum ob excessum suprapositum, reconciliandum coepit 6^a huius mensis a variis studiosis iuramentum exigere et diligenter inquirere in conscios et complices direptionis publice in foro factae. Pro hostili autem animo, quem contra Societatem a multo tempore gessit et iam gerit (contra quam, uti notavimus suo loco, librum famosum »Cathedra« dictum ac eam ob causam iussu Episcopi Cracoviensis in indicem prohibitorum relatum, scripsit) nolebat actum inquisitionis sine gravissima contra Societatem contumelia expedire. Ad iuramentum enim Studiosis sese accingentibus aiebat, parum illud prodesse, cum Jesuitae doceant posse esse iuramentum verbale sine intentione etc; ideoque eos per eosdem Jesuitas nullo negotio a iuramento absolvendos. Et quidem absolutionem a iuramento falso nos posse dare, sicut et alios Religiosos, modis debitis non abnuimus, sed quod doceamus iuramentum verbale sine intentione, magnam ea in re nostris iniuriam faciebat. Quia vero praedictus Rector publice praesentibus plurimis ea contra nostros effutierat, putabant non pauci nostri, rem talem nullo modo dissimulandam. Idem suaserant nonnulli Praelati nostri amantes. Instante tamen adventu R. P. Provincialis ad eum res tota reiecta fuit, qui postea dissimulatione utendum censuit.

12.
Jacobus Naiman, Rector Academiae,

inquirens in petulantes Academicos,

nostros calumniatur.

Suadebant nonnulli, ut de calumniis cum eo ageremus, sed dissimulandum erat.

Anna Doctoris Mitkowski coniux, foemina admodum pia et Societatis nostrae perquam studiosa, sepulta est in sacello Di Razik ad portam templi nostri sito, ut notat P. Kamocki in sua templi historia. Eadem die, ut idem annotat,

Exequiae in nostro templo

- et exequiae. exequiae expeditae in nostro templo pro anima D^{ae} Danielicovae, Regni The-
saurariae, maximae nostrae Societatis per hanc Provinciam Benefactricis. Can-
tatum ab uno ex nostris Sacrum funebre. Reliqui Patres Sacra pro defuncta et
Fratres Coronas dixerunt.
- Discessus P. Josue Bruno Pruthenus ex hac domo 10^a huius mensis ad
P. Josue in castra. castra Serenissimi Ladislai Principis, tunc cum exercitu contra Turcam proficis-
centis, ut cum aliis nostris, quorum fere 10 paria ad castra Chocimensia erant
destinata, ob auxilium spirituale Germanorum militum ibidem moraretur.
- Adventus R. P. Provincialis. Venit R. P. Provincialis 12^a istius mensis et manens Cracoviae ad 16^{am}
Julii utriusque domus visitationem expedit, de variisque negociis cum Consul-
toribus Provinciae contulit.
- Festum Bⁱ Aloisii. Hoc anno primum solennis memoria in templo nostro B. Aloisii Gonza-
gae fieri coepta 21^a Junii, qua feliciter ex hac mortali ad illam immortalem
vitam et gloriam transiit. Omnes nostri Sacrum de SS^{ma} Trinitate habebant,
quia nondum de eo vel officium divinum vel Sacrum permissum erat. Imago
eius exornata in altari fuit exposita. Fratres sacra Communionem refecti.
13. Eadem die Pragae decretum Imperatoris, Vienna missum contra rebelles
Decretum Caesaris ibidem detentos, promulgatum fuit et supplicium singulis causaeque, ob quas
contra re- illud incurrerant, declaratum. Longe tamen minus supplicium, quam meriti erant,
belles Pra- etiam ipsorum reorum testimonio assignatum fuit. Post auditam sententiam
gae pro- reducti ad carceres, 2^a hora pomeridiana. Residua pars diei et nox subsequens
mulgatum illis prae- concessa iis, ut se ad mortem compararent, concessum et illud, ut uxores
sentibus. amici alique illos adire possent. Paratum ante curiam veteris urbis theatrum
Locus sup- amplissimum nigro panno vestitum et subsellia penes theatrum pro tribus judi-
plicii. cibus caesareis trium civitatum. Nam alii viri senatorii ordinis in pergula pro-
xima erant spectatores. Arx undique tormentis munita subiectae civitati mina-
batur. Postquam miles omnium trium civitatum in celebrioribus locis fuisset
Varii affi- dispositus, 22^a istius mensis, octo fereis curribus rei adducti, praecedente tur-
ciuntur supplicio. ma equitum et altera subsequente, cum lugubri sono tubarum, qualis pro mor-
tuis esse solet et latera cingentibus sclopetariis. Quando coeperant deduci ad
supplicium, coeperant nonnulli cantitare germanice, sed imperatum erat a su-
premo militiae praefecto, ut toto tempore supplicii classicum perstreperet, ne
1us, circumstantes voces rebellium audirent. 1us productus Comes de Schlig et capite
truncatur, manus deinde trunci abscinditur, cum capite suspendenda in turri
pontis. Tum truncum aliquot vespillones panno involutum ex theatro abstule-
runt. 2us, 3us, 2us erat Baro Budonetc, canicie et barba promissa venerandus; 3us Baro
4us, 5us, Harant; 4us D^{us} Czaplicz, eques octogenarius; 5us D. Dworzecki, eques canus;
6us, 7us, 6us D^{us} de Bila, eques 68 annorum; 7us Otta, eques grandaevus; 8us D. Kunesz
8us, Chluinski; omnes hi capite plexi, dum unus post alium educeretur et solus ex
9us, iis D^{us} Dworzecki ante ictum, frontem cruce munivit; 9us D^{us} Michalowicz ca-
10us, pite et manu truncatus; 10us D. Czernin, eques catholicus, cum magna pietate
11us, 12us, ad mortem se comparans, capite plexus; 11us Kochan, civis, capite plexus; 12us
13us, Sstephek Smirziczky, Regens, capite et manu truncatus; 13 D^{us} Khobcz capite
14us, plexus; 14us Scholter civis Guttenbergensis capite plexus, quod caput palo affi-

gendum Guttenbergii abstulit carnifex; 15 Hosstialek, Primas Ziatecensis, cui 15us,
caput amputatum postea affigendum palo Ziatecii. 16us Doctor Gessenius, Rector 16us,
Universitatis Carolinae; quem carnifex in theatrum venientem a tergo manibus
attrectavit et manus fortiter strinxit, plectenti linguam forcipe evulsit, capite
post truncavit et truncum post prandium in quatuor partes divisum extra civi- 17us,
tatem novam appendit, manum vero ad curiam veteris urbis affixit. 17us Doctor 18us, 19us,
Hanselt capite et manu truncatus; 18us Doctor Ripel eodem modo. 19us Dus
Kuttnecz, civis Pragensis in trabe ex fenestra curiae protensa, privignus Sussi-
cki, suspensus, eo quod admodum urserit cum suo concive Sussicki, ut omnes
Pragae Catholici mactarentur; 20us Sussicki ibidem suspensus, qui Collegium
Societatis Jesu, dum Pragae nostri pulsi essent, occupaverat. 21us Nathanael
Wodnanski, civis in patibulo foris suspensus, 22us Mascherowski civis, 23us Hen-
ricus Rosel, 24us Kocaus, 25us Rzeczicki iunior, 26us Kobacznik, 27us Vokacz
decollati, 28us Theodorus Sixtus civis Pragensis, cum flexis genibus ictum ex-
pectaret in theatro, a iudice beneficium vitae obtinuit Caesaris voluntate. Quod
ubi intellexit, assurgens et ex theatro descendere festinans gradus, per quos de-
scenderet, reperire non potuit. Postea tres Barones: D^{us} Poppelius, ex Directo-
ribus unus, D^{us} Pietiperski, D. Rzeczan, ex gratia Caesaris pro supplicio capitis
ad carceres perpetuos sunt damnati. D^{us} etiam Hozlauer eques, ad fossas lauri-
nenses damnatus est. Post prandium huius diei capita duodecim cum magno
militum et populi comitatu ad turrin pontis delata et sex ex una parte, ex al-
tera etiam sex loco conspicuo affixa, spectaculum et terrorem toti urbi praeben-
tia. Die sequenti Nicolaus Starssi lingua ad patibulum fori affixus per unam
horam, mittendus deinde ad fossas laurinenses. Eodem die tres virgis caesi ex
civitate ac Regno pulsi.

Renovatio votorum praesente et celebrante R. P. Provinciali 24^a huius
mensis more solito peracta.

Iam sequenti die missi in Austriam Martinus Ignatius, Ioannes Kesegi,
Paulus Czomofai, Ioannes Jaranowski, Stephanus Kerestei, quos antecesserant
15^a huius P. Joannes Szelesi, P. Joannes Scutellanus, Vitus Mathiades, Daniel
Berlicz, Zacharias Magnerus. Omnes per Dei gratiam in Austriam salvi perve-
nerunt, ut postea cognoveramus.

Cum Pater Joannes Biesiekierski ¹⁾ nonnulla adeo gravia et infamantia commi-
sisset, ut nullo modo in Societate manere posset, postquam diligenti inquisitione
ea, in quibus deliquerat, comperta fuissent et Admodum R. P. Nro Generali
scripta ad dimissionem eius ex Societate, ut quamprimum remisetur, idem R.
P. Generalis mandavit. Evocavit ergo illum Cracoviam R. P. Provincialis et Pro-
fessum licet 4 Votorum ac 35 fere annis in Societate manentem, hoc modo di-
misit, ut recta e domo nostra in religionem aliquam bene constitutam, quam
eligeret (exceptis Militari et Hospitalari), sese conferret. Paruit ille videns aliter
fieri non posse et 27^a huius mensis ad Canonicos Regulares, apud aedem Cor-
poris Christi Cracoviae manentes, transiit, attonitis ad id omnibus externis, qui
Elegit Re-
ligionem

¹⁾ Nomen hoc alio atramento quinquies deletum, in indice tamen, qui
autographum, manu ipsius Wielewicki scriptus, praecedit, reperitur.

Canonicorum Regularium.

Ex eius dimissione nulla externorum offensio. Quia primus Professor in hac Provincia est dimissus, ideo novo modo illi patentes litterae dimissionis datae, quae hic ad verbum ponuntur.

eum familiarissime noverant, variasque causas eius rei inquirentibus. Nam de vera causa, quae solis Superioribus iisque paucis erat nota, ne nostri aut discurrent aut loquerentur, interdictum erat. Tantum vero abest, ut aliquid inde Societas in hac Provincia pateretur, ut potius prudentiores quique nos vehementer collaudarent, quod nullo personarum respectu in delicta Religioni noxia severe animadvertamus. Quia vero P. Biesiekierski primus ex Professis 4 Votorum in hac Provincia est dimissus, ideo etiam diversas longe ab aliis dimissionis litteras patentes habuit, quarum tenor erat talis: »Joannes Argentus Praepositus Provincialis Societatis Jesu in Provincia Poloniae omnibus, in quorum manus hae litterae venerint, salutem in eo, qui est vera Salus. Cum S. Sedis Apostolicae auctoritate, Societati nostrae a Summis Pontificibus concessa, possit eadem Societas suos Religiosos ad alios Religiosorum ordines, ut in iis secundum statum Religiosum religiose vivant, transmittere: Omnibus, quibus interest, testatum facimus, nos eadem auctoritate, nobis ab Admodum R. P. Nro Mutio Vitellesco Societatis Nrae Praeposito Generali communicata, iustas ob causas potestatem fecisse P. Joanni Biesiekierski, Sacerdoti legitime ordinato et eiusdem Societatis Professo, ut a nostra Societate ad alium Ordinem Regularem, in quo disciplina Regularis vigeat (non autem militarem aut hospitalarem) transeat et in eo Professionem faciat, perpetuoque! maneat. Et quia Venerabilem Canonicorum Regularium Ordinem Cracoviae ad monasterium SS^{mi} Corporis Christi sibi delegit, ut illum quamprimum ingrediatur, cum Benedictione Domini potestatem facimus. Quodsi forte, quod absit, ex praedicto Ordine ante finitam probationem aut omissam professionem eum exire contingat, alium similem Religionem Regularem ingredi tenebitur statim absque ulla culpabili mora et sic deinceps, ut obligationi, quam tanquam Professor habet, religiose in Religione vivendi satisfaciat. Rogamus autem omnes illos R. R. Patres Religiosos, ad quos ipsum transire contingerit, ut dictum P. Joannem Biesiekierski tanquam Religiosum Dei servum benigne excipere et humaniter tractare velint. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas et solito Societatis nostrae sigillo munitas dedimus Cracoviae 25^a Junii Anno 1621.

Exequiae pro mortuo anno praeterito Palatino.

Ad postulationem M^{fc}i Dⁱ Joannis Zebrzydowski anniversariae exequiae hoc mense in nostro templo peractae pro anima parentis eius, Nicolai Zebrzydowski ante annum defuncti. Sacra funebria ab omnibus nostris habita et cantatum unum. Fratres etiam nostri suas coronas recitarunt.

Eleemosyna Junii.

Percepimus hoc mense eleemosynae pecuniariae florenos 627. Applicati nimirum domui a R. P. Provinciali, ex summa eius dispositioni relicta, floreni 500. Ex quartali novi Palatini Cracoviensis floreni 28. Ab Episcopo Cracoviensi floreni 24. A Capitaneo Lanckoronensi ¹⁾ floreni 17. A Virgine Langowna floreni 18. Ab aliis variis floreni 45. Res submissae constiterunt florenis 63, nempe: a D^o Borek tritici metretae 10. A D^o Bobrownicki eiusdem metretae 6. Ab Abbatissa S. Andreae eiusdem metretae 2. A D^o Paczek hordei metretae tres. — A D^a Popowska vas butyri. A D^{no} aliud vas eiusdem. A variis aliis maiorum et minorum caseorum sexagenae tres et alia esculenta et poculenta.

¹⁾ Joannes Zebrzydowski, palatini Nicolai filius.

Promulgatum Jubilaeum circa initium Julii seu 4^a eiusdem, quod postea duravit ad 18^{am} per 15 dies Cracoviae et postea in aliis parochiis eiusdem dioecesis, imo et per totum Regnum peragebatur pro necessitatibus Christianitatis a Novo Pontifice Gregorio XV concessum est pro felici eius gubernatione. Conditiones eius consequendi illae erant: visitatio templi cathedralis et parochialis B^{mae} Virginis in iisque oratio, ieiunium trium dierum in hebdomada, eleemosynae largitio, confessio et communio.

Jubilaeum celebratum et modi eius consequendi.

Expedita visitatione et domus S. Barbarae, quae a 12 Junii ad 5 huius duravit, et domus probationis, ad quam 5^a huius mensis sese contulerat, discessit Cracovia, 16^a eiusdem mensis, R. P. Provincialis, qui praeter eleemosynam superiori mense applicatam domui S. Barbarae, viatica insuper, quae eadem domus Patribus et Fratribus nostris in Austriam pergentibus dederat, restituit et insuper 52 florenos eleemosynae dedit.

Discessus R. P. Provincialis.

Mortuus 17^a istius mensis R. D. Nicolaus Taranowski, Canonicus Cracoviensis, insignis Societatis Nostrae et Domus S. Barbarae amicus ac Benefactor, post longam eamque accuratam ad mortem praeparationem et post consueta Ecclesiae Sacramenta devotissime suscepta. Ex 80 suae aetatis annis 40 fere Cracoviae consumpsit in domo Confraternitatis Misericordiae, a P. Petro Skarga olim fundatae, cuius ipse per triginta aliquot annos Praefectus fuit et eiusdem Confundator habebatur. Toto hoc tempore, duobus fere extremae senectutis annis exceptis, quolibet die in templo S. Barbarae sacrosanctum Missae officium peragebat, raram vitae puritatem, quam frequenti poenitentiae usu fovebat, diligentissime conservans. Sicut autem tanto tempore Sodalitati Misericordiae praefuit, ita et in operibus misericordiae omnibus admirabili erat incitamento, tum ex illis bonis, quae ex canonicatu Cracoviensi illi obveniebant, tum ex his, quae a Sodalibus in commune conferebantur, pauperes cuiuscunque status liberalissime iuvans. Nostrorum etiam in domo S. Barbarae necessitatibus toto tempore Cracoviensis suae commorationis et ordinariis quolibet mense et variis extraordinariis eleemosynis ad mortem usque subveniebat, ut ex tot anteactis huius historiae annis satis superque constat.

16.
Mors pia et vita R. Dⁱ Nicolai Taranowski, magni Benefactoris Fraternitatis Misericordiae et Societatis.

Indixerat Serenissimus Rex ob Turcarum imperatorem, cum ingenti exercitu adventantem, Comitia Generalia Regni duarum hebdomadum sub hoc tempus, in quibus inter varios modos ad tanti hostis potentiam cohibendam, etiam expeditio generalis ordinum ac totius Nobilitatis indicta fuit, cum qua ipse Rex contra hostem procederet. Praemissi autem iam erant duo exercitus: unus cum Carolo Chodkievicio, Supremo Militiae constituto pro hoc bello Praefecto, alter cum Vladislao Principe. Quia vero ante haec Comitia, etiamsi adeo essent brevia, inter districtum Comitola etiam more recepto Prosoviensia erant, ideo Academici ad ea sese contulerant, ut per nobilitatem modis omnibus scholas nostras Cracovienses impedirent. Sed hac re cognita Martinus Szyskowski, Episcopus Cracoviensis, apud

17.
In Comitibus Generalibus ob Turcam indictis

Et in Comitoliis districtum conantur Academici nostras scholas impedire

irrito co-
natu.

eos, qui ad Comitola venerant, effecerat, ne quidquam ab Academicis proponeretur et ipsos etiam Academicos privatim vocatos graviter reprehendit, quod rem ad Episcopum pertinentem saecularibus tractandam committere vellent, cum sua opera non deesset ad omnia in hoc negotio accomodanda. Hinc in Comitolis Prosoviensibus nulla re proposita Academici Cracoviam redierunt. In aliis etiam Comitio-
lis, maxime Opatoviensibus, illud tamen effecerant Academici, ut articulus scriberetur de non tollendis et violandis Academiae privilegiis. Id autem nobis nihil obfuit, qui de infringendis praedictis privilegiis nunquam cogitavimus. In generalibus autem Comitii ob tot negotia magis urgentia nihil de his rebus tractari potuit, licet praecipui Academici Varsaviam in hoc negotio ivissent ac Senatores Nunciosque terrestres prensantes obivissent.

13.
R. D. Lu-
cae Ra-
phalowicz
datur com-
municatio
meritorum
Societatis.
Protesta-
tio Acade-
micorum
contra
scholas no-
stras.

Excurrebat Superior domus 21^a huius mensis Wielopolum¹⁾ ad Parochum eiusdem oppidi R. D. Lucam Raphaelowicz invitatus tum ob labores Jubilaei sub hoc tempus ibidem indicti, tum ob reddendas patentes litteras communicationis meritorum totius Societatis, quas ille sicuti antea avidissime expetierat, ita tunc gratissimo suscepit animo.

Academici 24^a istius mensis, ne quid intentatum ad scholas nostras Cracoviae impediendas relinquerent, protestationem contra scholas futuras nostras nomine Rectoris et totius Universitatis tum ad aedem S. Barbarae in absentia Superioris, tum ad aedem S. Petri attulerunt. Utrobique eorum protestatio non est acceptata et re-
protestatio contra eorum protestationem sequentis mensis initio facta.

In festo
S. Patris
Oratio 40
horarum.

Ultimo die Julii in festo B. P^{is} Nostri instituta in templo S. Barbarae pro Regni necessitatibus supplicatio 40 horarum et sequenti die Dominico finita vespers. Utroque die maxima frequentia ad Sacramenta Eucharistiae Poenitentiaeque accedentium. Concio insignis facta in laudem B. P^{is} Nostri a R. D. Jacobo Ostrowski, S. Theologiae Doctore et Canonico Cracoviensi. Excepti prandio hoc die Gabriel Comes a Tarnow Capitaneus Cracoviensis cum aliquot Prae-
latis et civibus. Accepimus per mensem Julium in eleemosyna pecuniaria florenos 377. Ab Episcopo Cuiaviensi²⁾ floreni 100. Ex legato Dⁱ Zalaszewski mortui floreni 50. A R. P. Provinciali floreni 52. A quodam ignoto floreni 50. A Virginibus mendicantibus floreni 15. A D^o Archipresbytero³⁾ floreni 10. Alii 10 a Virgine Langowna et a Virgine Szydłowski itidem 10. A D^o Succamerario Cracoviensi⁴⁾ floreni 10. Pro victu Okraglicki et Mathiae aurificis floreni 24. Ab aliis variis floreni 51. Res submissae computatae sunt florenis 50, nempe: a Ca-

Eleaemo-
syna Julii.

¹⁾ Wielopole, in archidiaconatu sandecensi, decanatu ropczycensi.

²⁾ Paulus Wołucki.

³⁾ Christophorus Trzciański. ⁴⁾ D. Jordan.

pitaneo Cracoviensi¹⁾ equus. A Capitaneo Sădecensi²⁾ bos, vini ollae 10. A variis caseorum sexagena et vas butyri, pisorum coretus unus et alia ab aliis minutiora.

Excepit nos prandio Spectabilis D^{us} Stanislaus Rab, Consularis Cracoviensis, 1^a Augusti, quia hoc die filius eius D^{us} Joannes coniugium inibat petebatque a nobis hac eleemosyna, ut benedictionem Domini novis coniugibus a Deo peteremus, quod et factum est.

Datum
prandium
a D^o Rab.

Contra protestationem Academicorum circa finem superioris mensis factam, 2^a huius mensis, coram testibus ad id vocatis, solennis reprobatio a Praeposito Domus est instituta et ostensae causae, ob quas DD. Academicorum protestatio non fuerit acceptata, nempe istae: 1^a quia id, quod per eam praetenditur, est contra publicum et commune tum Ecclesiae Catholicae tum Reipublicae bonum. 2^a quia erat contra Privilegium et iura Societatis Jesu a Summis Pontificibus et maxime a Pio V et Gregorio XIII expresse concessa, quae adferebantur. 3^a quia erat contra intentionem Serenissimi Regis et Dⁿⁱ N^{ri} Sigismundi III. 4^a quia est contra voluntatem et concessionem Ill^{mi} ac R^{mi} Dⁱ Martini Szyskowski, Episcopi Cracoviensis et Cancellarii Cracoviensis Universitatis. 5^a quia in supradicta protestatione nonnulla posita sunt, quae vera esse aut teneri debere idem Praepositus Domus non agnoscit, nempe quod scholae Societatis sint apertiores Cracoviae sine eorum scitu, ad quos erectiones et apertiones studiorum in hoc Regno spectant, quod sint allaturae praeiudicium, diminutionem, dilacerationem Universitatis, dissolutionem ac perturbationem disciplinae, periculum pacis publicae et abolitionem vel diminutionem Fundationum Serenissimae Domus Jagellonicae, cum omnia contraria apertione scholarum Societatis sint futura. 6^a quia non credit Praepositus praedictus ex sensu Universitatis hanc protestationem profectam, tum quia Universitas ut prudens non se opposuisset scholis Societatis nondum erectis et inchoatis, tum quia eadem Universitas, suarum virium optime conscia, non expavisset sui diminutionem per scholas Societatis, si illae sunt inutiles et nullius ponderis. Allata est haec reprobatio et intimatio eiusdem facta Re-
ctori Universitatis R. D. Jacobo Naimanowicz 7^a huius mensis.

19.
Repro-
stationis
nostrae
contra A-
cademicos
causae.
1^a

2^a

3^a

4^a

5^a

6^a

Missum Roma ab Admodum R. P. Nostro pro nostris impetratum Jubilaeum 8^a istius mensis pro commoditate expediendum. Cui postea in variis nostrorum domiciliis varia tempora erant assignata.

Jubilaeum
pro no-
stris.

¹⁾ Gabriel Comes a Tarnow.

²⁾ Sigismundus Tarlo.

R. D^{us}
Christo-
phorus
Trecinski
Praeposi-
tus.
Misericor-
diae.

Eadem die in Confraternitate Misericordiae in locum S^{ae} memoriae R. Di Nicolai Taranowski electus est Praefectus R. D. Christophorus Trecinski, Archipresbyter Parochiae B^{mae} Virginis.

Jussu Episcopi Cracoviensis Martini Szyskowski datum initium pulsui in templis praecipuis ob orationem pro mortuis circa primam horam noctis 9^a istius mensis. Continuabatur praedictus pulsus per medium fere annum, postea remittere de eo coeperunt varii, ita ut in uno vel altero templo res permaneret. Nonnulli 6^a Novembris sequentis editum hoc Episcopi de pulsu factum censent.

20.
Gustavus
in Livo-
niam ve-
nit.

Gustavus Adolphus de Riga capienda et tota Livonia Regno eripienda antiquas machinationes habens et praeclare advertens, ob bellum Turcicum nostros esse distractissimos, occasionem arripuit hoc tempore egregiam deducendi suos conatus ad effectum. Itaque 11^a huius mensis comparuerant eius naves fere 50 et postea plures in ostio maris prope Dinamundum ac Rigam. Excensionem tamen ex navibus nullam fecerant Sueci usque ad 21^{am}, quia Gustavi adventum expectabant, qui praedicta primum die classem praemissam subsecutus erat.

Mors Jo-
annis Ber-
chmani.

Mortuus Romae clarus sanctitate iuvenis Nostrae Societatis Joannes Berchmanus Flandrobelga 13^a istius mensis. Cuius vita extat Antverpiae post impressa, nempe Anno Dni 1630¹⁾.

De parce
procuran-
da com-
munica-
tione me-
ritorum.
Episcopi
Chelmen-
sis Spiri-
tualia e-
xercitia.

Missa est per Provincias ab Admodum R. P. N^{ro} nova ordinatio de communicatione meritum totius Societatis caute et parce procuranda 14^a eiusdem mensis.

Jubilaum
a novo
Pontifice.

Rus D^{us} Mathias Lubinski, Episcopus Chelmensis nuper creatus et Praepositus Miechoviensis, antequam sui Episcopatus possessionem aggrediretur, venit ad aedes S. Barbarae 18^a huius mensis et per decem dies spiritualibus exercitiis vacuit. Adiuvit illum ea in re eius frater germanus R. D. Albertus Lubinski Canonicus Cracoviensis.

A novo Pontifice Maximo Gregorio XV concessum Jubilaum per duas hebdomadas 20^a istius mensis. Sed tardius in Poloniam venerat et nonnisi in Novembri promulgatum erat.

Gustavus
Rigam
obsidet et
ad deditionem com-
pellit.

Postquam 21^a huius Gustavus ad suos, quos Rigam praemiserat, venisset, statim sequenti die tubicinem cum litteris ad Rigenses misit sollicitans eos ad deditionem. Ab hac cum se Rigenses alienos ostendissent et se in fidelitate Regis Poloniae, sicuti probos subditos decet, permansuros asseruissent, sub ipsam Rigam cum toto suo milite 23^a huius mensis venit, duplicia castra fixit, fossis propugnaculisque munivit atque a 24^a Augusti usque ad 22^{am} Septembris perpetuis fere eiaculationibus, insultibus, cuniculis aliisque id genus ad

¹⁾ Probatur iterum, historiam hanc scriptam esse post annum 1630.

deditionem Rigam adigebat et tandem adegit, ut sequenti mense videbimus.

Eadem 24^a excepit nos omnes prandio R^{mus} Episcopus Chelmensis, Mathias Lubinski et ipse nobiscum pransus.

Longissimum hac ipsa die institutum colloquium a P. Friderico Szembek cum Jacobo Naimanowicz, Rectore Universitatis, sed nullo operae precio. Nam quaecunque P. Szembek de scholis nostris Academiae non obfuturis sed profuturis ostendebat, quaecunque de Congregatione B^{mae} Virginis Academiae perutili adferebat, omnia in pessimam partem explicabat et sarcasmis perpetuis tum P. Szembek tum alios nostros perstringebat. Nullo modo conveniebat, uti nostri toties sunt experti, cum homine Societatis nostrae hosti iuratissimo et tum ex se tum ex instructione Georgii Ducis Zbarascensis, cum quo in ordine ad nostros vexandos summa erat coniunctio et consiliorum communicatio, omnibus nobis infensissimo, ita familiariter agere. Habebat quidem aliquam spem P. Szembek deducendi istum hominem ex praeconceptis iisque pessimis de nobis opinionibus, sed totam operam semper perdidit. Nam perditus iste homo nulla re magis crescere voluit quam mendaciis, calumniis, libellis famosis, contra nos scriptis, ut postea ostendemus, et hoc solo nomine apud praedictum Ducem Zbarascensem in summis erat deliciis.

Toto fere hoc mense extraordinaria Vistulae inundatione suburbia, horti, templa Casimiriensia et Stradomiensia cum ipsa Civitate Casimiriensi ingentia damna subierunt. Pagi plurimi Vistulae adiacentes obruti, omnia in campis vicinis vel iam demessa vel adhuc integra manentia absorpta et corrupta, unde ingens annonae caritas orta fuit plurimis aliis districtibus.

Cranium B. Stanislai Kostka ab Admodum R. P. Nostro a Sigmundo III Rege impetratur pro templo S. Petri, nostris et maxime P. Friderico Szembek instigantibus, quod molestum quidem fuit Admodum R. P. Nro, quia illud Cranium iam Domui Professae Romanae designaverat, missum tamen fuit cum Reliquiis B. Borgiae, B. Aloisii, B. Rodolphi Aquavivae, Jacobi Salesii et B. Magdalenae Japoniae, quae in arce Varsaviensi servantur.

Hoc praeterea mense ultima indictio generalis expeditionis contra Turcas toti nobilitati promulgata eique mandatum, ut ad initium Septembris circa Leopolum sese sisterent, quod et factum erat; sed non parum auxit annonae caritatem tantus militum, ubique omnia

Prandium ab Episcopo Chelmensi.

21. Colloquium P^{is} Szembek cum Naimano Rectore inutile

ob hostilem Naimani contra nos animum.

Inundatio Vistulae extraordinaria.

28^a Augusti Cranium B. Stanislai Kostka in Poloniam missum

Ultima indictio expeditionis totius Nobilitatis.

diripientium, conventus. Iam etiam hoc mense Carolus Chodkievicius, Supremus militiae Praefectus, cum Stanislao Lubomierski, equestrium copiarum Supremo Ductore, ultra Tyram fluvium castra fixerat. **Castra nostrorum ad Chocim.** Vladislaus Princeps Poloniae cum novo exercitu ex altera parte praedicti fluvii, ad Zwancum oppidum, castra posuerat et sese quamprimum cum reliquo exercitu coniungere parabat.

Eleaemosyna Augusti. Pecuniaria eleaemosyna Augusti mensis erat florenorum 73, nempe: A D^e Borek flor. 20. A variis aliis 53. Res submissae computatae florenis 15, nempe: vas butyri a Virgine Langowna, vini ollae 13 a variis; et reliqua minutiora ab aliis.

22. **Vladislaus Princeps ad Duces exercitus venit.** Prima Septembris transiit Vladislaus Princeps ex castris suis, quae ad Zwancum tota hac die consistebant, ad maiora castra nostrorum ultra fluvium Tyram, ubi circumspexit fossas, quas nostri circa castra fecerant, ne tam facilem hostis, si statim per vim vellet irrupere, haberet accessum. Eoque die apud Duces exercitus prandium sumpsit et vespere rediit ad sua castra, in quibus sequenti nocte perturbatio non necessaria erat secuta. Qui enim vigilias agebant, dum Zaporovienses Kozacos magno numero ad castra maiora accedere vident, arbitrati eos esse Tartaros, castra terrore complent, ex quibus statim et equestres et pedestres copiae in campum erant productae. Interim a 25^a Augusti ad hanc ipsam diem praedicti Kozaci cum iis, qui exercitum Turcae antecedeabant, varia proelia sustinebant non infeliciter. Eadem etiam die bellicus apparatus Vladislai Principis et pedestres copiae ad castra ultra Tyram traducebantur.

Kozacorum cum Turcis velitationes. Circa idem tempus Cracoviae novae turbae erant ortae inter **Turbae Studiosorum cum peditibus arcensibus.** pedites arcenses et Studiosos Academicos, Casimiriae dum simul prius potitarent, postea ad contentiones venissent. Captus est ex Studiosis Karas, circa quem laborabant Studiosi, ut liberaretur ante adventum Capitanei, sed frustra.

Promota castra Vladislai Principis versus Tyram ab oppido Zwaneczensi 2^a Septembris, sed quia pons ob aquarum inundationem erat destructus, adhuc istam diem sequenti nocte in castris Princeps pernoctabat. **Exercitus Turcarum ingens immittitur in Kozacos.** Exercitus etiam Turcarum hac die comparuit et tentoriis intra aliquot horas montes et campos complevit, ipsa vero meridie ipsemet Imperator venit. Instructae acies nostrorum contra eum prodierunt et ne castra Turcica nostris castris nimis appropinquarent, curabant. Impetum primum contra Kozacos insti-

tuit Turca, immittens in eos Janizeros cum densis explosionibus, sed submissae Kozacis auxiliares copiae 4 millia Germanorum peditum sclopetariorum Polonorumque represserant Janizeros et repulerunt non sine clade, qua dicebantur aliquot centena eorum prostrata. Cohortes etiam equestres variae varias cum aliis Turcis velitationes instituebant. Eadem die Chan Tartaricus cum toto exercitu venit et magnam partem exercitus, vado ante invento in Tyra fluvio, in Podoliam et versus Camenecum immisit ad vastitatem ubique inferendam et praedas agendas, quod more suo strenue perficiebant.

Chan Tartaricus suum exercitum dividit.

Tertia Septembris traiecto Tyra fluvio venit in castra Vladislaus Princeps, curribus et impedimentis in castris propriis cum certa parte exercitus relictis et eodem die in febrim incidit. Ingenti rabie Turcae iterum et hac die et sequenti in Kozacos irruerunt, sed felicissime sunt repulsi multis millibus suorum amissis.

Vladislaus Princeps in febrim incidit.

Ab eadem 3^a Septembris ad 22^{am} Gustavus in Livonia Rigam gravissime oppugnabat, frustra Rigensibus expectantibus auxilium nostrorum ex Lituania, qui cum Duce Christophoro Radivilo relictis erant, ut Gustavi conatibus quantum possent, obsisterent. Comparuerant quidem nostri 9^a huius nec infelicitur cum Suecis pugnant, prorumpentibus etiam Rigensibus ex altera parte; sed sequenti die viso exercitu Gustavi longe maiori quam putabant et cui repellendo non se pares advertebant, recesserant in Curlandiam, triumphantibus Suecis ac oppugnationem Rigensem fortissime continuantibus.

Gustavo Rigam oppugnante, nostri in auxilium veniunt obsessis.

Jam ad Chocimum 5^a huius mensis sumebatur supplicium de Valachis proditoribus, qui castra succendere volebant et ad Turcica castra profugere constituerant et antea latrocinia exercebant. Turcae etiam hac die cadaveribus sepieliendis occupabantur.

Et statim recedunt.

Valachi proditores.

Septima huius irruerant Turcae in ipsas nostras fossas et ex peditibus aliquot decades occiderunt duoque vexilla rapuerunt. Hoc successu animosiores facti, circa vesperam aliquid simile tentare coeperunt, sed nostri cautiores facti, fortissime restiterunt cum magno damno hostium. Vulneratus tum lethaliter Castellanus Polocensis¹⁾, qui etiam ex vulnere tertia post die obiit.

Impressio Turcarum vehemens et postea eorundem reiectio.

Eadem septima die istius mensis cum Jacobus Naimanowicz, Universitatis Rector, apud PP. Dominicanos impetrasset locum capituli pro exercitiis Rosarii a studiosis frequentandis, intimari fecit per

23.
Jacobus Naiman novam

¹⁾ Nicolaus Boguslaus Zienowicz.

Congrega-
tionem
Studioso-
rum apud
PP. Domi-
nicanos
erigit

scholas, ut omnes die sequenti, seu pro festo Natalis B^{mae} Virginis, adesse curarent devotioni futurae Academicæ Rosarii initio et qui vellent, sua nomina darent. Idem in contuberniis actum, in quibus seniores significabant a Mfco D. Rectore invitari ex charitate DD^{os}. Studiosos, qui sunt vel esse volunt ex Rosario, ut crastina die adesse velint hora 7^a antemeridiana in loco capituli PP. Dominicanorum, ibi exercitiis Rosarii separatim a promiscua plebe initium dari debere, tum ob periculum Regno a Turcis imminens amovendum, tum ut iuventus non tantum in litteris, sed et in pietate proficiat. Indixerat etiam P. Piekarski in templo parochiali hoc negotium talibus verbis: »quod in festo Natalis Deiparae Academia, quae se pridem Deiparae devovit, suas devotiones inchoet pro Regni necessitatibus in aedibus ordinis sui«. Idem P. Piekarski in vespers Cathedralis templi obibat Praelatos, qui eo convenerant, ut devotioni crastinae vellent interesse.

ad eam-
que varios
per dispo-
sitas per-
sonas invi-
tat.

Ipsa festo
Natalis
B^{mae} Vir-
ginis illi
datur ini-
tium.

Ipsa ergo Nativitatis SS^{mae} Virginis festo locus capituli solenni-ter fuit adornatus. Venit Rector Academiae, variis Professoribus comitatus et studiosis; venerunt etiam Praelati fere 12. Sacrum solenne cecinit R. D. Sarnowski, Canonicus Cracoviensis. Magister cappellae templi Cathedralis cum sua musica et PP. Franciscani musici tam vocales quam instrumentales cantabant. Medio Sacro exhortationem fecit Simon Halicius, qui breviter praefatus Academiam participem meritorum Ordinis PP. Dominicanorum factam, nihil dicens de causa noviter erectae devotionis, de laudibus Deiparae sermonem instituit, sed statim eum abrumpere debuit ob Praelatos in Cathedrali ecclesia properantes. Paucis in hoc sacro data communio. Continuabantur postea vario eventu isti conventus. Sed tandem, ut suo loco patebit, ad PP. Carmelitas discalceatos sunt translati. Omnia haec Jacobus Naiman eo fine instituerat, ut ex nostra Congregatione Assumptae B^{mae} Virginis sodales abduceret, sed per Dei gratiam more suo ea Sodalitas Sanctissimae Virginis Studiosorum, quae est apud S. Barbaram, procedit et uti spes in Domino procedet.

Per eam
tamen ea
Congrega-
tio, quae
apud no-
stros est,
non est
sublata.

24.
Pons in
Tyra flu-
vio.

Eadem 8^a huius mensis totus exercitus a Supremo Duce militiae ordinatus per integram diem expectabat hostem, sed nusquam dedit copiam pugnae. Pons etiam per Tyram fluvium hac primum die perfectus et tunc primum currus aliaque impedimenta Vladislai Principis transvecta.

Denique hac eadem die redditi D^o Gregorio Klauznic floreni 500, quos Debitum persolutum.
mutuos acceperamus initio Junii anni superioris et accepta ab eo recognitio debiti ac lacerata.

Prodierunt Turcae in campos, duas in partes divisi et post Irruentes
montem prope sylvam dispositi, 9^a istius mensis; prodierant et no- Turcae in
stri, sed ad conflictum non ventum generalem. Explosiones tamen Kozacos,
tormentorum fiebant et velitationes utrinque. Pomeridiano tempore cum suo
ingenti impetu irruerunt in Kosacos, quibus in auxilium accurrerunt damno re-
Germani pedites. Itaque et cum dedecore et cum damno non parvo, trocedunt.
ob caesa aliquot millia eorum retrocedendum Turcis erat. Sequenti
die, nempe 10^a huius, in quiete se continebant Turcae, quia per Ty-
ram pontem construebant, ut undique et nostros et Kosacos cingere Pontem e-
possent, quod etiam effecerunt adiuvantibus Tartaris, qui iam ante tiam in
penes Camenecum manentes cum exercitu omnem commeatum, ne Tyra Tur-
ad nostra castra deferri posset, intercluserant; undè ingens annonae cae eri-
caritas coepit esse apud nostros. gunt.

Totus iterum exercitus et nostrorum et Turcarum per inte- Contra Ko-
gram diem 11^{am} huius in ordine stabat. Eodem tempore Turcae sacosi acu-
per pontem factum traducebant tormanta bellica in aliam partem lantur non
fluminis indeque contra Kozacos Zaporovienses iaculabantur, nec sine da-
parum iis nocebant, maxime vero eorum equis. mmo.

Resolvit sese totus noster exercitus simul cum Kosacis 12^a istius Resolutio
mensis (qua Carolus Chodkievicius, supremus Exercituum Dux, ex nostrorum
morbo gravissimo coepit decumbere) post mediam noctem sequen- irruendi in
tem, certo signo dato, in castra Turcica irrumpere. Iamque et Ko- castra im-
saci et Germani pedites ad praedicta castra pervenerant et omnes peditur
equitum acies ordinatae stabant; sed hos conatus in ipso crepusculo pluvia.
densa pluvia et nubes caliginosa¹⁾. Eadem die Radula, Palatinus Mol- Radula
daviae, suum Legatum cum litteris ad belli Duces misit quendam Moldaviae
Baptistam, suadens nostris, ut potius de pacè, quam de bello cum Palatinus
adeo potenti imperatore cogitent et praemittens se fore mediatorem pacem
huius negotii, si voluerint. Addebat deinde, victoriam in solius Dei suadet.

Idem, quod hesternae die nostri constituerant, 13^a huius perficere Iterum im-
volebant. Sed Hungari tres, ex una nostrorum cohorte profugi, signi- petus in
Turcas per

¹⁾ Impedivit.

proditores
impeditur.

ficaverunt omnia Turcis, qui parati noctu nostros expectabant totamque diem in velitationibus cum nostris consumpserunt.

Expeditur Nuncius Palatini Moldaviae 14^a illius mensis cum eoque missus D. Zieliński, qui tunc famulabatur Supremo equestrium copiarum Praefecto, D^o Stanislao Lubomierski. Eadem die cum copiis auxiliariis venit in castra Turcica Karakan Bassa.

25.
Karakan
Bassa an-
tecedens
Turcicum
exercitum,

Sequenti die statim praedictus Bassa Karakan sive ob mandatum Turcici imperatoris, sive etiam quod ipse sese ultro Turcico imperatori obtulerit ac, ut alii ferunt, se statim nostra castra eversum pollicitus fuerit, egresso toto exercitu Turcico et ipso etiam imperatore, qui voluit conflictus Karakani spectator esse, prodiit et cum sex millibus Turcicum exercitum antecessit, perrexitque versus castra nostrorum eam partem, quam debiliorem putabat. Sed Deo iuvante tormento bellico ex fossis exploso ipse Karakan primo occisus. Eius deinde exercitus dissipatur, erumpentibus nostris, a quibus valde multi sunt caesi. Sensit vehementer caedem huius Bassae imperator Turcarum eaque die ob moerorem et cibo et potu abstinuit et currum cum 6 equis ad corpus eius avehendum ex acie submisit.

dum no-
stros ag-
greditur,
occumbit

et eius as-
seclae cae-
duntur.

Missi reli-
qui in Au-
striam.

Eadem die missi hinc Olomucium Mathias Scultetus et Ambrosius Hari. qui soli duo restabant ex Austria.

Kosaci pa-
rant se
contra
Tartaros,
sed cohi-
bentur.

Decima sexta et 17^a Septembris quies erat in castris nostris ab hoste, quam libenter nostri habebant ob maximum commeatus defectum et pro se et pro equis. Volebant Kosaci Zaporovienses commeatum Tartaris, qui ex altera parte fluvii erant, eripere et in castra inferre iamque eorum pars pontem transierat, sed interim ob nonnullas partes pontis tunc ruptas supersedere sunt coacti.

26.
Barbarae
Langae
genus et
patria.

Hac ipsa die 16^a mortua est insignis tot annorum domus et templi S. Barbarae Benefactrix Barbara Langowna, de qua breviter nonnulla ut hic perstringamus operae precium videtur. Erat haec Joannis Lang, civis et Proconsulis Cracoviensis, filia, quae totam fere aetatem in oratione et modificatione tam interna quam externa consumens et directionem vitae spiritualis a patribus nostrae Societatis humillime suscipiens eosque continua benevolentia ac beneficentia ad finem usque vitae prosequens, pulcherrima morte vitam conclusit pulcherrimam et mirabilem sanctitatis apud omnes, qui eam norant, reliquit. Haec aetatis anno septimo pedem fregit, quem nulla medicorum industria sanare potuit: quem casum illa ideo Deum permisisse affirmans, ut nihil commune cura mundi vanitatibus haberet, totam sese Deo tradidit et iam in illa aetate vestes sumptuosas aliasque similes illicetras odio habere coepit, multis precibus apud parentes agens, ne ad eas sese adigerent. Ingressa 14um aetatis annum perpetuam

Pedem
frangit an-
no aetatis
7°

virginitatem Deo vovit, quo etiam tempore in templo nostro Christi nuditatem tentius expendens, ricam gemmis distinctam e capite eiecit. Vitae post spiritalis curriculum ingressa, ingentes tamen spiritus blasphemi procellas tum alios aemonis impetus variis terculamentis coniunctos experta, non parvo tempore afflictissima vixit. Omnibus deinde superatis et propria diligentia et confessarium gravium nostrae Societatis industria (inter quos erat etiam gloriosus ille Christi Martyr Martinus Laterna, Stephani Regis Poloniae confessarius et cononator, postea a Svecis haereticis odio religionis catholicae praecis manibus in mare deiectus) admirabile donum mortificationis et orationis est assecuta, in quo utroque usque ad mortem maiora sumebat incrementa et utriusque non tantum exercitium, sed etiam amorem ac desiderium conservabat. Hinc singulis diebus sextis Sacrum fieri ante altare Crucifixi Domini curabat a Domino petens, et eam nunquam a cruce separaret et non nisi ex cruce in tumultum deponere haberet, quod et impetravit. Tota enim vita gravissimis morbis conflictabatur et multis annis ante mortem affixa lecto manebat; illos tamen morbos non crueret, sed Dei donum singulare vocabat. A nonnullis cibis, quos palato arridere sentiebat, ad mortem usque abstinuit, ardentis cerae stillas corpore excipere, non pede multis horis in cubiculo, exemplo S. Simonis Stilitae consistere variisque asperitatibus sese affligere non cessabat. Internam etiam mortificationem tanto magis colebat, quanto maioris momenti eam esse cognoverat; ideoque confessarii iussis magna cum celeritate morem gessit et vel Communionem internum prohibenti, vel eas, quas desiderabat, afflictiones interdicens, statim acquievit. Quando verberationes corpori adhibebat, saepe daemones eiulatum et manuum strepitum ita excitabant, ut etiam domus fenestras frangerent. Quando vero Passionem Dominicam meditabatur, cui exercitio tanquam potissimo erae mortificationis instrumento maxime afficiebatur, daemones vel obsequantium militum clamoribus, vel inconditis variarum bestiarum vocibus iam interurbare nitebantur, sed irrita conatu. Illud ordinarium fere in Passione Christi contemplatione habuit, ut illi omnia, quae in monte Calvariae aliisque in locis, in quibus Christus patiebatur, fiebant, ad vivum representabantur. Habuit domi suae Crucifixum, ad quem dum solito more oraret, Christus extendis manibus amplexus eam dixit: «Filia, gratum mihi, quod ita compatiaris meis cruciatibus, ecce facio te participem meae passionis». Et tunc sensit in se dolores ingentes cordis et aliorum membrorum. Idem Crucifixus sudabat sanguinem viginti annis ante eius mortem, incipiebat vero sudor vesperi feriae 5^{ae} et desinebat circa vespertas feriae 6^{ae}. Guttae sanguinis, quae ubertim ex capite et toto corpore defluebant, mirabiliter ad pedes evanescebant: quae omnia indicant eius affectionum mirabilem ad hocce Passionis Dominicae mysterium, ob quod singulis etiam diebus officium S. Crucis non sine meditatioe recitabat. In insensibilis morbis, si aliquando dolores suos remississet, eam relationem impotentiam esse rata, talium verborum poenas a seipsa exigebat, sicut et illorum, quibus aliquando se male valere non advertens significabat, talia enim verba aspernosa esse putabat. Orationi, quae verae mortificationis comes esse solet, non fere tempus impendebat. Nam dum adhuc claudicans templum nostrum

Virginitatem Deo vovit.

Martinus Laterna eius confessarius. Amor et desiderium mortificationis et simul exercitium varium.

Internae mortificationis studiosa.

Impedire frustra conati daemones eius meditationes maxime de Passione Christi.

27. Sudor sanguineus Crucifixi, quem habebat.

Insignis eius in morbis patientia.

Ex oratione conti-

nua, mira, adire soleret, a primo Sacro ad ultimum singulis diebus in templo manebat. vera cum Pomeridianum etiam tempus partim piae lectioni, partim variis meditationibus Deo coniunctio. dabat. Hinc mirabilem cum Deo coniunctionem assecuta, quam tum solidae Visiones virtutes, tum variae visiones, quas iussa confessario humiliter et candide referebat, manifeste ostendunt. Aliquas insinuasae tantum sufficiat. Semel B^{ma} Virgo dabat illi in manus Jesum infantulum, dum mysterium Epiphaniae meditaretur et dum illa reverentia non audet eum attingere, ipsemet infantulus subsultans voluit manibus eius excipi. Cumque tunc summa perfunderetur dulcedine, a Deipara illa audivit verba: eam suavitatem nullam esse respectu illius, quam in coelo est habitura. Christum etiam e cruce ita sibi dicentem audivit,

et verba Christi ad illam dicta. cum ab eo peteret, an aliquid meriti suis doloribus esset habitura: »Num tibi parum videtur, filia, quod te ad obsequium meum vocavi?« Et iterum illa verba: »Qui vult amare Christum, oportet pati«. Quae etiam verba a S. P. Nro Ignatio sibi apparente excepit. Plures e nostris Patribus defunctis illi olim noti apparebant, aliqui in gloria, aliqui adhuc in purgatorio manentes et eius preces expostulantes. Ordinarie cognita alicuius nostri morte non solum ipsa pro anima eius orabat, sed etiam plurima Sacra fieri curabat. Post communionem communiter a sensibus alienata, colloquiis cum Christo, B^{ma} Virgine aliisque Sanctis, quos tunc astantes videbat, occupabatur.

28. Pro Societate nostra, quam plurimum amabat, singulis septimanis duo Munificentia eius Sacra offerri curabat eiusque meritorum se factam participem maximi faciebat. erga domum S. Barbarae. In templum (licet etiam et erga alios Religiosos et pauperes liberalis esset) per 40 fere annos fuit munificentissima et ea, quae tanto tempore sive ordinarie sive extraordinarie submittebat, non paucis millibus constant.

Aetas. Susceptis consuetis Ecclesiae Sacramentis, mortem sanctissime obiit, praeseputura. dicta huius mensis die, anno aetatis 56, ad quem eam potuisse pervenire in maximis morbis et ob exiguum cibum ac potum, omnes mirabantur. Morte eius vulgata tota civitas et nobilissimi quique, qui tunc Cracoviae erant, ad funus eius honorificentissime accurrerunt. Et sacerdotes externi, ut laicorum humeris portaretur ad sepulchrum, non permiserunt, sed ipsi certatim accurrentes feretrum detulerunt. Quod videns domus S. Barbarae Praepositus, qui praesens aderat (veritus, ne si nostri de quibus illa ita merita fuit, huic pio obsequio se non adiunxissent, in suspicionem minus grati animi vocarentur) annuiv nostris Patribus, ut et ipsi externos ea in re iuarent, quod et fecerunt. Sepulta in nostro S. Barbarae templo 2^a Octobris honorificentissime maximo hominum concursu. Sacrum funebre decantante R^{mo} D^o Thoma Oborski, Suffraganeo Cracoviensi et Pre Friderico Szembek de praeclaris eius factis egregie concionante. Diutius erat eius sepultura dilata ob absentiam Spectabilis Dⁱ Ioannis Wisenbergii, Proconsulis, eius nepotis, expectabatur enim eius adventus. Domestici illius sacelli supellex, 600^{is} florenis aestimata, domui nostrae cecit. Multa tamen minutiora, devotionis causa, tum cognatis tum plurimis aliis illustribus personis, maximis precibus ea postulantibus, concedi necessario debebant. Viget autem eius memoria Cracoviae ita iucunda, ut insignis sanctitatis, in qua vixit, viva vestigia eam reliquisse omnes arbitrentur.

Concio de eius laudibus. Domesticus sacelli supellex nobis data.

Unus ex nostris (R. P. Fridericus Szembek) curaverat, ut quarto post mortem die cor ex ea extraheretur, quod merito Superioribus displicuerat, quibus insciis id erat factum. Longior huius Virginis vita a variis descripta habetur et suo tempore lucem aspiciet, ut putamus. Nos hic aliqua tantum adferre volumus.

Mortuus Romae vir immortalitate dignissimus et doctrina ac pietate toto orbe Christiano celeberrimus, 17^a Septembris, Robertus Bellarminus, Cardinalis nostrae Societatis; dignus omnino, ut eum hac nostra historia non praetereamus saltem obiter, nam de vita eius magnus liber extat, ad quem remittendi sunt, qui accuratiorem eius cognitionem requirunt. Erat is Italus, Patria Politianus, Marcelli II Pontificis Maximi sororis Cynthiae Cerviae filius. Adolescentulus se Deo in nostra Societate consecravat atque excellenti ingenio, magno iudicio, improbo et pertinaci studio liberales artes didicit et graviora studia, quae etiam profitebatur variis in locis, maxime Romae et in Belgio.

De Controversiis Christianae fidei adversus sui temporis haereticos operosum et omnibus numeris absolutum opus in tres tomos distinctum et 64 libris comprehensum scripsit, quod quia omnibus est notum eius distinctiones hic non appono. Harum Controversiarum Epitomen ediderunt post Balduinus Junius, Ordinis Minorum, et copiosius Bosius. Scripsit deinde Commentarios in psalmos Davidis. Exhortationes pias. Libros spirituales varios in senectute: De ascensione mentis in Deum. De aeterna felicitate. De arte bene moriendi. De gemitu columbae. De septem verbis Domini. Deinde: Iudicium de concordia Lutheranorum. De Indulgentiis et Iubilaeo. De Scriptoribus Ecclesiasticis. De Translatione Imperii. Liturgiam Apostolicam. In haereticum, qui carpebat fulmen seu Excommunicationem Xisti V. Institutiones linguae Hebraicae. Catechismum. Declarationem Symboli. Responsionem ad Doctorem Theologum de Censuris adversus Venetos et ad tractatum Joannis Gersonis de excommunicatione. Aliam responsionem ad septem Theologos Venetos. Recognitionem operum suorum. Responsionem sub nomine Matthaei Toreti Presbyteri et Theologi Papiensis ad librum inscriptum Triplici nodo triplex cuneus. Apologiam pro sua responsione ad librum Jacobi Magnae Britanniae Regis, cui titulus est: Triplici nodo triplex cuneus, in qua Apologia refellitur praefatio monitoria Regis eiusdem. Sanctitatem vitae eius ex vitae illius historia, cuius supra fecimus mentionem, cuilibet facile erit intelligere.

Nec appetens nec ambiens imo abhorrens et repugnans in Collegium S. R. E. Cardinalium cooptatus fuit anno salutis 1598, 3^a Martii. Non multo ante mortem eiusdem Pontificis factus erat Archiepiscopus Capuanus. Et purpura sacra donatus et praedicto Archiepiscopatu, nihil de pristina modestia remisit suique omnino similis et pauper Societatis Jesu Presbyter et Ecclesiae Romanae Princeps idem semper fuit, in unum religiosae vitae et sacrae dignitatis munia coniungens. Medio fere anno ante mortem, cum iam 79 aetatis annum haberet, impetraverat a Pontifice, ut iam a publicis laboribus, quibus perpetuo distinebatur, liberatus ad mortem sese comparare melius posset. Itaque in domo Probationis Societatis nostrae, quae ad templum S. Andreae Romae sita est, con-

Exenteratio eius cordis.

29. Roberti Cardinalis Bellarmini mors.

Eius Patria.

Ingressus in Societatem et labores in ea.

Libri eius contra haereticos 64.

Libri devoti.

Libri Apologetici et Miscellanei varii.

Cardinalis factus a Clemente 8° et Archiepiscopus Capuanus.

Ante mortem in Romana domo Probationis manet in ea-

que mori- clusit sese ibique sanctissime est mortuus et postea in domus Professae templo,
tur. in eo sepulchro, in quo antea S. P. Noster Ignatius sepultus erat antequam ossa
Eiussepul- eius levarentur.
tura in do-
mo Pro-
fessa.

30. Quia Turcae per 18^{am} huius mensis quieti in castris manebant,
Consilium ideo tunc in nostris castris consilium militare institutum: an hosti
militare in ex castris esset cedendum, nec ne, ob tantam commeatus inopiam.
nostris ca- Variarum erant sententiae, sed tandem talis erat conclusio, ut nullo
stris. modo relinquatur locus, in quo manerent, et ut usque ad mortem
contra hostem pugnetur. Quantum ad commeatum obligarunt Duces
belli sese procuraturos eundem et damna, quae plurimi subierant,
compensaturos. Eadem insuper die nonnulli Sabbati, qui ad hostem
profugere constituerunt, supplicio sunt affecti.

Kosaci in Sequenti die Kosaci Zaporovienses aliquot centeni noctu vigi-
castra lias Turcicas fallentes irruerunt in castra Turcica; multos dormien-
Turcica tes occiderunt, equos, camelos, arma varia, pecunias et alia rapue-
irrum- runt ac simul duo vexilla Janizerorum, quae Principi Vladislao do-
punt, mul- narunt, dum sani rediissent. Eadem die pars exercitus nostri versus
tos ma- Camenecum propter commeatum sese contulerat, sed ob Tartaros
ctant et multa ra- omnes vias obsidentes redire ad castra debuit.
piunt.

Oratio 40 Utraque hac die Cracoviae nempe 18^a et 19^a Septembris in templo S. Bar-
horarum barae supplicatio 40 horarum pro Regni necessitatibus peragebatur. Quae etiam
in nostro fiebat saepius in aliis templis hoc mense et sequentibus et singulis diebus dua-
templo. rum vel trium horarum oratio exposito SS^{mo} Sacramento et exhortatione prae-
missa circa vesperam fiebat ordine praescripto in variis templis ad impetrandum
felicem belli successum contra Turcas.

Bulla de Prodiit 20^a huius mensis Bulla Gregorii XVI de Congregationibus, quae
Congrega- postea in Synodales constitutiones Regni Poloniae inserta est et extat in Synodo
tionibus. Provinciali Petricoviae habita sub Joanne Wężyk Archiepiscopo Gnesnensi Anno ¹⁾
ubi etiam per Dioeceses Conservatores assignantur.

31. Per eandem 20^{am}, 21^{am} et 22^{am} castris Chocimensibus nostro-
Turcicus rum quies erat ab hoste, qui non prodibat; eiaculationes nihilomi-
Imperator nus ab eo fiebant tormentorum sicut et a nostris. Dicebatur impe-
cum chano rator Turcicus simul cum Chano Tartarico ex castris propriis ver-
no Tartarico versus Prutum fluvium duobus fere milliaribus discesisse et ibidem Ha-
Prutum hali Bassam expectasse, qui antea Turcae bellum contra Polonos
irruit. disuadebat et cui hoc nomine Turca irascebatur eumque penes Da-
nubium relinquerat. Sed iam advertens se in sua persona nihil Po-

¹⁾ 1628. Editae sunt Constitutiones Synodorum J. Wężyk Cracoviae 1630.

lonis efficere potuisse, plenus pudore in eos iterum iram convertisse, fama erat, qui illi hanc expeditionem suadebant. Lissoviani milites praecedenti nocte ob praedam eruperant et captis aliquot Turcis boves et equos rapuerunt. Idem fecerunt sequenti nocte Kosaci Zaporovienses, pascua Turcicorum iumentorum invadentes et multa iumenta abducentes. Imo iidem Kosaci nocte alia nempe 22^{am} huius consequente, ultra Tyram fluvium transeuntes in Turcas dormientes inciderunt et Cerkiesz Bassam occiderunt cum plurimis aliis; qui quidem Bassa ideo ultra fluvium praedictum perrexerat (ita enim ferebatur), ut novis castris Turcicis sub Cameneco locum deligeret quo vel ipse imperator Turcicus transiret vel partem exercitus mitteret ac nostros distraheret. Afflictus erat vehementer Turca, cognita caede praedicti Bassae, et non parum turbata erant eius castra. Nostri milites etiam a Tartaris non parum damni acceperunt in sua familia, quae dum pro equis gramen ac foenum conquirat, in manus Tartarorum incidit et vitam ac equos amittit. Hac insuper die rediit ex castris Turcicis D^{ns} Zielinski litterasque serico rubro involutas Ducibus militiae reddidit.

Rapinae
Lissovianorum et
Zaporoviensium.

Bassa Cerkiesz occiditur a Kosacis.

Tartari
nostrorum famulos
mactant.

Commisarii et omnes Praefecti militiae ad Carolum Chodkiewiczium, Supremum exercitus Ducem, iam vix semivivum 23^a huius conveniunt, qui eadem die munere suo, quod gessit, abdicavit sese; qui etiam ad arcem Chocimensem curru est deportatus. Eadem die ex altera parte Tyrae fluvii tormenta bellica contra castra Kosacorum explodebantur, contra quae alia tormenta nostrorum adducta, quae quidem ita dextre ipsemet Supremus equestrium copiarum Praefectus globos dirigebat, ut nulla explosio irrita esset. Et occiso ipso Turcico machinarum libratore ac aliis qui circumstabant, abduxerunt Turcae illa, quae disposuerunt tormenta. Kosaci etiam sequenti nocte sua castra in alium locum transtulerunt. Milites reliqui iam nullam spem de vita Dⁱ Chodkiewiczii habentes, de eo, qui in eius locum succederet, consultabant et principaliter Vladislaum Principem, secundario vero equestrium copiarum Praefectum, Stanislaum Lubomierscium, delegerunt atque statim ab utroque petierunt, ut munus hoc subirent. Gratum id erat Vladislao Principi, et obtulit sese libenter ad munus hoc obeundum. Eademque nocte Princeps suos expediverat Kamenecum versus ob commeatum advehendum.

Abdicat se munere Carolus Chodkiewiczius.
Contra tormenta turcica nostri sua dirigunt feliciter.

Deliberatio de novo supremo Duce belli et eligitur Princeps Vladislaus.

Mortuus Carolus Chodkiewiczus 24^a istius mensis hora 2^a pomeridiana, vir omnino magnus et in bello et in pace Senator gra-

32.
Mors Ca-

roli Chod-
kievicii.

Insultus
Turcarum
in castra.

Conditio-
nes Rigen-
sis deditio-
nis:

1^a

2^a

3^a

4^a

vissimus, Patriae et Regis amantissimus, victoriis plurimis ex Svecis in Livonia, ex Moschis in Moschovia, ex Tartaris ac Turcis tum ad castra Chocimensia tum alibi nobilissimus. Sed eius encomia maxima alibi videnda. Eadem die Turcae de eius morte cognoverant ac mirifice ob eam triumpharunt, arbitrabantur enim tali viro mortuo iam esse actum de nostris. Ac ideo sequenti die ingentem insultum Turcae in castra nostra fecerunt, sed per Dei gratiam repulsi sunt.

Iam in Livonia circa Rigam a 23^a huius usque ad 25^{am} postquam tractatus varii intercesissent, conclusa est deditio civitatis cum illis conditionibus: 1^a ut civitas sua privilegia retineat etiam eo casu, quo Rex Poloniae vigore tractatum esset eam recepturus. 2^a ut eadem civitas nullo exactionum gravamine opprimatur. 3^a ut Patres Jesuitae, Nobiles et nominatim Castellanus Vendensis¹⁾ et alii cives, si forte intra annum cum rebus suis alio migrare cuperent, liberi dimittantur. 4^a ut civitas libera sit ab homagio praestando, si intra triennium elaboraverit, ut inter ipsam et Regem Poloniae perpetuae ineantur induciae. Postquam his omnibus conditionibus assensum dedisset Gustavus, claves portarum sunt illi porrectae ab Ulenbrochio Proconsule, Ulrico Syndico Ramo, a Joanne Maier Secretario supremo et Tribunis nonnullis.

Ultra Nie-
strum pro-
grediuntur
Turcae.

In castris Chocimensibus 26^a huius pomeridiano tempore, nam matutinum pluviosum erat, multa millia Turcarum pontem transierunt ac ex altera parte fluvii contra nostra castra constitērunt, maximum camporum spacium occupantes et postea, directis contra castra Kosacorum tormentis, iaculabantur. Nostri per tubos eos aspicientes adverterunt ipsum Turcicum imperatorem interfuisse, forsā ut ex altera parte nostrorum castra contemplaretur et cum suis decerneret de modo aliquo nostros oppugnandi efficaciori, quod et factum est post duos dies, ut statim dicemus.

33.
Wezyr
Turcicus
iterum in
pacis nego-
tio mittit.

Tertia vice Baptista Wewelius ab hostilibus castris ad nostra venit 27^a huius cum litteris a Wezyro, quibus suadebat Duci Campestri exercituum, ut ad tractandas conditiones aliquem magnae virum auctoritatis mitteret, cum quo de iis conferat.

Undique
castra no-
stra oppu-
gnantur

Summo mane diei 28^a huius mensis Turcae et Tartari arcem Zwanescensem ultra Tyram fluvium oppugnarunt, sed fortiter reiecti a nostris in ea arce degentibus. Quia vero nebulosum tempus erat,

¹⁾ Gothardus Tyzenhaus.

durante nebula advexerunt Turcae 25 tormenta campestria, satis magna et ingentia muralia duo, quae plurima paria bubulorum trahabant. Selectorum etiam militum tam ex Turcis, quam ex Tartaris processerunt fere 10 millia. Quae cum in ordine constitissent, ingentes fulminationes contra castra Lisanoviorum¹⁾ sunt factae; et ex altera parte simul eodem tempore impetum in nostra castra cum ingentibus explosionibus faciebant, isque impetus per integram diem durabat, tantaque fulminationum erat frequentia, ut terra contremiscere videretur et ex diversis partibus in castra ingentes insultus continuabantur, sed per Dei gratiam omnibus itum obviam et Turcae reiecti, maxima suorum iactura et sua infamia. Non pauci nostrorum desiderati et satis multi vulnerati. Circa meridiem ex murati tormenti globus in tentoria Vladislai Principis erat directus, sed in iis tunc non manebat Princeps. Eodem tempore uni ex custodibus corporis Principis globus caput abstulit ex tormento emissus.

a Turcis et
Tartaris,

sed per
Dei gra-
tiam rei-
ciuntur
hostes
cum sua
clade.

Expeditus Baptista Wewelius ivit ad castra Turcica 29^a istius mensis, qua etiam die Castellanus Belzensis²⁾ cum D^o Sobieski³⁾, habentes ex familia sua fere 20 personas, ad tractandum de pace in castra hostilia profecti sunt. Centum equites egregie ornati illos deducebant ad eum locum, in quo Turcae, cum simili numero eos expectabant et humaniter suscipiebant. Cumque Castellanus inter salutandum per interpretem dixisset, se venire sive cum pace sive cum bello, suspirantes responderunt Turcae, se a Deo pacem petere. Sequenti die quies erat a Turcis, sed velitationes non intermittebantur a nostris, ex quibus etiam quidam Krynicki occisus est.

Tractatus
de pace
Turcarum
et nostro-
rum.

In Livonia postquam 26^a huius mensis triumphans Gustavus Rigam fuisset ingressus et nostros Collegio per milites occupato 27^a ad se evocasset variaque et contra Nostros et contra Regem nostrum dixisset iterumque ad Collegium redire iussisset, ubi nostri in uno loco cum custodia erant detenti et tandem 28^a et 29^a de variis nostros examinasset, quo videlicet reposuerimus res ecclesie et varia alia, ultima huius mensis, quarta pomeridiana, traiectione fluvio Dvina iter versus Lituaniam cum aliis variis, qui in arce manebant, ingressi sunt nostri, duobus vexillis Svecorum comitantibus ad duo miliaria.

34.
Post Ri-
gam acce-
ptam No-
stri dimit-
tuntur.

Data nobis eleemosyna per mensem Septembrem in pecunia florenorum 147. A virgine Barbara Langowna legati fl. 50. A P. Brodowski fl. 32. Ab Ab-

Eleamo-
syna

¹⁾ Lissovianorum. ²⁾ Stanislaus Żorawinski.

³⁾ Jacobus Sobieski, cuius filius Joannes rex Poloniae eligendus fuerat.

batissa S. Andreae fl. 16. A D^o Szydłowski 14. Ab aliis variis 31. In rebus esculentis et potulentis, quae submissae sunt, fl. 20 sunt aestimatae. Jam supellex sacelli a Virgine Langowna nobis legata fl. 600 constitit, uti diximus supra.

Redeunt nostri ad castra, qui pro commeatu iverant. In castris Chocimensibus 1^a Octobris cohortes Vladislai Principis, quas Camenecum ob commeatum miserat, redierunt cum commeatu. Aliquot millia Turcarum cum 10 tormentis bellicis iussu Turcici imperatoris iverant iis obviam, sed hac re cognita nostri alia via ad castra pervenerunt. Itaque Turcae redire coacti irrita conatu, quamquam redeuntes coeperant iaculari contra nostros ex altera fluvii parte. Eadem die Legati a Kosacis Dunensibus ad Principem Vladislaum venerant significantes de suorum adventu et vexilla petentes a Principe, sed responsum illis, tum danda vexilla, quando vernerint.

Officium et Sacrum de Beato Aloisio ut de Confessore non Pontifice concessit Gregorius XV Pontifex Maximus 2^a istius mensis.

Eadem die apud nos peractum funus Virginis Barbarae Langowna, quae 16^a mensis superioris erat mortua, de qua ibidem varia attulimus. Allatus domum miraculosus Crucifixus pie memoriae Barbarae Langae 4^a istius mensis, qui sanguinem sudabat et repositus in sacello domestico, in quo hucusque honorifice servatur.

Induciae inter Turcas et nostros. A 4^a Octobris usque ad 8^{am} tractatus fiebant de pace inter nostros et Turcas et interim induciae publicatae et interdictum, ne ullus rapiat vel abducat eos, quos Turcae ob gramen pro equis mittebant.

Cosmas de Torres Nuncius Apostolicus. Venit Cosmas de Torres, Nuncius Apostolicus novus, Cracoviam 6^a istius mensis, cui obviam processerant varii Praelati et cum quo Roma redierat D^{us} Achacius Grochowski, Secretarius Regius; quique post tantum iter Timeci in aula Abbatis aliquot diebus quieverat, ubi eum nomine domus S. Barbarae salutaverat P. Szembek et post duas dies ab eius adventu salutatus est a Superiore.

Inter nostros et Turcas pax conclusa. Conclusa pax honestis conditionibus pro nostris in castris Chocimensibus 10^a huius mensis et utrimque signa laetitiae varia declarata, mercimonia aperta, ut et Turcae a nostris et nostri a Turcis varia coemerint. Instabant Turcae, ut nostri prius castra dissolverent, sed nullo modo id concessum a nostris. Itaque prius abeuntibus Turcis postea nostri discesserunt. Nunquam nostri tam facile ad

Cur nostri ad pacem descendunt. pacem cum isto hoste descendissent, si copiam commeatus habuissent, ob cuius defectum plurima equorum millia perierant et plurimi etiam milites fame ac variis aliis morbis sublatis. Iam Rex cum exercitu

tum primum Leopoliū venerat, cum pax cum Turca inita esset. Non parum detentus erat Varsaviae ob tardiozem adventum Electoris Brandeburgici, qui ratione Ducatus Prussiae ius feudi a Rege debuit accipere, antequam iter hoc aggredereetur.

Datum est initium 11^a huius mensis auxilio et spiritali et temporalī virgīnū orphanarū, pro quarū decenti habitatione inscripsit duas lapideas Genorosa Da Sophia Czeska, vidua Macieiovia, ad acta Casimiriensia, nam Consulares Cracovienses eam inscriptionem suscipere noluerant. Quomodo autem res haec processerit et quam varias contradictiones habuerit, suo loco dicemus. Duo tamen in ista inscriptione erant onera: 1um ut integra sors Mfci Dⁱ Stanislai Macieowski, fratris Dae Czeska (nam ipsa Macieiovia est) in una harum lapidearum maneat, 2um ut mille floreni summae capitalis pro censu altaris Lauretani in aede Bmae Virginis Parochiali in iisdem domibus maneant. Significat P. Petrus Kamocki in sua templi historia, iussisse R. P. Argentum Provinciale, ut a nostris hoc negocium promoveretur, sed postea non tam successit, sicut optabamus.

Per 16^{am} et 17^{am} peracta 40 horarum supplicatio in templo novo SS. Petri et Pauli Apostolorum, cantante Sacrum R. D. Andrea Zukomski¹⁾ et vespas R. D. Erasmo Kretkowski²⁾. Audiit ibidem Sacrum et interfuit Conclusioni Cosmas de Torres, Nuncius Apostolicus. Tota nocte nostri, per horas distributi, orarunt clausis templi portis.

Festum B. Stanislai Kostka 24^a huius mensis more solito magna solennitate peractum. Eius occasione id, quod imploratione huius Sancti contigit, breviter hic annotandum. Quidam iuvenis Sebastianus pellio, dolio ex suprema domus parte casu delapso oppressus et exanimis factus, dum ultra horam ita iaceret et nec corporis agitatione nec aquae aspersione variorumque remedium ori ingestione iuvare posset, Anna Valaska, virgo Joannis Valaski filia, B. Stanislao devota, accurrente et pro illo misero opem Beati praedicti implorante, repente ille adeo concussus ad se rediit et tanquam ex profundo somno evigilans, brevi praeter omnem spem, sanitati est restitutus. Una similiter per invidiam quandam maleficiis iacturam passa, ope eiusdem Beati, ad quam confugerat, et bonis suis restituta et a maleficio libera mansit.

Quia tempore belli Turcici cura civitatis Cracoviensis Martino Szyskowski, Episcopo Cracoviensi, demandata erat, ideo 27^a huius ingressus est Cracoviam cum 400^{is} peditibus, 100 hastatis, 100 Kosacis, cum vexillo nobilitatis Severiensis et cum magna sua aula. Quoniam autem concordiae cum Turca initae nuncius certus sub hoc tempus venerat, ideo praedictus Episcopus in gratiarum actionem solennem processionem ad 7 ecclesias in sequentem post suum ad-

35.
Inscriptio
duarum
domorum
pro orpha-
nellis cum
duplici o-
nere:
1um
2um

Oratio 40
horarum
in templo
S. Petri.

Auxilium
miraculo-
sum B.
Stanislai
in duobus.

36
Ingressus
Episcopi
Cracovien-
sis solen-
nis.
Pro pace
inita cum
Turca gra-
tiarum
actio.

¹⁾ S. Th. doctor, praelatus et canonicus cracoviensis.

²⁾ S. Th. doctor et canonicus cracoviensis.

ventum diem, seu in 28^{am} huius mensis, indixit, cui etiam ipsemet interfuit simul cum Nuncio Apostolico Cosma de Torres.

Salutant
Academici
Episco-
pum.

Salutavit Universitas Cracoviensis Episcopum 29^a huius mensis, perorante Jacobo Naimano Rectore et vocante Episcopum angelum pacis angelumque defensionis ac ut sibi suisque faveret, more solito rogavit. Ad latinam orationem respondit Episcopus polonice, gratam salutationem ostendens et suam promptitudinem offerens. Deinde retulit Universitati se in comitiis carceres Lipovienses fuisse comminatum R. D. Golinio¹⁾, quod traduceret coram Nunciis Episcopum, quasi defensionem Universitati contra Jesuitas negaret, cum hac de re nunquam cogitasset. Imo ostendit se nunquam favisse Jesuitis, ut Universitati obessent, nec Jesuitas aliquid horum velle aut voluisse. Ut graviora studia suis praelegant Patres Societatis, dixit, se id prohibere non posse, scholas tamen publicas pro externis non aperturos ostendit, donec nobiscum conveniant.

P. Joannes
Argenteus!
cum Rege
de scholis
S. Petri
colloqui-
tur.

Sub finem eiusdem mensis salutans Regem Leopoli P. Joannes Argenteus ita eum est allocutus: »Postquam V^a S. R. Maiestas nobis attulit pacem, ego qui id expectabam cum negotio scholarum S. Petri, ibo Cracoviam, ut scholis theologicis dem initium«. Respondit Rex, fecisse Academicos protestationem et nostros reprobationem. Pergendum erat in vestris conatibus sine reprobatione, in qua aliqua sunt non necessaria et Academicos pungentia. Subiecit P. Argenteus, in dicta reprobatione nihil sibi videri, quod durum esset, sed tantum solutionem ad Academicorum instantiam in ea contineri; si tamen de mente S. R. Maiestatis aliquid nostri scivissent, libentissime a reprobatione abstinuissent. Deinde insinuavit Rex se optare, ut Gabriel Comes a Tarnow finem faceret suae designationis de bonis Uscie pro Collegio S. Petri donandis, quia omnes sumus mortales. Addidit denique, etiamsi id optaret, timendam tamen nobis esse invidiam.

Eleaemo-
syna Octo-
bris.

Octobris mense eleemosyna erat in pecunia fere 420 florenorum. Nempe ex legato Di Valentini Melkleri, civis Cracoviensis, fl. 100, quibus alios 100 ex-
cutores testamenti ex iis, quae restabant, nobis attribuerunt. A D^a Gutteterowa ratione reparationis horti fl. 100. Ab Episcopo Praemisliensi, Joanne Wężyk fl. 50. A Palatino Cracoviensi fl. 28. A D^o Rabo Stanislao fl. 23. A R. D. Bobola fl. 10. A Mfco D^o Komorowski fl. 13. A quodam Parocho fl. 10. A Virginibus mendicantibus fl. 14. A reliquis fl. 23. Res datae constiterunt fl. fere 23, ut bos a qua-

¹⁾ Basilius Golinus, canonicus cracov. et universitatis professor.

dam Domina. Prandium in festo S. Simonis et Judae solenne datum et reliqua minutiora esculenta et poculenta ab aliis.

Dum exercitus, qui cum Rege Leopolim venerat, ob pacem cum Turca initam superiori mense dissolutus esset et unicuique domum redeundi copia data, plurimi in Maiorem Poloniam redeuntes Cracoviam divertebant et nostros apud S. Barbaram invisebant. Inter hos erat Joannes Opaleński, Castellanus tunc Calissiensis, qui prima Novembris veniens Cracoviam domi nostrae hospitium habuit; id enim per nostros duos, qui cum eo in hanc expeditionem missi fuerant, sese desiderare significaverat.

Indictae 2^a huius mensis ab Episcopo Cracoviensi funebres exequiae, cum Sacris cantatis, pro militibus occisis in bello Turcico. Hae sicut in aliis templis, ita et in nostro S. Barbarae peractae sunt.

Idem Episcopus promulgavit edictum de pulsu campanarum ad orationem pro mortuis excitante circa primam horam noctis, 6^a istius mensis. Servabatur initio hic pulsus in praecipuis templis ac etiam in nostro diligenter, sed post breve tempus ad unum vel alterum templum res reducta. Fecimus huius rei mentionem 9^a Augusti, quia tunc putabant quidam id coeptum.

Novum iterum Jubilaeum pro Regni necessitatibus et felici successu belli contra Turcas promulgatum est Cracoviae 7^a huius mensis, licet iam post pacem cum Turcis initam acceptum Roma fuerit. Duravit per duas hebdomadas, uti et primum.

Restituti 9^a istius mensis Spectabili D^o Paulo Celari, Proconsuli Cracoviensi, fl. 700, quos ab eo mutuos acceperamus initio Junii huius anni acceptaque ab eo debiti recognitio et lacerata. Collati in hoc debitum solvendum ducenti illi floreni virginis Dorotheae Rosianka, quos deposuerat in Januario et quos, ut in eam rem impenderemus, ipsa permisit. Quia vero eius pecunia antiquae monetae erat, ideo ex florenis 200^{is} evenerunt 370.

Cosmas de Torres Nuncius Apostolicus domum nostram invisit 14^a huius mensis et sacellum Congregationis Assumptae, in quo de variis cum P. Friderico Szebnek contulit.

R. P. Provincialis 17^a istius mensis venit Cracoviam et inter varias consultationes, quas faciebat, erat etiam illa de modis occurrendi variis oneribus, quae Synodus Dioecessana Religiosis mendicantibus ac simul etiam nobis imponebat, iis tamen acquiescendum erat plerisque, quae Concilium Tridentinum Episcopis in Religiosos concessit. Eadem die Sacrum lectum audivit in nostro S. Barbarae templo Nuncius Apostolicus.

Erat consultatio 18^a Novembris apud R. P. Provincialem cum Provinciae Consultoribus et aliis nonnullis ad hoc negotium vocatis: an iam dandum esset scholarum initium in S. Petro nec ne. Duae erant sententiae. Una statim ponendam Residentiam cum Superiore, qui et Collegio suo tempore praesset et modo rerum Collegii curam seriam susciperèt. Theologiae vero lectiones ad finem Comitiorum differendas, ne occasio variorum discursuum in Comitibus contra nos

37.

Hospitium
in domo
S. Barbarae
habuit
Castellanus
Calissiensis.

Funebres
exequiae
pro militibus
in bello occisus.
Pulsus ad
orationem
pro mortuis.

Novum Jubilaeum.

Restituti
700 fl. D^o
Celari.

Nuncius
Apostolicus
nostros
invisit.

38.

Consultatio
circa
onera
Religiosis
imposita.

Alter: an
scholis S.
Petri dan-
dum ini-
tium, de
qua duae
sententiae:
1^a

- 2^a Academicis detur. Altera sententia censebat quamprimum dandum initium scholis et ponendum Superiorem. Respondit R. P. Provincialis, se sine scholis de constituenda Residentia non cogitare et in animo habere, ut quamprimum scholae aperiuntur, conatibusque Academicorum posse Episcopum obviam ire.

De bonis
Usciensi-
bus diffi-
cultates.

Sub hoc etiam tempus litterae Roma ad P. Lancicium venerant ab Admodum R. P. Nro Generali, in quibus significabatur a multis reprobari bona per Comitem de Tarnow tali modo nobis tradenda. Ad R^{um} etiam P. Provinciale idem P. Noster scripserat, ut valde considerate procederet in hoc negotio. Accesserat et illud, quod haec bona ingenti Vistulae inundatione penitus fere tunc temporis fuerunt destructa. Nihilominus diligenter revidebat R. P. Provincialis omnia, quae erant apud S. Petrum parata pro scholarum initio.

Contra
Congrega-
tionem
Studioso-
rum varia
machinan-
tur Acade-
mici.

Varia tentabant Academici in festo Praesentationis B^{mae} Virginis in sacello capituli PP. Dominicanorum ad impediendos nostros Congregationis Assumptae studiosos, ne proprium sacellum, quod apud S. Barbaram habent, frequentarent et ad sacellum PP. Dominicanorum se conferrent, sed irritum conatu. Imo etiam hac die Rectori Academiae, ex suggestu sermonem habenti, molestia exhibita non levis ob strepitum calceis ac pedibus per pueros factum. Grzybowski etiam in porta stabat non permittens Studiosos egredi, sed nec hoc illi successit.

39.
Consulta-
tio de Epi-
scopo pro
nova ap-
probatione
vocante.
Duae sen-
tentiae hac
de re:

1^a

2^a

Vladislaus
Princeps
ingreditur
Craco-
viam.
Eunt illi
obviam
varii.

Proposuerat R. P. Provincialis in consultatione 24^a huius mensis, quomodo procedendum cum Episcopo Cracoviensi omnes Religiosos ac simul et nos pro examine praevio ad novam pro confessionibus audiendis approbationem vocante. Erant duae nostrorum sententiae: 1^a ut rationes pro nostris privilegiis publice in consessu proximo, qui ad 27^{am} huius erat indictus, declararentur; 2^a ut ab Episcopo dilatio quo ad nostros ad hoc examen petatur, donec a R. P. Nro Generali resolutionem habeamus. Sed nihil horum est servatum, ut postea videbimus.

Ingressus Cracoviam 27^a huius Vladislaus Princeps ex bello Turcico Varsavian repetens et Cracoviam ac Czestochoviam, votorum solvendorum causa, divertens. Iverant illi obviam Nuncius Apostolicus Cosmas de Torres, Martinus Szyskowski Episcopus Cracoviensis, Georgius Dux Zbarascensis, Castellanus Cracoviensis, cum varia, quae tunc Cracoviae erat, nobilitate. Civitas etiam eo modo, quo Regem excipere solet, ad excipiendum Principem sese comparabat, sed Princeps per certos homines ad cives missos, ut ab hac re abstinerent omnino, effecit. Casinirienses tamen cum Stradomiensibus, putantes se hac prohibitionem non obligatos, suum peditatum obviam Principi miserant.

Sequenti die, quae in Dominicam 1^{am} Adventus inciderat, cum Principem Episcopus convivio exciperet et postea post mēsam in cubiculo Episcopi simul colloquerentur stantes, Georgius Dux de Zbaras, qui aderat, ita coepit alloqui Episcopum: Bonum Episcopum habemus, si tantum nollet introducere scholas Jesuiticas. Certe D. V^a deberet ab hoc conatu abstinere, alias dolebit. Respondit Duci Episcopus: Non sit sollicita D. V^a. Ego scio, quid possim in mea iurisdictione et neminem timeo. Jesuitarum scholas quis impedit, quae nulli nocebunt? Subiungit Dux: Id esset contra privilegia Academiae. Jesuitae sunt astuti, initio dissimulabunt, postea vellent dominari et Universitatem tollere. Respondit Episcopus: Quod Jesuitae volunt, non erit contra privilegia Academiae. Interruptit Princeps: Hoc, inquit, est aliud, si non erit contra privilegia dicta. Sed scitne his de rebus S. Regia Maiestas? Respondit Episcopus: Non solum scit, sed et hoc ipsum D^o Golinio et aliis Legatis Academicorum ad comitia Varsaviam missis dixit. Tacente Principe iterum Dux Zbarascensis ad Episcopum ita ait: Cessandum D. V^{ae} ab hoc negotio, quia non habebit consolationem. Respondit Episcopus, habere Jesuitas in Senatu multos suos fautores et protectores. Addebant alii, comminatum tunc Ducem de futura sanguinis effusione et unum ex circumstantibus respondisse: Facile est mactare Jesuitas, at pro uno surgent decem etc. Et tunc alio sermonem omnes diverterunt.

Ex isto colloquio manifeste constabat Principem Vladislaum et pridem a Ladislawski, qui eum a pueritia instruebat ac pro Academicis contra nostros plurima instillabat, et tunc temporis partim a Stanislaio Lubomierscio ac Georgio Duce Zbarascio, scholis nostris nobisque infensissimis, aliisque variis contra scholas Cracovienses pessime fuisse concitatum. Quod et ipse eventus ostendit. Nam statim, ut licuit, scholas nostras Cracovienses sustulit, ut suo loco manifestum erit.

Eadem die pomeridiano tempore, praesentibus multis Patribus, nominavit primum Superiorem futuri Collegii S. Petri R. P. Argentinus Provincialis P. Georgium Tyszkiewicz.

Vocavit mane Episcopus Cracoviensis P. Fridericum Szembek 29^a huius mēsis et manifestavit omnia, quae circa Collegium nostrum S. Petri essent dicta praesente Principe; monuit praeterea, ut R. P. Provinciali ista referrentur ac ut idem P. Provincialis Principem adeat, de toto Collegii futuri negotio informet, cum iam habeat

40.
In convivio, quo Episcopus Principem excepit, colloquium Ducis Zbarascensis contra S. Petrum cum Episcopo coram Principe.

Ex eo facile erat colligere, Principem a scholis S. Petri fuisse alienum.

P. Tyszkiewicz Superior primus apud S. Petrum. Episcopus manifestat dicta coram Principe contra nostros et quae-

dam sua- aures impletas sinistris relationibus. Quia vero PP. Dominicani iam
det. eum ad se invitaverant, suasit Episcopus, ut nos etiam eundem ad
Adit Prin- templum nostrum invitemus. Cognitis his R. P. Provincialis cum do-
cipem R. mus S. Barbarae Superiore Principem adiit ac salutavit dataque oc-
P. Provin- casione nonnulla retulit de locis Societatis ac ministeriis in civitate
cialis; Cracoviensi, nempe domo probationis, domo professa et de futura
cum eo domo, quae sit seminarium nostrorum sacerdotum, seu de Collegio.
colloqui- Cumque Princeps dixisset, non posse esse Collegium, subiunxit P. Pro-
tur. vincialis, se cum sua Serenitate ea de re velle postea agere. Respon-
Invitat ad dit se libentissime hâc de re auditurum. Addidit deinde P. Provin-
templum cialis duas nostros solennitates post aliquot dies habituros: S. Fran-
S. Petri. cisci Xaverii et S. Barbarae in domo Professa, invitabatque eum ad
aliquam horum sive ad S. Barbaram sive ad S. Petrum. Eligit festum
S. Xaverii et templum S. Petri talibus verbis: Non ibo ad S. Bar-
baram, quia vos Collegium habere velitis ibi, quod ego nolo mea
praesentia approbare, sed ibo ad S. Petrum, ubi domus Professa
esse debet. Ita enim loquebatur ob antiquam designationem, qua
Rex primo coeperat pro domo Professa extruere templum apud S.
Petrum, quam tamen postea Rex ipse mutaverat.

41.

Salutat U-
niversitas
Principem.

Princeps
apud PP.
Dominica-
nos et in
sacello S.
Hyacinthi.

Ultima Novembris salutavit Principem Universitas, gesta ac be-
neficia maiorum eius commemorans seque sub eius protectionem
tradens. Respondit iis nomine Principis R. D. Andreas Szoldrski, qui
tunc apud Principem Cancellarii munere fungebatur. Eadem die fuit
Princeps apud PP. Dominicanos ibique Sacro cantato et concioni
interfuit. Expectabant eum Academici in oratorio Rosarii, quod ador-
narant, sed Princeps audito Sacro et sacello S. Hyacinthi visitato,
in quo aliquantulum oravit, recta ad arcem se contulit.

Nuncius
Apostoli-
cus refert
R. P. Provin-
ciali de
iis, qui
contradi-
cebant
scholis.

Hac etiam die, circa occasum solis, Nuncius Apostolicus, vo-
cato ad se R. P. Provinciali dixit, se et ut Nuncium Apostolicum et ut
Societatis amicum, velle quaedam ei referre, quae a magnis viris illi
dicta essent, nempe futuras maximas contradictiones contra Colle-
gium Cracoviense ac proinde etiam atque etiam videret ratione
officii sui, quid expediret in hoc negotio. Noluit nominare illos ma-
gnos viros, putabantur tamen esse vel Dux Georgius Zbarascensis,
Castellanus Cracoviensis, cum Stanislao Lubomierscio, Capitaneo Sen-
domiriensi, vel ipse Vladislaus Princeps, quos valde probabile erat
tunc cum Nuncio Apostolico egisse, ut nos ab inceptis deterreret.
Actis gratiis Nuncio R. P. Provincialis respondit, se ita hoc nego-

cium et tractare et tractaturum, ut nullus possit ostendere, se iustam offensionis causam habere.

In eleaemosyna pecuniaria hoc mense percepti flor. 498, nempe: A Virgine Dorothea Rosianka fl. 370. A D^a Pipanova fl. 34. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A variis aliis 56. In rebus accepimus fl. 100. Nempe stannea et aerea vasa ex supellectili R^{di} Dⁱ Taranowski mortui, quae constabant fl. 60. Varia aromata a D^o Eremus. Prandium unum a D^a Rabowa pro S. Elizabetha et aliud a D^a Gortacka pro festo S. Catharinae. Pisces a Capitaneo Cracoviensi Gabriele Comite a Tarnow et alia ab aliis minutiora.

Eleaemo-
syna No-
vembris.

Adiit P. Georgius Tyszkiewicz cum P. Joanne Lesiowski Principem in arce eumque salutavit 1^a Decembris et ut privata persona Societatis et ut is, cui cura commissae esset S. Petri. Grato animo acceptante Principe salutationem subiecerat P. Lesiowski, P^{em} Tyszkiewicz futurum Rectorem Collegii S. Petri. Ad haec respondit Princeps id fieri non posse, quia esset contra privilegia Academiae. Sed ostendit P. Tyszkiewicz nunc Societatem nihil aliud conari, nisi id quod tot alii Religiosi ordines Cracoviae faciunt, qui suos docent. Quod si aliquando etiam alios externos doctura esset Societas, id nonnisi per unionem cum Academia futurum. Subiecit Princeps: si ita esset, non violarentur Academiae privilegia magisque id competit Societati, quae ex instituto docet, quam aliis Religiosis. Afferebant deinde varias rationes nostri, ob quas expedire ostendebant, ut Cracoviae Societas Collegium habeat.

42.
Collo-
quium Pis
Georgii Ty-
szkiewicz
cum Prin-
cipe de
scholis S.
Petri.

Allata domum eadem die supellex sacelli sanctae memoriae Barbarae Langowna, ex qua, post duplicem R. P. Provincialis consultationem de hoc negotio factam, D^o Joanni Wizenberg imaginum in aere pictarum medietas, cassula rubea, alba, mappae duae, humerale, subcorporale, tabolea sunt concessa; reliqua pro sacello domestico accepta et eorum inventarium scriptum.

Exsupel-
lectili sa-
celli Bar-
barae
Langae
concessa
nonnulla
D^o Wi-
zenberg.
Festum S.
Xaverii.

In festo S. Xaverii apud S. Barbaram consueta solennitas peracta, cantante Summum Sacrum R. D. Erasmo Kretkowski, Canonico Cracoviensi et insignem concionem de laudibus huius Sancti habente R. D. Jacobo Ostrowski, Doctore Theologo et Canonico Cracoviensi.

Princeps etiam Vladislaus in novo templo S. Petri cantato Sacro a R^{mo} Thoma Oborski Suffraganeo interfuit eadem die. Habuit in medio Saëro concionem unus ex nostris P. Laurentius Surliga. Principi bene notus. Haec cum magis esset de Societate in communi, quam de S. Francisco, nam ostendebat instar securis serae virgae esse in manu Dei tam Societatem quam B. Xaverium, et cum ea occasione fecisset mentionem Societatis cum Academicis simul labo-

Princeps
eodem fe-
sto inter-
est Sacro
est concio-
ni in S.
Petro.

rantis ac Deo Ecclesiaeque eius servientis, attulissetque exempla aliarum Academicarum, cum quibus Societas optime conveniens sua munia obit: non gratum id fuisse Principi et illius adhaerentibus postea intellectum est.

43.

De institu-
endo exa-
mine Reli-
giosorum
pro con-
fessionibus.

Hac die Episcopus Cracoviensis in magno consessu, ex singulis Ordinibus Regularibus nonnullis advocatis, ad omnes peroravit plusquam per mediam horam, ostendens causas, quae eum adigebant ad instituendum examen Regularium, qui confessiones excipere debent et declarans, se non incitatum aliquo pravo affectu vel proprio vel cleri saecularis ad id, sed obligatione conscientiae et decretis Tridentini Concilii etc. His ita peractis, venit ad S. Petrum sub tempus concionis et audito Sacro in sacristia, sedit in loco sibi praeparato e regione Principis: finito cantato Sacro, egrediente Principe, occurrit Dux Zbarascius ei cum Capitaneo Sendomiriensi D^o Lubomierski et cum Episcopo superveniente ad currum deducebant, quo vectus est in domum Ducis Zbarascii ibique convivio exceptus cum Episcopo,

Excipitur
Princeps
convivio a
Duce Zbarascio.

Iterum agit
P. Provincialis cum
Principe.

Nuncio Apostolico et aliis. Redeuntem Principem, in occasu solis, ex domo Ducis in arcem, visitavit iterum R. P. Provincialis et per duas horas cum illo agit. Referebat enim Princeps totam seriem rei cum Turcis in Valachia gestae; videbatur enim optare, ut eam Regi narraret Varsaviae, quo sequenti die iturus erat. Valedicens post Principi, etiam Episcopo ad eum ex itinere divertens valedixit.

Discessus
Varsaviam
P. Provincialis.

Evocatus litteris Regiis R. P. Provincialis discessit Varsaviam 3^a huius mensis. Visitavit 7 ecclesias Princeps.

Examinatores pro
confessionibus audiendis.

Festum S. Barbarae cum solita devotione et populi frequentia peractum. Sacrum Rorate a R. D^o Serebiński cantatum et Summum a R^{mo} D^o Suffraganeo. Eadem die examinati inter alios ab Episcopo 24 PP. Dominicani pro confessionibus. Examinatores erant ex Praelatis: R. D. Foxius Archidiaconus, R. D. Doctorius, R. D. Zaierski, R. D. Nucrinus, et ex Religiosis: R. P. Nicolaus Moscinensis Doctor Dominicanus, Custos Bernardinorum, Custos Franciscanorum, duo Augustiniani, P. Georgius Tyszkiewicz Societatis nostrae, qui saepius postea ad similia examina evocabantur.

Stabilem
mansio-
nem coe-
perunt
nostrum apud
S. Petrum.

Quinta huius mensis datum est initium stabilis commorationis nostrorum apud S. Petrum. Commigravit eo P. Georgius Tyszkiewicz, primus dicti loci Superior, cum P. Valentino Ruscovio. P. Baltasare Bieniaszewicz, P. Mathia Chobrzewicz, Luca Klein; sicque domus nostra pauciores habere coepit, omnes enim praedicti ex domo S. Barbarae commigrarunt.

Martini
Branii di-
missio.

Martinum Branium ob levitates quasdam in Collegio Leopoliensi cum externis discipulis commissas, quas Societatem tolerare non conveniebat, R. P. Provincialis huc evocaverat, ac post consultationem ea de re factam dimitten-

dum iudicaverat et ut id exequeretur Superiori Domus S. Barbarae commendaverat. Itaque 7^a huius mensis dimissionis litterae illi datae et abiit:

In festo Conceptionis B^{mae} Virginis Princeps Vladislaus in Sacello S. Hiacinthi ex manibus P. Fabiani, sui concionatoris, sanctissimam Eucharistiam suscepit. Brevi post Cracovia discessit.

Constituerat Episcopus Cracoviensis in sua Reformatione Dioecesana typis impressa (cuius author R. D. Zaierski, multo tempore eiusdem Episcopi Auditor, statuebatur), ut omnes sacerdotes et saeculares. et religiosi, etiamsi iam alibi approbati et examinati essent, denuo in hac Dioecesi approbarentur et prius examinarentur. Pollicitus non raro erat nostros hoc examen non subituros, quia tamen alii omnes Religiosi huic eius constitutioni sese subiecerant, ne vel ipse vel nos in invidiam vocaremur, postulavit, ut saltem aliqui nostri hoc examen subirent. Re in utramque partem domi agitata, visum est maiori parti huic postulationi satisfaciendum esse. Itaque undecima istius mensis P. Joannes Zaluscus ex domo S. Barbarae, P. Matthias Chobrzewicz ex S. Petro, P. Blasius Płoszynius et P. Albertus Wroniawski, qui tunc in domo probationis tertium annum expediebant, examen hoc subierunt, examinatoribusque egregie satisfecerunt ac postea, tam pro se quam pro aliis nostris, approbationem acceperunt.

Decimatertia et decimaquarta Decembris R. D. Andreas Łukomski 23 milibus florenorum emit bona a D. Rimer Myszka pro Seminario futuro S. Petri. Statim etiam ad coemendam domum sese accingebat et ad varia pro eodem seminario ordinanda auxiliumque promissum ab Episcopo (qui eius hosce conatus collaudaverat) habebat. Omnia tamen ista suum effectum non habebant ob scholas nostras ratione externorum dissipatas, ut suo loco manifestum erit.

R. D. Stanislaus Lazowski, Parochus villae Barcicae, ante tres menses mortuus, legaverat domui S. Barbarae fl. 70. II primum 18 die huius mensis nobis sunt remissi iussu M^{ci} Dⁱ Kazanowski, Capitanei Kokenhausensis, qui villae praedictae tunc possessionem habebat.

Circa finem huius mensis ingens calamitas multos afflixit ob monetam silesiticam proscriptam et aliam non suppeditatam. Durabat hoc malum per multos menses subsequentes et maxima damna plurimis intulit¹⁾.

Ordinationem de servandis in librorum editione vide fol. 607. n. 50²⁾.

Percepta eleaemosyna mensis Decembris in pecunia erat fl. 406, nempe a quadam, quae sciri nolebat, fl. 100. A D^a Zurkiewiczowa fl. 100. Legati a Pa-

44.
Princeps communicat in sacello S. Hiacinthi. Examine pro approbatione ad confessionem Nostri etiam sese subiiciunt.

Bona pro Seminario R. D. Łukomski emit nullo successu.

R. D. Stanislaus Lazowski legatum.

45.
Eleaemosyna mensis Decembris.

¹⁾ cfr. Volumina legum III. f. 426. »O zawarcu Ziemie«. Causam huius proscriptionis praeberunt mercatores germanici et silesiaci, qui viliores monetam in Poloniam apportantes, meliorem polonicam auferebant. cfr. Jeckel, Geschichte und Darstellung des Pohlischen Handels. Wien und Triest 1809. Th. I. p. 175 et 198.

²⁾ Ordinatio haec allata est sub finem huius anni.

rocho Barcicensi fl. 70. Ab alio Parocho fl. 50. A D^o Bobrownicki fl. 20. A Ma-
thia aurifice fl. 18. A D^o Rab fl. 13. A D^o Philippo fl. 12. A R. D^o Bobola fl. 12.
Quaedam pro piscibus fl. 12. A Mfca D^a Oświęcimska fl. 10. A reliquis fl. 27
Res submissae constiterunt 158 fl. A R^{mo} Praeposito Miechoviensi metretae: sili-
ginis 15, tritici 9, hordei 3, pisorum 2. A D^o Borek siliginis metretae 4, hordei 1^a,
vas butyri, caseorum sexagena. A D^o Rubinkowski tritici metretae 4. A D^a
Pipanowa pisorum coreti duo, vas butyri. A D^o Mazurkowicz varia aromata.
A monasterio Tinecensi carponum una sexagena. A variis butyri vasa tria et
alia esculenta et poculenta minutiora.

Annua
templi e-
leaemosy-
na.

Templo vero nostro per hunc annum in pecunia dati fl. 1903, et in sacris
vestibus, ea quae sunt allata, aliisque ornamentis constiterunt florenis fere trecentis.

Conver-
siones
haeretico-
rum vario-
rum.

Ea quae ad certum tempus seu ad mensium dies huius anni referri non
poterant, haec sunt. Ab haeresi ad Ecclesiam catholicam reducti 70. Inter hos
insignes erant duo, 40 annis haeresim complexi, et tertius octogenarius Calvini-
sta, qui postrema fere hora a Deo vocatus, gemebundus errorem agnovit ac re-
iecit. Quidam etiam miles, ultimo afficiendus supplicio, cum in ea perfidia, in
qua natus et educatus fuit, se etiam moriturum obstinate asseveraret et nostro-
rum conspectum se ferre non posse affirmaret: tandem uno ex nostris suaviter
sese ingerente et cum eo agente, ad haeresim abiiciendam adductus est et to-
tius vitae exomologesi cum magna peccatorum detestatione instituta, sacroque
viatico munitus totam extremam noctem in oratione consumpsit. Post ad locum
supplicii deductus, pluribus ferventi sua oratione lachrymas elicit et socii
haereticis, qui praesentes aderant, ad haeresim detestandam vitamque in melius
commutandam igniculos subiecit. Adiungendi hic duo: Arrianus unus, Judaeus
alter, nostrorum opera salutari baptismatis fonte abluti. Quinque vacillantes in
fide confirmati, inter quos unus curru Domini Arriani, cui insidebat, everso oc-
casionem sumpsit resiliendi ab illa perfidia, quam a Domino ediscebat, cuique
iam fere consenserat.

Vacillan-
tes in fide
confirma-
ti.

46.
Confessio-
nes sacri-
legae sub-
latae.

Confessiones totius anteactae vitae, ut de aliis nihil dicamus, auditae hoc
anno 215. Erat unus 50 annorum, qui ob sacrilegas confessiones, bufonem et
canem nigrum, per somnum terrorem sibi inferentes, et Beatam Virginem sese
defendentem (eius enim Rosarii pensum etiam dum in tantis periculis esset non
omittebat) advertens, impio pudore abiecto, integrae totius vitae maculas in con-
fessione aperuit. Alter maximis peccatis obnoxius, quoties templum intrabat,
toties velo nigro sese contegi cernebat, unde postea taedia, blasphemae cogita-
tiones, conscientiae angores sese ingerebant. His omnibus postquam ea crimina,
quae tota vita commiserat, detexisset in confessione, liberatus est. Plurimae
confessiones invalidae, ut debito modo repeterentur, effectum est.

A turpitu-
dinibus
abducti.

A concubinato similibusque turpitudinibus 38 abducti. Unus ex his quo-
ties Missae Sacrificio intererat, toties sacrosanctam Hostiam, dum elevaretur,
cruentam cernebat, nec ea res desiit, nisi postquam confessione scelus eluisset.
A prole necanda deterrita 11. Senae similiter tres ab impio daemonis seducentis
officio abstractae. Matrimonia illicita inter 8 paria eo sunt deducta, ut essent licita.

Usurae

Contractus varii usurarii rescissi. Ab usura 10 avulsi. Restitutio mille

aureorum uni, ducentorum florenorum alteri persuasa. Non deerat qui, horrore rescissae. usurae, cum ob multa millia quae dederat mutua aliqua nomine grati animi oblata fuissent, omnia reiecerit.

Maleficia, opera nostrorum, repudiarunt sex; inter hos erat vetula 30 annorum iis dedita. Post concionem contra varias superstitiones institutam, plurimi easdem magno cum horrore abiecerunt. Ingentes morbos una per maleficia passa, aqua lustrali et herbis benedictis nostrorum suasu adhibitis, convaluit. Energumena post Romanam, Lauretanam, aliorumque locorum peregrinationem frustra susceptam, facta totius vitae confessione coram uno ex nostris, liberata est. A violentis manibus, quas sibi nonnulli inferre decreverant, absterriti. Inter hos una, dum sibi laqueum iniicit et canem nigrum adlatrantem advertit, nomen Jesu et Mariae inlclamat, sic cane evanescente ipsa sibi reddita, tantum scelus poenitentiae Sacramento eluit. Altera per lites, quas varii intendebant, omnia absumperat et per summam desperationem a mago auxilium petiit. Nec mora sistit eam magus daemone terribili in sede constituto, cui illa sese devovens proprio sanguine scriptam schedam porrigebat. Verum cum daemon schedam reieccisset, eo quod in ea abiuratio B^{mae} Virginis non contineretur, obstupefacta illa tali repulsa ad se rediit et crimen confessa impium propositum exhorruit. Virgo quaedam integerrima iamque annorum quinquaginta ob falsam facti suspicionem in publicum carcerem detrusa fuit, in eoque per septem hebdomadas mansit nec potuit habere aliquem, qui id nostro, cui confitebatur, diceret; contigeratque incuria eorum, ad quos spectabat, ut tribus diebus sine cibo ac potu ibidem maneret. Inquisitiones variae de illa fiebant interim, sed nihil evidens deprehendebatur. Illa vero tota erat in meditatione Passionis Christi (sub tempus enim Quadragesimae haec res contigerat), qui etiam illi aliquoties in illa specie, qua monstrabatur a Pilato illis verbis: »ecce homo«, videndum se praebeuit, liberationem pollicitus est et ut adhuc sustineret cohortatus. Imo et B. Virginem in somnis ita apparentem vidit, quasi Patres Societatis pro se ex carcere educenda supplicarent iisque id promittentem, audiente Filio. Rem comprobavit eventus. Dum enim ultimo ad Iudices ducitur, alia, quae vere furtum illud commiserat, deprehensa est statimque Iudices, ingemiscentes, quod tam multa innocenter fuerit passa, liberam dimiserunt. Dimissa statim ad templum nostrum venit, Sacramenta Poenitentiae Eucharistiaeque usurpans, Deo gratias agit et omnia supradicta ex ordine refert. Unus ex civibus Sodalitatis B^{mae} Virginis, quae penes nostrum templum suum habet sacellum, ob aes alienum in carcerem coniectus, a sodalibus contributa sufficienti pecunia, liberatus est. Peste in locis aliquot infectorum Cracoviae caute nostri confessiones exceperunt et modum tutum SS^{mae} Eucharistiae illis porrigendi ordinariis ostenderunt, vehementer id et admirantibus et probantibus Consulibus civitatis.

Matrona quaedam intensissimo dolore pedis (qui totus nigrescebat ignemque sacrum praeseferre videbatur) ita afflicta, ut vix sui compos esset, cum voto facto ad B. Patrem Ignatium confugisset et ab eo, si non integram sanitatem, saltem doloris levamen petisset, placido somno corripitur, ex quo evigilans et omnem dolorem abscesisse et pedem ita sanitati restitutum esse advertit, ut nulum pristinae deformitatis signum appareret. Statim ergo ad templum nostrum

Maleficia reiecta.

A nece sibi inferenda absterriti.

47.

Quae daemone se devovere volebat conversa.

Virgo innocenter incarcerationa, a Christo et B. Virgine consolationem accipit et liberatur ac Deo gratias agit.

Sodalitas B^{mae} Virginis unum ex carcere liberat.

48.

In peste caute audit infecti et Eucharistia data. Auxilio S. P^{ris} Ignatii a doloribus et a morbis liberantur.

venit auditoque ad altare Sⁱ P^{is} Sacro, votum appendendum curavit. Erant etiam alii duo, qui eiusdem S. Patris imploratione gravissimo morbo sunt liberati. Imo imagine eiusdem una in partu gravissime laborans adiuta, sicut et simili imagine una domus spectris infesta quieti reddita.

Pia exerci-
tia huius
annivaria.

Exercitia pietatis varia, occasione duplicis Jubilaei, inductarum more Romano stationum et frequentiam supplicationum 40 horarum aliarumque ad impetrandum Divinum auxilium contra Turcarum tyrannum indictarum in tota quidem Cracoviensi civitate, sed praecipua ratione inter Sodalitates B^{mae} Virginis et Misericordiae, quae nostrorum directioni sunt subiecta, hoc anno vigeabant. Et quicunque stupendam a Turcis ac Tartaris liberationem hoc anno factam Regni huius penitus introspeciebant, tantis orationibus Deum placatum annuisse passim fatebantur.

49.
Missiones
ad mona-
steria et
ad alia lo-
ca.

Octo missiones ad varia loca instituta magno fructu. In una parochia 1200 confessiones exceptae. In duobus monasteriis Virginum 40 Moniales S. Patris meditationibus excultae exhortationibusque de statu religioso habitis ad diligenter instituti observationem incitatae. Nec daemonum terculamenta, quae in uno monasterio tunc fieri coeperant, dum nostri confessiones Monialium excipiebant, obfuerunt. Cuiusdam monasterii praepositus, cum nostros pro Iubilaeo evocasset, primus coram nostro confessionem faciens reliquos Religiosos suos, a nobis antea nonnihil alienos, exemplo suo ita permovit, ut et ipsi nemine excepto nostris confiterentur. Spiritualibus exercitiis domi nostrae Religiosi variorum ordinum quinque vacabant. Coniugum sex, aliorum autem 7 paria, nostris laborantibus, in concordiam redierunt. Tres etiam nostri hostes reconciliati, ex quibus unus dum nostros se officiose salutantes iracunde expeditisset et pergens ad suum cubiculum non sine gravi concussione ex gradibus corruisset, iudicans ob nostros inhumaniter expeditos id sibi contigisse, postquam convalescisset, ad nostros venit, veniam petiit et Sacramento poenitentiae se purgavit.

Reconci-
liationes
variorum,
etiam no-
strorum
hostium.

Calix cum
patena no-
bis subla-
tus restitui-
tur.

Calicem argenteum cum patena, Congregationi civium a nobis mutuo datum, unus ex civibus iisdem sustulerat. Et dum eum in campis conflare vellet nec posset (artis huius ignarus), in terram occultat. Casu a quodam pio agricola inventus et cuidam saeculari Sacerdoti traditus, a quo tandem nobis est redditus. Massam ex patena cum pixide congregatis Judaeis vendiderat, quod ubi cognitum erat, Judaei et restaurare et restituere debuerunt.

50.
Quae no-
stris ser-
vandum in
libris e-
denis:
1um, 2um,
3um,
4um,

Prodiit ultima Decembris huius anni Ordinatio Admodum R. P. Nri Generalis (quam suo loco reponere per inadvertentiam intermisimus) de iis, quae in libris edendis nostri servare debeant, quae sunt 9. 1um ut Censores suo munere bene fungantur. 2um ut bonum commune privatae consolationi omnes praeferebant patienter ferant, si non tantum de parte, sed etiam de toto opere, ne edatur iudicium fiat. 3um ut et praefationes et dedicatoriae epistolae a Censoribus revideantur, nec in iis sint notae assentationis. 4um ut doctrina, quae vere magis sit communis, retineatur et extortae interpretationes callidaeque subterfugia abiiciantur. 5um ut etiam labor de operibus, ex una lingua in aliam transferendis, inconsulto Generali non suscipiatur. 6um ut typographi novas editiones nostrorum operum nobis inconsultis non moliantur. 7um ut iuniores et ii, qui

5um,

6um,

7um,

nondum aetatis maturitatem habent, ab hoc labore reiiciantur. 8um ut ii libri non scribantur, qui nihil novi continent, sed tantum collecta ex aliis et luculenter ab iis tractata. 9um ut libri non edantur alieno nomine vel suppresso proprio, sine Superiorum permissu etc. Haec Ordinatio ad omnes Provincias missa 31^a Decembris Anno 1621.

Annus Domini 1622.

Mutio Vitelleseo Societatis Jesu Praeposito Generali, Joanne Argento et eo in Austriam discedente Georgio Tyszkiewicz per Regnum Poloniae Praeposito Provinciali, Joanne Wielewicki Domus S. Barbarae Praeposito.

Aluit hoc anno Domus Professa Cracoviensis ex nostris 28: Sacerdotes nimirum 16, Scholasticos duos, Coadiutores decem.

Festum Circumcisionis Domini consueta solennitate peractum. Excepti prandio hospites domestico R. D. Bobola, qui Sacrum cecinit, R. D. Archipresbyter¹⁾, D. V. Capitaneus, Proconsules 7 et alii cives 5.

Renovatio Votorum in festo Epiphaniae in sacello domestico expedita, quam antecesserunt ea, quae antecedere solent.

Venerat Cracoviam R^{mus} Pr Jacobus Bonacaniensis, Generalis PP. Franciscanorum, vir piissimus et doctissimus ac nostri ordinis amantissimus, qui etiam multa in suo ordine per hoc Regnum praeclare instituit. Adiit cum domus Praepositus cum P. Simone Wysocki et P. Georgius Tyszkiewicz cum P. Mathia Chobrzewicz 7^a huius mensis et salutarunt. Omni ab eo humanitate sumus excepti et brevi post ab eodem domi nostrae humanissime sumus visitati.

D^{na} Catharina Zurkiewiczowa emptum hortum mille florenis, nostro hortu contiguum, octava istius mensis domui S. Barbarae inscripsit, sibi advitalitate relicta. Et quidem inscriptionem ad acta Casimiriensia, suadentibus nostris amicis, fecit, ut eam postea ad acta consularia Cracoviensia possit transferre.

Quia Gabriel Comes a Tarnow, Capitaneus Cracoviensis, per P. Stanislaum Brzechffa manifestaverat, se venditis bonis Usciensibus nobis pecuniam numeratum, sed non nisi octodecim millia pro illis bonis offerri: ideo 12^a huius mensis P. Joannes Wielewicki Praepositus, P. Georgius Tyszkiewicz Rector S. Petri, P. Sigismundus Obrius et P. Fridericus Szembek invicem consularunt, quid magis expediret, an 18 millia an potius ipsa bona, antequam vendantur, accipienda essent pro Collegio S. Petri. Et post varia ex utraque parte allata conclusum est, ut potius bona ipsa acciperentur ob has causas: 1^a Quia invidia, ad quam declinandam pecuniam tantum accipere volebamus, iam tota cessabat, Comite ob bona emenda Opatoviensia ampla a Fratre natu maiore, Palatino Parnaviensi²⁾, omnia bona Cracoviae viciniora divendere studente, ad sum-

1.
Numerus
nostro-
rum.
Festum
Circumci-
sionis.
Votorum
Renova-
tio.
Generalis
PP. Fran-
ciscano-
rum salu-
tatur.

Da^a Zur-
kiewiczowa
hortum
nobis in-
scribit.

2.
Quod bo-
na Uscien-
sia potius
sint acce-
ptanda
quam pec-
unia pro
illis

rationes
nostrorum
1^a

¹⁾ Christophorus Trzcinski.

²⁾ Joachim comes a Tarnow.

- 2^a mam 120 millium congregandam, et etiam bona Usciensia. 2^a Quia nos actu pro Collegio S. Petri bona, quae emeremus, inquirebamus, tum pro summa praedicta, si data fuisset, tum pro alia illi adiuncta, quae a quodam offerebatur ad censum et sic ratio invidiae suspiciorumque cessabat de bonis praedictis nobis donatis. 3^a Quia summa 18 millium, quae pro Uscie offerebatur, alia bona aequivalentia bonis Usciensibus emi non poterant. Nam licet Uscie vastatum aquis tunc fuisset, ratione tamen fundi et multorum aliorum multa insignia habebat.
- 4^a 4^a Quia incertum penitus erat, an aliqua bona secundum gustum nostrum invenire potuissemus et si non fuissent inventa, tot incertae aleae, tot dilationes scholarum aperiendarum, tot impedimenta nova subeunda essent. Itaque iussus est adire Comitem P. Szembek et iudicium eius exquirere, an vel pecunia vel

Idem sentiebat comes a Tarnow.

- 1° voluntati se accommodare voluisse. Iam quia bona potius volunt, libenter se redire ad primas suas cogitationes et omnino suadere, ut bona statim accipiant, tum quia nullus iam locus invidiae sit, cum eadem bona variis venalia exposuerit, tum quia si iam venderentur bona Usciensia 18 millibus, grave damnum sequeretur, cum illa bona minimum 22 millibus constarent et si non iam, saltem postea carius vendi possent, tum quia difficultatibus, quae circa eadem bona iam sunt, nullo negotio iam occurri possit. Nam et coniugi dos in illis bonis inscripta, in alia bona statim transferri potest et defensio a militibus tunc grassantibus facile fiet, si non statim vulgando, illa bona nostra esse, ad certum tempus ea sub sua protectione haberet. Ad modum inscriptionis quantum attineret, ostendit se Comes paratissimum ad eum, quem nostri consultis peritis delegissent.

3. Post meridiem eiusdem diei dum P. Tyszkiewicz ea retulisset, quae P. Szembek apud Comitem effecerit, coram iisdem Patribus, qui mane ea de re consultabant, quibus tunc adiuncti erant P. Andreas Wąchocius Rector Domus Probationis et P. Stanislaus Brzechffa, licet P. Brzechffa vehementer urgeret, ut summa pecuniaria potius acciperetur quam bona, omnibus idem quod antea visum est et ostensum, non fuisse causas P^{is} Brzechffae sufficientes ad mutandam primam sententiam. Iterum ergo missus P. Szembek ad Comitem, ut eum certum redderet de ultima Patrum resolutione et negotium penitus perficeret.

Idque refertur Comiti, qui libenter id audit et onera ex bonis Usciensibus se sublatum statim pollicetur.

Intromissio ut parum differatur, visum.

Adit P. Szembek Comitem 13^a istius mensis, praedictam resolutionem refert, pro tanto beneficio, quod Societati praestat, omnem gratitudinem pollicetur et simul petit, ut diem assignet inscriptioni horum honorum faciendae. Gratissime omnia accepit Comes et diem inscriptioni sequentem assignat, sed ad 15^{am}, ut postea videbimus, deferri debuit. Adiunxit etiam Comes, se statim impedimenta, quae erant in illis bonis et onera alio translaturum, ut mille florenorum Patribus Dominicanis censum, non scripto sed ore concessum, coniugi dotem inscriptam. Voluit praeterea statim in scriptis dare mandatum illi famulo, qui bona praedicta administrabat, ut nostris statim intromissionem permitteret, sed id postremum ad aliquot hebdomadas ut differetur, iudicatum fuit, ne postquam innotuisset, bona illa militum depredationibus exponerentur.

Eadem 13^a huius mensis quia D^a Gutteterowa querebatur, se censum integrum iniuste dedisse, cum tanta damna per Vistulae eluvium in horto passa fuisset; ideo ex nostra parte duos Consulares D. Abrahamum Ronenbergum et D^m Slowikowski arbitros et compromissarios delegimus, illa vero ex sua parte suos duos filios misit. Omnes dum convenissent et aliquot horis negotium hoc in utramque partem agitassent, concluderunt, non tantum damnum subiisse Gutteterowam, ut a praedicto pro horto reparando censu, vel toto vel saltem eius parte, libera esse debeat.

De censu D^{ae} Gutteterowae compromissarii decernuntur.

Postquam de modo faciendae inscriptionis bonorum Usciensium plurima P. Szembek et cum Generoso D^o Jarzina Notario et cum D^o Radziechowski ac D^o Wąziński celebribus practicis diligenter contulisset, tandem inscriptio de media parte per modum venditionis facta, licet totum donatum fuisset. Talem enim modum valde securum tunc temporis iudicaverant practici et descripta ad Comitum per P. Georgium Tyszkiewicz et P. Szembek allata fuit 15^a istius mensis. Legit eam Comes et nonnullis deletis sine ullo nostro praeiudicio, iterum descripta cum quitatione totali de summa 22 millium florenorum, cum donatione medietatis eorundem bonorum, cum evictione sufficienti et cautione de sistenda coniuge ad liberanda bona inscriptione totali, manu propria subscripsit, gratulando nobis felicem acquisitionem et possessionem bonorum et offerendo sese ad tradendam statim possessionem. Gratias maximas nostri egerunt Comiti; de adeunda possessione, ob milites discurrentes et varia spoliantes se postea manifestaturos dixerunt et egressi ab eo, ad templum Cathedrale descendentes, pro negotio feliciter transacto Deum adorarunt ac omnia in eius honorem obtulerunt.

Inscriptio de bonis Usciensibus facta

Facta sufficienter et subscripta.

Restituti D^o Samueli Cyro fl. 300, 17^a huius mensis, quos pro debitis solvendis mutuos acceperamus et recognitio nostra recepta ac lacerata.

4.
Solutum debitum D^o Cyro. Contractus de Markowice.

Hoc mense domus Probationis Superior P. Andreas Vachocius, venditis bonis Jarczycze et Kimpiołki et postea Parszewka ac Przeczslawka, fecit contractum cum D^o Jasiński de Markocice, non valde bono consilio, ut postea tot tricae secutae comprobabunt.

Eodem etiam mense excitata contra nos militum exacerbatio. Sparsum enim erat, quod P. Valentinus Fabricius in concione coram Rege ostenderit, milites hastatos in expeditione Chocimensi contra Turcam nihil tempore belli fecerint, sed omnia per Kosacos et per Germanos peracta essent; quod falsissimum erat ita tamen creditum, ut necessum fuerit P. Valentinum concionem illam in lucem edere brevi post, nempe 15^a Aprilis, qua primum obstructum erat os loquentium iniqua.

Contra Regium Concionatorem nostrum falso traductum militum concitati.

Eleemosyna pecuniaria mensis Januarii erat fl. 657, nempe ab Episcopo Cracoviensi fl. 125. A D^o Wisenberg fl. 200. A quodam Sacerdote floreni 100. A D^a Apollonia fl. 50. A P. Brodowski fl. 30. A Virginibus mendicantibus flor. 14. A quodam fl. 24. Quidam mortua coniuge fl. 20. A D^o Borek fl. 10. A R. D. Nucerino¹⁾ alii 10. A R. D. Sacristiano B^{mae} Virginis²⁾ fl. 15. A quadam fl. 10. Ab aliis variis fl. 49. Res submissae constiterunt fl. 68, nempe: tunna piscium

Eleemosyna Januarii.

¹⁾ Canonicus cracoviensis.

²⁾ Simon Gierlakowski.

salitorum a D^o Seidel; siliginis metretae 5 et hordei aliae 5 et sexagena caseorum a Mfco D^o Capitaneo Cracoviensi. Ab aliis variis alia minutiora.

Litterae R. P. Provincialis, quibus ob initium et unionem nostrarum scholarum ut eant ad Episcopum, quatuor nostros deputat.

Acceperunt nostri Cracoviae 1^a Februarii litteras a R. P. Joanne Argento Provinciali Varsavia, quibus manifestabat Serenissimae esse voluntatem, ut nostri Cracoviae, unione cum Academicis facta, scholis darent initium. Miserat praeterea litteras Serenissimae ad Episcopum in hoc negotio et modum unionis ac praeterea rationes Academicorum priores ac posteriores, quibus S. R. Maiestati exhibitis conabantur ostendere, cum scholis nostris ruinam Academiae imminere et quas fuse in Febuario Anni 1619 a n. 5 ad 22 attulimus ac reiecitum seu a folio 537 ad 546. Addidimus ibidem modos unionis nostrarum scholarum cum Academia, quibus omnes timores eorum tollebantur. Denique idem P. Provincialis quatuor deputarat Patres, qui hoc negotium cum Episcopo tractarent et cum Regiis litteris ad eum excurrerent et statuerent, quod optimum videretur. Deputati autem erant P. Georgius Tyszkiewicz Superior Residentiae S. Petri, P. Sigismundus Obricius, P. Nicolaus Lancicius, P. Fridericus Szembek et iis addendum, si Cracoviae hae consultationes esse deberent, P. Joannem Wielewicki domus Praepositum idem P. Provincialis indicaverat. Ipso ergo festo Purificationis B^{mae} Virginis, tempore pomeridiano (nam pridie huius festi, ob concursum hominum ad confessiones, nihil fieri poterat) advocatis Patribus designatis in domo S. Barbarae excepto P. Lancicio, qui tunc Calissium iverat et brevi rediturus expectabatur, praesente domus Superiore, P. Georgius Tyszkiewicz legit litteras R. P. Provincialis. His lectis duabus de rebus consultatum: 1um an viderentur sufficientes modi unionis assignati a R. P. Provinciali. Nam ob clausulam illam non positam quae obligaret nostros studiosos ad audiendam aliquam lectionem in universitate, ostendebat fuse P. Fridericus Szembek nullam possibilem unionem. Et cum varia in utramque partem fuissent dicta et res maioris considerationis esse videretur, ad 4^{am} Februarii reiecta. 2um erat, quam cito eundum esset in hoc negotio ad Episcopum. Et omnibus visum non eundum, nisi finitis diebus carnisprivii, quia et Episcopus tempore Bachanalium, quae instabant (nam feria 4^a ante Quinquagesimam haec consultatio fiebat) plurimos hospites erat habiturus et P. Lancicii adventus intra aliquot dies sperabatur, cui una cum aliis ad Episcopum erat eundum. Significaverat nihilominus P. Fridericus Szembek statim Episcopo Cracoviensi de istis quatuor Pa-

5. Consultatum et de iis quae scripserat P. Provincialis

et de tempore itineris ad Episcopum.

tribus deputatis iussu R. P. Provincialis ad initium Quadragesimae ad illum venturis in negotiostrarum scholarum et aperiendarum et cum Academia uniendarum. Responderat Episcopus, se libenter quidem excepturum PP. Deputatos, cupere nihilominus, ut tunc temporis ad se venirent, quando sese cum Duce de Zbaras Christophoro, qui in Turciam Legatus ibat et quem brevi apud se expectabat, expedierit. Hae litterae Episcopi non invenerant nostros domi, quia iam biduo ante discesserant.

Jacobus Bonacaniensis PP. Franciscanorum Generalis, vir pietatis et doctrinae maximae, qui circa initium superioris mensis Cracoviam venerat, humanissime domum nostram invisit 4^a huius mensis. Sacrum in templo nostro habuit et cum quatuor aliis sui ordinis domi nostrae in communi triclinio cibum sumpsit, omnesque nostros singulari sua modestia recreavit.

Triduana oratio, Dominica Quinquagesimae, quae in sextam huius mensis incidebat, coepta, continuata et ad finem deducta, magna populi frequentia ac devotione. Cantatum Sacrum primo die a R^{mo} D^o Suffraganeo, qui etiam ultimo die orationem conclusit, secundo die a R. D. Nucérino, tertio a R. D. Archipresbytero. Concionatus feria 2^a in Summo Sacro R. P. Sigismundus Carmelita mitigatus, Theologiae Doctor, quo etiam die cum socio et cum R. D. Nucérino prandium nobiscum sumpsit.

Variis agitatibus nostri intra se circa unionemstrarum scholarum cum Academia quarta istius mensis, postea contulerunt sese Kielcos ad Episcopum P. Georgius Tyszkiewicz, P. Sigismundus Obri-
cius, P. Fridericus Szembek (nam P. Lancicius Calissio non redierat) feria quinta (sic) cinerum, seu 10^a huius mensis die, et 12^a eo mane venerunt, Episcopum salutarunt, litteras Regias et P. Provincialis ei dererunt causamque exposuerunt, cur secundum priora consilia scholas pro solis nostris non aperuerint, quia videlicet etiam has Academicici impedire conabantur, et cur iam ad eum venissent. Humanissime excepti sunt ab Episcopo totumque negotium in tempus pomeridianum reiectum. Finito igitur prandio, deducti nostri sunt ab Episcopo ad separatam cubiculum ibique lectis rationibus Academicorum, a Rege missis, lectis Regiis litteris ac R. P. Provincialis, dixit se optima fundamenta huius negotii ante biennium fecisse, dum Doctorem Janidlo convicisset, sine ullo Academiae detrimento scholas Societatis esse posse Cracoviae, si discipuli eiusdem Societatis ad audiendas lectiones in Academia obligarentur. Et quidem de rationibus Academicorum sermonem instituens ostendit, eas continere multa scommata et multa falsa. In nostro modo unionis approbavit multa.

Jacobus
Bonaca-
niensis
Generalis
PP. Fran-
ciscano-
rum nos
invisit.
Triduana
oratio
tempore
Bachana-
lium.

6.
Nostri
Kielcos ad
Episco-
pum ve-
niunt.

Causam
adventus
aperiunt.

De nego-
cio nostro-
rum scho-
larum cum
eo confe-
rant

Proponit nostris 5
discutien-
da:
1um,
2um,
3um, 4um,
5um

Denique quinque proposuit, quae nostri Patres ad vesperam usque expenderent: 1um an, ut per Regem Academicorum rationes habueramus, ita vicissim per Regem noster modus unionis Academicis esset dandus; 2um an vocandi Academici, an illis per litteras voluntas Regia intimanda; 3um si noluerint obedire quid agendum? 4um curandum, ut saltem permittant homines Societatis pro suis scholas habere. 5um an tandem ad Pontificem Romam negotium sit dirigendum.

Respondent nostri
Ad 1um
Ad 2um

Ad 3um

Ad 4um et 5um

Ad 1um nostri postea responderunt: nullo modo per Regem agendum, cum Rex ad Episcopum ut Academiae defensorem negotium remiserit, visis rationibus utriusque partis. Ad 2um visum est nostris scripto potius cum Academicis agendum ita, ut illis voluntas Regia et modus noster unionis innotescat et ut quatuor ex suis deputent ad hoc negotium transigendum. Ad 3um si noluerint morem gerere, petierunt nostri, ut Episcopus decretum ferat declaratorium, in quo significet, se voluntate Regia expendisse partis utriusque rationes et invenisse scholas Societatis, modo ut proponebatur apertas, non obfuturas Universitati. Ad 4um et 5um responderunt nostri, se non fore contentos, ut saltem nostris legamus, deinde se apud Pontificem ea quae iusta sunt obtenturos, si ad eum Academici recurrerint.

7.
Pollicetur Episcopus nostris, se omnia facturum,

Relata haec Episcopo eadem die hora noctis fere tertia per P. Fridericum Szembek, qui cum eo per duas horas egit. Sequenti igitur die, quae erat Dominica 1^a Quadragesimae, dum Sacris expeditis nostri iterum ad Episcopum venissent, dixit illis, se optime illa percepisse nostrorum responsa, quae P. Szembek retulit et ea omnia se facturum, quae nostri desiderant, sed clausulam in modo unionis necessariam esse de audiendarum lectionum obligatione in Academia.

censet tamen adhuc negotium aliquantum differendum

Censuit tamen interim negotium ob bonum Societatis nonnihil differendum ob milites Confoederatos, qui ex bello Turcico redeuntes et nondum omnia stipendia soluta habentes (licet brevi post iis adiecta fuissent) quadruplo maiora stipendia exigebant et res novas moliri, quandam reformationem Regis, Reipublicae ac Senatorum auspicari, bona Regia et Ecclesiastica horrendum in modum spoliare coeperant. Dixit ergo Episcopus se vereri, ne Dux Zbarascius Georgius, Castellanus Cracoviensis, contra Societatem in gratiam Academicorum praedictos milites concitet. Addidit Episcopus, se ex ore Ducis Zbarascii blasphemias contra S. P. Ignatium audivisse, asserentis quod Bastardus fuerit et pollicentis brevi fore tempus, quo Jesuitis in Polonia capita praecedantur. His ita transactis, nostri Episcopo

ob ducem Zbarascium et ob milites Confoederatos.

valuedixerunt, Kieleis discesserunt et Cracoviam 15^a huius mensis redierunt.

Miserat famulum suum Joannem Kotula Cracoviam Ladislaus Episcopus Sirmiensi ad repetendum depositum, anno 1620, 17^a Novembris apud nos relictum, in vestibus et reliqua suppellectili. Omnia fideliter illi sunt reddita 16^a istius mensis, recognitioque praedicti famuli de acceptis omnibus nobis relicta.

Depositum Episcopo Sirmiensi redditur.

Mense Februario in pecunia eleemosyna nobis data fl. 260. A R^{mo} Cuiaviensi Episcopo¹⁾ fl. 100. A M^{co} D^o Thesaurario²⁾ fl. 30. A Palatino Cracoviensi³⁾ fl. 25. A D^{no} Mociązek fl. 20. A R. D^{no} Chrzastowski fl. 15. Ab aliis variis 40. Res submissae aestimatae sunt fl. 115, nempe: A D. Capita^{ne}o Cracoviensi⁴⁾ piscium sexagena sex. A D^o Seidel tunna piscium salitorum. Ab uno vas halecum. A D^o Gabriele Szembek tritici metretae septem et aliae 8 a quodam nobili. A D^o Gniewek 7 metretae siliginis. A D^a Plazina pisorum coreti duo. A D^a Dobroszewska alii duo. A D^o Klausnic media tunna piscium. Mel a D^o Wizenberg. Siligo a D^o Celari et ab aliis alia minutiora.

Eleemosyna Februarii.

Quia milites Confoederati, qui superiori mense coniurationem Leopoli instituerant, omnia rapinis implebant, ideo 4^a Martii praecipui Patres ex singulis domibus, quas Cracoviae habemus, conveniant ad aedem S. Barbarae et mutuo conferebant de modo, quo procedendum esset cum militibus praedictis in confessione, si forte ad eam accederent, ut videlicet uniformiter nostri in hoc negotio sese gererent. Sed quia omnis nostra cura hac in re parum valuisset, si vel Praelati vel alii Religiosi diversum modum secuti fuissent, ideo nostris suggerentibus et diligenter procurantibus, praedicti Praelati effecerunt, ut omnes Cracoviae sacerdotes, sive religiosi sive saeculares, in neganda absolutione, si ad confessionem venirent, uniformes essent, quamdiu in tali statu manerent praedicti milites et iniuste rapta non restituerent. Morem gesserunt Praelatis omnes confessarii Cracovienses optimo successu.

8.
Ne Confoederatis militibus, in tali statu manentibus,

absolutio dari possit, Praelati statuunt.

Laetissima toti Nostrae Societati 12^a Martii dies huius anni fuit ob canonizationem SS. Beatorum, inter quos duo nostri erant: nempe B. Isidori, B. P^{is} Nostri Ignatii Societatis Fundatoris, B. Francisci Xaverii, B. Philippi Nerei et B. Teresae, hac die Romae peractam per Gregorium XV Pontificem Maximum. Maximae etiam indulgentiae tunc concessae sunt crucibus, numismatibus, imaginibus, rosariis horum Sanctorum, imo et pro ipsis festis S. Patris et S. Francisci plenaria indulgentia perpetua concessa post erat. Huius optatissimae tantorum Sanctorum apotheosis, ob itinera tunc a variis militibus Austriam Moraviam et Bohemiam vastantibus infesta, nuncius nonnisi 19^a Aprilis sequentis

Canonizatio S. Patris Ignatii et S. Francisci Xaverii, cum aliis tribus.

¹⁾ Paulus Wołucki.

²⁾ Danielowicz.

³⁾ Joannes comes a Tenczyn.

⁴⁾ Gabriel comes a Tarnow.

Wielewicki IV.

venit. De variis hanc canonizationem et antecedentibus et consequentibus, quia suo tempore librum proditurum non dubitamus, hoc loco non attingimus.

Per totam Quadragesimam et potissimum per duas ultimas hebdomadas ingens more consueto apud S. Barbaram et Eucharistiae et Poenitentiae Sacramenta adeuntium multitudo. Bis etiam missio ad pagos vicinos instituta magno cum fructu.

Missio ad Eleaemosyna Martii. Mensis Martii pecuniaria eleaemosyna erat fl. 121. A D^o Bobrownicki fl. 80. A D^o Rab fl. 19. A D^a Pipanowa fl. 15. A D^o Montelupi fl. 10. A D^a Apollonia fl. 10. Ab aliis fl. 39. Res submissae computatae sunt fl. 79. A D^o Szydłowski tritici metretae 5. A D^o Formankowicz et a D^o Eremus mel, oliva, oriza, amigdala, crocum, piper, zinziber etc. A variis pro Paschate tortae et placentae 32, agnelli 16, vituli sex et alia minutiora.

Lustratio Nobilitatis Cracoviensis ad 4^{am} Aprilis Cracoviae loco consueto instituta fuit. Multi verebantur, ne ii milites, qui coniurationem in Februario inierant, aliquos novos motus darent, non deerant enim plurimi, qui eis faverent et contra Regem magis ac magis incitarent. Sed nonnullorum Regni Procerum dexteritate ad pacifica consilia animi, ad seditionem concitati, sunt deducti totusque ille Nobilium conventus quiete transactus et coniuratorum machinationes irritae erant.

9. Rudolphus Cortin ex carcere liberatus. Gabriel comes a Tarnow octava istius mensis Rudolphum Cortin, civem et Mercatorem Cracoviensem, iratus in carcerem arcensem abripere iusserat nullam fere ob iustam causam, unde magnus in civitate motus secutus erat. Adierat in hoc negotio Superior domus S. Barbarae Comitem et humiliter pro cive praedicto deprecans, tandem liberationem eius obtinuerat. Non parum obfuit apud Regem (cui statim totum significatum erat a civitate) hic adeo impetuosus procedendi modus cum civibus Comiti, cum Capitaneus Cracoviensis vix aliquod ius habeat in cives Cracovienses et si in aliquo delinquant, per civilem, non per arcensem magistratum puniri solent, exceptis certis criminalibus causis.

Adventus P^{is} Provincialis. Venit ex Russia Cracoviam R. P. Joannes Argentus Provincialis cum suis sociis 13^a huius mensis.

Annae Modliszewska communicationem meritorum Societatis, Roma missam, detulit Superior domus S. Barbarae 14^a istius mensis, quam illa ea qua par est animi gratitudine accepit.

Novus Provincialis Poloniae P. Georgius Tyszkiewicz. P. Joannes Argentus ex voluntate Admodum Rdi P^{is} Nri Generalis novum Provinciale Poloniae declaravit R. P. Georgium Tyszkiewicz in domestica exhortatione eique patentes litteras officii praedicti in manus dedit, 15^a istius mensis. In gubernatione vero Residentiae S. Petri Pⁱ Tyszkiewicz tunc successerat P. Nicolaus Lancicius.

Mors P. Alberti Wroniawski. Eadem die mortuus est in domo S. Stephani P. Albertus Wroniawski, qui Philosophicis ac Theologicis studiis, in quibus singulariter profecerat, expe-

ditis, dum tertium collectionis annum peragit et summae expectationis in Societate esset, ex hac vita discessit. Vide de eo historiam Domus Probationis. niawski.

Discessit Cracovia P. Joannes Argentus Varsaviam Regi valedicturus et inde per Maiorem Poloniam in Silesiam et Bohemiam ac demum in Austriam (eius enim Provinciae ab Admodum R. P. Nro Generali Visitator constitutus erat) 20^a huius mensis abiit. Discedit P. Joannes Argentus in Austriam

R. P. Provincialis novus ante congregationem provincialem, Julio sequenti Cracoviae futuram, cupiens visitationem duorum Collegiorum, Sendomiriensis et Lublinensis, expedire, 24^a istius mensis Cracovia ad praedicta Collegia discessit. Eadem die domi nostrae facta erat reconciliatio inter Comitem Gabrielem a Tarnow Capitaneum Cracoviensem ad D^{um} Witkowski Magnum Oeconomum arcensem. et P. Provincialis ad 2 Collegia.

Adiit Praepositus Domus S. Barbarae cum P. Petro Kamocki Proconsules Cracovienses in Praetorio congregatos 26^a huius mensis, duo ab illis petens, ut et inscriptionem horti, nobis a D^a Catharina Zurkiewiczowa 8^a Januarii ad acta Casimiriensia factam et aliam inscriptionem duarum lapidearum, a M^{ca} D^a Sophia Czeska, anno Dni 1621, 11^a Octobris ad praedicta similiter acta praestitam, pro orphanellis puellis, ad acta sua Consularia transportare paterentur. Annuit utrique postulationi maior pars Proconsulum. Et quidem in inscriptione D^{ae} Czeska statuerat, ut provisores harum puellarum a Superiore Domus S. Barbarae et Congregatione Misericordiae civium assignarentur, qui eas per matronas pias regerent, Patribus Societatis ad spiritualem directionem praedictarum puellarum attententibus. Sed haec omnia postea immutata sunt, ut suis locis patebit. 10. Impetratur transactio ad acta Consularia inscriptionis horti et duarum domorum D^{ae} Czeska. Prima designata, D^{ae} Czeska immutata. Sepultura D^{ae} Szerbicowae.

Ultima huius mensis sepulta in nostro templo est nobilis D^a Anna Szerbicowa, rarae pietatis vidua, quae inter caetera curam familiae ac educationis liberorum non mediocrem gerens, singulis diebus septenas horas orationi, meditationi, piarum rerum lectioni dare erat solita et nostrae Societatis semper erat amatissima ac observatissima. Sepulta est ante maius altare, inter nostrorum et Palatinae Cracoviensis Barzinae sepulchra. Vixit annis 30.

Mensis Aprilis eleaemosyna pecuniaria erat fl. 533. A Virgine Anna Modliszewska aurei Hungarici 100, qui tunc faciebant 400os florenos. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A P. Joanne Argento descendete fl. 50. Ex legato Di Sardei fl. 10. A quodam Benefactore fl. 15. A variis aliis fl. 33. Res submissae constiterunt fl. 13. A D^a Castellana Voinicensi¹⁾ vas butyri et ab aliis varia alia minutiora.

Aprilis Eleaemosyna.

Crucifixus ex medio templo super altare ponitur. Subsellium novum cum Confessionali.

Pauperes alit Congregatio Misericordiae.

Crux magna cum Crucifixo in medio templo ab initio possessi templi defossa est sublata, eo quod aspectum maioris altaris tolleret et sepulchris, funeribus solennitatibusque non levi impedimento esset. Et Crucifixus supra summum altare est positus 12^a Maii. Sub idem tempus pro viris subsellium cum novo confessionali recenter depictum et ad parietem a porta cimeterii versus altare maius collocatum.

Ob famem ingentem, quae hoc anno multos affligebat, ingens concursus pauperum ex variis pagis concurrebat mendicantium; Sodalitas misericordiae videns hoc et compatiens tantae miseriae, constituerat singulis hebdomadis ad certum tempus 15 florenos exponere in panes praedictis egenis. Petierat eadem

¹⁾ Lubomierska.

Congregatio a Praeposito Domus S. Barbarae, ut huius pecuniae dispensator esse velit et pro ea emptos panes pauperibus dispensaret. Susceptum hoc erat a praedicto Domus Superiore et 16^a huius mensis datum initium distribuendi et panes et pultes, sed postea ob nonnullas difficultates intercedentes, ut id per aliquos alios Congregatio faceret, curatum est.

II.
Moritur D^s
Nicolaus
Pieniążek,
qui impe-
traverat
sepul-
chrum in
S. Barbara
et assigna-
verat lega-
tum quod-
dam.

Dum cu-
rant no-
stri eius
sepul-
turali,
citantur
ab Officiali
Craco-
viensi.

Malevolus
animus in
nos Offi-
cialis.

1um

2um

12.
Non atten-
tante Cau-
sam Acto-
re iudi-
cium non
fuit.

Mortuus est 18^a huius Generosus D^s Nicolaus Pieniążek, cuius mortis occasione nonnullas tricas subiimus in domo S. Barbarae, quas hic breviter perstringemus. Praedictus D^s Pieniążek miles, advertens se morbum superare non posse, nostros ad se instanter advocat, ter iisdem confitetur et praesentibus iis Sacramenta Eucharistiae et Extremae Unionis sumit. Quia vero a teneris annis, dum Olomutii apud nostros litteris daret operam, devotioni erga Sanctam Barbaram Martyrem assueverat, ideo obnixè a nostris petebat sepulturam in templo S. Barbarae et ius quoddam summae in praedio, Kłozow dicto, repositae ita nobis legaverat, ut 1200 fl. ille nobis reponeret, qui illud recipere vellet. Aberat domo Superior et nostri mentem Superioris explicantes, sepulturam pollicentur, gratum animum pro illo legato ostendentes et honesto funerali necessaria se procuraturos promittunt. Mortuo itaque illo (quia omnes propinqui ab eo discesserant et quia nihil pecuniae post mortem penes eum inventum) cadaver nostri vestiunt, feretro imponunt, pice post illito, et noctu ad templi S. Barbarae sacellum parvum honeste deducunt ibidemque tamdiu deponunt, quamdiu cognati ad sepulturam non convenerint. Haec nostri dum optimo animo faciunt, ecce tibi adfertur citatio 20^a huius mensis a Joanne Zerzyski, Vicario Generali ac Officiali Cracoviensi, ad Domus Praepositum, ad instantiam Jacobi Schabovici Sacristiani et Vicariorum nonnullorum ecclesiae Omnium Sanctorum (quia in domo ad parochiam praedictam spectante D^s Pieniążek mortuus erat) citantium ob corpus mortui in praeiudicium dictae ecclesiae sublatum et urgentium, ut restituatur ac ea reddantur, quae Parochiae dari in funeribus solent. Quia vero et funus nondum peractum erat et sine ulla monitione antecedenti citatio illo ipso die missa erat ante meridiem, quo terminus comparendi statim post prandium assignabatur, facile nostri adverterunt ex malevolo animo Dⁱ Officialis, hostilem animum a multis annis contra nos gerentis, profectum fuisse, quod et ex ipso Sanctorum Omnium templi Sacristiano palam constabat, qui coram nostris et aliis fassus erat, se ad nostros citandos ab Officiali fuisse adactum. Accepta ergo nostri citatione, duo curabant: 1um ut res ad iudicium Officialis ita nobis male affecti non deveniret, 2um ut si id non succederet, forum exciperetur et de gravamine protestatio fieret, quandoquidem haec causa non esset ex iis, ob quas Concilium Tridentinum Religiosos Ordinariis subiicit. Et iam huius exceptionis ac protestationis plenipotencia data erat Procuratori externo a Praeposito domus, sed Sacristianus praedictus, territus quorundam Praelatorum et Mfci Dⁱ Samuelis Targowski aliorumque minis, qui visa citatione malevolentiam Officialis contra nos mirabantur et nostris compatiebantur; postquam terminus prima vice ab ipsismet iudicibus dilatus fuisset ad 23^{am} huius mensis, non attentavit causam, invito Officiali, qui ad nos vexandos hoc iudicium constituisse videbatur.

Solvimus 200os fl. D^o Widerman Proconsuli 27^a huius mensis, quos 26^a superioris mensis mutuos accepramus, acceptamque ab eo recognitionem nostri debiti laceravimus.

Venit R. P. Provincialis Cracoviam ultima huius mensis et statim Visitationem Domus Probationis est aggressus.

Pecuniariae eleemosynae per mensem Maium accepimus fl. 160. A Palatina Kiioviensi¹⁾ fl. 64. A Palatino Cracoviensi²⁾ fl. 28. A Parocho Czerminensi fl. 20. A D^o Koryczinski fl. 10. Ab Abbatissa S. Andreae³⁾ alios 10. Ab aliis variis fl. 38. Res constiterunt fl. 16. A D^a Gawronska duae partes lardi. A D^a Pipanowa una pars cum sesquicoreto pisorum. A D^a Dobroszewska coretus pisorum. Ab aliis reliqua minutiora.

Quia ex variis nostrorum locis petitum erat a R. P. Provinciali, ut solennitatem canonizationis Beatorum Nostrorum, quae Cracoviae fieri debebat, ad tempus congregationis Provincialis differret, ideo 1^a Junii, facta ea de re consultatione, ob varias rationes eam differendam censuit, cum antea Superiores locorum monuisset, ut antequam ad Provinciale congregationem venirent, in suis domiciliis praedictam festivitatem more competenti expedirent.

Sepultus in templo S. Barbarae, 6^a huius mensis, D^s Nicolaus Pieniążek, satisfeceruntque nostri plenissime susceptae conditioni, datis 200^{is} florenis in funeris eius apparatus, et honestissimam sepulturam procurarunt; sed legatum eius non nisi dimidiatum ad nos pervenit idque sequenti anno primum in Aprilio quo dati erant fl. 600ⁱ et erat multis intricatum difficultatibus. Datum praeclarum nostris documentum non se immiscendi legatis cum similibus conditionibus, nisi velint et damna et multorum odia subire.

Gregorius XV^s Pontifex Maximus et pro ultima Julii, qua festum S. P^{is} Ignatii colimus, et pro 2^a Decembris, quae dies est S. Francisco Xav^o rio dicata, concessit perpetuam plenariam indulgentiam 8^a istius mensis.

Mortuus est post horam quintam pomeridianam P. Simon Wysocki, 12^a huius mensis, vir ob varios pro animarum salute susceptos labores et in hoc Regno et alibi sempiterna memoria dignissimus. Natus est in ea Pocuciae parte, quae circa Rohatinum sita est, in pago Kurzany dicto, nobilibus parentibus et qui maximis familiis Zolkieviorum et aliorum cognatione erant coniuncti, circa annum Dni 1542. Cum annos pubertatis superasset ac tam humanioribus litteris quam etiam Philosophia eo modo, quo illud tempus ferebat, Leopoli et Cracoviae in Academia perpolitus fuisset, a cognatis ad vitam saecularem eamque militarem (erat enim egregio corporis robore praeditus) invitabatur. Quia vero ex pia matris educatione varios pietatis igniculos conceperat, totus erat in eo, ut statum aliquem religiosum, ex iis quos in regno Poloniae noverat, nam de Societate nihil ante sciverat, ingrederetur. Itaque 22^m aetatis annum agens, ut cognatis omnem spem vitae saecularis praescinderet, minores sacros ordines ac etiam ex maioribus subdiaconatum et diaconatum suscipit, Petrum Skargam tum Canonicum et Concionatorem Leopoliensem sibi pridem cognitum adit, ad pedes

Solutio
Debiti D^o
Wider-
man.
Adventus
R. P. Pro-
vincialis.
Eleaemo-
syna Maii.

Sepultura
in nostro
templo Dⁱ
Nicolai
Pieniążek.

Perpetua
Indulgentia pro
festis S. Pa-
tris et S.
Francisci.
13.

P. Simonis
Wysocki
Patria et
Parentes.

Studia ex-
tra Socie-
tatem.

Concludit
de Religio-
ne ingre-
dienda.
Quamnam
deligere
debet,
a Petro
Scarga pe-

¹⁾ Zamoyska.

²⁾ Joannes comes a Tenczyn.

³⁾ Anna Szypowska.

tit consilium. eius accidens et ita ab eo designandae sibi religionis, quam ingrederetur, consilium petit, ut ab eius nutu in tam gravi negotio pendere se velle efficaciter significaret. Petrus Skarga, qui iam perspectam Societatem nostram habebat, non ita multo ante ab Hosio Cardinali Brausbergam inductam et de suo in eam ingressu iam concluderat, delectatus singulari iuvenis desiderio, ita eum expedit, ut diem illi Sacrae Confessionis Communioneque praefigeret certum, qua peracta in eaque re tanti momenti diligenter Deo commendata, se primum de Religione, quam esset ingressurus, daturum consilium pollicetur. Acquiescens libenter Simon Wysocki dictis, die assignato ad Petrum Skargam venit, coram eo confitetur ac Sacris operanti inserviens, ex eiusdem manibus SS^{mam} Eucharistiam suscipit. Post in cubiculum suum deducto Simone Wysocki, Petrus Skarga significat ei se etiam Religiosum statum eumque Societatis Jesu initurum et Romam eam ob causam brevi discessurum. Itaque ut eundem vitae statum amplectatur etiam atque etiam se suadere, imo ut Romani itineris comes sibi esse velit rogare. Vocationem hanc tanquam a Deo missam accipit Simon Wysocki et brevi ad iter se comparans, anno Dni 1568 in Septembri, eo videlicet anno, quo B. Stanislaus Kostka ex hac mortali vita ad illam coelestem commigraverat, cum Petro Skarga Romam venit et uterque a Francisco Borgia, tertio Societatis Jesu Praeposito Generali, ad Societatem admittitur ac tyrocinium Societatis ad S. Andreae aedem peragit. Peracto tyrocinio Simon Wysocki post nonnulla studia rhetorica et quaestiones ad res conscientiae pertinentes auditas (nam Theologiae scholasticae multos post annos triennio Vilnae dedit operam) Romae sacerdos factus est in eiusque primitiis Cardinalis Hosius, qui tunc Romae erat, convivium apparat maxima sua consolatione. Mittitur deinde in Poloniam et statim concionibus habendis confessionibusque excipiendis, ad quae duo natus videbatur, applicatus est, et conciones eius non verborum lenociniis, sed spiritu et fervore plenissimae, maximos animorum motus efficiebant. Sub illud tempus haeresis Lutherana Calvinianaque cum Anabaptistica triumphabat per totum Regnum Poloniae et Magnum Ducatum Lithuaniae, variis editis libris et potissimum Catechismis, quibus haeretici omnia replebant. Quod advertens Petrus Canisius, Societatis Nrae singulare ornamentum, duplicem Catechismum, Maiorem ac Minorem, haeticis oppositum, optimo consilio ediderat. Utroque hoc Catechismo acquisito, Simon Wysocki catechisticas conciones in D. Mariae Magdalenae templo parochiali Posnaniensi per nonnullos annos instituit, maximo hominum concursu et fructu. Ita tamen contra haeticos agebat, ut simul Catholicorum non esset immemor, eos partim in piis moribus partim in misericordiae operibus tam internis quam externis exercendo. Conquisitis enim variis eleemosynis novum xenodochium pro iis, qui morbis vix sanari solitis affliguntur, extrui cum templo et certis foundationibus curavit, quod ad hoc usque tempus Lazaretum Posnaniae vocatur¹⁾. Simile quod multo post, licet cum ma-

¹⁾ Lazaretum hoc Posnaniae 1572 fundatum est, iuxta Manuscriptum, quod supra commemoravimus: »Annales Collegii Posnaniensis« fol. 4. — de P. Wysocki autem nulla est mentio facta. Nihilominus P. Wielewicki, qui Posnaniae tres annos consumpsit, testis esse potest fidelis.

iori sumptu et Vilnae ad S. Stephanum, cuius templum opere latericio eius opera extractum, et Lublini in suburbio sub arce fecerat.

Circa illa tempora Catharina, Regina Sveciae, Sigismundi III Poloniae Regis mater, a Gregorio XIII Pontifice Maximo, ut nostri aliquot penes eam in Sveciae regno, toto haeresi infecto, manere possent, impetraverat ad eamque missi erant P. Stanislaus Warszawicki (sic) et P. Simon Wysocki. Utrumque Anna, Regina Poloniae, soror germana Catharinae Reginae Sveciae, antequam iter Sveticum aggrederentur, ad se Varsaviam evocat, utrumque concionantem cum incredibili animi voluptate audit ac plurimis commendationibus per litteras datis, sorori in Sveciam remittit. Octo annis integris in Svecia morabatur P. Wysocki, concionibus ac Poenitentiae Eucharistiaeque administratione vacans, sed non mediocriter affligebatur, advertens suam industriam, aula Reginae circumsepta, ad reliquos regni Sveciae Proceres, imo et ad ipsum vulgus in haeresi obstinatissimum, non posse excurrere. Pseudoepiscopi enim haeretici eam in rem maxime erant intenti, ne ulli prater eos, qui in aula Reginae erant, cum nostris aliquod negocium intercederet. Id tamen quod poterat simul cum P. Stanislao Warszawicki diligenter curabat, ut Princeps Sveciae (qui postea Rex erat Poloniae) et eius soror catholicam religionem edocti, ex animo adamarent. Et quidem Princeps in religione catholica semper erat constantissimus. Ipsa etiam soror eius primam confessionem Patri Wysocki fecerat, ab eoque, conscia Regina, Sanctissimam Eucharistiam perceperat. Utinam vero post mortem matris animum non mutasset ac in haeresim, regi parenti placere forte volens, non incidisset.

Memorable quid circa illa tempora inter praedictum Principem Sveciae et nostros contigerat. Indixerat Rex Joannes regni comitia, Principe Sigismundo 12um aetatis annum agente. Et dum cum proceribus haereticis haeticam in templo audiret concionem, per Marsalcum vocat Principem, ut ad se veniret, haeticam concionem auditurus. Invenit Marsalcus Principem apud Reginam Matrem (toto enim fere septennio coram illa, in lecto decumbente, conciones et Sacra fiebant) concionem P^{is} Wysocki tunc audientem. Quia vero eo adveniente, conciciens a Rege in aliquo negotio missum, in concione P. Wysocki substiterat, postquam demisse coram Regina et postea coram Principe sese inclinasset, Regis voluntatem, ut Princeps ad eum in templum statim veniat, significat. Ad eam rem inopinatam, dum et Regina et Princeps sileret, P. Wysocki e loco superiori ita Marsalcum alloquitur: »Mfca D. V. suo munere optime iam est perfuncta ideoque poterit abire«. Post haec verba Marsalcus, iterum sese Reginae ac Principi inclinans, discessit. Princeps post eius discessum perplexus, quid faceret, cum nec a matre nec ab aliis quidquam diceretur, veritus iram parentis Regis proripit se e loco et Marsalcum sequitur. Tunc P. Wysocki in ea re non cohibitum a Regina Principem advertens, graviter Reginam coram tota aula e loco superiori corripit, illis verbis Jacobi Patriarchae in medium productis: Fera pessima devoravit filium meum. Tandem et illud adiecit: Bestias pro catulis extrema quaeque pati solere, homines vero Christianos prolem suam sempiterno exitio tam facile exponere, maxima admiratione esse dignissimum etc. Excepit hanc correptionem Regina pientissima magna cum animi demis-

15.

Cum P. Stanislaus Warszawicki in Sveciam mittitur.

Per 8 annos in Svecia in aula Reginae laborat.

Regis filium et filiam in Catholica fide conservat.

16.

In Comitibus Regni Svetici, dum Rex filium ad concionem haeticam vocat et euntem Regina non impedit,

P. Wysocki graviter Reginam publice reprehendit, non prohibentem Principem, ne concioni haeticae adesat.

Patienter
Regina
fert corre-
ptionem.

sione, licet in hoc negotio omnino innocens. Multas enim rationes habebat, ob quas filium, ne parentem tunc adiret, prohibere noluit. Videns ergo gementem Reginam P. Wysocki, eam post concionem adit et an sibi irasceretur quaerit. Deus avertat — respondit illa — ut sacerdoti, verbo Divino me pascenti, irascar. Defleo peccata et imperfectiones meas.

17.

Non per-
mittunt
nostri, ut
Princeps
more soli-
to Sacro
inserviret
etc. ut ex-
osam ha-
beret hae-
resim.

Sequenti die cum Princeps more solito Sacrificio Missae coram matre Regina inservire voluisset, eum nostri et ab inserviendo Sacro et ab osculo crucis, evangelii, patenae, quod semper Reginae, filio eius ac filiae porrigi solebat, ad aliquod tempus prohibuerunt, ut eam cum haereticis conversationem, quae ad haeresim instillandam dirigitur, illi exosam facerent. Intellexerat Gregorius XIII Pontifex Maximus de isto nostrorum, licet nonnihil ferventiori, cum Principe modo procedendi et eum vehementer probavit, quia praeclare advertibat, quantum iuveni Principi expediat minima etiam cavere, quae ad haeresim vel inducunt vel inducere possunt.

Probavit
id Grego-
rius XIII.
Post redi-
tum ex
Svecia dat
operam P.

Wysocki
Theolo-
giae.
Variis de-
inde Socie-
tatis oc-
cupatur.

Succedente deinde in locum Pris Wysocki P. Simone Niconio in Svetica missione, iussus est P. Wysocki Theologiae scholasticae Vilnae dare operam, ut videlicet talentum concionis in eo magis perficeretur, atque per triennium in eo studio occupabatur. Sed et tum et finito triennio, missionibus, concionibus, excipiendis confessionibus pauperum, studiosorum Sodalitatis Misericordiae et hospitalium cura per multos annos occupabatur ac Pater Pauperum communiter appellabatur. Idem Lublini, Calissii, Cracoviae factitabat et 50 annis sui sacerdotii munus concionatoris magna cum satisfactione et maiori cum fructu peragebat. Romam etiam ex Polonia missus, in Poenitentiaria manens, administrando Poenitentiae Sacramento operam dabat, unde cum Cardinali Radivilo redierat.

18.

Multos li-
bros Spiri-
tuales po-
lonico
idiomate
vertit

1us, 2us,
3us, 4us,
5us, 6us,
7us, 8us,
9us, 10us,
11us, 12us,
13us, 14us,

15us,
16us,
17us, 18us,
19us, 20us,
21us,
22us, 23us,
Tabulas

Multum etiam profuit multis libris spiritualibus in polonicum idioma conversis, quibus totum Regnum et praecipua Regni monasteria replevit, quorum multi numerantur: 1us Hieronymi Plati de bono Status Religiosi seu Dobra Stanu Zakonnego. 2us Domitii Plati de Passione Christi, quem librum Morze Czerwone vocavit. 3us Pinelli de Perfectione religiosa. 4us Eiusdem Pinelli de Eucharistia, quem vocavit Monstrantia nowa. 5us Pis Arias de Imitatione Bmae Virginis. 6us Pis Alvarez de vita religiose instituenda. 7us Vita S. Pis Nri Ignatii ultimo edita. 8us Vita B. Aloisii Gonzagae. 9us Vita S. Catharinae Senensis. 10us De sex Martyribus Japoniis. 11us Duorum annorum historia Chinensis. 12us Vita S. memoriae Catherinae Vapowska. 13us Speculum magnum exemplorum Pis Gregorii Maioris, quod prima vice in 4-o erat editum, postea altera vice adiunctis Pis Antonii Daurobii historici Catechismi exemplis prodiit in folio. 14us Meditationes in Evangelia Dominicarum et festorum dierum ac aliarum materialium Pis Busaei, cuius librum polonice Nowy rai duszny vocavit. 15us Thesaurus Spiritualis, quem vocavit Skarbnica. 16us Portam coelestem, cui Fortka niebioska titulum dedit. 17us Palma Virginum. 18us De statu viduali. 19us Excitatorium. 20us Hortulus Spiritualis cum 30 doctrinis et 12 privilegiis piorum hominum. 21us Methodus confitendi pro his qui frequenter Poenitentiae Sacramentum usurpant. 22us Speculum hominis Christiani Ludovici Granatensis. 23us Concilio de purgatorio in funere Ducis Slucensis. Edidit insuper varias tabulas po-

lonicas, ut Speculum Religiosum, Puncta Passionis Dominicæ, Alphabetum spirituale, Doctrinam de aqua benedicta.

Biennio ante mortem gravissimis calculi et stranguriæ doloribus afflictus (in quibus patientissimus manens nihil de confessionum excipiendarum labore remittebat) mortem imminentem expectans, duo a Deo petebat, quæ et impetrasse videtur: 1^m ne moreretur nisi post B. Patris canonizationem, 2^m ne ante mortem longo tempore in lecto decubens molestiam variis exhiberet. Nam et solos 5 dies in lecto ante mortem decubuit et post nuncium certum allatum de apotheosi Sⁱ P^{is} Nri mortuus est, omnibus Sacramentis munitus, anno ætatis 79, Societatis 55, ex quibus 51 Sacerdos erat, Professus 3 votorum anno 1571 in Martio Romæ factus. In eius sepultura admirabilis variorum comploratio et magnum certamen ex eius cadavere, floribus more patrio consperso, aliquem flosculum tollendi, ob quod per mediam fere horam, ne in sepulchrum inferri possit, mora toleranda erat, manifeste ostendebat, quantum sui apud omnes desiderium reliquerit.

Venit R. P. Provincialis ex domo Probationis et ex residentia S. Petri ad domum S. Barbaræ 14^a Junii, statimque visitationem domus est aggressus.

Accepit eadem die D^s Jacobus Zelecki depositum, quod apud S. Barbaram ante duos menses servaverat.

Eadem præterea die Joannes Drugeth Comes de Homonna, præmissis litteris petierat a Superiore domus S. Barbaræ, ut apud S. Petrum hospitium habere posset. Satisfactum est eius postulationi et postquam venisset, R. P. Provincialis cum Praeposito domus ac deinde varii nostri eum inviserunt. Debitum 100 florenorum, quos parenti eius, anno 1620, 26^a Januarii, domus Professæ mutuos dederat, tunc ab aulae eius Praefecto repetebamus, sed quia ostendebat, in magnis dominum suum esse iam angustiis, in aliud tempus solutio est reiecta, nempe in finem Januarii sequentis anni, ut suo loco patebit.

Martinus Szyskowski, Episcopus Cracoviensis, postquam intellexisset de apotheosi S. P^{is} Ignatii Romæ peracta, per totam suam Dioecesim solennem processionem pro festo S. P^{is} libentissime concessit, 20^a huius mensis. Vix tamen apud aliquos hæc concessio executioni est mandata.

Varios nostri invitarunt ad solennitatem B. P^{is} Nⁱ Ignatii et B. Francisci Xaverii, 22^a istius mensis, quæ pro 9^a et 10^a Julii sequentis erat indicta. Et quidem a Praelatis, a Religiosis, ab Academicis petiit, ut processionem cum vexillo S. P^{is} futuram a templo S. Barbaræ ad S. Petrum suis processionibus iuvare vellent. A Proconsulibus etiam, ut eam solennitatem externo ornatu ac iis, quæ triumphum referre solent, exornare non gravarentur, postulatum. Polliciti sunt omnes omnem suam in hac re operam, sed postea, ut sequenti mense videbimus, pauci admodum pollicitis satisfecerunt.

Mortuum P. Simonem Wysocki secutus est, 23^a huius mensis hora 5^a pomeridiana, P. Sebastianus Lamchius, Maior Polonus, Posnaniae natus. Ex annis 45 quibus vixit, 24 in Societate consumpsit. Studuit in Societate Rhetoricæ anno medio, Philosophiæ annis tribus, Casibus annis duobus. Docuit in Grammatica anno 1. Concionatus in variis locis annis 6. Ministri officium gessit annis

insuper
Polonicas.

Duo ante
mortem a
Deo impe-
trat:

1um, 2um.

19.

Anni æta-
tis, Socie-
tatis, Pro-
fessionis.
Eius se-
pultura.

Visitatio
domus
per R. P.
Provincia-
lem.

Deposi-
tum Do
Zelecki
redditur.
Joannes
Drugeth
Comes de
Homonna
Cracovia
venit.

20.

Processio
solennis
pro festo
S. P^{is} in-
dicitur ab
Episcopo.
Invitantur
varii pro
solennita-
te canoni-
cationis.

P. Seba-
stiani
Lamchii
munia in
Societate
peracta

tribus. In operarii munere et maxime in confessionibus excipiendis singularis et assiduus maximeque ob mansuetudinem et externis et domesticis charus. et mors. Coadiutor formatus spiritualis anno Dni 1611, 29^a Maii. Maligna febris, quae eum 17 diebus afflixit, extinctus est, postquam omnibus consuetis Sacramentis munitus fuisset et sepultus in communi nostrum sepulchro sequenti die post prandium.

21. Eadem 23^a Junii post subselliorum muliebrium duos ordines, quadrata figura constitutos, qui ducentis fere florenis constiterant, post fornicem supra maius altare, ruinam minantem, reparatum, confessionalia quatuor a cathedra concionatoria ad parietem versus coemeterium B^{mae} Virginis collocata sunt, in quae sunt expensi floreni 150. Sub idem etiam tempus et altare SS. Martyrum Xisti, Valentini et Cristinae Martyrum ad parietem versus sacristiam et aliud e regione B. Barbarae ac Beati Stanislai erectum, utrumque cum pictura constitit fere 400^{is} florenis.

Festum B. Aloisii translatum. Quia de B. Aloisio Sacrum et Officium hoc anno erat a Pontifice Maximo concessum, ideo solennitas eius, ut annotat in sua templi historia P. Petrus Kamocki et alii, in 25^{am}, quae in diem Dominicam inciderat, erat translatum, hac prima vice.

Renovatio Votorum. Instituta Renovatio votorum domi nostrae 26^a huius, praemissis iis, quae praemitti solent, celebrante in sacello domestico R. P. Provinciali et prandio exceptis multis nostris a S. Petro et a S. Stephano.

Concessio extruendi sacelli ad templum nostrum D^o Pipano impedita. Eadem die Excellentissimo D^o. Georgio Pipano petenti, ut loco sepulchri suorum maiorum, templo S. Barbarae contigui, sacellum in honorem B. Francisci Xaverii erigere posset, ita ut ex templo nostro ad illud ingressus pateat, concessit libenter R. P. Provincialis. Sed hunc eius conatum impeditit post R. D. Christophorus Trencinski Archipresbyter, praetendens nescio quod praeiudicium coemeterii parochialis templi B^{mae} Virginis.

Festum SS. Petri et Pauli Apostolorum. Festum SS. Petri et Pauli Apostolorum non iam apud S. Petrum, ut superioribus annis, sed domi celebravimus, ob separatam Residentiam S. Petri et iam n n dependentem a S. Barbarae domo. Nostri tamen ibidem manentes solenniter praedictum festum peregerunt.

22. Hoc mense confirmatus rumor de nece illata imperatori Turcico Caedes Turci Osmanio a suis, quod novum prorsus erat in imperio illo, licet tyrannico.

23. Et per Junium et per sequentem Julium insignes eleemosynas occasione Congregationis Provincialis, quae instabat, quaeque in Julio peracta est, habuimus submissas. Et quidem in Junio eleemosyna pecuniaria erat florenorum fere 700. Nempe a Capitaneo Cracoviensi fl. 240; a D^o Wisenberg flor. 200; a Confraternitate Misericordiae flor. 100; a D^o Abrahamo Ronenberg flor. 20, ab Abbate Tinecensi flor. 38; a D^o Borek fl. 13; a D^o Vexillifero¹⁾ fl. 11. A Sacristiano B^{mae} Virginis²⁾ fl. 10. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 42. A Vir-

¹⁾ Mfcus Dnus Chelmski.

²⁾ R. D. Simon.

gine Szydłowska fl. 10. Ab aliis variis fl. 38. Res datae aestimatae sunt fl. 165. Nempe ab Episcopo Chelmensi¹⁾ avenae 29 metretae, lardum, casei. A Capitulo Cracoviensi (qui ante tritici, avenae, hordei, siliginis miserat tantum, quantum fere pro Congregatione sufficeret, omnium enim erant fere 300 coreti) piper, crocum, uvae passae et alia. A Castellana Osviecimiensi²⁾ ligna, butyrum, casei. A D^a Dobroszowska hordei metretae 4, pisorum coreti duo et ab aliis esculenta ac poculenta varia minutiora.

Ipsa 1^a Julii Venerabile Capitulum Cracoviense misit ad S. Barbaram, significans se sine Episcopo processionaliter nostrae solennitati canonizationis S. P^{is} interesse non posse. Circa idem tempus Academici, quia intellexerant, nostros sub tempus Congregationis disputationes et philosophicas et theologicas habituros, sententiam mutaverunt et hanc causam praetendentes, promissis stare noluerunt. Iam Religiosi Mendicantes, qui inter se Philadelphiam (ut vocant) Cracoviae conservant, sive vero sive ficto metu iniecto, ne eorum praecedentiae aliquid obesset, si nostri in processione eos sequerentur, significarunt R. P. Provinciali, se aliter processioni interesse non posse nisi scripto caveret, nullum praeiudicium eorum ut vocant Praecedentiae futurum. Respondit R. P. Provincialis se bona fide profiteri, ea in processione, quae nobis extraordinaria est, non se vel intendere vel intendisse aliquam praecedentiam, sed solam devotionem, scriptum tamen ea de re nullum se velle dare, quia eius nullam necessitatem videret et ob varia alia, quae circa scriptum eius postea fieri possent. Et ita etiam hi Religiosi id quod promiserant non servarunt. Fama erat Academicos odio nostri haec omnia effecisse.

Mortuus est 6^a huius mensis Varsaviae P. Michael Becanus, per multos annos Regis Sigismundi III confessorius, vir pientissimus, prudentissimus, modestissimus. Venerat ex Germania in hanc Provinciam, cum fuisset Societatem ingressus Treviris 20^a Novembris anno 1570 et studuisset Rhetoricae Herbipoli et Philosophiae ac Theologiae Moguntiae. Gessit curam convictorum annis 14, humaniores litteras legit per aliquot annos. Confessarii, concionatoris, Ministri, Praefecti Studiorum munus cum laude gessit. Erat promotus in Germania artium liberalium Magister. Plura de eo vide in Domus Professae Varsaviensis historia.

Convenerant omnes ad Congregationem spectantes, 8^a istius mensis et cum iis deliberatio erat instituta, an P. Joannes Liesiowski, qui Varsavia 5^a huius venerat huc in quibusdam negociis, habere debeat locum in Congregatione, nec ne. Et conclusum est affirmative, de voce activa tantum, non passiva.

23.
A solennitate nostra excusant sese Prae-lati, Academici

Religiosi mendicantes,

quibus R. P. Provincialis cautionem in scripto dare noluit.

P. Michaelis Becani vita et mores.

24.
De P. Joannis Liesiowski voce activa tantum in Congregatione.

¹⁾ Mathias Łubinski.

²⁾ Cristina de Gaiow Myszkowska.

Initium
Congrega-
tionis.
Eliguntur
secretari-
us, Sub-
stitutus et
illi substi-
tutus P.
Matthaeus
Bembus,
Deputati.
Litterae E-
piscopi Po-
snaniensis
ad Congre-
gationem.
Hospites
varii in
domo S.
Barbarae
prandio
excepti.

Datum initium Congregationi Provinciali 9^a huius mensis et postquam communi consensu decretum fuisset Congregationem esse legitimam, electus est secretarius P. Henricus Pichertus, secundo scrutinio et P. Jacobus Goleowski, eius adiutor, primo scrutinio. Electi post duo deputati ex primariis Patribus P. Sigismundus Obricius, secundo et P. Matthaeus Bembus, primo scrutinio. Dies demum eligendo Procuratori, qui electus est primo scrutinio P. Joannes Wielewicki, assignata plurium suffragiis 12 Julii et quarta ab ea inclusive, qua Congregatio est inchoata. Lectae etiam tunc temporis erant litterae Andreae Opalenski Episcopi Posnaniensis ad Congregationem, in quibus toti Societati et huic Provinciae gratulabatur de Sanctorum Nostrorum S. P^{is} Ignatii et S. Francisci canonizatione et ut eadem pro B. Stanislaeo Kostka diligentius a nostris curaretur, monebat. Quia vero hac die, pomeridiano tempore, imminere nostris solennis processio ob celebritatem canonizationis Sⁱ Patris a primis vesperis inchoandam, ideo multos hospites, qui ad eam convenierant, prandio excepimus, nempe Joannem Węzyk Episcopum Praemisliensem, Mathiam Lubinski Episcopum Chelmemsem, Thomam Oborski Episcopum Laodicensem, Stanislaum Lubinski Abbatem Tinecensem, Gabrielem Comitem a Tarnow Capitaneum Cracoviensem et nonnullos Consulares Cracovienses, nempe D^m Gregorium Klausnic, D^m Abrahamum Ronenberg, D^m Biderman.

25.
Processio
Nostro-
rum in so-
lennitate
Canoniza-
tionis.
Ad tem-
plum pa-
rochiale.
Deinde per
forum ad
templum
S. Petri.
Qui no-
stros co-
mitati.
Qui ante-
cesserunt.
Qui se no-
stris Reli-
quias por-
tantibus
adiunxe-
runt.
Durante
Processio-
ne pluvia
desiit.

Circa horam vesperarum prodierunt nostri omnes plusquam 150, Sacerdotes quidem cassulis et pluvialibus, ii vero qui Sacerdotes non erant superpelliceis ornati, ex candida cera faces praeferentes cum labaro ac triplici eleganter constructo reliquiario, S. P^{is} Nostri Ignatii, S. Francisci Xaverii et S. Philippi Nerei Sacras Reliquias continente et a templo S. Barbarae templum parochiale B^{mae} Virginis sunt ingressi, ubi tunc R. D. Jacobus Ostrowski Canonicus Cracoviensis ac Theologiae Doctor insignem in laudem Beatorum nostrorum habuit concionem. Ex templo post nostri parochiali exeuntes circumierunt forum, ad templum novum SS. Apostolorum Petri et Pauli perrexerunt, ingenti multitudine antecedente, comitante, subsequente. Comitatu proxime nostros tres Episcopi, pontificaliter ornati, duo Abbates et nonnulli Praelati cum Gabriele Comite a Tarnow Capitaneo Generali Cracoviensi ac plurima nobilitate, qui ad hunc actum convenerunt. Antecesserunt nos PP. Bernardini, qui soli ex Religiosis nostrum hunc actum cohonestarunt et saeculares Sacerdotes parochiae B^{mae} Virginis. Religiosi etiam S. Pauli primi Eremitae, qui in Rupella, ut vocant, loco caede S. Stanislai celeberrimo, monasterium habent, casulis induti, nostris duodecim sacras reliquias portantibus, sese adiunxerant, cum variis aliis Sacerdotibus. Et quidem antequam nostri egrederentur e templo S. Barbarae, mirum in modum pluvia nostros retardabat. Statim tamen ac Nostri sunt egressi labarumque S. Patris (quod P. Joannes Lesiewski, Principis Vladislai tunc Confessarius, ferebat) extulerunt, pluvia desiit ac plusquam duabus horis, quibus processio durabat, ob ingentem enim hominum multitudinem nostris saepius longiori tempore subsistendum erat, nihil penitus pluviae decidit. Circumierunt ergo nostri forum et usque ad templum novum SS. Apostolorum Petri et Pauli, inter alternantes bellorum tormentorum explosiones et tubas ac variis generis concentus, cum va-

26.
Inter varia
triumphi
signa.

riis in locis, tamen potissimum in tribus arcubus triumphalibus, magno artificio et sumptu excitatis, quorum duo erant in foro et tertius in ipso S. Petri templo, personantes processerant ac simul inter militaria vexilla tum civium, tum Capitanei Cracoviensis Gabrielis Comititis a Tarnow. Postquam ad templum SS. Apostolorum Petri et Pauli perventum, vesperae primae a Joanne Węzyk Episcopo Praemisliensi et sequenti die Summum Sacrum ac vesperae secundae ab eodem decantatae, maximo cum apparatu, quo etiam die triplex concio habita in laudem nostrorum Sanctorum et Societatis. Prima ab Andrea Łukomski Canonico et Praelato Cracoviensi Theologiae Doctore in Sacro Summo, secunda ab Ordinario PP. Franciscanorum concionatore, pomeridiano tempore. Post vesperas a R. P. Chrysostomo Ordinis Praedicatorum Theologiae Doctore. Compensaverat porro Dominus absentiam Religiosorum et aliorum, qui invitati non venerant, maxima in nostra processione hominum multitudine, quae amplissimum forum Cracoviense repleverat. Passim vero sacris Reliquiis appropinquantibus in foro ac plateis varii in genua procidebant ac Sanctos nostros profusis lachrymis invocantes, admirabilem devotionis sensum ostendebant. Compensaverant et Religiosi, qui processioni non intererant sed in templo S. Barbarae per totam octavam, mane quidem Sacra cantata cum concione, a prandiis similiter cantatas vesperas adiuncta concione peragentes et maxima encomia Sanctorum nostrorum e loco superiori praedicantes. Multi ex nobilioribus et ex civibus vehementer erant commoti, quod a praedicta nostra processione abfuerint, multi etiam ex Religiosis se esse graviter deceptos passim fatebantur et a nostris veniam petebant. Per totam praeterea octavam, primis duabus noctis horis, ignes triumphales ac artificiales explosiones. tubae ac multiplices musicorum concentus in foro Cracoviensi et in arcubus erectis exhibebantur; quorum primus erat a domo Professa exstructus, e regione templi B^{mae} Virginis, penes aulam Marchionis de Myrow Myskowski; secundus in initio plateae versus aedem S. Stephani a domo Probationis collocatus; tertius in Sancto Petro, nomine Collegii nostri iam designati, positus. Et quidem nocturnas explosiones ac ignes artificiales conatus fuerat apud Proconsulem impedire Georgius Dux Zharascensis Castellanus Cracoviensis, sed ea re cognita Gabriel Comes a Tarnow Capitaneas Cracoviensis ad Proconsulem misit, significans ipsius Serenissimi eam esse voluntatem, ut huiusmodi explosiones tempore huius solennitatis durarent. Adiecit praeterea suum satellitium, ut explodentibus praesidio esset. Idem Comes eadem decima huius mensis omnes nostros, qui ad Congregationem venerant, praeter domesticos, solenni prandio excepit in Collegio S. Petri. Non defuit tamen etiam eadem die solennitas in templo S. Barbarae, R^{ndo} Do Erasmo Kretkowski, Canonico, Sacrum et vesperas cantante et duobus nostris de laudibus SS. Canonizatorum nostrorum concionantibus. Sequenti die venit cum suis Canonicis Regularibus Praepositus Corporis Christi ad templum S. Barbarae et Sacrum cecinit de Sanctis nostris, de quibus etiam unus ex iisdem Canonicis concionatus est, qui postea cum uno socio prandio apud nos erat exceptus. Eadem die Thomas Oborski, Suffraganeus Cracoviensis, (qui durante Congregatione ter nostris prandium opiparum miserat) et prandio insigniter

Venit ad templum SS. Petri et Pauli, ubi 1^{ae} vesperae et sequenti die Sacrum tres Conciones 2^{ae} vesperae decantatae. Absentia Religiosorum compensatur et multitudine et devotione populi. Religiosi suam absentiam compensant. Per totam octavam qualis solennitas.

Explosiones impediens Dux Zharascensis, obsistit Comes a Tarnow.

27.

Idem Comes excepit nostros prandio. Solennitas in S. Barbara per octo dies a variis. Canonici Regulares solennita-

tem faciunt.

Suffraganeus Cracoviensis et prandio nos excipit et ad mensam nostris servit.

Eligitur Procurator Provinciae et eius substitutus. PP. Dominicani et PP. S. Marci solennitatem nostram expediunt. Disputationem Philosophicam nostrorum conantur impedire Academicici.

apparato nos excepit et ipsemet nostris mira cum alacritate in triclinio ad mensam servivit.

Electus est in Procuratorem Provinciae 12^a huius mensis P. Joannes Wielewicky secundo scrutinio et substitutus ei, si forte aliquod impedimentum intercesisset, P. Mathias Bembus. Hac etiam die dupliciter Religiosi in templo S. Barbarae solennitatem Beatorum nostrorum exornarunt: Patres nimirum Dominicani, qui processionaliter cum sua Sodalitate Rosarii ad nos venientes Sacrum cecinerunt et in eo unus ex illis concionatus est, quorum etiam aliquot cibum nobiscum sumpserunt, et Patres a S. Marco, qui etiam cum sua Sodalitate processionem ad nostrum templum instituerunt, vespas cecinerunt et iis finitis unus ex iis concionatus est.

Instituta est disputatio Philosophica a nostris, 13^a istius mensis, in aula seu in schola maiori aedium S. Petri, pomeridiano tempore, defendente Charissimo Paulo Moscicki egregie. Eam, quibus poterant modis, Academici conati sunt perturbare et impedire. Nam Religiosis, qui disputaturi erant, ut theses remitterent ac promissis non starent, persuaserunt (unus tamen persuaderi id sibi non est passus ex ordine S. Francisci et egregie disputavit) et ad initium disputationis submiserunt suos, qui nomine Rectoris sub poena excommunicationis omnes Academicos, qui intererant, evocarent protestationemque contra nostros facerent. Egressi aliqui timidiores ex Academicis reliquis permanentibus. Disputatio tamen more suo transacta et finita bono successu.

28.

Alii Religiosi solennitates in templo nostro faciunt S. Pauli Eremitae, Augustiani, Carmelitae, Bernardini, Franciscani, Finis Congregationi impositus. Solennis Processio in honorem S. Teresae

Eadem die Religiosi S. Pauli Primi Eremitae cecinerunt vespas unusque ex iis maxima cum Societatis commendatione de BB^{is} Nostris concionem fecit. Ipsum Priorem cum sex aliis coena excepimus. Iam Patres Augustiani 19^a istius mensis Sacra et concionem mane, pomeridiano vero tempore Patres Carmelitae Calceati, seu mitigati, vespas in nostro templo cecinerunt et iis finitis concionem in honorem SS^{orum} Nostrorum habuerunt. Sequenti die Patres Bernardini, cum sua numerosa sodalitate, in processione ad nostrum templum venerunt. Sacrum et vespas gravi cantu choralis, concionem pariter matutinam et pomeridianam magna cum hominum satisfactione expediverunt. Excepti sunt aliquot prandio. Patres Franciscani diem sabbati sibi delegerant, qui cum sua Compania in nostro templo Sacrum et vespas cecinerunt, insignem suam musicam adducentes duasque conciones mane ac tempore pomeridiano habuerunt. Aliquot nobiscum sunt pransi. Eadem die finis impositus Congregationi nostrae Provinciali, cum qua accelerandum erat, ob multas domos peste infectas et licet clausas in ipsa civitate. Tractati sumus prandio a Generoso Dno Szydlowski. Hac ipsa die pomeridiano tempore Patres Carmelitae Discalceati suam instituerunt processionem cum imagine S. Teresae ab aede B^{mae} Virginis Patrum Carmelitarum Mitigatorum ad templum S. Michaelis, quod erat

recens exstructum. Ut totus clerus in hac processione esset, iniunxerat Episcopus sub excommunicatione, veritus forsan, ne idem facerent Patribus Carmelitis Religiosi, quod nobis fecerant. Intererat et tota Academia. Praelati tamen et Canonici Arcenses processionaliter non interfuerant, sicut et nostrae processioni non intererant. Ibat autem processio circa forum, tum per eos arcus triumphales, qui a nostris in foro exstructi per octo dies durabant, tum per alios, quos adiderant Patres Discalceati. Locus Patrum Discalceatorum in hac processione erat inter Carmelitas calceatos, quibus immixti bini ac bini procedebant. Varii concentus, tubarum sonitus, explosiones, ignes artificiales, durante processione continuabantur. Commune iudicium peritorum erat, nostram processionem, ante octiduum factam, gravitate ac devotione hanc superasse, quidquid Jacobus Naiman in suo contra nos libello famoso, de quo suo loco dicemus, effutierit etc.

Peracta in templo novo SS. Apostolorum Petri et Pauli 17^a huius mensis disputatio Theologica, defendente P. Gaspare Druzbecki et oppugnantibus P. Jacobo Golemowski, P. Francisco Phenicio et P. Paulo Moscicki, ob metum enim Academicorum nullus externus disputare voluit. Omnes enim Religiosos obibant Academici, tum minis tum blanditiis persuadentes, ne ad disputationem nostram venirent et theses iam acceptas remitterent, quod et fecerunt. Idem Academici iniquo animo hanc disputationem ferentes, submissi a suo Rectore, sub tempus disputationis templum ingressi, contra eam protestationem fecerunt et suos studiosos inde evocare tentarunt, praesentibus Joanne Wezyk Episcopo Praemisliensi, Thoma Oborski Suffraganeo Cracoviensi multisque aliis Praelatis ac simul Gabriele Comite a Tarnow, cum multa nobilitate. Circa finem etiam disputationis Joannes Zerzyski Officialis, hostis noster, miserat Notarium Publicum inhibens disputationem, cupiens hac ratione suum venenatum contra nos animum exercere. Sed sicut impudicitiam Academicorum in templo protestantium exhorruerant, qui aderant et nonnulli (inter quos praecipuus erat Suffraganeus praedictus Cracoviensis) gravissime reprehenderant ac reiecerant, ita et inhibitionem Officialis circa finem factam irriserunt. Omnibus possibilibus modis tentabant Academici tam Philosophicam quam Theologicam nostrorum disputationem impedire, iam protestatione iam eorum qui disputaturi erant abductione, iam thesium impressarum partim exustione, partim earum, quae affixae erant, laceratione et luto iniecto commaculatione. Peractae tamen modo debito disputationes praedictae, sicuti retulimus. In omnibus autem his, quae vel solennitatem vel disputationes nostras attingebant, summum se nostri Ordinis defensorem Comes

cum toto clero et Academia.

Locus Patrum discalceatorum in processione.

In quo nostra processio superaverit.

29.

Disputationem nostram Theologicam impedire conantur Academici

et Joannes Zerzyski Officialis. Sed reii-ciuntur.

Varii modi Academicorum pro ea impedienda inventi.

Defensor in his noster Comes

a Tarnow praedictus ostendit et ob id solum Cracoviae per 10 dies mansit, ut nos defenderet, cum ad alia urgentia negocia alio vocaretur.

Hac etiam die excepti eramus prandio in domo S. Barbarae a R^{mo} D^o Suffraganeo hospitesque aliquot ex Praelatis et ex nobilitate habuimus. Ac simul finem imposuimus solennitati nostrae Sacro et vesperis cantatis et quadruplici concione, una videlicet matutina et duplici pomeridiana in domus Professae templo habitis, quarta vero circa primam noctis in summo parochiali templo per unum ex nostris facta (dederat enim locum nostro libenter Dominicanus Ordinarius), postquam Hymnus Te Deum laudamus decantatus, quo tempore explosionibus, tubis, ignibus triumphalibus, multiplici in arcubus concentu in foro Cracoviensi, plena erant omnia. Turris etiam templi S. Barbarae artificiose circumducta et vitreis fenestris plena, intus impositis ardentibus facibus circa initium noctis iucundum hominibus, maxime longe distantibus, spectaculum, tum antecedentibus tum hoc postremo solennitatis die, praebebat. Hoc et sequenti die ob pestem, quae magna Cracoviae sumebat incrementa, Patres, qui ad Congregationem venerant, coeperunt discedere.

Pro S^a Teresia Dux Zbarascensis varia curat.
 Discessus R. P. Provincialis et aliorum.

Varios ignes triumphales et explosiones nocte 18^a huius mensis in honorem S. Teresiae Georgius Dux Zbarascensis Castellanus Cracoviensis procuravit, qui explosiones in honorem Sanctorum nostrorum factas moleste tulerat et prohibere conabatur, uti supra n. 26 notavimus.

Discessit R. P. Provincialis cum suo socio P. Henrico Picherto et Stanislao Piatkovio Marcocicos, cum quo simul abierat P. Andreas Vachocius, Rector domus probationis, 20 huius mensis, ut videlicet ex loco a peste tuto et Procuratorem Provinciae expedire et circa varias nostrorum personas varia commodius posset disponere

Sepultura D^{ae} Catharinae Gawronskae in nostro templo. Vita eius pie transacta.

Sepulta est in templo nostro Generosa D^a Catharina Gawronska, 21^a huius mensis. Haec ex nobili Szyskoviorem prosapia nata in Maiori Polonia et Martini Szyskowski, Episcopi Cracoviensis, germana soror post iuvenilem aetatem pie transactam, matrimonium cum Daniele Gawronski pari nobilitate viro inierat, et ex eo susceptos liberos ad omnem pietatem instituerat et marito, cum quo triginta fere annos vixerat, post mortuo, totam se divino obsequio ad finem vitae tradiderat, nostrorum spiritualem directionem accipiens diligenterque observans. Optime ad mortem disposita et omnibus Sacramentis munita, ex hac vita mortali decessit 20^a superioris mensis, aetatis anno 50. Et quia ante mortem ac in testamento obnixè expetierat, ut in nostro templo sepulchrum habere posset ac R. P. Provincialis id ei concedendum iudicaverat, ideo die praedicta sub altari S. Barbarae ac B. Stanislai est sepulta. Sacrum cecinit funebre R^{mus} D. Suffraganeus Cracoviensis. Concionatus in medio sacro R. D. Sebastianus Nucrinus, qui et nobiscum hac die prandium sumpsit. Redemerat Episcopus quartam spoliolum partem fl. 50 a Parochia Sanctorum Omnium, holosericum vero nigrum, quo funus erat opertum, recepit Episcopus, datis nostro templo 100 fl. Legaverat testamento praedicta Dna domui S. Barbarae florenos polonicos mille, sed Episcopus Cracoviensis viso testamento respondit, eam id legasse, quod dare non poterat; sicque nihil ex legato accepimus.

Funebre Sacrum. Concio.

Legatum eius irritum declaratum ab Episcopo

Occasione huius legati irriti, non abs re erit hoc loco ponere donationem nobis factam, ad quam non pervenimus et cuius omni spe hoc anno deiecti sumus. Acceperat mutuos aureos Hungaricos 800^s Andreas Opalenski, Episcopus Posnaniensis a Jacobo Łepicki Abbate Lubinensi idque debitum inscriptum erat Pysdri anno 1607. Moritur interim D^{us} Łepicki relictis executoribus testamenti Melchiore Olszewski Abbate in Chebdow, Nicolao Taranowski et Thoma Oborski Canonicis tunc Cracoviensibus. Hi dum omnia iuxta mentem testatoris disponunt, repetunt ab Episcopo aureos 800^s. Pollicetur solutionem, sed dum per multos annos nihil facit, executores cum omnibus in testamento praescriptis satisfecissent, habentes eam potestatem, ut ea quae restarent in pia opera ad libitum converterent, 1619, 24^a Martii donarunt summam praedictam Domui S. Barbarae et ius omne eam repetendi ab Episcopo. Significaverat id P. Albertus Czerniakowski, Domus Professae tunc Praepositus, Episcopo Posnaniensi, sed ille statim coepit difficultates ostendere et illam imprimis de D^o Alexandro Krosnowski, cui nupserat Abbatis Lubinensis neptis et cui hi 860ⁱ aurei iure, ut ille aiebat, naturali debebantur. Haec nostri postquam cognovissent, omnem fere iam spem huius summae accipiendae deposuerant, suasu tamen aliquorum misit P. Joannes Wielewicz, huius domus Superior, ad D^{um} Alexandrum Krosnowski ob aliquam, si possibilis esset, in hoc negotio faciendam compositionem. Conventum ergo ita erat, anno 1620 1^a Aprilis, ut ex summa praedicta Domui S. Barbarae 300, Dno vero Krosnowski 500ⁱ aurei cederent et his acceptis utraque pars quietationem debiti Episcopo daret. Sed nec ista transactio quidquam iuvit, quia nihilominus Episcopus solutionem differebat. Litem ergo intendit D^{us} Krosnowski Episcopo in castro Posnaniensi et suae coniugis ius naturale in summam praedictam ostendit. Plenipotens etiam S. Barbarae, unus ex nostris Posnaniensibus, donationem Domui factam ab executoribus in eodem iudicio proponit. Post deliberationem controversiae Episcopi Posnaniensis Agens, ad Iudicia Tribunalitia Petricoviensia causa haec ut devolveretur et ibidem resolveretur, effecit. In his iudiciis summa haec tota D^o Alexandro Krosnowski iudicata est eamque statim Episcopus solvere debuit. Et sic nobis donatio rei intricatae parum profuit, imo non parum obfuit ob tot itinera in isto negotio aliquoties irriti conatu suscepta.

Eadem 21^a huius mensis P. Joannes Wielewicz ad iter Romanum se comparans, relicto Vice-Praeposito Domus S. Barbarae P. Sigismundo Obricio et eorum, qui domi tempore pestis mansuri erant, Superiore P. Valentino Rusconio constituto, assignatis praeterea locis variis pro iis, quibus extra domum apud Benefactores degendum erat durante peste, contuliti sese cum Matthaeo Zberowski, quem itineris socium habebat, Stepocicos et Marcocicos ad R. P. Provincialem, ubi per aliquot dies mansit et expeditione accepta, 5^a sequentis mensis, itineri destinato sese dedit.

Romae dum esset P. Joannes Wielewicz, nihil repetiit a Provincia Austriacae pro compensatione eorum exulum, qui fere 70 in nostra Provincia per duos annos manserunt, cum tamen alii Procuratores aliarum Provinciarum id exacte repetierint.

31.
Donatio domui facta ab Executoribus 800 aureorum post mortem Dⁱ Łepicki. Differtur imprimis ab Episcopo Posnaniensi. Et postea ab eodem intricatur.

Etiamsi cum D^o Krosnowski transactio esset facta.

Et tandem tota summa in Iudiciis tribunalitiis D^o Krosnowski adiudicatur.

32.
Discessus P^{is} Wielewicz Romam versus.

Nihil repetitum a Provincia Austriae.

Reprotestatio facta contra Academicorum protestationes.

Contra protestationes Academicorum in disputationibus nostris factas, de quibus supra actum est, P. Valentinus Rusconius, 28^a istius mensis, coram D. Joanne Bolkowski et Venerabili D^o Joanne Prawic. Cathedralis templi ac Venerabili D^o Hieronymo Gutkowski, Parochiae B^{mae} Virginis Altaristis, reprotestationem instituit, cuius occasione sequenti anno turpissimum libellum famosum contra nostros scripsit Jacobus Naiman, ut suo loco patebit.

Festum S. Ignatii solenne etiam tempore pestis.

Etiamsi satis gravis pestis periculum Cracoviae immineret circa finem huius mensis, ob quod et nostri Novitii ex domo S. Stephani emigraverunt Stepocicos et in templo S. Barbarae confessionalium fenestellae vitro chartaque munitae essent scannorumque alia dispositio, maxime ante maius altare ob arcendam turbam, facta: in festo tamen S. P^{is} Ignatii ingens concursus fuit ad nostrum S. Barbarae templum Sacramentis Poenitentiae et Eucharistiae contra tanta pericula sese munientium. Cecinit summum Sacrum R^{mus} Suffraganeus Cracoviensis, vespere P. Sigismundus Obricius.

Eleaemosyna Julii.

Pecuniaria eleaemosyna mensis Julii erat florenorum plusquam mille. Ab Episcopo Cuiaviensi¹⁾ fl. 200. A Premisliensi²⁾ fl. 100. A Suffraganeo Cracoviensi³⁾ fl. 80. A D^a Cancellaria Zolkiewska 75. A Rdo D^o Bobola 20. A R. D^o Grochowski 20. A D^a Gutteterowa census fl. 100. A D^o Rab fl. 32. A D^a Janowa Premisliensi fl. 41. A D^o Szydowski fl. 26. A D^a Oswieczymaska fl. 20. A Parocho Wielopolicensi 39. A D^o Jordano 10. A D^o Blasowski 10. A R. D^o Lukomski 10. A D^o Targowski 10. A R. D^o Zacharia 10. A Dno Slowikowski 15. A quodam 15. A P. Lesiowski 15. A Virginibus mendicantibus 17. A Mathia Aurifabro 24. A Virgine Szydowska 10. A D^o Miaskowski antiqui debiti fl. 130, sed id non computatur. A variis aliis plusquam 80. Rerum perceptarum in piscibus, carnibus et aliis minutioribus erat fl. 87.

33.

Discessus P^{is} Obricii Staniatkos.

P. Sigismundus Obricius rebus variis Cracoviae ordinatis et provisione alimentorum pro iis, qui domi sub id tempus pestis essent mansuri, relictis, prima Augusti cum Mathia Kraieciensi aurifice discessit Cracovia Staniatkos, quo erat ab Abbatisa⁴⁾ illius monasterii invitatus et inde omnibus nostris et iis, qui Cracoviae manserant, et aliis, qui apud varios Benefactores morabantur, prospiciebat identidemque utrosque visitabat. Porro manserant Cracoviae tempore pestis ex sacerdotibus: P. Valentinus Rusconius Superior, P. Stanislaus Zabielski, P. Joannes Ponecius, P. Martinus Kossowski, P. Baltazar Bieniaszewicz. Ex fratribus autem Nicolaus Rubinkowski (qui per errorem ex pago missus erat Cracoviam) Lector ad mensam, Lucas Klein Vestiarius, Laurentius Sebastianowicz Emptor, Laurentius Opoczno Janitor, Martinus Okręglicki Credentarius, Matthae-

¹⁾ Paulus Wołucki.

²⁾ Joannes Wężyk.

³⁾ Thomà Oborski.

⁴⁾ Anna Caecilia Trzcinska.

us Debinski Infirmarius, Michael Samerzewo, ex pago remissus a Do Pipano, Sacristianus. Constitutum erat initio, ut tantum septem ex nostris et duo ex externis domi nostrae toto pestis tempore manerent, sed quia nonnulla loca, ad quae nostri erant designati, iam erant infecta et aliis expectantibus occasionem non tutum iam erat Cracovia egredi ob pestem saevientem, ideo ex externis et ex nostris plures manserunt quam debebant. Externi enim, qui nobiscum tunc apud S. Barbaram manebant erant hi: Felix Braxator et Lotor, Gregorius Pistor, Thomas Bonkowski socius Infirmarii, Thomas alter socius Sacristani, Albertus Hasknecht, qui tamen post medium Septembrem in S. Stephano manere coeperat, ut sequenti mense patebit. Iam nostri, qui domo abierant, ita erant distributi: P. Joannes Wielewicki cum Mathaeo Zberowski Romam iverat, P. Sigismundus Obricius cum Mathia Kraieensis mansit Staniatkis, P. Fridericus Szembek cum P. Joanne Zaluscio in Luczice apud D. Gabrielem Szembek, P. Krzywokolski Stanislaus cum P. Agapito Dabrowski Karniewiczis apud D^m Pipanum, P. Michael Ponecius cum P. Joanne Zegocki in Garlica apud D^m Szydłowski, P. Petrus Kamocki cum P. Jacobo Golimowski apud D^m Borzykowski in Kamyk, P. Stephanus Wągrowski cum Cypriano Vielunensi Siemichowi apud D^m Farurei, P. Joannes Sepielcius cum Petro Sobanski Czaiewicis apud D^m Joannem Wisembergum. Non abs re etiam erit annotare ea, quae nostri sub tempus pestis Cracoviae manentes usurpaverint, ne tam cito inficerentur. Nam iis omnis, quae animam ad omnia pericula pro Deo, pro obedientia et pro salute proximorum muniebant, ut erant Confessiones Communiones aliaque id genus, ea, quae prae arcenda peste faciebant, haec erant. Domi et cervisiam coquebant et indusia aliaque varia lavabant. In templo seiuncta confessionalia eaque in fenestellis vitro et charta munita habebant. In refectorio separata loca assignata cum servetis separatis singuli retinebant. Quotidianae eaeque fere perpetuae erant fumigationes domi et ignis fere perpetuus ante portam in area. Qui ibant ad confessiones, sive ad templum nostrum sive ad externos, euntes ac redeuntes praeservativas accipiebant. Mutabantur vestes et eae, de quibus aliqua erat suspicio, comburebantur, sicut et aliae res lineae. Claves a nostris infectis, priusquam reciperentur, in ignem mittebantur. Excitator non aperiebat cubicula nec visitator, sed quilibet ex publico curritorio ignem accipiebat et ipsemet in cubiculo extinguebat. Et nostri et ex familia, si aliqui infecti fuissent, statim separabantur et iis omnia remedia diligenter adhibebantur. Commendatio aminae et officia defunctorum separatim in cubiculo vel in templo a quolibet dicebatur, mortuo aliquo nostro. Concio in templo non habebatur ex suggestu, sed ad altare maius, ad quod asseres erant positi bonam distantiam facientes. Eucharistia distribuebatur ita, ut famigatio illi supponeretur et nulla ablutio dabatur. Cantata Sacra non habebantur, sed semper lecta, ne scholares, qui ordinarie passim et incaute discurrunt, et se et alios inficerent. Mortui peste ex nostris non in communi sepulchro, sed extra illud, in templo tamen nostro sepeliebantur, externi vero ex familia nostra in coemeterio B^mae Virginis. Si cum tot cautelis tres nostros et duos externos pestis nihilominus sustulit, de quibus infra agemus, quid factum fuisset, si nihil horum adhibuissemus?

Cur tam multi manserint.

Qui externi nobiscum Cracoviae manserint.

Varia loca ad quae alii nostri Cracovia discesserant.

34.

Ad arcendam pestem cantelae nostrorum.

Sacrum
men-
struum
Sodalitatis
Misericor-
diae.

Dominica 13^a post Pentecosten, quae in 14^{am} Augusti inciderat, Sodalitatis Misericordiae Sacrum cantatum in templo nostro fuit, praesentibus D^o Abrahamo Ronenbergo et Proconsule et plurimis aliis civibus, qui etiam ad consuetum Offertorium ibant, sed intra septa. Sequenti die, in festo Assumptionis B^{mae} Virginis, valde multi utriusque sexus ad Communionem et Confessionem conveniant etiam adeo periculoso tempore.

Invisit P.
Obricius
domum S.
Barbarae.

Invisit P. Sigismundus Obricius nostros Cracoviae (quia adhuc domi omnia erant tuta) 17^a huius mensis et de variis cum P. Valentino Rusconio contulit, invisit et alios nostros Czaiewicis apud D^m Wisenbergum ac postea Staniątkos rediit.

Eleaemo-
syna Au-
gusti.

Eleaemosyna per Augustum mensem sicut et per alios sequentes ob absentiam Benefactorum, qui metu pestis Cracovia discesserunt, non adeo poterat esse copiosa. Accepti tamen hoc mense in pecunia fl. 71, nempe ab uxore Dⁱ Gregorii Romanowski post eius mortem fl. 20. A quadam Barbara Bednarska ex cellario domus Podchristophor dictae nonnihil argenti, quod 26 fl. venditum erat. Ab aliis fere 25. Res submissae fl. 17 constiterunt.

35.

D^s Voini-
cki Consul
praedones
nocturnos
punit.

Vespilio-
nes 12 pic-
tas vestes
ferre iu-
bet, ut a-
gnosce-
rentur.

Nostri 8
Martyres
in Japo-
nia.

1us Caro-
lus Spino-
la Comes
Tassaroli-
us.

Aetas eius
in Socie-
tate.

Vita eius
impressa.

Circa initium Septembris, cum plurimi ob pestem Cracovia emigrassent, nocturni praedones variorum domos invadere et spoliare coeperunt. Ivit his obviam D^s Voinicki Proconsul et medicinae Doctor, qui perditos istos homines captos, alios capitis poena, alios carcere et compedibus punivit omniaque quietiora reddidit in civitate. Idem vespilionibus duodecim vestes curavit depictas ligonibus, pallis, calvariis mortuorum, ut omnes eos noscerent et caverent. Iisdem severe iniunxit, ut fideliter quolibet die referrent numerum eorum, quos ubicunque sepelirent. Certa vero illis merces in singulas hebdomadas erat concessa.

Nangasachi in Japonia 10^a huius mensis celebre martyrium, inter alios religiosos et saeculares, subierunt octo ex Societate nostra, atrocissimo lenti ignis supplicio exusti septem et octavus capite truncatus. 1us erat Carolus Spinola, Italus Genuensis, ex progenie Comitum Tassaroliorum. Qui natus anno 1564 et ingressus Societatem anno 1584, 23^a Decembris, Nolae in Provincia Neapolitana, octo et triginta annos in Societate vixit, ex quibus fere triginta tum in missione Cremonensi et in Lusitania, tum in Brasilia et in insula Portorico, tum potissimum in Japonia, in qua plusquam 20 annis in Japonibus ad Christi fidem adducendis felicissime laboravit ibidemque pro eadem fide Christi horrendam lenti ignis carnificinam incredibili fortitudine subiit. Prodiit vita eius a P. Fabio Ambrosio Spinola italice scripta et proceribus gentis Spinolae dicata, Romae 22^a Novembris 1628. et postea a P. Hermanno Hugone latine redita ac Antverpiae 1630¹⁾ impressa, utroque Societatis Jesu sacerdote. Ad eam in omnibus remitto lectorem sicut et ad litteras anni 1622 ex Japonia Romam de hoc negotio missas et praelo vulgatas, imo sicuti in alias linguas, ita in Polonicam nostram translatas ac Posnaniae anno 1625 impressas sub titulo tali: »Widok Statecznosci Japonskiey, przez którą sto osmnascie Zacnych Męczeni-

¹⁾ Probatur iterum hac citatione anni 1630, nostrum Wielewiczium res gestas anni 1622 post annum citatum scripsisse.

ków okrutnemi mękami dla Jezusa Chrystusa Zamordowani przez miecz, ogień y wodę Korony Chwały nieśmiertelni dostąpieli etc.

2us P. Sebastianus Chimura, patria Japonius, primus e Japoniis sacerdotio initiatus, quem primum in Japone S. Franciscus Xaverius salutaribus Baptismi aquis expiavit. Hic Pater, manibus ante pectus in crucem decussatis oculisque in coelum sublatis, tanta inter ignes pace ac laetitia patiebatur, acsi sensum funditus perdidisset, cum tamen (uti certis est tabulis testatum) tres horas vivus steterit in ardente rogo. Hic triginta annos in Societate vivens, ante 20 annos sacerdos primus ex Japoniis factus, mira linguae Japonicae facundia, cum maximis virtutibus coniuncta, ad fidem Christi innumeros attrahebat. 3us erat Antonius Fudila, 4us Petrus Zampo, 5us Michael Japon, 6us Thomas Ahazgin, 7us Ludovicus Kawai, 8us Joannes Hahok. Hi omnes non erant sacerdotes et tres postremi erant Japonii igneque lento consumpti sunt, excepto Joanne Hahok. Quia enim pro 25 Martyribus, inter quos etiam nostri connumerantur, sive errore aliquo, sive causam ob causam, 24 tantum stipites terrae infixae erant, ad quos igne lento excrucianti alligarentur, ideo deficiente 25° stipite Joannes Hahok praedictus capite truncatus est.

Venit P. Sigismundus Obricius, 13^a huius mensis, Staniatkis et in campos Cracovienses evocato P. Valentino Rusconio, varia cum illo contulit et nonnulla alimenta pro domo reliquit. Dum ex campis redit P. Rusconius, intelligit ancillam Virginis Sophiae Benefactricis nostrae, expulsam domo ad campos, eo quod infecta esset, ab alia ancilla Reginae Szkrzypkowsae, sub eodem tecto habitantis¹⁾. Hinc virgo Sophia in magnas angustias redacta, ab eleaemosyna hebdomadaria, quam dare consueverat, abstinere debuit per aliquot menses.

P. Stanislaus Kosmatka, in domo Probationis manens, cum ante aliquot dies quorundam infectorum confessiones minus caute excepisset, infectus ab iis, 15^a istius mensis, extinctus est. Vespillationes publici in coemeterio S. Stephani corpus eius terrae mandarunt in fornice subterraneo sacerdotum externorum. Unus ex nostra familia, Albertus Hansknecht, illa ipsa die iverat ad S. Stephanum, ob bovem mactandum, sed mortuo P. Kosmatka ibidem mansit; nobis enim non erat tutum eum acceptare tali rerum statu et ipse videns nostrum periculum petiit, ut ibidem maneret persolutumque illi erat debitum stipendium. Ante tres dies cum P. Kosmatka iam infecto (quod tamen non adverterat) P. Martinus Kossowski familiariter colloquebatur et illi assidebat, sicque Deus mirabiliter domum hanc custodivit, dum P. Kossowski et ipse pestem non attraxit et alios, postquam domum rediisset, non infecit. Eadem praeterea die, Chwinotymae in Japonia, non multum a Firando, igne exusti pro fide nostri duo: P. Camillus Constantius Italus et Augustinus Onda, de quibus vide litteras Japonicas Anni 1622, quarum fecimus mentionem.

Anniversaria sacra pro Virgine Barbara Langowna, nostra maxima Benefactrice, ante annum mortua, 16^a huius mensis. Cantatum Sacrum extraordinarie a P. Valentino Rusconio. Sacerdotes externi decem ad altare S. Ignatii, quilibet in propriis paramentis, Sacra fecerunt, licet unus ex iis Sacro peracto

2us P. Sebastianus Chimura.

36.

Venit iterum Staniatkis P. Obricius et evocat ad campum P. Rusconium.

Virgo Sophia in augustiis. P. Stanislaus Kosmatka peste moritur apud S. Stephanum. Albertus Hansknecht ad S. Stephanum relinquitur. Martyrium duorum nostrorum in Japonia.

37. Anniversaria Sacra pro Virgine

¹⁾ Receptam esse.

- Barbara eadem die mortuus fuerit. Undique tunc domus S. Barbarae peste infectis cincta fuit, nam et in schola parochiali et in domo Confraternitatis Misericordiae et in domo sacerdotum et in macello multi erant infecti ideoque eo diligentius Dno Deo sese commendabant, quo evidentiora instabant pericula.
- Eleaemosyna in libris Dⁱ Petricovii. Excellentissimus D. Andreas Petricovius Juris Doctor post mortuam conjugem afflictissimus (quam P. Valentinus Rusconius Poenitentiae et Eucharistiae Sacramentis ad extremum vitae muniverat quaeque 28^a huius ex hac vita decessit) ob Deum placandum per eleaemosynam, donavit domui S. Barbarae libros non compactos, plurimos, qui fl. 500^{is} sunt aestimati. Ultima Septembris D^m Gregorium Klansznik Proconsulem, in extremis positum, P. Valentinus Rusconius adiit. Confessionem eius excepit et ut sacrosanctum Viaticum ac Extremam Unionem perciperet, persuasit. Sicque optime dispositus sequenti die, in ortu solis, ex hac vita decessit.
- Eleaemosyna Septembris. Accepimus eleaemosynae pecuniariae per mensem Septembrem fl. 75. A Virginiae Sophia fl. 13, Ab Episcopo Cracoviensi fl. 24. A Suffraganeo Cracoviensi fl. 10. A variis aliis fl. 29. In rebus comestibilibus accepimus: a virgine Dorothea Rosianka porcum, a D^o Borzykowski anseres 16 et alios 16 a P. Obri- cio, cum porcellis et aviculis. A D^o Olbrycht vinum et aromata et ab aliis alia minutiora, quae omnia aestimata sunt fl. 28. Res postea vendendae: A D^o Petricovio Juris utriusque Doctore libri fl. 500^{is} constantes et Virginis Dorotheae Piskorzewska vestes nonnullae.
38. Inciderat in nonam Octobris menstruum Sacrum Sodalitatis Misericordiae, sed tantum lectum erat, non cantatum ob cantores dispersos post extinctum peste discantistam Siemek, quod 6^a huius mensis acciderat. Legebatur ergo tantum Sacrum de SS^{ma} Trinitate et concio habita. Eadem die D^s Sigismundus Cantoris. Alans, Pro-Consul civitatis, ipse solus, nemine externo admisso, submissis antea omnibus necessariis, nobiscum in refectorio cibum sumere voluit pro sua consolatione et ut illi felicem impetraremus sui Proconsulatus administrationem, quam aggrediebatur. Non cogitabat hac de re P. Rusconius, sed dissimulandum illi erat, quia nihil adhuc certi de alicuius nostri domestici periculo sciebat.
- Martinus Okręlicki peste infectus. Ecce vero tibi, finito prandio, post discessum Proconsulis Martinus Okręlicki noster frigida febris acutissima corripitur, quam pestilentialem fuisse exitus docuit et post eam statim virium prostrationem experitur. Separato statim a caeteris nostris et assignatis duobus, qui eius curam gererent, uno nostro Charissimo Matthaeo Dębinski externo, altero Thoma Bonkowski, plurima remedia illi adhibita, sed sine fructu. Apparente enim apostemate in femoris dextero, 14^a istius mensis, munitus prius Eucharistiae et Poenitentiae Sacramentis, ante meridiem peste extinguitur et subsequenter noctis hora 5^a in templo nostro prope scamna feminarum sepelitur, non in communi nostrorum sepulchro. Erat is Minor Polonus, nobilibus parentibus natus, annos aetatis habuit 62, ex quibus 29 in Societate consumpsit, nam maturus iam, nempe 33^m annum agens, Societati nomen dederat. Ad omnia coadiutorum munera erat idoneus, unde Emptoris, Infirmarii, Janitoris officio multis in locis perfunctus est, sed potissimum variis Patribus in missionibus versantibus per aliquot annos assignabatur. Tempore etiam belli Moschovitici in Moschoviam cum uno Patre nostro iverat. Coadiu-

tor temporalis formatus anno 1606 in Novembri. Singularis in eo morum gravitas et in oratione assiduitas elucebat. Undenam pestem hausisset, nihil quidem hucusque haberi potuit, probabile tamen est eum, dum cum aliquo Patre ad infectos mitteretur, inde contraxisse. Illi, qui eius curam gerebant, sicut antea, ita et post mortem eius erant separati ab aliis et vestes mutant, prioribus, quas habebant, exustis.

Virtutes.

Prodiit Viennae 21^a istius mensis decretum Caesaris Ferdinandi II de unione Collegii Viennensis Societatis Jesu cum Academia Viennensi, cuius illae sunt conditiones: 1^a Ut Universitatis privilegia et immunitates et iurisdictio etiam post unionem intacta maneant. 2^a Ut in Iuridica et Medica facultate nihil immutetur, imo eius Professoribus salaria augeantur. 3^a Ut Patres Societatis secundum suum institutum Studia humaniora Philosophiam ac Theologiam profiteantur, non exclusis tamen aliis Academiae Professoribus, quorum electio confirmatioque in antiqua debet manere forma, licet Societas suos Professores eligere et constituere debeat. 4^a Disciplina et correctio Studiosorum, qui Societatis Patrum lectiones audient, erit penes Societatem (exceptis causis criminalibus) sicut et directio Seminariorum. 5^a Collegium Societatis omnimodo ad Universitatem transferri debet ibidemque translatum in perpetuum maneat. 6^a Societati Collegium Archiducale, Bursae aedificia ad universitatem spectantia, sicut et schola Provincialium (exceptis tamen Iuristarum et Medicorum gymnasiis) tradantur, ita tamen ut ad auditorium Theologorum etiam aliis Theologiae Professoribus liber pateat accessus suo tempore. 7^a Foundationes, redditus ac stipendia Bursarum et ius conferendi active et passive in antiquo statu permaneat. 8^a Patres Societatis ex aedibus, quae illis tradentur, debent Collegium cum scholis et templo accomodare ac instaurare. 9^a Omnes promotiones et gradus debent in Universitate fieri in locis consuetis et solitis. 10^a Praepositus Viennensis apud S. Stephanum erit semper, uti hactenus erat, Cancellarius Universitatis. Singulae Facultates suum, cum autoritate ordinaria, peculiarem habebunt Decanum, sic tamen, ut Decanus Artisticae facultatis a Societate constituatur. Decani Theologiae facultatis constitutio in antiquis sit terminis. Rectoris Academiae autoritas in omnibus permaneat. Is eligi debet primo Semestri ex Doctoribus Theologiae, qui vel Rector Societatis sit vel alius quispiam extra Societatem. Secundo Semestri Doctor Iuris, tertio Doctor Medicinae, quarto demum, cum rectoratus Artificum facultatem contiget,

39.
Unionis
Collegii
Viennensis cum
Academia
conditio-
nes.

De Cancellario,
Decanis,

Rectoribus
Universitatis
Viennensis.

Gradus in erit tunc is Academiae Rector, quem Societas Rectorem Collegii ha-
 certis Aca- buerit constitutum. Additum insuper, ut ad gradus litterarios promoti
 demiis ac- in Pragensi, Graecensi, Olomucensi et aliis Academiis, ab ipso Impe-
 quisiti in eadem de- ratore vel eius antecessoribus fundatis, vel tum ab illo vel tum a suc-
 bent acce- cessoribus fundandis, ita acceptentur, ac si in hac Universitate essent
 ptari. promoti.

40.

Michael
 Samarze-
 wo peste
 moritur.
 Eius offi-
 cia in So-
 cietate.

Martinum Okręglicki secutus est Michael Samarzewo, 24^a huius mensis
 peste extinctus, sub tempus coenae. Natus is erat in Maiori Polonia. Ingressus
 Societatem 18^a aetatis anno in eaque vixit annos 29. Janitoris, Dispensatoris,
 Emptoris, Vestiarii et Sartoris munia obivit, sed plurimis annis Sacristianus in
 variis locis erat. Factus Coadiutor formatus temporalis anno 1595 2^a Augusti.
 Ab aliquo illorum, qui serviebant Martino Okręglicki infecto, putatur et ipse in-
 fectus. Efficacissima, quae putabantur contra pestem medicamenta, sunt illi data,
 quibus sex fere diebus eius vita prolongata videbatur, nam 17^a huius coeperat
 male valere. Vicit tandem pestilens vis morbi et praedicta, dum illi coena ad-
 ferebatur, ad Coenam vitae aeternae transivit munitus consuetis Poenitentiae
 Eucharistiaeque Sacramentis. Sepultus circa medium templi, ubi antea crux lignea
 stabat, eum enim locum suae sepulturae, si voluntas Superiorum accederet, sibi
 designaverat. Inter varias virtutes elucebat in eo externa ac interna modestia,
 ob quam et nostris et externis valde gratus erat. Post duas horas eiusdem no-
 ctis R. D. Simon Gierlakowski, Sacristianus templi parochialis Beatissimae Vir-
 ginis, secutus est ad alteram vitam Michaellem nostrum Sacristianum Sacristia-
 nus. Sumebat per tempus pestis a nobis victum, quem postea solvere debuit,
 nam ex civitate eam sumere ob pestem non audebat iamque debebat pro eo
 nobis fere 30 fl. Absque dubio satisfecisset abunde, si supervixisset. Quamquam
 a multis annis varias eleamosynas nobis submittens, ut ex Rationibus constat,
 etiamsi non compensasset, dignus erat, ut ei tali tempore praedictam benefi-
 centiam exhiberemus.

Eius se-
 pultura
 sub cruce.

Sacristia-
 nus B^{mae}
 Virginissi-
 militer pe-
 ste mori-
 tur.

In novitia-
 tu Thomas
 Nykowic
 moritur.

Thomas Nykowic, Coadiutor Novitius in domo S. Stephani, coquum agens
 domesticum, peste 26^a istius mensis moritur, de quo in historia S. Stephani
 plura videnda.

Eleaemo-
 syna Octo-
 bris.

Pecuniaria eleamosyna mensis Octobris erat florenorum 28. A D^o Joanne
 Wissemberg fl. 20. A variis aliis fl. 8 Res perceptae sunt fl. 26, nempe a P.
 Kamocki procurante apud D^m Borzykowski, butyrum, casei, farina. A Moniali-
 bus Staniątkoviensibus crematum, et alia ab aliis minutiora. Miserat etiam D^s Bo-
 brownicki panes pro pauperibus, qui omnes ad portam sunt distributi. In die
 Sanctorum omnium, sicut in vigilia eiusdem festi, ingens apud nos fuit multi-
 tudo pro Confessione et Communione, in utraque permixti sani infectis. Quam-
 vis enim nostri graviter et in concionibus et in confessionibus obiurgarent eos,
 qui scientes se infectos, ingererent se non infectis, non poterant tamen id im-
 pedire, maxime cum nostrum tantum templum, inter omnia fere Religiosorum
 templa clausa, apertum esset et in eo nostri Confessiones exciperent.

41.
 Festo SS.
 Omnium
 magnus
 concursus.

Hac ipsa die in Japonia 4 nostri Martyrio affecti. 1us P. Petrus Paulus

Navarreus, qui 36 annis contra idololatriam in Japone pugnavit et ad fidem catholicam Japonios adducebat, pro quo labore igne exustus est vivus, 2us erat Dionisius Sanday, 3us Petrus Sandai, 4us qui erat socius indivisibilis P^{is} Camilli, de quo supra n. 36 et cui nomen non ponitur. De his tribus in epistola Japonensi anno 1622 hoc tamen dicitur, quod sint secuti in morte P. Navarreum et nihil amplius.

D^{us} Biderman 6^a huius mensis Proconsulatum suscipiens, sicut maximam curam pauperum habuit, quorum 200ⁱ ad hospitale S. Sebastiani congregavit, victum illis procurans et verecundis 30 civibus, ne mendicare cogerentur, sustentationem constituit, ita in latrones et praedones severissimum se ostendit, nec pauci ab illo vel supplicio extremo affecti vel compedibus vincti, ad varios labores sunt applicati. Unde securam civitatem et latrociniurum expertem conservavit. Nobis etiam apud S. Barbaram manentibus variam benvolentiam ac beneficentiam verbis et reipsa declaravit.

Dominica 26^a post Pentocosten, quae in 13^{am} huius mensis inciderat, et dedicatio templi et Sacrum Sodalitatis Misericordiae et plenaria indulgentia menstrua apud nos peracta. Sacrum tamen cantatum nullum fuit, ne vel inficerentur, vel alios cantores inficerent. Candela^e tamen duodecim, per quatuor lecta Sacra accensa, in parietibus templi manebant.

Nicolaus Wawrzynowicz Novitius in S. Stephano peste obiit, 16^a huius mensis.

Dum nostri iam de Matthaeo Dębinski separato deliberant, utrum inter reliquos admittendus esset, quandoquidem nihil in eo pestis appareret, significat ipse male se esse dispositum 15^a huius mensis et post duos dies ulcere pestilentiali in dextri pedis talo comparente, 17^a istius mensis moritur. Servierat maxima cum charitate et Martino Okreglicki et Michaeli Samarzewo ab iisque infectus erat. Maior Polonus is erat, ex districtu Dobrzinensi. Ingressus Societatem anno Dni 1612, aetatis anno 20, et sic ex 30 annis, quibus vixit, decem in Societate consumpsit Coadiutor temporalis. Coci, Infirmarii, Sacristiani officia variis in locis peragebat. Ob ingenuos mores et raram virtutem, ob aetatem florentem, vires fortes, maximam in obsequiis Fratrum alacritatem, maximum sui desiderium reliquit. Mortuus autem est circa meridiem, cum antea eadem die et Confessionem ipsi P. Valentino Rusconio fecisset et ab eodem Sanctissimam Eucharistiam allatam sumpsisset ac plenariam indulgentiam accepisset. Sepultus in templo nostro, a duobus mendicis externis, inter nova confessionalia et nova subsellia mulierum.

Allatum decretum Roma 19^a huius mensis a Congregatione Rituum, ut facultas benedicendi res sacras, in quibus unctio non adhibetur, delegari possit ab Archiepiscopis et Episcopis Regni Poloniae. Relatum est in Synodales recens impressas idem decretum, quod vide fol. 417.

Octavo die post mortem Charissimi Dębiński, nempe 24^a istius mensis, Gregorius Pistor externus, ex nostra familia, peste similiter extinctus est et a ve-spillionibus in coemeterio B^{mae} Virginis sepultus.

D^{us} Biderman multa bona in Proconsulatu perficit.

Dedicatio templi nostri et aliae solennitates sine Sacro cantato.

42.

Nicolaus Novitius moritur peste. Matthaeus Dębinski similiter in domo S. Barbarae. Patria eius. Aetas.

Munia in Societate.

Magnum sui reliquit desiderium.

Facultas benedicendi res sacras etc. potest delegari in Polonia. Gregorius Pistor externus moritur.

Litterae
Basili Go-
linii Re-
ctoris Aca-
demiae
contra
Societa-
tem.
Contra
quas Bo-
rastus
scripsit
libello
impresso
latino.

Basilius Golinius, Academiae Cracoviensis Rector, sub hoc tem-
pus pestis dum Bronovicis moraretur, litteras dedit 26^a huius men-
sis, tum ad Sochaczewiensia tum ad alia Comitola et eorum Marsal-
cum, nomine Academiae contra Scholas Societatis nostrae et contra
nostros contumeliosissimas et quibus Nobilitatem contra nos conci-
tare contendit. Respondit his litteris, sequenti anno, Gregorius Bora-
stus Regius Sacellanus, Secretarius et Bibliothecarius, ut suo loco
patebit, cuius liber prodiit Bransbergae tali titulo: Ventilatio litte-
rarum, quas Basilius Golinius Academiae Cracoviensis Rector ad So-
chaczewiensem aliosque aliquot Nobilitatis Poloniae conventus, ante
publica Regni Comitola habitos, scripsit de Patribus Societatis Jesu ad
Academiam Cracoviensem non admittendis, facta a Gregorio Borasto
Utriusque Iuris Doctore, Regio Sacellano Secretario et Bibliothecario

43.
Et poloni-
ce Stani-
slaus
Zakrzew-
ski, non
felici suc-
cessu.

Bransbergae Typis Georgii Schonfels Anno 1623. Contra easdem lit-
teras scripsit R. P. Stanislaus Zakrzewski polonice tali titulo: Proca
Dawidowa pięcią kamieni uzbroiona. Sed quia non tam contra Go-
linium, quam contra totam Academiam iste libellus prodierat, non
satis felicem habuit successum, imo multas acerbis Academicorum
responsiones subiit, ut suo loco fusius dicemus. Porro litterarum
Basili Golini polonicarum (quas et latine conversas initio sui libelli
posuit praedictus Borastus) talis est tenor: Mściwy Panie Marszałku.

Littera-
rum Goli-
nii tenor.

Z Ichmciami pospolu Naszemi Mściwymi Pany. Academia Krakowska
iako zawsze pod opieką i zasłoną Ordinum Regni była, tak teras
od swoich Adwersarzow uciśniona, u WW. Naszych MM. Panow

Falsa cri-
mina no-
bis impo-
nit et vio-
lentiam.

ratunku y obrony żądliwie prosi. Oicowie Jezuitowie iako wszędzie
tak y w Akademiei być chcą, y onę zgubiwszy, swoje szkolki ros-
poscierać usiłują. Na co gdy im wszelakie sposoby, dziwnie wy-
mysłne, nie poszły, tego roku iusz gwałtem (na armate się zdoby-
wając) dysputy zaczęli. W czym wielką nieprzystoiność łącno ka-
żdy uważy, nietelko że gwałtem się wdzierają et per armatam po-

Falso as-
seritur da-
ta Assecu-
ratio.

tentiam (gdzie pod postawą pokorną wnieść nie mogli), ale się tesz
tego poważają nad assecuratią K. J. M. którą nam dał na blisko
przedtym Seimie przez J. M. X. Arcybiskupa Gnieznińskiego, Regni
Primate, że nie attentować nie mieli, azby o tem sententia Seimu
stała (falsum id est, negat enim Archiepiscopus, se tale responsum
aliquando dedisse, cum id negocium ad Comitola non pertineat).

Avaritiam
et Cali-
machiam
nobis im-
ponit.

Zaczem na taką ich cheiwość Politici patrząc w głos mówią (czego
my o nich iako o ludziach zakonnych nie rozumiemy), że oni

przez te swoje szkoły wioski chwytaią, a nieba ludziom palcem ukazuiąc, sami obiema rękami swieckie dobra łapaia, Calimachia iakaś zdaleka na szyie slacheckie zaciagaiąc. My im życzymy, aby beli beati et florentes w Kosciele, ba y w swoich szkołach, których iusz tak gęsto nasadzili, ze po chwili y Klechy ze wsi wyganiac muszą, ale przy tym prosimy, aby się w kącik nasz starodawny y ubogi (w którym pod dwieście lat za maluchnym nadaniem wiernie R. P. służymy) nie wdzierali. Czego u nich wyprosić nie mogąc, do WW. się naszych MM. Panow uiekamy, gorąco y usilnie prosząc, aby to WW. ich MM. Panom Posłom między puncta polecić raczeli: żeby ci Oicowie sposobami swemi arcymisternymi Akademiei gubić zaniechali. Co gdy bęndzie, y szczescie Świętych Przodkow Pan Bog WW. przywroci, y libertates WW. aliquando respirabunt. Oddaie się przy tym y z Akademią w łaskę WW. Naszych M. Panow. Z Bronowic pod tę rosypkę Krakowską dla Powietrza 26 Novemb. A. 1622 WW. Naszych MM. Panow Sługa powolny Basilius Golinus Rector Acad. Cracovien. mp. Inscriptio harum litterarum talis erat: Naszemu wielce Mciwemu Panu Je Msci Panu Marszałkowi Z Ich Msciami pospołu Naszemi Mciwemi Pany na Seymik zgromadzonemi w Sochaczewie etc. etc. od Akademiei Krakowskiej pilnie a pilnie należy. Hucusque litterae Golinii, quas tamen Golinus, ut sequenti anno 4^a Martii videbimus, negavit se scripsisse. Afferuntur et aliae litterae eiusdem similes, sed hae sufficient.

Multitudinem nostrorum scholarum sugillant.

Auxilium nobilitatis contra nos postulant.

Et in invidiis coram ea nos vocant.

Inscriptio litterarum.

Mortuus hoc mense, seu 20^a huius, insignis Domus S. Barbarae Benefactor Paulus Wolucki, Episcopus Cuiaviensis, Ravensis Collegii Fundator, Camenecensis, Luceoriensis, Gedanensis Promotor et multorum aliorum huius Provinciae nostrorum domiciliorum ac omnium Nostorum amantissimus parens. Et tunc, dum Episcopus Camenecensis esset, Abbatiam simul Mogilensem administrans, et cum ad Luceoriensem et postea ad Cuiaviensem episcopatum promotus esset, varias eleemosynas nostrae domui submittebat, nempe 200^s florenos quolibet anno, praeter alia non pauca in rebus, quibus identidem nobis subveniebat, non contentus iis beneficiis, quae plurimis in locis aliis nostris conferebat. Mortuus autem est, postquam ad mortem consuetis Sacramentis optime sese communivisset et plurima in opera pietatis distribuisset.

44.
Moritur Paulus Wolucki Episcopus Cuiaviensis Maximus noster Benefactor in variis locis.

Ab aliquot annis manebat penes illum (id enim sibi a R. P. Provinciali impetraverat Episcopus) P. Petrus Fabricius noster, qui quarto post Episcopi Petrus Fa-

Moritur P. Petrus Fabricius noster, qui quarto post Episcopi

- bricius Episcopi confessarius. Mortem die, ipse etiam ex hac vita mortali ad illam immortalem transivit. Magnus is erat vir in Societate et plurimis annis in gubernatione variis in locis detinebatur; nam Collegii Pultoviensis, Jaroslaviensis, Residentiae Torunensis, ad cuius etiam initium erat missus, Collegii post Calissiensis, domus Probationis Cracoviensis erat multis annis Rector; post Praepositum Provincialem ac deinde Praepositum S. Barbarae agebat, demumque circa finem vitae, primo penes Andream Opalenski, Episcopum Posnaniensem, et deinde penes Paulum Wolucki praedictum morabatur. Erat etiam Minister Collegii Vilmensis quinquennio. Docuit Syntaxim medio anno Bransbergae, Vilnae uno anno, Humanitatem medio, ubi etiam fuit studiorum Praefectus fere per unum annum. Erat vir magnae orationis et cum Deo coniunctionis ac simul mortificationis tam externae quam internae amantissimus, disciplinaeque religiosae tum in se tum in aliis tenacissimus, maxime dum alios gubernaret. Zelus singularis animarum in eo apparebat, dum perpetuo fere, quocumque venisset, concionibus faciendis et confessionibus excipiendis daret operam. Convertit in linguam Polonicam duos illos Cardinalis Bellarmini spirituales libros de Gemitu Columbae et septem verbis Christi in cruce et alia nonnulla parabat, quae mors superveniens non permisit, ut perficerentur. Natus est in Maiori Polonia in pago Zadzim. Ingressus Societatem Bransbergae, anno Dni 1570, 14^a Maii, in qua per 52 annos vixit. Factus Scholasticus approbatus Pultoviae, anno 1572 in Maio. Factus Professor 4 Votorum Niesvisii, 6^a Augusti, anno 1590 in manibus P^{is} Joannis Pauli Campani Provincialis. Mortuus Vratislaviae¹⁾ in oppido Episcopi Cuiaviensis, 23^a Novembris ibidemque in sepulchro Suffraganei Cuiaviensis est sepultus. Volentibus enim nostris, qui Torunio venerant, cadaver eius Torunium devehere, non permiserunt Praelati Vratislavienses²⁾.
- Eleemosyna mensis Novembris erat florenorum in pecunia 115. A Joanne Jazowski fl. 80. A D^o Biderman Proconsule fl. 20. A D^o Alans fl. 10. A quadam Catharina Virgine fl. 5. Res submissae fl. 14 aestimatae; nempe a D^o Petricovio pisces, panes, vinum. A D^o Szydlowski crematum, avena. Miserat D^s Gabriel Szembek ad S. Barbaram pro pauperibus panes 180, pultes hordeaceas et ciceris coretos tres, pisorum coretum unum et medium. Miserat etiam D^s Paczek panes 200. Quae omnia sunt distributa pauperibus, viduis, artificibus egenis etc.
45. Thomas Bonkowski externus noster, cum coepisset prima huius mensis male haberi, ita vehementis pestis venenum eum occupavit, ut vix duobus diebus postea supervixerit, nam circa mediam noctem 3^a huius mensis mortuus est, nec quidquam profuerant preciosa medicamenta illi data. Servivit is tribus nostris Fratribus peste extinctis: Martino Okręglicki, Michaelae Samarzewo, Matthaeo Dębinski. Servivit praeterea ad fabricam S. Petri annis 13 et in praediis Collegii Torunensis annis septem, semperque se bonum, fidelem et de nobis egregie meritum exhibuit. Sepultus per vespiliones in coemeterio B^{mae} Virginis ante templum S. Barbarae. Conductus erat unus externus, qui in morbo illi serviret. Uno die ante mortem Sacramentis Poenitentiae et Eucharistiae sese

¹⁾ Vladislaviae. Włocławek.²⁾ Vladislavienses.

muniverat, quae toto tempore pestis simul cum nostris fratribus singulis septimanis frequentabat.

Festum S. Barbarae sicut et antecedentem Dominicam 1^{am} Adventus cum reliquis sequentibus sine cantatis Sacris expedivimus, quia necdum tutum erat cantores convocare etc. Festum S. Barbarae.

Eadem die responsum Roma habuimus, non posse domum Professam ex Domibus penes hortum sitis ullum censum, etiam ad aliquod tantum tempus, pro eodem horto reparando accipere, quia hoc esset genus reddituum, qui sunt omnino interdicti domibus Professis. Nullo census ex hortis domibus accipere possumus.

D^s Gregorius Rudkowski reddidit votum, argenteam nimirum tabellam, ad altare S. Ignatii, 5^a huius mensis, dataque illi recognitio in scripto, eam acceptam esse, a P. Valentino Rusconio. Votum B^o Patri appensum.

Circa festa Natalis Dni a 24^a ad 28^{am} quia iam pestis remittere coeperat, magnus ad Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae concursus in nostro templo fuit.

Praeter istos, qui domi mortui sunt, quos supra retulimus, ex iis, qui extra domum manebant, obiit solus P. Sigismundus Obricius, Vice-Praepositus domus, 30^a istius mensis. Erat is Maior Polonus, Petricoviae natus. Ingressus erat Societatem Bransbergae, anno 1581, cum aetatis annum ageret 15, in eaque fere 42 annos vixit, sexagesimo enim aetatis anno vita hac mortali vivere desiit. Studuit in Societate Rhetoricae anno uno, Philosophiae annis tribus, Theologiae annis quatuor. Docuit a schola infima ad Poeticam inclusive, annis octo. Praefectus Studiorum erat anno uno. Collegii Lublinensis et Luceoriensis Rectorem agebat annis fere tredecim. Concionatus in variis locis annis sex, ut interrim taceam missiones longioris temporis, quas obibat, praecipue cum Paulo Wolucki Episcopo tunc Luceoriensi, cum quo et Romam iverat, et Andrea de Brnin Opalenski, Episcopo Posnaniensi: apud utrumque enim plusquam duos annos consumpsit iisque ad res varias praeclare agendas magno incitamento fuit. Quia vero Luceoriam sub illud tempus missus fuerat, ad initia illius Collegii ponenda, quo Regnum Poloniae atrocissimo civili bello (concitata per quosdam malevolos contra Pientissimum Regem maxima nobilitatis parte) ardebat, mirum et quam multa illi devoranda erant et cum Nobilitate Volhiniae, eius enim Provinciae Luceoria Metropolis est, et cum Venerabili Capitulo Luceoriensi, in quo multi Praelati, pessime de nobis persuasi, omnem movebant lapidem, ne fundatio illius Collegii successum haberet. Prudentia tamen singulari religiosaque mansuetudine omnes difficultates superavit bonus Pr. Obricius successoribusque longe minora superanda reliquit. Post magnam deliberationem et prudentiam, exquisita consilia, res aggredi solebat et postea suaviter ac fortiter ad suum finem deducebat. Hinc Nobiles astuti ac Bonorum Ecclesiasticorum hostes, litibus cum eo agere metuebant, experti eum vix aliquando in hoc genere victum. Rarum talentum conversationis Dominus illi concesserat, ob quod multi, etiam ex Regni Proceribus, libentissime cum eo de rebus conscientiae agere solebant. Venerat Cracoviam fere ante duos annos, quibus licet fere semper valetudinarius esset, quia tamen non decumbebat, egregie illa, quae illi committebantur, exequabatur. Praeposito deinde domus Romam, uti supra dictum est, discedente, 46.

Moritur Staniatkis P. Sigismundus Obricius. Patria eius et ingressus in Societatem. Studia in Societate. Varia munia. Missiones.

Labores in fundatione Collegii Luceoriensis. Prudentia et conversationis talentum. Nostorum in absentia dum curat agit

cum sub tempus vices eius obit et tum iis qui domi relictis erant, tum aliis, qui extra domum manebant, prospicit de victu aliisque necessitatibus, sive ob itinerum difficultates, quas frequenter subibat, sive ob curarum molestias, coepit magis in dies debilitari. Evocatur interim (dum Czaievicis apud spectabilem Dum Joannem Wisemberg, Proconsulem Cracoviensem, nonnihil moraretur) ab Abbatissa Staniatkoviensi Staniatkos, apud quam non ita pridem magna reformationis illius Monasterii posuerat fundamenta. Ubi dum id quod coeperat, exhortationibus et confessionibus simul excipiendis, vacans strenue prosequitur, incidit in quartanam duplicem, quae postea conversa in continuam febrim, decem integris septimanis eum lecto affixit ac tandem ad mortem adduxit. Mirum est, quam multa et spiritualia et temporalia auxilia illud monasterium ob bonum Patrem a morbo liberandum adhibuerit, tum continui orationibus pro eius valetudine restituenda et corporis variis afflictionibus susceptis, tum plurimis pharmacis, magnis sumptibus procuratis et adhibitis. Sed placuit Domino eum ex hac mortalitate educere. Mortuus itaque est Staniatkis, penultima Decembris, postquam consuetis Ecclesiae Sacramentis fuisset munitus et in templo eiusdem monasterii honorificentissime sepultus. Nam praeter varios Religiosos et 40 externos Sacerdotes, tam difficili tempore ex variis locis evocatos, qui omnes pro eius anima Sacra faciebant, uno ex Patribus Franciscanis devotissimam concionem habente; hebdomadarias insuper, menstruas et annuas pro illo exequias piae illae Virgines instituerant easque longo tempore continuabant, nam putabant eum in laboribus, propter illas susceptis, occubuisse.

47.

Remittente peste cantus in nostro templo resumitur. Eleaemosyna Decembris. Annua templi. Nostro qui domo aberant varii labores.

Ultima huius primae vesperae de Circumcisione Domini cantari coeptae et sequentibus postea festis ac Dominicis cantata Sacra more consueto habebantur, peste per divinam gratiam iam non saeviente.

Mense Decembri submissa eleaemosyna pecuniaria fl. 89. A Virgine Sophia fl. 20. A Do Jacobo Francowic pellione fl. 40. A Do A'lans Proconsule fl. 25. A Virgine Zaszanska fl. 7. Ab aliis fere fl. 6. Res in carnibus, cremato, caseis, piscibus et aliis datae, constabant fl. 20. Templo per hunc annum in pecunia dati fl. 1151. In suppellectili sacra fere 150.

Ex iis quae ad certum diem mensis referri non poterant non pauca sunt. Et quidem ii, qui domo discesserant et inter externos per septem fere menses in octo locis, ob pestis luem, morabantur, concionibus faciendis et confessionibus excipiendis eorum, apud quos manebant, strenue incumbabant, ad ea etiam loca, quae erant tuta, identidem excurrabant, non sine magno fructu. Et interruptus sane erat nonnihil ministeriorum Societati nostrae consuetorum cursus, ob pestilentiae labem, decem tamen haeretici et unus schismaticus Ecclesiae sunt reconciliati. A turpi questu corporis similibusque obscoenitatibus 32 abducti. Confessionum totius vitae nullus certus potuit inveniri numerus. Omnes enim in tanto periculo imminantis pestis se constitutos cernentes, aut ea omnia, quae totius vitae decursu se comisisse recordabantur, aut praecipua quaeque per sacram Exomologesim eluere non dubitabant. Quaedam gravissimis obruta sceleribus, dum ter in somno monita esset, ut alicui ex nostris confiteretur (iis enim antea non confitebatur), paruit tandem post luctam multiplicem. Et qui-

Conversio haeticorum et aliorum.

Monita in somnis, ut nostris confitere-

dem dum cum magno doloris sensu confessionem aggreditur, ingenti vi pallium superius detrahi sentit, licet utraque manu fortiter illud detineret, absolutione tamen accepta, et terrore gravi liberata est et pallium immotum advertit. Quaedam ob mariti verbera aliasque molestias, violentas manus dum sibi inferre parat iamque laqueo iniecto sese deicere tentat, visa muliere, humana specie augustiore, mentis impotentiam obiurgante et laqueum praecedente, gemebunda errorem agnovit, facta coram nostro Confessione. Dissidia inter aliquot paria sopita, ex quibus duo erant, qui duello litem dirimere constituerant In uno loco ex iis, ad quae missiones nostrorum erant institutae, mille hominum confessiones per duos nostros audita. Moniales duorum monasteriorum exercitiis nostrae Societatis excultae ad eaque egregie sese compararunt, quae illarum institutum exigebat et reformationem diu optatam, obviis ulnis susceperunt. Invocatione Sⁱ P^{ri}s Ignatii quaedam ex partu difficillimo sortita est facillimum. Nobilis quidam cum uxore per quinquennium sine prole manebat, voto facto Beato Patri nostro, prolem masculum suscepit et ad altare Sⁱ Patris in nostro templo tabulam argenteam appendit.

Prodigium quoddam in sua templi historia P. Petrus Kamocki hoc anno factum annotat, licet multas necessarias circumstantias non adferat. Dum quaedam foemina festo die (locum in quo id factum non adiungit) panes pinseret, ab uno ex suis monetur, ut tantisper expectaret, donec in Sacro elevatio absolveretur illis verbis vulgaribus: Azby beło po Bozym ciele. Illa audita monitione, blasphemis vocibus respondet: Takiesz tesz to moie ciało, quae cum dixisset, illico utraque manus palae, qua in furnum panem inferebat, adeo tenaciter adhaesit et accrevit, ut nulla arte avelli posset. Quia cum palam nonnulli abscindere tentarent, tantum infelix foemina totius corporis dolorem sensit, ac si cor illius vulneretur. Cognati manifestam blasphemiae poenam considerantes et cognatae compatientes, eam cum pala manibus adhaerente, omnibus qui intuebantur obstupescitibus, per Wieruszycę¹⁾ Częstochoviam in Octobri vexerunt. Multi id Wieruszycensium ex ore foeminae audientes ac eius vectoris, iurati affirmarunt. An fuerit adiuta Częstochoviae nec ne, nihil tunc temporis sciebatur. Cuias fuerit ista foemina, ex quo pago et quo nomine vocata, non annotavit P. Kamocki.

Aliud per modum prodigii idem P. Kamocki annotat, hoc anno factum aliquot hebdomadis post Pentecosten Cracoviae, nempe ingentem parvarum noctuarum numerum tecta nonnullorum templorum et culmina turrium quarundam compleisse, tamque noctu, quam media luce, voce lugubri clamitasse. Multis id praesagium videbatur pestis, quae hoc anno plurimis in locis in hoc Regno saeviebat.

tur, dum morem gerit iuatur
Miraculose alia prohibetur, ne violentas manus sibi inferat. Missiones fructiferae.

Auxilium S. Patris.

43.
Dum quaedam die festo panes pin-sens blasphemat, punitur miraculose.

Ducitur Częstochoviam.

Noctuarum parvarum multitudo quid praesagiat.

¹⁾ Wieruszycę est pagus non longe distans a pago Kamyk, ubi P. Kamocki tunc morabatur, ut eodem anno nr. 33 Wielewicki in suo diario significaverat.

Annus Domini 1623.

Mutio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Georgio Tyszkiewicz Praeposito Provinciali, Joanne Wielewicki et illo in Novembri alio discedente Mathaeo Bembo Domus Professae S. Barbarae Praeposito.

1. Manserunt in domo S. Barbarae nonnisi 26. Sacerdotes videlicet 16, Adju-
tores temporales 8, Lectores ad mensam 2.
Numerus nostro-
rum. Die festo Circumcisionis Domini tandem omnia ordinaria in templo no-
stro more solito fieri coepta et Sacra cantari et conciones ex cathedra consueta
Revocan- peragi, ob pestem iam cessantem. Magnus vero hoc die concursus fuit ad Eu-
tur ea, charistiam et Poenitentiam finitoque Sacro cantato, solenniter Hymnus Te Deum
quae tempore laudamus decantatus in gratiarum actionem pro iis, quos Deus a peste conservarat.
tempore pestis non fiebant. In festo etiam Epiphaniae valde multi ex pagis (iis enim, toto tempore
Concur- pestis, aditus ad templa non patebat) ad nos convenerunt ob Confessionem et
sus ad Sa- sacram Communionem.
cramenta.

R. D. Sta- Prodiit in lucem, 7^a huius mensis, libellus Apologeticus pro no-
nislai Za- stra Societate, R. Dⁱ Stanislai Zakrzewski, Canonici Regularis S. Theo-
krzewski logiae Doctoris, contra epistolam Basilii Golinii Academici, sed nullo
liber pro nobis nullo operae pretio, uti superioris anni, 26 Novembris, breviter innumus,
lo operae pretio. ubi etiam praedictam epistolam de verbo ad verbum posuimus.

2. Mortuus insignis vir Societatis, 15^a istius mensis, Leonardus Lessius, na-
Mors Pri- tione Belga, patria Brechtanus in Brabantia, vir et singulari virtute et variis
Leonardi scientiis graecis latinisque, maxime vero Theologicis, ornatissimus. Has enim
Lessii. plurimis annis in Academia Lovaniensi, magna cum laude et auditorum fre-
quentia, profitebatur. Extant eius et manibus teruntur eruditissimi libri: 1) De lu-
Libri eius stitia et iure caeterisque virtutibus cardinalibus. 2) De attributis Divinis, libri
varii. 14. 3) De Decretis Divinis, Libertate arbitrii et Praescientia Dei conditionata.
4) De praedestinatione et reprobatione Angelorum et hominum et De praedesti-
natione Christi. 5) De summo bono, libri 4. 6) De animae immortalitate et De
Providentia Dei, libri 2. 7) De Statu vitae deligendo et Religionis ingressu, quae-
stiones 12. 8) Consultatio, quae fides et religio sit capessenda et Utrum quisvis
in sua fide ac religione salvari possit, cum Appendice, qua quaestionibus qui-
busdam, quae ipsam Consultationem spectant, respondetur. 9) De Anti-Christo
et eius Praecursoribus Disputatio Apologetica genuina, qua refutatur Praefatio
Monitoria falso Regi Britanniae adscripta 10) De bono statu eorum, qui vovent
et colunt castitatem in saeculo. 11) Hygiasticon, seu ratio valetudinis bonae et
vitae, una cum sensuum, iudicii, memoriae integritate ad extremam senectutem

conservandae. Subiungitur Tractatus Ludovici Corneri Veneti ex italico in latinum ab ipso P. Lessio conversus.

In festo SS. Fabiani et Sebastiani Martyrum praeter processiones, ad templum S. Sebastiani fieri solitas, variae aliae devotiones in variis templis ac in nostro etiam Cracoviae institutae erant pro peste avertenda.

Impressus est Bransbergae liber Gregorii Borasti, utriusque Juris Doctoris, Regii Secretarii et Bibliothecarii, contra Golinium, 21^a istius mensis, cuius 26^a Novembris anni superioris fecimus mentionem et in quo vir doctissimus non tantum praedictum Golinium egregie refutat, sed etiam Societatem nostram singulariter propugnat.

3.
Gregorii
Borasti li-
ber pro
Societate
nostra.

Datum initium Comitii Regni Generalibus Varsaviae, 24^a huius mensis, quae postea sex septimanis more consueto durarunt. In iis multa erant constituta pro tollenda confoederatione eorum militum, qui ex bello Turcico redierunt et stipendia soluta non habebant, pro cohibenda militari licentia, pro Kozacis in certo ordine continendis, pro moneta mala sensim extirpanda, pro rerum pretiis certis etc.

Comitia
Regni Var-
saviae.

Cum iam Cracoviae nihil periculi esset, rediit cum tribus sociis P. Michael Poncius ad domum S. Barbarae, 25^a huius mensis, curaue domus, tamquam Minister et Superior a P. Obricio ante mortem designatus, P. Valentinum Rosconium liberavit. Redierunt postea reliqui nostri et hoc et sequenti mense.

Redeunt
nostri post
pestem
domum.

Reddidit Viennae, 30 huius, P. Daniel Vasarhelini 100 fl., qui supererant ex debito Dni Homonai, cui Praepositus domus S. Barbarae, anno Dni 1620 in Januario 200^s fl. dederat mutuos, ut ibidem annotatum est et alios 100 reddiderat iam antea P. Dobohai. Itaque accepit tunc P. Vasarhelini a P. Joanne Wielewiczki Praeposito domus S. Barbarae Cracoviensis, qui Roma redibat et Vienne diverterat, recognitionem acceptorum 200 fl. Quod adeo tarde hoc debitum fuerit restitutum, non alia causa fuit, quam mors inopinata praedicti Dni Homonai, de qua suo loco diximus.

Debitum
solvitur
domui pro
Dno Ho-
monai.

Eleemosyna huius mensis pecuniaria erat fl. 154. A Palatino Cracoviensi fl. 56. A Mfco D^o Joanne Zebrzydowski¹⁾ Ensifero Regni fl. 20. A D^o Wizenberg Consulari fl. 20. A R. D^o Trcinski Archipresbytero fl. 12. A D^o Philippo Bibliopola fl. 12. A Mfca Virgine Szydłowska fl. 12. Ab aliis reliqui. Res submissae constiterunt fl. 20.

Eleaemo-
syna huius
mensis.

Profecti erant ad Regni Comitii Legati Academicorum Varsaviam, 3^a Februarii, ut contra scholas nostras agerent, sed nihil tunc effecerunt ob multitudinem negociorum, quorum plurima ad sequentia Comitii erant dilata. Erant autem hi Legati: Jacobus Naiman Iuris utriusque Doctor, Joannes Petricius Medicinae Doctor et Ustien-sis Collega maior ac Procurator Universitatis.

Legati A-
cademico-
rum con-
tra nos in
Comitiis.

¹⁾ Filius Nicolai Zebrzydowski [† 1620] quondam palatini Cracoviensis.
Wielewiczki IV.

4. P. Joannes Wielewicki Praepositus Domus, ex itinere Romano, ad quod Redit Roma Praepositus domus cum sociis. Alberti Męczyński reditus in Poloniam commodè accidit. in Augusto anni superioris sese contulerat, 13^a huius mensis rediit Cracoviam cum suo socio Matthaeo Zberowski et cum Alberto Męczyński, adhuc novitio. Eo enim consilio iusserat Admodum R. P. Noster Praedictum Męczyński Roma discedere, ut in hac Provincia (ad quam suo tempore redire debebat) et aliquot menses, qui in Noviciatu supererant, expleret et studia postea commodius aggrederetur ac difficultates, quae cum cognatis, ratione bonorum intercedere possent, facilius expediret. Et sane id optimo consilio factum, eventus brevi post docuit, fratre germano nostri Męczyński, qui solus restabat, duos fere post annos moriente, ob cuius mortem, ob bona paterna, quae in Albertum Męczyński omnia erant devoluta, plurima eaque non parum intricata negocia intercesse- rant. Redierat ex eodem Romano itinere P. Joannes Gruzewski, Provinciae Li- tuanicae Procurator, cum Martino Niedzwiecki suo socio, qui postquam aliquot diebus in domo S. Barbarae quievisset, Varsaviam post discesserat. Post redi- tum autem suum P. Joannes Wielewicki variis diebus huius mensis reddidit variis communicationem meritorum Societatis, nempe: Dae Catharinae Zurkie- wicowa 14^a, Dnae Agneti Stopkowna et Virgini Barbarae Słupska 16^a, Admo- dum RR. DD. Georgio Tyszkiewicz et Erasmo Kretkowski 17^a huius mensis.

Libri Aca- demico- rum con- tra R. D. Zakrzew- ski. 1us 2us 3us Contra librum pro nobis Apologeticum R. D. Stanislai Zakrzew- ski, de quo 7^a superioris mensis egimus, prodierunt tum hoc mense tum sequentibus, tres variorum Academicorum libri Cracoviae im- pressi. 1us est M. Praeclaide S. Theologiae Baccalaurei et Professoris 18^a huius mensis in officina Mathiae Andreoviensis cum tali titulo: Vindiciae scripto in Academicos F. Stanislai Zakrzewski Ord. Cano- nici Regularis ad nuncios municipales oppositae. 2us est M. Jacobi Vitellii, Academiae Cracoviensis Professoris et Facultatis Philosophi- cae Decani, impressus Cracoviae, in officina Francisci Cesarii cum tali titulo: Confutatio convicii a F. Stanislao Zakrzewski Ordinis Canon. Regul. contra Academiam Cracoviensem in Comitibus Warsza- viensibus iactati. 3us Liber est sine nomine authoris et sine loco im- pressionis polonicus, Cracoviae tamen, ut ex typo colligitur, qui addit Facultatem Superiorum, nimirum ad imprimendum, cuius primi duo nullam fecerunt mentionem, tali inscriptione: Tarcza obrony Profes- sorów Akademiej Krakowskiej przeciwko procy Dawidowey X. Sta- nisława Zakrzewskiego Zakonnika Canonicorum Regularium. Addi- tum illud psalmi 90: Scuto circumdabit te veritas eius, non time- bis a timore nocturno. In omnibus quidem his libris vix aliquid solidi continetur, praeter acclamationes, exaggerationes et furores, plu- rimi tamen non solum externi, sed etiam nostri vitio id vertebant. R. D^o Zakrzewski, quod in suo contra Golinium libro non solius Go-

Quid in li- bro R. D. Zakrzew- ski variis displice- bat.

linii epistolam confutat (quod diligenter fecit Gregorius Borastes), sed in totam Academiam et in omnes Academicos invehitur. Molestum id erat prudentioribus Societatis nostrae hominibus, maxime cum intellixissent, librum R. Dⁱ Zakrzewski Calissii, consciis quibusdam nostris minus prudentibus, impressum fuisse, quamvis non defuerint, qui id negarent.

Sub idem tempus prodiit liber famosus Polonicus contra nostros sine loco impressionis et sine nomine authoris, quamvis typus manifeste ostendat Cracoviae impressum. Ita autem inscribitur: Obżalowanie przeciwko Oicom Iezuitom za Akademią Krakowską przez iednego Alunna teyze Akademiey Szlacheica polskiego na Seym podane. Hic liber brevi cum aliis et ab Episcopo Cracoviensi et a Nuncio Apostolico Lancilloto damnatus et prohibitus est, ut suo loco patebit.

Famosus liber Polonicus contra Societatem.

Admissus ad Professionem 4 Votorum P. Joannes Siepelcius, 19^a istius mensis. quae in Dominicam Sexagesimae inciderat, in templo S. Barbarae, celebrante domus Praeposito. Eadem die peracta Renovatio Votorum, quam ea, quae praecedere solent, praecesserunt.

Professio P^{is} Joannis Siepelcii.

Ratisbonae in Comitibus Imperialibus solenni ritu Dux Bavariae Maximilianus Elector Imperii renunciatus est et in locum Friderici rebellis substitutus 26^a huius mensis, ipsa videlicet Dominica Quinquagesimae. Hac etiam die datum initium in templo S. Barbarae Orationi triduae, quae more consueto ad 28^m huius mensis inclusive est continuata, magna populi frequentia ac devotione

Oratio Triduana.

Intererat conclusioni novus Nuncius Apostolicus, Joannes Baptistam Lancillotus, qui ante duos dies Cracoviam venerat. Postquam vero de eius adventu cognovisset Basilius Golinius, Academiae Rector, adiit eundem multis Academicis comitantibus et oratione excipere voluit, sed illi oratio sive ob oblivionem, sive aliquam aliam perturbationem, male successit, interrupte enim et inconnexe loquebatur et confusus cum suis abierat. Sexto post die ad Nuncium rediit, excussans se de malo successu salutationis et offerens illi orationem propriam impressam, qua antea Episcopum Cracoviensem Martinum Szyskowski, in primo ad suam Cathedram ingressu, nomine totius Academiae excipiebat. Adiecit deinde se de publicis negotiis velle agere cum Nuncio. Dum assensisset Nuncius, ita rem quam proposituerat est aggressus: Patres Jesuitae Cracoviae docere volunt, quod fieri non potest. Nam vel nostras scholas usurpare vellent et nos cessare deberemus, vel alteram scholam a nostra erigere et sic una

Joannem Baptistam Lancillotum Nuncium Apostolicum novum salutatur Golinius Academiae Rector malo successu, quem postea excusabat.

6.
Varia contra scholas Societatis loquitur coram Nuncio.

Refutat
eum Nun-
cius.

destruet aliam. Rex etiam iuravit, se nostra privilegia servaturum, quae etiam Nobilitas defendet. Respondit Nuncius, se nondum quidem de negotio informatum, existimare nihilominus et Regem Academiae servaturum iuramentum et Jesuitas non cogitare, ut aliena usurpent et non esse sufficiens argumentum ruinae Academiae ob erectionem Collegii, cum tot exempla sint contraria: imo excitandam ostendebat industriam Academiae per scholas Patrum aemulatione. Addebat denique nullo modo Academiam impedire posse, ut Societas ea, quae voluerit, suis Cracoviae non legat. Contra haec ita Golinius: Magnas artes habent Jesuitae attrahendi ad se omnes, unde si permitterentur pro suis aperire scholas, pro omnibus statim paterent. Subiecit Nuncius: Quare vero iisdem artibus Academici non utantur?

Et ad va-
rias obie-
ctiones
Golinii re-
spondet.

Addidit deinde: Si suam sententiam vellet cognoscere, putarem D^{um} Golinium, uti Rectorem, praecipuum debere esse autorem scholarum Cracoviensium Societatis. Vel enim Patres Societatis habent excellentem doctrinam, vel non. Si non, cur ab iis timetis? Si habent, cur doctrinam excellentem vestris alumniis, qua a Patribus imbui possent, invidetis? Respondente Golinio: Doctores Academiae optime docere sine Societate. Deinde praeclare se scire, quid sit factum Viennae et quanta desolatio Academiae facta sit ob Societatem etc.

Defendens
Societa-
tem.

Dixit Nuncius: de doctrina Societatis se esse optime persuasum et quantum ad bonam educationem spectat, sentire se quod in Societate sit melior quam alibi. Non esse insuper eandem rationem Viennae, ubi nutu Imperatoris fiunt omnia [fiunt] ob haeresim grassantem, et

7.

Cracoviae. Institit hic Golinius, ostendens etiam in Academia esse modos educandi bonos et vigere disciplinam per exclusiones, carceres, multas pecuniarias. Respondit Legatus, talem disciplinam servare tantum iis, qui sunt provectionis aetatis, non iis, qui sunt in tenera aetate, ideoque educationi Patrum conferri non posse. Hucusque colloquium Golinii cum Nuncio, quod ipsemet Nuncius retulerat P. Friderico Szembeco ad se vocato, a quo etiam tunc temporis accipere voluit informationem de hoc nostro negotio cum Academicis et accepit ac vehementer probavit eum modum, quem nos cum Academicis servare voluimus. Obligationem tamen illam, ut nostri Studiosi in Academia aliquas audirent lectiones cum non probaret, data erat illi illa ratio, ne videlicet Nobilitas suo tempore haberet occasionem nostrarum scholarum Cracoviensium claudendarum, si videret studiosos nostros non subesse aliquo modo Academiae.

Collo-
quium hoc
cum Goli-
nio habi-
tum ipse-
met Nun-
cius retu-
lit.

Per mensem Februarium accepimus pecuniariae eleemosynae fl. 393. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 175. A D^o Rab fl. 26. A R^{mo} D^o Suffraganeo Thoma Oborski fl. 21. A quadam legati post mortem et redditu fl. 24. Ab alia fl. 18. A M^{co} D^o Szydłowski fl. 12. A D^a Dobroszewska fl. 14. A Virgine Sophia fl. 8. Ab aliis reliqui. Iam frumentum, casei, butyrum, carnes variae, pisces et alia poculenta et esculenta submissa, fl. 152 sunt aestimata.

Eleemo-
syna men-
sis Febru-
arii.

Ipsa feria 4^a Cinerum, quae in 1^{am} Martii inciderat, Ill^{mus} Nuncius Apostolicus Sacrum lectum in nostro templo habuit omnemque nobis post Sacrum benevolentiam ostendit.

Venit Generosus D. Nicolaus Borek ad Superiorem domus 3^a huius mensis et significavit de iis, quae ante mortem M^{fcus} D^{us} Jordan domui S. Barbarae legaverat eademque die ad rationem praedictorum misit fl. 200s.

Legati Dⁱ
Jordani.

Misit nostris Martinus Szyskowski, Episcopus Cracoviensis, litteras Basilio Golinii, Academiae Rectoris, propria manu ad se scriptas, 4^a Martii, quibus omnino negat, litteras ad Comitola variorum districtum contra nostros datas eius nomine suas fuisse, vel se de illis scivisse. Extant hae litterae in archivio huius domus earumque tenor est talis: Ill^{me} et R^{me} D^{ne} D^{ne} Colendissime etc. Pisał nie wiem kto list na Seymiki therazneisze imieniem moim (y ieszli tesz pisał nie wiem) y udawaiają mię Patres Iesuitae nietelko przed W. M. mym M. Panem, iakobym ia pisał: ale tesz pisma insze szkaradne wyszły y wychodzą między ludzie, y na mie iako na Rectora, y na Akademią. Pozal się tego Panie Boże. Nikt o tym lepyei nie wie na swiecie iedno Bog a sumnienie moje, żem nie pisał. A tak mie przecie senem prope octogenarium gratis wizuc z Honoru wszytkiego, na który pracowałem ia tak wiele lat od dziecinstwa mego, y miałem go zupełny z łaski Pana Boga miełego: a teras ne honeste quidem mori possum. Cosz czynic? Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum. Kiedyby lata y zdrowie dopuszczało, iuzbym ia beł u W. M. dawno mego M. Pana. Ale yżem przeziął in ista fuga infectionis, y nieprzyszedłem ieszcze ksobie, proszę uniżenie nie racz mie W. M. MM. Pan wypuszczać z łaski swej dawney. Ja we wszytkim służyć y o dobre zdrowie W. M. MM. Pana, Pana Boga prosić będe. 4^a Martii 1623. Ill^{me} ac R^{mae} D. V. Servitor Basilius Golinus S. T. D. Canonicus Cracoviensis et Rector.

8.
Litterae
Basilii Goli-
nii ad E-
piscopum
Cracoviensem.

Quibus om-
nino ne-
gat se ad
Comitola
contra no-
stros ali-
quid scri-
psisse.

Ad has litteras respondit Episcopus graviter, significans D^{um} Golinium liberum fore, si litteras praedictas non scripsit, sed omnino necessarium esse, ut inquiratur in eum, qui scripsit et sparsit per Comitola, cum Patres Societates habeant originalia. Ostendit

Quale res-
ponsum
dederit E-
piscopus
Golinio.

praeterea Episcopus, hunc scriptorem litterarum incidisse in bullam Coenae Domini, eo quod confugerit ad forum civile in causa scholarum, quae est ecclesiastica. Ad haec obiurgat Golinium, quod in templo SS. Petri et Pauli disputationes Theologicas Patrum Societatis per Bedellum perturbaverit, non sine scandalo et loci sacri violatione etc. Misit et hoc suum responsum, datum Golinio, nostris Episcopus, quod servatur inter ea scripta, quae ad Golinium spectant.

Quae probabilitates ostendant, non scriptam praedictam epistolam a Golinio.

Quidquid tandem sit de authore epistolae ad Comitola contra Nostros, non improbabile multi putant, ab aliquibus perditis nomine Golinii fuisse scriptum et sparsum, characterem imitantibus et sigillum Academiae, alicubi acquisitum, apponentibus. Confirmarunt id ipsi Academici, qui Varsaviae sub tempus Comitiorum superiori mense, dum morarentur et contra has litteras, ne aliquid vel illis vel Academiae obessent, protestationem facerent, ita inter caetera in praedicta protestatione Varsaviae, facta 21^a Februarii anni huius, aiunt: Quamvis non credamus R. D. Golinium eas scripsisse, si quidem et stylus eius esse non videtur et ipsemet, die 14^a Februarii anno praesenti, in convocatione plena Universitatis asseveranter negavit, se quidquam litterarum ad Comitola Regni dedisse, idque duplici scripto privato sub iuramento testatus est etc. Ipsi praeterea Academici, si fuissent conscii istius epistolae a D^o Golinio profectae, nunquam contra eam protestationem fecissent.

9.
Horti nostri possessio accepta.

Cum nonnullae difficultates circa hortum a nobis emptum identidem emergent, tandem per communes amicos eo res deducta, ut pro varia supellectili et pro piscibus, qui in piscinis relinquebantur, 140 fl. per nostros darentur et possessionem horti statim nostri acciperent, quod et factum est 31^a huius mensis, valde bene nobiscum procedente D^o Gutteter, etiamsi Evangelicus esset, et satis multa nobis relinquente in domo horti, ad quae relinquenda non tenebatur.

Missiones per Quadragesimam.

Per Quadragesimam sicut in templo nostro ter qualibet hebdomada, nempe die Dominica, feria quarta et 6^a, concio habebatur, ita et in templo S. Andreae propter Moniales, quae id expetierant, idem fiebat per varios nostros. Per idem tempus aliquot missiones institutae erant Staniątkos, Sandecum, Bolechowicos, Więclawicos consueto fructu.

Gaboris Betleni machinationes irritae.

Circa finem Comitiorum, quae ante medium hunc mensem erant conclusa, varias instructiones Serenissimus miserat et arcensi et civili magistratui Cracoviensi, ob occultas practicas Gaboris Transylvaniae Principis, qui Cracoviam ex improvviso occupare spoliareque moliebat, sed tandem eius conatus erant irriti.

A Successoribus Dⁱ Pieniążek mortui, de quo 18^a Maii anni superioris varia retulimus, pro 1200^{is} fl. vix sexcenti sunt dati, qui omnes in expensas funeris sunt conversi. Quae res praeclare nostris admonuit, ut in legatis acceptandis intricatis sint valde cauti.

Submissa hoc mense eleaemosyna in pecunia ascendit ad fl. 582, nempe ex legato Dⁱ Jordani Succamerarii Cracoviensis fl. 200 et alii 200, quos legaverat quaedam D^a Sloszarzewa. Legatum similiter R. D. Simonis ¹⁾ Sacristiani B^{mae} Virginis fl. 50. Virgo Slupska, a quodam tulit fl. 40. A Domino Michael Maier fl. 30. A Monialibus S. Andreae fl. 20. A D^a Oświęcimska fl. 10. Ab aliis reliqui. Res datae ut: 20 coreti tritici a R. D. Parocho Węclawiensis, carnes, pisces, panes, vinum, aromata ab aliis, fl. 57 sunt aestimatae.

Indixerat per Dioecesim Episcopus Cracoviensis omnibus Sacerdotibus sacra funebria pro peste mortuis in suo episcopatu ideoque et nos morem gestimus huic pio mandato et 5^a huius mensis omnes nostri Sacerdotes in nostro templo praedicta Sacra habuerunt. Sacrum praeterea unum cantatum fuit.

Scripserat occultissime Jacobus Naiman Academicus, iuratissimus Societatis nostrae hostis, famosum libellum contra nos (ad quem, ut fama postea constans erat, Georgius Dux Zbaraścensis non parvam suam operam contulerat cum aliis nobis infensis) occasione reprobationis P^{is} Valentini Rusconii, Procuratoris Provinciae, anno superiori 28^a Julii factae, contra protestationem Universitatis. Et huic libello talem dedit titulum: Responsio ad famosum libellum, a Patribus Societatis in Academiam Cracoviensem scriptum, et nomine Reprobationis vulgatum. Ita iste homo, omnem occasionem quaerens virulenti sui odii in nos depromendi, Reprobationem iuridicam sine ulla iniuria verborum, ob summam iniuriam Societati nostrae illatam necessario factam, famosum libellum vocare non dubitavit. Quia vero praeclare intellexerat, tam venenatum librum palam ac manifeste et cum Superiorum approbatione nullo modo imprimendum fuisse: ideo ad haeticam civitatem Torunensem confugit, usus opera unius Academici Magistri Piotrowicki, qui toto tempore, quamdiu typographus famosum libellum non perficeret, et typo attenderet et Torunii moraretur, quod et fecit. Coepit ergo liber hic occulte spargi, circa 11^{am} huius mensis, Cracoviae et eum a R. D. Krupka Canonico acquisitum R. D. Andreas Lukomski Canonicus Cracoviensis Pⁱ Szenbeco Friderico misit. Hic lectum tulit Lancelloto Nuncio Apostolico. Legit Nuncius et obstupuit ac statim librum hunc impium, famosum ac talem iudicavit, qualem haeticus isque, qui summo odio

In funus Dⁱ Pieniążek omnia expensa, quae erant data. Eleaemosyna Martii.

Sacra per Dioecesim pro defunctis in peste.

10.
Jacobi Naimani famosus libellus Responsionis.

Imprimatur Torunii attendente ad typum uno Academico.

Spargi coepit Cracoviae.

Lancelloti Nuncii Apostolici de eo iudicium.

¹⁾ Gierlakowski.

Suadet
Commis-
sionem in-
stituen-
dam in in-
quiren-
dum auto-
rem.
Qui Prae-
lati ad
Commis-
sariorum
munus se
obtulerint,
rogati.

Societatem prosequitur, scriberet. Et addidit, se quidem nolle Academicos ad se citare, iam quia totum negarent, paratissimum tamen se esse ad ea procuranda, quae in tanta iniuria Societati illata nos facere conveniret. Cumque subiecisset P. Szembek, optare se Commissionem ab eo dari aliquibus Praelatis ad inquirendum autorem, libentissime assensum dedit, postea tamen adiecerat expedire, ut prius ab Episcopo Academici examinarentur, an librum suum agnoscerent et approbarent. Quod consilium placuit. Eadem die retulit id totum P. Fridericus Szembek et Stanislae Lubinski tunc Abbati Tinecensi et Andreae Lukomski Canonico, ab utroque petens, ut Commissariorum de authore tam impii scripti inquirentium munus obire non detrectarent, cui uterque libenter assensum dedit. Cognita hac re Nuncius Apostolicus Lancellotus libenter eam approbavit, adiungens nihilominus, ut Episcopo Cracoviensi P. Szembek rem totam significaret, ne videlicet haec Commissio illi molesta esset et ut exemplar Commissionis in scripto tale illi daremus, quale optaremus.

II.
Stanislaus
Koniecpolski ex
captivitate
Turcica
liberatus.

Eadem praeterea undecima huius mensis die ex captivitate Turcica trium annorum rediit in Poloniam et Cracoviam venit Ill^{mus} Stanislaus Koniecpolski Campiductor, omniumque maxima laetitiae est exceptus.

Nocte 13^{am} huius mensis sequente ortum erat in Civitate incendium, sed brevi est sopitum.

Episcopus
contentus,
ut Nun-
cius Apo-
stolicus
manum
Commis-
sioni ad-
moveat.
Petrus So-
bański et
Nicolaus
Rubinko-
wski fiunt
Sacerdo-
tes.

Ob Lancellotum Nuncium Apostolicum die Parasceves, quae in 14^{am} huius inciderat, in Domo Probationis prandium sumentem, aliquot nostri ex domo S. Barbarae propter eum cum ipso Superiore eo sese contulerant.

Eadem die ab Episcopo Cracoviensi acceperat P. Szembek litteras, quibus iis responderat, quae ad eum ante tres dies in negotio libri famosi datae erant, et significaverat, se contentissimum fore, ut Nuncius Apostolicus manum eidem apponeret simulque Commissionem ad inquirendum de authore miserat.

Incendium
magnum
apud Ju-
daeos.
Petri So-
banski
primitiae.

Petrus Sobański et Nicolaus Rubinkowski, Sabbato sancto, facti sunt Sacerdotes in templo Cathedrali per R^{mum} D. Thomam Oborski, Suffraganeum Cracoviensem.

Ante mediam noctem ipsius diei Paschatis ingens apud Judaeos excitatum incendium, quo plusquam quinquaginta domus absumtae dicebantur. Antecesserant varia incendia minora tum in vicinis pagis, tum in suburbiis Cracoviensibus.

Excepimus prandio in domo S. Barbarae Nuncium Apostolicum cum Suffraganeo Cracoviensi et aliis, 17^a istius mensis, qua etiam die P. Petrus Sobański primum Sacrum cecinit solenniter.

Dum prima vice in horto (cuius possessionem in finē superioris mensis acceperamus) 20^a huius mensis recreationem institueremus, excepimus omnes nostros, qui Cracoviae erant, prandio et coena ac nonnullos externos, ex iis praecipue, qui maximi erant Promotores in emendo horto, nempe Dum Abrahamum Ronenbergum, D. Słowikowski, D. Petricovium, Dum Belzam et alios.

Prima in horto nostro recreatio.

Ante annum tres currum tectum coriaceum relinquerat apud nos praepositus Casinensis Hungarus asservandum. Eum ergo 22^a huius mensis remisimus per vectores, qui data opera pro eo venerant et qui noti erant P. Lucae Gladissio.

Currus Praepositi remittitur.

Lustratio Nobilitatis Cracoviensis Palatinatus facta est 24^a istus mensis, sed quia nullus penitus ex Senatoribus in ea comparuit (nescitur quam ob causam), ideo non sine querelis et exacerbatione nobiles ex campo redierunt, nullo penitus ordine facto.

Lustratio Nobilitatis sine ordine.

Acceptum eadem die a nobis depositum Di Bobrownicki in cista viridi per Dum Zakrzewski ab eo missum.

P. Nicolaus Rubinkowski primum suum Sacrum 23^a huius mensis, quae in Dominicam in Albis inciderat, solenniter expedivit, quo tempore eius parens nobis et aliis multis cognatis, qui convenerant, prandium in domo S. Barbarae lautum dedit

Pis Nicolai Rubinkowski primitiae.

Misit Episcopus, 25^a istius mensis, omnia, quae petebamus ratione libri famosi contra nos editi, nempe excommunicationem in scribentes, imprimentes, vendentes libros famosos, maxime librum praedictum. Litteras ad Academiam, litteras ad omnes tres Commissarios pro nostro negotio, nempe ad R. D. Stanislaum Lubiński Abbatem Tinecensem, ad R. D. Andream Łukomski Canonicum Cracoviensem, ad R. D. Martinum Kłociński¹⁾, Praepositum Corporis Christi. Litteras praeterea ad R. D. Joannem Zerzinski, Canonicum et Officialem Cracoviensem, quibus mandabat, ut praedictam inhibitionem et excommunicationem promulgaret. Quod si id facere detrectaret, ut id R. D. Lukomski nomine Episcopi praestaret. Nuncius etiam Apostolicus, qui sub id tempus ad Episcopum excurrerat, significaverat nostris, invenisse se optime dispositum Episcopum ratione nostri negotii. Hac etiam die, ex variorum litteris Torunio ac Varsavia datis, cognitum est praedictum Responsionis famosum libellum Torunii impressum, commorante uno ex Academicis in Monasterio PP. Dominicanorum, qui typo attendebat; eiusdem libelli mille exemplaria impressa; Georgium Nowodworski aulicum Regium, 500 exemplaria in aula Di Wladislawski, clausis per duas noctes com-

12.
Variae litterae Episcopi in nostro negotio cum excommunicatione ad varios.

Torunio et Varsavia significatur de loco impressionis libelli famosi, de numero exemplarium, de Nowodworski etc.

¹⁾ Kłoczyński erat primo scriptum et tunc in Kłociński emendatum est.
Wielewiczki IV.

Commis-
sariis dantur
litterae E-
piscopi.

pactoribus, ut compingerentur, procurasse Varsaviae. Eundem Nowodworski, cum eius factum per compactores, quibus ita ut par erat non solveret, vulgatum esset, citatum a Marsalco¹⁾ iussu Regis etc. Haec omnia iam etiam perspecta habuit Episcopus, unde chartulam ad P. Szembek ex litteris Castellani Cracoviensis miserat, in quibus et Responsionis libellum famosum approbabat et citationem, contra Nowodworski datam, vehementer improbabat. Unde etiam aliqua signa dabat Episcopus cuiusdam, ut ita dicam, titubationis in hoc nostro negotio, ob defensores libelli famosi ita potentes. Redditae litterae Episcopi Cracoviensis per P. Fridericum Szembek et P. Nicolaum Lancicium tribus Commissariis nostri negotii, 26^a huius mensis, nempe Abbati Tinecensi Stanislae Lubinski, Andreae Lukomski et Martino Klocynski (sic). Omnes suam operam singulariter obtulerunt, sed potissimum Praepositus Corporis Christi, qui rem adeo atrocem gravissime ferens, magis compatiendum censebat autoribus eius, quam Societati innocenti.

Electus
Rector Ja-
cobus Nai-
man.

Eadem die electus est ab Academia Rector Jacobus Naiman, iuxta vaticinia multorum Academicorum, qui asserebant, eum eligi debere ob conatus Societatis impediendos.

13.
Damnatur
ab Episco-
po Posna-
niensi li-
ber Respon-
sio-
nis.

Insuper eadem die prodiit in Maiori Polonia impressa prohibitio Andreae de Bnin Opalinski, Episcopi Posnaniensis, ratione libelli Responsionis, in qua post declarationem, qua ostenditur praedictum librum famosum esse, interdicitur sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda et sub aliis censuris lectio, impressio, detentio, venditio, ligatio eius et aliorum similia. Sparsus iam erat liber iste per Maiorem Poloniam, ideoque ire obviam voluit Episcopus Posnaniensis eo modo, quo potuit, tot malis, quae libri famosi secum adferre solent²⁾.

Publicatur
prohibitio
Cracoviae
bibliopolis
et typo-
graphis.
Eleaemo-
syna Apri-
lis.

Facta etiam Cracoviae intimatio prohibitionis bibliopolis et typographis [facta], applaudente Vicario Episcopi, Joanne Zerzynski, quod utrique parti id prohibitum fuisset.

Eleaemosynae per mensem Aprilem perceptae in pecunia summa erat fl. 644. A Do Abrahamo Ronenbergo, post mortem fratris, fl. 200^l. A Rmo Epi-

¹⁾ Nescio quem in mente haberet Wielewicki marsalcum, erat enim marsalcus curiae regiae Luca Opalinski, supremi marsalci regni munere fungebatur autem Nicolaus Wolski. Ex sequenti autem nr. 17 ad eundem annum patet marsalcum regni Lucam Opalinski in mente habuisse.

²⁾ Impressa est haec epistola pastoralis Posnaniae, in officina Joannis Rossowski a. D. 1623, data autem in curia episcopali Ciazymensi, die vigesima sexta mensis aprilis, eiusdem anni. Exemplar ornatissimum, arma Łodzia in fronte habens, annexum est nostro Diario inter fol. 634 et 635 archaetypi.

scopo Chelmensi Mathia Lubinski loco ordinariae, quàm dare solebat in rebus, fl. 200ⁱ. Ratione horti et ratione domus a D^o Gutteter fl. 82. Pro primitiis a parente P^{is} Rubinkowski fl. 50. A Virginibus pro piscibus mendicantibus fl. 23. A R^{mo} Suffraganeo Cracoviensi fl. 14. A D^a Pipanova fl. 12. A R. D. Lukomski fl. 10. Ab aliis reliqui. Res submissae et praecipue frumenta ab Abbate Tinecensi quasi 60 fl. constabant, et carnes a variis quasi aliis 60 et alia minutiora aestimata sunt fl. 159.

Rex Serenissimus Sigismundus III^{us} postquam cognovisset editum et sparsum librum Responsionis contra nos, statim eundem auctoritate sua Regia damnavit et eundem ubicunque inveniretur exurere iussit, datis ea de re litteris 3^a Maii Varsaviae, ubi etiam brevi post executio huius decreti facta, carnifice in foro eundem librum urente. Eadem die, dum casu P. Fridericus Szembek in Doctorem Woienski (sic) Vicecancellarium Academiae incidisset et de praedicto libro collocutus fuisset, clare respondit, se eundem occasionaliter tantum vidisse et vix unam chartam legisse, eo quod serupulum haberet amplius legendi optareque se vehementer, ut autor eius inquiratur et tanta malitia puniatur. Addiderat etiam, in epistola Golenii manum et sigillum Academiae omnino ficta esse eumque, qui finxit, ut similiter inquiratur, valde se desiderare.

Rex damnat librum Responsionis.

Idem facit Doctor Woienski.

Monuerant RR. DD. Comisarii Golenium (quia electus Jacobus Naiman in Rectorem nondum erat confirmatus), ut convocaret Universitatem, 4^a huius mensis, sicuti circa finem superioris mensis pollicitus erat, sed quia una pars Academiae ei convocationi non assenserat, ideo res ad sequentem diem post festum S. Stanislai, seu ad 9^{am} Maii, dilata erat. Interim 6^a eiusdem mensis exhortationem P^{is} Friderici Szembek (quam habuit in Congregatione B^{mae} Virginis Assumptae ad studiosos, praesente D^o Nicolao Wolski, Supremo Regni Marsalco, supra illa verba: Pax vobis, nolite timere, in qua ostendit, pacem Dei a pace mundi esse diversam et persecutiones calumniasque non turbare pacem piorum) quidam M. Wilczek scriptam et auctam mirabiliter traduxit et ad Academicos detulit, a quibus varie ventilabatur. Imo sparsum erat, curare Academicos, ut concionatores contra eam publice agerent. Sed nihil erat factum. Carmelita tantum, ad aedem B^{mae} Virginis in arenis, aliquid dixerat mystice contra librum R. D. Zakrzewski Proca dictum. Et Dominicanus iuvenis non Sacerdos, Dominica 2^a post Pascha, in sacello Rosarii exhortabatur latine Academicos, ne parcerent sumptibus et caverent,

Convocatio Universitatis differtur.

Exhortatio P^{is} Szembek falso traducitur.

Unus Dominicanus non Sacerdos tecte contra

nos agens, ne lupi in vestitu ovium Academiam demoliantur. Ea de re P. Friderico expostulante cum R. P. Chrysostomo et R. P. Nicolao Moscicensi Doctoribus, indagarunt veritatem praedicti Patres et iuvenem illum puniverunt.

14. Post meridiem, 9^a huius mensis, convenit Universitas loco solito ad maius Collegium et significavit DD^{is} Commisariis, quod eos expectaret. Veniunt illi, ferentes secum tum litteras Episcopi ad Academiam, tum exemplar famosi libelli, titulo Responsionis insigniti, et honorifice accepti, praesidente Golenio antiquo Rectore, nondum confirmato Naimano, hinc et inde penes Rectorem consederunt. Abbas ergo Tinecensis Stanislaus Lubinski, primus ex Commissariis, hoc Proponunt Universitati proposuit. Inprimis dixit, se mirari tantam tarditatem Universitatis in suo coetu cogendo, quem Commisarii Episcopi pridem requisiverant et quem in gratiam Episcopi sui Cancellarii pridem convocare expediens erat. Deinde se cum aliis ideo missum, ut 1um intelligerent, an Academia infamia scripta et scandalosa contra Societatem Jesu, non sine magno scandalo, pro suo partu agnosceret, vel approbaret, vel autores illorum inter suos sciret, ut videlicet haec 2um re intellecta Episcopus, pro ratione muneris sui, procederet ad eliminandas tales pestes modis debitis. Haec dicens simul litteras Episcopi ad Rectorem Academiae et reliquos Academicos dedit, quarum tenorem vide in libello: Gratis contra discursum ficti parochi edito 3um fol. 263. Addidit praeterea R. D. Lubinski, se ideo cum aliis Concommissariis venisse, ut autoritate Episcopali sub anathemate latae sententiae prohiberet, ut et prohibet, omnia scripta in futurum in favorem partis utriusque et insuper disseminationem etiam alibi impressorum. Denique adiecit, se cum R. D. Lukomski et R. D. Klocinski non solum autoritate Ordinarii, sed etiam Apostolica (Nuncius enim Apostolicus Joannes Baptista Lancellotus suam etiam illis Commissionem in eodem negotio miserat) Commissarios esse constitutos ad inquirendum, tum litterarum Golenii ad Comitiola scriptarum, tum libri Responsionis autorem, et se suo tempore iuxta iuris terminos processuros. 4um

Lectae litterae Episcopi publice. Postquam Abbas finem fecisset, coeperunt inter sese Academici in dubium vocare, an praesentibus Commissariis legendae essent Episcopi litterae nec ne: affirmantibus aliis, negantibus aliis. Conclusum tandem affirmative et litterae lectae sunt per M. Gorski Collegam Minorem omnibusque efficaces sunt visae. Ad ea vero, quae R^{mus} D.

Abbas dixerat, respondere volens D^s Golenius, tacito primo puncto, ad secundum nomine Academiae dixit, se libenter responsuros ad quaesita, sed simul petere tempus ad deliberandum et simul exemplar impressum Responsionis, ut iis relinqueretur, eo quod ex illis plurimi essent, qui illud non vidissent. Ad haec D^s Abbas: Det mutuum D. Krupka Canonicus (aderat enim praesens), ut tot aliis dabit. Titubans Krupka respondit, se illud restituisset iam ei, cuius erat. Reliquit ergo eis D^s Abbas exemplar, quot tulerat eo pacto, ut illi restitueretur. Ad 3um punctum respondit deinde Golenius, optime factum, quod prohibitio data sit pro parte utraque. Ad 4um punctum sicuti ad 1um nihil omnino dixit. Cum quidam ex Academicis postea dixisset, dum variorum scriptorum, quae sub hoc tempus prodierant Commissarii facerent mentionem: Utinam nulla scripta prodissent, respondit D. Abbas, Academicos dedisse omnium causam per litteras Golenianas. Replicantibus illis, quod Patrum Societatis Reprötestatio dederit causam, subiecit Abbas: De Reprötestatione iuridice facta vix unus e mille scivisset et ego nunquam de illa scivissem, si vos eam typis non vulgassetis et commentariis non illustrassetis. Atque ita hoc primum colloquium Commissariorum cum Universitate fuit expeditum.

15.
Respondet
Golenius
ad aliqua
nempe:
Ad 2um

Ad 3um

Ad reli-
qua silet.
Librorum
scripto-
rum fa-
mosorum
causam in
nostros
reiciunt
Acade-
mici,
sed refu-
tantur ab
Abbate.

Eadem 9^a die huius mensis mortuus est Spectabilis D^s Adamus Nagot, Consularis, octoginta aliquot annorum senex, Sacramentis omnibus munitus rebusque suis optime dispositis, magno relicto sui desiderio. Is nostris, Cracoviam venientibus, inter primos adhaeserat et reliqua tota sua vita singulari affectu Societatem coluit eiusque fuit propugnator, promotor et benefactor constantissimus. Sicut autem fuit pietatis, ita et communis boni studiosissimus, unde nonnulli eum Ordinis Senatorii pupillam vocabant.

Mors Dⁱ
Adami Na-
got.

Jacobus Naiman, qui 26^a mensis superioris in Rectorem Academiae electus erat, 11^a primum huius mensis confirmationem suae electionis accepit, mirantibus multis, quibus perspectum erat, quod esset autor famosi Responsionis libri contra nos editi. Quomodo enim conveniebat eum esse Rectorem Academiae, qui et ante Cathedram contra nos et iam virulentam Responsionem et postea non paucos famosos libros scripsit, ut suis locis patebit.

Naiman
Confirmatus
Re-
ctor.

Venit R. P. Provincialis Georgius Tyszkiewicz cum P. Henrico Picherto et altero socio, 14^a istius mensis, Cracoviam et apud S. Barbaram mansit, ad 19^{am}, qua die contulerat se ad domum probationis, quam visitabat.

Venit Cra-
coviam R.
P. Provin-
cialis.

Dⁱ Danielis Zaglic mors.

Mortuus, 15^a huius, D^s Daniel Zaglic, altioris ordinis Scabinus, consuetis Sacramentis ad mortem sese postquam diligenter comparasset, nostrorum usus opera. Sub initium adventus nostri Cracoviensis tenere Societatem adamaverat eumque affectum ad mortem usque constanter retinuit. Homo erat simplex et rectus et ob iucundos mores omnibus carissimus. Dum P. Stanislaus Rozrazewski Residentiae S. Barbarae curam ageret, in exstruenda turricula templi et plumbo tegenda quomodo opera usus fuerit Dⁱ Zaglic, fecimus mentionem anno Domini 1588, n. 33.

16.
Academicum responsum differant.

Citantur a Commissariis.

Monuerant Commissarii Jacobum Naiman, Rectorem iam confirmatum, aliquoties, ut iis quae proposuerant satisfaceret, sed illo varias moras praetendente et ad 16^{am} huius rem differente et ipsa 16^a nullum responsum dante, concluderunt Commissarii procedendum esse inprimis ad autorem litterarum Golenii inquirendum. Citati ergo nomine Commissariorum omnes Collegae Maiores, Minores, Juristae, Seniores Bursae Juristarum, Pauperum, Hierusalem, 17^a huius mensis, hora 7^a antemeridiana, pro sequenti die: locus illis assignatus aula in platea Canonicorum, in qua D^s Abbas tunc morabatur. Convenerunt sequenti die, quos congregatos ita allocutus est D. Abbas: Quia hactenus nullum responsum dedistis et nullam dilationis causam ostendistis (quod utrumque a contemptu Episcopi et Commissariorum difficile est excusare), ideo non expectato vestro responso, accedendum nobis erat ad id, quod est nobis per Commissionem demandatum et inprimis ad inquirendum autorem litterarum Golenii. Respondit nomine Academicorum Albertus Bolkowski Procurator: DD^{os} Academicos non comparere iam ut citatos, sed ut conferre de his volentes cum DD. Commissariis, eo quod non agnoscant illorum iuris dictionem et protestentur contra eandem; quia iurisdictionis defectu iudicium esse non potest et iudicium non fit sine actore, qui hic non est. Ostendit R. D. Kłociński, inquisitiones sine iudicio fieri per veram iurisdictionem et id fusius explicavit. Impatiens eius explanatione Jacobus Naiman, in illa verba prorupit: Non est me necesse docere, scit hoc et Paweł Pasnik na grocki ulicy. Prosiemy, abyście w. m. pomnieli, że suxistis ubera matris huius etc. Indigne ferens id D^s Abbas, monuit Naimanum, abstinere ab eiusmodi comparationibus ac terminis, quae hic non habent locum, etiamsi forte in aliis cathedris iis pro libitu utatur. Se suosque socios non moveri ulla re alia, nisi aequitate et iussa sui Superioris Episcopi velle exequi. Itaque respondeant ommissis altercationibus, quibus videntur approbare litteras, eorum Rectoris nomine scriptas, cum optare debeant exui

Academicum non agnoscunt iurisdictionem Commissarium.
Dum ostenditur iurisdictionem, Naiman furibunda verba profert.
Reprehenditur ab Abbate.

quamprimum veste, qua induti sunt, famae malae. Responderunt tunc Academici rogantes DD^{os} Commissarios, ut abstineant ab ulteriori processu, quousque veniat responsum ab Episcopo, ad quem se statim missuros aiebant cum informatione et responsione ad quaesita. Sed dictum illis, satis per 9 dies eos temporis habuisse ad informandum Episcopum, ideo progressuros Commissarios ultra. Instabant nihilominus Academici petentes dilationem in diem sequentem et dari in scripto copiam commissionum. Concessum id illis. Et tunc etiam ab uno ex Commissariis ostensae litterae originales ad Comitiola Golenii, sed negarunt uno ore tam manum Golenii, quam sigillum Academiae. Hanc ostensionem non laudabant alii, quia nondum res iudicabatur et ex ea magis contra nostros coeperunt inolescere Academici. Venerunt sequenti die ad DD^{os} Commissarios Naiman Rector, Golenius Canonicus cum aliis duobus et exceperunt forum exceptionisque in scripto obtulerunt aliquot causas, nempe privilegia varia, dubiam iurisdictionem etc. Miserunt praeterea eodem die Doctorem Krosner Iuristam et Professore ad Episcopum. Commissarii similiter, 20^a huius, de omnibus significarunt Episcopo, potissimum de exceptione et informatione ad ulteriora. Quibus omnibus cognitis, Episcopus multum ex suo fervore remisit, ut postea patebit, et dilationem ad 13^{am} Junii Academicis permisit.

Rogant Academici dilationem ad informandum Episcopum.

Conceditur illis. Negabant litteras Golenii.

Excipiunt forum Academicum.

Circa 21^{am} huius mensis coepit spargi quoddam scriptum contra nostros Cracoviae, cuiusdam Georgii Nowodworski, ob famosum libellum Responsionis contra nostros a Naimano scriptum et Torunii impressum, ut antea diximus, Varsaviae disseminatum. Quo accepto et lecto coram nobilitate Georgius Dux Zbarascensis, Castellanus Cracoviensis, maximum nobis apud eam odium conflare conabatur. Sed de hoc Nowodworscii negotio breviter rem, ut erat, attingamus.

17. Scriptum Nowodworscii spargitur in odium nostri.

Impressi Toruniae praedicti libelli famosi sexcenta exemplaria praedictus Nowodworski, vel ut alii scribebant quingenta, acquisivit et a compactoribus violenter detentis aliquot diebus ac noctibus in aula Ladislawski, ut compingerentur effecit, compactosque per aulam Regiam et per Civitatem Varsaviensem spargere coepit. Lectis venenatissimis contumeliis, sicut improbi nobis insultare, ita amici nostri nobis compati conviciaque contra nos acerbissime ferre coeperunt. Ipse etiam Serenissimus Rex, rei indignitate commotus, Supremo Regni Marsalco Lucae Opalenski mandat, ut litem Nowodworscio intendat ob sparsos famosos libellos eumque convictum pro merito pu-

Nowodworski compactos libellos famosos contra nos spargit.

Jussu Regis citatur a Marsalco.

A Vice-
 Cancellario Regni
 Marsalco
 absente iudicatur.

Ad carcerem trium mensium damnatur.

Regis decretum de libello
 Responsionis famoso exu-
 rendo.

Fit eius rei executio Varsaviae.

18.
 Nowodworski carcerem subit et a nostris veniam petit.
 Scriptum contra nos acerbum spargit.

niat. Facit quod iniunctum erat Marsalcus et Nowodworscium legitime ad suum iudicium accersit. Sed vix dato iudicii initio, ob quaedam urgentia negocia discedente Varsavia Marsalco, Venceslaus a Lesno Lesczynski, Vice-Cancellarius Regni et tunc Marsalci officia peragens, coeptum iudicium prosequitur ac in convictum Nowodworscium, de tot compactis famosis libellis (nam ipsi compactores violenter detenti rem, quam volebat secretam, promulgarant ac testimonium contra eum protulerant) et de iisdem distributis, eam fert sententiam, ut statim trium mensium carcerem sustineat, sub poena ablegationis ab aula Regia, et finito carcere, à nostris veniam suppliciter petat, certa verborum forma sibi praescripta. Declaravit Vice-Cancellarius in eodem decreto, librum Responsionis esse famosum et multa in laudem Societatis addidit. Praeter hoc decretum Rex Serenissimus novum suum addidit illudque in acta Castrensia et civilia inserere iussit, quo et Marsalci decretum confirmat et plurima in laudem Societatis congerit et librum praedictum per praeconem, quod famosus sit, denunciare ac publice flammis in civitatibus regiis eundem absumere imperat omnique eius usu penitus interdicit. Facta statim Varsaviae decreti executio. In quatuor partibus fori praeco, elata voce librum hunc ostendens, famosum esse declaratum ac in Societatem iniuriosissime scriptum, praescripta verborum forma proclamabat, ad quamlibet proclamationem campana praetorii (qua iis, qui ad supplicium educuntur, signum dari solet) insonante. Praeco post in eodem foro librum praedictum carnifici in manus tradidit, quem ille palo, iam antea infixio et lignis circumdato, affigit et affixum exurit. Nowodworski etiam carcerem subierat tresque menses in eo duraverat, quia a nostris nunquam petere voluit, ut ab eo liberaretur, vel ut tempus eiusdem carceris contraheretur. Imposito fine carceri, a nostris qui Varsaviae erant veniam petiit. Post haec omnia scriptum edidit quoddam, cuius initio fecimus mentionem et quod nomine: Pamięć inscripsit, in quo nostrorum acerba dicta contra se, vel ut ille vocat fulmina refert, quae an sint vera ille viderit, nam ea tunc temporis dicta, cum a nostris veniam peteret, vix est credibile. Deinde variis ex capitibus ostendit, se iniuste iudicatum nec convictum, nam nostri eum in re criminali non poterant convincere. Ille etiam non criminaliter, sed civiliter erat citatus, ut nonnulli referebant. Quidquid tandem factum sit, apparuit postea, totum cum eo processum fuisse legitimum, nam et in Comitoliis

districtum et in Generalibus Regni Comitibus altum de eo erat silentium, quod a nobilitate etiam ob minimam iniuriam apud nos servari non solet.

P. Stanislaus Brzechffa in templo S. Barbarae, celebrante P. Georgio Ty-szkiewicz, Professionem 4 Votorum fecit, 28^a huius mensis, sed in S. Stephano, quia tunc ibi concionatorem agebat, prandium sumpsit, quo etiam cum R. P. Provinciali multi ex domo S. Barbarae erant invitati.

Professio
Pis Brze-
chffa.

Percepta Maii pecuniaria erat fl. 479, nempe legati 300ⁱ fl. a piae-memo-
riae Episcopo Cuiaviensi Paulo Wolucki. Ab Episcopo Premisliensi Joanne Wę-
zyk fl. 60. A D^o Petricovio fl. 31. A D^a Anna Krowczynna hortulana fl. 11. A D^a
Oswiecimska fl. 10. A Monialibus S. Andreae fl. 20 et reliqui ab aliis. Res sub-
missae, ut: vaccae sex a D^a Komorowska et ligna et ab aliis butyrum, casei,
piscis aliaque minutiora constiterunt fl. 113.

Eleaemo-
syna Maii.

Venerunt 1^a Junii P. Matthaeus Bembus Posnania et P. Andreas Gutter
Calissio Cracoviam ad S. Barbaram, ut tanquam Consultores Provinciae cum
aliis, qui erant Cracoviae, praesente R. P. Provinciali, de rebus Provinciae va-
riis agerent, quod et fecerunt, manentes Cracoviae ad 15^{am} eiusdem mensis,
qua redierant ad Collegia, ex quibus venerant.

19.
Consulto-
res Provin-
ciae.

Migravit R. P. Provincialis ex domo S. Stephani ad S. Barbaram 3^a huius mensis et praesentibus P. Joanne Wielewicz Praepo-
sito Domus, P. Nicolao Lancicio S. Petri Superiore, P. Mathiae Bembo
Posnaniensis Collegii Rectore et P. Andrea Gutteter Calissiensi ac
P. Henrico Picherto, propositum ab illo est, quid tandem agendum
circa scholas S. Petri, et post varia utrinque dicta conclusum est,
sic stantibus rebus, ut privatim daretur initium lectionibus Theolo-
gicis pro solis nostris, eaque de re ut significaretur Episcopo Cra-
coviensi. Consequentibus etiam diebus variae de rebus Provinciae
Consultationes peragebantur.

Conclu-
dunt cum
P. Provin-
ciali de
Theologi-
cis lectio-
nibus a-
pud S. Pe-
trum in-
choandis
pro no-
stris.

Ursit iterum Episcopus Academicos de autoribus indagandis
libellorum famosorum et litterarum Golenii. Quare ostendentes, se
velle satisfacere voluntati Episcopi, 8^a huius mensis solemnem in-
quisitionem inter suos decreverunt, imo et ad nostros apud S. Petrum
et apud S. Barbaram manentes quendam M. Fryionski Praepositum
Collegii Minoris cum notario publico, qui citationem per modum in-
notescentiae, qua omnes, ad quos hoc negotium spectat, citabantur
ad audienda iuramenta et depositiones testium, nobis darent, ut mor-
is est in citatione partis actoreae. Cum autem domi non fuissent
inventi ulli nostrorum Superiorum, venit praedictus Magister ad hor-
tum nostrum et evocato ad se P. Friderico Szembeco, offerebat illi

Inquisitio-
nem Aca-
demici fa-
cientes

Mittunt ad
nos scri-
ptum inno-
tescentiae.

Sed illud scriptum innotescentiae et protestabatur coram notario, se illud nota-
a nostro bis tradere. P. Szembek coram eodem notario reprotestabatur et Su-
reiciatur, periores nostros domi non esse et neminem nostrum illud scriptum
acceptare. Cumque illud legere vellet, iterum protestatus est, se illud
nolle audire. Deinde in area illud deponere volenti, tertio protesta-
tus est, iniuriam ab illo fieri, loco exempto impertinentium scripto-
rum depositione. Adiecit tunc Magister, contenta in hoc scripto ad
charitatem dirigi, ne ob nostram causam Academia turbetur et cra-
stina die propter nostros inquisitionem est factura, aequum esse, ut
in ea nostri compareant notitia habita. Ad haec iterum protestatus
est P. Szembek, nostros non esse partem, ut aiunt, actoream eam-
que nostris affingi non posse, sed Episcopum, instante Rege, uti de-
fensores innocentiae et aequitatis custodes, officio suo fungi. Atque
sic expeditus ille Magister. Ideo vero tam fortiter P. Szembek scri-
ptum praedictum reiciebat, quia ex Jurisperitis intellexerat, Acade-
micos vehementer optare ac urgere, ut nostri essent actores in hoc
negocio, utque nos, si ita eos non convicissemus, sicut illis videtur,
variis litibus vexare possent.

20. Scripserat Episcopus Cracoviensis ad R^m D^m Thomam Oborski
Instituitur Suffraganeum, ut tentaret aliquos modos, quibus nostros cum Aca-
Collo- demicis reconciliare posset. Contulit ea de re praedictus Suffraganeus
quum inter Rectorem Aca- cum P. Provinciali et 11^a istius mensis ad colloquium ex parte Aca-
demiae et demiae ipsum Rectorem Naimanowicz cum uno Doctore, ex parte
unum Do- ctorem et inter duos nostros a-
pud D^m DD. Academici non habeant tale privilegium, ut soli Cracoviae do-
Suffraga- ceant (nam P. Bembus, uti annotavimus anno Dni 1616, n. 9, iussu
neum, Regis revidebat omnia Academicorum privilegia eaque habuit per-
spectissima), ostenderat D. Jacobus Naiman Rector modum reconcili-
ationis non malum feceratque spem pacificae compositionis. Verum
Sed nullo operae cum eundem modum reliquis Academicis Rector exposuisset, postea
precio. reiectus ab illis est nullamque pacificam compositionem nobiscum
tentandam concluderunt atque ita colloquii praedicti nullus erat
effectus.

Commis- Diximus 20^a superioris mensis Academicis dilationem termini
sionis non ad 13^{am} huius fuisse concessam, sed ea adveniente, nihil omnino fuit,
continua- Episcopo videlicet negotium incoeptum relinquente. Varias causas
tae contra mutati eius consilii non pauci assignabant. Sed potissima videbatur
Academi- cos

Georgii Ducis Zbarascii Castellani Cracoviensis fervens pro Academicis epistola, qui inter caetera illud etiam adferebat, quod alia esset Parisiensis Academiae, alia vero Cracoviensis ratio. Quia enim in Galliis absolutum est dominium, ideo a Regibus illam Academiam reformari posse, Academiae autem Cracoviensis reformationem ad Rempubicam pertinere ac proinde, si eam Episcopus vellet reformare, se contra illum protestationem facturum. Vanissima omnino et falsissima hominis, qui sibi nimis sapiens videbatur, oratio, cum reformatio Academicarum in ordine ad docendum, ad statum spirituales pertineat et cum Respublica Polona reformationem Academiae Cracoviensis semper ad spirituales reiiciebat. Idem Dux debachabatur vehementer contra Episcopum Posnaniensem, quod libellum famosum Responsionis damnasset, sicut et contra Regem, qui eundem librum publice iusserat exurere et Nowodworseium, cum disseminantem, poena supra exposita punire. Ex quibus tamen apparet, Ducem Zbarascium fuisse pridem conscium editionis famosi libelli, imo ab eo, antequam imprimeretur, multi referebant, fuisse revisum et correctum. Non postrema etiam illa mutati consilii causa ex perpetuo conatu Academicorum ac Praelatorum, nobis infensorum, quo contra nos eum incitare et nobis offensum reddere ac nostra omnia etiam minima vel nimium exaggerare, vel in pessimam partem explicare non cessabant. Maxime vero in hoc negotio omnem lapidem movebat Jacobus Naiman Rector Academiae. Hic enim quia praeclare sibi erat conscius, quod famosum libellum Responsionis scripsisset, totam suam industriam in id conferebat, ut in autorem adeo infamis libri non inquireretur, quod et perfecit.

1^a causa:
Dux Zbarascensis,

Qui bene
consci-
us erat fa-
mosorum li-
bellorum.

2^a Cona-
tus Aca-
demicorum
et maxime
Naimani.

Venerat Cracoviam quidam D^s Sulowski, cui unus Academicus Smieszkowicz in Comitoliis Ravensis Palatinatus litteras Golinii ad Comitiola deferendas dederat, quas ille et acceperat et detulerat. Misit ergo R. P. Provincialis Superiorem Domus, 17^a huius mensis, ad eum petens, ut coram Notario publico fateri non recusaret, illas litteras se accepisse; profuisset enim id negotio nostro, si iuridice constaret. Sed D^s Sulowski, ob certos respectus suos, nullo modo voluit huic petitioni satisfacere, asserens se coram quolibet fateri velle, quod litteras acceperit, sed non coram actis publicis, adiungens praeterea, se non ab ipso Smieszkowicz, sed ab eius puero praedictas litteras accepisse. Ostendebatur varie, nihil eum inde incommodi suscepturum, sed nihil profuit.

21.
D^s Sulo-
wski, qui
in Comi-
tiolis acce-
perat a
Smieszko-
wicz litte-
ras Golinii,
non voluit
id asserere
publice.

Festum B. Aloisii more consueto expeditum est. Utraeque Vesperae erant cantatae et Sacrum R. D. Kretkowski Erasmus Canonicus cecinit.

Ob Tartarorum irruptiones rediit Cracoviam R. P. Provincialis. Discesserat Cracovia R. P. Provincialis 23^a istius mensis, sed post aliquot dies, ob Tartaros in districtus Samboriensem, Halicensem, Premisliensem Jaroslaviensem irrumpentes ac per palatinatum Sandomiriensem in Silesiam, ut ferebatur, pergere contententes praedasque hominum et aliarum rerum cum magna vastitate agentes, rediit Cracoviam, ultima huius mensis et nobiscum octo fere diebus mansit.

Prodiit Decretum Episcopi Cracoviensis Martini Szyskowski, 24^a huius mensis, quo damnavit librum famosum Responsionis latinum et alium polonicum Obzałowanie dictum eaque scripta esse famosa, conficta, impia, calumniosa declarat ac simul interdicit, ne vel illa, vel alia illis similia legantur, vendantur, typis mandentur sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda. Promulgari etiam per templa idem decretum iussit, idque 2^a mensis sequentis factum est. Laudatur in eo Academia. Laudat insuper in hoc decreto Academiam Cracoviensem, quam inclytam et vere Deum timentem vocat, quod specialiter de libris praedictis requisita, non solum pro suo vel suorum partu non agnovit, sed etiam sibi invidiosos et periculosos esse scripsit etc.¹⁾ Atque ita Academicis datum testimonium, quod eos non scripserint, cum nimis certe constaret, ab iis scriptos esse. Sed sicut facile illis erat totum negare, ita etiam facile fuit in inquisitione, quam ipsimet faciebant, fucum facere. Scripserat Episcopus ad P. Szembek, ut ipsorum negatione essent contenti nostri et responsum erat simplici negatione nos non posse esse contentos, ne viam aperiamus ad innumeras calumnias, quae solis negativis dissolvantur autoresque illarum hoc modo semper poenas evadant. Sed non valuit haec ratio, sicut et aliae.

Eleemosyna Junii. Satis largam hoc mense Junio submitit Dominus pecuniariam eleemosynam, quae ascendit ad fl. 896. A Dno Erasmo Dangel 500ⁱ fl., quos nobis testamento legaverat, sed postea adhuc vivens nobis eos 12^a huius reddidit. A Dno Magno Oecono²⁾ fl. 100. A variis collecti, qui sciri nolebant, fl. 100. Ab

¹⁾ Exemplar huius decreti, dat. quarta mensis Junii 1623, insertum est archaetypo inter fol. 638 et 639. Impressum est folio maiori et incipit: »Cum luce meridiana clarius extet religiosum Ordinem Societatis Jesu in utroque orbe et praecipue in his vastis per septentrionem provinciis, ad gloriam Maiestatis Divinae, catholicae Ecclesiae utilitatem salutemque animarum promovendam plurimum studii operaeque conferre«. In fronte sunt imagines: s. Stanislai E. M. a sinistra, s. Venceslai M. a dextra et arma episcopi »Ostoja« in medio.

²⁾ Stanislaus Witkowski,

Episcopo Cracoviensi fl. 25. A R. P. Provinciali fl. 39. A D^o Nagoth fl. 10. A Virgine Zasanska fl. 15. A Virgine Szydłowska fl. 10. A D^a Apollonia Trigedynowa fl. 10. A reliquis alii. Res datae fl. 28 aestimatae sunt.

Peracta Renovatio Votorum more consueto, 2^a Julii, Sacrum celebrante R. P. Provinciali in sacello domestico S. Barbarae. Qua etiam die, ut supra diximus, publicatum decretum Episcopi per templa, quo damnabantur libri famosi contra nos impressi, quos Academia pro suis non agnoscebat.

22.
Renovatio
votorum.

Ex tractu Raciboriensi Germani Catholici, peregrinatione Cracoviam suscepta, processionaliter cum suis coniugibus et liberis fere 200i, 6^a huius mensis venerunt Cracoviam, cum suo Custode Raciboriensi et omnes fere in nostro S. Barbarae templo confessi sunt sacraque Communionem refecti, cum quibus ipse Custos, superpelliceo et stola ornatus, ad altare accedens eandem sacram Communionem sumpsit. Cumque ab eo causa facti huius quaereretur respondit, id ideo facio, ut adverterent meae oves, me tunc temporis, dum Missae sacrificium non perago, sub una specie sanctissimam Eucharistiam sumere et vanas haereticorum cavillationes, quibus contra unam speciem debachantur, non curare assuescant. Idem Custos sumpsit apud nos eadem die prandium.

Peregrinatio
Raci-
borien-
sium.

Eorum Sa-
cerdos cur
cum iis
communi-
cavit.

Discessit iterum R. P. Provincialis a nobis 7^a huius, cum antea de nonnullis consultationem habuisset. Depositum, quod Illustris D^a Cristina Grochow-ska, 6^a istius mensis, apud nos relinquerat, quinto post die, seu 11^a eiusdem mensis, a nobis repetiit eique fideliter redditum est.

Deposi-
tum reddi-
tum.

Excepti nonnulli cives in horto nostro, qui id tacite expetierant et qui ipsimet pro cibo ac potu nonnulla contulerant ad illud prandium et ad coenam, 13^a istius mensis. Quia vero Superior nonnullis domesticis ea de re nihil dixerat, volens ut id non omnibus innotesceret, offensi quidam eo, quod non fuissent ad praedictos hospites invitati, pessimam in partem id acceperunt et Superiorem varie traduxerant, tum apud R. P. Nostrum, tum alibi.

Hospitum
tractatio
in horto
quosdam
offendit.

Moritur 15^a istius mensis Gregorius XV^{us} Pontifex Maximus, cum multis aliis nominibus tum potissimum canonizatione Beati Patris Ignatii et B. Francisci Xaverii de Societate optime meritis. Quae de vita et actis eius hic scribi possent, aliunde sunt petenda.

Mors Gre-
gorii XV.

Postquam ab Episcopo Cracoviensi et a Posnaniensi, ac simul tum a Rege Serenissimo, tum a Vice-Cancellario Regni damnati fuissent libri contra nos hoc anno scripti et maxime liber Responsionis Naimani, prodiit insuper, 20^a huius mensis, Varsaviae damnatio eorundem librorum Joannis Baptistae Lancelloti, Episcopi Nolani et Apostolici ad Regnum Poloniae Ducatumque Lituaniae, cum facultatibus Legati a latere, Nuntii. Quae damnatio impressa Cracoviae, ad plurima loca transmissa fuit tanquam ea, quae omnium episcopatum in Regno Poloniae et M. Ducatu Lituaniae existentium dioeceses concernebat et obligabat.

23.
Nuncius
Apostoli-
cus Lan-
cellotus
damnat li-
bros con-
tra nos
scriptos.

Ducissa
Jaroslaviensis,
declinans
Tartaros,
venit Cracoviam.

Venit Cracoviam Illma Ducissa Ostrogiae Jaroslaviensis Anna de Stem-berk, a tot annis totius huius Provinciae Benefactrix, 21^a istius mensis, ut inde postea ad arcem Wisnicensem se conferret, ne perpetuis sollicitudinibus, quas in propugnanda arce et Civitate Jaroslaviensi contra Tartaros sustinebat, morbum sibi accerseret. Venerant cum ea duo ex nostris, P. Christophorus Angelus et P. Hermolaus Buchowski.

Depositem
R. D. Petri Chrzastowski.

Eadem die multis precibus effecit apud nos R. D. Petrus Chrzastowski, Canonicus Luceoriensis, ut eius depositum 148 aureorum cum sacculo monetae Moschoviticae Domi nostrae maneret. Impetraverat et illud, ut Superior Domus daret illi recognitionem, sed hac conditione, ut non ei reddatur depositum, nisi reddat recognitionem.

Pueri in
Sacristia
non servandi.
Processus
pro variis
Orationibus.

Prodiit Ordinatio Admodum R. Pri^s Nostri Romae, 22^a huius, de pueris externis in Sacristia nostrorum non servandis, quae per totam hanc Provinciam statim est ad loca nostrorum missa. Publicati processus pro tota dioecesi, 25^a istius mensis, quibus iniungebatur, tum 40 horarum, tum diurnae et quotidianae in variis templis orationes, pro maximis Regni necessitatibus et pro peste aver-

Oratio 40
horarum
in nostro
templo.

tenda. Instituta supplicatio in templo nostro 40 horarum, pro 30^a et 31^a istius mensis, ad quam non solum ingruentia pericula, sed ipsius etiam S. Patris festum stimulum addebat. Et quidem 30^a die, quae in diem Dominicam inciderat, concionatus est R. D. Andreas Lukomski, cum insigni Societatis commen-

Festum S.
Pri^s.

datione. Ad festum vero Sancti Patris Ignatii Illma Ducissa Jaroslaviensis, Joannes Węzyk Episcopus Premisliensis, Stanislaus Lubinski Abbas Tinecensis et Nominatus Luceoriensis, Thomas Oborski Suffraganeus Cracoviensis et multi Praelati ac nobiles convenerant. Utrasque vesperas et summum Sacrum cecinit

P. Angelus
nolens offendit Academicos.

R^{mus} D^s Oborski, conclusionemque Orationis fecit. Concionatus in festo praedicto P. Christophorus Angelus, sed nolens impegit in magnam offensam Academicorum, ob quam sequenti mense maximae turbae contra eum et alios nostros excitatae, ut suo loco patebit.

Eleaemosyna Julii.

Eleaemosyna huius mensis erat in pecunia fl. 68. A Ducissa Jaroslaviensis fl. 10. A D^o Rab Consulari fl. 13. A Virgine Szydłowska fl. 10. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. Ab aliis reliqui. Carnes, butyrum, casei, crematum, vinum, pannes, aromata, indusia aestimata sunt fl. 51.

24.

Cur captabant occasionem nostros vexandi Academici.

Senserant Academici Cracovienses non mediocriter, tot scripta contra nostros edita fuisse damnata tam a spirituali quam a saeculari Magistratu, eoque praecipuo. Licet enim pro suis ea non agnoscebant, quia tamen passim notum erat a quibusdam eorum profecta, ideo damnationem contra se directam arbitrabantur. Hanc ob causam in omnem occasionem nostros calumniandi et si possent talionem nobis reddendi, intendebant eamque tali modo invenerunt. In concione de S. Patre Nostro habita P. Christophorus Angelus, tractans varia S. Pri^s in Rempublicam Christianam promerita ob stu-

Verba P^{is}
Angeli pro
concione

dia litterarum promota, haec fere verba addiderat: Si ita res se habet, quorsum tot contradictiones pasquini, lapidum et luti in templa ipsa projectiones, quae vix inter ethnicos et haereticos nobis contigissent? Filii matris meae pugnaverunt contra me. Si sumus unius Matris et Ecclesiae filii, quorsum eiusmodi dissidia? Assidebamus nobis invicem in hac celebri Academia, ex qua multi, qui iam sunt apud nos, prodierant; nostri etiam multi in ea litteris operam dederunt. Quorsum ergo contentiones? Sed sicut quondam Christus apparens nostris dicebat: Ero vobis propitius Romae, licet tot persecutiones essent Romae futurae, ita speramus nobis futurum propitium Cracoviae, licet tantae sint persecutiones. Haec verba avidissime arripuit Jacobus Naiman, Academiae Rector, cum reliquis Academicis et ea tanquam contumeliosa, diffamatoria, scandalum adferentia, Joanni Zerzinski Officiali ac Vicario Generali, hosti etiam nostro capitali, deferunt ab eoque citationem extraordinariam et, ut vocant, peremptoriam, unam pro tribus, contra Superiorem S. Barbarae et contra P. Christophorum Angelum obtinent ac statim, 1^a Augusti, per quendam sacerdotem, nomine Rectoris et totius Universitatis, in manus praedicti Superioris tradunt. Accepta citatione Superior facile coniecit, Academicos, advertentes ad Episcopum Cracoviensem (qui quinque dierum itinere Cracovia aberat) nos statim recursum habere non posse, omnia possibilia tentaturos, omnem movit lapidem, ut res pacifice transigeretur. Itaque et R^{mum} D. Thomam Oborski Suffraganeum et alios Praelatos, inter quos etiam unus fuit a Ducissa Jaroslaviensi missus, ad Rectorem misit, qui peterent et suaderent pacificam transactionem, sed apud obduratum animum Naimani et contra nos exacerbatum, nihil penitus effectum. Sequenti ergo die res ad iudicium devoluta, in quo mandatum procuratorium manuale, seu privatim factum (nam tale sufficere nonnulli suaserant) a nostro externo procuratore oblatum, quo exemptos nos esse declarabamus et ad Nuncium Apostolicum appellabamus. Sed hoc reiectum est. Quia vero in praedicto mandato nomen tantum Superioris expresse erat positum, reliquorum autem tantum implicite, nec adiunctum nomen P^{ris} Christophori Angeli, ideo statim tale decretum latum, ut Superior quidem sequenti termino verificationem scripti a se mandati adhiberet, Pater vero Angelus, tanquam contumax, excommunicaretur. Petitum deinde et ab ipso Officiali et ab Academicis, tam per nostros quam per alios, ut ab intimatione et promulgatione ex-

Arripiunt
Acade-
mici.

Et citatio-
nem apud
Officialem
procurant.

Pacificam
transactio-
nem non
admittunt.

25.
Devoluta
re ad iudi-
cium,

Reiicitur
manda-
tum pro-
curato-
rium.

Excom-
municatur
P. Ange-
lus.

Adfertur
intimatio
excommu-
nicationis.

communicationis aliquanto tempore abstinerent. Sed nihil obtentum. Allata ergo est intimatio excommunicationis ad S. Barbaram, 3^a huius mensis et reddita P. Angelo, triumphantibus Academicis ac nobis insultantibus.

Fit publi-
catio ex-
communi-
cationis in
templo
SS^{mae} Tri-
nitatis.

In festo deinde S. Dominici, in templo SS^{mae} Trinitatis, in quo tunc 40 horarum supplicatio peragebatur, praesente Ducissa Jaroslaviensi ac praecipuis Praelatis, copia excommunicationis data est Religioso S. Marci, qui tunc concionabatur, ab Academicis, ut publicaretur. Religiosus ille, sive casu sive perturbatione, loco excommunicationis absolutionem ab excommunicatione P^{is} Angeli promulgaverat iamque ex suggestu descendebat. Sed Academicis iratis ac minas Officialis intendentibus, excommunicationem clarius explicantibus, iterum rediit ad suggestum ac se dixit prius per errorem promulgasse absolutionem, modo vero iam se promulgare excommunicationem P^{is} Christophori Angeli. Audita hac excommunicatione, ingens in templo orta vociferatio contra Academicos et contra Officalem, in civitate deinde passim etiam nostri hostes tam atrocem furorem et adeo acceleratum processum contra nos factum improbarunt. Post promulgationem excommunicationis, eius copiam ad valvas templi supradicti affixerant Academici, sed a populo transeunte abrepta et lacerata fuit nec postea ullo alio templo vel publicata vel portis affixa fuit, licet utrumque Academici efficere constituerant. Discesserat interim P. Angelus Cracovia ad unum Domus probationis praedium, ne excommunicationem, licet iniustissimam, contemnere videretur.

Cum in-
genti ho-
minum vo-
ciferatione
contra A-
cademi-
cos.
Copia ex-
communi-
cationis
affixa, la-
cerata a
populo.

26.

Eligitur in
Pontifica-
tum Urba-
nus VIII.

Romae post mortem Gregorii XV^{mi}, quae uti diximus 15^a mensis superioris contigit, electus est 6^a huius mensis in Pontificem Maximus Cardinalis Barberinus, cum 56^m aetatis annum ageret et Urbanus VIII^{us} vocatus est, de quo varia apud eos, qui recenter Vitas Pontificum Supremorum perscripserunt, videre potes.

Bullam
Canoniza-
tionis S.
Ignatii No-
stri statim
signavit
cum Cardi-
nalibus.

Ab eodem Pontifice, in ipso eius Pontificatus initio, prodiiit Bulla seu litterae decretales canonizationis S. Ignatii Loiolae Societatis Jesu Fundatoris. Nam licet ea ex typographia Camerae Apostolicae non prodierit nisi anno Dni 1626, tamen in fine eiusdem Bullae ita scribitur: Datum Romae apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicae 1623, octavo idus Augusti, Pontificatus nostri anno primo. Subscripsitque praedictae Bullae et ipse Pontifex et 28 Cardinales nominatim¹⁾. Unde colligi videtur manifeste istam Bullam ipsa die electio-

¹⁾ Exemplar huius Bullae insertum est archaetypo inter fol. 642 et 643, formate 4-o. Continet 8 folia, quorum primum ornatum est imagine s. Ignatii.

nis Pontificiae factam. Coniectura est, hanc Bullam sub Gregorio XV^{mo}, qui sanctum Patrem canonizavit, iam fuisse paratam et vel ob morbos eius fere perpetuos, vel ob numerum Cardinalium minus sufficientem, vel ob aliquam aliam causam non subscriptam. Itaque post electionem Pontificis, tanquam primam gratiam, aut a Ludovico Cardinali nepote Gregorii XV^{mi}, qui in electione Pontificia magnas partes habebat, aut ab aliis etiam Cardinalibus impetratam subscriptionem a novo Pontifice. Statim enim post electionem Pontificis ab eodem variae primae gratiae solent postulari, maxime a Cardinalibus.

Instabat 7^a huius mensis, in qua verificatio scripti a sè mandati procuratorii Superiori Domus S. Barbarae facienda erat coram Officiali. Itaque ad eam se comparans, suasu peritorum, novum mandatum procuratorium publicum (nam in primo non deerant errores) procuravit. Et quia verificatio primo decreto indicta etiam privatim coram Notario Officialis fieri solet, tentabat eam sic expedire Superior, sed Notarius eam non admisit, dicens sibi nihil a parte contraria eiusmodi commissum. Iam ergo cum R. D. Andrea Lukomski Theologiae Doctore ibat Superior ad Officialis iudicium, dum ab Episcopo Cracoviensi (ad quem Ducissa Jaroslaviensis in nostro negotio ipso die latae excommunicationis duos velites miserat) adfertur illi fasciculus litterarum, in quibus et inhibitio huius processus aliarumque contra nos causarum et absolutio ab excommunicatione P^{is} Angeli et multa alia pro nobis continebantur. His visis R. D. Lukomski iussit redire domum Superiorem Domus S. Barbarae et ipse, accepta inhibitione ac absolute ab excommunicatione, cum Procuratore eius venit ad locum iudicii, nullaque initio facta mentione inhibitionis, ut causa procederet, permisit. Advertentes abesse Superiorem Academicum nec scripti verificationem ostendere, eum tanquam contumacem accusant et excommunicari petunt. Producit procurator novum mandatum procuratorium authenticum, sed illud statim reiciunt. Tunc primum R. D. Lukomski ostendit Episcopi inhibitionem. Attoniti ad rem insperatam Academici ad Archiepiscopum Gnesnensem appellant eamque appellationem subscripsit Officialis. Ob inhibitionem tamen ab omni contra nos processu abstinet. Quia vero in praedicta inhibitione aliqua erant contra nostra privilegia, ideo noster Procurator contra ea protestationem fecit, in reliquis omnia suscipiens, eam tamen Officialis non suscepit. Et ita transactum hoc negotium.

Dum se parat Superior domus ad iudicium Officialis contra Academicos

27.
Accipit ab Episcopo et inhibitionem pro Officiali et absolute ab excommunicatione P^{is} Angeli.

Quae per D^m Lukomski in iudicio ostensa. Ea lis est finita.

Ad magnam instantiam Abbatissae Staniatkoviensis, nostrae Benefactricis, Depositum eius monasterii in duabus cistis suscepimus, ob Tartarorum incursio-

Abbatissae

sae Staniatki-
viensis. nes, quae huic districtui imminere putabantur. Cessante tamen periculo in Octobri post acceptum fuit et Staniatkos reportatum.

Post aliquot dies ab accepta inhibitione, nempe 10^a huius, absolutio ab excommunicatione P. Christophori Angeli in eodem templo SS^{mae} Trinitatis, ab uno Sacerdote, in frequentia populi, promulgata est. Cognoverat Praepositus Domus P. Provincialem nostrum Ilzam perfectus Superior domus Ilzae apud Episcopum Cracoviensem infirmum decumbere, ideo ad eum, cum P. Andrea Vachocio, excurrit et 10^a huius Ilzam venit ac inprimis tum ipsum Episcopum tum R. P. Provincialem de toto negotio nostro cum Academicis instruit. Sequenti deinde die petimus ab Episcopo, ut tam R. D. Officiale quam DD^{ss} Academicos ad Nuncium Apostolicum, bona eius venia, citare possemus; id enim omnino esse necessarium etiam ipse R. P. Provincialis iudicaverat. Concessit tunc quidem id Episcopus liberalissime, sed postea nobis petentibus, ut eandem concessionem in scripto daret, valde aegre et cum multis disuasionibus eam dedit, de quibus omnibus tam Illmo Nuncio quam P. Gregorio Cislak, tanquam Generali Polonicae et Lituanicae Provinciae Syndico, perscriptum erat.

28. Mfca D^a Ligezina, soror R. D. Kretkowski Canonici Cracoviensis, quam In templo S. Mathiae non ita pridem quidam perditus rapere voluerat, permittente Episcopo, 15^a huius mensis, in templo S. Mathiae votum castitatis vidualis perpetuum publice fecit, deducentibus eam ad altare Ducissa Jaroslaviensi et Castellana Voinicensi D^a Lubomierska, concionem habente, huic actui accomodatissimam, R. D. Andrea Lukomski, Canonico Cracoviensi. Eadem die lautissime tractavit omnes nostros R. D. Kretkowski in Domo Probationis et plurimos alios hospites.

Decretum Lanceloti Joannis Baptistae Lanceloti Nuncii Apostolici decretum contra Nuncii Apostolici famosos libellos, quod 20^a superioris mensis prodierat, per varia promulgatur Cracoviae. 27^a huius promulgatum est Cracoviae.

Dni Widadawski Per hunc mensem Mfcus D. Mathias Węzyk Widadawski de Collegii Petricoviensis fundatione coeperat nobiscum agere et 15 millia pro hac re offerre ac alia polliceri. Sed totum hoc negotium brevi evanuit, nam et summa praedicta vix ad fundum, in quo esset Collegium exstruendum, sufficebat et aliae magnae difficultates non deerant.

Eleemosyna Augusti. Percepta eleemosyna pecuniaria hoc mense erat fl. 467. Ex legato Di Jordani fl. 150. A variis, qui sciri nolebant, fl. 100. A Palatino Cracoviensi fl. 84. A Ducissa Jaroslaviensi fl. 40. A D^o Bobrownicki fl. 30. Ab aliis reliqui. Res datae 36 fl. constabant.

Gravis simultas inter duos nostros Benefactores, D^m Szydłowski et D^m Bobrownicki, quae ad magnas caedes spectabat, 5^a Septembris Domi nostrae sopita est.

Intelleximus 6^a huius mensis revocata fuisse privilegia vivae vocis et per communicationem cum aliis concessa nostris, iterum nobis viva voce esse restituta. Sed non multo post erant deinde revocata. Varia erant proposita R. P. Nostro circa hortum. Ad quae respondens, 9^a istius mensis, supponit in primis sicut teneri Professos ex causa iusta restringere paupertatem, ita etiam ob voti reverentiam etiam in dubiis ad idem obligari. Deinde ad singula, quae erant proposita, talia dedit responsa: Ab opificibus domos horti inhabitantibus non posse nos, ratione habitationis, operas illorum viliiori precio habere. Vaccas non esse in horto alendas. Fructus, olera, rosas aliaque id genus, si superfuerint, non esse vendenda, sed danda pauperibus. Alvearia in horto non statuenda nisi pauca, eaque ad recreationem potius, quam ad usum ordinarium. Annotata haec sunt in libro primo Ordinationum inter responsa Admodum R. P. Nostri.

Datum initium lectionibus Theologicis privatis nostrorum apud S. Petrum, 11^a istius mensis, praelegentibus P. Nicolao Lancicio Rectore Scripturam, P. Agapito Dąbrowski 1^{am} partem D. Thomae, P. Jacobo Golemowski De iure et iustitia, — Eadem die actae gratiae, tempore mensae, Illmo Gabrieli Comiti a Tarnow Capitaneo Cracoviensi, in refectorio Collegii S. Petri, qui bona plusquam duorum millium annuorum Collegio donaverat et qui tunc cum nostris prandium sumpsit. Agebat vero gratias Paulus Moscicki, Theologiae auditor.

Joannes Tracz Gninski Suffraganeus Posnaniensis, qui in nostris scholis et humaniora omnia et philosophica ac theologica studia expediverat, uno vero vel altero mense, propter gradum Doctoratus, Cracoviae manserat, ob id, quod in Academia assecutus erat, omnium eorum, quae a nostris acceperat, obsequiorum videbatur oblitus et maximum nostri Ordinis hostem variis in locis sese declarabat. Scripserat etiam, 16^a istius mensis, Posnania litteras ad quendam Academicum Cracoviam, plenas odio virulento contra nostros. Sed utinam praedictum odium non magis illi obfuisse quam nostris. Habetur copia eius litterarum domi nostrae.

R^{mus} D^s Thomas Oborski Suffraganeus, 17^a huius, ad nos veniens, per octo dies collectionem instituit eamque magna cum devotione expedit.

Venditis Speculi Magni exemplaribus, a P. Wysocki olim impressis, redita pecunia D^{ae} Annae Wnuczkownae, 19^a istius mensis, quam ille mutuam acceperat pro impressione. Fecit Professionem 4 Votorum P. Jacobus Pawłowski 21^a istius mensis in templo S. Mathiae, P. Andrea Vachocio Sacrum habente et eius vota excipiente.

Circa finem huius mensis facta Varsaviae solennis protestatio contra R. D. Officalem Cracoviensem et contra Rectorem Academiae aliosque Academicos, nomine P^{is} Joannis Wielewicki, Praepositi Dominus et P. Christophori Angeli. Missa etiam erat copia citationis contra eosdem a P. Gregorio Cislak, ad quem similiter Cracovia omnia ex libris extracta, nostro negotio servientia, erant remissa.

Simultas Benefactorum sopita.

Resolutio R. P^{is} Nostri de iis quibus uti non possumus in nostro horto.

29.
Initium lectionum Theologicarum pro nostris in S. Petro.

Joannis Gninski litterae contra nostros.

Collectio R^{mi} Dⁱ Oborski. Debitum solum Annae Wnuczkownae.

30
Protestatio contra Officalem et Academicos.

Pestis coepta desiit.

Coeperat ita pestis saevire hoc mense, ut 20 domus intra moenia inficerentur, diligentia tamen Magistratus et inprimis gratia Divina non perrexit ulterius.

Synagoga Calvinistarum inscribitur PP. Bernardinis. Eleaemossyna Septembris.

Synagoga Calvinistarum, diruta, a Rege Serenissimo iure caducario data erat hoc mense Stanislao Lubomierski Pocillatori Regni, a quo postea inscripta erat PP. Bernardinis de Observantia.

Accepimus eleaemosynae pecuniariae per Septembrem fl. 284 A Rmo Do Suffraganeo fl. 25. A Do Bobrownicki fl. 70. A Ducissa Jaroslaviensi fl. 40. A Do Rab fl. 13. A Do Piotrowczyk fl. 50. Reliqui ab aliis. Res variae, ut duae tunnae vini a Do Paulo Rakoci; decem metretae tritici ab Abbatissa Staniatkoviensi; a Da Komorowska 4 vasa butyri et quatuor sexagenae cascorum; a Da Wielowska siligo et triticum; ab aliis variis casei, butyrum, caro suilla et a Do Zwolski bos etc., aestimatae sunt fl. 126.

Dispersio Monasterii PP. Dominicanorum desiit.

Mortuo, ut putabatur, peste uno ex Patribus Dominicanis, 8^a Octobris, quia sine ullo discrimine cum eodem omnes fere conversabantur, magna trepidatio erat in monasterio et maior pars ad varia praedia discesserat. Quia tamen multo post tempore nihil innovatum erat, brevi domum redierunt.

10 Octobris memoria victoriae ex Turcis.

Ob Turcarum imperatorem ante biennium a finibus Regni fortiter reiectum, solenne festum ut 10^a istius mensis perageretur in perpetuam gratiarum actionem quolibet anno, Pontifex Maximus Gregorius XV^{us} permiserat. Ac proinde hoc anno datum ei rei initium Cracoviae et alibi per Dioecesim duratque id hucusque, licet festum non sit ad populum.

Primitiae multiplices in templis Cracoviensibus.

Ad moniales in Grodek manentes, Virgine Selingowna habitum religionis accipiente, invitatur noster pro concione, 15^a huius, per R. P. Nicolaum Moscienensem Dominicanum, Theologiae Doctorem, qui praedicti monasterii tunc curam habebat. Ibidem etiam tunc unus ex Patribus Dominicanis Primitias habebat eique duo Patres Bernardini ministrabant, quia ex monasterio SS^{mae} Trinitatis non videbatur tutum aliquem vocare. In templo etiam S. Barbarae tunc unus externus sacerdos primitias cantabat.

Sacellum Bi Kostka exstructum ad templum S. Stephani. Domina Kotkowska in extremo morbo eius auxilium expetit.

Novum et egregium sacellum Beato Stanislao Kostka a spectabili Do Joanne Mazurkowicz, cive Cracoviensi, exstructum, 22^a huius mensis in usu esse coepit, in quam annua memoria eius inciderat. Huius beati fere sub hoc tempus singulare auxilium experta M^{ca} Da Kotkowska, Visnicii tunc manens et ex gravissima febris ita decumbens, ut iam animam agere videretur. Tunc ergo ad invocandam opem B. Stanislai et votum concipiendum inducta, mentem in Deum elevat et voce semimortua auxilium Beati implorat. Mirum veluti ex somno expergefata, oculos aperit et sibi plene restituta, brevi convalescit. Aderat tunc praesens Anna a Stemberk Ducissa Ostrogiensis ac Jaroslaviensis, cum multis aliis, qui merum agnoscentes miraculum, Dominum in suo Sancto benedicebant.

Locaverat Virgo Catharina Zasanska tres, ut vocant, Portugalos cum olla

parva argentea in 30 aureis, a Superiore Domus acceptis, 30^a istius mensis, sed iis redditis, 18^a sequentis mensis accepit id, quod locaverat.

Hoc mense Tartari cum Hungaris, a Gabore ut ferebatur immis-
sis, irruerant in Moraviam et gravissime illam sunt depopulati.

Eleaemosyna mensis Octobris in pecunia erat florenorum 152. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. Legati a Margareta Moscha fl. 60, quos D^a Catharina Zurkiewiczowa, 12^a huius mensis, attulit. A Virginibus, pro piscibus mendicantibus, fl. 22. A P. Porembski fl. 10. Reliqui ab aliis. Pul-tes variae cum carne suilla et 6 metretae tritici a Monialibus Staniatkoviensibus. Ab aliis etiam sili-
ginis metretae 10, tela, panis, carnes, casei constiterunt fl. 91.

Venit P. Matthaeus Bembus Cracoviam 4^a Novembris, ut ex ordinatione Admodum Rdi Patris Nostri Praepositum Domus Professae ageret apud S. Bar-
baram et P. Joanni Wielewicky succederet, qui ab initio Augusti anni 1619 Do-
mum hanc gubernabat. Conpositis ergo rebus variis et instructione sufficienti Successori relicta, discessit P. Joannes Wielewicky Calissium ad R. P. Provin-
cialiam, ut eius socium ageret ac itinerum comes esset, 8^a huius mensis. Et P. Bembus statim ad Episcopum Cracoviensem litteras dedit, quibus ei de occupa-
tione sibi iniuncta significavit, benedictionem pastorem ad munus rite obeun-
dum postulavit et promptum animum ad serviendum cum suis domesticis obtu-
lit. Respondit ad has litteras Episcopus humanissime, concesseratque ea, quae
episcopi ratione casuum reservatorum episcopalium, concionum et approbatio-
num ad confessiones Domui nostrae a multo tempore concedere solent.

Prodiit 9^a istius mensis Instructio Admodum Rdi P. Nostri circa litteras
missa, 19 continens capita: 1um De perspicuitate scripturae, 2um De iis, quae in
litteris curanda generatim; 3um De litteris Provincialium, 4um De litteris Con-
sultorum; 5um De litteris Soli, 6um De triennialibus et annuis Catalogis, 7um De
informationibus et relationibus ad gradus; 8um De informationibus ad guber-
nandum; 9um De iudiciis examinatorum ad Professionem; 10um De Suffragiis
defunctorum; 11um De Summariis defunctorum; 12um De aggregationibus Con-
gregationum et Communicatione meritorum; 13um De iudiciis Censorum libro-
rum ad editionem; 14um De formula Votorum, 15um De Congregationibus Pro-
vincialibus; 16um De tractatibus ad alienandum, de contractibus et aliis huius-
modi; 17um De informationibus ad dimissionem; 18um De litteris annuis, Histo-
ria vel supplementis Historiae Domorum et Collegiorum, 19um De modo et tem-
pore scripturas Romam mittendi. Haec Instructio, sicuti ad omnes Provincias,
ita et ad nostram missa fuit et quia in librum primum Ordinationum relata est,
ideo de illa nihil hic amplius dicendum est.

Dedicationis templi nostri festum in 12^{am} huius mensis inciderat. In eo
R. D. Wilcogorski Sacrum cecinit et apud nos prandium sumpsit, cum R. D.
Archipresbytero Treinski et cum nostris a S. Petro ac a S. Stephano.

Eadem die celebre martyrium Josaphati Konczewicii, Archiepi-
scopi Polocensis, fortissimi et zelosissimi unionis cum Ecclesia Ro-
mana inter schismaticos promotoris, qui Vitepscii a schismaticis, unio-

31.
Irruptio
Tartaro-
rum in
Mora-
viam.
Eleaemo-
syna Octo-
bris.

P. Mat-
thaeus
Bembus fit
Praeposi-
tus do-
mus.

P. Wiele-
wicky so-
cius Pro-
vincialis.

Episcopus
concedit
nostro
Praeposito
varia.
Instructio
circa litte-
ras Admo-
dum R.
Pis Nostri
continens
19 capita.

32.
Dedicatio
templi no-
stri.

Martyrium
Josaphati
Konczewi-
cii.

nem impugnantibus, crudelissime occissus est. In eius occisi cadaver cum barbari iidem schismatici desevisissent et ex iis una vetula tum puncturis linguae tum vellicationibus capillorum crudelem rabiem exsaturasset, illud tandem in aquas deiecerunt, ex quibus lumine miraculoso proditum, extractum deinde fuit et honorifice sepultum. Adeo atroci schismaticorum barbarie commotus Sigismundus III Rex, Commissarios suos, quorum Supremus erat Leo Sapieha, Palatinus Vilmensis, Vitepscium misit ad inquirendos et poena debita afficiendos iniquissimae caedis authores. Fecerunt illi libenter, quod iniunctum erat et non paucis extremo supplicio affectis in totam Vitepscensem civitatem, quae etiam huius cladis complex erat, ita adverterunt, ut eam iure civitatis in perpetuum privaverint et in ordinem paganorum atque rus colentium cives eius redegerint. Sed de his fusius tum acta praedictae Comissionis, tum vitae et martyrii eius descripta historia, quae passim manibus teritur et brevi etiam imprimetur, sicut et concio de illis non ita pridem P. Fabiani Bierkovii Doctoris Theologiae est impressa.

Eleaemosyna Novembris.

Mensis Novembris eleaemosyna pecuniaria erat fl. 240. A variis per P. Wągrowski fl. 100. A Virginibus mendicantibus fl. 19. A Mfco D^o Castellano Ravensi ¹⁾ fl. 40. A D^a Sremska fl. 10 A D^a Wieloweiska fl. 10. Ab Abbatisa S. Andreae ²⁾ fl. 15. Reliqui ab aliis. Prandia a D^a Rakowa, D^a Formankowicowa, D^a Gortacka et ab aliis: panes, pisces, carnes, casei fl. 62 constabant.

Festum S. Xaverii et S. Barbarae.

Festum S. P. Francisci Xaverii, 2^a Decembris more consueto solenniter peractum, sicut et festum S. Barbarae Virginis, 4^a eiusdem, in utroque pontificaliter canente R^{mo} D^o Thoma Oborski, Suffraganeo Cracoviensi, qui in festo S. Xaverii prandium nobis suo sumptu praebuit, quo etiam festo P. Jacobus Golemowski mane in Sacro cantato est concionatus. In festo autem S. Barbarae Sacrum Rorate cecinit R. D. Bobola Gaspar Canonicus, qui simul cum R^{mo} D^o Suffraganeo, R. D. Andrea Lukomski, Erasmo Kretkowski, Stanislaw Garwaski, Canonicis, peculiaribus nostrae Societatis benefactoribus, in refectorio nostro cibum sumpserunt. P. Melchior Sulkowicz profectus est Sączum, 6^a huius, rogatu Monialium, ad earum confessiones excipiendas et ad alia subsidia spiritualia eis praebenda. Socium habuit Lucam Klein.

33.
Missio Sąddecensis.

Adventus R. P. Provincialis. Missio Vismicensis.

Venit R. P. Provincialis Georgius Tyszkiewicz, 22^a istius mensis, cum P. Joanne Wielewicki suo socio, et primo Domus S. Barbarae, postea Domus S. Stephani visitationem instituit. Redierunt Vismico, ab Illma Ducissa Ostrogoiae, P. Stephanus Wągrowski et P. Petrus Kamocki, 23^a huius mensis, ubi duobus fere mensibus degebant, eo enim ob pestem Ducissa sese contulerat, quae plurimas domos Cracoviae occupaverat. Ex civibus tamen Cracoviensibus vix ali-

¹⁾ Philippus Wołucki.

²⁾ Anna Szypowska.

quis hanc ob causam discesserat, quia frigoribus brevi futuris sopiendam pestem iudicabant, quod et factum est.

Mortuus erat concionator ordinarius B^{mao} Virginis Parochiae Cracoviensis R. P. Piekarski Dominicanus, et Consulares Cracovienses multi in aliquem ex nostris, praecipue vero in P. Matthaeum Bembum, qui etiam in festo S. Stephani in aede eiusdem Sancti iussus erat ut concionaretur et avidè a civibus auditus est. Sed armatae preces Ducis Georgii Zbarascii, Castellani Cracoviensis, et Comitis a Tęczyn, Palatini Cracoviensis, et Stanislai Lubomierski, Poccillatoris Regni, effecerunt apud Consulares, ne noster aliquis eligeretur. Itaque 29^a huius, electus est R. P. Erasmus Dominicanus, qui Priorem tunc agebat.

Venit ultima huius mensis P. Benedictus Sofo ex Hispania Cracoviam, ut hinc in Lituaniam pergeret et in Vilnensi Societatis Nrae Academia Scholasticae Theologiae Professorem ageret. Id enim ab Admodum R. Patre Nro Provincia Lituaniae petierat.

Hoc anno contigerat celebris quaedam visio Bⁱ Stanislai Kostka, Danieli Bonikowski, idioteae, ostensa, quae in anno Dni 1627 in Septembri refertur, quia tunc primum de illa cognitum erat, ac propterea ibidem legenda.

Per mensem Decembrem accepimus eleemosynae in pecunia fl. 335. — A Ducissa Jaroslaviensi 110. A R^{mo} Cracoviensi Episcopo fl. 15. A R. D^o Archipresbytero fl. 22. A R. D. Bobola Canonico Cracoviensi fl. 17. A Regni Poccillatore fl. 24. A variis collecti fl. 70. A D^o Philippo bibliopola fl. 12. A Dno Rab fl. 13. Reliqui ab aliis. Iam siligo, hordeum, triticum, pisa, vinum, creatum, carnes, panes, pisces, haece, butyrum, aromata, tela, a variis submissa, fl. 228 constiterunt.

Iam templi eleemosyna per hunc annum erat fl. 1198. In rebus autem: lampas argentea, casulae nigri holoserici et varia alia linea plusquam 100 fl. sunt aestimata.

Quae ad certum anni mensem referri non poterant, illa inprimis sunt. Viginti aliquot haeretici ad Ecclesiam opera nostrorum redierunt, ut interim ordinaria omnia missa faciamus, qualia sunt sacramentorum Eucharistiae et Poenitentiae administrationes, carcerum et xenodochiorum visitationes, verbi Dei, tam in nostro tempore, quam in aliis praedicationes.

Ostrogiam hoc anno quatuor nostri Sacerdotes evocati, quod a multis catholicis pridem desiderabatur, ibique sedem fixerunt. Est autem Ostrogia celebris civitas in Volhinia, Ducum quondam Ostrogensium sedes; confluentibus tribus fluviis, muro, propugnaculis ac loci natura satis bene munita. Incolae quondam erant soli Rutheni iique schismatici, nam Dynastae loci schismatis graeci erant tenacissimi promotores, unde hoc loco Academiam schismaticam exstruxerant, tanquam suae religionis arcem; sed iam tam catholici quam schismatici in ea morantur, quamvis Judaeorum colluvies utrosque fere et numero et opibus superet. Coeperant postremi Duces Ostro-

Mortuo
Conciona-
tore B^{mao}
Virginis
Dominica-
no P. Pie-
karski,
Eligitur al-
ter Domi-
nicanus R.
P. Eras-
mus.
Adventus
Pis Bene-
dicti Sofo.

Visio de B.
Stanislao.

Eleemo-
syna De-
cembris.

Eleemo-
syna tem-
pli annua.

Haeretici
conversi.

Residentia
Ostrogien-
sis hoc an-
no coepta.
Qualis ci-
vitas O-
strogia.

giae, catholici facti, rem catholicam in hac civitate promovere, sed iis morte sublati, soror illorum germana, Anna ab Ostrog (quae Carolo Chodkievicio, Palatino Vilnensi, supremo contra Osmanum Turcarum imperatorem, exercituum Duci, nupserrat) eam totam curam obviis ulnis suscepit. Marito enim defuncto, cum quo non integro anno mansit, iustis persolutis, licet ingenti curarum mole pressa fortunarumque variis detrimentis affecta, nostris Ostrogiam evocatis et bona, pro Collegii sufficienti fundatione, offert et aream pro fabrica Collegii, plusquam 18 domibus coemptis et subrutis, offert. Molestus fuit valde adventus nostrorum tum schismaticis bene ominantibus, quod eorum iuventus, defunctis Ducibus schisma promoventibus, per nostras scholas a schismate esset deducenda, tum Judaeis, quorum domus non paucae pro area Collegii erant coemendae, qui etiam ingentem pecuniam offerebant ad nostros ex illo loco dimovendos, sed nihil effecerunt. Statim vero nostri collocati Ostrogiae, consueta Societatis munia exercentes, maximum catholicorum amorem sui excitaverunt et multorum etiam schismaticorum, quem in dies magis augendum non dubitamus.

Annus Domini 1624.

Mutio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Georgio Tyszkiewicz Praeposito Provinciali, Matthaeo Bembo Domus Professae Cracoviensis Praeposito.

I. Viginti quinque ex nostris numerati in domo S. Barbarae per hunc annum; Sacerdotes videlicet quindecim, Coadiutores octo, duo Scholastici ad mensam legentes

Adventus Festum Circumcisionis Domini more consueto, magna populi frequentia Ducissae devotioneque solenniter peractum 2^a Januarii prodiit Cracoviae liber de Perfectione P. Georgii Tyszkiewicz Societatis Jesu, S. Theologiae Doctoris. Venit Cracoviam Visnicens Illustrissima Ducissa Jaroslaviensis, 3^a istius mensis, cum iam Dei gratia omnia a peste Cracoviae essent tuta. Venerat cum ea P. Hermolaus Buchowski cum suo socio et per aliquod tempus Cracoviae moratus est.

A. P. Melchior Sulkowicz, 13^a huius, optime navata opera monasterio Virginum illius loci. Viginti Virgines exercitationibus spiritualibus excoltae omnes fere totius vitae confessionem fecerant, exhortationes de instituto religioso quotidianae per unam hebdomadam, clauso templo (praeter alias hebdomadarias) ad eas institutae, magno cum fructu et religiosae disciplinae ac praesertim votivae paupertatis reformatione. Vir nobilis, qui a monasterio graviter dissidebat, cum eodem in gratiam pristinam est restitutus. In festo B. Cu-

negundis, Sądecensis monasterii Fundatricis et Patronae, ad maximam concurrentem plebem nobilitatemque ex Polonia vicinaque Hungaria de gravitate peccati mortalis in communi et deinde contra usuras, luxuriam, Sacramentorum abusum ac impudentem in Confessione pudorem, quo peccata reticentur, conciones institutae, ex quibus plures contractus illiciti correcti et restitutio iis, qui iniuste lucrabantur, iniuncta, unaque multis annis peccata occultans, gemebunda integram Confessionem instituit, adiungens se audita concionis memoriam nunquam deposituram et dolens, quod hucusque ab hominibus Societatis abhorruerit

multa pia
facta.

P. Matthaeus Bembus Praepositus per litteras Lucae de Bnin Opalinski evocatus ad concionandum in funere Andreae Opalinski Episcopi Posnaniensis, superioris anni 19^a Decembris Ciązyni mortui, discessit Cracovia 16^a huius. Caverat enim testamento defunctus, ut in eius funere dictus Pater concionaretur, quod et fecit in magna Illustrium virorum et Magnatum corona, 31^a istius mensis eiusque concio sequenti mense, ut suo loco patebit, est impressa.

In funere
Episcopi
Posna-
niensis
conciona-
tur P. Bem-
bus.

Rebus Cracoviae in qualibet nostrorum domo ordinatis R. P. Provincialis discessit Cracovia Jaroslaviam versus, cum suo socio P. Joanne Wielewicki, 18^a huius mensis, quem etiam postea Jaroslaviae ideo ad 1^{am} usque Martii relinquerat, ut Patribus tertianis, infirmante tunc P. Christophoro Angelo, praesesset.

Discessit
P. Provin-
cialis Cra-
covia.

Mfca D. Lubomierska, Castellana Voinicensis, 27^a huius mensis, multis praesentibus, in templo nostro candelam cerae candidae cum serto floribusque deposuit super tumulum pientissimae Virginis Barbarae Langae et Sacrum de SS^{ma} Trinitate in gratiarum actionem curavit fieri. Palam vero illud audientibus referebat, se genu ita habuisse obduratum, ut usum pedis habere non posset. Cumque frustra medici et chirurgi remedia adhiberent, se praedictae Virginis opem ac orationes invocasse et statim ex pede affecto sanie erumpente, intra aliquot horas sanitati restitutam fuisse, medicis id manifesto miraculo attribuentibus. Varii post homines piaae huius Virginis auxilium invocare eiusque sepulchrum cereis ornare coeperunt.

2.
D^a Lubo-
mierska
sanatur
miraculo-
se, implo-
rata ope
Barbarae
Langae,
cui votum
solvit.

Hoc mense Jacobus Naiman, Academiae Rector, Joannem Rysel, Auditorem Theologiae, eam solam ob causam, quod nostros extolleret et addictus nostris esset, ex Bursa abire iussit, sed provocante ad Episcopum, iterum cum eo concordiam iniit. Alium similiter adolescentem idem Rector eandem ob causam ex praedicta Bursa expedit. Ita iste homo, minima arrepta occasione, odium nostri patefaciebat. Sub idem tempus reliqui Academici variis modis conabantur avertere studiosos a Congregatione B^{mae} Virginis Assumptae. Zaportowicz etiam Collega maior asperis et iniuriis verbis publice contra nostros debachabatur.

Jacobus
Naiman
eiecit ex
Bursa
quosdam,
quod no-
bis fave-
rent.

Theologia
Antilogica
Pis Tyszkiewicz.

Hoc anno prodiit liber P. Georgii Tyszkiewicz contra haereticos tali titulo: Theologia Antilogica seu contradictiones Lutteranorum et Calvinistarum, impressus Cracoviae in 4.

Eleemosyna Januarii.

Pecuniariae eleemosynae accepimus mense Januario fl. 434. Ab Episcopo Cracoviensi 100. A Marsalco Regni D^o Wolski fl. 100, quos ab eo tulit P. Szembek 15 huius. A variis collecti per P. Wągrowski fl. 100. A quodam fl. 50. A Sądencibus Virginibus fl. 24. A Palatino Cracoviensi fl. 28. A quodam fl. 10. Reliqui ab aliis. Frumentum a Mfco D^o Oeconomo¹⁾ et a Staniątkoviensibus Monialibus, quae etiam caseum ac butyrum miserunt et mappam. Lepores a D. Komorowska et ab aliis aliae carnes, vinum, casei, fl. 76 sunt aestimata.

Staniątkis concio funebris per nostrum.

In funere Virginis Lodzinska, Monialis Staniątkoviensis, concionatus P. Joannes Sepielcius, rogatu Abbatissae illius monasterii²⁾ 5^a Februarii.

3.
P. Joannis Ponecii Patria, Aetas.

Obiit diem suum P. Joannes Ponecius domi nostrae 6^a huius mensis, post tertiam horam pomeridianam. Natus is honestis parentibus, in oppido Maioris Poloniae, Poniec dicto. Ex annis aetatis 71, in Societate 48 consumpsit, quam iam maturus et Artium Baccalaureus in Academia Cracoviensi creatus, ingressus erat. Post rudimenta enim litterarum Poneci et Crobiae peracta, humanioribus litteris tum in Collegio Lubransciano Posnaniensi (nondum enim nostri Posnaniam venerant), tum in Academia Cracoviensi, studens in eadem, Philosophiae dedit operam et lauream Baccalaurei, ut diximus, adeptus est, in pluribusque oppidis ac demum in schola cathedralis ecclesiae Posnaniensis iuventutem docuit. Iam enim sub illud tempus Collegium Lubranscianum desertum erat atque ita usque ad Andream de Bnin Opalenski, Episcopum Posnaniensem, perdurabat, sub quo iterum impensis Mfcorum DD. Rozrazewiorum restitutum, Academiae Cracoviensis Magistros habet et non exiguum discipulorum

Studia in saeculo.

numerum recenset, etiam hoc tempore. Ingressus Societatem anno 1576, 10^a Augusti, Philosophiae tribus et Scholasticae Theologiae aliis tribus studuit et post docuit humaniora per tres annos et casus conscientiae per duos, quibus etiam resolvendis domi praefuit Calissii, per 6 annos. Concionatorem ordinarium agebat Calissii, Jaroslaviae, Sendomiriae, Cameneci, Premislae, annis fere 20; ad id enim munus velut a natura videbatur formatus, ob vocem gravem, sonoram et ob oris totiusque corporis dignitatem. Diligentiam eius in parandis concionibus testantur aliquot tomi in folio, exquisito caractere propria eius manu conscripti, qui rerum copiam et multorum librorum lectionem demonstrant. Multum et haereticis et catholicis suis concionibus profuit, nec paucis in locis iucunda eius memoria, eo maxime nomine, quod multi ab haeresi liberati, fidem catholicam post Deum illi acceptam referant. Praepositum scholarum Pultoviae et Lublini aliquot annis egit. Collegium Jaroslaviense per sex annos, Residentiam Leopoliensem, Camenecensem, Premisliensem per alios sex gubernavit difficilimis temporibus. Et quidem sub eius rectoratu cum tota civitas Jaroslaviensis

Ingressus in Societatem. Studia in eadem.

Occupationes variae in Concionibus per annos 20.

In gubernatione per annos 12.

numerosum recenset, etiam hoc tempore. Ingressus Societatem anno 1576, 10^a Augusti, Philosophiae tribus et Scholasticae Theologiae aliis tribus studuit et post docuit humaniora per tres annos et casus conscientiae per duos, quibus etiam resolvendis domi praefuit Calissii, per 6 annos. Concionatorem ordinarium agebat Calissii, Jaroslaviae, Sendomiriae, Cameneci, Premislae, annis fere 20; ad id enim munus velut a natura videbatur formatus, ob vocem gravem, sonoram et ob oris totiusque corporis dignitatem. Diligentiam eius in parandis concionibus testantur aliquot tomi in folio, exquisito caractere propria eius manu conscripti, qui rerum copiam et multorum librorum lectionem demonstrant. Multum et haereticis et catholicis suis concionibus profuit, nec paucis in locis iucunda eius memoria, eo maxime nomine, quod multi ab haeresi liberati, fidem catholicam post Deum illi acceptam referant. Praepositum scholarum Pultoviae et Lublini aliquot annis egit. Collegium Jaroslaviense per sex annos, Residentiam Leopoliensem, Camenecensem, Premisliensem per alios sex gubernavit difficilimis temporibus. Et quidem sub eius rectoratu cum tota civitas Jaroslaviensis

¹⁾ Witkowski Stanislaus.

²⁾ Anna Caecilia Trzcinska.

cum Collegio ac templo nostro conflagrasset, habebat pauper, quod ageret, in reparando templo et Collegio. Formatus coadiutor spiritualis factus anno 1595, die 22^a Octobris. Senio ac variis morbis et ad extremum hectica febris lente consumptus, die supradicto, postquam Sacramentis consuetis egregie sese munivisset, mortuus est, zeli proximorum, modestiae ac morum suavitatis, devotio-
nis aliarumque virtutum specimina relinquens, et sequenti die more consueto in communi sepulchro est sepultus in sacristia.

Prodiit Roma 7^a huius declaratio Cardinalium de eligendis Conservatori-
bus, quae in Synodo Provinciali postremo impresso videnda est.

Litterae Cardinalis Ludovisii ad Joannem Baptistam Lancello-
tum nomine Summi Pontificis Urbani VIII, 10^a huius mensis datae de negotio inter nostros et Academiam componendo, permoverant praedictum Nuncium, ut Nostros et Academicos ad se evocaret Var-
saviam, ut privilegia sua ostenderent utrique, quibus nituntur et no-
stri ad docendum Cracoviae et Academici ad prohibendas nostras
scholas. Exhibuerunt nostri privilegia, etiam ipsius Academiae et plu-
rima alia. Academici vero nihil attulerant. Vide ea de re datum te-
stimonium Nuncii Apostolici Lancelloti 8^a Aprilis, anno 1626, quod
positum est in libello Antigratis fol. 908.

Rediit Radlino P. Praepositus, 13^a huius, quo se contulerat superiori
mense cum Stanislao Piątkovio et P. Andrea Kanski, quem Calissio secum dux-
it, ut Procuratorem Domus ageret in acquirendis extra urbem eleaemosynis.
Concio funebris a P. Matthaeo Bembo, Radlini habita in funere Episcopi Posna-
niensis, impressa est Cracoviae 20^a huius mensis et postea variis distributa.
Ordinatio de amovendis externis a nostra sacristia coepit in praxim reduci, 23^a
huius, domi nostrae; tunc enim servitor externus ab ea amotus est.

Res iucunda Cracoviae in uno puero hebraeo ad baptismum
adducto, 27^a huius contigit, quae ita processit. Parens praedicti pueri,
Posnaniae ¹⁾ conversus opera nostrorum et sacro fonte ablutus, in
honorem Sⁱ Patris Nostri Ignatii nomen acceperat, uxor vero eius
Judaea cum filio quadrienni Cracoviae manebat. Cupiens ergo filium
christianis sacris adiungere, Cracoviam venit, domi nostrae, ne Ju-
daeis innotesceret, sese occultat et per R. P. Erasmum Koniuszewium,
Ordinis Praedicatorum, primarii parochialis templi Cracoviensis Eccle-
siassem, litteras ad Comitem de Tęczyn, Palatinum Cracoviensem,

Gradus
Formati
Coadiuto-
ris.
Mors.

4.
Declaratio
de eligen-
dis Con-
servatori-
bus.
Litterae
Ludovisii
Cardinalis
ad Lancel-
lotum de
compo-
nendo ne-
gotio inter
nos et A-
cademiam.

Concio fu-
nebris
Bembi im-
pressa.

5.
Judaeus
baptizatus
facultatem
repetendi
a Judaeis
filii a Pa-
latino ob-
tinet.

¹⁾ De Judaeo hoc invenitur quoque mentio in Mscr. Annales Colleg. Posn.
fol. 95. »Eidem pecunia a Posnaniensibus Judaeis debita ut persolveretur, cu-
ratum est a nostris«.

Deferunt litterae
Palatini ad
Judaeos.

Varie im-
pediunt,
ne puer ex-
tradatur.

Pollicen-
turt tandem
sequenti
die, se in
manus Ju-
dicis Chri-
stiani pue-
rum tra-
dituros.

Muneri-
bus variis
corrumpe-
re tentant.

6.

Adit No-
ster cum
Pre Domi-
nicano Ju-
dicem.

Et post
varia cum
Iudice,
pergunt in
oppidum
Iudaicum.

obtinet, in quibus petebatur, ut parenti neophyto filium repetendi potestas fieret, nec Iudaei ullo ad id essent impedimento. Facit Palatinus, quod ab eo petebatur et litteras in hoc negotio ad Iudaeos dat. Cum autem difficultas in eo esset, qui litteras Iudaeis deferre vellet, ob varios respectus variis id detrectantibus, P^{is} Friderici Szembeci industria duo reperti viri nobiles, qui a Praelatis Cracoviensibus numeroso conquisito famulatio, neophyto parente in veste peregrini et uno oculo instar cocci velato praeunte, oppidum Judaeorum ingrediuntur et non domum tantum, sed etiam cubiculum, in quo puer cum matre erat, intrant, primores Judaeorum advocant, mandatum Palatini in scripto offerunt. Hic parens pueri, cum velum ab oculo reiecisset, a filio gestiente agnitus, qui etiam ad eum, Judaea matre relicta, accurrere non dubitavit. Iudaei interim aliquid se facturos negare, Palatinum fraude circumventum vociferari, neophytum ingentibus contumeliis onerare, alii denique portas occludere oppidi contendunt, ne puer ex eorum manibus extorqueretur. Sed neophytus cum illo comitatu fortiter eorum impetum reprimebat et ut ignitus Ignatius se filii salutis omnia pericula posthabere palam ostendebat. Concertatione ad noctem perducta, eo res venit, ut Iudaei in manus sui ordinarii Judicis, hominis christiani, se die postera puerum tradituros bona fide reciperent. Sequenti post die, pro sua iudaica astutia, nobiles illos viros puerum repetentes, imo et ipsum neophytum muneribus expugnare aggrediuntur, rerum irritum conatu. Fit certior de omnibus P. Fridericus Szembek et statim, exorato praedicto P. Erasmo Dominicano, ut se tam praeclari incepti exhiberet adiutorem, Hebraeorum adit Judicem et simul cum P. Dominicano urget, ut iuxta mandatum Palatini filius in patris veniat potestatem. Tergiversari ille ¹⁾ affirmans iuri naturali contrarium esse, puellum quadriennem, sui impotem, e sinu invitae matris abstrahere et baptismo initiare. Respondet noster, non se venisse cum P. Dominicano ob dubii theologi resolutionem, de quo satis illis constaret, sed ut Palatini mandatum exequeretur. Pergebat ille cunctari, dum statim nostro suggerente P. Dominicanus illi denunciat, se eius tergiversationes Palatino per litteras significaturum. Metu hoc incusso, iubet iudex, ut puer ex oppido iudaico Cracoviam adduceretur; cumque Iudaei tumultum praetenderent, ipsemet Iudex Nostro et P. Dominicano comitibus, ad

¹⁾ coepit.

Iudaeos se confert et frustra iis munera offerentibus, puerum adduci iubet et adductum parenti tradit. Laetissimus parens, sublatum in brachia filiolum, comitante Iudice inter Nostrum et Dominicanum incendens, ex oppido Iudaeorum effert, matre interim pueri lamentis muliebribus omnia complente. Cracoviam cum ventum esset, iucundum omnibus exhibitum spectaculum, qui Nostrum cum P. Dominicano in hac re praeclara operas iunxisse suspiciebant. Varias calumnias contra nostrum Iudaei postea Palatino scripserant, sed totam mendaciorum nubem P. Dominicanus Palatino detexit illique abunde satisfecit. Detentus aliquantum parvulus in nostra S. Barbarae domo, traditus deinde piae matronae, cum omnia fidei rudimenta didicisset lingua polonica, cuius antea nullum usum habebat, ipsa Dominica Laetare, quae in 18^{am} Martii inciderat, ab Episcopo Luceoriensi Suffraganeo Cracoviensi, Thoma Oborski, in primaria civitatis parochia B^{mae} Virginis baptizatus est, Patrino Civitatis Consule¹⁾ et Patrina Cristina de Gaiow Myszkowska, Castellana Oswiecimensi, assistentibus. In honorem S. Francisci Xaverii nomen Francisci accepit, erga quem parens ipse, sicut et erga S. Ignatium, praecipua devotione afficiebatur.

Adductum
puerum
Iudex red-
dit Patri.
Defertor
puer in Ci-
vitatem.

Instructus
fidei rudi-
mentis.

Baptizatur
in templo
Parochiali
SS^{mae} Vir-
ginis.

Eadem 27^a Februarii pro felici Comitiorum Regni exitu habita est in nostro templo oratio diurna cum triplici concione. Peragebantur enim tunc Comitiae Varsaviae et in iis plurima ad defensionem finium Regni, ad cohibendam licentiam militarem et ad contributiones decreta sunt.

Oratio
diurna in
nostro
templo pro
exitu Co-
mitiorum.

In fine huius mensis Nobilis D^s Duracz, Procurator, egressus e templo parochiali, a Dno Modliszewski, Capitaneo Lomzensi, primo aliquot vulneribus affectus, deinde crudeliter in coemeterio occisus. Fugerat ex civitate D^s Modliszewski et postea, reconciliato Episcopo, tanta res impune abiit.

Violatio
templi pa-
rochialis
et coeme-
terii.

Per hunc mensem copiosa nobis a variis concessa eleaemosyna, tam in rebus quam in pecuniis. Et in pecuniis quidem accepimus fl. 925, nempe 500 fl.

Eleaemo-
syna Fe-
bruarii.

¹⁾ Consules pro hoc anno erant a palatino Cracoviensi, Joanne comite a Tenczyn, nominati: Alanse Sigism., Hippolith Paul., Conradt Stan., Naiman Christoph. med. dr., Biderman Georg., Gruszczyński Matth., Nagoth Ada., Blanki Ludov. (cfr. Acta inscriptionum Spect. Senatus Cracov. Mscrpt. Archiv. veter. Mon. urbis Crac. nr. 34 f. 336). Cum autem ex his solus Biderman saepius apud PP. Societatis versaretur, puto ipsum in mente habuisse auctorem nostrae Historiae. Ex libris baptisatorum ecclesiae paroch. B. M. in circulo Crac. facile id comperi possit, sed libri hi incipiunt demum ab anno 1630.

legati a quodam. A D^o Luca Opalenski Marsaleo fl. 150. A Palatino Lanciensi¹⁾ fl. 100. A D^o Zegocki iudice fl. 50. Legatum redditum per D^m Olbrichtum fl. 55. A Coniuge Dⁱ Palatini Lanciensi fl. 30. Reliqui ab aliis. Frumentum, carnes, casei, butyrum, panes, vinum et alia minutiora constiterunt fl. 161.

7. Perlato nuntio Cracoviam de obitu Laurentii Gembicki, Archiepiscopi Gnesnensis et Regni Primatis, qui superiori mense contigit, in templo nostro Sacra ab omnibus Patribus habita funebria, cum Sacro cantato, exposito in medio cooperto feretro, supra quod mitra pontificia fuit imposita, 1^a Martii. Fratribus etiam omnibus pro eodem coronae erant indictae. Magnus omnino is vir erat in Republica et post episcopatum Culmensem, cum quo simul Regni Cancellarius erat, ac Vladislaviensem, ad archiepiscopatum praedictum pervenerat, singularibusque talentis ad munia tanta obeunda egregie erat instructus. Societatis etiam nostrae fuit longo tempore amantissimus, nec immemor disciplinae, quam in nostris scholis Posnaniensibus, circa ipsum earum initium, hauserat. Sed nonnulli Praelati, Societati nostrae malevoli, eum non mediocriter contra nos concitaverant aliquot annis ante mortem et eo deduxerant ut Seminarium Calissiense, nostrae curae ex fundatione Stanislai Karnkovii eius antecessoris commissum, nobis per decretum in Synodo factum et deinde per Praelatos immissos eripuerit. Unde litem ei intendere debebant nostri, ex qua et ob quam plurimae alienationes sunt secutae.

Georgius Hungarus, civis Cracoviensis, parum devotus et nostrae Societati minime affectus, dum ob febrim gravissimam in extremo esset vitae periculo et a medicis iam esset derelictus, suasu confessarii votum S. Pⁱ Ignatio nuncupasset, 12^a huius mensis, statim a febris liberatus est et omnium opinione citius pristinae valetudini restitutus. tabellam argenteam ad aram S. Ignatii affixit ac de eo cum tota sua familia Sacrum audivit.

Dux Zbarscensis Concionem suam funebrem, superiori mense impressam, cum P. Bembs Praepositus Domus per D^m Kotkowski Georgio Duci de Zbarsz, Castellano Cracoviensi, 13^a istius mensis, misisset una cum litteris, benigne eam accepit ac legit, postea tamen nihil de odio, quod contra Societatem perpetuo habuit, remisit.

Missio Staniatkos. P. Andreas Kanski cum P. Adamo Ustinio missi sunt Staniatkos ad Moniales, 18^a huius mensis, ibique per unam hebdomadam et confessionibus excipiendis et concionibus faciendis vacabant.

Festum S. Joachimi. Festum S. Joachimi ex praescripto Gregorii XVⁱ Pontificis Maximi, 20^a istius mensis, celebrari coepit.

¹⁾ Adamus Czarnecki.

Ivit P. Praepositus pro festo S. Benedicti Tinecum cum P. Melchiore Sulkowicz, invitatu Stanislai Lubinski Episcopi Luceoriensis et Abbatis Tine-
necum. Missio Ti-
necum. Sulkowicz, ibique a Sulkowicz habita concio.

P. Joannes Zegocki cum uno Scholastico missus Bolechowicos, 29^a huius, et Bole-
ad iuvandum parochum. chowicos.

Sub finem huius mensis Clepardiae, in platea longa vulgo dicta, 8.
apud fabrum ferrarium, dum in Febuario quaedam mortua fuisset Clepardiae
et sepulta et eam deinde brevi alia et tertio puer, vix aliquo morbo dum suc-
praecedente, secuti essent, a Magistratu chirurgi ac medici mittuntur, cessive in
ut intelligerent, an aliqua essent pestis initia nec ne, et domum in una domo
interim fabri clausam esse volunt. Renuntiant medici nulla pestis signa 4 moriun-
esse tam in foemina quam in puero. Et id dum fit, quodam loco tur
alia foemina moritur illius domus, in qua etiam nullum prorsus pe-
stis signum erat. Itaque dum varii ea de re consuluntur, concludi-
tur per maleficium id fieri. Effoditur igitur illius feminae, quae Ascribitur
primo mortua fuerat, cadaver, quod inventum est ore ad terram id malefi-
conversum et a capite ad cingulum totum rubeum ac mandens lin- cio
teamina. Clepardenses ergo, suorum sacerdotum consilio, palla ferro
acuto circumducta caput cadaveris truncant, unde media fere olla
recentis cruoris effluxit, licet a tribus septimanis cadaver fuisset se-
pultum. Suspectae post domui, in qua nonnulli adhuc periclitaban-
tur, incolumitas restituta est.

Quae in hac re illicita fuerint et an aliqua ex iis licite fieri possent, con-
siderent Theologi Morales, quorum in illa quaestione: An liceat maleficii signum
destruere ad obtinendam sanitatem, communis est resolutio, quod liceat et ma-
lefico ipsi et cuicunque alteri, sive sit unicum pactum sive duplex, modo ille,
qui destruit signum, habeat intentionem destruendi pactum initum, non autem
servandi vel confirmandi. Vide Fillucii tom. 2, tractatum 24, cap. 8, qu. 5^a,
ubi citat Lessium, Sanchez et Suarez.

Eleaemosyna mensis Martii pecuniaria erat fl. 270. A D^o Razik, ad ratio- Eleaemo-
nem 200 fl. post mortem Catharinae Swiętkowna, fl. 60. A D^o Wizenberg fl. 40. syna Mar-
Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25 A Palatino Cracoviensi fl. 28. A D^o Ożarowski tii.
fl. 10. A D^o Białobrzski fl. 10. A variis collecti fl. 20 A reliquis alii. Frumen-
tum, vinum, pisces, halecum duae tunnae, aromata submissa constiterunt fl. 217.

Venit ad nos 1^a Aprilis P. Mathias Hainal Hungarus, qui addi- D^o Harvat
tus erat comes profectionis Mfei Dⁱ Horvat Hungari, ad Serenissi- Legatus
mum Regem Caesarei Legati, qui Varsavia cum redirent Cracoviam, Caesarus
inde ad Caesarem redituri, nos inviserunt. Sumpsit prandium apud ad Regem.

cundem Legatum cum Patre praedicto, 2^a huius, P. Praepositus et iterum cum eodem apud D^m Ważyński quarta huius, qua etiam D^s Harvat Cracovia discessit.

9. Die Sancto Parasceves, qui in 6ma huius mensis inciderat, a funesto casu divina benignitate sumus servati. Exstructum erat in templo nostro more recepto sepulchrum pro SS^{mo} Christi corpore, opere eleganti. Tabulatum ligneum eius structurae tectum erat papyro, rupis cavatae similitudinem imitante. Ergo dum lampades extinctas Frater noster Sabbato Sancto accendit, improvidus papyro admovet candelam, quam manu tenebat. Papyrus oleo imbuta celerissime ignem corripit, qui tabulatum cum parte structurae superiori subito inflammavit. Accurrerunt nostri cum aliis et elato inprimis SS^{mo} Sacramento flammam extinguere, tabulatum deturbare, aquam affundere incipiunt, unde ingens ex fenestris, quae statim apertae erant, prodire coepit fumus, quo viso rumor percrebuit, templum nostrum incendio magnum damnum accepisse, altare maius exustum esse, fornicem ruisse et alia id genus, quae malevoli maiorem in modum amplificabant. Et sane maius altare vicinum flammae in summo erat periculo, sed divina providentia auxilium evidens praebente, etiam linea tela, qua erat obductum, ignem non concepit. Perfuncti tanto periculo, gratis Deo actis, raplim theatrum composuimus, nigro panno conteximus, inter insignia Passionis Dominicae SS^{um} Sacramentum deposuimus, templum a fumo liberum, olenti thimiamate repletum, aperuimus, maxima bonorum gratulatione et malevolorum, qui plurima nobis falsa exproabant, confusione. Adeo vero extemporaneum illud veluti sepulchrum omnium oculis placuerat, ut nonnulli prius non tam ob imminens periculum, quam de industria a nobis sublatum arbitrantur, ut videlicet alterius spectaculo oculi multitudinis detinerentur. Plurimi ergo concurrebant ad illud visendum. Augebant enim sepulchri Dominici celebritatem devoti de Christi morte et cruciatibus idiomatice vernaculo threni. Inter hos pueros erat quoque ille parvulus Franciscus, nuper baptizatus, de quo in Februario diximus, qui suos quoque versiculos mira gratia non tam pronuntiabat, quam balbutiebat. Addit P. Petrus Kamocki, in sua templi historia, rupem papyraceam contra suam prohibitionem manifestam (erat enim Praefectus templi) inscio se per sacristianum factam eiusque inobedientiam hoc modo a Deo punitam.

10. Peracta postea festa Paschalia ab octava huius mensis ad decimam inclusive more consueto. Christophorus Dux in Zbarasz, datis litteris ad P. Matthaeum Bembum, Praepositum Domus, 11^a istius mensis, testatus est, gratam sibi accidisse concionem funebrem impressam sibi missam et domui eleemosynae 100 fl. adiecit.

Quia in Miechoviensi monasterio, recepta aliqua consuetudine, Dominica 2^a post Pascha festum Paschatis quotannis iterari solet ac eo modo prorsus celebrari, ut in ipso festo, ideo ad talem solennitatem Mathias Lubinski Episcopus Chelmensis et Praepositus Miechoviensis invitavit P. Matthaeum Bembum, Praepositum, et P. Melchiorem Sulkowicz fere 24^a istius mensis, qua etiam die P. Praepositus mane et P. Sulkowicz post prandium sunt concionati.

Circa finem huius mensis iterum praedictus P. Sulkowicz cum P. Adamo Ustinio, adiuncti R^{mo} Thomae Oborski Suffraganeo, aliquot parochias obierunt magno cum fructu per conciones, doctrinae catechisticae explicationem et Poenitentiae ac Eucharistiae Sacramentorum administrationem, quod etiam sequenti mense factum.

Missio per parochias cum R^{mo} D^o Suffraganeo.

Pecuniariae eleemosynae per mensem Aprilem accepimus fl. 322. A Christophoro Duce in Zbarasz fl. 100. A variis per P. Kamocki et P. Kanski fl. 66. A Virginibus, quae pro piscibus mendicabant fl. 32. A D^o Rab fl. 13. A D^o Suffraganeo fl. 10. A D^o Lukomski Canonico alii 10 et a D^o Bobola Canonico similiter 10. A D^a Wieloweiska fl. 10. A D^o Gabriele Szembek fl. 10. A Monialibus S. Andreae fl. 10. Reliqui ab aliis. Iam res submissae, ut vini tunna a D^o Zwolinski, ligna a D^a Komorowska et D^o Debinski, frumentum a D^o Rogozinski, butyrum, casei, carnes, placentae et alia id genus aestimata sunt fl. 261.

Eleemosyna Aprilis.

Sub finem praecedentis mensis inciderat in gravem morbum Episcopus Cracoviensis, in quo ad extrema fere deductus erat, quod tamen et ipse vix advertibat spe evadendi morbum et cubicularii, more recepto apud Magnates, partim celabant, partim extenuabant. Advertit periculum R. D. Georgius Tyszkiewicz Canonicus Cracoviensis et statim 1^a Maii P. Fridericum Szembek Cracovia evocat; nec is moratur et veniens ad Episcopum, eum in maximo periculo vitae amittendae comperit. Sed quia nocte insequente, ultro ac nemine cohortante, authore ipso Deo, votum S. Stanislao Regni et Ecclesiae suae Patrono nuncupavit se, si valetudini restitueretur, sepulchrum illius novis ornamentis adiectis illustrius effecturum et in id ad 50 millia florenorum expositurum, sensit illico gratam fuisse Deo suam devotionem, nam febris in sudores resoluta spem recuperandae valetudinis, quae iam vix aliqua erat, omnibus fecit. Cognita hac re P. Szembek Praesuli divinum beneficium gratulari et simul pro eius incolumitate pia ac religiosa remedia excogitare non destitit. Induxit peregrinationem ad sacellum S. Borromaei, quod non multum distabat, quam susceperet 20, inter quos undecim erant ex clero, omnes familiares Episcopi et splendore natalium clari. Totum illud iter piis colloquiis insumptum et in sacello preces pro aegro fusae. Post tutelari Divo a singulis aliquid oblatum in eoque sacello, necdum enim erat concameratum, ad eius fabricam promovendam relictum. Reliquo tempore sermonibus piis, tum ad profectum spirituales, tum ad bonum dioecesis pertinentibus, Pater Szembek dabat operam, ad quos statis horis bis in die Episcopum accedebat. Infra octo dies ter Sanctissima Eucharistia, Sacro coram eo habito, refecit,

II.
Evocatur noster ad infirmum Episcopum.

Qui facto voto exorandi sepulchrum S. Stanislai, melius incipit haberi.

Peregrinatio pro eius incolumitate suscipitur ad S. Borromaeum.

Piis colloquiis et Sacramentorum susceptione occupatur.

Incertain-
rum reli-
quiarum
cultum in-
terdicit.

De variis
aliis cum
Episcopo
agit P.
Szembek
et disce-
dit.

12.

Egit Offi-
cialis cum
Praeposito
domus, ut
a citatione
liber sit,
sed fru-
stra.

Iuramenti
novam
clausulam
addunt A-
cademici,

Quam rei-
ciunt

quam ille nonnisi genibus flexis et in lachrymas effusus suscipiebat. Sub idem tempus persuasit P. Szembek Episcopo, ut interdiceret Religiosis S. Francisci conventualibus, ne corpus B. Salomeae, Boleslai Pudici Regis Poloniae germanae, publice populi cultui exponerent et tantisper illarum reliquiarum veneratione abstinere, donec ipse sanitati restitutus, Cracoviae omnia diligenti examine investigaret et quid facto opus esset statueret. Morem gesserunt praecepto PP. Franciscani, cum magno suo bono, nam postea ob varias Episcopi, quae intercedebant, curas ac labores, quibus praedictum examen impediabatur, anno Dni 1530 per Commissarios Episcopi verum corpus B. Salomeae inventum est, 6^a Martii, de quo eodem tempore plura referemus. Egit praeterea tunc temporis P. Szembek cum eodem Praesule, ut et scholas S. Petri promoveret et quam plurima sacra piacularia pro se mortuo fieri curaret. Demum discedendi impetrata potestate, domum rediit, 6^a Maii, allata pro domo eleemosyna 200 florenorum.

Data erat Varsaviae citatio contra D^m Officalem Joannem Zerynski a Nuncio Apostolico ob iniustam excommunicationem contra P. Angelum latam anno superiori et reddita eidem Officiali. Ideo 2^a huius mensis egit D. Officialis cum P. Bembo Praeposito per R. D. Malinowski Academicum de remittenda hac citatione. Responsum est a P. Praeposito, integrum nobis non esse sinere privilegia nostra violari, sed potius nos contra violatores ipsorum, ad posteritatis exemplum, iure agere teneri, cum maxime iubente Admodum P. Nro Generali haec citatio est procurata. Additum et illud: D. Officalem, si causae suae confidit, non debere iudicem reformidare. Minabatur Malinowski multa, sed quia vana erant, quae proponebat ad terrorem, dimissus est re infecta.

Superiori mense in Aprili iuramento, quod Studiosi ¹⁾, dum in Album Universitatis inscribuntur, relata est per Academicos in Metricam illa additio: Quamdiu Cracoviae manebo, non dabo operam aliis praeceptoribus, nisi qui sunt sub obedientia Rectoris etc. Quae etiam clausula ab aliquot annis coeperant uti DDⁱ Academici. Hac re cognita Nuncius Apostolicus Lancellotus, videns manifeste eam clausulam esse et contra privilegia Sedis Apostolicae, concedentis Societati etiam ibi, ubi sunt Academiae, docere et cum maxima iniuria

¹⁾ Praestant.

Societatis coniunctam, statim tales, 4^a huius mensis, Varsavia ad Episcopum dat litteras: Ill^{me} etc. Academici Cracovienses nuper instituerunt novum quoddam iuramenti genus a discipulis, qui ibidem in studiis informantur, emittendum, nimirum: Iuro quod, quamdiu Cracoviae manebo, non utar aliis Praeceptoribus, nisi his, qui sunt de obedientia Rectoris. Id aperte Patribus Societatis adversatur eorumque privilegia de medio tolit. Quamobrem aequitati maxime consentaneum puto adversus eorundem conatus totis viribus obniti. Non dubito igitur, quin Illma D. V^a auctoritati propriae insistens, huiusmodi iuramentum abolitura sit etc. Cohortabatur praeterea Episcopum, ut id quamprimum praestaret. Commotus graviter ea re Episcopus decreverat, ut a concionatoribus declararetur, hoc additum iuramentum et decretis Sedis Apostolicae esse contrarium et sine suo scitu fuisse inductum et conscientiam nullo modo ligare posse. Sed Patres Societatis, advertentes praeclare tali ex cathedra promulgatione DD. Academicos graviter perstringendos, effecerunt apud Episcopum, ut in aliud tempus differri posset et sufficere interim, dum nomine eius significetur omnibus, tale iuramentum nullum esse nec conscientiam ligare.

Et Nuncius apostolicus
Tanquam iniustam contrariamque
Sedi Apostolicae

Etiam ipse Episcopus,

Qui etiam iubet declarare esse nullam.

Auditor Nuncii Apostolici Varsaviae nostram causam cum Officiali Cracoviensi limitaverat ad sequentem mensem, ob certas rationes. Hoc forsitan nesciens D^s Laurentius Smolenski, 22^a Maii, quae dies assignata erat, comparuit Varsaviae in monasterio PP. Bernardinorum coram D^o Aemilio Alterio J. U. Doctore et Auditore Generali causarum curiae Ill^{mi} Nuncii Lancelloti [comparuit], protestans de diligentia contra Patres Societatis, qui eius Principalem citarunt et petens, eum a termino absolvi liberumque pronunciari, citantes vero in damnis et litis expensis condemnari, ut latius patet in mandato procuratorio ibi recitato. Sed responsum: limitatam esse causam.

13.
Laurentius Smolenski Procurator Officialis protestatur contra nos,
Sed causa nostra limitatur ad certum tempus.

P. Melchior Sulkowicz cum P. Valentino Tarlovio ad monasterium Sagedecense, postulante id plurimum Abbatissa illius loci¹⁾, 23^a huius, sunt missi ibique per duas septimanas in concionibus, exhortationibus Poenitentiaeque et Eucharistiae administratione occupabantur.

Missio Sagedecensis.

Ipso die Pentecostes, qui in 26^{am} inciderat, datum Leopoli signum consuetum ex arce superiori adventantium Tartarorum, qui iam in Regnum irruperant et obvia quaeque vastabant.

Tartarorum irruptio in Regnum.

¹⁾ Anna Rosalia Lipska.

Cancelli
ante al-
tare.
Adventus
R. P. Pro-
vincialis.

Novi cancelli, qui supererant ante maius altare et minora adiacentia, 29^a huius, sunt collocati. Venit R. P. Provincialis cum P. Joanne Wielewicki socio suo Cracoviam divertitque ad domum probationis 30^a istius mensis, ubi varias de rebus Provinciae consultationes instituit et mansit Cracoviae ad 5^{am} Julii.

14.
Conspira-
tionem,
contra se
et suos
factam,
Rex co-
gnoscens,

Hoc mense aperta erat conspiratio contra Regem, Reginam et totam prolem Regiam quorundam procerum Regni, inter quos duo dicebantur Spirituales fuisse, sive Episcopi, sive alii Praelati. Hi omnes constituerunt inter se, conscripto exercitu, occultissime Regem aggredi cumque captum cum coniuge ac liberis in custodia honesta ad mortem usque detinere. Res ista prius imperatori Ferdinando innotuerat quam Regi ideoque summa celeritate ab imperatore ad Regem erat perscripta. Post etiam ab aliquibus Regni incolis, inter quos etiam erant duo nostri, ad Regem erat delata. Cognitis his omnibus, Rex cum stupore omnium tantam proditionem nihili fecit et omnino dissimulavit, confidens videlicet Deo et suae innocentiae. Obtulerunt se non pauci ad istos proditores capiendos. Nuncius etiam Apostolicus Lancellotus obtulerat se ad illos spirituales, si fuissent convicti, degradandos, ut brachio saeculari tradi possent, sed nihil omnino voluit Rex tentare pientissimus et patientissimus. Sola enim patientia sua ac dissimulatione istos conspirantes, de quorum conspiratione iam perspecta et cognita ipsimet sciebant, volebat punire. Quod tamen multi in hoc Rege non laudabant. Iidem conspirantes iam decreverant, capto Rege, modo supradicto novi Regis electionem et coronationem indicere. Sed dissipata sunt impiorum consilia.

Dissimu-
lat et nul-
lam poe-
nam ex
conspi-
rantibus
exigit,

Sola pa-
tientia
vincens.

Orationes
indictae
pro peri-
culis in-
stantibus
amoven-
dis.

In fine huius mensis pro avertendis Tartarorum incursionibus et simul pro peste amovenda, cuius iam signa non pauca ostendebantur, indictae orationes per Junium omnibus et saecularibus et religiosis.

Eleaemo-
syna Maii.

Percepta pecuniariae eleemosynae per Maium mensẽ erat florenorum 541. Ab Episcopo Cracoviensi 215. Ab Episcopo Chelmensi Mathia Lubinski fl. 200. A. variis per P. Wągrowski fl. 40. A D^o Wizenberg fl. 20. A fratre unius nostri fl. 20 A D^o Suffraganeo¹⁾ fl. 10; reliqui ab aliis. Iam vas vini a Mfco D^o Lubomierski, Capitaneo Sendomiriensi, frumentum a variis et triticum, carnes, casei, butyrum, scandulae constiterunt fl. 168.

Conse-
cratio Episco-
pi Luceo-
riensis.

In templo arcensi peracta consecratio in Episcopum Luceoriensem Stanislai Lubinski, Abbatis Tinecensis, 2^a Junii.

¹⁾ Thoma Oborski.

In negotio nostro contra D^m Officialem Cracoviensem comparuit 3^a huius Varsaviae P. Gregorius Cislak, producens citationem contra partem adversam. Dumque obiiceret Smolenski, Procurator Officialis, nos sine facultate Generalis litem intendisse ideoquae admittendos non esse, respondit P. Cislak, et ex voluntate R. P. Generalis se esse Lituanicae Polonicaeque Provinciae Procuratorem et a Gregorio 13° concessam facultatem Societati omnes hostes ad quemcumque iudicem citandi. (Nondum tunc acceperat litteras Admodum Rdi P^{ris} Nostri P. Cislak, in quibus iusserat nostros ob tantam iniuriam iure agere cum R. D. Officiali; per errorem enim tarde ad eum erant missae). Petiit deinde P. Cislak, ut frivolis eiusmodi exceptionibus reiectis ad causam veniretur, ob ingentem iniuriam nostris ab Officiali illatam. Itaque Perillustris D^s Auditor iurisdictionem in praesenti causa fundavit, reiectis omnibus protestationibus et allegationibus. D^s Smolenski post protestationem de gravamine et aliis, quae illi displicebant, petiit cautionem in forma iuris in et supra bonis in Dioecesi Cracoviensi consistentibus, quod actores ad finem litis sint perseveraturi (quia videlicet nunquam habent fixum locum) et expensas litis sint soluturi, si rei fuerint declarati. Reiecit P. Cislak, ut ridiculam, impertinentem et non necessariam petitionem cautionis. Reiecit et ipse Auditor praedictam petitionem et postea omnes protestationes et appellationes frustraneas refutavit.

Eadem 3^a die Junii R. P. Provincialis apud S. Stephanum suis Consultoribus et aliis, quos ad id vocaverat¹⁾, an in S. Petro aliquae novae lectiones imminente renovatione studiorum essent inchoandae nec ne, eaequae lectiones an Philosophicae esse deberent, an Casuum Conscientiae. Nam et legatum Alberti Męczyński pro S. Petro admittebat Admodum R. P. Noster Generalis et afflictum Collegium a Tartaris Leopoliense libenter Auditores Casuum Conscientiae alicui alteri loco concederet et nos esse in possessione lectionum praedictarum aliarumquae ante litis contestationem, quae cum Academicis imminet, conveniret. Post varios ea de re discursus, illorum maior pars erat, qui censebant pro nostris solis, non vero pro externis, addi posse Philosophicum cursum idque ea conditione, si redditus fuerint sufficientes. Externi enim eo tempore nullo modo admittendi videbantur, tum ne magis irritarentur contra nos Academici, tum quia

15.
Causae nostrae dat initium Varsaviae P. Cislak

Contra Officialem Cracoviensem,

Cuius Procurator Laurentius Smolenski,

Impertinentes adfert exceptiones, sed reiicitur.

An novae lectiones Cracoviae inchoandae praeter cooptas, deliberat R. P. Provincialis cum suis.

Ut pro nostris Philosophia inchoaretur, non pro externis, conclusum.

¹⁾ Proposuit.

Serenissimo Regi polliciti eramus, nihil nos ratione externorum docendorum inchoatu-
 rum ob alia plurima tunc adducta. De Casibus etiam Conscientiae, ut legerentur tunc, proposuerat P. Szembek, ut Societas quamprimum acciperet possessionem Seminarii, quod R. D. Łukomski fundare constituerat. Sed quia conatum praedicti Praelati Capitulum impedi-
 bat et ex consilio Episcopi nihil voluit tentare idem D^s Łukomski, nisi prius pacem habeamus cum Academicis, ideo et haec res ad ipsum R. D. Łukomski reiecta.

16. Sublevatio et translatio ossium Beati Michaelis Gedroć, Religiosi Ordinis S. Mariae de Metro de poenitentia seu patientiae SS. Martyrum, 4^a huius mensis, in templo S. Marci Canonicorum mendicantium peracta est per R^{mum} D. Thomam Oborski, Suffraganeum, praesente, adiuvante ac dirigente totum negotium P. Friderico Szembek. Imo dum dirueretur vetus sepulchrum et ossa aliquot in cistula palmari fuissent reperta, eaque praedicti Beati a nonnullis existimata: restitit P. Szembek, ex-

pectandum censens, quousque ipsum sepulchrum in ipso muro templi, sub terra situm, aperiretur, quod eo in muro Beatum quiescere Polono-
 rum Chronica testarentur essetque unus adhuc superstes religiosus eiusdem ordinis, qui patefacto sepulchro eodem ante plures annos interfuit et ossa Beati propriis manibus attigit, circa quae postea longiorem murum superstructum referebat. Hoc itaque sepulchro rese-
 rato, sacra pignora in eo reperta sunt, quae manibus P. Szembek in magna argentea pelvi et in cistula reponerentur et in unum col-
 lecta omnia R^{mo} D^o Suffraganeo, pontificio habitu ad maius altare sedenti, obsignanda sigillo traderentur ac postea in intimo templi sacrario, pluribus sigillis communita, tamdiu asservarentur, quamdiu novum sepulchrum pro illis non fuerit exstructum. Haec dum per-
 aguntur, accurrebat populus pignora sacra, ex terra levata, globulis attingens et aliquid saltem ex Beati veste vel loculo Reliquiarum loco postulans, cuius pietati utcunque satisfactum est. Habuerat etiam idem Pater Szembek ad praedicti Beati sepulchrum, antequam fuisset apertum, concionem ad populum, de omnibus, quae peragenda erant, eum instruens.

Gradus In festo Corporis Christi, quod in 6^{am} Junii inciderat, primus qui in S. Petro gradum accepit erat P. Albertus Ruszkowski, Coadiutor Formatus spiritualis
 P^{is} Alber- factus, Sacrum celebrante P. Nicolao Lancicio Rectore Collegii.
 ti Rusz-
 kowski.

Miserunt Academici cum Alberto Mathiae Bolkowski Procure-
tore et cum nonnullis Magistris ac Studiosis, protestationem R. P.
Provinciali 7^a istius mensis [protestationem] contra scholas nostras,
quod nimirum loco Theologiae nostri in iis Iurisprudentiam legant,
eo quod de iure ac iustitia lectiones habeant et insuper, quod undi-
que Studiosos congregent. Certe haec protestatio quoad lectiones
de iure et iustitia aut ex summa ignorantia Theologiae Scholasticae,
praedictam materiam continente, profecta est, aut ex summa
malitia et libidine nostros vexandi. Erat inter hos, qui cum
Protestatione venerant, M. Daniel Sigonius, qui petebat a R. P.
Provinciali, ne sibi et suis vitio verteret, dum ea, quae illis in-
iuncta erant a Superioribus, facerent et ut talem protestationem
tolerarent. Respondit R. P. Provincialis, non paucas eiusmodi
stultitias iam se tolerasse et hanc ipsam se toleraturum, sicque
Academici sunt dimissi. Consilium nihilominus per P. Lancium
a Praeposito Corporis Christi¹⁾ iussit expetere R. P. Provincialis,
quomodo nobis post talem protestationem cum Academicis esset
procedendum.

Protesta-
tio Acade-
micorum
contra no-
stras scho-
las et stul-
ta et ini-
qua.

Quid ad
eam P.
Provincia-
lis respon-
derit.

Comparentibus in nostro negotio Varsaviae, 12^a istius mensis,
P. Gregorio Cislak et D^o Laurentio Smolenski coram Auditore Nun-
cii Apostolici, petebat D^s Smolenski, ut produceretur devolutio cau-
sae ad Ill^{mm} Nuncium, sed respondit P. Cislak, id praepostere peti
post fundatam iurisdictionem. Obiicienti deinde quod nos, relicto
ordinario Episcopo, statim causam ad Ill^{mm} Nuncium devolverimus,
respondit P. Cislak, fuisse consensum Episcopi in litteris datum,
9^a Octobris anni superioris. Post haec D. Auditor litem contestari
mandavit et procedere ultra. D^s Smolenski appellavit ad Sedem Apo-
stolicam ab hoc interlocutorio et P. Cislak petiit, ut haec appella-
tio tanquam frivola et a levi accessorio reiiceretur. Dante D^o Audi-
tore Apostolos refutarios, D^s Smolenski ab iis appelans coepit osten-
dere gravamen nostris nullum factum fuisse, sed iure processum,
quia in Synodo dioecessana Cracoviensi conclusum erat, ut qui cita-
tus in primo termino non comparuisset, statim possit reputari con-
tumax et excommunicari et ita factum Pⁱ Angelo, qui nec per se
nec per Procuratorem comparuit. Ostendit P. Cislak, fuisse gravamen

17.
Velitatio-
nes P^{is}
Cislak et
Dⁱ Smo-
lenski

Coram
Auditore
Nuncii
Varsaviae.

Ostenditur

¹⁾ R. D. Martinus Kłociński.

nostris a
D^o Offici-
ali illatum
gravamen.

et nostros per mandatarium comparuisse, licet a iurisdictione ex-
cepissent, tum quia contra ius commune et provinciale simul factus
noster contumax et excommunicatus et cum ingenti scandalo excom-
municatio fuit in illum promulgata et in praeiudicium privilegiorum
Apostolicorum. Ad haec non respondens D^s Smolicki (sic) petiit sibi
copias extradi, quod ut fieret iussit D^s Auditor et terminum assigna-
vit ad producenda omnia iura, causam concernentia. Post haec ni-
hilominus D^s Smolinski, pro parte sui Principalis, ab interlocutoriis
et gravaminibus interposuit appellationem ad Sedem Apostolicam,
petens eam admitti. Sed D^s Auditor stetit in decretis et appellanti
dedit refutarios, sed ab his iterum appellavit D^s Smolinski.

Petit Smo-
linski co-
pias sibi
extradi et
iterum ap-
pelatio-
nem inter-
ponit, sed
frustra.

18.
Ad osten-
denda iura
citantur et
nostri et
Academici
a Nuncio.

Citati tam nostri Cracovienses apud S. Petrum manentes, quam
Academici a Nuncio Apostolico Varsaviam, 14^a illius mensis, ut com-
parerent et iura ac privilegia ostenderent, tam Academici ad nostras
scholas prohibendas, quam nostri ad easdem inducendas. Res ita
processit, ut ipsemet Lancellotus Nuncius Apostolicus refert in eo
processu, quem anno 1626, 8^a Aprilis scripsit et qui in libro Anti-
gratis positus est a fol. 208. Cum ad tempus in citatione assigna-
tum et Academici et nostri comparuissent et inprimis ab Academicis
Nuncius quaesivisset, an aliqua privilegia scholas Societatis prohi-

Nulla iura
Academici
adferunt.

bentia haberent? Responderunt, ea privilegia se habere in Academia,
sed secum ea non tulisse. Quaesiit postea Nuncius a nostris et im-
primis a P. Nicolao Lancicio, Collegii Cracoviensis S. Petri Rectore,
quae haberent nostri ad docendum Cracoviae iura. Ostendit P. Lan-
cicius et multorum Pontificum privilegia, concedentium Scholas So-
cietati ubique ac etiam in locis, ubi sunt universitates, et Regem
Augustum (sic) concessionem, qua permisit, ut in Regno libere exer-
ceremus omnia instituti nostri munera et Regis Sigismundi III ex-
pressam ad Collegium Cracoviae erigendi facultatem et denique ipsius
Academiae Cracoviensis consensum, anno Dⁿⁱ 1583, 1^a et 4^a Febru-

Nostri o-
stendunt
varia.

Rex co-
ram Nun-
cio decla-
rat, se
velle scho-
las no-
stras Cra-
coviae.

arii datum coram Alberto Bolignetto ¹⁾ Apostolico Nuncio, Episcopo
Massanensi. Praeter haec, quae a P. Lancicio allata sunt, ipse Rex
Serenissimus, qui tunc Varsaviae morabatur, misit ad Nuncium R.
D. Joannem Lipski, Cancellariae Maioris Regentem, declarans palam
mentem suam esse, ut nostri scholas Cracoviae aperiant. Magnae
fuit admirationi Academicis, dum ostenderetur ab ipsa Academia

¹⁾ Bolognetto (nuntius 1581--1584) erat episcopus Massae Maritimae.

consensus datus pro nostris scholis, nam de hac antecessorum suorum voluntate vel nihil sciverunt, vel se scire dissimulaverunt. Ostendebant itaque (an fecte an vere, illi viderint) non se abhorreere ab unione nostrorum cum Academia, sed rem prius omnem ad suos perlaturus et de ratione concordiae se deliberaturos, nam se modo missos a suis esse sine ulla potestate tractandae cum Societate concordiae ideoque se petere dilationem termini. Concessit id illis non gravate Nuncius et diem utrique parti iterum Varsaviam veniendi praefinivit 15 Septembris, ut eo tempore de re tota statuerent ac definirent. Sed postea cognitum est, Academicos negocium hoc ad Sedem Apostolicam a D^o Nuncio Romam revocasse, eo consilio, ut cum nostris iure experirentur. Sub idem etiam tempus mala fide nobiscum processerant Academici. Cum enim praeter illorum opinionem instrumentum publicum sub Bollognetto (sic) Nuncio Apostolico concessionis scholarum nostrarum, ab Academia factae, ostendissemus, petierunt a nobis mutuum. Dedimus illis, sed illi nunquam postea illud nobis volebant restituere, iam amissionem illius, iam varia alia praetendentes. Cumque post 7 annos in Comitibus Coronationis in manibus Jacobi Naimani, coram Senatoribus Regni ad negotium nostrum deputati, cum nostris colloquentis, illud noster vidisset et hunc defectum candoris Academicis obiecisset, subrisit tantum Naiman et ad id, quod obiectum erat, non respondit.

Petunt dilationem Academicum, quam illis Nuncius assignat.

Sed postea hoc negocium a Nuncio revocarunt. Idem acceptum mutuum a nobis Instrumentum nolunt restituere.

Eadem 14^a die huius mensis comparens coram Auditore Nuncii P. Cislak, iuxta exigentiam termini, accusavit contumaciam partis adversae, nihil iuxta decretum ultimo latum facientis, nec documenta, quae habet, producentis, nec producere curantis. Produxit praeterea septem documenta gravaminum et iura et libros exemptionum ordinis sui et petiit admitti et partem adversam ad poenas in iis contentas, ad damna et expensa, ad revocationem protensae sententiae et publicationis eiusdem condemnari. Ad haec D^s Smolinski, stans sub tuitione appellationum et protestationum, copias productorum a parte adversa cum termino ad dicendum contra ad 8^{am} iuris petiit. Iussit Auditor copias petitas extradi et terminum ad dicendum contra, ad secundam iuris assignavit.

19. Accusatus Smolinski documenta non producit,

Dilationem iterum petit.

Eadem insuper 14^a die Cracoviae in foro ad tubas denunciatum de periculo a Tartaris imminente.

Periculum a Tartaris.

Circa hoc tempus iterum D^s Wężyk Widawski, qui domi nostrae apud S. Barbaram hospitium habuit, egit cum R. P. Provinciali

De residentia Pe-

tricovien- de Residentia Petricoviensi, ad quam offerebat 15 millia. Et facta
si iterum agitur. est illi spes aliqua id obtinendi.

P. Bolcius Venit P. Crispinus Bolcius Gedano Cracoviam, 16^a huius mensis, huc
Leopolim enim a R. P. Provinciali fuit evocatus. Postquam eius causa examinata et iu-
mittitur. dicata fuisset, non est amplius redire Gedanum iussus, sed Leopolim, ut con-
ciones germanicas et curam Germanorum haberet, missus.

Exequiae Solennibus exequiis in templo nostro 17^a huius parentatum Nicolao Da-
Supremo Regni Thesaurario, non ita pridem mortuo, tanquam insigni
Regni Societatis in hac Provincia et in domo S. Barbarae benefactore ac defensore.

In festo B. Aloisi R. P. Provincialis ex parte citationis ad osten-
20. denda iura coram Nuncio Apostolico, de qua 14^a diximus, a suis
Consultoribus et ab aliis quaesivit, quis nam tunc apud Nuncium
Actorem agere deberet, an nos, an Academici? Conclusum de Aca-
demiceis, quia nos illi Romam detulerunt ad Congregationem propaga-
tionis fidei. De modo etiam unionis cum Academia nostrorum iterum
tunc actum et conclusum, ut ille sit, qui sub P. Joanne Argento erat
propositus. Punctum etiam de lectionibus solvendis, qui eas non au-
dient et de iis, qui gradus peterent, explicatum clare. Conclusum
etiam tunc de Reprotestatione Rectori a Procuratore Provinciae danda
contra protestationem 7^a Julii oblatam, quae fuit data per Smeikow-
ski notarium. Multa posita erant in hac Reprotestatione et de cohi-
bitione Studiosorum et de nova clausula iuramenti. Et quia in Pro-
testatione Academicorum vocati erant nostri externi studiosi, qui ad
Theologicas lectiones nostrorum sponte veniebant Auditores notatis-
simi: ideo consilio inito cum eorum consanguineis conclusum, ut
etiam nomine ipsorum fieret Protestatio contra Rectorem et eidem
traderetur, quod et factum est.

Missa
Rectori
Acade-
miae Re-
protesta-
tio duplex.

Tartaricir-
ca Pre-
misliam

et circa Ja-
roslaviam

et alibi
quae fa-
ciunt.

Venit Jaroslavia P. Stanislaus Pakosz 22^a huius mensis et re-
tulit seriem incursionis Tartaricae, paulo ante factae. Ad civitatem
Premisliensem castra fixerant. Unum ex Patribus Carmelitis, dum
ad eos ob quendam redimendum pergeret, interfecerunt. Divisis agmi-
nibus circumiacentes pagos et oppida spoliabant exurebantque. Prae-
dium Lowce Collegii Jaroslaviensis incenderunt. Pawłosiolum etiam
tentabant, sed defendentibus studiosis re infecta abierunt, unum ta-
men e nostris, rem strenue manu agentem, Stanislaum Kuklinski vulne-
rarunt et pro mortuo spoliatum reliquerunt. Jaroslaviam etiam ten-
tabant irritum conatu. P. Stanislaus Porembski, Residentiae Crosnensis
Superior, vix eorum manus fugiens, Brzozoviam evasit, et multa alia.

Eadem die virgo quaedam Cracoviae post gravissimam febrim et caducum morbum ad extrema deducta et iam agonizans, parentibus et aliis nonnullis praesentibus, votum pro ea ad B. Aloisium facientibus, eadem die convaluit et postea vota reddidit beneficiumque Dei meritis B. Aloisii asscribens, non desinit praedicare.

Discessit praeterea hac die P. Nicolaus Lancicius Varsaviam ad Nuncium Apostolicum ob citationem, de qua diximus 14^a huius, et P. Lancicio substitutus tantisper P. Fridericus Szembek apud S. Petrum.

Visitans R. P. Provincialis templum S. Barbarae 25^a istius ordinaverat, ut chorus superior nostrorum continuaretur usque ad chorum supra portam maiorem, sed id varias ob causas nonnisi post sex fere annos perfectum.

Post tot controversias inter P. Cislak et D^m Smolinski agitatae, tandem 26^a huius mensis latum decretum contra D^m Officiale Cracoviensem Varsaviae pro P. Wielewicki et pro P. Angelo, in quo inter alia talia sunt verba: Dicimus, pronunciamus, decernimus, sententiamus et deffinitive declaramus, nulliter et de facto iniuste perperam et sine maturitate ac male fuisse ac esse dictum P. Christophorum Angelum per dictum Admodum R. D. Officiale Cracoviensem excommunicatum declaratum ac publicatum proptereaue sententiam praemissae excommunicationis una cum omnibus inde secutis revocandam, cassandam et annullandam, prout revocamus, cassamus et annullamus eundemque P. Christophorum iam a quibuscumque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis contra eundem per dictum Admodum R. D. Officiale, occasione praemissorum quomodolibet fulminatis et publicatis in forma Ecclesiae consueta, absolutum penitus et liberatum omnino tanquam talem in omnibus et singulis ecclesiis, monasteriis et aliis locis publicis, ubi ipse excommunicatus declaratus et publicatus fuit, etiam ex ambona et alias et ut moris est publice, alta et intelligibili voce intra Missarum et aliarum divinarum horarum solennia denunciari et declarari ac quoscunque cedulones forsitan contra eundem, occasione praemissorum quomodolibet affixas cassari et lacerari volumus et omnino mandamus et quascunque litteras desuper necessarias et opportunas decernimus, concedimus et relaxamus. Dictumque Admodum R. D. Officiale Judicem, qui iniuste, perperam, de facto nulliter et sine maturitate, non sine maximo populi Christiani scandalo, sententiam excommunicationis praedictae protulit et promulgavit, poenis contra tales temerarios iure sancitis et expressis, quarum tamen expressionem et moderationem

Unius virginis iam agonizantis liberatio ex morbo, patrocinio B. Aloisii. P. Lancicii discensus Varsaviam ad Nuncium. Visitatio templi nostri.

21.
Decretum contra Officiale pro nostris, quo decernitur Iniusta et temeraria Officialis excommunicatio contra P. Angelum

Eaque revocatur et annullatur.

Decernitur etiam D. Officiale

Poenis subiaceret, iure sancitis.

Et litis expensassolvere debere. declarationem arbitrio nostro reservamus, puniendum fore et esse censemus et declaramus victumque victori in damnis et litis expensis, quarum taxationem nobis vel cui de iure imposterum reservamus, condemnamus etc. Publicata haec sententia fuit eodem die. Appellaverat D^s Smolinski ab hac sententia et permissa erat appellatio, praefixo termino sex mensium, de quo termino tanquam nimis arcto non erat idem D^s Smolinski contentus.

Caesi Tartari a D^o Koniecpolski. Venit rumor laetus 27^a huius mensis de caesis Tartaris ad Dniestrum fluvium a Stanislao Koniecpolski Campiductore Polonici exercitus, commisso praelio cum iisdem. Cantimir Dux illorum vulneratus, eques in fluvium desiliit, periculum declinans, reliquus exercitus in fugam versus, multi aquis absorpti plurimi ex captivitate liberati et maxime multa millia puerorum, quos Tartari fugiendo deseruerant, ad Campiductorem reducta, quae iterum ille ad loca, ad quae spectabant, remitti curavit. Non levis etiam praeda hostibus erepta.

Alienationes soppitae. Non leves alienationes inter domum S. Barbarae et Collegium S. Petri intercesserant ratione eleaemosynarum, quas Collegium videbatur a S. Barbara data opera avertere, sed sunt sopitae per R. P. Provincialem.

Eleaemosyna Junii. Accepimus eleaemosynae in pecunia per mensem Junium fl. 384. Ab Episcopo Posnaniensi D^o Wężyk fl. 100. Ab Episcopo Luceoriensi D^o Lubinski fl. 100. A Palatino Cracoviensi fl. 28. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A variis per P. Wągrowski fl. 50. A Dno Widawski fl. 30. A D^o Suffraganeo fl. 10 A R. D. Bobola fl. 10. Per P. Sulkowicz fl. 10. Frumentum, carnes, butyrum, caseus, panes, vinum, crematum constiterunt fl. 111.

22. Renovatio votorum. Peracta 2^a Julii Renovatio Votorum in domus S. Barbarae sacello domestico, celebrante R. P. Provinciali, qua etiam die accepit P. Praepositus ab Admodum Rndo P. Nostro Generali litteras de nonnullis in Domus Professae gubernatione observandis, quarum tenor talis: Rnde in Christo Pater. Pax Christi etc. Cum conveniat Domum Professam, in qua tanquam in praecipuo Provinciae domicilio graviores plerumque Provinciae Patres commorari solent, reliquis Provinciae domiciliis accurata religiosae disciplinae observantia perfecta-que Constitutionum, Regularum Ordinationumque ad institutum nostrum pertinentium exercitatione praeire, ut ab ea caeterae familiae, in quibus iuniores educantur instituanturque, exemplum vitae et morum petere possint: Officii mei

Admodum R. P. Noster aliqua praescribit observanda: esse duxi, eam suscepta nuper Domus istius gubernatione commonere, ut quantum humana infirmitas patietur ita illi praeesse studeat, ut ea reliquis omnibus in perfecta instituti nostri approbatarumque consuetudinum custodia exemplo esse possit. Quot cum omnibus, quae Constitutionibus et Ordinationibus, sive toti Societati communibus, sive Provinciae isti propriis fieri exoptem, tum praecipue in nonnullis, quae hisce subiicio: 1°) Ut ratio victus et vestitus Domus

istius sit plane conformis moribus et consuetudinibus in Provincia ista iam pridem receptis neque patiatur, ut novae aliquae exceptiones immunitatesve praeter eas, quas praecipua alicuius infirmitas exiget, introducantur. 2°) Ut si quae esculenta et poculenta certis personis ab externis missa fuerint, ea distribuantur in commune. Et quamvis conveniat, ut Superior iis, ad quos missa sunt, paulo ampliorem inde portionem dari curet, non sinat tamen, ut ulli eam quasi debitam sibi importune exigant. 3°) Ut sit frequens usus publicarum poenitentiarum in Refectorio. 4°) Ut Conferentiae Casuum diligenter fiant neque facile intermittantur. 5°) Ut recreationes a prandio et coena sint magis spirituales et religiosas. 6°) Et quoniam subinde non desunt qui existiment, commorantibus in domibus professis maiores corporis commoditates, quam iis, qui in Collegiis degunt, concedendas, R. V^a omnino curet, ut si qui forte id sibi persuasum habeant, se in hac parte falli intelligant, cum non minus in domo Professa quam in aliis domiciliis consueta receptaque victus frugalitas sit observanda. Haec R. V^a pro eo affectu, quo bonum Societatis prosequitur, valde cordi habeat et me subinde admoneat, qua ratione et fructu ea executioni mandavit. De caetero Sanctis suis Sacrificiis et Orationibus me commendo. Romae 25^a Mai 1624 anni. Mutius Vitellescus.

ivit R. P. Provincialis cum P. Praeposito Matthaeo Bembo Wawrzyncicos ad Episcopum Cracoviensem 3^a istius mensis, ut ei offenso satisfacerent. Scriptum ei erat Varsavia, P. Cislak Procuratorem Pis Angeli, constitutionem Dioecesanam, ut sine praevia monitione una vice possit aliquis prae tribus citari et in primo termino excommunicari, non esse a Sede Apostolica approbatam et esse contra commune ius et contra Provinciale Synodum. Quia vero praedictae Constitutionis author erat Episcopus, a suis quibusdam persuasus, valde moleste tulit id a nostro coram Nuncio Apostolico dictum et scripserat ad R. P. Provinciale, graviter expostulans, quod hac ratione indigne ab hominibus Societatis tradetur, cuius ipse esset studiosissimus. Venientes nostros accepit benigne Episcopus et satisfactione accepta offensam remisit.

Discessit R. P. Provincialis Cracovia Sandomiriam cum suo socio P. Joanne Wielewicki 5^a huius.

Joannes Baptista Lancellotus Nuncius Apostolicus illa instrumenta publica, quae illi de concessione Academiae Cracoviensis, ut nostri Cracoviae docerent, sub Bologneto Nuncio facta, ostensa erant et viva voce et scriptis litteris 9^a Julii huius anni datis, vera et non dubia esse declaravit, quidquid moderni Cracovienses Academici contra eas debacharentur. Vide libellum Antigratis fol. 206.

Albertus Zytek, Cantor templi nostri per 40 annos ab ipso fere nostro Cracoviam adventu, pestem hausit et intra tres vel quatuor dies, consuetis Sacramentis a nobis procuratus, 15^a istius mensis obiit, homo industrius et in choro musico regendo simplicitatis ac probitatis antiquae. Non parum nos eius mors perturbavit, eo enim die, quo pestem hauserat, domi nostrae cum

2^m3^m4^m5^m6^m

23.

Episcopum offensum nostris ob Constitutionem Dioecesanam in iudicio reiectam, nostri reconciliant.

Discessus Pis Provincialis.

Instrumenta publica pro nostris scholis approbantur a Nuncio apostolico.

Albertus Zytek Cantor templi nostri peste moritur.

nonnullis nostrorum, nihil periculi suspicantibus, familiariter est collocutus. Id totum statim Magistratui a nostris est relatatum fideliter et aliquanto tempore nostri domi sese continebant, expectantes aliquod signum pestiferae contagionis si forte compareret in aliquo, sed per Dei gratiam in nullo comparuit.

24. Eadem 15^a huius mensis die, celebris translatio Corporis S. Rosaliae Translatio S. Rosaliae Panormi in Sicilia, ob pestem amovendam facta, quae etiam statim amota fuit Deo sic volente. Quomodo vero Cracoviam postea eiusdem Corporis reliqua pervenerit, quae modo in templo S. Barbarae pie colitur, suo loco dicemus.

Duorum Circa 18^{am} huius mensis duo nostros domi perterrefecerant, Stanislaus infirmitas Mniszek febris, quam pestilentialem arbitrabamur, et externi subcoqui gravissimus in domo morbus, in quo affirmabat se bubonem sub axilla et pustulas in manu S. Barbarae nos habere. Et quidem accersitus D^s Mathias Woienski Medicus Consularisque Cracoviensis censuit subcoquum esse infectum et statim domo expediendum ad hospitale S. Sebastiani, quod et factum est, sed aeger postera die convaluit nosque metu liberavit. Charissimus etiam Mniszek postquam convaluisset, datus erat socius P. Crispino Bolcio, Leopolim discedenti et discessit hinc, Jaroslaviae mansurus.

Apud S. In Collegio S. Petri mortuus est peste Joannes Laskowski Theologiae auditor 20^a huius mensis. Irrepserat in Collegium S. Petri, ut existimatum est, mors Joannis Laskowski pestis in solennitate SS. Petri et Pauli Apostolorum a duobus peste infectis ibidem celebrantibus et constabat de Capellano R. D. Archidiaconi, qui postquam ibi celebrasset brevi, post peste obierat. Ab his infectus credebatur Albertus Cortiscius, cui tamen remedium est adhibitum. Alii putabant Joannem Laskowski a quodam religioso ex Skalka, Theologiae ibidem auditore, infectum fuisse. Quidquid tandem fuerit, ita nostris apud S. Barbaram degentibus mors Charissimi Laskowski timorem incussit, ut statim hac die ad varia loca discodere coeperint, nempe P. Praepositus cum P. Stanislaw Krzywokolski et Stanislaw Piątkowio Karniewicos ad D^m Georgium Pipanum Medicum et Consulem Cracoviensem. P. Fridericus Szembek cum P. Joanne Zegocki Luczykos ad generosum D. Gabrielem Szembek, germanum Patris Friderici. P. Petrus Kamocki cum Matthaeo Zberowski Kamykum ad D^m Borzykowski. P. Stephanus Węgrowski cum Alberto Woinicense et cum nonnullis Cracoviensibus civibus Korcinum. P. Valentinus Rusconius, P. Simon Jurkowic, P. Andreas Kanski cum Luca Klein Staniątkos, quanquam inde postea P. Rusconius cum Luca ivisset Czaiewicos ad D^m Joannem Wizenberg et alii similiter domicilia mutaverint, ut P. Kanski cum Jacobo Szostak, qui ineunte hyeme manebant apud M^{fcum} D. Paulum Lesniowski Capitaneum Zatoriensem et Matthaeus Zberowski datus fuerit postea socius P. Melchiori Sulkowicz, qui Niepolomicis invitatu Dⁱ Witowski magni Procuratoris arcis Cracoviensis manebat, postquam ex missione R^{mi} Dⁱ Suffraganei rediisset. Porro ad obsequium peste infectorum domi manserant P. Michael Ponecius, qui Superiorem agebat, P. Andreas Adamus Ustinus concionator ordinarius, P. Martinus Kossowski operarius, P. Stanislaus Zabielski valedudinarius. Ex coadiutoribus autem Laurentius Struminensis, Laurentius Sebastianowicz, Albertus Squiernievius, Jacobus Szostak, quamvis iste non multum

Domi qui
manse-
rant.

post socius Patri Kanski erat datus (fuit). — P. Albertus Ruszkowski ultima Julii, seu ipso S. P^{is} Nostri festo, peste extinctus est in Collegio S. Petri, in quo sub hoc tempus cum aliis nonnullis erat relictus ob auxilium infectorum. Occasione huius festi non ommittendum id, quod hoc anno contigit. Illustris foemina in gravissima partus difficultate, monita per nostrum, opem S. Ignatii implorat et votivam communionem eius die festo pollicetur, sed nullum levamen sensit. Noster postquam id cognovisset, thecam reliquiariam, in qua Sⁱ Patris erant reliquiae, submittit. Vix ea collo infirmæ applicata fuit, et subito omnis pariendi difficultas sublata est. Viribus itaque pristinis reddita, votum ad altare Sancti in templo S. Barbarae exsolvit et se clientem Sⁱ Pairis nostri semper futuram pollicita. Non pauci etiam, Cracoviae sub tempus pestis degentes, ope eiusdem S. Patris invocata, a periculo contagionis liberati, argenteas tabellas ad eius altare in nostro templo appenderunt.

25.
P. Ruszkowski
moritur.

Auxilium
Sⁱ Patris
uni in
partu,

Alii in
peste.

Circa finem huius mensis P. Szembek excurrerat ad Episcopum Cracoviensem Kobierzynum (pagus is est uno milliari Cracovia ultra Vistulam distans), quo se Episcopus contulerat, ob metum pestilentiae urbem declinans. Hic inprimis obtulit ei litteras a P. Valentino nomine Regio scriptas (obtulit), in quibus petebatur, ut in festo gratiarum actionis, quod solet esse 10^a Octobris ex permissione sedis Apostolicae, supplicationes Cracoviae ad templum novum a Rege extractum fierent, tum ut in Regio templo pro beneficio Regi ac Regno praestito gratiae Deo agerentur, tum ut inter tot praerogativas, quas varia templa Cracoviensia habent, templum novum hanc quoque haberet et inde aliquod illi ornamentum accederet. Tergiversabatur initio Episcopus, ostendens se nuper offensum a nostris, ut 3^a huius diximus et aiebat hoc negotium ad Venerabile Capitulum referri oportere, in quo cum valde pauci nobis sint bene affecti, verendum, ne ab hac re abhorreant. Tandem tamen victus persuasionibus cessit, licet hoc anno ob periculum pestis a praedicta supplicatione supersedendum fuerit. Dedit et alias litteras Episcopo Illustrissimi Nuncii de nova clausula iuramenti, quam Jacobus Naiman ad arcendos studiosos a nostris scholis excogitaverat et inscio Episcopo, Cancellario Academiae, nova onera iuventuti privilegiis aliorum contraria imposuerat, de quo supra 4^a Maii huius anni egimus. Impetraverat insuper ab Apostolico Nuncio Lancelloto, Ordinis nostri studiosissimo, litteras ad novam Cardinalium fidei Congregationem, apud quam Academici nostros traduxerant (quasi in evertendam Cracoviensem Academiam, fidei Catholicae in hoc Regno magnum praesidium, conspiraverimus), quibus aperuit et nostrum in scholis

Proponitur
Episcopo, ut
supplicationes in
festo Gratiarum
actionis in
templo S.
Petri fierent.

26.
Datae ei-
dem litterae Nun-
cii de
clausura
iuramenti
nova Aca-
demico-
rum.
Litterae
aliae Nun-
cii ad Con-
gregationem Car-
dinalium
de fide
propa-
ganda.

Liber contra nos impressus suppressitur. Cracoviensibus consilium et quid Societas in convellendis haeresibus fideque Catholica stabilienda in hoc Regno praestiterit. Denique cum cognovisset quemdam Academicum contra nostros in Germania librum edere, idem P. Szembek varias litteras a praedicto Nuncio ad Episcopum Cracoviensem, Posnaniensem ¹⁾, Chelmensem ²⁾, impetravit quibus hortabantur, ut scandala, quae tali libello proseminda erant, impedirent, quod etiam effecerunt, nam liber hic iam impressus suppressus est.

Missiones Nostorum per Decanatus cum R^{mo} Suffraganeo Quam laboriosae Et quam utiles Et quam honorificae Societati. Quantepe-re in iis nostrorum labores excitavit D^s Suffraganeus Labore et exemplo pio. Eleaemossyna Julii.

Quia per Maium, Junium ac etiam Julium continuabantur Missiones nostrorum cum R^{mo} Thoma Oborski Suffraganeo Cracoviensi, quae hoc anno fere erant coepae et reliquis postea annis fiebant, non abs re erit aliquid de illis hoc loco dicere. Obibat praedictus Suffraganeus varios dioecesis huius decanatus ob conferendum Sacramentum Confirmationis ad idque nullum admittebat nisi prius Confessione expiatum. Concurrebat ingens multitudo non solum paganorum, sed etiam nobilium ad nostros, qui poenitentibus magna laboris contentione a summo mane ad vesperam aures dabant, exhortationes interponentes, exiguo spacio ad cibum somnumque capiendum relicto. Innumerae Confessiones generales excipiebantur et varii conscientiae nodi expediebantur et eadem occasione indulgentia Missionum Societatis promulgabatur, cuius omnes participes fieri cum vellent, ingenti labore nostros distinebant. Ipso tempore messis rusticani palam a laboribus vacabant, ut longe uberiores Sacramentorum messem colligerent. Vix sufficere poterat paucitas nostrorum studiis et pietati omnium, maxime cum multorum annorum confessiones essent retexendae, plurimi de restitutionibus instruendi, matrimonia male coalita ad Ecclesiae praescriptum redigenda. Nihil simile factum sua memoria omnes fatebantur. Multi ex parochis et ex nobilitate, qui praeter nomen Jesuitarum nihil de Societate cognoverant, magnam de eius industria in procuranda salute proximorum opinionem conceperant. Versabantur per praedictos menses in his Missionibus ex domo S. Barbarae alternis vicibus P. Melchior Sulkowicz, P. Simom Jurkowicz, P. Adamus Ustinius, P. Joannes Zegocki. Excitabat porro nostros ad indefessum laborem pius Praesul, qui itinera omnia magna ex parte, etsi sexiga (sic) praesto esset, pedibus conficiebat etiam in maximo aestu, victu modesto admodum et frugali contentus, in sacco lineo stramine inserto, sine aliis culcitris, capere somnum solitus, sumptibus parochorum, in quorum Ecclesiis versabatur, parcens, salutis proximorum appetentissimus, in laborando strenuus, ut nostris exemplo et incitamento virtutis esset.

Summa perceptae eleaemosynae pecuniariae hoc mense, quo nostri ob pestem in variis locis degebant, erat florenorum 56. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. A D^o Nicolao Danielowicz alii 10. Reliqui ab aliis. Butyrum, carnes, caesei, panes, tela, crematum etc. submissa fl. 37 constiterunt.

¹⁾ Joannes Wężyk.

²⁾ Mathias Łubieński.

Septima huius mensis Virgo Felicia Zbilitowska et Cristina Koscianka, praesente P. Petro Birk, Notario Publico Civitatis Cracoviensis et cive eiusdem Civitatis, et D^o Stanislaw Haller et D. Alberto Zaralinski civibus Cracoviensibus, testibus ad hoc specialiter rogatis, fide dignis, libere et sponte dederunt Imaginem quandam Beatissimae Virginis Lauretanae in charta tela subducta, altitudinis unius ulnae et trium digitorum, latitudinis vero tertia parte ulnae, pro templo S. Barbarae, Patrum Societatis Jesu Domus Professae, eiusque donationis possessionem statim adiit P. Stephanus Wagrowski, prout latius patet in authentico instrumento ea de re dato, quod in archivio templi S. Barbarae servatur. D..... circa hanc imaginem¹⁾

27.

P. Lucas Gladissius 18^a Augusti in Collegio S. Petri peste est extinctus. Eadem die cum intellexisset P. Praepositus P. Nicolaum Szelski Posnania pro domo S. Barbarae venisse, statim eum in Kamyk ad D^m Borzykowski misit, ut P. Kamocki ibidem manentem in concionibus habendis adjuvaret, quamdiu Cracoviam ob pestem reditus non pateret.

Mors P. Lucae Gladissii. P. Szelski Kamykum mittitur.

Hoc mense Collegium Calissienne R. P. Provincialis visitans, quia statim providendum de novo Patre Spirituali et Confessario Collegii certas ob causas advenerat, non habens tunc alium, socium suum P. Joannem Wielewicki praedicta munia ac insuper Praefecti Maioris tantisper obire iussit 27^a huius mensis, donec alterum substitueret. Sed postea sine socio stabili usque ad mortem permansit, quae sequentis anni Augusto, ut videbimus, contigit. Non valde haec res placuit praecipuis quibusque in Provincia et ipse Admodum R. P. Noster, ne hoc in posterum fieret, prohibuit.

P. Provincialis socium suum Sacerdotem Calissii relinquens, sine eo ad mortem mansit. Licentiae erigendorum monasteriorum revocantur.

Pontifex Maximus Urbanus VIII^{us} 28^a huius revocavit licentias erigendi monasteria et Collegia absque consensu ordinariorum.

Hoc mense P. Matthaeus Bembus, Praepositus Domus, nostros per varia loca dispersos visitabat et singulis quantum fieri poterat tum consilia tum auxilia competentia exhibebat.

Visitatio nostrorum per P. Bembum. Joannes Bylina apostata factus.

Hoc eodem mense Joannes Bylina, qui ab uno fere anno, postquam ex Italia rediisset, statim in vocatione fluctuare coeperat et dimissionem a Societate ab Admodum R^{ndo} P. Nostro iam procurabat, non expectato eo in negotio responso, cum a P. Andrea Wachocio, ad quem tunc temporis diverterat, ad Matrem cum uno ex nostris socio missus fuisset, socium remisit ac vestibis religiosis abiectis, saeculares induit et impudenter apostata factus est. Quae cum illo postea gesta sunt, suo loco videbimus.

Florenos 163 eleemosynae pecuniariae per Mensem Augustum accepimus. A D^o Wizenberg fl. 25. A D^a Widermanowa fl. 26. A D^o Szembek fl. 30. A D^o Suffraganeo fl. 10. A Virgine Apollonia fl. 10. A quibusdam fl. 13. A D^a Wisniowska fl. 9. A D^o Trcinski fl. 7. A reliquis alii. Panis, carnes, casei, butyrum, crematum, aromata, aestimata sunt florenis 36.

Eleemosyna Augusti.

¹⁾ Verba haec, ab auctore in margine adnotata, temporis iniquitate deleta sunt.

28. Mortua est 20^a Septembris, Lublinum proficiscens, in pago Radawce duobus tantum milliaribus Lublino distante, magna illa Societatis nostrae per hanc Provinciam Benefactrix et Collegii Leopoliensis Fundatrix (et Monasterii Sendomiriensis Monialium S. Benedicti), D^a Elizabetha de Lezenice Sieniawska, Regni Marsalca et Capitanea Ratnensis, cum vixisset annis 50 et mensibus 10 et post mortem viri, cum quo sex tantum annos vixit, 28 annos in viduitate consumpsisset. Quia enim consecrationi in Abbatissam filiae suae Sophiae, Goris tunc temporis cum Monialibus manentis, voluit interesse, quae postulante Episcopo Cracoviensi Martino Szyskowski, per Boguslaum Boxam Radoszewski Kioviensem Episcopum peracta fuit, ideo finito hoc actu Ratnum per Lublinum dum redire cogitat, in ipso itinere, uti diximus, vitam hanc mortalem finivit. Prius tamen illa ipsa die, etiamsi in itinere esset, Sacro Missae Sacrificio audito, Poenitentiae et Eucharistiae sacramentis se ad mortem comparaverat, quod etiam antecedentibus diebus frequenter ob morbos fere continuos faciebat.
- In itinere Editam post mortem eius fere sexto anno, id est Anno Dni 1629, vita illius Cracoviae per unum ex nostris, nempe P. Laurentium Sur-
viri, cum quo sex tantum annos vixit, 28 annos in viduitate consumpsisset. Quia enim consecrationi in Abbatissam filiae suae Sophiae, Goris tunc temporis cum Monialibus manentis, voluit interesse, quae postulante Episcopo Cracoviensi Martino Szyskowski, per Boguslaum Boxam Radoszewski Kioviensem Episcopum peracta fuit, ideo finito hoc actu Ratnum per Lublinum dum redire cogitat, in ipso itinere, uti diximus, vitam hanc mortalem finivit. Prius tamen illa ipsa die, etiamsi in itinere esset, Sacro Missae Sacrificio audito, Poenitentiae et Eucharistiae sacramentis se ad mortem comparaverat, quod etiam antecedentibus diebus frequenter ob morbos fere continuos faciebat.
- Dum Goris Ratnum per Lublinum dum redire cogitat, in ipso itinere, uti diximus, vitam hanc mortalem finivit. Prius tamen illa ipsa die, etiamsi in itinere esset, Sacro Missae Sacrificio audito, Poenitentiae et Eucharistiae sacramentis se ad mortem comparaverat, quod etiam antecedentibus diebus frequenter ob morbos fere continuos faciebat.
- Edita post vita eius Editam post mortem eius fere sexto anno, id est Anno Dni 1629, vita illius Cracoviae per unum ex nostris, nempe P. Laurentium Sur-
viri, cum quo sex tantum annos vixit, 28 annos in viduitate consumpsisset. Quia enim consecrationi in Abbatissam filiae suae Sophiae, Goris tunc temporis cum Monialibus manentis, voluit interesse, quae postulante Episcopo Cracoviensi Martino Szyskowski, per Boguslaum Boxam Radoszewski Kioviensem Episcopum peracta fuit, ideo finito hoc actu Ratnum per Lublinum dum redire cogitat, in ipso itinere, uti diximus, vitam hanc mortalem finivit. Prius tamen illa ipsa die, etiamsi in itinere esset, Sacro Missae Sacrificio audito, Poenitentiae et Eucharistiae sacramentis se ad mortem comparaverat, quod etiam antecedentibus diebus frequenter ob morbos fere continuos faciebat.
- Per P. Laurentium Sur-
ligam. Editam post mortem eius fere sexto anno, id est Anno Dni 1629, vita illius Cracoviae per unum ex nostris, nempe P. Laurentium Sur-
viri, cum quo sex tantum annos vixit, 28 annos in viduitate consumpsisset. Quia enim consecrationi in Abbatissam filiae suae Sophiae, Goris tunc temporis cum Monialibus manentis, voluit interesse, quae postulante Episcopo Cracoviensi Martino Szyskowski, per Boguslaum Boxam Radoszewski Kioviensem Episcopum peracta fuit, ideo finito hoc actu Ratnum per Lublinum dum redire cogitat, in ipso itinere, uti diximus, vitam hanc mortalem finivit. Prius tamen illa ipsa die, etiamsi in itinere esset, Sacro Missae Sacrificio audito, Poenitentiae et Eucharistiae sacramentis se ad mortem comparaverat, quod etiam antecedentibus diebus frequenter ob morbos fere continuos faciebat.
- Monet Episcopus Naimanum de bello contra nos edito. Hoc eodem mense postquam intellexisset Martinus Szyskowski Episcopus Cracoviensis librum contra Societatem iterum ab uno ex Academicis in Germania editum, gravissime id tulit et per litteras Jacobum Naimanum Rectorem Academiae serio monuit, ne res adeo turpes et omnibus piis exosas prodire ex Academia patiatur, deinde ut in authorem serio inquirat. Vide has litteras in libro Antigratis fol. 291.

Eleemosyna Septembris. Eleemosyna mensis Septembris fuit in pecunia florenorum 72. A R^{mo} Do Suffraganeo fl. 10. A D^o Mazurkowicz fl. 10. A Virginibus mendicantibus fl. 22, reliqui ab aliis. Butyrum, casei, carnes, cervisia, vinum, panis, aromata, quae erant submissa, aliis 71 fl. constituerunt.

29. Peractum prima vice a nostris Cracoviae manentibus festum B. Francisci Borgiae 1^a Octobris, quod superiori anno Pontifex Maximus eum in numerum Beatorum retulerit ac de eo Sacrum et officium fieri permiserit. Ab aliis vero nostris dispersis pro cuiusque notitia et opportunitate idem festum celebratum, refert P. Kamocki in sua historia, sed id sequenti anno primum factum, ut suo loco patebit, nempe 22^a Novembris et alio. Ob febrim, in quam inciderat, P. Prae-

positus Bembus rediit Cracoviam curandae valetudinis causa et ad S. Stephani domum divertit 10^a huius. Nolebat enim domum S. Barbarae ingredi, quia nostri in ea degentes cum infectis communicabant. Haesit porro apud S. Stephanum ad 4^{am} Novembris.

Eadem die coram Capitulo Cracoviensi, Raciborowicis congregato, decretum Episcopi Cracoviensis promulgatum, ut in festo Victoriae seu Gratiarum actionis, de quo antea dictum est, supplicationes ex omnibus templis ad templum SS. Apostolorum Petri et Pauli fierent. Sentiens D^s Joannes Zerzynski decretum contra se ab Auditore Nuncii Apostolici datum, de quo 26^a Junii istius anni diximus, curabat omnibus modis a sede Apostolica novam commissionem, per quam ostenderet excommunicationem contra P. Angelum iustam fuisse etc. et eam acquisivit 29^a huius mensis, cum Pontifex Maximus Tusculi moraretur, suumque Commissarium elegit Joannem Foxium J. U. D. Archidiaconum Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis. Quid postea occasione praedictae commissionis factum fuerit, sequenti anno suo loco patebit.

De Supplicatione apud S. Petrum expedienda.

Commissionem contra nostros obtinet Zerzynski Officialis.

Ultima huius mensis in vivis esse desiit P. Stanislaus Zabielski in domo S. Barbarae. Erat is nobilibus parentibus in Masovia natus anno 1550. Ex annis aetatis 74 dedit Societati 54, nam illi 20 aetatis anno se addixerat. Ante ingressum Societatis humanioribus studiis in Collegio Pultoviensi operam dabat ibique nostri instituti desiderium conceperat et tyrocius Societatis Bransbergae ingressus ac brevi inde Vilnam missus, tum Rhetorica tum etiam Philosophica studia de more percurrit. Mox per annos 12 in variis scholis humanioribus tum Magistrum tum Praefectum Studiorum agens, erudiendae iuventuti incubuit, laborum huius generis tolerantissimus. Vilnam iterum missus Theologiaeque Scholasticae per triennium auditor fuit et post missus Posnaniam, Ministri Collegii munus obiit per tres annos. Ibidem Coadiutor spiritualis factus erat Anno 1593, 2^a Februarii. Romam post accitus est a Claudio Aquaviva Praeposito Generali et ab Anno Dni 1593 ad Annum 1599 in domo Poenitentiariae morabatur, Poloniae limina Apostolorum adeuntibus et aliis confitentibus aures accomodans. Roma Cracoviam ubi rediit, in ea urbe reliquum aetatis exegit, multarum virtutum exempla aliis de se praebens, maxime accuratae Regularum observantiae, despicientiae sui, amore paupertatis et patientiae. Otium adeo detestabatur, ut nunquam interquiesceret, quin reliquo a Confessionibus excipiendis tempore vel scriberet aliquid vel precarios globulos in honorem Deiparae procuraret, quos circumferebat, quando vel prodibat cubiculo vel illud repetebat. Rarissime prodibat in publicum angustiis domesticis contentus. Mirus in eo zelus haereticos ad gremium Ecclesiae revocandi, praesertim Arianos, quibus ut scribendo prodesset, multos annos laboravit, etsi irritum conatu, nam non ea fuit eruditione, ut elucubrationes eius in hoc genere lucem aspicere permitterentur. Labor tamen eius

Mors Pis Zabielski.

Anni aetatis et Societatis.

Studia extra et intra Societatem.

Varia alia, quae exercebat munia.

30.

Virtutes eius variae.

Labores contra haereticos.

Diligentia
in audi-
endis Con-
fessionibus.

Candor
animi.

Externi
Sacerdotes
eius
funus deducunt.
Eleaemosyna
Octobris.

et magnae fuit aedificationis et ut spes est, coelitibus admodum gratus. Libros, quibus aliquae haereses erant inspersae, ut legentium utilitati servire possent, indefesso studio repurgabat. Ad confitentes quotiescunque accersebatur, accurrebat alacriter et quia Canonum perpetua lectione non vulgarem iuris Canonici assecutus erat peritiam, plurimi ad eum et saeculares et spirituales imo et religiosi accurrebant, partim ut in dubiis consilium expeterent, partim ut sua crimina apud eum deponerent. Et quamvis in exigendis peccatorum poenis esset rigidior, non ideo tamen a se absterrebat confitentes. Disciplinae ecclesiasticae in his quos expiabat erat tenacissimus, sicut et perfectae Instituti nostri observationis, unde etiam leves nostrorum defectus non parvum ei dolorem adferebant. Superiores magna reverentia et obedientia prosequerentur, morum candore ingenuo omnibus placebat et perpetua animi pace in maximis etiam perturbationibus perfruebatur. Cum esset satis firma valetudine, ob caloris tamen noxii exuberantiam eius robur depascentem et ob scribendi contentionem in eam incidit aegritudinem (incidit), quae illi suprema fuit, in qua Sacramentis omnibus procuratus, pie et placide ipsa Sanctorum omnium vigilia in Domino obdormivit. Et quia nostrorum pauci domi erant, reliquis ob pestem dispersis (nam tempore pestis iste Pater nunquam domicilium mutare volebat, vel cum mortis periculo proximis inserviturus) ideo ab externis Sacerdotibus, qui eum parentis loco habebant, funus eius deductum est pomeridiano tempore festi Sanctorum omnium et in consueto nostro sepulchro sub maiori altari sepultus.

Per mensem Octobrem accepimus eleaemosynae pecuniariae florenos 145. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A Rmo Do Suffraganeo fl. 10. A Do Rab fl. 13. A Do Wizenberg fl. 25. Ab aliis reliquos. Res submissae in vino cremato, cerisia, panibus, caseis, pultibus, 16 florenis constituerunt.

31.
Funus
Elisabethae
Sieniaviae
Leopoli.

Mortuae superiori mense Benefactrici Nostrae Elisabethae Sieniawskae funus maximo apparatu 14^a Novembris Leopoli peractum est. Qui in eo nostri fuerint, ex historia Collegii Leopoliensis petendum erit. In extemporaneo nostro sacello ligneo, ea lege erat sepulta, ut postea ad templum, quod magnificum extruebatur, transferretur, quod etiam post annos fere sex factum est.

Mors P.
Dąbrowski.
Quibus
studuerit
et quae
docuerit in
Societate.
Et alia eius
munia.
Niepolomicis
eius
funus Stani-
ątkos
deductum.

P. Agapitus Dąbrowski 18^a huius mensis, postquam diutius ex febre ardentissima decubisset, in arce Niepolomicensi excessit e vivis, de quo in historia Collegii S. Petri plura sunt videnda, his tantum aliqua obiter innuamus. Erat is nobilibus natus parentibus in Palatinatu Lanciensi, annos aetatis habuit 45. In Societate, quam 17 aetatis anno fuit ingressus, 28 annos consumpsit et postquam in ea studuisset Philosophiae annis tribus et Theologiae Scholasticae quatuor, docuit postea Philosophiam per 4 annos et Theologiam annis sex. Praefuit tribus annis maioribus studiis. In variis locis per novem annos concionabatur magna cum satisfactione. Egregie sese consuetis Sacramentis ad mortem comparaverat. Sepultus est in templo Monialium S. Clarae Staniątkoviensi, quod medio fere milliari Niepolomicis distabat. Abbatissa enim illius loci Cecilia

Trcinska¹⁾ cum toto monasterio id vehementer urgebat, volens gratitudinem mortuo ostendere illi, qui vivus in illo Coenobio non raro in Concionibus et Confessionibus desudabat illudque ad disciplinam religiosam multis in rebus adduxerat. Plurimos Sacerdotes praedicta Abbatissa, sub illud tempus pestis, ex locis tutioribus ad funus huius Patris convocaverat, ubi etiam P. Melchior Sulkowicz est concionatus, rogatu eiusdem et postea certis diebus in anno funebribus exequiis ac particularibus orationibus cum toto monasterio non raro ei parentabat ac hucusque gratissimam eius memoriam habet.

Honorificeque ibidem sepultum.

Prodiit 23^a huius mensis Bulla Urbani VIII Pontificis Maximi Beatificationem B. Francisci Borgiae continens et permittens, ut de eo Sacrum ac Officium a nostris ubicunque dici possit; ab externis autem tam saecularibus quam religiosis nonnisi in Dominio Borgiano. Sed non multo post extensio huius privilegii facta est, ut suo loco videbimus.

Beatificatio B. Francisci Borgiae.

Ex hac re manifeste confutatur id, quod attulimus ex P. Petro Kamocki 1^a Octobris huius anni. Si enim hoc mense primum praedicta Beatificatio facta, quomodo superiori Octobre eius Beati festum esse potuit?

Novembri mense accepimus eleemosynae in pecunia florenos 66. A Do Archipresbytero²⁾ fl. 22. A R^{mo} Do Suffraganeo³⁾ fl. 10. A Dno Szembek fl. 20. Reliqui ab aliis. Iam siligo, casei, butyrum, cervisia, panes, carnes et bos a Castellana Oswiecimensi⁴⁾ constiterunt florenis 95.

Eleemosyna Novembris.

Venerat R. P. Provincialis post visitatam Maiorem Poloniam et Prussiam Stepocicos circa initium Decembris, nam Cracoviam eum venire minus adhuc erat tutum, ideo ad eum consultationum de rebus Provinciae causa P. Matthaeus Bembus 7^a huius se contulit. Hoc etiam mense P. Petrus Kamocki cum P. Nicolao Szelski, manens in Kamyk apud D^m Borzykowski, persuaserat D^{ae} Lubomierska, ut inter Iudaeos, qui sub tempus pestis Cracoviensis ad eius pagum multi sese contulerant, aliquos iuniores (nam adulti ob scelorum consuetudinem in perfidia solent esse obstinati) consideraret et data occasione fidem Christianam pro captu instillaret. Non fuit irritus labor: una etiam puella Iudaea 14 annos nata piis monitis locum dedit baptismoque se velle lustrari professa est, imo addidit, se ad Christiana sacra animo semper fuisse propensam, sed defuisse occasionem, qua eorum particeps esse posset. Ut ergo tutius res procederet et non statim in Iudaeorum cognitionem veniret, mittitur catechumena ad Coniungem Dⁱ Borzykowski brevique doctrinam Christianam edocta et matura, baptismo in Parochia Soboloviensi, praesentibus multis nobilibus, magna cum alacritate et devotionis sensu, salutari fonte abluta est ab eademque D^a Lubomierska, quae Christianismum primum suaserat, pro unica filia est accepta, quae etiam illi de omnibus necessitatibus providit.

32.
Adventus P. Provincialis Stepocicos.

Judaea parvula

Ad fidem Christianam animum adiicit
Et edocta catechismus

Baptisatur.

¹⁾ Anna Caecilia Trzcinska (1619—1649).

²⁾ R. D. Christophorus Trzcinski.

³⁾ Thomas Oborski, episcopus Laodiceae i. p. i.

⁴⁾ Christina de Gaiow Myszkowska.

Eleaemo- Percepta eleaemosynae pecuniariae mensis huius erat florenorum 237.
syna De- A variis per P. Wagrowski fl. 117. A Serenissimo fl. 60. A Mfco D^o Henrico
cembris.

Firlei fl. 26. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. Reliqui ab aliis. Casei, butyrum, pisces, carnes, pisa, panes, cervisia, crematum etc. aestimata sunt fl. 51.

Annua Annua templi nostri eleaemosyna in pecunia erat florenorum 910. Res
eleaemo- Sacratio submissae et votivae argenteae tabellae appensae cum nonnullis aliis
syna tem- plusquam 100 fl. constiterunt.
pli.

33

Jahia Ot- Inter varia, quae ad certum mensem referri non poterant, po-
tomanicus nendum hic imprimis illud memoratu dignum. Ottomano Turcarum
princeps,

imperatori, qui ante biennium bellum Polonis intulerat, patruus erat Mustafae ibidem imperatoris Turcici frater natu maior, Christiana matre Graeca natus, Jahia seu Johannes Baptista a Turcis dictus. Is ubi adolescens in Hetruriae Ducis potestatem venit, facta de eius natalibus exactissima disquisitione, splendide educatus est Christianisque initiatus Sacris, Simeonis nomen accepit et pro Ottomanico Principe a Paulo V^o Pontifice et a Rudolpho II Imperatore et a Prorege Neapolitano est habitus nonnullisque in hoc Regno Magnatibus

notus. Agitabat consilia de imperio Ottomanico vel in toto vel in aliqua parte adipiscendo eamque ob rem ad Ferdinandum II se conferre statuerat. Pergens ex Macedonia ad Chanum Tartarorum diver-
Agitans tit, cui secreto cum se quis esset aperuisset, ad secretum Mecetum
consilia de notus. Agitabat consilia de imperio Ottomanico vel in toto vel in
imperio aliqua parte adipiscendo eamque ob rem ad Ferdinandum II se con-
adipiscen- ferre statuerat. Pergens ex Macedonia ad Chanum Tartarorum diver-
do,

Ad Chan- (delubri Mahometani id nomen est) deducitur, in quo plurimi libri
num Tar- Arabici servabantur. Hic Chanus percontatur ex Jahia, an aliquando
taricum oracula de rerum suarum successu consulisset. Negat Jahia. Tum
divertit ab Chanus: Experiemur, an prosperam vel adversam sis habiturus for-
eoque est tunam. Tene modo clavum hunc ferreum uno digito, a quo ligneus
agnitus.

Oraculade dependet orbis (usualibus mensae orbibus is erat similis), ego vero
illo Chan- interim ex libro quaedam verba secreto legam. Si ad mea verba
nus con- orbis a tuo digito dependens ordinario solis motu a sinistra ad dextram
sulit,

Quae dum versus fuerit seque agitaverit, signum erit omnia tibi ex animi senten-
mala prae- tia eventura. Si contra a dextra ad sinistram, scito te adversa for-
tenderent, tuna usurum. Annuente experiendi gratia Jahia, submurmurat quaedam
verba Chanus et ecce orbis a dextra ad sinistram convertitur idque
toties, quoties ille verborum formulam repetiit. Tum exclamat Chanus
actum omnino de salute Jahiae esse, infelix praesagium adversa
omnia illi praetendere. Advertens id Jahia, coepit et ipse animo com-
moveri, metuens, ne Chanus praesagiis credulus et auxilia, quae illi
ad Turcicum dominatum tentandum prolixè detulerat, mutata sen-
tentia negaret et vinculis constrictum Constantinopolim amandaret,

benevolentiam Turcarum, caeso Ottomano per id tempus tumultantium, sibi comparare volens: Fingit ergo Jahia fidem se habere prae-sagio ideoque cura imperii potiundi abiecta, rebus humanis valere iussis, raso capite Santonum (religiosi isti sunt Turcici) habitu Mecham ad sepulchrum Prophetæ Mahometis se pergere ibique privatum ac soli contemplationi vacantem se velle vivere. Collaudavit id mirifice Chanus et aureis mille donatum comitatuque ad aliquot dies instructum, fausta omnia illi precatus dimisit. Jahia vero oblata prima opportunitate, pro Asia cursum vertit in Europam, ad Imperatorem Ferdinandum II venire desiderans, magnis emensis itineribus Cracoviam venit hicque per aliquot menses expectans ab Imperatore, ad quem miserat, responsum morabatur apud Mercatorem, paucis admodum notus. Intellexerat de eo P. Fridericus Szembek et coepit se in eius familiaritatem insinuare, qua contracta, ventitabat Jahia ad Partheniam Studiosorum in domo nostra Sodalitatem et coetibus eius exhortationibusque libenter intererat palamque cum Sodalibus Sacramentum Eucharistiae usurpabat, cum prius Confessione Sacramentali apud P. Valentinum Rusconium animam expiasset, nemini tamen Sodalium erat notus. Non raro cum P. Szembek consilia et de promovenda Graecorum cum Ecclesia Romana unione et de Christiana religione in Turcicum imperium, si eo vel parte eius aliquando potiretur, inducenda secreto communicabat. Inductus a praedicto Patre, ut ob adoptandam sibi conatibusque suis Patronam Deiparam eius Sodalitati nomen daret, fecit id alacriter ac ipse nomen suum arabicis, italicis et latinis characteribus manu propria inscripsit. Accepto post ab Imperatore responso, quo Viennam accersebatur, acceptis Patentibus Congregationis litteris manu R^{mi} Dⁱ Suffraganei, qui tum agebat Praepositum, subscriptis, die S. Stanislai Regni Patroni Sacra Synaxi refectus, accepto praeterea a Congregatione pio munusculo, itineri se dedit.

Tres viri nobiles, per nostros adiuti, haeresi abiecta Ecclesiae Catholicae se adiunxerunt. Unus itidem nobilis Schismaticus schisma abiuravit. Confessionum anteactae vitae certus numerus iniri non potuit ob multitudinem. Maxima pars earum fuit, quae ob sacrilegum pudorem, cum integra non fuissent, necessario repetendae erant. Meretricium quaestum abiecerunt decem. Data opera, ut multae maritatae, viduae et virgines contra mirabiles lascivorum artes egregie sese ac suam pudicitiam tuerentur. Matrimonia non pauca male coalitata, vel legitime adstricta vel omnino dissoluta. Inductus miles, ut mulierem, quam superstitie sed domo longius absente marito, coniugis loco per septennium habuerat,

Fingit Jahia, se deponere curam omni de imperio Et suscipere peregrinationem Mecham, Sed post in Europam vertens.

34. Venit Cracoviam. Inita cum P. Szembeco familiaritate, In oratorio Congregationis Sacramenta usurpabat.

In album Congregationis se inscripsit. Patentibus litteris acceptis Viennam ad imperatorem pergit.

Haeretici et Schismatici conversi. Confessiones Generales.

35. Matrimonia male coalitata, emendata vel sublata.

- liberosque ex ea susceperat, ad legitimum coniugem, quamvis invitam, ablegaret, prolis autem alendae curam ipse susciperet. Maritum suum obiisse mulier rata, nupserat alteri pluresque annos cum eo manserat, sed ad redeuntem postliminio ipsa quoque nostro hortante, posteriori deserto, revertit. Duae veneficae a pernicioso instituto deterritae et Sacramentis expiatae. Inter varia odiorum incendia opera nostrorum extincta, erat etiam illud, quo viri Nobiliss duello congressi acceptis utrinque vulneribus contra se exarserant, sed triduo post nostro suadente pristinae benevolentiae sunt restituti. Contractus usurarii multi rescissi et qui ex male pactis locupletiores evaserant, non pauca millia suis dominis restituerunt. In una Missione nostro contra usuras acriter et solide agente, unus 1500os florenos restituit et alii de restitutione admoniti, bona fide satisfacturos sese admonitionem receperunt. Nocturni timores et daemonis quasi ad infernum violenter abripientis spectrum ita unum iuvit, ut statim ad pedes Nostri vitae superioris noxas aperiens sese abiecerit et ineundae religiosae vitae proposito sibi consulerit. Idem fere alteri adolescenti evenit, qui varia crimina ordinariae in Confessione reticebat et perpetuos daemonis terrores per quietem experiebatur, quotidianum tamen pensum precum Deiparae persolvere non ommittebat. Incidit in casu in unum Assumptae B^{mae} Virginis sodalem, ei dum omnia aperit, statim ab eodem ad Oratorium predictae Virginis adducitur, Confessione integra animam purgat et in sodalium numerum, quod pridem optabat, suscipitur sicque ab hostis vexatione est liber factus.
36. Praeter Missiones, quarum loco suo mentionem fecimus, erat etiam illa Missio Corcinen-
sis. Quam cives expectabant, ut nostris venientibus obviam consulares viri cum Proconsule processerint, rara veneratione nostros excipientes. Non deerant etiam nostri eorum expectationi. Per aliquot menses concionibus habendis, Christianae Doctrinae explicationi et Confessionibus excipiendis totos se dederunt. Vix aliquis in oppido inventus, qui nostris confessus non fuerit, praeter colonos et multos nobiles ex pagis ob eandem causam accurrentes. Indicta erat in illam diem Indulgentia, Missionibus nostrorum a Sede Apostolica concessa, qua annua memoria B. Stanislai Kostka celebratur. Ante vero non pauca nostri pro concione de hoc Beato, huic loco adhuc ignoto, aliqua retulerant. Ingens igitur ad diem praefixum multitudo hominum convenit. Supplicatio solennis instituta. Beati Reliquiae circumlatae et in altari post propositae piis omnium oculis excipiebantur. Confessionibus omnium per totam diem et magnam noctis partem satisfieri non potuit, licet non pauci Sacerdotes in subsidium laboris venissent.
- Templi fabrica iuvatur. Templi aedificium in eodem oppido aegre procedebat, quod necessarij sumptus non suppeterent. Suggestit noster, ut singuli patresfamilias singulis hebdomadis grossum unum, nullo suo incommodo conferrent, quod libenter consilium acceperunt et ad opus perficiendum sese accinxerunt.
- Nostri, qui Cracoviae apud S. Barbaram manserant, toto pestis tempore egregiam operam navarunt et peste infectis et alijs, perpetuo Confessiones excipientes, Eucharistiam ad aegros deferentes, conciones nunquam intermittentes, eleemosynas a varijs corrogatas iis, qui domi inclusi fuerant, deferentes. Ut autem studium nostrum civibus non defuit, ita et cives vicissim suam nobis

liberalitatem deesse nolebant, submittentes impigre, quae nobis sustentandis erant necessaria.

Hoc etiam anno et alae maioris altaris ademptae in nostro templo, ut plus lucis templum habere posset et altare in Sacristia, ex Epitaphio antiquo ad parietem ultra Cathedram concionatoriam olim affixo, renovatum collocatumque est (Germanicae familiae Christophori id fuisse perhibetur, quae ante initam per nostros templi possessionem in eo sepeliebatur) et subselliorum muliebrium quadrum, ad altare S. Ignatii positum, scamnaque certis personis ita distributa, ut tamdiu ab illis possideantur, quamdiu templum frequentare nostrum voluerint; si vero per aliquot menses absentes fuerint, liberum relictum, ut aliis concedantur. Divisus insuper hoc anno chorus penes Sacristiam versus Cathedram concionatoriam, ut una pars eius nostris tantum Concionem audituris serviret, sed id non successit, externis indifferenter illam partem pro libitu ingredientibus.

Varia in
nostro
templo
facta:
1um
2um
3um

4um

Annus Domini 1625.

Mutio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Georgio Tyszkiewicz Provinciali Praeposito, ac illo mortuo Matthaeo Bembo per aliquot menses eius vices obeunte, simul cum officio Praepositi Domus Professae.

Aluit hoc anno Cracoviensis Professorum domus 24 ex nostris. Sacerdotes videlicet tredecim, Scholasticos lectores mensae duos, Coadiutores novem, ex quibus ad meliorem vitam vocatus est unus Laurentius Opoczno, de quo 28^a Augusti, qua die pie obiit, fusius dicitur.

Numerus
Nostro-
rum.

Circa initium huius anni venerunt Academici Cracovienses ad Joannem Baptistam Lancellotum Nuncium Apostolicum Varsaviam eique significarunt, se nullam concordiam cum Patribus Societatis Jesu inire velle negotiumque hoc, Academia supplicante, a SS^{mo} D^o Nostro Urbano Papa VIII Romam evocatum eademque petente Tribunali Rotae commissum esse, ut via ordinaria iudicii decidatur. Quibus intellectis Nuncius a tractatu pacis, superiori anno inter nos et Academicos coepto, destitit. Remque ita et non aliter se habuisse idem Nuncius testatur in ea epistola, quam dedit Varsaviae 8^a Aprilis Anni 1626, quae posita est in libro Antigratis fol 208 et supra scripta verba fol. 211. Et tamen non sine ingenti impudentia in Comitoliis districtum, in Comitibus Regni Generalibus et passim in Congressibus coram omni fere hominum statu traducebant nostros Academici, quod eorum causam Romam evocaverimus.

I.
Academici
significant
Nuncio A-
postolico
se Romam
avocasse
negocium
cum no-
stris ad
Tribunal
Rotae.

Cur nostri
nonnisi in
fine huius
mensis re-
dierunt ex
dispersio-
ne.

Donatio
Palatini
libris Vie-
licensibus
inscribi-
tur

Et D. Jo-
annis
Zebrzy-
dowski.

Eleaemo-
syna Ja-
nuarii.

2.
Professio
Pis Sulko-
wicz.

Reditus
Pis Kon-
ski.

Apparitio
mortui
Di Miesz-
kowski
Officialis
Premis-
liensis.

Constituerant nostri ad initium Januarii domum redire a Benefactoribus ad quos superiori anno grassante Cracoviae peste, sese contulerant, uti 20 Julii annotavimus; sed ob Albertum Squiernievium Vestiarium, cui sub axilla et supra oculum ulcera proruperant, continuerunt sese et nonnisi circa finem huius mensis redierunt.

Concesserat Joannes Comes a Tęczyn Palatinus Cracoviensis Anno 1620 in Septembri domui S. Barbarae stipendium in salifodinis Vielicensibus toto reliquo suae vitae tempore. Quia vero quolibet trimestri nova semper ab eo recognitio petenda erat, non sine molestia, ideo 13^a huius mensis effectum apud illum est, ut hac donatione eius semel in libros Vielicensis Salifodinae inscripta, sine nova eius recognitione acciperetur a nostris.

Palatini exemplum secutus est D^s Joannes Zebrzydowski Ensifer Regni, qui etiam 27^a huius mensis vectigal Vielicense, sibi debitum, nobis ad vitam similiter donavit et libris Vielicensibus inscribi iussit.

Percepta eleemosynae pecuniariae hoc mense erat florenorum 380, nempe legati a Virgine Elisabeth fl. 100. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 44. Ex mendicatione P. Melchioris Sulkowicz fl. 80. A D^a Palatina Cracoviensi fl. 20. A D^o Rab fl. 18. A R. D. Archipresbytero fl. 16. A nonnullis fl. 13. Reliqui ab aliis. Iam frumentum varium a variis cum braseis constitit fl. 183. Et butyrum, casei, carnes, vinum, cervisia, pisa 57 fl. sunt aestimata, ita ut omnia, quae in rebus submissa sunt 241 fl. aequaverint.

Instituta more consueto Renovatio Votorum, celebrante P. Stanislao Krzywokolski 2^a Februarii, qua etiam die admissus ad Professionem 4 Votorum P. Melchior Sulkowicz, excipiente Professionem P. Mathia Bembo Domus Praeposito, in templo S. Barbarae. Excepti prandio tunc R^{mns} D^s Suffraganeus Thomas Oborski et R. D. Archipresbyter Treński.

Ante duos menses P. Andreas Konski cum Jacobo Szostak missus erat ad D^m Lesniowski Capitaneum Zatoriensem et ad vicina loca rediitque 6^a istius mensis, magno sui desiderio relicto, tum apud praedictum Capitaneum, tum apud vicinos, ob egregiam salutis proximorum navatam operam.

Eadem sexta huius mensis memorabilis fuit apparitio Dⁱ Stanislai Mieszkowski Officialis quondam Premisliensis, qui 1^a huius mensis erat mortuus. Res ita habuit. Redibat ex civitate noctu 6^a istius mensis R. D. Niiowski, tunc Cantor et iam modernus Officialis Premisliensis, a D^o Feliciano Grochowski Notario Terrestri Premisliensi, per quem disuaserat Samueli Bolestraszycki haeretico, ne Pseudominister ab eo inductus more suo contrahentibus matrimonium assisteret illudque confirmaret, tumultus enim contra haereticos inde oriturus omnino timebatur Premisliae. Nec disuasio fuit irrita. Haeretici enim cum suo Ministro Premislia abierunt et alibi suas nuptias celebrarunt. In reditu igitur, dum versus templum S. Petri praedictus D. Niiowski pergit, D^m Mieszkowski ante quatuor dies

mortuum ad fontanam aqua carentem, quae ibi hucusque est, stantem conspicit et ita se alloquentem: Unde D. Vestra venit? Respondente D^o Niiowski se ab eo negotio venisse, in quo non permissum est, ut Minister haereticorum contrahentibus nuptias adesset, subiecit illa: Bene hoc D. V^a fecit. Tum D. Niiowski: Tamen D. V^a est mortua. Respondet: per quatuor dies hic debeo morari et sum absque aqua. Quaerit D^s Niiowski: Quam ob causam? Quia, inquit, me ad iudicia non praeparabam et quia facile Palatinum Belzensem (erat is Adamus Stadnicki¹⁾) Capitaneus Premisliensis et Striensis) facile ex gravioribus absolvebam. Petiit deinde D^s Niiowski, ut cum eo domum intraret. Respondet: Semel discessi, non amplius redibo. Sed Executores non mihi satisfaciunt, expédiant iterum Tricesimam, adhuc enim habent 80 florenos. His dictis disparuit. D^s autem Niiowski statim vocat ad se R. D. Thomam Dąbrowski confidentem mortui et unum ex executoribus, quaeritque, an illi aliquando R. D. Mieszkowski mortuus apparuerit et quantum adhuc ex legatis pecuniae restet. Respondet D^s Dąbrowski non quidem apparuisse mortuum, sonitum tamen deambulantis domi audiri, qui antea non audiebatur. Legati praeterea adhuc restare florenos 80. His auditis retulit D^s Niiowski ea, quae supra sunt relata, et statim pro mortuo iterum Tricesima peracta. Iterum 10^a huius mensis eidem R. D. Niiowski, domo ad templum ex pergula versus gradus pergenti, idem mortuus apparuit et dixit: Eram contrarius Fraternitati Corporis Christi. Promovete illam. His dictis iterum disparuit. Egit deinde hac de re D. Niiowski cum R. D. Korkiewicz Canonico Premisliensi, qui hoc confirmavit, quod R. D. Officialis, dum in vita esset, contrarium sese exhibuerit praedictae Fraternitati.

Et Collocutio eiusdem cum uno ex Praelatis Premisliensibus.

Quas ob causas poenas purgatorii sustineret.

Quae pe-tebat.

Iterum apparet eidem Praelato.

A 9^a Februarii ad 11^{am} inclusive Oratio triduana peragebatur in templo S. Barbarae consueta frequentia, devotione et fructu. Et quidem die Dominica Episcopus Cracoviensis interfuit summo Sacro, quod a R^{mo} Suffraganeo habebatur, et ipse nobis prandium praebuit, simulque nobiscum pransi R^{mus} D^s Suffraganeus et RR. DD. Garwacki ac Szypowski Canonici Cracovienses. Feria 2^a excepti prandio R. D. Archipresbyter et R. Prior Mogilnensis cum socio. Feria 3^a precinit Summum Sacrum R. D. Tyszkiewicz Canonici Cracoviensis, qui postea cum R. D. Archipresbytero. R. P. Nicolao Moscinensi Doctore Theologo Ordinis Praedicatorum et socio Concionatore Ordinario eiusdem Ordinis nobiscum prandium

3.
Oratio triduana cum solita frequentia ac devotione.
Conclusio eiusdem.

¹⁾ Nomen hoc atramento alio deletum, tamen legi postest. Adamus Stadnicki autem diem obiit supremum a. 1615.

sumpserunt. Conclisit devotionem R^{mus} D^s Suffraganeus, antecedente Conclusionem concione a P. Matthaeo Bembo habita et praesente Episcopo Cracoviensi.

Ne uniti
permittan-
tur ad la-
tinum ri-
tum trans-
ire.

Joannes Baptista Lancellotus Nuncius Apostolicus 24^a istius mensis significavit R. P. Provinciali nostro, eam esse voluntatem Sanctissimi et Congregationis de propaganda fide, ne nostri permittant transitum ad ritum latinum unitis. Statim ea de re scriptum est Superioribus Provinciae huius, sicut et Provinciae Lituanae. Sed non paucae ex hac re postea erant ortae difficultates.

Eleaemo-
syna Fe-
bruarii.

Percepimus eleemosynae pecuniariae per hunc mensem fl. fere 900^s (nam Legatum Virginis Elizabethae iam superiori mense positum est et venditi bovis ac vitulorum iam antea scriptorum summae hic ratio ponitur, quod utrumque in rationibus per errorem est positum). A DD^{is} Gawronscis legati materni fl. 296. A D^a Philippowa legati fl. 100. Aliud 100 itidem legati a Virgine Swietlichowna per D^m Razik. Ex vectigali Wielicensi retentorum a M. D^o Ensifero¹⁾ fl. 72. A D^o Palatino Cracoviensi pro duobus quartalibus fl. 56. A D^o Jacobo Chrzanowski fl. 50. A D^o Suffraganeo Cracoviensi fl. 40. A Capitaneo Zatoriensi²⁾ fl. 40. A D^o Wizenberg fl. 40. A variis per P. Ministrum fl. 20. A D^o Gabriele Szembek fl. 10. Ab aliis reliqui. Res submissae a variis 379 fl. constituerunt nempe frumentum varium fl. 190, pisces fl. 50, haleces fl. 60, foenum fl. 30, vinum crematum fl. 20, casei, butyrum fl. 14, mel fl. 16, carnes fl. 9. Vini etiam missa tunna a Regni Pocillatore³⁾, a nonnullis scribitur fl. 60 aestimata, sed eam in rationibus domesticis huius mensis non invenio.

4.
Finis Co-
mitiorum
Varsa-
viensium.

Impositus finis Comitibus Generalibus Varsaviensibus 4^a Martii, in quibus inter varia contra petulantiam ac magis in dies crescentem licentiam militum constituta. D^s Aleksander Koniecpolski ab infamia, quam ob raptum Virginis Deo dicatae, violato monasterio S. Agnetis Cracoviae, de quo ante septem fere annos scripsimus, incurrerat, consensu omnium ordinum liberatus est in gratiam eius cognatorum et maxime D. Stanislai Koniecpolski Supremi equestrium copiarum Praefecti, praeclare de Patria meriti.

Privile-
gium Can-
toris tem-
pli nostri.

Ob varias tricas, quae intercedebant inter Magistrum scholae Parochialis B^{mae} Virginis et inter Cantorem templi S. Barbarae, cui nulli pueri parvi ad docendum mittebantur, impetratum privilegium ab Episcopo pro nostro Cantore, ut possit 20 pueros docere tam rudimenta quam alia ad Musicam spectantia, 10^a istius mensis.

¹⁾ Joannes Zebrzydowski.

²⁾ Paulus Leśniowski.

³⁾ Stanislaus Lubomirski.

Ne imagines Sanctorum non Canonizatorum nec Beatificatorum exponantur venerationi in templis, latum decretum ab Urbano VIII Pontifice Maximo Romae 13^a huius mensis et simul iniunctum, ut eae quae erant expositae statim ex templis amoveantur, nec tabulae votivae ullae iis apponantur. Dicebatur occasio huius decreti ex Urbe Veneta accepta, in qua mortuis Theologis illis, qui Venetos contra Pontificem defendebant, vota varia erant appensa et imagines eorum in templo venerationi expositae.

Inhibitio, ne imagines non Canonizatorum et non Beatificatorum venerationi exponantur.

Quidam e regione domus nostrae in platea, 15^a huius mensis, peste erat extinctus, non parum et nos et alios terruerat, sed lues per divinam gratiam ultra non processit.

Unus peste mortuus, nostros exterret.

Mortuus est 22^a istius mensis R. D. Joannes Prawicz et 24^a in nostro templo sepultus, obtinuerat enim in templo nostro sepulturam dum viveret, quamquam alii 19^a huius mensis scribunt mortuum. Erat is honestis Parentibus Cracoviae natus. Humanioribus litteris primum Cracoviae, postea Jaroslaviae usque ad Rhetoricam inclusive studuit, impensis R. Dⁱ Nicolai Taranowski, cui postea ad mortem usque fidelissimam operam in omnibus obsequiis impendit. Sacris initiatus primo in templo Parochiali B^{mae} Virginis Mansionarius, deinde cura sui Patroni in templo Arcensi Altarista et Notarius Congregationis Misericordiae fuit, quibus officiis cum omnium satisfactione fungebatur. Senio interim et morbis frequentibus afflicto R. D^o Taranowski ut commodius obsequeretur, Altaristae munus reliquit et totum se tum eius tum Fraternitatis Misericordiae obsequiis impendit. Mortuo post D^o Taranowski, dum de statu religioso ineundo cogitat et varias corporis afflictationes suscipit experimenti causa, an oneribus religionis par esse posset, valetudinem destruit ac se inhabilem religioni reddit. Itaque ad alia pia opera animum convertit, nempe ad Sacrum Missae Officium quolibet die peragendum, orationibus variis diurnis et antecedentibus et subsequentibus, ad inopum cognoscendas et sublevandas necessitates aliaque pietatis opera magno virtutum profectu et magna apud prudentes pietatis opinione. In extremo morbo, qui quatuor vel quinque diebus eum lecto affixit, rebus suis per testamentum bene dispositis et consuetis Ecclesiae Sacramentis munitus, 56° aetatis anno, pie in Dno obiit, die huius mensis supradicto sepultusque est ad limen ostii versus forum in nostro templo. Legavit domui S. Barbarae 300^s florenos, qui postea in Maio sunt reddit.

5.
R. P. Joannis Prawicz.

Studia,

Occupationes

Et obsequia.
Cogitat de religione.

Opera pietatis.

Mors.

Actio polonica in templo S. Petri.

In die Parasceves, qui in 28^{am} huius mensis inciderat, in templo S. Petri devotus Polonicus Dialogus de Passione Domini est exhibitus.

Bylinae Apostasia cur talis a Nuncio non sit declarata.

In Julio superioris anni reliquerat Societatem per apostasiam Joannes¹⁾ Bylina, uti ibidem annotavimus. Cum ergo ad eam redire nollet et omnem ea de re monitionem contemneret, scripserat P. Fridericus Szembek ad Nuncium Apostolicum Lancelotum sub hoc tempus, ut eius mandato tanquam Apostata et excommunicatus declararetur. Respondit Nuncius, se id propterea non fecisse, quod unus ex nostris contrarium sentiret et id nullo modo expedire iudicaret. Erat is P. Nicolaus Lancicius, quem tali inordinata²⁾ compassione vel respectu aliquo alio non parvum errasse, ipsa res postea ostendit. Miser enim Bylina, quia ipso initio eius apostasiae acriora media ad eum ad saniolem mentem reducendum defuerunt, aliquot annis in apostasia permansit et tunc primum ad cor rediit, dum iam et uxorem duxisset et prolem ex ea suscepisset. Ideoque Leopolum iussu Superiorum sese contulerat, habituque nostro recepto, postquam ad indifferentiam sese composuisset et octo dierum collectione facta in Refectorio poenitentiam assignatam fecisset, per P. Mathiam Bielecki Rectorem Leopoliensem, cui id commissum erat, dimissus est ex Societate.

Eleaemosyna Martii.

Pecuniariae eleemosynae per mensem Martium accepimus flor. 338. Ab Episcopo Cracoviensi strenae et quartualis fl. 150. A D^o Belza fl. 70. A Virginitibus mendicantibus et ab aliis variis fl. 40. A D^o Suffraganeo fl. 10. A D^a Dobroszewska fl. 16. Reliqui ab aliis. In rebus diversis: ligna, pisces, carnes, panes, caseus, butyrum, vinum, aromata, pannus, tela fl. 206 aestimata sunt.

Primitiae R. D. Floriani Tyminski.

Ordinatus erat extra tempora R. D. Florianus Tyminski, Roma diplomate acquisito per P. Lancicium (iussus enim erat, antequam Societatem ingrederetur, omnes ordines maiores suscipere) totoque illo tempore in Collegio S. Petri tanquam hospes manebat, quo sacris initiabatur et postea 3^a Aprilis, quae in feriam quintam post Dominicam Paschae inciderat, in templo S. Petri, magna cum solennitate Primum Sacrum Deo obtulit. Instructum erat eius sumptibus convivium magno apparatu et plurimi ex Ecclesiasticis, ut R^{mus} D. Suffraganeus, RRDD. Karnkowski, Garlinski, Sarnowski, Damski, Kretkowski, Trcinski, et ex saecularibus, ut Pocillator Regni et Capitaneus Sandomiriensis D^s Stanislaus Lubomirski, D. Marchocki, D. Kotkowski et alii non pauci erant invitati tractatique in communi hypocausto, nostris Scholasticis ministrantibus. Ipso qui Primitias cecinerat ultimo loco in mensa sedente praeter morem, quod displicuerat hospitibus, imo et ipse D^s Pocillator invitabat eum, ut sibi assideret. Sed ideo forsitan, quia prandium eius sumptibus fiebat, locum primum recusabat. Non in bonam etiam partem a nonnullis nostris acceptum fuit, quod ex aliis domibus nostrorum nemo prorsus fuisset invitatus.

Multos ipse, in Collegio S. Petri manens, invitaverat ad prandium, quod eius sumptu erat comparatum.

¹⁾ Petrus erat primo scriptum, sed alia manu et alio atramento Joannes superscriptum est.

²⁾ In archetypo deletum alio atramento.

De variis tunc D. Pocillator cum P. Lancicio familiariter egit et tandem in fine prandii satis inconsulte, ut postea eventus docuit, attulit P. Lancicius instrumentum authenticum concessionis ab Academia olim nobis factae ad scholas publicas Cracoviae habendas, volens hoc modo instruere convivas de scholarum negotio. Lectum id est et ab ipso D^o Pocillatore et ab aliis non paucis, sed eius occasione data ansa discursuum variorum et contra nostras scholas et pro iis. Disputabat contra scholas acriter R. D. Karnkowski, defendebat easdem acriter R. D. Garlinski, aliis diversos in hac re ostendentibus. Acta post prandium gratiarum actione, proripuit se D^s Pocillator eumque secuti sunt caeteri hospites. Deduxit eum P. Lancicius usque in plateam; sed abeunte P. Lancicio statim suos, qui penes eum erant, ita allocutus D^s Pocillator: Vellent Jesuitae, ut ego quoque in scholas eorum dem assensum, sed hoc nunquam faciam, quia per hoc ius alienum nempe Academicorum violaretur. Habent in Regno fere 50 collegia et non sunt contenti, ut pauperes Academici hoc unum habeant. Erant apud me plusquam 50 Sacerdotes petentes, ut me opponam scholis Jesuiticis, quia ob eas deseruntur templa et scholae parochiales ob defectum Cantorum, Jesuitis Musicam non decentibus. Et quid discent ex Musica? coepitque representare vocem unius discantistae nostri discipuli. Applausuerant his dictis et Marchocki Capitaneus Czchoviensis, licet eius filius in nostris scholis esset, et quidam Zaduski, addebantque mortuum D^m Gembicki conquestum fuisse, quod Sacerdotes non possent habere personas necessarias, Jesuiticis scholis ad ordines religiosos subiecta dirigentibus. Addebat deinde D. Pocillator, per scholas Jesuiticas tumultus Cracoviae futuros, cumque D. Archipresbyter Treinski dixisset, Patres cum Academicis concordiam inituros, respondit: Etiam si ineant, ego ad has illorum scholas filium meum non mittam, quia per eas iura violantur Academiae. His dictis curram, se ibidem expectantem, consedit. Manifestum est inde talia negocia coram personis dubii affectus nullo modo publice, sed privatim tractanda fuisse, cum praesentibus Magnatibus multi ob certas causas id quod sentiunt dicere non audeant, alii autem iis sese accomodantes nimis multa audeant loqui, quod idem pene iisdem verbis affirmabat R^{mus} D^s Suffraganeus, cum biduo post P. Szembecum visitasset, licet nihil de iis ante scivisset, quae D^s Pocillator in platea dixerat. Eadem omnia oretenus et P. Praeposito et P. Szembek retulerat R. D. Archipresbyter Treinski,

Minus prudenter in fine prandii allata Concessio authentica ab Academia nostrarum scholarum.

Post discessum D^s Pocillator multa contra scholas nostras loquitur.

Applaudentibus aliis.

7.

Ostensionem concessionis tali tempore, nostros non probantes,

Moleste
fert P.
Lancicius,
sed im-
merito.

qui omnibus interfuit. Significaverat ea de re P. Szembek P. Lancicio, sed is litteris non credidit, imo eas in malam partem explicabat, nam illo tempore conceperat hanc opinionem, quod P. Praepositus et P. Szembek in negociis scholarum Collegii S. Petri essent illi contrarii. Ex eo etiam quod educente P. Lancicio D^m Pocillatorem in plateam, ubi tunc nihil eorum, quae attulimus dixerat, putabat P. Lancicius, quod cum abivisset ex platea nihil, illo iam absente, Pocillator dixerit, quod omnino falsum erat. Ita etiam pii homines in fervore non raro excedunt et sibi contrarios damnant.

Vulnerat
unus Aca-
demicus
nostrum
studio-
sum.
Contra
quem fa-
cta prote-
statio.

Eadem 3^a Aprilis mane cuiusdam (sic) Academici Bandorkowicz obvium sibi unum nostrum studiosum lapide graviter in capite vulneravit in platea, illud obliiciens, quod ante Classes Academicas frequentasset et iam scholas Jesuiticas frequentaret. Protestati sunt contra hunc eadem die P. Simon Jurkiewicz, Praefectus et M. Daniel Siekierzecki ad acta Castrensia et vulnorum obductionem fecerunt.

8.
Pars tecti
ad mu-
rum Bur-
sae Juri-
starum,

Quidam M. Gorski Senior Conturbenii Juristarum, 4^a huius mensis Clementem Sacerdotem suum conturbenalem ad P. Nicolaum Lancicium misit, ut tecti partem, nuper extracti, eo quod murum conturbenii iniuriis pluviae exponeret, amoveri curaret et se maiorum suorum iussu (fuerant enim id revidentes Rector Krupka cum Jacobo Naimano et aliis) talem servitutem tolerare non posse et in mandatis se habere, ut illam disiiciat, nisi intra unam horam non amoveatur. Respondit P. Lancicius, se existimasse non servitutem, sed utilitatem muro Academico, tot annis pluviis exposito, paratam, maiorem praeterea se pati servitutem ob defluentem ex tecto Academico in suam aream aquam, amore tamen conservandae pacis se facturum, quod petebatur et statim iussit deiici illam partem tecti.

Ad instan-
tiam Aca-
demico-
rum dei-
citur.

Diximus superiori anno 29^a Octobris contra duos nostros acquisitionem Romae Commissionem per D. Joannem Zerzynski Officialem contra nostros duos. Ideo constituto Commissario R. D. Joanne Foxio Archidiacono Cracoviensi, 4^a huius mensis missa citatio et ad P. Joannem Wielewicki, qui tunc Calissii aeger morabatur et ad P. Christophorum Angelum, qui in Russia erat, ratione cuius lis haec postea continuabatur, ut suo loco dicetur, nempe 25^a Augusti.

Citatio
Di Foxii
contra P.
Wielewi-
cki et P.
Angelum.

Gallus Ra-
tiborenius
primitias
canit.

In festo Annunciationis B^{mae} Virginis, quod hoc anno 8^a Aprilis peragebatur, solenniter in novo S. Petri templo primum Sacrum cecinit R. D. Gallus Ratiborenius, auditor Theologiae apud nos isque primus ex discipulis nostris Cra-

coviae factus erat Sacerdos. In eius Sacro omnes nostri Studiosi externi, qui iam erant plus quam centum, communicarunt.

Eadem die P. Fridericus Szembek per suum germanum Fratrem D. Gabrielem salutaverat D. Jacobum Naimanum et significaverat, se optare, ut in Rectorem Academiae deligeretur et sub eo viro docto unio inter Academiam et nostras scholas perficeretur. Respondit per eundem D. Gabrielem dubitare se, an ex animo id P. Szembek optet et si optat, non in rem Academiae optare. Academiam nunquam ad unionem venturam et se suosque coniurasse, ut non tractent de hoc negotio. Interim hac ipsa die eunti P. Friderico Szembek ad arcem, obvius fit D. Naiman praedictus statimque post salutationem et iocosa aliqua dicta, coepit confirmare D^s Naiman, quod ante significaverat, se videlicet coniurasse cum aliis et aliquam coniurationem propriis manibus subscripsisse de nulla unione nostrarum scholarum admittenda et se omnibus modis impediturum res nostras. Respondente P. Szembek: se hac ipsa die in Sacro petisse a Deo, ut hanc coniurationem in melius commutare dignaretur, cum non esset talis qualem fecerat Fridericus Exelector cum suis haereticis contra Ferdinandum; in hac enim Academicorum coniuratione nulli sunt haeretici et multi sunt pii viri; subiecit Naiman, Deum benedicturum suae coniurationi et defensurum eam contra nos, qui aliena iura violare volumus. Tunc P. Szembek: Imo vero vos nostra iura, quae habemus, violatis ideoque nos potius a vobis iniuriam patimur. Hic Naiman ferventius coepit: Modo ait patent fabricae P^{is} Szembek, quas cum Janidlo habuit de unione. Inveni modum unionis manu Janidlo scriptum ei a P. Szembek oblatum. Obiecit praeterea P. Szembek fidem non servare Academicis toties datam de nostris tantum docendis et non de aliis. Ad haec P. Szembek respondit et Janidlovium nihil mali machinatum contra Academiam et ego illi nihil obtuli in perniciem Academiae, imo hunc modum unionis non a me Janidlovio datum, sed ab Episcopo. Statim Naiman prorupit: Janidlo manu sua huic unioni talem dedit titulum: Infelix Unio ideoque est mortuus in poenam, quod coepisset agere de unione noxia Academiae. Reus est factus imprecationis Jagellonicae contra eos, qui vellent obesse Foundationi Academiae et P. Szembek est causa mortis illius, qui dedit ansam negotii talis tractandi, ob quod conscientia remordente est consumptus. Tunc P. Szembek: Quomodo Janidlovius mihi fuit infensus, vel quomodo causa mortis eius fui,

9.

Colloquium Jacobi Naimani cum P. Szembek

De Coniuratione Academicorum contra unionem,

Quam a Deo benedicendam ait Naiman.

De practice P^{is} Szembek cum Janidlo ratione unionis.

Putat Naiman Janidlovium ideo puni- tum et mortuum quod vellet unionem Ob maledictionem Jagellonicam.

Reicit id cum me vocaret iam moriturus, ut eius Confessionem exciperem?
 P. Szembek. licet hac in re a suis Academicis fuerit impeditus. Ad haec Naiman:
 Vocavit te, ut poenam a Deo per maledictionem Jagellonicam im-
 missam videres et timeres, cernens tam cito auferi de vivis Aca-
 demiae noxios. Imo vero Janidlovius, respondit P. Szembek, tantum
 abest, ut remorsum conscientiae ob inchoatum negotium unionis
 habuerit, ut ipse sancte saepius mihi retulerit, Romae in templo
 S. Petri votum iuratum se fecisse, quod in hoc negotio nostro glo-
 riam Dei maiorem impedire nollet. Obstupuit ad haec Naiman cum
 aliis, qui aderant. Cumque de commodis et modis unionis inciperet
 P. Szembek agere, dixit Naiman, se omnino audire nolle. Per iocum
 tunc P. Szembek signo crucis utramque eius auriculam signavit
 dicens: Malignum spiritum in auriculis habetis, qui vos ea, quae
 gloriam Dei et animarum salutem concernunt, audire non permittit.
 Finitum post colloquium amice. Accepit iocum Naiman et tandem in fine, cum dixisset P. Szembek,
 futuram decisionem Pontificis, cui utraque pars morem gerere debe-
 bit, respondit: Decidere Pontifex poterit, sed non facere pacem inter
 nos sicut inter duos catos in uno sacco. Tunc P. Szembek: Et Pon-
 tifex adiudicabit et Spiritus S. pacem faciet, quem quia nondum re-
 cepistis, haec utilia nec videtis nec audire vultis. Et piis iocis
 utriusque. Oraturum se, ut vos suo lumine repleat. Respondit Naiman, se quoque oraturum, ut
 vobis lumen Deus det, ob quod abstineatis ab hoc negotio. Atque
 ita discessum est. Inter colloquium conquestus erat de Patris Lan-
 cicii scripto quodam ad Comitiola Prosovicensia contra Academi-
 cos acerbo, de quo ut P. Szembek ageret cum illo petiit, quod illi
 est pollicitus. Addidit insuper, prima occasione se etiam praedictum
 scriptum D. Lancicio exprobraturum.

10. Sub idem tempus cognitum a nostris, Comitem a Tarnow Ga-
 brielem Capitaneum Cracoviensem contra Societatem iterum (nam
 Offensus nobis Comes a Tarnow ob certas causas apprehensas
 antea similis eius indignatio iam erat sopita) exacerbatum, occasione
 concionis P. Valentini Fabricii, qua coram Rege de excessu clemen-
 tiae concionatus, ostendebat per eum et sibi et coniugi et liberis
 varios obesse obfuturosque esse. Quia enim tunc bannitionem, ad in-
 stantiam Capitanei Graboviensis Zarembae contra se factam, Comes
 tollendam curabat nec id effecerat, quia alia similia locum in Co-
 mitiis ob defectum temporis non habebant: ideo praedictam concionem
 contra se factam querebatur. Addebat praeterea, Regem opera P^{is}
 Lancicii et P^{is} Szembek (quos suas correspondentias in aula habere

dicebat) pessime informatum de se, qui natura esset iracundior, humiliando (sic). Deinde eosdem Capitaneum Graboviensem in Comitibus subornasse contra se, ut ob eundem finem per bannitionem affligeret, ac ad expendendam magnam pecuniam adducens deprimeret. Sicque, aiebat, eos Machiavelli arte docere Regem modum, quo antiquas familias deprimat. Minabatur deinde, non se futurum nostrarum Scholarum Cracoviensium defensorem, sed eversorem et contra nostros (maxime vero contra P. Szembekum, quem esse dignum, ut e fenestra exciatur, aiebat) plurima indignationis plenissima adferebat. His ergo cognitis nostri deliberabant, an statim ad eum Zborovum esset mittendus P. Szembek, qui eius, licet ita commoti, mores humoresque tolerare noverat, et quae ad praeconceptiones opiniones praedictas efficaciter responderet, an vero adventus eius Cracoviam, qui brevi sperabatur, esset expectandus. Et hoc posterius factum. Nec parum laborandum fuit Pri Szembeco in homine isto, a tam pravis de nobis conceptis opinionibus abducendo.

Minae eius
variae.

Rectoris ac Professorum Universitatis nomine datae litterae ad Episcopum Cracoviensem 9^a huius mensis, quarum authenticum exemplar miserat nostris Episcopus, quod etiam hucusque extat. In his de extremo periculo Academiae per nostras scholas imminente, de scholis nostris privato arbitrio inductis, de Episcopo id dissimulante vel facile his consentiente, de infamia Episcopi, si sub illo Academia ceciderit, futura, de impossibilitate huius, ut Academia cum his novis scholis consistere valeat, de nostris obeuntibus et nobiles et cives ob abducendam iuventutem ab Academia et adiungentibus varias Academicorum vituperationes, de solitudine brevi in Academiam inducenda. Protestantur deinde Academici se, si pereundum est, non perire taciturnitate nostra, sed defensorum dissimulatione. Denique et iam contraria experiuntur petuntque adhuc supplices auxilium etc. Commotus non parum erat Episcopus his litteris, eo quod nostri humaniores litteras pro externis illo inconsulto inchoassent, cum tamen polliciti fuissent nostri, se tantum Theologiam ac Philosophiam pro suis lecturos. Et sane quamdiu nostri suos tantum docebant, tantas contra se tempestates non experiebantur. Verum quidem est P. Nicolaum Lancicium ideo scholis humanioribus dedisse initium, ut nos in possessione docendi tam superiora quam inferiora studia inhibito, quam adversarii procurabant, inveniret. Longe tamen consultius fuisset, si ab ista acceleratione abstinuissemus. Unde et tunc temporis et

II.
Litterae
nomine
Rectoris et
totius Uni-
versitatis
contra nos

Ad Episco-
pum Cra-
covie-
sem.

Datum ini-
tium hu-
maniori-
bus litteris
pro exter-
nis a no-
stris,

Per P. Lan-
cicium
Nimis ac-
celeratum.

postea multis annis moleste ferebant nostri istam P. Lancicii accelerationem, quae et asserebatur facta insciis Superioribus ideoque Divinam Benedictionem non merebatur. Respondit praedictis litteris Episcopus 14^a huius, de quibus infra.

12.
Citatur
Romam ab
Academici-
cis P. Lanci-
cicius.

Quod initio huius anni Academici Nuncio Apostolico significarant de negotio scholarum nostrarum ad Rotae Tribunal invocato, id etiam re ipsa ostenderunt 11^a huius mensis, qua P. Nicolaum Lancicium, tanquam Rectorem Collegii Cracoviensis, Romam citarunt et tamen, ut etiam initio anni fecimus mentionem, perpetuo ac impudenter, a nobis illos Romam evocatos, passim affirmare audebant.

Adventus
R. P. Provincialis.

Eadem die venit R. P. Georgius Tyszkiewicz Provincialis Cracoviam cum suis sociis et in domo S. Stephani diversatus est. Hoc etiam tempore P. Adamus Ustinus cum P. Joanne Zegocki ad Missionem profecti, in qua R^{mus} D. Suffraganeus varios decanatus Dioecesis Cracoviensis visitabat, in eaque non sine maximo fructu plusquam per duos menses sunt versati.

Responsio
Episcopi
ad litteras
Academicorum,

Petierant Academici ab Episcopo Cracoviensi, ne evocationem nostrorum ad Tribunal Romanum impediret. Respondit illis 14^a huius mensis, dum Kielcis maneret, ubi simul et iis litteris, quas 9^a huius dederant, satisfacit. Facta ergo mentione sui erga Academiam animi et suorum meritorum, multa etiam in commendationem Societatis adduxit et probat variis modis, Scholas Societatis non obessse Academiae. Addidit deinde ad componendam pacem inter Academicos et nostros non malam esse viam, rem Romae prosequi et finire et pollicetur illis, quod si Patribus Societatis fuerint interdictae scholae Rotae sententia, eas Cracoviae non sit permissurus, si vero fuerint permissae, nullo modo mandatis Sanctissimi sit repugnaturus. Extant hae litterae in libello Antigratis p. 2, cap. 14, fol. 120. Acceptis his litteris nullo modo iis Academici acquieverunt, sed brevi post ad nobilitatis patrocinium, ut nobis invidiam conflarent, sese contulerunt, quod suo loco patebit.

Quibus
illi non
acquieverunt.

Facultas
alienandi
revocata a
Pontifice.

Sub idem tempus significavit R. P. Provincialis Superioribus per Provinciam de voluntate Pontificis Maximi, Romae 8^a Februarii hoc anno declarata, qua revocat ad se facultatem alienandi aut oppignorandi bona Ecclesiastica, concessam olim quibusdam Religiosis et in eos, qui alienarent, decernitur maior excommunicatio, a qua non nisi a Summo Pontifice absolvi possit. Addidit simul et formulam facultatis cuidam Collegio Societatis a Congregatione Concilii Triden-

tini, in qua tamdiu Rector suspensus decernitur a divinis, quamdiu census alienatus redemptus non fuerit.

R. D. Joannes Zerzynski Officialis Cracoviensis acerbè ferens Nuncii Apostolici Lancelloti contra se, anno superiori 26^a Junii, decretum et varia de nova commissione contra nos acquisita 29^a Octobris cogitans, misit R. D. Malinowski ad P. Provinciale, tunc Cracoviae morantem, 19^a istius mensis, ut cum eodem ageret de modo aliquo litis sopiendae inter se et nostros. Sed quia D^s Zerzynski iam 4^a huius mensis per suum Commissarium R. D. Foxium citaverat duos ex nostris, P. Joannem Wielewicki et P. Christophorum Angelum. et quia nos decretum pro nobis latum per compositionem in dubium vocare non conveniebat, ideo nihil concludi potuit resque iure procedere debuit, ut magis in exitu huius causae, mense Augusto patebit.

Abiit Romam P. Nicolaus Lancicius 27^a istius mensis, ob promovendam causam nostram inter Collegium Cracoviense et Academiam. Et moleste quidem tulerat Admodum R. Pater Noster, quod non exspectato a se responso statim Romam iverit assignaveratque eo nomine tum Rdo P. Provinciali tum Provinciae Consultoribus poenitentiam; certum tamen omnes putabant, causam nostram contra Academicos nunquam nos obtenturos, si non P. Lancicius praesens Romae manens, et omni possibili humana diligentia per 6 annos circa illam laborans, illi attendisset. Nam Rdi P. Procuratoris diligentia et ob senium et ob tot Provinciarum negotia nunquam suffecisset. Quia tamen, post causam obtentam, Rex et Republica apud Pontificem obtinuerat (ut in Anno 1633 videbimus) silentium impositum nostris publicis scholis, tam multorum et diuturnorum laborum non bonum successum videbatur haec displicentia Admodum Rdi P^{is} Nostri praetendere.

Singularis Divina providentia circa aliquot nostros prandio, in domo peste infecta (de qua illi, qui invitaverant, nihil sciverunt) exceptos, hoc mense apparuit. Nostri enim, licet infectorum lectis assederint iisque, consolationes varias adherentes, nonnulla porrigerent, contagionem evaserunt.

Percepta Aprilis mensis, computando nonnulla vendita, in pecuniis ascendit ad 1218 flor. Nempe pro Monstrantia argentea templo, nisi fallor, S. Petri vendita fl. 600. Pro bobus fl. 110. Ab Illmo Episcopo Chelmensi Mathia Lubinski fl. 200. Legatum Virginis Elizabeth fl. 100. Legatum a D^o Josepho alii 100.

13.
Cur negotium inter nostros et D^m Officialem nonnisi iure terminandum fuit.

Discessum Romanum P. Nicolai Lancicii moleste fert R. P. Generalis.

Prandium in domo peste infecta nostri sumentes Dei gratia conservantur. Eleaemosyna Aprilis.

A. R. D. Grochowski S. Michaelis Praeposito fl. 30. A Capitaneo Zatorienſi¹⁾ fl. 20. A. D^o Rab. fl. 13. A. R^{mo} D. Sufraganeo fl. 10. A Virgine Sophia. fl. 10. Reliqui ab aliis. Iam triticum, carnes, panes, crematum, butyrum submissa fl. 49 sunt aestimata.

14.

De cohibendis discipulis monet Nuncius Academicos.

Sed sine fructu.

Variae iniuriae ab Academicis illatae et frequentibus scholas nostras

Et nostris ipsis.

Intellexerat Nuntius Apostolicus Lancelotus de summa Academicorum studiosorum insolentia, per quam varias iniurias tum nostris, tum iis qui frequentabant nostras scholas inferebant, ideo 3^a Mai dederat ad Rectorem et Professores litteras, modestissimas quidem illas, efficacissimas tamen, quibus eos hortabatur, ut suos studiosos ab eiusmodi petulantibus cohiberent. Extant hae litterae in libello Antigratiss fol. 206. Sed et post has et post aliorum similes litteras nulla in discipulis Academicis secuta emmendatio, maxime inter mendicos scholares, penes templi parochialia manentes, qui et a gratulationibus nocturnis et ab invasionibus hortorum nostrae domus ac Novitiatus et ab iniuriis variis, illatis frequentantibus scholas S. Petri, non abstinebant, imo magis ac magis tam hoc mense quam sequentibus in iis procedebant impune, multis Baccalaureis instigantibus et Professoribus tacite approbantibus. Hinc P. Andreas Kanski cum Jacobo Szostak circa hoc tempus extra moenia certas ob causas dum exiissent et in duos Baccalaureos, nonnihil potos, casu incidissent, unus ex iis Jacobo Szostak nulla data causa in via publica colaphum impegit, a quo cum vicem recepisset et in angustias redactus esset, Sacerdos dum litem vult dirimere, ab eodem petulante Baccalaureo pugno in facie exceptus est et Jacobus pileo spoliatus. Brevi etiam post P. Valentinus Rusconius evocatus ad infirmos, ab impudentibus Academicis et contumeliosis vocibus et lapidibus appetitus fuit graviusque percussus fuisset, nisi quidam intervenientes tantam impudicitiam cohibuissent.

D^s Szczepanski nos invisit.

Magnificus D^s Szczepanski ex Prussia veniens. ad pia loca tum Cracoviae tum alibi invisenda cum uno Patre ex nostris itineris comite, qui erat P. Josue Bruno, inter varia benevolentiae ac beneficentiae signa, 8^a huius mensis omnes nostros apud S. Barbaram prandio excepit.

Ex fundatione D. Abrahami florensi 30.

Fundato quodam censu pro Fraternitate Misericordiae, Spectabilis D. Abrahamus Ronenberk (sic) Pro-Consul Cracoviensis apud eandem confraternitatem effecerat, ut ex eo domui S. Barbarae quolibet anno fl. 30 darentur. Itaque 17^a huius mensis datum initium huic rei et delati 30 fl. per Notarium Sodalitatis domum nostram idque sequentibus annis continuatur.

¹⁾ Magnif. D. Paulus Lesniowski.

Sub idem tempus Altarista Corporis Christi et S. Longini in templo parochiali B^{mae} Virginis, privilegium ab Episcopo Cracoviensi concessum accepit, ut pro quinque Sacris, quae ex fundatione praedicti altaris in parochia celebrare tenebatur, tria tantum deinceps celebraret et ut a thurificationibus ac processionibus parochialibus abesse posset, quoties in templo S. Barbarae Sacris faciendis, vesperis canendis, vel etiam ad Sacra et vespervas inserviando occuparetur. Hoc ideo a nostris procuratum, quia et ius altaris praedicti conferendi habemus et Altarista, de quo agimus, Capellanum Congregationis Misericordiae ordinarie iuvare solet. Concessit praeterea Fraternitas Misericordiae eodem tempore, ut duo Sacerdotes, qui in templo S. Barbarae Diaconi Subdiaconique ad Sacra vices obire solent, in domo Confraternitatis locum habere possent, assignatumque illis statim unum hypocaustum cum vestibulo et nonnulla cubicula, quorum possessionem adierunt.

Non cessabat Magister Scholae Parochialis B^{mae} Virginis, tum a pueris, quos Cantor S. Barbarae erudiebat, tum a studiosis, qui scholas S. Petri frequentabant, vexandis, ideo 18^a istius mensis gravissime Episcopus ad eum scripsit, minas varias addens, nisi suos cohiberit. Territus nonnihil his litteris, cohibebat imposterum suos et apud Episcopum purgare sese tentabat.

Pro negotio iuridico coram Rdo D^o Foxio Commisario, ratione Dⁱ Zerzynski Officialis et Patrum duorum nostrorum, P. Joannis Wielewicki et P. Christophori Angeli, assignavit iuridice Procuratores R. P. Provincialis 21^a istius mensis, nempe P. Gregorium Cislak Provinciae Poloniae et Lituaniae Syndicum, P. Valentinum Rusconium Provinciae Poloniae Procuratorem et P. Nicolaum Szelski, coniunctim et divisim unumquemque in solidum.

Eleemosyna in pecunia mensis Maii erat flor. 841, nempe a R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 200. A R. D. Joanne Prawnicz legatum fl. 300. A Virgine Elizabeth fl. 100. A Fraternitate Misericordiae fl. 30. Pro bobus venditis fl. 92. A quodam Ianione legatum fl. 25. A D^a Rokoszowa fl. 10. A quibusdam per P. Kamocki fl. 21. Iterum a R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10 et alii a reliquis. Vini tunna a Comite Gabriele a Tarnow et aliae duae tunnae aliunde, frumentum, carnes, pisces, casei, butyrum, a variis submissa, constiterunt fl. 239.

Ab initio Junii ad decimum fere eiusdem diem ingens inundatio Vistulae ita permansit, ut non solum hortum nostrum vicinorumque, verum etiam templa et monasteria PP. Bernardinorum et S. Agnetis cum suis areis hortisque appleverit et suis sedibus praedictos religiosos ac religiosas migrare coegerit, praeter paucas personas, quae supremas monasteriorum contignationes incolebant. Cracovia

15.
Privilegia
Episcopi
concessa
Altaristae
Corporis
Christi.

Sacerdotibus in templo S. Barbarae ministrantibus mansio in domo Fraternitatis conceditur.

Scholae Parochialis Magister cohibetur.

Procuratores causae contra D^m Zerzynski assignantur.

Eleemosyna Maii.

Inundatio Vistulae cum maximis damnis.

etiam Casimiriam nonnisi naviculis veniendum erat. Quanta hinc damna sint secuta, aestimari magis potest, quam describi.

16. Cum tanta aquarum eluvie effusa etiam ac effrenata hoc mense praecipue Academicorum studiosorum et contra nostros et contra frequentantes scholas S. Petri prorupit audacia, instigantibus multis Baccalaureis ac Magistris, Rectore vero cum reliquis Professoribus dissimulantibus et tacite approbantibus. Constituerant omnino scholas, quibus ante duos annos initium erat datum, perpetuis iniuriis ac vexationibus de medio tollere et modis omnibus exosas reddere, quod etiam magna ex parte sunt assecuti, diminutis magna ex parte nostris scholis. Itaque eos, qui ad Collegii nostri scholas ibant, passim in plateis obviam procedere, iis libros ac pileos eripere, saxis eosdem impetere, sibillis, vociferationibus ac contumeliosissimis verbis excipere non dubitarunt. Semel cum plurimi Academici septem fere nostros discipulos in campis aggressi essent et eos, quoddam tuguriolum ingressos, capere non possent, iureiurando sunt polliciti indemnes a se servandos, si ultro exirent. Dum credunt iis et exeunt, statim ab iis eo solum nomine, quod nostri essent Studiosi, per suburbia et contubernia captantur, fustibus caeduntur, in tetrum contubernii carcerem compinguntur, diutius macerandi, nisi Arcensis Magistratus se interposuisset et iniquos invasores in ius vocasset. Alia etiam vice dum aggredientibus Academicis, ut aliquot Collegii S. Petri discipuli in campo pila ludentes sese subducerent, nostri duo, qui ad campos exierant, effecissent, ira in nostros conversa et applicatione scloporum ad latera et pugnibus ac ludibriis scommatibusque variis toto tempore, quo in campis erant, illos sunt persecuti. Convenerunt brevi post plurimi ad plateam arcensem, vario armorum genere instructi, nostrosque ex scholis redeuntes discipulos, nulla habita ratione Sacerdotum Religiosorum, quorum duo P. Jacobus Golemowski Theologiae et P. Stanislaus Phenicius Philosophiae Professores, ob eorum aliquam defensionem cum iis ibant, sunt aggressi, tumultu cum violatione pacis publicae facto. Portas domorum ac officinarum, ad quas tum praedicti Patres tum studiosi varii, periculi evitandi causa, confugerant, exciderunt. Studiosum unum nobilem in brachio vulnerarunt, plurimos fustibus lapidibusque concusserunt. Spectabat tragoediam istam R. P. Georgius Tyszkiewicz cum nonnullis nostris mirabaturque vehementer, Rectorem Academiae Jacobum Naimanum, de his turbis futuris ante praemonitum et instan-

Ut scholas
nostras
tollant
Academici

Variis iniuriis publicis afficiunt nostros studiosos

Et nostros ipsos.

Tumultum excitant.

17. Quem Rector Naiman noluit cohibere.

tissime rogatum, ut iis pro ratione sui officii occurreret, nihil curare. Nam tantum ad sedandum tumultum homines duos vetulos nullius autoritatis, Bidellos seu sapientes dictos, idque tarde miserat, qui etiam nihil effecerunt. Nostri igitur in hoc negotio Serenissimum de tantis iniuriis informarunt, Episcopum Cracoviensem adierunt et protestationem contra Rectorem Academiae, suos sine ulla efficacitate cohibentem, fecerunt. Significavit statim Serenissimus Gabrieli Comiti a Tarnow Capitaneo Cracoviensi, sub sua tutela Studiosos Societatis esse Collegium S. Petri frequentantes, ideoque eum diligenter monuit, ut curaret, ne aliqua iis iniuria inferatur et ut obviam omnibus tumultibus eat. Episcopus similiter, datis ad Naimanum litteris, gravissime eum ob ea, quae facta intellexerat, reprehendit et ut in cohibendis studiosis suo officio satisfaciatur, hortatus est, utque decretum Sedis Apostolicae in pace expectet. Omnia haec surdis auribus accepisse Naimanum vel illud ostendit, quod loco poenae in discolos constituendae et seriae alicuius animadversionis, maximum suorum studiosorum excessum extenuaverit et in Reprotestatione contra Superiorum nostrorum Protestationem, illam in publica platea violentam aggressionem nomine puerilium concertationum vocaverit; aiebat enim pueriles concertationes a nostris tumultus vocatos ob odium Academiae conciliandum. Haec advertens petulantissima Academica iuventus et considerans pedites Arcenses iussu Magistratus sub tempus dimissionis Scholarum ad plateam Arcensem, ob studiosos nostros defendendos accurrere solere, tam contra pedites, quam contra nostros studiosos novo modo sese armare constituit. Itaque convocationem sociis in campo indicit 11^a huius mensis, cui interfuit unus famulus Rectoris Naimani, qui ad omnes violentias contra nostros et scholas nostras efferatam iuventutem, satis per se incitatam, incitabat et omnes moras rumpere suadebat, immemor iuramenti Academici, quo tales conventus et conspirationes nunquam se facturum iureiurando pollicetur. Constituunt igitur stolidi ac scelerati iuvenes et conscribunt stolidos ac sceleratos articulos, maximam impudentiam et impietatem continentes et quos posteritas non poterit non mirari. Iis autem talem inscriptionem dederunt: Puncta convocationis, factae a Generosa Magnificaque Almae Academiae Cracoviensis iuventute, per omnes provincias recepta atque comprobata ad laudem Dei honoremque Matris nostrae Almae Academiae Cracoviensis Anno 1625, 11^a Junii etc. In hac inscriptione plane quot verba, tot men-

Sed tantum duos bidellos ad eum sedandum miserat.

Et Rex et Episcopus monent Naimanum,

Sed ipse nihil curat

Et tumultum publicum vocat puerilem concertationem.

Juventus Academica convocationem seditiosam instituit,

Impudentiae ac impietatis plenissimam mendacissimamque.

18.

Eius haec sunt puncta:

dacia. Nam haec conspiratio ex solis fere plebeis Ribaldis conflata fuit, honesti enim non se illi immiscebant. Et quomodo ea hora, qua scripta erant in campis puncta, statim per omnes Provincias sunt recepta? Quomodo praeterea seditio in laudem Dei et honorem Academiae debet referri? etc. etc. Jam puncta talia sequuntur. 1um Statuimus omnes et singuli, uti honor Dei inter nos fratresque nostros, pariter Almae Academiae Cracoviensis Praeceptorumque nostrorum vigeat in diesque augeatur, iuramusque nos prius sanguinem effusuros, quam aliquid Respublica nostra Academica detrimenti capiat, aut libertatibus nostris derogetur. 2^m Statuimus, uti amor inter nos concordiaque tanquam inter fratres, pietas in Matrem nostram Almam Academiam, Magnificum D^m Rectorem et Magistros nostros vigeat et floreat in diesque magis ac magis magnificentia eorum augeatur, alias ipsimet ex officio nostro in nocentes animadversari. 3um Sapientem experiri magis decet rem consilio quam armis; nos libertatibus nostris privilegiisque celebres, tanquam contra rebelles adversariosque nostros statuimus per fas nefasque et tumultus varios scholas eorum dissipare exturbareque, eorum scholares tam consiliis quam armis impetere (quandoquidem surdis fabula canitur), minores flagellis more scholarum, maiores biconis¹⁾, sudibus praeustis onerando. Iisdem poenis subiacerere volumus eorum Magistellos seu Hipodidascalos. 4^m Neutralistas, quorum magnus numerus est, privatis bonis inhiantes votisque nostris non obedientes, convocationum tempore et consiliorum nostrorum spatio fictas inventiones suas spargentes, tanquam rebelles et ingratos cives Patriae de consortio nostro proscribimus eosque inter nos commorari nolumus lacessitosque a vilissimae conditionis hominibus non ulciscemur et de opprobriis illorum triumphabimus, quibus tamen ad consiliorum nostrorum consessum purgatos adesse volumus et obsecramus. 5^m Si quis ex nostris studiosis in vindicanda libertate occubuerit aut laesus fuerit, eum nos tanquam fratrem nostrum splendide nostris sumptibus tumulari faciemus laesorumque vulnera curabimus, neque impune tam grande facinus abire omnibus nervis artubusque contendemus. 6^m Decernimus quoque et quemlibet nostrum certiore facimus, tanquam liberi libertatibusque nobiles, ne quid sibi sinistri a Patribus Societatis evenire vereantur. Quod si acciderit, aut aliquis nostrum

¹⁾ Vocabulum hoc omnino barbarum significare puto fustes, qui ex vena taurina perficiuntur et in lingua nostra vernacula similiter appellantur.

minimus incarceratus fuerit, tanquam criminali facta violentia pari reddemus atque duos e Patribus Societatis, cuiuscunque conditionis aut ordinis, incarceratos eo usque habebimus, quousque nostri liberi beneque contenti in suas sedes non revertentur. 7ma De compescenda quoque audacia perfidiaque Lutheranorum, quorum mille sunt nunc, Canai, in platea S. Joannis habitans, Princeps et Praedicator eorum, uti capiat, statuimus, illeque perfidus Judaeus Isaac cum laxa flavaque barba uti virgis solenniter excipiat. Hac in parte strenuis fratribus nostris, in aede D. Stephani habitantibus, provinciam demandamus. Ad cuius rei fidem Contubernalistae omnes Bursarum Jerusalem, Philosophorum, Pauperum, Juristarum, D. Stephani, B^{mae} Virginis, S. Spiritus, S. Floriani, S. Annae, SS. Omnium, omnesque extranei fidem suam ad occasionem proximam comprobabunt, Consilium nobis resque locosque dabunt. Confirma hoc Deus, quod iuventus nostra decrevit. IHS. MARIA. Hucusque blasphemi articuli, ad quos impie a Deo confirmationem petunt et Sanctissimis nominibus Jesus ac Maria tanquam sigillo consignant.

Cognitis his omnibus, nostri ad Rectorem Naimanum statim miserunt, puncta suprascripta ostenderunt, 13^a huius, conventicula in variis locis Academicorum, in arcensi platea, ante templum SS. Trinitatis et PP. Discalceatorum, in coemeterio SS. Omnium et in Contubernio ac ante Contubernium Juristarum demonstrarunt. Obnixae et demisse petierunt, ut si non propter nostros, saltem propter communem pacem cohibeat tumultum, protestati etiam sunt, si id non fecerit, eorum omnium, quae contingent in tumultu, eum reum futurum. Ad haec omnia Naiman superbe et acerbe illa tria verba: De tota hac re nihil scire volo. Sitiistis sanguinem, saturamini eodem. Cumque noster adderet, ut saltem ad sedandum tumultum aliquem ex Magistris mitteret, exclamavit voce intensa: Nullo modo hoc faciam, ne videar hac re aliquam speciem unionis dare. Sic infelix homo, ne videretur dare speciem unionis, ingentem homicidii et tot vulnorum, quae nullo negotio impedivisset, si voluisset, dedit causam. Nostri igitur re infecta a Rectore abierunt et ob dispositos per plateam arcensem perditos Academicos, nostros Studiosos in Collegio detinuerunt, donec illi discoli minatores taedio victi abscederent. Convenerant autem nostri Studiosi satis exiguo numero, eo quod plebsque domi parentes ac instantis tumultus metus detinuissent. Dum ergo Sacro Missae Sacrificio interessent, audaciores aliquot (inter quos

19.
Per summam blasphemiam

Petunt tam atrociam a Deo confirmari.

Referunt omnia praedicta nostri Academicum Rectori,

Petentes, ut cohibeat tumultum,

Sed ille nihil voluit facere et superbe ac acerbe nostros expedit.

Nostri studiosos in Collegio detinent.

Evocat eos
ad pugnam
Prze-
piorka.

praecipuus erat Bartholomaeus Przepiorka, qui se vocabat Ptaszynski, Piatkowi in Masovia natus, qui in Collegio Posnaniensi Societatis nostrae studebat et admitti ad Societatem petebat testimoniumque legitimi ortus a Magistratu Piatkoviensi datum nostris dederat, quod hucusque apud S. Barbaram servatur, et quia non erat admissus a nostris, Cracoviam venerat et in schola S. Stephani morabatur, aversus a Societate) ex Academicis scholaribus advolavere. Et praedictus Przepiorka ad gradus Basilicae consistens, magna verborum contumelia in Magistros et discipulos congesta, stricto gladio bipennique ornatus, e templo studiosos evocabat. Cumque ibidem e Basilica ad Collegium, cuius fores quatiebat, et a Collegio ad Basilicam recurreret, incidit in Nicolaum Grabowski Philosophiae

Nicolaum
Grabow-
ski aggre-
ditur irrito
conatu.

20.

in Collegio S. Petri auditorem eumque prius contumeliis, deinde fero est aggressus. Vehementior natura et conscius nobilitatis iuvenis manus cum eo conseruit non infeliciter, sed mox a Janitore nostro intro raptus est, ne affluentibus Academicis in extremum vitae discrimen veniret. Accurrerunt statim Academici, inter quos famuli Rectoris Naimani visebantur, magnam vim lapidum in domum et fenestras conicientes, nostri etiam studiosi aliqui, superiorem domus partem coscendentes, nobis insciis, lapidibus vim vi repellebant. Fit concursus magnus hominum in platea ante Collegium, aliis ad spectaculum confluentibus. Spectabat id Magnificus D^s Jarzina et

Impetunt
lapidibus
Academici
domum
nostram.

Advocantur
pedites
Arcenses
ad sedan-
dum tu-
multum.

quamprimum significavit Magistratui Arcensi, ut pedites ad defendendos nostros studiosos et Collegium nostrum et ad coercendum tumultum mitterentur, quod etiam praedictus Grabowski, nobis insciis, Arcensibus significaverat. Veniunt pedites arcenses 36 cum publico praecone, qui testaretur eos ad comprimendum tumultum ex officio venire et statim turbam nullo negotio fugarunt. Restabat, ut iuventus multo iam tempore intra Collegium detenta, tuto ad hospitia pransum redire posset. Mansere plures, vim et insidias veriti, et pauciores, qui se periculo minus obnoxios et praesidio publico satis tutos fore existimabant, deducentibus peditibus, quod alias feliciter evenerat, domum quisque suam revertebantur. Ecce vero tibi, dum ad coemeterium SS. Omnium accedunt, incipiunt sese scholares Aca-

Deducun-
tur studio-
si a pedi-
tibus.

Effundunt
sese Scho-
lares Aca-
demici ir-
ruentes in
pedites.

demici effundere et impetum facere incipiunt. Pueri, qui ducebantur a peditibus, alii in fugam se dare, alii ad Collegium recurrere. Pedites vero etiam atque etiam testati, non se ad pugnam venisse, lento gradu retrocedebant. Sed omnia contemnentes scholares Aca-

demici, alii lapides e turri proiciebant, alii selopos exonerabant, et maxime Przepiorka, qui flexo genu adiurare caeteros est auditus, ut iam fortiter agerent et fidem iuramento sancitam Almae Matri Academiae exolverent. Sustinebant diu procellam pedites, etiam atque etiam monentes, ne vias publicas infestas redderent et domos suas sese conferrent, tandemque sursum ad terrorem incutiendum bombardas exonerabant. At dum scholares magis ac magis instant peditesque violenter adoriuntur, contra discolos explodere incipiunt: et primus Przepiorka, fax tumultus, globo traiectus concidit, laesi et alii, qui acrius instabant, circiter septem. Circumlato post, ob invdiam nobis conflandam, per forum et plateas occisi cadaver, cum diu in feretro ante Juristarum Collegium e regione S. Petri mansisset, ductum est tumultuaria manu ad Arcem, ut protestatio de caede paratrata fieret. Progressus ad portam D^s Vicegerens¹⁾, quid sibi tanto tumultu vellent, quaerit. Acerba scholares Academici convicia in nostros et in arcenses iacere et cum ipso D. Vicegerente iurgari incipiunt. Videns Vicegerens in contempto Magistratu Regiam Maiestatem violari et veritus, ne iterum res ad tumultum veniret, animo se agendum ratus, ferociores duos, Cracoviensem unum Varsaviensem alterum, in custodiam duci iubet, caeteros, quod armati venissent et vim inferre velle viderentur, repulit, ne scilicet ius homicidii, quod tumultuum authoribus caesis negatur, recepto cadavere approbaretur. His repulsis postea alii Academici tulerunt ad Officialem protestationem contra nostros, quam Officialis D^s Joannes Zerzyski subscripsit, contra inhibitionem Episcopi, qua illi interdictum erat, ne ullis rebus contra nostros se ingereret. Unde etiam Episcopus id moleste tulit, dum intellexit. Funesta hac, cuius sibi ipsi authores extiterunt scholares Academici, peracta tragoedia, quod vim minus feliciter successisse cernerent, totos sese ad calumnias contra nostros effutiendas converterunt et in summum odium apud omnes nostros inducere, omnibus quibus poterant modis per multos dies inducere contendebant. Erant tales, qui audebant dicere, se vidisse nostros pecuniam peditatui arcensi dantes, ut caedem praedictam curarent. Alii aiebant, ebrios pedites per nostros factos et eo modo in pugnam concitatos. Non deerant asserentes, se audivisse nostros mandantes, ut Academici

Occiditur
Przepior-
ka et alii
7 laedun-
tur.

Delatum
ad arcem
occisi ca-
daver non
admittitur.

Et duo in-
carceran-
tur.

21.

Coram Of-
ficiali pro-
testantur
Acade-
mici.

Variae
contra no-
stros ca-
lumniae
Academi-
corum, oc-
casione
huius oc-
cisi.

¹⁾ Vicegerens capitanei, seu praefecti arcensis, (tunc temporis Gabrielis comitis a Tarnow) erat vicecapitaneus Alexander Kożuchowski. Hoc loco autem Wielewicki nomine vicegerentis assignavit burgrabium Rożankam.

occiderentur et eorum cadavera in cumulum colligerentur. Affirmabant nonnulli, nostros vestibus peditum arcensium indutos pugnae huius fuisse directores. Haec autem omnia superabat probrosissima praeconis contra nos proclamatio, de qua 19^a huius statim agemus. Tantas calumnias non solum Cracoviae passim iactitabant, sed etiam perscriptas per totum Regnum spergebant, ingentem rabiem contra nostros effundentes.

Edictum
Naimani,
pro illo
tempore
insuf-
ficiens.

Prodiit edictum impressum Jacobi Naimani Rectoris Academiae 16^a huius mensis, ut Professores diligenter lectiones legerent et studiosi a contentionibus abstinerent, addita illa particula: Pacem inter se et, si fieri potest, cum omnibus hominibus habentes etc. Verum quidem est, similibus edictis talem particulam addi solitam, hoc tamen tempore, consideratis circumstantiis rerum praesentium et tam efferata iuventute manente, ipsa prudentia dictabat aliquid efficacius cohibendaeque summae petulantiae accommodatius fuisse proponendum.

22.
Pompa fu-
nebris in
sepultura
Przepior-
cae contra
nos multa
conti-
nebat.

Sexto post occisum Przepiorkam die, qui in 19^{am} huius mensis inciderat, maximo apparatu deductum ad sepulturam occisi cadaver, multis extraordinariis adhibitis, quibus summum odium contra nos concitari posset. Inprimis enim occisum Przepiorkam Dni Academici (nam illos modum funeris efferendi praescripsisse, nullum est dubium) post mortem nobilem fecerunt eumque Bartholomaeum Ptaszynski, vel ut alii Ptaszkowski, vocarunt ac feretro, rubro panno contecto, sex ficta stemmata apposuerunt. Deinde in maxima frequentia Religiosorum, Clericorum et Academicorum aliorumque antecessorum et comitantium funus, peditatum etiam a D^o Stanislao Lubomierski Pocillatore Regni copiosum impetrarunt, inter quem funus ad templum deduceretur, praetendentes eius necessitatem ob cohibendum tumultum, si aliquis oriretur. Tum modo insolito Processionem circa forum instituerunt et in qualibet parte fori subsistente processione ac sono campanarum silente, tubisque prius inflatis, per praekonem duos nostros occisores nobilis Ptaszkowski quinque vicibus proclamarunt. Talis autem Proclamationis polonicae erat formula: Panowie, raczcie wiedzieć, że Jezuici podle Ś. Jędrzeia mieszkający, a mianowicie: X. Brzechffa, Siekierzecki Samotulius y wszyscy w tamtym domu, nie dosyć na tym mając, że przeciwko prawom koronnym, zapomniawszy swojej Vocacyej Zakonney y przeciwko świeżemu zakazaniu Oica Ś. Papieża szkoły y nowe y niepotrzebne

Formula
probrosis-
sima pro-
clamationis
contra
nostros et
contra ar-
censes.

otwierali: ale zmowiwszy się z urzędem zamkowym, który zawsze powinien pokoju przestrzegać y każdego od ukrzywdzenia bronić, to jest z Rozanką Vicesgerentem, z pomocą tegosz urzędu zamkowego, zapłaciwszy, upoiwszy, wyraźnim rozkazaniem bić y zabić rozkazawszy, zabili, zamordowali słachetnego Bartłomieja Ptaszkowskiego Studenta Krakowskiego, czego się Boże pożał. Niestetyysz Niestetyysz, na te nowe szkoły. Iam in templo S. Annae prope sepulchrum B. Cantii tanquam aliquem martyrem illum sepelierunt, qui Christiana sepultura indignus erat; cum praecessisset unius Carmelitae Calceati concio, in qua multa contra nostros effutiit. Et inter caetera Academicos ita solabatur in morte sui condiscipuli (adolescentis, ut ille dicebat, modestissimi), ut brevi polliceretur adfuturum Davidem contra Goliathos (id est contra nostros). Deinde ostendebat DD. Academicos valde multos habere, qui suae Matris Academiae libertatem et iura antiquissima fortissime sunt propugnaturi. Confirmavit non parum hoc totum quidam Nisinicki, nostrorum quondam Vilnae studiosus, qui post cadaver terrae commisum, dum more recepto in funeribus nobilium, gratias ageret infamis martyris sepulturam exorantibus oratione, sive ab aliquo Academicorum, qui putabatur esse Petricius¹⁾, sive ab illo ipso composita, atrocissimis calumniis ita nostros onerabat, ut eas ipse prorsus daemon vel dictasse vel scripsisse videatur. Denique et illud praetereundum non est, praeconem, proclamationem contra nos facturum, aliquot ante diebus diligenter Academicos exercuisse et in attollenda voce gestibusque faciendis et in faciei compositione, ad commiserationem occisi et ad odium nostri excitandum.

Omnes quidem istae calumniae postea evanuerunt, dum sequenti mensae inquisitio ex praecepto Regio mixti fori facta ipsiusque Regis testimonium et altera etiam Episcopi separata post diligens examen iustificatio nostram innocentiam declararunt et fraudes ac mendacia Academicorum aperuerunt; quia tamen adeo atroces diffamationes institutae contra nos impunitae manserunt et non parvo tempore multi de nobis haec omnia crediderunt, ideo nostris, non paucis post occisum Przepiorkam diebus, vix tutum erat foras prodire occulteque ab amicis monebamur, ut nobis ab incendio et ab invasione illisque id genus periculis caveremus. Nec vani fuissent terrores, nisi

Quinque
vicibus
factae.

23.

Nostro-
rum inno-
centia post
declarata.

Sed ob im-
punitos ca-
lumniato-
res non e-
ramus sine
metu,

¹⁾ Joannes Petricius, medicinae doctor et academiae professor.

Foventi-
bus ma-
gnis Domi-
nis petu-
lantiam A-
cademico-
rum,
Et maxime
Jacob
Naimano.

Modeste in
Contione
refutata a
nostro ob-
iecta.

24.
Mortua Da
Dobro-
szewska
nostri Zie-
lenicis
possessionem acci-
piunt.

Decretum
Nuncii A-
postolici
Academici
concidunt.
Commissio
a nostris
Romae ac-
quisita.

Discedit P.
Praepositus
Calissium.

Eleaemo-
syna Junii.

sparsum fuisset vulgo, in Collegio S. Petri magnam esse militum et armorum copiam, ex industria per nostros occultatam ad adversarios reprimendos. Manentes sub id tempus Cracoviae Georgius Dur in Zbarasz et Stanislaus Lubomierski Pocillator Regni, his quae spargebantur de nobis vel credentes vel se credere ostendentes, non modice tantam Academicorum petulantiam fovebant. Sed potissimum eam promovit iuratus hostis noster Jacobus Naiman Academiae Rector, qui contumeliosissimam proclamationem nullo negotio si voluisset impedivisset, prout impedire tenebatur. Utinam vero ab illo ipso non fuerit scripta. Iam nostri pro impedienda hac proclamatione Episcopum, Wawrzyncicis tunc manentem, non adierant, quia Academicos ad tantam impudentiam posse devenire nunquam arbitrabantur.

Post tantam acceptam iniuriam nostri proxima concione in maximo adversariorum concursu duo haec modeste tractarunt: Primo, non eo ipso quempiam esse convictum, quod multa mala de eo spargantur. Secundo vere prudentis esse non quibusvis rumoribus fidem habere. Qua contione modestia plena non pauci adversariorum, qui gravissimas querelas expectabant, plurimum sunt aedificati.

Defuncta 20^a huius mensis magna et antiqua tum domus huius tum domus probationis benefactrix Da Dobroszewska, post cuius mortem pagum Zielence dictum (quem eius maritus, advitalitate uxori relicta, Novitiatui donaverat) cum pecoribus, frugibus ac tota domestica suppellectili nostri receperunt. Quia vero ista bona bonis Marcocisiensibus sunt contermina, valde utilia nostris accesserunt.

Decem armati Academici 24^a huius, Joannis Baptistae Lancelotti decretum, templo S. Petri affixum, frameis conciderunt, portam deinde Collegii S. Petri pedibus pulsantur impune.

Impetrata a nostris Romae nova Commissio contra Commissionem Di Zerynski Officialis, 27^a huius mensis, ob quam, ut suo loco dicemus, finem debuit habere suscepta cum Do Zerynski controversia.

P. Praepositus Matthaeus Bembus cum P. Stanislo Krzywokolski Calissium discesserunt ad Congregationem Provinciale 29^a huius mensis. Sub hoc tempus vices P^{is} Praepositi obibat P. Szembek; iudicaverat enim R. P. Provincialis expedire tunc, ob tot tricas, ut domi maneret, quod etiam ipse Episcopus Cracoviesis suaserat.

Per mensem Junium accepimus eleemosynae pecuniariae fl. 387, nempe legati a Da Dobroszewska fl. 200. Post mortem Virginis Elisabeth fl. 100. Ab

Episcopo Cracoviensi fl. 25. Ex Wielicensi donatione fl. 36. Reliquos ab aliis. Iam tunna vini allata a M^{co} D^o Karnkowski, 8^a huius mensis, ligna, siligo, avena, lupulus, pisces, carnes, casei, butyrum, a variis submissa constiterunt fl. 226. Inveni insuper in uno libro, 27^a huius mensis allatos 6 tomos Baronii domui nostrae, quos testamento legaverat R. D. Simon Doctor Academiae, nostri aman- tissimus. Hanc eleemosynam in libro rationum, forsitan per aliquem errorem, non inveni annotatam.

Doctor A-
cademicus
legat nobis
libros
quosdam.

Paraverat P. Bembus Apologiam brevem in nostro negotio contra Academicos et obtinuerat apud Episcopum, ut ab ordinario li- brorum Censore R. D. Sebastiano Nucerino relegeretur et approba- retur; reddideratque P. Szembek D. Nucerino litteras ab Episcopo in hoc negotio, sed 5^a Julii, dum ipsemet P. Szembek cum D^o Nu- cerino ageret, omnino negavit D^s Nucerinus, se vel lecturum vel approbatum illum libellum, eo quod esset alumnus Academiae, cui multa deberet. Attulit simul multas rationes contra nostras scholas Cracovienses P. Szembeko et litteris Episcopi fuse rescripsit, osten- dens, se dictum librum non posse approbare, imo et legere. Aliena- tus factus erat a nostris ab illo tempore, quo cum Academia nobis intercesserunt¹⁾ et mansit in illa alienatione usque ad mortem, quae post 10 annos, nempe 1635 23^a Septembris contigit. Plurimis enim contra nos ab Academicis confictis, sicut multi alii, non audita altera parte credidit.

R. D. Nu-
cerinus
non vult
legere et
approbare
librum no-
strum.

Alienatus
a nobis
ob Aca-
demiā.

Datum initium Congregationi Provinciali sub P. Georgio Tysz- kiewicz Provinciali Calissii 9^a huius mensis. Electusque hac die est in Secretarium Congregationis P. Joannes Szczemski et in Vice- Secretarium P. Georgius Trapeczynski et in Deputatos P. Joannes Wielewicki et P. Matthaeus Bembus. — Eadem 9^a die R. D. Sta- nislaus Zberowski (qui interfuit Anno 1583 1^a et 4^a Februarii illi concessionem, qua Academici concesserant nostris scholis coram Bolo- gneto Nuncio Apostolico, tanquam testis ad id specialiter vocatus) Crusvicensis Vielunensisque Canonicus, exhibuit contra Academicos, praedictam concessionem negantes, pro nobis testimonium eiusmodi verbis: »Et ego Stanislaus Zberowski, Crusvicensis, Vielunensis Cano- nicus et Officialis praesenti manus meae scripto, Deum in testem vo- cando, testor me praesentem interfuisse et audivisse concessum esse

25.
Initium
Congrega-
tionis Pro-
vincialis
Calissii.

R. D. Sta-
nislai Zbe-
rowski te-
stimonium
de schola-
rum no-
strarum
concessio-
ne, olim
facta ab A-
cademicis.

¹⁾ Contentiones.

Patribus Societatis Jesu, ut scholas¹⁾ erigere possent, ita tamen, ut scholares Patrum sub obedientia Magnifici Dni Rectoris Academiae sint et ei pareant, in nullo Academiae iura violando. Haec ita esse et fuisse facta ego idem, qui supra, attestor et maioris roboris et certitudinis causa sigillum apposui et manu propria subscripsi. Datum Vielunii die 9 Julii, Anno 1625. Idem, qui supra, manu propria». Idem viso instrumento hac de re, quod illi ostensum erat, testatus est, manu Stanislai Schydlovii, Notarii Apostolici publici fuisse scriptum et simul descripsit signum Notariatus praedicti Notarii.

Cur hoc testimonium procuratum.

Vide hoc utrumque in libro Antigratis fol. 213. Hoc porro testimonium ideo nostri tantopere procurabant, quia impudentes Academici nos in isto negotio tantum mortuos testes producere et non vivos affirmabant.

Regis litterae ad Magistratum Arcensem et Civilem

Postquam cognovisset Rex tot iniurias nostris illatas et tantis diffamationibus nostros traductos, ferventes litteras ad Arcensem civilemque Magistratum dedit, quibus nostri Collegii nostrorumque discipulorum defensionem, deinde post inquisitionem seriam in auctores

Et ad Naimanum.

tumultuum poenam iniunxit. Cum Naimano etiam Rectore idem Rex separatis litteris gravissime exposulavit de supina eius negligentia et conniventia in cohibendis scholaribus et iussit, ut impudentes scholares, qui hos tumultus excitarunt vel promoverunt, quamprimum proscriberentur. Coepit ergo iudicii compositi inquisitio a Magistratu quadruplicis inquisitionis, nempe Arcensis, Venerabilis Capituli, Academiae et ipsius Civitatis Cracoviensis, 10^a istius mensis et convenerunt ad Praetorium Alexander Kozuchowski, Vice-Capitaneus Cracoviensis, Andreas Łukomski et Erasmus Kretkowski Canonici Cracovienses, Jacobus Naimanowicz, Canonicus et Rector Academiae Cracoviensis, Stanislaus Conradus Pro-Consul et Andreas Belza Civitatis Cracoviensis Secretarius. Hi omnes, post fundatam Jurisdictionem, citarunt omnes Plateae arcensis incolas et iuramento praemisso de veritate in omnibus, in quibus interrogarentur, diligentissime tribus diebus inquisitionem insituerunt et testimonia exceperunt. Cumque res finita esset, eam legitime peractam ac manibus propriis subscriptam et sigillis obsignatam, Varsaviam S. Regiae Maiestati mise-

26.
Iudicii compositi inquisitio per Magistratum quadruplicem

Per tres dies facta et postea Regi missa.

¹⁾ Testimonium hoc, in chartula papyria scriptum, adiunctum archetypo inter fol. 674 et 675, signo anuli in cera, armis Kościesza expressis munitum, habet hoc loco duo verba, quae Wielewicki non transsumpsit: „tantum Cracovienses“.

runt. Comperta per hanc inquisitionem non tantum Societatis Personarum, verum etiam Collegii S. Petri studiosorum maxima innocentia, Academicorum vero, Rectoris et Professorum Scholarium, summa perversitas, impudentia, violentia omniumque divinatorum et humanorum contemptus. Sperabamus post adeo publicam nostrae innocentiae testificationem compertam, eiusdem futuram declarationem in templis ex suggestu, iussu Episcopi, qui etiam in separata inquisitione eandem compererat, sed nihil horum factum, mirantibus omnibus prudentioribus. Solus Rex, ut sequenti anno suo loco patebit, non pro hoc tantum Regno, sed etiam pro toto mundo testimonium publicum nostrae innocentiae dedit amplissimum.

Comperta
nostrorum
innocentia
et summa
Academicorum
perversitas.

Nulla poe-
na inflicta
Acade-
micis.

Electus Procurator Provinciae Calissii 11^a istius mensis P. Joannes Szczemski et si aliquo casu impeditus post esset, substitutus in eius locum P. Andreas Gutteter.

P. Joannes
Szczem-
ski Procu-
rator elec-
tus.

Iverat P. Fridericus Szembek ad Episcopum Cracoviensem Kobierzynum 12^a huius mensis et plurima cum illo egerat de nostro negotio, sed parum effecit, omnia in eam inquisitionem, quae ad Regem erat missa, Episcopo reiiciente. Tunc etiam, dum P. Szembek ibidem maneret, acceperat Episcopus litteras a Duce Georgio de Zbarsz, qui pro Iudicio Composito, de quo supra egimus, datos esse ex Capitulo Canonicos nobis faventissimos valde graviter ferebat et contra nos multas calumnias congerebat, more sibi consueto.

P. Szem-
bek parum
apud Epi-
scopum
effecit.

Impositus finis Congregationi Provinciali 16^a istius mensis et statim nostri, qui aliunde venerant, coeperunt Calissio, ubi sub id tempus pestis grassari coeperat, discedere.

Finis Con-
gregatio-
nis Pro-
vincialis
Calissien-
sis.

Cantatus pasquinus contra nos carmine polonico compositus, atrocita quaeque contra nos continens et cantatus a mendicis Scholae B^{mae} Virginis 19^a istius mensis, et in foro et in plateis et ante macecellum lanionum prope aedem S. Barbarae, audiente Magistro praedictae scholae et audientibus e fenestris ac videntibus eius scholaribus. Ita omnia contra nos tunc impune fiebant.

Cantatus
pasquinus
contra nos
impune.

Postquam, ut in initio huius mensis diximus, R. D. Sebastianus Nucrinus noluisse legere et approbare librum nostri P. Rembi, detulimus illum ad R. D. Joannem Foxium Archidiaconum 21^a istius mensis et approbationem petiimus, sed respondit, se bona conscientia non posse approbare ob certos respectus petiitque, ne id illi vitio

R. D. Fo-
xius non
vult ap-
probare
librum.

Mors R. D. Krupka. vertamus. Mortuus D^s Sebastianus Krupka Canonicus Cracoviensis et saepius Academiae Rector, 22^a huius mensis, a quo etiam non raro varias habuimus vexationes.

27. Rediit P. Matthaeus Bembus cum P. Stanislaŏ Krzywokolski et Stanislaŏ Piatkovio ex Congregatione Provinciali Calissiensi, penultima istius mensis.

In festo S. Patris erat in nostro templo Oratio diurna pro Regni necessitatibus et pro peste avertenda. Eandem solennitatem, addit P. Petrus Kamocki in sua templi historia, exornavit sua praesentia Antiochenus Patriarcha cum suo Metropolita, Roma ex Jubilaeo veniens. Huc spectant nonnulla auxilia a S. Patre quibusdam praestita Filiolus civis cuiusdam Stradomiensis, iudicio medicorum morti vicinus, voto S. Patri Ignatio a matre nuncupato, incolumis evasit. Insignis item matrona, viri primarii in hac urbe uxor, nimio dolore partus afflicta, nocte media e nostra domo Sancti imaginem ad se portari poposcit, qua cum debita veneratione inspecta, et prolem feliciter suscepit et e mortis periculo emersit ac in grati animi signum, votum Divo appendit. Gravius in altera malum timebatur, quae cum emortuum foetum in lucem edere non valeret, ad Sancti patrocinium se conferens, in multorum praesentia inutili pondere levata, die octava gratitudinis indicium Sancto exhibens, ad nostrum templum eius imaginem venerabunda accessit.

Observanda Procuratoris Provinciae litteras. Ad hunc mensem videntur spectare ea, quae R. P. Provincialis Tyszkiewicz de usu sigilli et pecuniae Procuratoris Provinciae ordinaverat et quae postea ab Admodum Rndo P. Nostro sunt approbata; ut nimirum Procurator Provinciae illas tantum litteras sigillo sui officii obsignet et aliunde missas aperiet, quae negotia continebant ad suum officium spectantia, iuxta morem Societatis. Nullas autem mittet litteras officiosas et nova continentes, nisi eas Superiŏ prius legendas tradiderit. Ut negocia ad Societatis domicilia vel personas spectantia non suscipiat sine expressa facultate loci, in quo habitat. Idem intelligendum est de emptione et advectione rerum e locis extra Provinciam, etiamsi a Societatis personis postulentur, multo autem magis de mercatura rerum aliarum.

Et circa negocia. Ut pecuniam omnem (ea excepta, quam pro necessitate Provinciae singulis circiter mensibus e deposito separabit, conscio et praesente Superiŏre) sub duplici clave oclusam servet, quarum una penes ipsum, altera penes Superiorem domicilii, in quo habitat, remanebit. Pecuniam istam non debet expendere, nisi iuxta mentem Superioris.

Eleemosyna Julii. Pecuniariae eleemosynae hoc mense percepimus fl. 170. A Virgine Elizabetha fl. 50. A Virgine Cristina post mortem D. Nicolai fl. 40. A. Rmo Dŏ Suf-fraganeo fl. 30. A Dno Rab fl. 13. Reliqui ab aliis. Iam vinum, carnes, panes, butyrum, casei, cervisia, quae sunt a variis submissa, fl. 64 sunt aestimata.

28. B. P. Provincialis debilis ex itinere. Post expeditam Congregationem Provincialeŏ, venerat circa initium Augusti R. P. Provincialis Więclawicos ad pagum Domus probationis, valde debilis et deinde, ob quietem maiorem, Cracoviae, ad hortum Domus S. Barbarae sese contulerat, ibique valetudinem curare constituerat. Verum morbo magis ac magis invalescente, ad Novitiatum deferri se voluit 13^a huius mensis. Advocati medici primarii nostros, de boni Patris mala valetudine valde sollicitos, se-

curos reddebant, sed morbi speciem, ut eventus ostendit, non erant assecuti. Sequenti enim die excitata in eo medicinis datis ingens humorum copia ac per os erumpens, violenter eum obruit oppresitque post quartam horam pomeridianam; cum ante tres dies et confessus fuisset et Sacramento Eucharistiae reffectus. Nullam vero dispositionem vel de Successore, vel de aliis officii sui negotiis, ob mortem insperatam reliquerat et omnes nostros, qui tunc Cracoviae aderant, maximo sui desiderio relicto, non mediocri dolore affecerat. Quia vero secundum iura nostra, dum moritur Provincialis Successore non designato, Domus Professae Praepositus eius vices tamdiu subire debet, quamdiu ab Admodum R. P. nostro Generali novus Provincialis non fuerit assignatus; ideo P. Bembus, S. Barbarae tunc Praepositus, munus Vice-Provincialis statim obire coepit. Claves ergo ab iis, quae ad P. Provinciale mortuum spectabant, accepit, tertia noctis eiusdem diei mortuum ad aedem S. Barbarae deferre iussit eiusque sepultura 16^a huius mensis solenniter est peracta, cantante Sacrum funebre Rmo D. Thoma Oborski Suffraganeo Cracoviensi et concionante P. Friderico Szembek, praesentibus plurimis Praelatis, R. D. Lukomski, R. D. Drzewicki, R. D. Kretkowski, R. D. Lubinski, R. D. Gniewosz, R. D. Trcinski et plurimis ex Nobilitate ac nostris fere omnibus ex omnibus tribus domiciliis.

Et moritur,

Successore non nominato

P. Praepositus S. Barbarae eius vices obit ad certum tempus. Sepultura eius.

Natus is erat in Podlachia ex pervetusta Madnidorum familia, (quae etiam cum Ducibus Russiae ex Serenissima Jagellonica prosapia procedentibus, agnationem habebat) Patre Palatino Brestensi, in quem Palatinatum filius, germanus nostri, postea successerat, Matre Wolowiczowa, Parentibus Senatorii Ordinis, schismaticis quidem, sed tamen ad omnem pietatem propensis. Post aetatem puerilem domi transactam et post scholas triviales Smorgonii expeditas, ad Academiam Vilnensem nostrae Societatis missus erat, ibique aliquot annis studiis humanioribus, ad Rhetoricam inclusive, operam dedit non contemnendo profectu. Discessit post tum in Germaniam, ubi Graeci adhuc humaniora studia continebat, tum in Italiam, ubi variis locis peragratis, Patavii alibique, privatis praeceptoribus maxime usus, cum nonnullis Procerum Russiae Lituaniaeque filiis, Philosophiae cursum expediit. Romam deinde profectus, cum in gravem incidisset morbum, fertur votum fecisse eius Religionis, cuius primo hospitio egressus personam conspiceret. Atque ita Deo illum Societati nostrae destinante, ubi primum in publicum pedem extulit, in R. P. Mutium Vitellescum, tunc in Collegio Romano versantem, incidit, dum ex domo probationis ad S. Andreae sitae rediret. Statim ergo Divinam vocationem secutus, ad pedes praedicti Patris advolutus, suum propositum aperit et ad nostram Societatem eius opera admitti suppliciter petit. Egit et benigne illum accipit P. Vitellescus, collaudato deinde consilio monet, ut tantisper vires ex morbo reintegrare curet, donec Probationis Societatis oneri ferendo sufficiant. Morem gerit prudenti admonitioni et recuperata plene valetudine ac re Dno Deo multis orationibus commendata, in numerum Novitiorum ad aedem S. Andreae Romae cooptatus est Anno Dni 1593, cum annum aetatis ageret fere 22. Quae pietatis et perfectionis in domo probationis fundamenta iecerit, insignes eius virtutes consequentis vitae satis superque ostenderunt. Exacto per biennium tyrocinio, Theologiae Scholasticae

29.

Eius familia.

Parentes Schismatici. Studia Vilnae, Graeci, Patavii.

Romae in morbo voto Deo facto

Societatem ut ingrederetur, petit.

30.

Suscipitur ad probationem, qua finita Theologiae Scholasticae dat operam.

Legit Philosophiam
Calissii,

Theologiam Scholasticam
Posnaniae, Casus Lublini;
Rectorem agit
Torunii,
Calissii,
Posnaniae.

Vice-Provincialis
constituitur.

PP. Tertiariorum
instructor.

Primus Superior
Collegii
S. Petri.

Provinciali P. Argento
succedit.

Eius virtutes
variae.

per 4 annos in Collegio Romano operam dedit, insigniterque in ea profecit et tunc etiam simul Sacerdos factus erat. Missus deinde Roma in Poloniam, post tertium probationis annum peractum, Calissii Cursum Philosophicum triennio legit. Vilnam deinde missus, cum Doctor Theologiae in Academia Vilnensi creatus esset et ad eandem ibidem docendam sese accingeret, gravibus iisque frequentibus morbis impeditus est, coelo Lituano eius valetudini minime favente. Itaque remissus in Poloniam, postquam Calissii aliquanto tempore Majorum Studiorum Praefectum egisset, Posnaniae Theologiam Scholasticam tribus annis et medio legit, Lublini deinde uno fere anno Casus legens, ad gubernandum Collegium Torunense evocatur. Ubi Rectorem agens, cum nostri a civibus haereticis, a quibus ante aliquot annos erant expulsi, gravissima quaeque paterentur, tum per se tum per cognatos suos effecit, ut scholae nostrae, quibus maxime haeretici contradicebant, restituerentur, et fertur ipse per se aliquot diebus Grammaticam docendo, docendi initium fecisse. Triennio postea Calissii et alio triennio Posnaniae Rectorem egit et ad Congregationem Generalem discedente P. Stanislao Gawroński Provinciali cum P. Martino Smiglevio et P. Nicolao Lancia Anno Dni 1615, ipse Vice-Provincialis sex fere mensibus Provinciae praefuit, Deinde Rectoris Posnaniensis officio perfunctus, per duos annos Jaroslaviae Patrum Tertianorum Instructor fuit. Post aliquanto tempore, tum itinerum R. P. Provincialis Joannis Argenti socius fuit, tum nostrorum apud S. Petrum, antequam scholis daretur initium, primus Superior. Discedente vero in Austriam praedicto P. Argento eidem, iussu Admodum Rdi Patris nostri Generalis, in administratione Provinciae Polonae successit Anno Dni 1622, 15^a Aprilis in eoque munere usque ad mortem mansit, nempe ad 14^{am} Augusti huius anni. In difficilia prorsus tempora eius Provincialatus inciderat, illum tamen magna et nostrorum et externorum satisfactione obivit. Inter varias virtutes, quae in eo elucebant, singularis inprimis erat animi modestia, proprio contemptui adiuncta, quae maxime eum, adeo illustri familia ortum, exornabat. Huc accedebat egregius paupertatis amor in victu, vestitu, lectisterniis toto Religionis tempore. Invictum animum in variis difficultatibus superandis, cum alias saepius, tum potissimum illo tempore, quo Provinciale agebat, ostendit coniunctamque cum suavitate egregiam efficacitatem, zelum animarum, cum alias saepius, tum potissimum illo tempore, quo in scholis docuit et quo semper Sodalitatum B^{mae} Virginis curam gessit, ostendit eoque autore ac direttore plurimi Societatem sunt ingressi. Scripsit nonnulla opuscula et in defensionem fidei et in defensionem Societatis et ad profectum spiritualem pertinentia, quorum hi sunt tituli: 1um Vindiciae doctrinae Societatis Jesu a calumniis Patroni Torunensium Anonymi. Impressae Cracoviae 1616 et dicatae Dacbogio Karnkowski¹⁾, Palatino Derpatensi. 2um Responsio Georgii Tyszkiewicz Societatis Jesu ad libellum famosum cuiusdam Anonymi Torunensis, Patrocinium Veritatis litterarum Torunensium falso inscriptum. Impressum Cracoviae Anno 1615 et dedicatum Dno Fabiano Plemiecki²⁾. 3um Theologia Antilogica Lutheranorum et Antilogia Theo-

31.

Libri ab
eo scripti.

¹⁾ Dacbog seu Dadeus Karnkowski, palatinus Tarbatensis † 1617.

²⁾ Plemiecki, de quo plura retulit Wielewicki fasciculo II. p. 226.

ogica Calvinistarum, seu Contradictiones de rebus Fidei, quas Lutherani et Calvinistae in suis propositionibus concordēs, discordēs admittunt. Impressum Cracoviae Anno 1624. 4um De perfectione. Impressum Cracoviae 1624 et dedicatum Admodum Rdo P. Nostro Generali. — Vixit annos 54, ex quibus in Societate consumpsit 32; Professus 4 Votorum factus Anno 1610, 10^a Januarii Posnaniae. Sepultus in templo S. Barbarae, uti supra diximus, sub Maiori altari.

Aetas eius
et Profes-
sio.

Advertens Martinus Szyskowski famosorum libellorum, contra Societatem ab impiis Academicis scribendorum, nullum esse finem (prodierant enim hoc anno mirabiles pasquili tam scripti quam impressi sub illis titulis: Recepta, Gratis, Privilegium, Consensus, Prophetia, Hildegardis), edidit 20^a huius mensis ad totum suae Diocesis Cracoviensis clerum et ad omnes religiosos exemptos litteras impressas¹⁾. In quibus inprimis confirmavit tum Antecessoris sui tum Ill^{mi} Nuncii Lancelloti aliorumque excommunicationes in eos latas, qui scriptis Societatem nostram aut eius certas personas quomodocunque prosciderunt, easque ipso facto incurrendas. Deinde novam prohibitionem cum censuris similibus contra eiusmodi infamatores instituens iussit, ut primo die Dominico post litteras acceptas in fine Concionum Concionatores populo eam promulgarent et gravem scrupulum iniicerent diffamantibus. Denique voluit, ut litterae praedictae per modum processus, per totam Diocesim mitterentur. Fecit nimirum, quod potuit, bonus Episcopus in hoc genere et utcunque substiterant pasquillantes, sed non multo post, ut suo loco patebit, suas impudentias repetierunt.

Contra
scribentes
famosos
libellos

Novum E-
piscopi de-
cretum

Per totam
Diocesim
publican-
dum

Joannes Przedboriensis Formatorum Coadiutorum Temporalium gradum suscepit, celebrante Patre Praeposito 24^a huius mensis, qua etiam die consueta votorum renovatio more solito peracta, Sacro faciente P. Stanislaw Krzywokolski.

32.
Gradus Jo-
annis
Przedbo-
riensis.

Eadem dies infausta fuit civitati Jaroslaviensi, quae tempore inundinarum cum incredibili tam incolarum, quam eorum, qui aliunde venerant mercatorum damno, incendio conflagravit, nec nostrum Collegium evasit, in quo et tectum templi et ipsum Collegium maxima ex parte sunt exusta. Procurarant Academici Cracovienses ii, qui Romae suam causam contra nos persequabantur, nobis insciis, litte-

Incendio
conflagrat
Jaroslavia.

¹⁾ Exemplar litterarum, quae incipiunt verbis: „Omnis curae Pastoralis“ datae sunt Kielciis die 10 augusti 1625 et constant 4 foliis in 8°, annexum est archetypo nostro inter fol. 678 et 679.

Contra Remissorias ad Episcopum Cracoviensem, ut hic eorum ius possessorium tractaretur. Sed postquam P. Nicolaus Lancicius id Romae intellexisset, statim impetravit inhibitionem illarum litterarum eaque prius venit in Poloniam, quam illae litterae, sicque occulta machinatio Academicorum evanuit. Contigit id 25^a istius mensis et exemplar inhibitionis servatur apud S. Petrum.

Eadem 25^a missus erat P. Stanislaus Krzywokolski ad Rectorem Academiae Naimanum, ut significaret amice, nos inchoatu-
 Adit P. Krzywokolski Naimanum Rectorem ex parte scholarum et unionis, rem scholas nostras sine ullo praeiudicio causae et peteret ab illo, ut iret obviam tumultibus. Fecit utrumque P. Krzywokolski et humaniter a Rectore est exceptus, sed tale ab eo responsum habuit, sibi quidem gratum, quod ita cum eo procedamus, se tamen obviam non iturum, nisi suo modo, ne videlicet simus in pacifica possessione. Respondit P. Krzywokolski, Societatem nihil mali cogitare Academiae et unionem optare. Ad haec Naimanus ait, se unionem nolle et ostendit in libro decretum, ab omnibus subscriptum, in quo prohibentur tractare de hac re nobiscum et ob id et familiaritatem se dixit vetare suis cum nostris, ne occasionem habeant agendi de hac re.

Sequenti die obvium casu habuit P. Matthaeus Bembus ad portam domus nostrae D^m Naimanum Rectorem et fere per mediam horam de iisdem cum illo egit, ob quae P. Krzywokolski ad eum miserat addiditque, nostros scholas continuatu-
 Colloquium P^{is} Bembi cum Rectore Naimano, se non mirari nostros scholas continuatu-
 Sine ullo fructu, quod iam apertas scholas propugnat, cum antea eas non aperiendas invitis Academicis significasset. Rogabat eum P. Bembus, ut iure faceret, quidquid posset, modo scandalis obviam iret. Respondit Naiman: Idem vos ex vestra parte faciatis et non ponatis ibi ingenia nimis ferventia. Ita ille nimis fervens eos nostros, qui aliqua serio dicebant, valde ferventes iudicabat. Aliqua etiam coeperat agere circa pacificam possessionem scholarum et conclusit, nos de unione nullo modo debere agere, ad quod illi data opera nihil fuit responsum.

33. Intererat eis omnibus Doctor Krosner, qui cum Naimano erat, et quem eorum, quae nobiscum loquebatur, Naiman testem esse voluit. Et ita quidem tunc Naiman a nobis discessit, statimque id reipsa declaravit, quod pollicitus erat, nempe quod resisteret scholis nostris. Misit enim 27^a huius mensis acerbam ad Collegium S. Petri repro-

testationem contra Renovationem studiorum, quam nostri erant inchoaturi.

Mortuus est domi nostrae Laurentius Opocinensis 28^a istius mensis. Hic Opocinae in Minori Polonia honestis parentibus natus, postquam in triviali schola eiusdem oppidi principia litterarum absolvisset, privato postea studio Ruthenicum idioma ita didicit, ut eo et perfecte loqueretur et illud legeret ac scriberet. Occupatio- nes in saeculo
Laurentii Opocinensis Patria.
Et in So- cietate.

Adolescens quorundam Regni Procerum et praecipue Dⁱ Kostka¹⁾ Pomeraniae Palatini obsequiis se dederat in iisque fere 20 annos consumpsit. Deinde Anno Dni 1529 aetatis vero 37 Societati nomen dedit et in noviciatu Cracoviensi tyrocinio peracto, diversis in locis varia Coadiutorum munia non sine magna commendatione peregit maxime in Manuductoris officio per septem annos et in Janitoris, quod 15 annis obibat. Tribus etiam annis in Moschoviam cum P. Gaspare Sawicki (quem Palatinus Sendomiriae²⁾ secum duxerat) detentus est. In Poloniam reversus, reliquum vitae in domo S. Barbare transegit, officiis a Superioribus assignatis singulari cum diligentia et alacritate satisfaciens. Cum postremis annis astmate laboraret, extremis mensibus in ipso gutturo tuberculo maiore in dies crescente, deglutire cibos non potuit et corpore toto exhaustus Janitoris tamen munus non deposuit, nisi plane ante mortem. Unde 27^a huius mensis, cum se deficere sentiret, Extremam unctionem et SS. Viaticum accepit. Sequenti etiam die iterum postquam et Poenitentiae et Eucharistiae Sacramentum usurpasset, veluti mortis praescius, vestibus se induit, ne defunctus hunc laborem aliis relinqueret et in lecto se composuit, quasi placide quietem captaturus. Dimisso interim a se Infirmario extremum spiritum agere coepit et eo statim superveniente reque cognita Domesticos campanula convocante, inter eorum orationes placide hora matutina 9^a eiusdem diei in Domino obdormivit. Vixit annos 69, in Societate 34, Coadiutor temporalis formatus ab Anno 1602 28^a Aprilis. Sepultus sequenti die in nostro templo in sepulchro nostro Sacristiae vicino. Aetas et gradus.
Virtutes variae

In mortificatione, humilitate, obedientia, simplicitate fuit conspicuus, sicut et in admirabili laborum tolerantia. Nunquam visus ociosus, quidquid enim a laboribus supererat temporis, totum aut piaae lectioni, aut orationi dabat, cuius erat studiosissimus eamque frequenter etiam media nocte surgens peragebat. Solenne illi erat certis diebus singulorum hebdomadarum plateam ante domum nostram sitam scopis verrere, varia hominum turba praetereunte et admirante, quod et in senectute non deseruit, etiamsi cum ingenti defatigatione et sudore id esset peragendum. Volebant non semel Superiores id illi prohibere, senectuti eius compatientes, sed ille humilibus precibus ne id illi prohiberetur obtinebat, asserens id sibi nihil penitus obesse. In aliis etiam abiectioribus obsequiis tota vita sua erat frequentissimus et magnam tum apud nostros tum apud externos sanctitatis habuit opinionem. Et labores abiectiores.

Penultima istius mensis missus erat P. Stanislaus Krzywokolski ad D. Naimanum Rectorem, ut cum illo ageret de acerba pro- 34.
Iterum P.

¹⁾ Christophorus Kostka.

²⁾ Georgius Mniszech.

Krzywo-
kolski adit
Naima-
num, sed
nihil ef-
ficat.

testatione contra nostras scholas facta. Respondit Naiman inprimis se conscio factam, licet eam non legisset. Deinde iussit dicere nostris, ne cogitent de scholis, se illis oppositum fortissime et ne veniant amplius ad illum in hac materia nec mittant, se ad nos missurum, si necessum fuerit. Et sic dimissus P. Krzywokolski. Eadem tamen die pomeridiano tempore per Bidellos in contuberniis Studiosorum prohibuisse dicitur sub poena arbitraria, ne ullus studiosorum audeat tumultus excitare.

Tabula In-
dictionis
avulsa ab
Academi-
cis et fo-
rensi co-
lumnæ af-
fixa.

Eadem die tabula, in qua indicebatur Oratio et Promotio ad scholas, abrepta a S. Petro et ad columnam fori, ad quam sontes virgis excipi solent, per discolos Academicos affixa, spectantibus famulis civium. Dum nostri ad Pro-Consulem in hoc negotio volunt mittere, Alexander Sokołowski, qui tunc Posnania Cracoviam ad perficiendam Theologiam venerat, dum per fatum sub illud tempus iret et affixam tabulam cerneret, eam statim a columna abripuit, circumstantes scholares Academicos acerbè reprehendit et ad S. Petrum tabulam retulit.

Quam a-
vulsit u-
nus ex no-
stris.

Promul-
gatio edi-
cti contra
pasquillos.

Ultima Augusti promulgata in templis Arcensi, SS^{mae} Trinitatis, Beatissimæ Virginis in foro, apud Carmelitas disalceatos edicta Episcopi contra scribentes famosos libellos, de quibus 24^a huius mensis diximus.

35.
Oratio Pis
Janczyn-
ski de Aemulatione.

Eadem die pomeridiano tempore in maximo auditorio P. Raphael Janczynski Rhetor apud S. Petrum orationem habuit de bona aemulatione in aula maiori. Quidam ex Academicis argumentum orationis reprehendens: Egregium vero thema invenistis, ut videlicet Jesuitæ semper cum Academicis contendant. Nolebat advertere quantum a contentionibus et rixis distet bona aemulatio.

Finis liti
inter no-
stros et R.
D. Foxium.
Occasio
eiusdem.

Circa finem huius mensis impositus finis liti inter R. D. Foxium, Commisarium Sedis Apostolicæ, et nostros, quæ ab initio Aprilis coepta erat, cuius hic summam breviter perstringemus. Senserat D. Joannes Zerzyski Officialis Cracoviensis decretum Nuncii Apostolici Lancelloti, 26^a Junii anni superioris latum, quo declarabatur excommunicatio ab illo facta contra P. Angelum nulla, temeraria, iniusta. Ideo ab hoc decreto per suum Plenipotentem ad Sedem Apostolicam appellaverat, novum Commissarium iudicem pro hac causa D. Joannem Foxium impetraverat. Hic ergo Commissarius P. Joannem Wielewicki et P. Christophorum Angelum citaverat, ut vel per se ipsos, vel per legitimos Procuratores sese presentarent ad vi-

dendas et audiendas Commissionis litteras et ad fundandam iurisdictionem. Assignati per R. P. Provincialem Georgium Tyszkiewicz pro praedictis nostris tres Procuratores, coniunctim et divisim et quilibet in solidum: P. Gregorius Cislak, P. Valentinus Rusconius, P. Nicolaus Szelski, quia de iure communi actiones iuridicae contra Religiosos non exercentur, nisi prius contra Superiorem dirigatur actio, vel fiat cum expressa eius licentia. His ita constitutis, agitabatur hoc nostrum negotium superioribus mensibus acriter. Nostri enim a decreto, quo se D^s Foxius Judicem constituerat, appellarunt et eum huius causae Judicem esse non posse ostendebant, tum quia esset suspectus, manens confrater Officialis, ius enim affirmat tales confratres iudices competentes esse non posse, tum quia electio iudicis fuit facta ab altera tantum parte, non citatis nec consentientibus partibus, cum tamen de iure et de communi praxi Judex de consensu utriusque partis sit eligendus. Deinde fuse nostri ostendebant Dⁱ Zerzinski sententiam excommunicationis, contra P. Angelum latam, multis ex causis fuisse nullam et iniustam optimeque a Nuncio Apostolico fuisse revocatam et annullatam. Adversarii e contra omnia haec reiicientes, post fundatam Jurisdictionem, post citationem ad litem contestandam et alia varia, tandem citarunt nostros ad audiendam sententiam. Interim nostri 27^a Junii Breve a Sede Apostolica impetrant, ut coram R^{mo} D^o Thoma Oborski Suffraganeo Cracoviensi et novi deligerentur ab utraque parte Iudices in hoc negotio et inhibitio fieret totius processus a D^o Foxio facti ad finemque deducendi. Accepto hoc Brevi R^{mus} D^s Oborski, 25^a huius mensis facta praedicta inhibitione, utramque partem tanquam Commissarius Apostolicus ad deligendos novos iudices citat. Nostri parati erant ad Iudices non suspectos deligendos, pars adversa se deliberaturam respondit. Sicque haec res terminata est. Sequenti enim anno 19^a Aprilis D^s Zerzinski tot tricarum promotor et incentor mortuus est, cum eoque tot tricae sepultae.

Assignati
pro nostris
per P. Pro-
vincialem
Procurato-
res.

Appellant
nostri a Ju-
dice iustas
ob causas.

1°

2°

Ostendunt
excommu-
nicatio-
nem iniu-
stam.
Adversarii
reiiciunt
omnia.

Sed secuta
inhibitione
et citatio-
ne pro a-
liis iudici-
bus

Res accipit
finem.

Copiosam per mensem Augustum eleemosynam pecuniariam, nempe fl. 1388 domui nostrae Dominus submisit. Nempe a D^a Catharina Gortacka fl. 1000. A Palatina Lencicensi fl. 100. A variis per P. Wagrowski fl. 212 A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 30. Ex mendicatione Virginum fl. 19. Reliqui ab aliis. Iam carnes, vinum, casei, butyrum, panes, cervisia submissa fl. 52 constabant.

P. Laurentius Pikarski, Calissio Cracoviam ad legendam Philosophiam vocatus, 1^a Septembris insignem orationem habuit de laudibus Philosophiae ad

36.
Oratio Pis
Pikarski.

initium suarum lectionum cum maxima Auditorum, qui multi et nobiles aderant, approbatione.

Discessus
P^{is} Bembi.

Eadem die P. Bembus Vice-Provincialis sub hoc tempus discedens Cracovia Sandomiriam et ad aliqua alia nostrorum loca, ob certas quae interceserant necessitates, P. Stanislaum Krzywokolski, ut interim vices Praepositi S. Barbarae obiret, iussit, quod per Septembrem et Octobrem mensem duravit.

Poti duo
Academici

Duo Academici, Magistri Petrus Dąbrowski et Sebastianus Micus, sub hoc tempus ob certos excessus ex Academia proscripti, dum 5^a huius mensis circa vesperam bene poti ex quodam hospitio redeunt, penes Collegium S. Petri subsistunt. Ex iis unus portam

Aggredi-
untur por-
tam S. Pe-
tri.

Collegii excutere, gladio evaginato nomen SS^m Jesus in ea pro more depictum, non haereticos tantum, sed etiam Judaeos imitatus, excindere, ac nos omnibus calumniis onerare, vociferatione ebriosa adiuncta, non dubitavit. Hoc dum fit, unus ex Fratribus nostris Adiutoribus, Andreas Solscensis, per portam templi apertam insciis Superioribus egressus, vecte arrepto illum ebrium portam excindentem percutit. Reliqui nostri ante portam stantes cognoscentesque ex voce

Egressi
nostri a-
liqui

Andream et metuentes, ne vel ab effusa multitudine, quae confluxerat, vel ab aliis duobus ebriis aliquid gravius illi immineat, portam aperiunt ob capiendos illos ebrios et Magistratui praesentandos acceptisque fustibus nonnulli praedictos ebrios aggrediuntur. Inter nostros unus ex Theologiae Auditoribus Alexander Sokołowski (qui non ita pridem ex militia ad Societatem vocatus erat) unius iuvenis ibidem assistentis ensem e vagina eximit et illo in planum converso

Eos deiici-
unt
Et in ter-
ram pro-
sternunt.

illum ebrium portae excisorem percutit ac in terram prosternit. quae tamen prostratio ebrii a vino potius et metu, quam a violentia percussione accidit. Tunc etiam unus ex nostris Adiutoribus eidem ebrio arma eripuit et iisdem eum excussit. Brevi post ille percussus proripuit sese ad contubernium Iuristarum, Collegio nostro vicinum, metuens ne a nostris caperetur profugit, nam socium eius, qui etiam eandem portam excutiebat, ad Collegium nostri duxerant et brevi

37.
Unum in
Collegium
inducunt
et eum pos-
tea prae-
latis red-
dunt.

Quantis
calumniis
hac occa-
sione si-
mus one-
rati.

R^{mo} D^o Suffraganeo et Admodum R. Dno Kretkowski supervenientibus in manus tradiderant. Hac occasione concitantibus furibundis contra nos Academicis et falsissimas per varias Regni Provincias contra nos litteras spargentibus, ingens contra nos variorum, uni tantum parti, altera non audita, credentium, vociferatio. Alii enim nos Crucigeros seditiosos ac sanguinolentos vocabant. Alii illum percussum a nostris ex vulneribus esse mortuum asserebant et alterum

similiter ob vulnera iam esse morti proximum etc. Sed mentita est iniquitas sibi. Uterque enim nullum vulnus incisum habuit, licet non-nihil concussus fuerit, uterque eodem die vias suas abiit et multis post annis vixit. Utinam vero uterque mores correxisset et ea, quae patravit, poenitentia eluisset. Et non probarunt quidem Superiores aliquorum istorum nostrorum fervorem, quo et periculo se exposuerant et aliqua modestiae religiosae contraria admiserant, ideoque poenas certas illis imposuerunt: circumstantiae tamen plurimae horum, quae praedicti ebrii contra nos machinati sunt, vel excusant, vel extenuant praedictum fervorem.

Nostro-
rum fervo-
rem non
probarunt
Superio-
res.

Iverat 9^a illius mensis P. Fridericus Szembek Zborovum ad D. Capitaneum Cracoviensem Comitem a Tarnow et varia illi retulerat de nonnullorum conspiratione contra eius pedites facta ab adversariis variisque eorum periculis, sed his non credidit Comes et prudenter, nam cum postea domum redisset P. Szembek, nihil horum invenerat. De aliis item ad nostrum Collegium pertinentibus cum eodem Capitaneo tunc actum.

P. Szem-
bek Zboro-
vum con-
tendit.

Conceserat superiori anno 23^a Novembris Pontifex Maximus Urbanus VIII Sacrum et Officium de Beato nostro Francisco Borgia pro nostris tantum et pro illis solis externis, qui in ditionibus Familiae Borgiae versarentur. Iam 11^a huius mensis extendit praedictam concessionem ad omnes alios tam saeculares, quam religiosos. Idem Pontifex concessit Missam et Officium de tribus nostris Martyribus Japoniis 15^a eiusdem mensis pro omnibus.

Extenditur
Officium
de B. Bor-
gia ad om-
nes.
De tribus
Martyri-
bus Offici-
um per-
mittitur.

Eadem 15^a istius mensis R. D. Laurentius Starczewski Custos Cracoviensis, praesente R. D. Kretkowski, reddidit litteras Episcopi Cracoviensis Naimano Rectori, et oretenus retulit eidem mandata eiusdem, quorum haec erant puncta: 1um Aegerrime ferre Episcopum, quod suos non contineat in officio et quod prospiciens tumultum non fuerit egressus ad eum sedandum, si non propter scholas Societatis, saltem propter suos Confratres Canonicos, tunc in periculo versantes, debuisset id facere. 2um Quod ex fenestra incitarit ad tumultum iuventutem meritoque credi posse, ipsius tacito consensu haec omnia fieri, cum non impediatur efficaciter nec excludat. 3um An agnoscat Nowicki et Gomoliński pro suis et an inquisitionem fecerit statim, ut conveniebat. 4um An similiter Micium et Dąbrowski agnoscat pro suis. 5um Si concisa tabula cum nomine Jesu ad Romanam Curiam delata fuerit, merito suspicionem haeresis de Academia haberi posse. 6um Si in Comitibus auctor tumultuum inventus fuerit et

38.
Proponit
Episcopus
Naimano
Rectori
1um

2um

3um

4um

5um

6um

apud Episcopum accusatus, cavendum, ne Canonicatu privetur loco-
 7um que deiiciatur. 7um Indignum esse, quod Societatis homines a suis
 colloquiis arceat et P. Krzywokolski, Academicum se antiquiorem
 Respondet inhumaniter exceperit. Ad haec singula respondit more suo. Ad 1um
 Ad 1um Se non egressum ideo, ne in suspicionem apud suos veniret, quod
 2um faveat Jesuitis. Ad 2um Negavit absolute, affirmans se etiam iura-
 mento purgare velle neque se reum taciti consensus. Ad 3um In-
 quisitionem se facturum et qui rei inventi fuerint, eos pro suis non
 agniturum, interim se eos non posse excludere, dum non constat de
 facto. Ad 4um Eos pro suis non agnoscere et scripto ostendere per
 statuta Academica reipsa exclusos. Ad 5um et 6um se operam datu-
 rum, ut omnia sint in pace, quamdiu fuerit Rector, noluisse se hoc
 officium, sed coactum ab Academia. Ad 7um Se benevole nostrum
 excepsisse, sed cum de scholarum permissione ageret, audire noluisse.

D. Abraha- Mortuus 25^a istius mensis Spectabilis D^s Abrahamus Ronen-
 mus Ronen- berg Consularis Cracoviensis et Pharmacopola, vir de Civitate Cra-
 moritur. coviensi et de nostra Societate optime meritus. Habuit is Parentes
 Eius con- Arrianos opulentos et pertinaces, in eademque haeresi ad annum
 versio. aetatis 26 permanserat, sed privatis colloquiis P^{is} Martini Lascii et
 suavi ac simul efficaci eius procedendi modo, quem in disputatio-
 Virtutes nibus cum eo habitis servabat, magno cum dolore haeresim abiecit
 variae. et tota deinde vita ferventissimum se Catholicum exhibuit. Boni
 communis semper erat studiosissimus, prudentia, modestia, affabilitate
 et mira cum hominibus agendi dexteritate omnes in amorem suum
 rapiebat. Pauperum perpetuus patronus et benefactor erat diligentis-
 simeque singulis diebus Dominicis Confraternitatem Misericordiae
 frequentabat, consilia et auxilia iuvandorum pauperum praebens. So-
 cietate mnostram semper affectu tenerrimo complectabatur multaue

39. eius in nos, in templum ac domum S. Barbarae extant beneficia.
 Beneficen- Nam et Altaristam apud Beatissimam Virginem ita fundavit, ut obli-
 tia in no- gationem haberet ad Sacra vespervasque per modum diaconi servi-
 stram So- viendi in nostro templo, et ut domui S. Barbarae annui floreni 30 pro
 cietatem. eleaemosyna darentur, certam summam Sodalitati Misericordiae as-
 signavit et plurima alia in nostri gratiam defensionemque nobis sub-
 mittebat. Non parva etiam pro templo B^{mae} Virginis largitus est et
 in eodem templo, postquam praedicta die omnibus Sacramentis mu-
 nitus pie obiisset, sepultus est.

Micius et Cognitis iis, quae Sebastianus Micius (seu ut se ipsum vocabat

Miciński) actu Presbyter et Petrus Dąbrowski Clericus contra nostros fecerant, Episcopus Cracoviensis eos ad se citaverat et cum non comparerent, aliam citationem in eos sese occultantes, sub excommunicationis poena dare iussit simul iniungens, ut ex suggestu citatio legeretur, quae 26^a Kielcis data erat et manu Samuelis Halonae Notarii subscripta. Sed quia termino instante pestis pericula ingruerant et Nostri, ut executio fieret, contra istos suos hostes non urserant, ideo res eum effectum, quem debuit habere, non habuit.

Dabrowski
citantur ad
Episco-
pum,

Sed ob pe-
stem nego-
cium non
continua-
tur.

Prodierat ante aliquot annos unus liber sine nomine authoris cum tali inscriptione: Theologi cuiusdam epistola ad quendam etc., in qua occasione consilii, quod dabatur de deligenda religione, tractabatur fuse de eo, in quo perfectior religio consistat: An in asperitate victus et amictus et an vero in maiori Dei et proximi amore. Cum vero hoc posterius praeferebatur priori, multi arripuerunt occasionem authorem dictae epistolae traducendi tanquam eum, qui asperitates vestium, ieiunia, cantum in choro etc. damnaret et multa commoda ac vitam delicatam a poenitentia externa abducentem induceret. Quia vero sine nomine authoris liber erat in Germania impressus, a nostro omnino et non ab aliquo alio compositum, passim varii affirmabant. Nec sane eos fefellit opinio, author enim eius erat P. Nicolaus Lancicius et satis inconsulte eum in Germania edere curavit. Communis erat fama, eum id insciis Superioribus fecisse. Et verum quidem erat, forsitan a P. Tyszkiewicz Provinciali hunc librum visum, antequam in lucem prodiret, an autem eum, vel ipse approbaverit, vel Censoribus ordinariis in hac Provincia examinandum dederit, prorsus non constat. Passim enim nostri conquerebantur de illo edito, modo insolito, nempe sine examine Censorum et sub tale tempus, quo Cracoviae Academici omnem possibilem rationem contra nos depromebantur. Itaque hoc mense inprimis PP. Carmelitae discalceati et Prior illorum Cracoviensis Monasterii S. Michaelis, deinde PP. Bernardini de Observantia privatim et publice librum istum tanquam haereticum damnare, etiam in concionibus, et per eum omnes asperitates, cum tanta laude a tot Sanctis susceptas, conculcari vitamque delicatam induci cum maximis exaggerationibus ostendebant ac ex professo e loco superiori eundem librum ita confutabant, ut licet nostrorum mentionem non facerent, auditores tamen omnia eorum contra nos fulmina dirigi clare adverterent. His clamoribus furores Academicorum, iam satis contra nos concitati, magis ac magis concitabantur, ob quos tum sanctarum Religionum nos calumniatores persecutoresque, tum delictos religiosos passim vocabant. Haec ubi intellexit P. Bembus (nam, uti supra diximus, ad nonnulla loca nostrorum discesserat) post suum ex itinere reditum, 10^a Decembris, misit P. Szembek ad Superiorem Discalceatorum, expostulans amice de concionatore ita nostros perstringente et petens, ut in scripto haereticos libri praedicti sibi daret, ut si verae sunt, a nostris etiam confutarentur, si vero non sunt, contra calumnias et calumniatores in foro competenti agere posset. Pollicitus est Prior suos brevi ad nos missurum et per eos responsum laturum, qui etiam post aliquot dies venerunt et ex montibus parturientibus

Liber
Theologi
cuiusdam

Occasio-
nem dat
calumniis.

Quis eius
author.

40.

Carmeli-
tae discal-
ceati et
Bernardini
de Obser-
vantia
contra
eum deba-
chantur
Et contra
nos multos
concitant.
Petunt no-
stri a discal-
ceatis,
ut haere-
ses, quas
iactita-
bant, in
scripto da-
rent.

Veniunt
sed nihil
probant.

Dimittuntur cum fraterna correptione.

Unus illorum Romae librum refutat

Et recudit in Polonia sed parum efficit.

Cur Pater Generalis non permiserit defendi hunc librum a nostris.

natus est ridiculus mus. Ex eo enim, quod liber esset editus sine auctoris nomine, et ex aliis nullius momenti rebus volebant haereses inferre. Ostensum illis, si aliquis nomen suum reticeat et sine scitu ordinarii librum edat, posse eum in censura aliqua esse, non tamen ideo esse haereticum. Instabat ergo P. Bembus, ut in scripto istas haereses illi darent, alias se aggressurum id, quod illis iniucundum erit. Addidit idem, quam multa Societas pro illis Cracoviae, Posnaniae, Lublini, Leopoli aliisque in locis fecerit et quam multa ab iis iam sine causa patiat. Sic sunt dimissi cum iterata petitione de haeresibus in scripto mittendis. Non comparuerunt postea nec in scripto quidquam dederunt. Sed unus ex iis Nicolaus...¹⁾ Romam sese conferens, contra praedictum librum, cum approbatione Magistri Sacri Palatii, edidit responsum et reversus in Poloniam illud recudere, Pocillatori Regni Stanislao Lubomierski dedicare ac Regni Proceribus, Praelatis, Nobilitati aliisque cum suis sociis ita distribuere non dubitavit, ut omnes intelligerent, eum contra nos fuisse scriptum. Sed parum huius libri distributione sunt lucrati, imo per eam non paucos ex amicis acquisiverunt hostes ideoque ab eo distribuendo cessarunt. Obtulerat se P. Bembus Admodum Rdo P. Nostro ad hunc librum, si in eo Magister Sacri Palatii nihil erroris invenisset, defendendum omnesque obiectiones confutandas. Sed id non concessit R. P. Noster, illam potissimum ob causam, quod librum sine nomine auctoris editum nostros defendere non expediret.

Inquisitio Episcopi inserta actis.

Hoc etiam mense Inquisitio, quae nomine Episcopi facta erat circa tumultum, in quo Przepiórka est occisus, relata est in acta Consistorii, ut videlicet esset perpetuum nostrae innocentiae testimonium.

Eleemosyna Septembris.

Data nobis per mensem Septembrem eleemosyna pecuniaria fl. 130. A Do Wizemberg fl. 15. Ex mendicatione pro piscibus et aliis fl. 36. Post mortem Di Mauricii fl. 12. A Rmo Do Suffraganeo fl. 10. A reliquis fl. fere 25 etc. Triticum, siligo, vinum, carnes, panes, casei, butyrum, quae sunt submissa, aestimata sunt fl. 87.

41. Festum B. Borgiae. Supplicationes ad templum S. Petri ex variis templis.

Festum B. Borgiae Francisci 1° Octobris solenniter peractum in templo nostro cum utrisque vespers et Sacro cantatis et cum concione matutina.

Constituerat Episcopus Cracoviensis cum Venerabili Capitulo superiori anno, ut in festo Gratiarum actionis ob victoriam de Turcis relata sub Chocimo, Anno 1621, supplicationes solennes ad templum SS. Apostolorum Petri et Pauli 10^a huius mensis fierent ex templis aliis. Hoc igitur anno id ad praxim deduci coeptum, sed imperfecte. Nam exceptis processionibus Cathedralis templi, S. Stephani, SS^{mae} Trinitatis, aliae non comparuerunt, quod nonnulli putarunt ex machinationibus Academicorum, nobis infestorum, prodiiisse. Sequenti tamen anno et reliquis aliis hic error correctus est.

¹⁾ Nomini postea, ut patet, inscribendo spatium est relictum in Manuscripto.

Penultima istius mensis litterae Joannis Brzoscii Academici Medicinae Doctoris et Astrologi ad haereticum Pseudoministrum Wielkonocensem Andream scriptae, deprehensae sunt, cum quibus ex summo nostri odio miserat Prophetiam S. Hildegardis, antea occasione scholarum Cracoviensium impressam et per Poloniam sparsam. Harum litterarum talis est tenor et inprimis talis inscriptio: Admodum Rndo in Christo Patri Domino Andreae Praedicatori Wielkonecensi amico charissimo. Deinde sequitur epistola: Admodum Rndae Dne et Patrone S. P. Quia Dominum Andream Petricovium cognovi familiarem esse Rndae Dominationi Tuae, cuius opera nunc utor in nonnullis rebus pro Academia, maiorem in modum peto, ut in istis rebus eum adiuvet consilio aliisque, quae opus requirat. Ego isto nomine obligatus ero Admodum Rndae Dominationi Tuae, ac si qua in re potero inservire, habebit me promptissimum. Veniam aliquando illuc, ut humanitate R. D. T. frui possim. ac vivas audire et reddere voces. Mitto R. D. T. prophetiam S. Hildegardis. Mirum est, quam depinxerit nostros Jesuitas. Non ovum ovo similis. Plura coram. Bene et feliciter valere cupio R. D. T. Cracoviae ex Collegio Maiori die 3 Octobris 1625. Admodum Rdae D. T. addictissimus Joannes Broscius Doctor Medicinae ordinarius in Academia Astrologus manu propria. Haec epistola in libros Castrenses est inserta et eius authenticum cum testimonio Gabrielis Comititis a Tarnow Capitanei Cracoviensis propria manu subscripto et sigillo munito, servatur hucusque in domo S. Barbarae. Porro ille Andreas Petricovius, cuius facit mentionem, non est hic Doctor Iuris, Consularis Civisque Cracoviensis ac Regius typographus, tot Sacrorum et variorum aliorum librorum impressione praeclare de Ecclesia Dei et de Republica meritis, sed alius quidam haereticus, sive hoc nomen et cognomen ob fraudem occultandam sibi imposuerit, sive antea illud habuerit. Iam Prophetiam S. Hildegardis de verbo ad verbum in libro Antigratis fol. 422 vide, ubi sequentibus multis Capitibus ostenditur, quam falso et impie applicetur Societati additurque simul, de quo probabiliter sit intelligenda. Ita infelix Brzoscus infelicem Naimanum Jacobum suum Rectorem, famosum libellum Re protestationis apud haereticum typographum Torunensem imprimentem et unum e Magistris Academicis Piotrowicki dictum, ut operi attenderet eo mittentem, imitari voluit et Buccinatorem haereticum nulla ratione, vel status Clericalis, vel Academiae Cracoviensis Catholicae habita (ratione),

Brzoscii
litterae ad
Ministrum
haereti-
cum con-
tra nos.

Tenor lit-
terarum.

Mittitur
impressa
prophetia
S. Hilde-
gardis.

Insertur
epistola
actis Ca-
strensibus

42.

Quomodo
Broscius
hac in re
sit imita-
tus Naima-
num.

Quam dia-
bolicum
horum ho-
minum
odium.

ideo Admodum R. D. Praedicatorem vocare est ausus, ut contra nos cum illo conspiraret. Diabolicum odium adeo istos miseros occupavit et excaecavit, ut non solum haereticos, sed et ipsos daemones contra nos evocassent iisque se coniunxissent, id enim non pauci ex iis dicere sunt ausi.

Missio
cum Do
Suffra-
ganeo.
Eleaemo-
syna Oc-
tobris.

Hoc etiam mense P. Adamus Ustinus et P. Joannes Zegocki cum R^{mo} Do Suffraganeo Cracoviensi Thoma Oborski iterum ad consuetam missionem sunt profecti in eaque solito cum fructu versati.

Eleaemosyna Mensis Octobris in pecunia erat fl. 348. A Virgine Anna Nisczanka fl. 200. A Serenissimo Rege fl. 60. A Palatino Cracoviensi fl. 28. A Fraternitate Misericordiae fl. 15 post mortem Di Abrahami. A R^{mo} Do Suffraganeo fl. 10. Ab aliis reliqua. Iam duo magna vasa vini, missa ex Moravia a P. Jona Ladnicero, frumentum, aromata, carnes, casei, butyrum, prandium a Virgine Wieloweiska, pisces, olera, panes ab aliis submissa constiterunt fl. 339.

Composi-
tio cum
Kosacis.

Post varia bella satis molesta ac periculosa, quae intercesse-
runt hoc anno Regio ac Republicae exercitui cum Kosacis, tandem
cruenta victoria ex iis reportata 6^a Novembris, conditiones illis Regis
ac Reipublicae nomine sunt variae propositae assignatusque est iis
novus Supremus Praefectus Michaël Dorosienko, qui statim iuramen-
tum fidelitatis Regi ac Reipublicae praestitit et sancte inter caetera
pollicitus, nec per se, nec per suos sine Regis ac Reipublicae scitu
terras Turcarum imperatori subiectas ingressurum, vel novum exer-
citus convocaturum etc. Deinde omnes conditiones a Commissariis
Regis ac Reipublicae propositas, quoad omnia contenta diligentissi-
me servaturum, non amplius, quam 6.000 numerum Kosakorum ha-
biturum, qui singuli conscribendi erunt etc. Et multa alia Reipublicae
incolumitati servientia cum illis sunt constituta in Castris na Niedz-
wiedzych Lozach, vel Kamkowa. Vide litteras hac de re fuse scri-
ptas. Non diu tamen miseri Kosaci hunc constitutum ordinem ser-
varunt, pro innata sibi inconstantia et rerum novandarum turban-
darumque consuetudine.

43.
Typogra-
phus hae-
reticus ca-
pitur.

Cum litteris Brzoscii ad Ministrum haereticum datis, de quibus
in fine praecedentis mensis egimus, deprehensus etiam erat ab officio
Castrensi Typographus haereticus, qui varios famosos libellos et ma-
xime eum, cui Brzoscus titulum Gratis dederat contra Societatem,
Wielkonocis Academicis diffamatoribus submittentibus materiam, im-
presserat ac se Andream Petricovium vocaverat. Deprehensa praeterea
cum illo plurima exemplaria libelli Gratis aliorumque pasquillorum

Cum libris,
quos im-
pressit,

et ex incarcerato cognitum manifeste de Brzoscio libri authore et de multis aliis. Examinabatur hoc negocium multo tempore, et constitutur erat omnino Comes a Tarnow, Capitaneus Cracoviensis, Typographum capitali sententia punire, tanquam famosorum libellorum disseminatorem, authorisque mentionem in proclamatione facere; sed tandem persuasum erat illi a nostris et ab aliis, ut et mitiori poena typographus puniretur et nec authoris libri aut Academiae nec nostri in decreto, sed solius tantum typographi mentio fieret, salva actione contra authorem pasquilli. Talis ergo 20^a Novembris contra typographum fertur sententia, ut licet mortem fuerit promeritus, levio-rem poenam subeat, nempe ut publice in foro manu carnificis flagelletur, ex civitate Cracoviensi proscribatur et ut omnes libri penes eum reperti in eodem foro exurantur per carnificem. Statim horum omnium, tribus fere ante meridiem horis, executio est facta in foro Cracoviensi, ad quod dum deduceretur typographus, praeferabantur simul illi libri famosi reperti, exurendi. Factum id est cum ingenti haereticorum Cracoviensium et Academicorum dolore et confusione. Et sane, quia in libello famoso, contra nos scripto, imitatus erat Broscius Naimanum, ideo etiam Deo sic disponente, sicut Naimani liber decreto Regio per carnificem in foro Varsaviensi publice est exustus, de quo Anno 1623 21^a Mai diximus, ita etiam Broscii pasquillus contra nos in foro Cracoviensi per carnificem exureretur decreto Magistratus.

Ob ita punitum typographum aliquid asperius locutus erat contra Capitaneum et contra Regem, uti ferebatur, Dnus Franciscus Caesarii, civis et typographus Cracoviensis. Relatum id est Capitaneo, qui statim Vice-Regentem D^m Martinum Rozanka cum 20 peditibus in eam domum, in qua manebat Caesarius et quae erat Academica, 22^a huius, misit ac fustibus peditum graviter excussit, illa identidem inter verbera Vice-Regente repetente: ne de magnis viris male loquatur. Redeuntem a tali facto Vice-Regentem cum peditibus, lapidibus et clamoribus impetebant Academici, sed ipse prudenter omnia sustinens, ne scelopus pedites exploderent, prohibuit. Molestum erat Academicis in domo Academica ita tractatum domus incolam, de qua re etiam ipse Rector privatim conquerebatur. Licet porro totum id nobis insciis factum fuerit et si scivissemus, pro ea, quae nobis cum D^o Francisco intercedit amicitia, modis possibilibus occurrissemus, quia tamen occasione haeretici puniti ob pasquillos, contra

Examina-
tur.

Proscribi-
tur Craco-
via et fla-
gellatur in
foro.
Libri ab
eo impres-
si exurun-
tur.

In quo eo-
dem modo
proceditur
cum Bros-
cio et Nai-
mano.

Concutitur
Francis-
cus Caesa-
rii manda-
to Capi-
tanei.

Totum id
nostris
scribitur.

nos impressos, hic casus contigerat D^o Caesario, ideo nobis passim tribebatur et contra nos non leve populi aliorumque murmur erat exortum. Sparsus etiam sub idem tempus, ad odium et contra Capitaneum et contra nostros concitandum, quod ex plagis D^s Caesarius fuerit mortuus, sed falsum fuisse res ipsa ostendit.

44.

Episcopus
monet, ut
responde-
atur Brzo-
scio.

Restituun-
tur ob no-
stram inter-
cessionem varia.

Lecto libro Brzoscii contra nos, Episcopus Cracoviensis exhortuit tantas calumnias et statim nostros monuit 24^a istius mensis, ut quamprimum ad eum respondeamus.

Quia dum iussu Capitanei libri famosi a peditibus in arcem accipiebantur, multi simul alii libri non haeretici et nonnulla alia cum libris ablata erant, itaque 26^a huius mensis et aliis sequentibus diebus intercedebat P. Szembek apud Capitaneum pro variis, ut iis arrepta restituerentur, quod et factum est. Inter hos erant quidam Chuchwecki Baccalaureus putatus et Scotus Caecus Calvinista et alii non pauci.

Modi qui-
bus nos
defenda-
mus in Co-
mitioliis
proponun-
tur.

Circa idem tempus acceptis primis litteris P. Bembus ab Admodum Rdo P. Nostro, post notitiam de morte P. Provincialis, quibus illi negocium S. Petri singulariter commendabat, consultationem instituit cum antiquioribus Patribus et gravioribus, quos Cracoviae tunc habere potuit, de eo, an nos contra adversarios in Comitoliis Prosovicensibus (contra adversarios) defendere debeamus et quomodo. Deinde an respondendum sit pestilenti libello Broschii, contra nos edito et iam in multis locis sparso. Et quod nos defendere debeamus in adeo atrocibus iniuriis et contumeliis, manifestum omnibus visum. Modi defendendi varii propositi. 1us Ut ab aliquo ex Magnatibus amicis petamus, ut ab Nobilitate petat postulatum a Rege de modo inter nos et Academicos concordiae inveniendae et praeterea Nobilitati declaret, nos non subterfugere aequas condiciones pacis cum eis ineundae. 2us Ut nostri offerrent scriptum aliquod in Comitoliis, nostrum declarans negocium. 3us Ut Marsalcò conventus litteras, a Societate de hac re scriptas ad Comitiola, in manum dent. 4us Ut Rex in Comitiiis generalibus Regni Nunciis proponat deliberationem de modo componendae istius discordiae, ita ut pars utraque sua munia exercere possit. Conclusum hos omnes modos adhibendos, non tamen esse necesse, ut nostri in Comitoliis compareant, ne aliqua afficiantur contumelia. Conclusum praeterea de litteris scribendis ad varia Regni Comitiola et de instructione ad Nobilitatem pro iis, qui nomine nostro negocium hoc essent tractaturi. Conclusum denique

de conscribenda responsione ad conscribendum (sic) libellum Gratis inscriptum, in quo et iniqua modi agendi Societatis nostrae traductio ac in pessimam partem interpretatio et plurimae calumniae contra nos atroces continebantur. Assignatus hic labor responsionis P. Friderico Szembek, sicut epistolarum scribendarum ad Comitola varia P. Stanislao Brzechffa.

Et de responsione paranda contra Gratis.

Gabriel Comes a Tarnow Capitaneus Cracoviensis 27^a istius mensis ad Jacobum Naimanum Academiae Rectorem misit Vice-Regentem D. Martinum Rozanka et D^m Kangowski ac (sic) aliis nobilibus simulque cum Ministeriali, petens, ut in scripto daret responsum, vel itne aut castigare aut defendere Broscium in causa famosi libelli Gratis dicti. Respondit Naiman, se in scripto non responsurum. Et ad Ministerialem conversus: Protestor — inquit — coram te, me haec, quae contra Jesuitas scripsit Broscius, approbare. Si in aliquo Magnificum D. Capitaneum etiam uno verbo laesit, vel etiam alias personas, puniam illum. Quantum spectat ad litteras ad haereticos datas, mittat mihi Mfeus earum copiam; ita eum puniam, ut tota Ecclesia sit contenta. Mater enim Academia manens Catholica nunquam haereticis iungi volebat, idque etiam iam faciet. Haec eius responsio sequenti die relata est in acta Castrensia, ut suo tempore extrahi possit.

45.
Naiman iuridice interrogatus,

Omnia in libro Broscii contra nostros scripta approbat,

Praeter litteras ad haereticum.
Inserta actis Castrensibus responsio

Sub idem tempus Joanne Herbolt de Fulstin Castellano Camenecensi paralyti tacto, eius coniux afflictissima post varias eleemosynas, preces et templorum visitationes, postremo in templo nostro ad altare B. Stanislai votum fecit certarum orationum, per singulos dies in honorem eius recitandarum et promovendi eius cultus, si maritus pristinam valetudinem recuperaverit. Postquam e templo S. Barbarae rediisset ad hospitium, invenit maritum et manu, quam antea movere non poterat, non male utentem et liberius, quod ante non valebat, loquentem. Grata igitur tanti beneficii, Confessione praemissa, SS^{mam} Eucharistiam ad altare Beati sumpsit et tabellam argenteam affixit.

Auxilium B. Stanislai in Dno Herbolt.

Libellum P^{is} Bembi approbavit tandem Praepositus Corporis Christi Martinus Klocinski, sed viva voce tantum non scripto, ne videlicet sese exponeret invidiae, addebatque sufficere, dum illa clausula addatur: Cum scitu et consensu Ordinariorum.

Approbatio libelli P^{is} Bembi.

Dominica 1^a Adventus, quae in 30^{am} huius mensis inciderat, P. Melchior Sulkowicz pro concione, ea quae contra nostros ratione typographi flagellati et Caesarii percussi dicebantur, modeste refutavit et ostendit, cum primo iure processum, nobis nunquam instigantibus, de percussione autem Caesarii nos nihil penitus scivisse, enumeransque varias Eclipses occasione Evangelii, inter quas

Apologia nostrorum pro concione.

famae denigrationem adferebat, cavendum esse a detractioe fama, diligenter monebat.

Exequiae
Ducissae
Zaslaviensis.

Eodem mense peractae in nostro templo funebres exequiae pro Virgine Susanna Ducissa Zaslaviense. Cantatum Sacrum funebre et alia privata lecta, Cenotaphio mediocri erecto ante altare, stemmatibus eius ac pileo Ducali exornato.

Eleemosyna
Novembris.

Accepimus mense Novembri 127 fl. eleemosynae pecuniariae. A D^o Razik legati fl. 40. Legati ab uno Ianione fl. 25. A D^o Gabriele Szembek 12. A variis aliis fere 50. Triticum, siligo, pisa, pisces, aromata, pultes, casei, butyrum, vinum, prandium a D^a Succameraria¹⁾, carnes variae, mel, olera constiterunt fl. 310.

46.

Peste infectus unus pauper scholae parochialis.

Pauper mendicus ex schola Parochiali B^{mae} Virginis, qui plurimum nostram familiam domesticam vexabat, circa initium mensis, ob pestem ante haustam, in tugurium in silva Dąbie extractum deductus, partim fame, partim frigore aliisque incommodis mortuus est, cum 15 diebus in tugurio praedicto supervixisset.

Decretum
Naimani
de promovendis
scholis
Societatis,
quod sunt
periuri Academiae.

Jacobus Naiman Academiae Rector, contendens semper aliquid novum contra scholas Societatis excogitare, curavit Cracoviae, imprimi decretum 3 Decembris, in quo nomine suo et totius Academiae declaravit, omnes, qui promovent scholas Societatis Cracoviae, agere contra iuramentum, quod fecerant, dum ad Academiam admitterentur, et esse periuros. Mirabilis sane Theologus cum suis, qui rem maxime exornantem facit periurium, nec expectandum aliud erat ab homine Theologiae penitus ignaro.

Festum S.
Barbarae.

Et festum S. Xaverii 2^a huius mensis et festum S. Barbarae 4^a, consueto concursu ad Sacramenta Penitentiae Eucharistiaeque peractum est. Et quidem in festo S. Xaverii interfuit in Collegio S. Petri declamationi in honorem Sancti praedicti Comes a Tarnow. In festo etiam S. Barbarae nobiscum prandium sumpsit cum R^{ndo} D^{no} Erasmo Kretkowski, Canonico Cracoviensi, D^o Kozuchowski Vice-Capitaneo, D. Rozanka Vicegerente et D^o Parocho Więclaviensi. Multa tunc nobiscum contulit Comes de modo occurrendi iis, quae contra nostros in Comitoliis proponenda videbantur et approbabat ea, quae superiori mense a nostris erant conclusa. Miserat etiam unum ex suis velitem ad Generalem Maioris Poloniae Sandivoiu Czarneckowski, Palatinum Lencicensem, cum nostrorum litteris eundem ob finem.

P. Henricus
Pichertus fit
Provincialis.

Venerunt Roma litterae patentes 6^a istius mensis, Patrem Henricum Pichertum Provinciale nostrae Provinciae declarantes, de quibus statim P. Bembus nostris significavit et ad ipsum P. Henricum, tunc Posnaniensis Collegii Rectorem, Bielawis in praedio Collegii Posnaniensis ob nostros propter pestem dispersos manentem, curam cum equis misit. Discesserat brevi P. Pichertus Bielawis Cracoviam versus, relicto sui loco in Rectoratu Posnaniensi P. Joanne Wielewiczki²⁾, cui paulo post missae erant patentes a R. Patre Nostro.

¹⁾ Uxor Vladislai Jordan.

²⁾ P. Wielewiczki munere Rectoris Collegii fungebatur Posnaniae usque ad a. 1629, quo secutus est eum P. Jacobus Pawłowski. In Manuscripto: «Annales Collegii Posnaniensis S. J.», de quo supra mentionem fecimus, desideratur ma-

Quid factum cum Carmelita discalceato, librum Theologi cuiusdam pro concione tanquam haeticum refutantem (sic) 10^a istius mensis, per P. Bembum et P. Szembekum, annotavimus supra 26^a Septembris.

Latrones quidam, sive fuerint mendici Parochialis scholae domui S. Barbarae vicinae, ut probabile putabatur, sive aliqui alii, nocte 11ma istius mensis sequente fenestras cubiculi, in quo P. Praepositus noctabatur, aggressi sunt et varia machinabantur, nisi clamoribus praedicti Patris, quibus alios nostros excitabat, fuissent repulsi.

Prodierat sub hoc tempus Polonicus liber P^{is} Matthaei Bembi, suppresso nomine, cum consensu tamen Ordinarii et approbatione R. D. Martini Kłocinski, cui examinandus erat datus ab Episcopo. Cuius talis erat titulus: «Krotka sprawa o nowym Collegium Oicow Jezuitow w Krakowie dla niewiadomych wydana». In hoc libello ea, quae nostris sub hoc tempus obiciebantur, modeste efficaciter tamen solvebantur. Quia vero erat Cracoviae impressus a quodam Woy-szenski Typographo, furibundi Academici domum praedicti Typographi invaserunt, characteres, libros, suppellectilem, omnia utensilia diripuerunt, damnum aliquot millium optimo viro intulerunt, famulum eius, Domino clam profugiente, male acceptum in vincula sui domicilii compegerunt, non paucis diebus vinctum detinentes, librum editum in quatuor fori partibus exusserunt et, ut simul alia complectar, omnes partes praedonum ac invasorum insigniter expleverunt, 14^a istius mensis et quidem impune.

Hac etiam die P. Melchiorem Sulkowicz templi S. Barbarae Concionatorem, per forum euntem, cachinnis et vociferationibus inconditis domum properantem sunt prosecuti.

In Comitoliis Prosovicensibus, quae 20^a huius mensis celebrabantur, et aliorum Palatinatum districtibus, per se et per suos furiosi Academici infinitas calumnias contra nostros nobilitati proponebant et omnem lapidem movebant, ut per sequentia Comitua Regni generalia Scholae nostrae Cracovienses tollerentur. Intererat Episcopus Cracoviensis conventui Prosovicensi et gravissima oratione ostendebat, controversiam de scholis ad forum saeculare non pertinere iamque praesentem litem, ipsis Academicis actoribus, ad Rotam Romanam esse reiectam multisque aliis modis hortabatur nobilitatem ad hanc

47.

Latrones nocturni fenestras aggressi cubiculi Superioris.

Ob librum P^{is} Bembi impressum Cracoviae,

Typographum invadunt, spoliant variisque iniuriis afficiunt scholares Academici impune.

48.

In Comitoliis Prosovicensibus multas calumnias Academici contra nos proponunt. Episcopus sua oratione pro nobis nihil efficit

gna pars anni 1624 et integer annus 1625, «quorum acta pestilentiae furores credo abstulerunt» (fol. 96). Quo tempore P. Wielewicki Posnania discesserit, in Msripto hoc non est annotatum, inferius tamen ipse in sua Historia narrabit, se sub finem mensis Augusti 1629 Cracoviam venisse.

causam relinquendam. Habetur eius oratio in libello contra Gratis scripto p. I, cap. 14, fol. 124. Sed nihil hac oratione effecit bonus Episcopus ob Georgium Ducem Zbarascensem, acerrimum nostri ordinis hostem, contra nos declamantem, ingentia crimina nobis impigentem, tumultuum Cracoviensium causam in nos referentem, nobilitatem, quae ab eius ore pendebat, contra nos satis iam incitatum, magis incitantem. Itaque et articulus a nobilitate de nostris scholis tollendis scriptus, proponendus in Comitibus Generalibus, et vociferationibus contra nos et omnia erant plena et initio sequentis anni ad acta Castrensia Cracoviensia protestatio contra nos a nobilitate facta, ut suo loco manifestum erit.

Ob ducem Zbarascensem. Plurima tunc non solum a nobilitate, sed etiam a Senatoribus saecularibus contra Sedem Apostolicam dicta et maximae illud, quod regimen Pontificis Romani non debeat se extra Romanam Civitatem extendere, aliaque id genus. Confirmatumque illud quorundam asserentium, quod nullus possit esse hostis Societatis, nisi simul sit hostis Romani Pontificis. Turbulentissimum istum conventum aliqua, quae contigerunt, tanquam mala omnia sunt consecuta. In egressu enim ex templo Prosovicensi Nobilitatis ac Procerum Regni magna tabula depicta, (quae uncis ferreis columnae affixa multo anteacto tempore manebat) superius Imaginem Christi Resurgentis, inferius autem Epitaphium quoddam referens, decidit in mediam multitudinem. Candelabra etiam magna lignea, quae opifices in processionibus deferre solent, ex altera parte eiusdem columnae violenter ex suis locis erant mota et versus euntes inclinata.

Multa contra nos dicta et facta. Imago decidens et candelabra suis locis mota, turbulentum hunc conventum declararunt.

Et contra Romanum Pontificem. 49.

Dum tanta contra nos Prosovicis fiunt, Romae eadem plane die, nempe 20^a huius, litteras Pontifex Summus ad Regem Sigismundum III pro nobis dat, quarum talis est tenor: Urbanus Papa VIII. Charissime in Christo fili. Salutem et Apostolicam Benedictionem. Qui lacte pietatis iuventutem nutriunt et armis lucis haeresim aut profligant, aut exterrent, Sacerdotes Societatis Jesu digni sunt, qui in Polonia perfruantur benevolentia populorum et patrocinio Maiestatis tuae. In eorum enim Collegiis, quae Gymnasia sapientiae habentur, ii gladii ancipites cuduntur, quibus feliciter solent contendere diabolicae legiones. Quare molestissimum accidit Pontificiae sollicitudini, tantum isthic licuisse Patri discordiarum, ut eos et Academicos Cracovienses, quos in domo Domini decet ambulare cum consensu, in acerbas lites coniecerit. Nos utrique parti credimus id gratum fore, quod iustitiae lex in Romanae Rotae Tribunali decreverit. Selecti

Societatem nostram laudantes.

enim ex variis nationibus iudices tam grave negotium, quod tanto Regi graves conficit sollicitudines, unius rationis ponderibus pendent. Omnino dabimus operam, ne iniuria inferatur iis Sacerdotibus, quos Apostolicae auctoritatis defensores armat patrocinium Maiestatis Tuae etc. Ne autem videretur Pontifex in negotio nostro ex gratia tantum et non ex iustitia procedere, vel Academiam despiciere Cracoviensem, eodem plane die, quo superiores sunt scriptae, datae sunt aliae ad Principem Poloniae¹⁾ talibus verbis: Cracoviensem Academiam, quam non modo officinam doctrinarum, sed etiam propugnaculum Religionis in Polonia esse voluit celeberrimus ille Jagello Regalis familiae Princeps, munire semper debet contra temporum iniurias beneficentia Regum et auctoritas Pontificum. Proinde dum illam patrocinio iuvas, ipsos fulcire videris aggeres sapientiae. Ne ipsis iniuriam ullius potentia inferat, iussimus causam, quam tanto studio commendas, diligenter cognosci a Romanae Rotae Auditoribus, quos ex variis nationibus selectos Europa colere solet tanquam Antistites iustitiae. Nil ergo in ea lite ab eorum sententia expectandum, nisi quod gratum futurum sit omnibus, quicumque in Judicialibus Controversiis non sequuntur cupiditatem, sed rationem quaesitant. Nobis certe solatium additur, dum aliqua in re paternum affectum testari possumus.

Et commendantes

Eiusdem Pontificis litterae ad Principem, Academiam Cracoviensem commendantes

Et Iudicium Rotae permittentes.

Ducentos septuaginta septem florenos eleemosynae pecuniariae per mensem Decembrem accepimus. A Dno Alexandro Sangusko Palatino Podoliae fl. 100; a quibusdam, qui sciri nolebant, per P. Wagrowski fl. 100. A Capitaneo Zatoriensi Dno Lesniowski fl. 30; a Dno Archipresbytero fl. 17; a Dno Suffraganeo fl. 10; ab aliis fl. 20. Res perceptae aestimatae sunt fl. 527. Nam medicinae aliquot annorum, per coniugem olim Dⁱ Abrahami Ronenbergii viduam relictam nobis donatae, constiterunt fl. 288. Pisces per P. Kanski procurati fl. 100. Frumenta varia fl. 60. Carnes, butyrum, casei fl. 50. Vinum, panes, aromata fl. 29.

Eleemosyna Decembris

Iam templi annua eleemosyna pecuniaria erat fl. 1257. Res vero eidem templo datae, ut calix argenteus cum patina, tabulae argenteae, quatuor marcas argenti continententes, annulus cum adamante, novi folles ad organa, fenestrae post maius altariae et non pauca alia, plusquam 400 constiterunt.

Annua templi Eleemosyna.

Ex Missionibus, quae hoc anno ad varia loca sunt institutae et ex iis, quae Cracoviae per nostros facta sunt, nec ad certos mensium dies reduci poterant, sunt inprimis 57, qui haeresim abiecerunt, inter quos erant tres ab Ana-

50.
Haeretici conversi.

¹⁾ Ladislaus, rex huius nominis IV, filius Sigismundi III, qui causam Academiae cracoviensis summo pontifici litteris commendaverat, ut ex Brevi sequenti patet.

baptistarum perfidia abducti et post doctrinam Christianam perceptam, salutari baptismo abluti. Confessionibus totius anteactae vitae expiati ducenti, praeter has, quae ob sacrilegum pudorem in confitendo admissum, per annos plurimos repetendae erant nec certo numero comprehendere poterant. Inventus senex 130 annorum sylvas a puero incolens, vix unquam confessus, qui audito nostrorum in viciniam adventu, e sylvis templum prope reptando adiit, e tota vita exomologesim instituit et in signum grati animi ecclesiam, in qua huius beneficii compos est factus, non mediocris summae pecuniariae haereditatem fecit. Uni in peccatorum coeno haerenti, aliquoties in somnis obiecta minaci vultu species, monens, ut die certo ad confessarium accedat et minas intentans, si secus fecerit. Quidam, qui se daemonis servituti per chirographum, proprio sanguine scriptum, quinquies impie obligaverat, nefario contractu rescisso, per Poenitentiae Sacramentum in gratiam cum Deo rediit. Unus ex Baccalaureis Cracoviensibus tumultuum contra Collegium Societatis S. Petri auctor, maligna febris correptus, mortem vicinam sentiens, multis dissuadentibus, nostrum accersiri iussit eique crimina magno animi sensu detexit, sodalibus dicens, malle se indignationem Rectoris Academiae ob accersitum Patrem incurrere, quam Dei iram et aeternae damnationis periculum adire. Vos, si sapitis bono vestro, o Sodales, idem facite. A turpi luxuriae vitio multi abducti, inter quos non pauci erant Sacerdotes. Detectus error non paucis, qui certis annis absentiae alterius coniugis evolutis, vinculum matrimonii non secus ac ipsa morte solvi et cum altero contrahi posse arbitrabantur. Qui lucra iniusta per usuras acquisiverant et qui decimas Parochorum violenter detinuerant, ad restitutionem sunt adducti. Multae discordiae sunt sopitae inter multa coniugum paria et inter alios. Non aequae ratio fuit facilis reconciliandi unius nobilis, cui tanto altius acceptae iniuriae vindicta menti insederat, quanto magis ab inferioris conditionis homine se laesum aiebat. Is nihilominus post multorum elusos conatus, nostri unius oratione persuasus, offensam multorum gratulatione condonavit. Quaedam daemonis consilia diu intra se premens, mortem sibi consciscere meditabatur, sed non obscura voce ad se coelitus delata et confessarii iudicio fraude impostoris detecta, ab immani proposito destitit. Alia item nobilis foemina, quae ad foetum nondum in lucem eitum, crudeliter enecandum scelestas manus parabat, in confessione peccati enormitate patefacta, facinus in seipsa condemnavit. Aliquid simile fecerunt aliquot personae, ultro sibi hausto veneno et unus ferro necem inferre deliberantes, quod nostri postquam intellexerunt, et atrocitatem rei declararunt et ne fieret, gravissime prohibuerunt. Insuper impios conatus sagarum aliquot per magicam artem nocere aliis volentium, seria nostrorum admonitio a meditato facinore deterruit. In Missionibus cum Rmo Dno Thoma Oborski Suffraganeo Cracoviensi 340 templa Parochialia sunt visitata, occasione Sacramenti Confirmationis conferendi, ad quod ordinarie nullus accessit, nisi praevia Confessione. Et quia tunc Indulgentiae Missionum, nostris concessae, promulgabantur, admirabilis undique ad Sacramenta Poenitentiae Eucharistiaeque multitudo confluebat, ita, ut non illi tantum, qui Confessionibus excipiendis et quater in die exhortationibus faciendis intenti erant, sed etiam ipsi Confirmationis Patrini saepe defatigarentur ob labores, qui ante lucem coepti in multam noctem dura-

Confessiones
Generales.
Senex annorum
130.

Contractus cum
daemone
initi res-
cissi.
Baccalau-
reus morte
imminen-
te nostros
vocat.

Abducti a
luxuria et
ab usuris
ac iniusti-
tiis.

Odia sopi-
ta et dis-
cordiae.

51.

Necem sibi
inferre vo-
lentes co-
hibiti.

Sagarum
conatibus
itum ob-
viam.

In Missio-
ne cum Do
Suffraganeo
340
templa vi-
sitata

Magno
fructu.

bant, nostrorum indefessam constantiam omnibus admirantibus. Congregatio Civium sub titulo Deiparae natae, in locum pestifera lue sublatorum multos tam ex Nobilitate, quam ex Mercatoribus in socios eiusdem propositi sibi adiunxit exterioremque Oratorii apparatus insigni zelo ac devotione centum fere aureis auxit et praeter multa in Oratorio praeclare extructa, in choro templi nostri ad audiendum verbum Dei, a caetera plebe seiunctum locum habere coepit. Ex dictis et annotatis per hunc annum facile est colligere, quam celebris fuerit praedictus annus maximis persecutionibus Academicorum, Religiosorum Carmelitarum excalceatorum et Bernardinorum de Observantia, Praelatorum et Nobilitatis Cracoviensis, contra nos excitatis. Sicut vero in persequendis nostris a multis iam annis Georgius Dux Zbarascensis et Jacobus Naiman Doctor Juris, tam dictis, quam scriptis contra nos venenatissimis, omnibus palmam praeripuerunt, ita et hoc anno eorum, quae contra nos sunt acta, illi praecipui authores et promotores erant.

Congregationis civium incrementa.

Celebris hic annus nostrorum persecutionibus.

Annus Domini 1626.

Mutio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Henrico Picherto Praeposito Provinciali, Matthaeo Bembo Domus Professae Cracoviensis Praeposito.

Manserunt per hunc annum in domo S. Barbarae ex nostris 25. Sacerdotes nimirum 13, Adiutores 10, Novitii ad mensam lectores 2.

In festo Circumcisionis Domini, quod consueta solennitate et devotione peractum est, cecinit apud nos Sacrum R^{mus} Thomas Oborski Suffraganeus Cracoviensis, qui etiam nobiscum prandium sumpsit.

I.
Numerus nostro-
rum.
Festum Circumci-
sionis.

Circa festum Epiphaniae, occasione conventus Nobilitatis huius districtus, diligenter nostri cum multis egerunt ac de tot calumniis de nobis per Academicos sparsis informaverunt. Multi opinionem malam de nobis conceptam ob mendacia Academicorum deposuerant, multi alii non deposuerant, magis Academicis, quam nostris credentes. Itaque venenatissimas et atrocibus mendaciis refertissimas ad Pontificem Maximum Joannes Zebrzydowski, Ensifer Regni, nomine totius conventus Cracoviensis, nona istius mensis, dat litteras, quarum tenor est talis. Beatissime Pater. Post beatorum oscula pedum. Non dubitamus ad aures Sanctitatis Vestrae, tam querelis Academicorum Cracoviensium, quam fama publica pervenisse, quomodo Patres Societatis Jesu, cum totam Poloniam replerent suis Collegiis, contra celeberrimam, antiquissimam et de Ecclesia Dei et Republica bene

Nobilitas ob mendacia Academicorum a nobis aversa.
Joannis Zebrzydowski litterae contra, nomine Nobilitatis ad Papam, Quae ingentes calumnias, maximis mendaciis adiunctis continent

meritam Universitatem Cracoviensem, unicam hoc Regno, Collegium erigere, iure, praerogativis exuere, vi armata disturbare ausi sunt et audent etiam nunc. Neque illud credimus ignorare Sanctitatem Vestram, quas tragoedias in hoc conatu suo dederint, cum tumultibus civitatem Regiam replerent, caedibus, submisso in pueros satellitio

Et omnia,
a perditis
Academici
facta, nobis
imponunt.

armato, omnia miscuissent, ipsi manibus religiosis vim inferre, ad necem prope ferro cadere conspecti in publico fuissent, nihil denique reliquissent, quod ad summam iniuriam dictae Universitatis et audaciam illorum demonstrandam facere potuissent. Quae res, omisso incredibili scandalo, quod ex temeratione Inhibitionis Apostolicae, ex minis et iactationibus dictorum Patrum, non nisi sanguinem spirantibus, ex apparatu bellico, turbata communi tranquillitate per viros Religiosos, consequi potest; omissis inquam his, cum Academia dicta iisdem praerogativis, privilegiis, ornamentis gaudeat, quibus nostra Respublica constituta et quasi conservata sit, cumque credamus diminutionem eius sine detrimento totius Reipublicae et ignominia Equestris Ordinis fieri non posse, in Comitibus Palatinatus nostri Cracoviensis, matura deliberatione habita, officii nostri esse duximus omni via, iure et modo defensionem eius et patrocinium suscipere causamque hanc oppressionis et iniuriarum, quas patitur a Patribus, pro nostra accipere, nec minus pro ea, quam pro communi nostra agere. Inde fiducia devotionis, quam erga Sedem Apostolicam habemus et eius paternae benevolentiae, quam semper erga gentem nostram in antecessoribus Sanctitatis Vestrae agnovimus, primum quidem rem gestam Si V^{ae} aperimus, demum pro Academia dicta, quae unicus quasi nidus institutionis ingenuae apud nos est, nec macula ulla tot

Petunt a
Papa defensionem
Academiae et
prohibitionem nostri
Collegii.

seculis aspersam aliquis convincere possit, supplicamus, uti illam et Professores eius, viros probos, de Ecclesia Dei, de bonis litteris bene meritos, tranquillitati antiquae restituere et prohibito inutili Patrum Collegio vindicataque tanta audacia ab importunitate et infestatione dictorum Patrum liberare dignetur. Faciet S. V^a rem Paterna et Apostolica sua providentia dignam et nomini, quod a bonis litteris habet, convenientem, nobis vero eo gratiorem, quia de institutione liberorum nostrorum, privilegiis communibus, proborum et doctorum virorum innocentia et fama agitur et quia noster communis consensus (quorum res agitur) id a S^o V^{ae} devotissime efflagitat. Beatissimos pedes S^{is} V^{ae} osculamur. Datum Cracoviae 9^a Januarii Anno 1626. S^{is} V^{ae} devotissimi Joannes Zebrzydowski Ensifer Regni Poloniae,

nomine totius Conventus Palatinatus Cracoviensis. Hucusque litterae acerbissimae. Sed his non contenti insani nobiles, a furiosis Academicis concitati, de criminibus contra nos confictis contumeliosissimam et iniuriosissimam protestationem ad acta Castrensia Cracoviensia instituerunt et, ut scholae nostrae omnino claudantur ac tollantur, pro usurpata, quam non habebant, autoritate, iusserunt. Extat haec protestatio in actis praedictis, 14^a huius mensis facta, cui subscripserunt Joannes Zebrzydowski Ensifer Regni, Vladislaus Jordan, Stanislaus Oraczewski, Joannes Pisarski, Andreas Petri de Morsko Morski et alter Andreas Stanislai Morski, Hieronymus Lukowski, Venceslaus Chwalibog, Bernardus Czerny, Sebastianus Grodecki, Abrahamus Latoszynski, Joannes Krupka. Hanc eorum Protestationem in sua informatione iuris et facti ad Summum Pontificem, Venetiis cura Academicorum impressa Anno post Dm 1629 in Novembri, de qua suo loco, posuerunt idem Academici. Unde perpetuum eorum impudentiae testimonium produci poterit. Et ut plurimis omissis aliqua tam in litteris, quam in Protestatione contenta attingamus: Quam impudenter aiunt, totam nobilitatem Cracoviensis Palatinatus eorum insaniae subscripsisse, cum nullus Senatorum, qui tunc erant praesentes in Comitioilis, subscripsit et aperte iis Episcopus Cracoviensis praesens cum plurimis aliis contradixerit ac restiterit et cum ex tanta Nobilitate, quae Prosovicos convenerat et postea Cracoviam, tredecim tantum invenerint, qui tantis calumniis subscripserunt? Quomodo oppressionem Academicorum Societati impingunt, cum Academici in oppressionem, expulsionem et eiectionem scholarum Cracoviensium Societatis coniurarint? Quomodo inhibitionem Apostolicam a nobis contemptam insinuant, cum eum statum scholarum, in quo nostros inhibito invenerat, fidelissime nostri conservaverint et nihil novi, quod tantum inhibito vetabat, aggressi fuerint? Magna etiam dementia Nobilitatis Cracoviensis, dum determinativam sententiam usurpans, nostras scholas dissolvens, claudens, interdicens, quod Universae Reipublicae in Comitiiis Regni Generalibus, inscio Pontifice Maximo, non licet. Sed impudentia ac violentia tunc triumphabat, haec omnia incitante ac promovente Duce Georgio Zbarascio, iuratissimo Societatis hoste, aliisque illo adiunctis. Interim tamen brevi post, dum iudicium fori compositi de his fere omnibus, quae in praedictis litteris et protestatione continentur, inquisitionem anno superioris fecisset ac Regi misisset, luculentissimum Regis testimonium

Protestationem
contra nostros actis
Castrensi-
bus inse-
runt eique
13 sub-
scribunt.

3.
Inter varia
absurda
Protesta-
tionis,

1^m

2^m

3^m

4^m

Litterae
Regiae
contra
haec om-
nia no-
stram in-
nocentiam
testantur,

et in litteris ad Pontificem Maximum datis et in alio scripto ad totum Regnum, immo etiam ad totum Christianum orbem pertinente, omnia contra nos mendacia et omnes calumnias detexit hoc anno, ut non multum post videbimus.

Vexant
Academici
nostros
studiosos.

Post suprapositam protestationem et diffamationem nostram, non permittebant etiam hoc anno nostros et studiosos scholas S. Petri frequentantes in pace Academici manere; eos enim in plateis aggredi, libros, pileos, vestes iis eripere et omnibus modis a scholis nostris abducere non desinebant, fere semper impune.

Adventus
Pis Pro-
vincialis.

Venit P. Henricus Pichertus Provincialis Cracoviam 17^a huius mensis cum P. Andrea Gutteter suo socio et octo tantum diebus Cracoviae permansit, varia negocia Provinciae disponens.

4.
Deliberant
* nostri,
quomodo
Commissio
admit-
tenda,
quomodo
non, in ne-
gocio cum
Academi-
cis.

Quia vero in Comitiolis Srodensibus, ante mensem celebratis, articulus talis erat scriptus, ut a Rege Commissarii assignarentur, qui inter nos et Academiam pacem constituent, proposuerat 21^a P. Provincialis in Consultationem: An a nostris expediat talem Commisionem admittere, nec ne. Et post varia utrinque dicta conclusum est: Si Commissio esset ad cognoscenda iura nostra, nullo modo admittendam, cum ad aliud forum spectemus. Si tamen Commissio esset ad transigendum inter Academicos et nostros, permittendam esse. Quaesitum etiam erat, an concordia cum Academicis ratione scholarum cum unionem, vel etiam sine unionem admittenda esset. Et omnibus tunc visum, necessariam esse unionem, sine qua nullus fructus sperari posset in Iuventute Academica, abhorrente a nostris sine unionem et variae perturbationes sequerentur.

Unionem
cum iis
esse neces-
sariam.

Pergens
Varsa-
viam P.
Szembek
tempore
Comitio-
rum,
Invisit E-
piscopum
Craco-
viensem
Bozantini.
Cum eo de
variis con-
fert.

Eadem 21^a huius mensis, iussu eiusdem R. P. Provincialis, discessit P. Fridericus Szembek Varsaviam, ob Comitiae Generalia Regni brevi futura, ut in iis attenderet negotio nostro tam apud Regni Senatores, quam apud Nuncios terrestres, quorum plurimos Academici contra nos concitaverant, et ut informaret omnes de rebus nostris aliter, quam Academici informaverant. Ex itinere autem isto divertit P. Szembek Bozantinum 24^a, ubi invisit Episcopum Cracoviensem infirmum, qui ob infirmitatem ad Comitiae non poterat ire, ubi etiam invenerat Episcopum Kiioviensem Rmum Dum Radoszewski. Contulit tunc cum Episcopo Cracoviensi P. Szembek de plurimis rebus et inprimis de libello Epistolae cuiusdam Theologi ac de Patribus Carmelitis discalceatis, qui hac in re minus recte Episcopum informant, haeseratque ibi fere per duos dies.

Comitia
Varsa-
viensia.

Datum initium Comitii Generalibus Regni Varsaviae 28^a huius et durarunt ad 10^{am} Martii.

Ultima huius mensis venit P. Szembek Varsaviam ibique plusquam duobus mensibus est commoratus.

Eleaemosyna pecuniaria huius mensis erat florenorum 142. A variis collecti fl. 38. A D^o Rab fl. 13. A D^{no} Philippo Bibliopola fl. 12. A D^o Suffraganeo fl. 10. Ab Abbate Olivensi ¹⁾ fl. 20. A P. Provinciali fl. 15. Ab aliis reliquis iam res submissae, ut asseres 120 fl. Siligo, triticum, pisa 80 fl. Vas vini fl. 70. Prandium datum pro festo S. Agnetis fl. 12. Bos fl. 18. Carnes et alia varia minutiora fl. 71 aestimata sunt. Sicque omnia in rebus hoc mense data constituerunt fl. 371.

Eleaemosyna Januarii.

Instituta renovatio Votorum in festo Purificationis B^{mae} Virginis, praemissis iis, quae praemissi solent.

5.
Renovatio Votorum.

Circa idem tempus salutavit Regem P. Szembek egitque gratias pro variis hucusque ab illo beneficiis erga nos continuatis. Significavit deinde Regi, se Varsaviam venisse ob informandos Nuncios, ut videlicet minus ab iis traducamur et ut sua Maiestas molestias propter nos habeat minores. Petiit deinde tria a Rege: curatellam pro Virgine Szydłowska, commissionem ad inquirendos Typographi invasores, quod utrumque concessit, et licentiam ponendi litteras illius in libello contra Gratis, de qua re conferre iussit cum Domino Vice-Cancellario ²⁾.

Salutat P. Szembek Regem.

Princeps Vladislaus coram P. Joanne Lesiowski 14^a istius mensis conquestus erat de uno ex nostris, quod per eum turbetur, sed quisnam ille esset, noluit dicere. Vehementer nostri ea re erant commoti et cavebant diligenter, ne in aliqua re daretur Principi per nostros occasio etiam minima accusationis. Quanquam non pauci suspicabantur iam tunc, Principem plurimos nostros hostes penes se habentem, qui eum perpetuo pessime de nobis informabant, valde malos de nobis conceptus habuisse, utpote eum, qui adversariis non audita altera parte credebat et sciens tam multos in Regno de nobis male persuasos, iisdem se accommodabat etc.

Princeps Vladislaus de nostris conqueritur.

Rediit Roma P. Joannes Szczemski 15^a istius mensis, quo Procurator Provinciae a Congregatione delectus iverat et aliquo tempore in domo S. Barbara est commoratus.

Roma redit P. Szczemski.

Facta a P. Szembek Protestatio coram Nuncio Apostolico Lancelloto contra Academicos 18^a huius mensis, quod nostros ad forum saeculare, tam in Comitoliis Prosovicensibus, quam in Comitiiis Regni Generalibus evocarint. Sequenti etiam die impetratae ab eodem Nuncio litterae ad Pontificem, in quibus omnium eorum, quae contra nos nomine conventus Prosovicensis scripta erant, falsitas ostensa est.

Protestatio coram Nuncio et litterae ab eodem.

¹⁾ Adam Trebnic. ²⁾ Venceslaus a Leszno Leszczyński.

Quorundam nostrorum de scholis Cracoviensibus

Imprudencia dicta.

Magnifici Domini Osolinii, Christophorus et Maximilianus, 20^a huius, inter plurima, quae de nostro cum Academicis negotio cum P. Szembeco conferebant, illud etiam significarunt, iureiurando adhibito, unum ex nostris Rectorem coram illis affirmasse, quod moleste ferat talem rem procurare P. Szembecum, ac inde inferebant, non Communitatem, sed privatos scholas Cracovienses appetere. Sequenti etiam die Virgo Ursula¹⁾, praesente P. Valentino Seidelio, retulerat Serenissimis dictum unius Nuncii, affirmantis, quod Jesuitae scholarum negotium in Regem reiciant et quod dixerint, se scholas non curare, si eas Rex non urgeret. Refutata quidem ista sunt coram Rege a P. Seidelio et coram Dominis Osoliniis a P. Szembeco, sed tamen, si dicta erant a nostris, inconsiderate erant dicta. Unde et illud apparet, quantum saepe negotii facessent ea, quae imprudenter nostri interdum loquuntur.

6. P. Valentini Fabricii

Patria, Studia,

Munia varia.

Concionibus offende-
bantur eius malae vitae homines.

Reliqui eum amabant, maxime Rex cum sua Coniuge.

Mortuus Varsaviae 22^a istius mensis, circa horam 9^{am} antemeridianam, P. Valentinus Fabricius, Concionator Regius celeberrimus. Et de vita quidem eius aliquid scribere ad Provinciam Lituaniae, in qua est mortuus, spectat, quia tamen longo tempore in nostra Provincia laboravit et Cracovia Varsaviam a 5 fere annis missus fuerat, nonnulla etiam de illo in nostra historia sunt insequenda. Erat is Ruthenus eiusque parentes primo Ticini, deinde Samborae commorabantur, ubi etiam ipse natus est. Ex annis fere 70 aetatis consumpsit in Societate 48. Studuit in Societate anno uno humanioribus litteris, Philosophiae tribus, Theologiae 4. Docuit humaniora annis 8, Philosophiam tribus, Theologiam Scholasticam annis 4, Scripturam sacram anno uno. Concionatorem egit Vilnae, Leopoli, Cracoviae et demum in aula Regia, annis plusquam 18. Et quidem in concionibus faciendis rarum omnino talentum a Deo acceperat stupendosque animi motus in Auditoribus excitabat, in odium vitiorum et in amorem virtutum pertrahentes. Quia vero efficaciter vitia perstringere consueverat, ideo multis Regni Proceribus, maxime iis, qui dissolutam vitam vivebant, exosus erat, inter quos praecipuus erat.....²⁾. Praecipui tamen quique eum et amabant et observabant. Inter hos autem potissimum Serenissimus ipse cum sua Coniuge erant, maxima illi benevolentiae et beneficentiae signa perpetuo ostendentes, qui etiam eum et tunc, dum visum per aliquot annos amisisset, nec ab aula dimittere, nec vacare a concionibus voluerunt. Et postulanti instantissime ac frequentissime ab ista aulica occupatione liberationem, tum ob senilem aetatem, tum ob visum amissum, illud tantum respondit Serenissimus, eum etiam caecum optime posse concionari ex iis, quae antea vel legisset, vel didicisset. Et sic usque ad finem vitae (nam aliquot ante mortem annis iterum visum recuperaverat) in aula Regia concionabatur. Antequam ad aulam fuisset evocatus, celebris

¹⁾ Mayerin. ²⁾ Nomen, quod sequitur, alio atramento deletum est, sed tamen Georgius dux Zbarascensis legi potest.

ius erat Lepoliensis, sed longe celebrior Cracoviensis commoratio. Cracoviae enim cum Cathedrae Parochiali P. Albertus Rosciszewski (ob morbum, in quem inciderat et ex quo postea ad mortem laboraverat) renuntiasset, Cracovienses Proconsules absentem P. Valentinum Concionatorem suum delegerunt et Lepoli proprio sumptu, equis curruque missis, Cracoviam evocarunt Anno 1615 in Septembri, uti suo loco notavimus. Ingens concursus ad eius conciones omnis conditionis hominum fiebat, non sine invidia Religiosorum et Academicorum, egregiosque animorum fructus tam Concionibus, quam religiosa conversatione bonus Pater proferebat et sibi et inprimis Societati maximum amorem concilians. Quae intercesserant illi cum Jacobo Naimano ob libellum Cathedrae, dictum est suo loco. Modestiae animi praeclarum in eo inter alia signum erat frequens cum iucunditate abiecti status parentum suorum mentio, unde etiam abiectissime de se et sentiebat et loquebatur. In zelo animarum, quantum vires suppetebant, nulli voluit cedere. Quia vero ob varios, qui eius concionibus offendeantur, non raro graviore etiam Superiorum accipiebat reprehensione, ideo morte instante (ad quam se, aliquot mensibus ex morbo decumbens, egregie comparaverat) magno cum dolore coram omnibus, qui aderant, nostris culpam agnoscebat et veniam precabatur. Mortuus est sub tempus matutinae concionis, loco et die supra notatis, maximo sui desiderio relicto et sequenti die in templo Domus Professae Varsaviensis sepultus.

Ab eadem 22^a istius mensis ad 24^{am} triduana Oratio instituta, consueta solennitate et fructu. R^{mus} D. Suffraganeus Cracoviensis Die Dominica Sacrum cantavit et Confirmationis Sacramentum in vesperis multis contulit, quod etiam feria 3^a Carnisprivii et 1^a ac 2^a Dominica Quadragesimae iteravit. Feria 2^a R. D. Erasmus Kretkowski et ultimo die iterum R^{mus} solenniter Sacris sunt operati et Conclusio ab eodem R^{mo} facta. Idem Praelati nobiscum primis duobus diebus prandium sumpserunt. Soli autem nostri per hoc triduum, nec Praelatis nec aliis invitatis religiosis, concionabantur.

Acriter Nuncii contra nostras scholas 25^a huius mensis egerunt, sed omnibus vehementer restitit D^s Jasinski haereticus, licet plurimis iocis aliorum perstringeretur, quod haereticus manens Jesuitas defendat, ad quos ille bene respondebat, se de religione iam non agere, sed de aequitate causae, quam Patres habent contra discolos Academicos, et de libertate non tollenda, cuius manens Nuncius constitutus sit custos. Plurima etiam falsa, quae contra nostros erant sparsa, maxime illud, quod 100 fuerint occissi ex Academicis et nostris studiosis, quod D^s Marsalcus Nunciorum D^s Sobieski acriter affirmabat, refutabat. Eadem die miserat praedictus Marsalcus ad P. Szembek (an vere an simulate, Deus scit) unum, qui inprimis referret dolere plurimum D^m Marsalcum, quod apud nos ac si inimicus causae nostrae esset traduceretur, cum sit constans fautor rerum Societatis; deinde quaereret an desideraremus Commissarios in nostro negotio.

7.
Cracoviae
a Consuli-
bus eligi-
tur,

Maxima
satisfac-
tione con-
cionatur
ad invi-
diam.

Modestia
animi eius
mirabilis

Instante
morte ve-
niam pre-
catur.

Triduana
Oratio.

Varia
Nunciis
machinan-
tibus con-
tra scholas
nostras,
Restitit
haereticus
D^s Jasinski
Et obiecta
eorum re-
futata.

Quae Mar-
salco res-
ponderit
P. Szem-
bek ratio-
ne Com-
missario-
rum.

Gratias egit illi P. Szembek pro declarata benevolentia et quantum ad Commissarios respondit, se eos nec optare nec renuere, sed Divinae Providentiae totum committere. Addidit praeterea rogans, ut non proponat id, quod Jesuitae desiderent Commissarios, contrarium enim esset et rectae rationi, ut accusati, non actores postulent Commissarios, et dignitati Sedis Apostolicae, si illa hanc causam iudicante, novum tribunal postularetur. — Sub idem etiam tempus Georgius Dux Zbarascensis, qui tantas contra nos tricas fovebat et promovebat, accepit infaustum Nuncium de vastatis per Tartaros eius in tractu Zbarascensi amplissimis bonis, ex quibus plurima millia annua illi dabantur.

8.

Senator
unus re-
prehensus
a Principe,
quod scho-
las nostras
defendat,

Cuidam scholas nostras ex Senatoribus defendenti, cum Princeps Vladislaus privatim dixisset, 26^a istius mensis, se vehementer mirari, quod susceperit Regulam Ignatianam, respondit: se ideo scholas Jesuitarum defendere, ne iugum servitutis Poloniae nobilitati imponatur, si adigeretur Cracoviae ad solam Academicam scholam. Dicente Principe, extra Cracoviam ad scholas Jesuiticas posse mitti

Quid res-
ponderit.

filium, subiecit ille Senator: Quis me exilio Civitatis Cracoviensis damnavit, qui bona in Cracoviensi Palatinatu habeo? Quare mihi Cracoviae pro filio non licebit deligere Praeceptores, quos volo? Haec discurrentibus D^s Osolinski dixit, asserere Jesuitas plus illos aestimare unum Collegium Cracoviense, quam omnia alia. Ad haec Princeps: Quam atrox haec est ambitio, Osoliński autem subintulit: Nonne haec est oppressio Hispanica, ita velle evincere etc.

Putat nos
idem Prin-
ceps am-
bitiosos.

Jubilaeum
pro Po-
lonia.

Eadem 26^a Pontifex Maximus Urbanus VIII pro Regno Poloniae concessit Jubilaeum, quod postea a 27^a Septembris ad 27^{am} Novembris Cracovia celebratum est, ut suo loco videbimus.

Mors P.
Nicolai
Gorski

Ultima Februarii mortuus P. Nicolaus Gorski, Maior Polonus, in domo S. Stephani, mense 6 sui tyrocinii, vir ingenii mitis et tractabilis omnibusque amabilis et in saeculo satis clarus bonisque fortunarum non exiguis cumulatus. Ante Sacerdotium enim, quod ingressurus tyrocinium susceperat, Vice-Capitaneus Bigdostiensis et Notarius eiusdem Castri erat. Vide plura de illo in historia Domus S. Stephani.

Eleaemo-
syna Fe-
bruarii.

Percepta eleemosyna pecuniaria mense Februario erat florenorum 368. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 150. A Ducissa Jaroslaviensi¹⁾ fl. 100. A Dno Palatino Cracoviensi²⁾ et D^o Ensifero³⁾ ex Wielicka fl. 71. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 20. A reliquis fere 28. Iam triticum, haleces, vas mulsi, carnes variae, panis, pisces, scandulae, trabes, canales reliquaque lignea submissa fl. 213 sunt aestimata.

¹⁾ Anna de Sternberg Kostka, uxor Alexandri Ostrogski. († 1635).

²⁾ Joannes comes a Tenczyn. ³⁾ Joannes Zebrzydowski.

Habuit iterum P. Fridericus Szembek audientiam apud Sere-
nissimum 1^a Martii de variisque cum illo contulit. Et quia intellexe-
rat, tacuisse quidem Regem, moleste tamen tulisse, nos cum Nunciis
circa scholas Cracovienses agere, ad quos eae non pertinent, ostendit:
necessario id nobis agendum erat, qui apud eos traducimur, quod
violemus iura Academiae et Regni, ut illis oculos aperiamus et tan-
tam calumniam etiam illorum iudicio manifeste confutemus. Deinde
cum passim dicant, in hoc negotio nostros soli Regiae Maiestati in-
niti, toto Regno reclamante, necessarium nobis erat non solum suam
Maiestatem, sub cuius alis praecipue tecti vivimus, huic negotio fa-
vere, sed etiam plurimos Nobiles ac Senatores. Ad haec respondit
Rex, relatum sibi esse nostros ita dixisse, quod inirent concordiam
cum Academicis, sed Rex id non permittit. Ostendit P. Szembek
figmenta ista fuisse et attulit scriptum modum concordiae, quem
antea demonstrarat D^o Osolinski, eoque lecto risit Rex. Egit deinde
P. Szembek de cupula S. Petri, de pensione fabricae, de tempore
Consecrationis templi et de aliis non paucis, ad quae benignum et
efficax responsum accepit.

Adierat D^s Jasinski Marsalcum Nunciorum D^m Sobieski in ne-
gotio nostro 2^a Martii, monens, ut ad pacifica consilia rem dirigeret,
et se Commissariis non contradicturum, modo fiant ita, uti convenit.
Respondit Marsalcus vix iam aliquid futurum in hoc negotio his Co-
mittiis, quod et tempus breve esset et Academici iura ac privilegia
secum non habeant et nullos Commissarios volunt, ne videantur
Jesuitis aliquid iuris concedere ad scholas habendas, vel iura eorum
approbare, et simpliciter nullam concordiam admittant cum Jesuitis,
sed penitus scholas eorum habere nolunt. Ex his collegerunt multi
Academicos conclusisse, ut hoc negotium ad Interregnum differatur,
quo pellendos omnino Jesuitas arbitrabantur.

A 4^a Martii ad 6^{am}, quia interim novi Academici supervene-
rant ad suorum causam sustinendam, obibat varios Regni Proceres
P. Szembek et Nuncios, informando eosdem de nostro negotio, nam
etiam Academici circumibant praecipuos quosque, plurima contra
nos falsissima referentes. Urgebat quidem P. Szembek, ne ad Sena-
tum res ista deferratur et multi id pollicebantur, sed contrarium
evenit 7^a huius mensis. Nam initio sessionis, ut quaedam petita Nuncii
Regi proponerent, voluit...¹⁾ Et dum Nuncius Palatinatus Sendomiriensis

9.
Cum Rege
P. Szem-
bek collo-
quitur,

Ostendens
causas, ob
quas cum
Nunciis a-
gendum
erat et
alia.

Nonnulla
figmenta
reiecit.

D^s Sobie-
ski putat
Academi-
corum ne-
gocium
non futu-
rum in Co-
mittiis, sed
fallitur.

Instruun-
tur varii
de nostro
negotio.

¹⁾ Marsalcus.

10. D^s Koryciński Andreas petiti Academicorum mentionem fecisset, respondit statim D^s Marsalcus, DD^{is} Academicis audientiam dandam. Unde apparet ex composito rem factam fuisse, cupiente Marsalco utrique parti satisfacere. Exclamavit illico D^s Jasinski cum aliis, nullo modo audientiam permittendam, cum tam multa alia maximi momenti tractanda restent. Et durabat non modico tempore contentio inter Nuncios, sed tandem Fautoribus Academicorum ostendentibus, per audientiam nihil concludi et breviter rem posse expediri, permissa audientia. Introducti igitur Academici quatuor et in scamno praeparato ut sederent iussi. Statimque perorabat ex illis Opatovius, S. Annae Canonicus, voce lamentabili et ad commovendam commiserationem accommodata proponebatque tum iniurias a nostris illatas, tum postulationem auxilii et alia id genus. Post discessum Academicorum gravis iterum intercessit inter Nuncios altercatio, an hoc petitum Academicorum ad Regem et ad Senatum esset deferendum nec ne et quomodo id fieri debeat. Tandem post multa conclusum, deferendum esse. Turmatim ergo cum Marsalco omnes Nuncii contulerunt se et ad Regem et ad Senatum, non solum cum hoc Academicorum petito, sed etiam cum aliis et simul, ut audirent relationem Commissionis cum Kosacis peractae, quam faciebat D^s Zamoiski Palatinus Kiioviensis, qui etiam inter Commissarios erat. Expedita praedicta relatione, Marsalcus Nunciorum D^s Sobieski aliquot petita publica proposuit et inter privata de Academia illa tria: 1^m Ut penes antiqua privilegia conservetur. 2^m Ut novis privilegiis eam Regia Maiestas ornet et antiqua confirmet. 3^m Ut tumultus, qui Cracoviae fiunt, cohibeat provideatque, ne fiant. Fecerat etiam mentionem in primo puncto D^s Marsalcus Antecessorum Regiae Maiestatis, qui Academiam fundarunt variisque privilegiis exornarunt necessariumque esse, ut illi e coelo aspicientes suum solatium habeant, illaesa privilegia a se data videntes. Audivit deinde Rex Senatorum sententias, inter quos D^s Wolucki, Castellanus Ravensis, fabulam de lupo turbante aquam et contra arietem clamantem eique turbationem aquae adscribentem huic negotio applicavit ob Academicos tanquam lupos turbationes excitantes et promoventes et Societatis hominibus eas ascribentes. Tandem responsum nomine Regis dedit Venceslaus Lesczyński de Leszno, Cancellarius Regni, tale: Regiam Maiestatem non videre, in quo detrimentum privilegiorum suorum patiatur Aca-

An audientia danda Academicis Nuntii continentur.

Introducuntur Academici et perorant.

An petita Academicorum referenda Regi, iterum contenditur

Sed tandem referunt 3 eorum petita.

Petuntur sententiae Senatorum.

Responsum Regis ad petita

lemia et in quo illis non satisfiat. Deinde novis privilegiis et iuribus antiqua confirmare non esse necessarium, cum sufficienter Constitutione Anni 1616 sint confirmata. Denique tumultus Cracoviae nullos futuros, si se in modestia continuerint DD. Academici et causam illis non dederint. Sicque negotium nostrum cum Academicis in his Comitibus finem habuit nec assecuti tunc sunt Academici, quod volebant, ut videlicet scholae nostrae Cracovienses tollerentur.

Misit Serenissimus 8^a huius mensis P. Marquat suum Confessarium, qui significaret nostris, aliquos Senatores petiisse a se, ut Commissarios assignaret, qui inter nos et Academicos componerent. Quid ergo ea in re fieri nostri desiderarent, cupere se intelligere. Re ista cognita P. Henricus Pichertus Provincialis, qui tunc Varsaviam venerat, instituit Consultationem, cui intererant P. Michael Orizius Provincialis Lituaniae, P. Nakel Praepositus Domus Varsaviensis, P. Marquat Confessarius Regius, P. Cislak Provinciae Lituaniae Procurator, P. Gutteter socius P^{is} Picherti et P. Szembek. Et inprimis legit P. Pichertus litteras Admodum Rdi Patris Nostri, qui, ut diligenter monebat, ut omnino curemus unionem cum Academia, etiamsi decretum Romae in favorem nostrum feratur. Deinde voluntatem Serenissimi proponens quaesivit, an optandi Commisarii et qui, vel quales. Post rem varie agitatam ita conclusum: ut inprimis maximae gratiae agantur per nostros Suae Maiestati pro paterna cura circa res Societatis et circa negotium praesens. Deinde circa Commissarios illa ab illo petenda, ut eos non assignaret, nisi urgentibus Senatoribus, ut eos non nominaret, nisi finitis Comitibus, ne videlicet Nunciis in negotio utcumque sopito daretur occasio res renovandi; ut non nominarentur nisi soli Ecclesiastici; ut salvo iudicio suae Maiestatis illi sint: Episcopus Cracoviensis Szyskowski, Premisliensis Grochowski, Chelmensis Lubinski, Kiioviensis Radoszewski. Retulit hac ipsa die P. Marquat Serenissimo ea, quae in Consultatione erant, placueruntque ei omnia nec aliter se facturum pollicitus est.

Obvius erat eadem die P. Szembek casu Georgio Nowodvorski illi, de quo supra multa sunt allata 21^a Maii Anno 1623, et statim salutato Patre dixit se redire ex campo ab exercitu et ex turri nostra. Respondente P. Szembek, turres ad Magistratum pertinere, non ad Jesuitas, subiecit Nowodvorski: Ille Valentinus mortuus me de-

Academicorum.

II.
Consultant nostri de Commissariis.

Volebat enim Rex intelligere nostram ea de re sententiam.

Respondent nostri Regi.

Colloquium Nowodvorski.

Cum P. Szembek collabat, Cislak ad turrim deducebat, Liesiewski criminaliter instigabat et Vestra Reverentia colaphizat Matrem (intelligebat Academicam Cracoviensem, cuius persecutorem censebat esse P. Szembek). Respondit P. Szembek, eum oblivisci debere horum, quae minus grata illi acciderunt, nec se colaphizare Matrem. Cumque adiungeret Nowodworski, ut attenderemus Posnaniae et Calissio, subiecit P. Szembek: etiam Cracoviae. Quo audito Nowodworski, cathgorice, inquit, respondetis, sicque abivit. Idem Nowodworski miris modis vexabat D^m Jasinski in aula Nunciorum, retro eum sedens, exprobrans persecutionem Academiae et haeresim, sed eum bene expeditivit.

12. Impositus finis Comitii 10^a Martii inter 10^{am} et 11^{am} nocturnam horam et quidem pacate, praeter omnium expectationem, nec vel protestationes, vel exorbitantiae, aut recessus contra ea, quae erant constituta, ut timebatur, facta sunt. Sequenti etiam die a Cancellario Regni¹⁾ petierat P. Szembek, ne aliquid in Constitutionibus Comitiorum poneretur, quod nobis obsesset, quod fideliter a Cancellario factum.

Colloquium P. Picherti Provincialis cum Rege. P. Henricus Pichertus Provincialis tempore sui Provincialatus 12^a istius mensis primam habuit audientiam apud Serenissimum, decumbentem ex pede. Obtulit illi obsequia sua ac totius Provinciae, gratias egit pro defensione Societatis, petiit, ut in eadem sua Clementia nostros conservare dignaretur, commendavit denique ei nostros Benefactores ac Defensores et maxime D^m Gabrielem Comitem a Tarnow. Nolens denique fatigare Regem ita fatigatum, dixit se ideo relinquere ad aliquod tempus P. Szembecum, ut commodiori valetudine ac occasione cum sua Maiestate ageret. Grata haec omnia acciderunt Serenissimo et cum magna benevolentiae declaratione dimissit a se P. Provincialem.

Manifestatio Academicorum, irrito conatu. Ante finem Comitiorum coeperant Academici instituere quandam Manifestationem, in qua 7 Nunciorum nomina scripserant ex Palatinatu Sandomiriensi et unius ex Cracoviensi, qui protestarentur, se non contentos responso Regio, quo ad scholas nostras Cracovienses dato. Significatum hoc erat Regi, sed id Rex contempsit et nihil curare nos iussit, sicuti et res ipsa manifeste idem ostendit, nihil enim ex his machinationibus Academicorum secutum erat.

Professio P. Blasius Ploszynius, praemissis iis, quae praemitti solent, in festo An-

¹⁾ Venceslaus a Leszno Leszczyński.

nunciationis Bmae Virginis Professionem 4 Votorum fecit in templo S. Barbarae, celebrante P. Matthaeo Bembo Praeposito.

Pis Plo-
sini.

Praeclarum testimonium nostrae innocentiae contra tot Academicorum calumnias, superiori anno occasione caedis Przepiorcae factas, exhibuit huius mensis 27^a Rex Serenissimus, litteris ad Pontificem Maximum datis, quarum tenor est talis. S^{me} ac B^{me} Pater Dne Clementissime. Post oscula pedum Beatorum meique et Regnorum ac Dominiorum meorum humillimam commendacionem. Societatem Jesu Collegii Cracoviensis a nobis erecti iniuste apud Sanctitatem Vestram incusatum esse et caedis patratae atque tumultuum in eadem urbe anno praxime praeterito excitatorum insimulatam postquam intellexi, graviter pro eo ac par est molestaeque tuli. Cuius famae integritate bono publico adeo necessariae consulere quam optime cupiens, negotio indagandae veritatis gravibus quibusdam viris dato conperi, non solum per calumniam Societatem his criminationibus apud S^{em} V^{ram} vexatam, sed etiam cum gravissimo omnium scandalo ab Academiae Cracoviensis alumnis autoritate privata per praeconem ad sonum tubarum aliquot in locis urbis eiusdem contra omne ius et fas proclamata fuisse homicidii ream et prohibitionum Sedis Apostolicae in aperiendis suis scholis contemptricem, praetereaque opera eorundem non minus graviter, quam impie de eadem caede diffamatam oratione quadam funebri in funere discolorum Academiae eiusdem discipuli, a custodia publica, dum eam violaret, occisi. Tanta audaciae atque temeritatis nefariarumque criminationum autoribus et adiutoribus meritis mandassem statim infligi poenas, si eorum pars praecipua a foro saeculari exempta et privilegiis Apostolicis munita non esset. Quapropter haec Sanctitati V^{rae} significare volui, maiorem in modum petens, ut pro suo Apostolico zelo in eos pro merito animadvertere velit, ne impunitas ansam aliis praebeat audendi similia et his, quae per summam iniuriam innocenti et pie Societati obiciuntur, fidem nullam prorsus adhibeat. Illud quoque S^{tem} V^{ram} seire volui, Cracovienses Academicos, non contentos modo legitimo coram Tribunali S^{is} V^{rae} in Rota Romana cum eadem Societate Cracoviensis mei Collegii de scholarum negotio rite experiri, ad auxilium quoque saeculare, lite Romae pendentae, confugisse et tam per se, quam per suos fautores studuisse efficere, ut meo imperio instantibus ordinibus Regni, ad Comitum Generalia recens congregatis, adacta Societas in eodem Collegio a docendo omnino desis-

13.
Litterae
Regiae ad
Pontifi-
cem,

Quibus
ostenditur
falso tra-
ductam
Societa-
tem et ma-
ximis ini-
uriis af-
fectam

Ab Acade-
micis.

Petitur
praeterea
ut punian-
tur Acade-
mici.

Academici
ad forum
saeculare
confu-
giunt.

teret, sed irritos hos eorum conatus fecisse et rei ipsius, quam impugnabant, aequitatem et plurimorum tam ex Senatorio quam Equestri ordine in Sedem Apostolicam (ad quam hoc directe spectare sciebant) observantiam, qui ne ista a me nomine publico peterentur, spiritu vere catholico restiterunt. Talia Academicorum molimina, quae non solum in vilipendium autoritatis S^{is} V^{rae} vergunt et publicae utilitati impedimenta obiciunt, sed etiam dissensionis animorum inter Regni mei incolas occasionem non modicam praebent, ut S^{as} V^{ra} autoritate sua Apostolica reprimat et his principiis, ex quibus graviora timentur scandala, obsistat, controversiam hanc quam primum in Rota definiri mandet atque sub poenis et Censuris Ecclesiae eosdem Academicos a turbandis scholis Collegii mei Societateque in libero usu privilegiorum, sibi ab Antecessoribus S^{is} V^{rae} concessorum, impedienda inhibeat, diligenter a S^o V^{ra} peto. Ego interim, dum haec, quae peto, expectantur a S^o V^a, Episcopis quatuor negocium dedi, ut in Cracoviam quamprimum se conferentes pacem inter utramque partem (salvo tamen Pontificio S^{is} V^{rae} iudicio ac Tribunali) per modum amicabile compositionis tractent, id a me Ordinibus Regni petentibus. Deus S^{em} V^{ram} Ecclesiae suae Sanctae diu incolumem servet, cuius ego me Apostolicae Benedictioni atque gratiae devotissime commendo. Datum Varsaviae 27^a Martii Anno 1626. Eiusdem S^{is} V^{rae} Obsequentissimus Filius Sigismundus Rex Poloniae.

Sequenti die post scriptas hasce litteras, nempe 28^a istius mensis, prodiit Commissio eiusdem Serenissimi pro 4 Episcopis: Martino Szyskowski Cracoviensi, Achacio Grochowski Premisliensi, Boguslao Boxa Radoszewski Kiioviensi, Mathia Lubinski Chelmensi, ut videlicet pacifice inter nostros et Academiam componerent. Vide hanc Commissionem in libello Gratis fol. 329 de verbo ad verbum positam. Insuper eodem die idem Serenissimus ad Academicos dedit litteras, iis de eadem Commissione significans et eos ad pacem ineundam stimulans, quae etiam legi poterunt in supradicto libello Gratis fol. 333. Tam multa Pientissimus Rex in hoc negotio tentavit et fecit. Sed apud obstinatos Academicos et virulento animo contra nos imbutos nullum ista omnia locum habuerunt. Quarto enim post mense, ut inferius patebit, hanc Commissionem repudiarunt praetextu quidem illo, quod expectare vellent Decretum Sedis Apostolicae et illud sine ulla antecedente compositione se acceptare, tamen

In Comitiiis
generalibus.

Dissensio-
num in
Regno
sunt
causa.

14.
Significa-
tur de com-
missione
instituta.

Quatuor
Episcopi
Commissarii
assignati.

Litterae
Regis ad
Academicos.

re ipsa ideo, ut dilationibus perpetuis negotium protraherent et mortuo Serenissimo Rege, suas machinationes ad effectum facilius deducerent.

Circa haec tempora plebs Civitatis Cracoviensis (alias nobiscum ante satis coniuncta) non parum a nobis coepit alienari. Cum enim causam, quam cum Magistratu habebat coram Rege, amisisset, quidam malevoli ei persuaserunt, quod Magistratus per nostros apud Serenissimum fuerit adiutus, licet nihil prorsus nostri de hoc negotio vel scirent, vel cogitarent. Ita male de nobis plebs persuasa facile coepit illis credere, quae de nobis Academici falsissime spargebant, nec parva erat difficultas ea omnia ex animo plebis evellendi, licet per Dei gratiam postea fuerint evulsa.

In fine etiam huius mensis quidam Melchior Piotrowski Premisliensis, filiorum Di Marchocki paedagogus, duos torques aureos pro Domina sua, ut praetendebat, fraudulenter a P. Petro Kamocki mutuos acceperat et statim eos 250 florenis Judaeo vendens profugerat. Unde praeter damnum maximae tricae erant secutae apud varios. Finxerat perditus iste litteras a D^a Marchocka ad P. Kamocki eiusque characterem erat mentitus, sciens praedictam Dominam a nostris tanquam benefactricem observari. Cognita hac fraude D^s Marchocki ex compassione Pⁱ Kamocki 250 florenos refudit. Reliquum templo periit.

Eleemosynae pecuniariae per mensem Martium accepit Domus S. Barbarae florenos 373. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 210. A Serenissimo Rege fl. 50. A Mfco D^o Charzewski fl. 50. A D^o Archipresbytero fl. 11. A D^a Pipanova fl. 15. Reliqui ab aliis. Siligo, hordeum, avena, pisces, panes, fructus varii, amigdala, saccharum reliquaque submissa constiterunt fl. 91.

Non contentus Rex iis litteris, quas ad Pontificem Maximum 27^a mensis superioris ob defensionem nostrorum dederat, separatim iterum litteris 3^a Aprilis datis, non solum toti Regno, sed etiam toti Christiano orbi innotescere voluit, quam inique et impie impii Academici nostros caedis, superiori anno in tumultu factae, reos fecerint et vulnere nonnullis inflictorum. Extant hae litterae in libello Gratis folio 159 et earum authenticum, manu Regis subscriptum ac sigillo munitum, servatum Domi et insertae sunt in acta varia terrestria, lis vero intentanda iis, qui nos adeo infamarunt, in aliud tempus dilata, multa enim impedimenta tunc nostris videbantur et in civili et in seculari Magistratu ratione iustitiae nobis administrandae.

Scripserat P. Antonius Santarellus, Societatis nostrae, librum quendam de Potestate Pontificis, Romae manens, approbatum et a Magistro Palatii et a

15.
Plebs Ci-
vitat
Craco-
viensis

Ob quo-
rundam
persuasio-
nes nobis
offensa.

Melchior
Piotrow-
ski gra-
vissime
decipit P.
Kamocki
et tem-
plum no-
strum.

Eleaemo-
syna Mar-
tii.

Testimo-
nium Re-
gis de no-
stra inno-
centia in
rebus, qui-
bus nos
Academi-
ci tradu-
cebant.

Censura
Parisien-

sium contra librum Antonii Santarelli nostris Theologis hoc anno. Quia vero in eo asserebat cum communi Theologorum multorum opinione, posse Pontificem Romanum poenis temporalibus Reges ac Principes punire, eos deponere, regnis privare ob certas causas, ideo Academici Parisienses, accepta hac occasione ad odium nostris conflandum, postquam in aula Sorbonensi 1^a huius mensis relationem de iis, quae hoc libro continerentur, instituissent et hunc librum ob praedictam sententiam damnassent, eandem damnationem recognitam 4^a Aprilis promulgarunt. Sed non multum post Romae eorum censura damnata similiter fuit et publice exusta.

16.
Joannis
Zerzyski
mors.

Joannes Zerzyski Officialis Cracoviensis, tot annorum Societatis nostrae hostis, uti ex his, quae de illo saepius relata sunt, manifestum est, 19^a huius mensis mortuus est, cum superiori anno per Commissionem contra nos impetratam nihil efficere potuisset.

Nuncius
Apostolicus
frustra
Academicos
ad pacem
hortatur.

Lancellotus Nuncius Apostolicus 22^a istius mensis iterum dedit litteras ad Academicos Cracovienses, quibus eos hortabatur et rogabat ad concordiam nobiscum ineundam, maxime post Commissionem, ratione huius negotii a Rege institutam. Sed nihil apud pertinaces effecit. Generosus D^s Waczewski, arcensis peditatus Praefectus, cum

A D^o Waczewski
duo in tumultu
invasores Academicos
occidunt.

eum 29^a huius mensis, nihil de pugna cogitantem et in arcem pacifice euntem, insolenter Academici in arcensi platea circumdedissent et invasissent, acriter sese defendens unum Clericum Baccalaureum et alterum famulum Dⁱ Silnicki occidit ac turbam illam irruentem dissipavit. Cum hi occisi ad tumulum deducerentur et proclamationes fierent, nostri etiam notabantur et nonnulli Religiosi, praecipue vero Concionator Dominicanus in parochiali B^{mae} Virginis templo, graviter nostros ob istos occisos pungebat. Ita omnes occasiones etiam remotissimas infamandorum nostrorum isti homines non intermittebant.

Eleemosyna
Aprilis.

Per Aprilem mensem eleemosynae pecuniariae accepimus florenos 171. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 26. A D^o Capitaneo Zatoriensi¹⁾ fl. 30. A D^o Bobrownicki fl. 30. Ex legato Dⁱ Petri Lischowic fl. 30. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. Reliqui ab aliis. Triticum, bos, pisces, carnes, tortae, butyrum, casei, siligo, aromata ab aliis submissa, cum multis minutioribus, fl. 195 sunt aestimata.

Spina
Christi publicae
venerationis
exponitur.

In festo Inventionis S. Crucis Spina Domini, pyramidi cristallinae inclusa, hoc primum anno hominibus ad publicam venerationem est proposita.

17.
D. Rozan-

Citaverant D^m Martinum Rozanka²⁾ Academici infami citatione, 11^a Superioris mensis, ad iudicia tribunalitia, in qua omnes impu-

¹⁾ Paulus Leśniowski.

²⁾ Vicegerens arcis cracoviensis.

dentias, quae per iudicium fori compositi erant factae manifestissimae, et omnia mendacia, quae superiori anno ratione caedis Przepiorka dicti scholaris excogitaverant, repetierunt. Haec tamen omnia locum habuerunt magna ex parte in tribunalitio iudicio, ad quod circa initium huius mensis eundem erat D^{no} Rozanka. Nam et Gabriel Comes a Tarnow Capitaneus Cracoviensis, cuius vices obibat D^s Rozanka, sive ex aliqua contra eum offensione, sive aliqua alia ex causa, nullum auxilium suo Vice-Regenti dare voluit et inciderat sub hoc tempus in tales iudices tribunalitios eorumque Marsalcum D^s Rozanka, qui magna ex parte partes Academicorum tuebantur. Itaque multa contra miserum D^m Rozanka acerba sunt decreta, ut suo loco videbimus, cum tamen ille nihil aliud fecisset, nisi quod ad tumultus sedandos facere eum conveniebat, qui in loco Capitanei tunc constitutus erat. Tantum valet favor iudicum, sive in bonam, sive in malam partem.

ka relictus
a Capita-
neo Craco-
viensi,

Multa pa-
titur in
Tribunali
Lubli-
nensi.

Missus 9^a huius mensis P. Nicolaus Szelski cum Charissimo Petro Zagorski in Hungariam, ibique mansit ad finem usque Junii et advexerat vinum varium a variis, sed potissimum ab Archiepiscopo Strigonensi Pasmano donatum domui S. Barbarae. Quia vero non adeo fuit excellens et periculum erat, ne acesceret, ideo in celario cuiusdam externi, ut facilius venderetur, collocatum fuit a nostris.

Ex Hunga-
ria vinum
advectum.

Significavit Cardinalis de Torres tum nostris, tum aliis, 21^a istius mensis, de edicto Romae facto, ratione rerum ad Regulares spectantium non alienandarum, quod intelligendum sit etiam de pecuniis ad cambium, vel ad mutuum ob lucrum cessans, aut damnum emergens datis. Qua de re scriptum erat ad Superiores huius Provinciae.

Edictum
de bonis
Regula-
rium non
alienandis
etiam de
pecuniis
intelligen-
dum.

Cum P. Fridericus Szembek ad hunc usque mensem Varsaviae mansisset, quia post Comitum Regni aliquoties, tam apud Regem, quam apud Principem audientiam habuit de variisque ad Collegium S. Petri spectantibus cum utroque contulit; et quia expectanda illi erant ea, quae in Cancellaria pro nobis expediebantur authentica, tum testimonii Regii de innocentia nostra contra calumnias Academicorum eaque non pauca, tum Commissionis a Rege assignatae quatuor Episcopis: ideo postquam haec omnia parata accepisset, 25^a huius mensis Varsavia discessit et 27^a Bozantinum ad Episcopum Cracoviensem venit eique et Commissionem et litteras Regias reddidit variaque cum eodem contulit de iis, quae illi Rex iniunxerat et Princeps. Inter caetera illud etiam illi nomine Regis dixerat, ut quandoquidem Archiepiscopatum post mortem Laurentii Gembicki illi oblatum recusasset, saltem negotium hoc Collegii Sⁱ Petri in suo Episcopatu perficiat. Obtulit se Episcopus alacriter ad omnia pollicitusque est, se propter Commissionem venturum Cracoviam, quamprimum a podagra et chira-gra, ex quibus tunc laborabat, liber fuisset.

P. Szem-
bek
Varsavia
discedens,

Divertit
Bozanti-
num ad
Episco-
pum.
Varia cum
illo con-
fert.

18.
Redit
Craco-
viam

Et curam
Collegii S.
Petri sus-
cipit.

Rediit Cracoviam 29^a istius mensis P. Szembek, de quo iam Academici antea rumorem sparserant, quod ob tot tricas Collegii S. Petri ablegatus fuerit Varsaviam, ut ibi moraretur, sicut et de P. Lancicio, quod eandem ob causam iussus sit Romae manere, nec in Poloniam redire, sed utrumque falsum fuisse ipsimet Academici sunt experti.

Sequenti die nempe 30^a huius mensis, quae in Vigiliam Pentecostes inciderat, attulit P. Stanislaus Brzechffa Pⁱ Szembek litteras Rdi P. Provincialis, quibus iubebatur suscipere Collegii S. Petri curam ad adventum P^{is} Lancicii, Pater Brzechffa vero alium in locum, nempe ad Collegium Lublinense, erat destinatus.

Eleaemo-
syna Maii.

Accepimus per Maium eleemosynae pecuniariae florenos 87. Ab Episcopo Camenecensi¹⁾ fl. 30. A Suffraganeo Cracoviensi fl. 10. A Virgine Anna pro piscibus fl. 20. Ab aliis 27. Butyrum, casei, triticum, siligo, carnes et alia minutiora aestimata sunt fl. 24.

Postquam 2^a Junii, quae in feriam 3^{am} Pentecostes inciderat, P. Stanislaus Brzechffa Cracovia Lublinum abiisset, ut in illo Collegio superioris vices obiret, sequenti die ad Collegium S. Petri P. Fridericus Szembek venit eiusque curam gerere coepit.

Litterae
Commis-
sionis red-
ditae Aca-
demicis et
Consuli.

Moleste
eam ferunt
Acade-
mici.

Redditae litterae Regiae Academicis et Civili Magistratui, nempe D^o Pro-Consuli Conrado, 8^a huius mensis, de Commissione significantes. Intellexerant etiam antea Academici insertum esse actis publicis testimonium Regium de innocentia nostra pluribusque datum authentice, imo et a Nuncio Apostolico missum Romam, quae omnia illis non erant ad palatum. Unus ex illis, dum Commissio fuisset data, illa verba dixit: «Wydano Pannę za Mąsz a ona niechce», significans Academiam invitam trahi ad concordiam. Totumque hoc Pⁱ Szembeco ascribebant, tanquam ab illo procuratum. Unde et Jacobus Naiman Rector, postquam intellexisset, P. Szembek Varsavia rediisse et curam Collegii S. Petri suscepisse, in illa verba prorupe-
rat: «Diabli go tu przynieśli». Cui alter ioco respondit: Imo vero iam cum illo tanquam amico e fenestris colloquia instituere poteritis, ob tantam viciniam.

Prima de-
cisio Ro-
tae pro no-
stris scho-
lis prodiit
Romae.

Post tot Controversias inter nostros et Academicos Cracovien-
ses Romae institutas, tandem 19^a istius mensis prodiit Prima De-
cisio Rotae Romanae, unanimi consensu facta, in qua ostenditur, non
posse Academicos prohibere, ne nostri Cracoviae doceant et ex iure

¹⁾ Mathias Lubieński.

communi et ex Privilegiis Societatis. Vide hanc decisionem in libello Gratis folio 100. Sed post hanc decisionem non quieverunt Academici, adeo, ut ad 6^{am} decisionem et tria decreta ac litteras demum Executoriales tandem deveniendum fuerit, ut postea videbimus. Hisque omnibus peractis, occasione mortis Regiae, quae post 6 annos contigit, perstiterunt in sua pertinacia Academici, licet toties coram multis dixerint, se acquieturos decretis Rotae.

Venit R. P. Provincialis 28^a huius Cracoviam et plusquam duobus mensibus hic commoratus est, singulas domos nostrorum Cracoviensium visitans.

Summa pecuniae eleemosynae nomine per Junium acceptae erat florenorum 264. A R^{mo} Episcopo Chelmensi fl. 200. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. A Confraternitate Misericordiae fl. 15. Reliqui ab aliis. Iam triticum, siligo, casei, butyrum, carnes, libri, pannus, mel, millium submissa constiterunt florenis 162.

Expedita Renovatio Votorum in festo Visitationis Beatissimae Virginis more consueto.

Irruperat superiori mense Gustavus Adolphus Svecus (cum ante 5 annos Rigam et cum ea postea totam Livoniam occupasset) post varias conspirationes cum haereticis in Prussiam et hoc mense maximam partem Prussiae occupavit. Venit imprimis Pilaviam, quae civitas est Electoris Brandenburgici, portum habens, exceptusque a Pilaviensibus, qui omnes sunt haeretici, non ut hostis, sed ut Dominus. Unde multi adventum Gustavi in Prussiam cum exercitu, conscio Brandenburgico Electore fuisse factum, non immerito coniciebant et praedictum Electorem Proditorem Regis ac Reipublicae manifestum passim vocabant, quamvis Elector modis omnibus se ab ista suspitione purgare non desinebat. Substiterat aliquo tempore Pilaviae indeque tum Gedanenses tum varios alios ad defectionem a Rege et a Regno Poloniae, vel saltem ad impiam neutralitatem, sollicitabat. Non acquiescentibus autem Gedanensibus et in fide permanentibus, telonium certum illis ademerat. Usus post ingenti celeritate Puckum, Bransbergam, Varmiam, Ornetum, Elbingam, Marieburgum, Gnieuwum, Dersaviam¹⁾. Et quidem praeter Bransbergam, quam aliqua vi accepit, reliqua omnia loca, per proditionem haereticorum in eius potestatem venerunt. Et, ut reliqua taceamus, certe Elbingenses adventanti Gustavo honoris causa obviam processerunt et honorificentissime eum exceperunt. Marieburgenses etiam, priusquam ad eos venisset, per litteras sese illi tradiderant, licet convenissent de aliqua

Adventus
P. Provin-
cialis.
Eleaemo-
syna Junii.

19.
Invadit
Gustavus
Prussiam.

Per proditi-
onem
haeretico-
rum

Capit plu-
rima loca.

Ab haere-
ticis per-
honorifice
suscipitur.

¹⁾ Occupavit.

specie belli tunc, cum Marieburgum appropinquaret. Invasio ista Gustavi multorum annorum bella continuavit, ut suis locis patebit. Crescebant porro res Gustavianae in Prussia perpetuis Procerum ac Nobilitatis dissidiis et non levis erat suspicio de multorum haereticorum cum Gustavo conspiratione. Imo erant ii, qui vel Gustavum, vel Fratrem Regis Galliae, vel ipsum Gaborium Transylvaniae Principem ad Regnum vocare (Rege cum Coniuge, filiis ac filia prius in captivitatem reductis) contendebant, sed eorum omnium machinationes Rex, postquam cognovisset, contempserat, ut in Maio Anni 1624 nonnulla sunt annotata. Gliscebat tamen ad hoc usque tempus malum in multorum animis et hoc tandem anno prorupit, ex una parte Gustavo Prussiam invadente, ex altera Gaborio Minori Poloniae imminente; sicque tot diffidentiis ac dissensionibus nostrorum perpetua Gustavus sumebat incrementa.

Dimissus ¹⁾ ob mores perditos et incorrigibiles dimissus est ex Societate 7^a istius mensis, cum antea aliquot diebus in vinculis fuisset detentus, eo quod P. Ministrum invasisset et excusisset.

20.

Propter Commissionem, in Martio a Serenissimo datam, con-
venerant Cracoviam Martinus Szyskowski Cracoviensis et Boguslaus
Boxa Radoszewski Kiioviensis Episcopi, 12^a istius mensis, vocatisque
Commissionem conantur Academicis multis rationibus persuadere sunt conati, ut morem ge-
nerent aequissimae S. Regiae Maiestatis voluntati et tot aliorum bo-
num commune amantium optimis desideriis. Sed Jacobus Naiman
Rector Academiae, nomine eiusdem omniumque Professorum, qui ad-
erant, respondit, se totamque Universitatem nihil prorsus agere velle
de concordia cum Collegio Cracoviensi Societatis Jesu, sed totum iu-
diciu Tribunali Sedis Apostolicae commisisse et committere, paratis-
simosque esse, uti veros Ecclesiae Catholicae filios, eiusdem S. Sedis
iudicio in hac controversia per omnia parere. Et sic ista Commissio
nullum exitum habuit. Antequam autem ultimum responsum Acade-
mici dedissent, feruntur illud dixisse, quod 30 ex illis sancte iura-
rint de nulla cum Societate concordia ineunda. Quasi vero, vel in-
scio Academiae Supremo Cancellario, qui est Episcopus Cracoviensis,
talis coniuratio facta aliquid valuerit, vel iuramentum cum iniuria
aliorum et de re illicita ac per se mala obligare possit. Cum autem

¹⁾ Nomen hoc alio atramento deletum, tamen legi potest: Jacobus Szostak. et in Indice, quem Wielewicki initio sui manuscripti posuit, etiam permansit.

ubiunxisset Episcopus Cracoviensis: «Quid vero facietis, si ad excommunicationes, beneficiorum spoliationes et captivationes ventum fuerit?» responderunt, se tale decretum toleraturos, si latum fuerit.

Impressus erat Ordo supplicationum peragendarum in variis templis Cracoviensibus successive. 20^a huius mensis, pro necessitatibus Regni. Pro his posita etiam erant trium nostrorum domiciliorum empla.

Indictae supplicationes pro Regni necessitatibus.

Prodierat quidam liber impressus sub nomine P^{is} Marianae, Societatis nostrae, contra gubernationem Societatis et studiorum rationem valde venenatus et passim per Italiam, Hispaniam aliasque regiones a malevolis disseminabatur. Deo Admodum R. P. Noster 25^a huius mensis eum damnavit, exurere iussit et omnibus nostris per totam Societatem eius lectionem interdixit. Fertur P. Mariana, dum viveret, varias displicentias habuisse et scripto notasse circa gubernationem P. Claudii Aquavivae et ordinationes varias ac modum litterarum sive humaniorum, sive graviorum docendarum. Post mortem, nescitur quo casu, ad manus externorum istae eius lucubrationes pervenerunt. Et his malevoli plurima addiderunt, de quibus ille non cogitabat, et in lucem ediderunt ad odium Societati conflandum. Dum Visitator esset post aliquot annos Provinciae Polonicae et Lituonicae P. Pompilius Lambertengus, palam retulit, se legisse illa scripta P^{is} Marianae et post eius mortem libellum impressum ita ab aliis scriptis fuisse inversum, ut vix agnosceretur ob plurima addita et immutata.

Prohibetur et damnatur liber Marianae.

21.

Quem malevoli quidam auctum et immutatum imprimi curaverunt.

Excitatum incendium in Clepardia 29^a huius mensis unam pleram absumpsit.

Incendium Clepardiae.

Oratio diurna pro Regni necessitatibus in templo nostro fuit in festo S. Patris Ignatii, cuius Sancti hoc anno experta opem nobilis Sophia Brzechanka. Cum enim extremum vitae periculum subiisset vixque spiritum traheret, post plurima media tentata, S. Ignatii auxilium implorat et vota concipit. Vix aliqua interposita mora primae sanitati restituitur et sequenti die integris viribus ad altare Sancti in nostro templo vota persolvit.

Oratio diurna.

Auxilium S. Patris Ignatii.

Pervenit eleemosyna pecuniaria Mensis Julii ad florenos 1462. Nempe pro vino vendito, quod eleemosynae loco Archiepiscopus Strigonensis Pasman miserat, fl. 1262. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 20. A R. D^o Mosiążek fl. 30. A Mariis per P. Węgrowski fl. 70. Ab aliis reliqui. Jam res submissae, ut ligna, quae 150 florenis constabant, triticum, pisa, carnes, millium, bos cum aliis minutioribus, aesimatae sunt in unum fl. 217.

Eleemosyna Julii.

P. Gaspar Družbicki 5^a Augusti iniit officium Magistri Novitiorum et Rec- toris Domus Probationis in domo S. Stephani. Nam P. Andreas Vachocius ob afflictam valetudinem omnino erat ab hoc officio liberandus, quod per septem fere annos gessit.

P. Družbicki Rector Novitorum factus.

In pervigilio S. Laurentii et in ipso festo Oratio 40 horarum in nostro templo pro Regni necessitatibus habita.

Oratio 40 horarum.

Quod Commissionis Regiae, de qua 12^a mensis superioris actum Testimonium Episcoporum Commissionis ab Academicis non acceptatae, est, nullus sit effectus secutus propter Academicos eam non acceptantes, luculentum testimonium illudque publicum dederunt Commissarii, Episcopi Cracoviensis Kiioviensisque, manibus propriis subscriptum et sigillis obsignatum, 13^a istius mensis. Habetur hoc testimonium in libello Gratis, in quo tamen ad sequentem Annum nempe 1627 pertinere scribitur, licet videatur isto anno factum. Hanc porro ob causam testimonium praedictum erat procuratum, ne posterum Academici reiectae concordiae in nos culpam relicere possent, quod tamen imprudenter facere non cessant.

- Visitatio A 22^a huius mensis ad 6^{am} Septembris mansit nobiscum R. P. Provincialis et domum S. Barbarae visitavit.
22. Desiit esse in vivis Lucas Klein, 25^a istius mensis. Pruthenus is erat anno 1556 Lubaviae in Prussia natus. Ingressus Societatem Bransbergae anno Domini 1577, aetatis vero suae anno 22, cum antea in scholis trivialibus aliquanto tempore versatus fuisset et praeter linguam germanicam ac polonicam, etiam latinam didicisset. Post quatuor menses in tyrocinio Bransbergensi expeditos, (nam dispersum tunc erat Collegium Bransbergense cum Noviciatu, ob incursiones Gedanensium, Regi Stephano rebellium sub hoc tempus) Pultoviam prius, deinde Jaroslaviam et Posnaniam missus fuit. Post biennium probationis, votis simplicibus emissis, varia Coadiutorum munera obiit. Sacristianum egit in locis variis annis fere 20. P^{is} Antonii Possevini ad Imperatorem Rudolphum, ad Regem Stephanum, ad Regem Joannem Sveciae variosque alios Principes a Gregorio 13° Legati, socius fuit, cum eoque in Transylvaniam iverat. Aliquanto tempore Socius fuit P. Georgii Fredleri, Constantiae Reginae Poloniae, Sigismundi III Coniugis, Confessarii. Pri^{us} etiam Alberto Rosciszewski, ob curam valetudinis ad thermas in Germaniam eunti, datus est socius. Ex hoc itinere reversus, reliquam aetatem senilem in aede S. Barbarae consumpsit, varios Adiutorum functiones peragens magna cum diligentia Ob modestiam, qua inter externos versabatur, magni fiebat ab illis. Ultimis mensibus in magnum corporis languorem inciderat et postremis duabus septimanis prostrationem virium expertus, ad extrema devenit, cum pridie mortis Sacramentis Poenitentiae, Eucharistiae ac Unctionis extremae sese munivisset. Obiit anno aetatis 71, ex quibus in Societate consumpsit fere 49. Coadiutor formatus temporalis ab Anno 1600, 25^a Januarii. Sepultus sequenti post mortem die in sepulchro Sacristiae vicino.
- Praeparatio ad mortem. In locum R. D. Joannis Matruszowic, Capellani Congregationis Misericordiae, R. D. Stanislaus, qui Vicarii munus ad aedem S. Stephani ante obibat, a P^e Kamocki, templi Praefecto, eidem Congregationi hoc mense est praesentatus, ab eademque est receptus cum obligatione Sacra omnia consueta et vesperas canendi, nisi forte aliquis Praelatus aut Noster canere vellet.
- Et ipsa mors. Aetas eius et Societatis. Mensis huius eleemosyna pecuniaria erat florenorum 167, nempe: Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25 A Suffraganeo fl. 10. A variis, procurante P. Wą-

growski, fl. 80. A. P. Starczewski fl. 10. Ab aliis reliqui. Iam panes; carnes, aromata, vinum, hordeum submissa fl. 22 constiterunt.

Ob Gustavum, tam multa a mense Junio in Prussia sibi subicientem et per deditionem accipientem, maxima celeritate Rex Serenissimus convocabat variorum militum et peditum et equitum cohortes Toruniumque sese contulerat. Cum ergo iustus exercitus ad eum confluxisset, statim 6^a Septembris Torunio cum eo contra hostem processit et 17^a eiusdem ad Gniewum castra posuit, ibique ad 2^{am} Octobris mansit, hoste accedente quidem, sed in pugnam non procedente. Aliquot tamen minoris momenti proelia cum eo sunt commissa, nostris semper superioribus evadentibus. Confluebant interim in dies ad Serenissimum varii Regni Proceres cum suis cohortibus.

Celeberrimus hic mensis fuit Jubilaeo magno, cui initium erat datum in festo Translationis S. Stanislai, seu 27^a eiusdem, et continuatum ad 27^{am} Novembris. Cum enim superiori anno integre Romae celebratum fuisset, postea Regno Poloniae ad bimestre spacium concessum fuit. Quia vero praesente anno in Febuario litterae Pontificiae, in hoc negotio datae, tardius venerunt, ideo hic Cracoviae et per alia Regni loca (Magnus enim Ducatus Lituaniae similem gratiam a Summo Pontifice peculiari scripto obtinuit) 15^a Julii erant promulgatae, ut videlicet, sicut duobus mensibus ipsum Jubilaeum futurum erat, ita aliis duobus in notitiam omnium Regni incolarum commode veniret. Initium, progressum et finem huius Jubilaei egregie descripsit Admodum R. D^s Joannes Foxius, Archidiaconus Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis, libello ea de re edito hoc anno, cuius talis est inscriptio: Memoria Jubilaei Magni Regno Poloniae ab Urbano VIII. Summo Pontifice concessi Anno Domini 1626 etc. Atque de illo pluribus hic non agendum. Illud peculiare nostris erat, quod cum 100 Confessarii pro excipiendis hoc tempore Confessionibus fuissent designati in templo arcensi (licet postea ob ingentem convenientium multitudinem alii fere 100 addendi essent), qui examine praevio approbati erant, nostros tamen sine examine vel ipse Episcopus approbabat, vel ut Superiores approbarent, concesserat. Erant tria templa designata visitanda, nempe: Arcense S. Stanislai, SS. Petri et Pauli Apostolorum et SS^{mae} Trinitatis, in quibus coram altaribus, quae inscriptionem habebant Magni Jubilaei, orationes a visitantibus expediebantur et iisdem templis alligatae erant Confessiones, postea

23.

Rex contra Gustavum cum exercitu progreditur et castra ad Gniewum ponit.

Jubilaeum magnum hoc anno

Pro Regno Poloniae mittitur et promulgatur.

Descriptio eius per R. D. Joannem Foxium.

Confessarii pro eo.

24. In templo SS. Petri et Pauli quam multi Confessarii. tamen duabus septimanis ante finem Jubilaei, ut multitudini advenienti satisfieri posset et ad S. Barbaram et in aliis primariis templis concessum erat, ut Confessiones exciperentur, cum obligatione visitandi tria templa praedicta. Ut autem in templo S. Petri Nostorum Confessariorum maior esset copia, praeter hos, qui Cracoviae in diversis locis erant, ex Patribus tertii anni Jaroslaviae erant decem evocati, qui aliis nostris adiuncti egregiam operam praestiterunt. Inter praelatos et variorum ordinum Religiosos, qui vel dubia circa Jubilaeum occurrentia solvebant, vel approbandos pro Confessione examinabant, erant etiam nostri deputati. Et ut alia missa faciam, iucunda erat initio Jubilaei disputatio, an vi Jubilaei possit esse ab haeresi absolutio, negante uno ex nostris, affirmante autem R. P. Nicolao Moscinensi, Doctore Theologiae Dominicano. Cumque hac de re ostensa fuisset resolutio Congregationis Concilii Tridentini, mutavit P. Dominicanus sententiam. Confirmatum hoc postea fuit Jubilaeo Anni 1629, in quo expresse excipiebatur haeresis. Numeravit in hoc Jubilaeo Cracoviae praedictus R. D. Foxius Episcopos 6, Palatinos 6, Maiores et Minores Castellanos 17, Officiales Regni 6, Ducissas, Comitissas et aliorum Senatorum Coniuges non paucas cum maxima nobilitate et ingenti plebis multitudine.

Quam varii hospites in Jubilaeo.

Eleaemosyna Septembris.

Submissa eleaemosyna pecuniaria per Septembrem florenorum 225. Ab uno, qui sciri nolebat, fl. 100. Ex legato Dae Sulkowa fl. 50. Ab Abbate Mogilnensi¹⁾ fl. 30. A Rmo Dno Suffraganeo fl. 10. Reliqui ab aliis. Res datae in cremato, panibus, carnibus, caseo, butyro, vino, ovis, farina, constiterunt fl. 98.

Castra Regia circa Peplinum.

Mota Castra Regia Gniewo 3^a Octobris, circa Peplinum sunt fixa, ob variam occasionem rei bene gerendae contra hostem, quae illo ex loco expectabatur.

25. Translatio Reliquiarum solemnibus

Celebritatem Jubilaei et devotionem populi non parum auxit sollemnis ad templum Regium Societatis Jesu translatio Corporum Sanctorum Petri, Victoris, Alexandri et Anastasiae martyrum, fidei ex Urbe testimonio allatorum, nec non Calvariarum S. Albinæ, Ducis filiae et unius ex sociabus S. Ursulae, a Serenissimo Rege eidem templo donatarum. Decima ergo Octobris, quae dies anniversariae memoriae Turcarum ac Tatarorum a Regno Poloniae repulsorum dedicata est, ut suo loco diximus, Sanctorum praedictorum reliquiae ex templo Cathedrali (in eo enim mane, debito cum honore, erant depositae) sollemni apparatu, duobus oculis auro gemmisque coruscantibus inclusae, humeris Patrum Societatis aliorumque Religiosorum, sacris vestibus indutorum, praecedentibus tum variis Religiosorum Ordinibus tum Ecclesiae Cathedralis Clero ac ipso Ca-

Ex templo Arcensi

¹⁾ cfr. Mon. Pol. hist. V. 660. nomen hoc desideratur.

nonicorum Collegio, subsequente Thoma Oborski Laodicensi Antistite¹⁾, habitu Pontificali, cum ingenti numero Virorum illustrium, antecedente et concomitante, seu potius plateas replente, maxima omnis sexus multitudine et non campanis tantum, sed etiam tubis ac timpanis personantibus, deportatae sunt ad aedem SS. Petri et Pauli Apostolorum. Ad quam postquam ventum esset, idem Antistes Oborscius in theatro, ad finem hunc in medio templi exstructo, loculos deposuit. Ibi tunc admiranda multitudinis fidelium devotio enituit, flores oculis appositos loco benedictionis accipientis et globulorum precariorum contactu ossa sacra venerantis. Hoc cum per dies 16 continuatum esset, accedente semper maxima populi frequentia, tandem Cracoviensis Praesul, resumptis ex morbo, quo detinebatur, viribus, in praesentia plurimorum Senatorii Ordinis et Collegii Canonicorum ac variorum Religiosorum, sacris vestibus indutus, inter duos Suffraganeos, Thoma Oborscio Cracoviensi et Stanislao Starczewski Plocensi, ad theatrum praedictum accessit et postquam Sacras Reliquias veneratus, eas tum propriis, tum aliorum humeris, urnis duabus inclusas, ad altaria navis Ecclesiae sibi opposita detulit in iisque deposuit et consignavit.

Ad templum SS. Apostolorum Petri et Pauli

Et earumdem in certis altaribus depositio.

Sub hoc plane tempus Tartarorum, qui in Regni ditiones iruperant et extrema quaeque nobis minabantur, praesertim cum militiae robur contra Gustavum in Prussiam deductum esset, insignis et omni aevo memorabilis clades incidit Duce.....²⁾ Chmielecki, viro rei militaris peritissimo et patriae amantissimo, quem Regni Annales fusius extollent eiusque ex hoste victoriam praedicabunt. Hic sufficere attigisse. Capta erant enim tunc Tartarorum castra, caedes hostium per quinque dies continuata, caesorum plurima millia numerata, inter quos 40 fere Mursae (Praefectos bellicos Tartari sic vocant) occisi ferebantur. Quoniam vero in tanto proelio nostri 5400 non exesce-

rant et tantum 39 cum adeo numeroso hoste desiderati sint, nulli dubium erat, Dei potentis dexteræ non humanis viribus, quod etiam ipsi hostes fatebantur, id totum peractum. Porro horis pomeridianis nonae diei Octobris, quo primæ vesperæ solemnes Deiparae et Sanctis Regni Patronis decantabantur Cracoviae, in finibus Regni datum initium pugnae cum Tartaris, quæ postea sequenti 10^a die et aliquot aliis cotinuata adeo feliciter cessit. Hinc non immerito multi crediderunt hos Sanctos, quorum sacra ossa transferebantur, una cum Patronis Regni nostri contra Barbaros pugnasse et efficaci de coelo adfuisse praesidio, quando eorum mortales exuviae novo domicilio recipiebantur.

Insignis victoria ex Tartaris relata Duce D. Chmielecki.

Sub idem tempus.

Sanctis pro nostris pugnantibus.

¹⁾ Suffraganeus Cracoviensis.

²⁾ Stephano. Nomen hoc ommissum a Wielewicki, serius inscribendum fuerat, ut facile conici potest ex spatio relicto.

26.
Memoria
B. Stanislai
Kostka.

Dominica 27^a post Pentecosten, quae in 25^{am} huius mensis inciderat, annuam B. Stanislai Kostka memoriam solemniter obiimus, cantante Sacrum pontificaliter Stanislao Starczewski Suffraganeo et Abbate Plocensi in templo S. Barbarae.

Eleaemo-
syna Oc-
tobris.

Eleaemosyna Octobris mensis pecuniaria erat florenorum 361. Ab Episcopo Cracoviensi 131. A D^o Palatino Cracoviensi¹⁾ et D^o Ensifero²⁾ quartalis ex Wielicka fl. 36. A Suffraganeo Plocensi D^o Starczewski fl. 30. A Suffraganeo Cracoviensi fl. 10. A R. D^o Mosiążek fl. 10. A D^o Iudice Wielunensi³⁾ fl. 10. A D^o Czerny fl. 10. A Virgine Agneta fl. 25. A quadam fl. 39. Reliqui ab aliis. Iam vinum, panes, carnes, triticum, siligo, butyrum, casei, quae submissa sunt et cervisia, aestimata erant fl. 105.

Decisio
Rotae 2^a
pro nostris
scholis.

Post primam decisionem Rotae Romanae pro nostris scholis contra Academiam factam 19^a Junii, iterum 2^a decisio 6^a Novembris mensis data est, priorem confirmans et privilegium Pii V. pro nobis factum maxime urgens ac explicans⁴⁾.

Mors et
vocatio ad
Societatem
Lau-
rentii Ber-
nacki.

Mortuus est in domo probationis S. Stephani, 9^a istius mensis, Laurentius Bernacki Coadiutor Novitius, miri candoris et magnae humilitatis patientiaeque. Hic ille est, qui dum Jaroslaviae superiori anno, adhuc externus, Collegio operam suam navaret, vidit in somnis P. Michaellem Becanum, aliquot ante annos defunctum et se admonentem, ut Societatem Jesu ingrederetur. Quod reipsa ille executus, in brevi explevit tempora multa.

27.
Gustavo
fraudulen-
ter a-
gente,

Circa 19^{am} huius mensis ex Castris rediit Serenissimus Toronium ad Comititia trium hebdomadarum, quae indixerat. Cum enim circa medium superioris mensis Stanislaus Koniecpolski ad Regem in Castra venisset et gubernationem exercitus suscepisset, maximo-pere curans, ut hostem ad campestre proelium elicere posset, cum praesertim satis numerosus et egregie instructus noster esset exercitus: advertens Gustavus, se aperta vi tunc nihil amplius perficere posse eorum, quae designaverat, ad fraudes sese confert. Confinxit

¹⁾ Joannes comes a Tęczyn.

²⁾ Joannes Zebrzydowski.

³⁾ Szyszkowski.

⁴⁾ Exemplar huius decisionis, typis impressum, annexum est nostro Manuscripto, inter fol. 700 et 701, sub titulo: «Declaratio Sac. Rotae Rom. coram R^{mo} D. Jo. Bapt. Coccini Decano In causa Cracoviensi Juris legendi. Romae, Ex Typographia Rev. Cam. Apost. 1626. Cum licentia Superiorum». Ornatus est hic titulus armis Pp. Urbani VIII, quae tres apes in scuto habent. Decisio ipsa continetur duabus paginis, quarum prima in fronte habet datum: «Veneris 6 Novembris 1626». Incipit vero: «Fuit iterum unanimiter resolutum, quod Praeceptoribus Societatis Jesu liceat in eorum Collegio Cracoviensi, ultra humaniores literas, legere etiam liberales artes, Theologiam et alias facultates» etc.

nim, se ad pacis tractatus descendere velle, qui cum fiunt nullo
perae pretio, ille interim iis, quae ceperat locis, maximis praesidiis
t variis fossis munitis, fugit ex Prussia in Sveciam, ut sequenti
anno cum maiori exercitu in Prussian rediret. Cognitis eius hisce
machinationibus Rex, relicta magna parte exercitus penes Stanislaum
Koniecpolscium, qui prope Marienburgum aliasque munitiones ab
oste captas hiemaret, Toronium, ut diximus, se contulit et quomodo
um hoste sequenti anno continuandum esset proelium, in Comitibus
dictis varia cum Republica constituit.

ciam ab-
eunte,

Relicto
Koniecpol-
scio in Ca-
stris
Rex To-
ronium ad
Comitia
venit.

Postquam Jubilaeo finiendo praefixus dies 27 huius advenisset, in Cathedra
rali Ecclesia SS^{mae} Eucharistiae Sacramentum ad aram maiorem delatum fuit
qua etiam die omnium Ecclesiarum Clerus cum sodalium coetibus et populo
numerosissimo ab ortu solis ad occasum eandem Ecclesiam cum aliis duabus
visitabat) a Vicario Generali Erasmo Kretkowski, a quo etiam maximo apparatu
sacrum peractum est. Tum post vespertas et concionem in fine habitam (quae
amen ob ingentem multitudinem, instar fluctuum inundantium huc et illuc sese
commoventem, vix audiri poterat) Hymnus Te Deum Laudamus coeptus, cam-
pana maxima pulsante et tormentis bellicis in aggere arcis Cracoviensis aliquot
minutis explosis, praesentibus vero omnibus in gratiarum actionem sese effun-
dentibus.

Jubilaeo
finis im-
ponitur.

Percommode autem accidit, ut finem accipiente Jubilaeo amplae aliae in-
dulgentiae visitantibus septem Civitatis Cracoviensis templa, instar illorum, quae
Romae totidem Ecclesias accedentibus dantur, a Paulo olim V concessae ad
annum transacti Jubilaei, iterum ab Urbano VIII. moderno, ad spacium 12 an-
norum concederentur et hoc tempore promulgarentur. Qui enim Jubilaei partici-
pes esse non potuerunt, facile iacturam praedictis indulgentiis resarcire poterant.

Obiit 29^a istius mensis, quae in 1^{am} Dominicam Adventus inciderat,
Petrus Valentinus Rusconius. Erat is Maior Polonus Bucoviae (quod oppidum Epi-
scopi Posnaniensis non ignobile est) natus honestis parentibus Anno 1563. Prin-
cipiis litterarum in Patria expeditis Posnaniam concessit, ibique in scholis Gram-
maticis ac Poeticis litteris operam dedit. Romam postea concessit anno 1581,
ubi postquam Stanislaeo Rescio Abbati Andrzeioviensi (qui Bucoviensis erat
usque compatriota) animum ineundae religionis aperuisset et ab eo plurimum
societatem Jesu laudatam audivisset, eidem nomen dedit eodem anno. Exacto
vero Romae uno probationis anno, ad Collegium Maieratense missus est, ut ibi
et reliquum probationis expediret et simul Rhetoricae operam daret. Ro-
mam iterum reversus, vota Scholasticorum anno 1584 mense Aprili emisit, Rhe-
toricaeque aliquot menses totidemque Logicae vacavit. Pataviam post missus,
Rhetoricam repeteret, cum Martino Smigleccio et P. Jacobo Harto Anglo in
Poloniam venit. Jaroslaviae aliquanto tempore Syntaxen docuit; Casibus post
conscientiae per unum annum studuit; Cracoviae socius Magistri Novitiorum
no similiter anno erat. Inde missus Vilnam per alterum annum sub P. Adamo

28.
P. Valen-
tini Rus-
conii
Patria,

Ingressus
in Societa-
tem,

Studia in
Societate,
Reditus in
Poloniam.
Varia mu-
nia et ma-
xime
Ministri,

- Broio Anglo, Theologiae moralis auditor fuit. Factus Presbyter Anno 1589 Niesvisii curam praediorum habuit ac in schismaticis in aliquot pagis oppidoque ad Catholicam Ecclesiam reducendis felicem operam navavit. Vilnam anno 1595 reversus, Ministerium Collegii egit et typographiae domesticae curam habuit. Ibidem eodem anno in manibus P^{is} Bernardini Confalonerii 21^a Maii Coadiutor formatus spiritualis est factus. Cracoviam iterum evocatus anno 1597 ad S. Stephani aedem Ministri procuratorisque pagorum officio per aliquot annos est perfunctus. Tandem anno 1607 ad S. Barbarae domum venit et Procuratoris Provinciae officium curamque fabricae S. Petri sustinuit, quorum primum nonnisi duobus fere ante mortem annis deposuit ob senium ac debilitatem. Confessarii tamen munus in templo nostro ad finem vitae retinuit. Mediocrem doctrinam pietate et munerum sibi iniunctorum exacta observatione egregie compensavit; rara enim in rebus factivis a Deo talenta acceperat. Prudentiam et amorem fraternum cum alias saepius tum potissimum anno 1622, quo domi relictus nostrorum, qui ad iuvandos infectos manserant, Superior erat, luculenter ostendit, ut ibidem perscriptum est. Astmate et cordis oppressione ea die, qua Sanctissimam Eucharistiam sumpserat, ad obitum se comparans, praeter expectationem mortuus est die praedicto sub occasum solis, nam iam meliuscule haberi videbatur. Ex annis aetatis 62 consumpsit 43 in Societate. Sepultus sequenti die in templo nostro sub maiori altari.
- Procuratoris praediorum,** Catholicam Ecclesiam reducendis felicem operam navavit. Vilnam anno 1595 reversus, Ministerium Collegii egit et typographiae domesticae curam habuit. Ibidem eodem anno in manibus P^{is} Bernardini Confalonerii 21^a Maii Coadiutor formatus spiritualis est factus. Cracoviam iterum evocatus anno 1597 ad S. Stephani aedem Ministri procuratorisque pagorum officio per aliquot annos est perfunctus. Tandem anno 1607 ad S. Barbarae domum venit et Procuratoris Provinciae officium curamque fabricae S. Petri sustinuit, quorum primum nonnisi duobus fere ante mortem annis deposuit ob senium ac debilitatem. Confessarii tamen munus in templo nostro ad finem vitae retinuit. Mediocrem doctrinam pietate et munerum sibi iniunctorum exacta observatione egregie compensavit; rara enim in rebus factivis a Deo talenta acceperat. Prudentiam et amorem fraternum cum alias saepius tum potissimum anno 1622, quo domi relictus nostrorum, qui ad iuvandos infectos manserant, Superior erat, luculenter ostendit, ut ibidem perscriptum est. Astmate et cordis oppressione ea die, qua Sanctissimam Eucharistiam sumpserat, ad obitum se comparans, praeter expectationem mortuus est die praedicto sub occasum solis, nam iam meliuscule haberi videbatur. Ex annis aetatis 62 consumpsit 43 in Societate. Sepultus sequenti die in templo nostro sub maiori altari.
- Et Procuratoris Provinciae.** Catholicam Ecclesiam reducendis felicem operam navavit. Vilnam anno 1595 reversus, Ministerium Collegii egit et typographiae domesticae curam habuit. Ibidem eodem anno in manibus P^{is} Bernardini Confalonerii 21^a Maii Coadiutor formatus spiritualis est factus. Cracoviam iterum evocatus anno 1597 ad S. Stephani aedem Ministri procuratorisque pagorum officio per aliquot annos est perfunctus. Tandem anno 1607 ad S. Barbarae domum venit et Procuratoris Provinciae officium curamque fabricae S. Petri sustinuit, quorum primum nonnisi duobus fere ante mortem annis deposuit ob senium ac debilitatem. Confessarii tamen munus in templo nostro ad finem vitae retinuit. Mediocrem doctrinam pietate et munerum sibi iniunctorum exacta observatione egregie compensavit; rara enim in rebus factivis a Deo talenta acceperat. Prudentiam et amorem fraternum cum alias saepius tum potissimum anno 1622, quo domi relictus nostrorum, qui ad iuvandos infectos manserant, Superior erat, luculenter ostendit, ut ibidem perscriptum est. Astmate et cordis oppressione ea die, qua Sanctissimam Eucharistiam sumpserat, ad obitum se comparans, praeter expectationem mortuus est die praedicto sub occasum solis, nam iam meliuscule haberi videbatur. Ex annis aetatis 62 consumpsit 43 in Societate. Sepultus sequenti die in templo nostro sub maiori altari.
- Prudentia.** Catholicam Ecclesiam reducendis felicem operam navavit. Vilnam anno 1595 reversus, Ministerium Collegii egit et typographiae domesticae curam habuit. Ibidem eodem anno in manibus P^{is} Bernardini Confalonerii 21^a Maii Coadiutor formatus spiritualis est factus. Cracoviam iterum evocatus anno 1597 ad S. Stephani aedem Ministri procuratorisque pagorum officio per aliquot annos est perfunctus. Tandem anno 1607 ad S. Barbarae domum venit et Procuratoris Provinciae officium curamque fabricae S. Petri sustinuit, quorum primum nonnisi duobus fere ante mortem annis deposuit ob senium ac debilitatem. Confessarii tamen munus in templo nostro ad finem vitae retinuit. Mediocrem doctrinam pietate et munerum sibi iniunctorum exacta observatione egregie compensavit; rara enim in rebus factivis a Deo talenta acceperat. Prudentiam et amorem fraternum cum alias saepius tum potissimum anno 1622, quo domi relictus nostrorum, qui ad iuvandos infectos manserant, Superior erat, luculenter ostendit, ut ibidem perscriptum est. Astmate et cordis oppressione ea die, qua Sanctissimam Eucharistiam sumpserat, ad obitum se comparans, praeter expectationem mortuus est die praedicto sub occasum solis, nam iam meliuscule haberi videbatur. Ex annis aetatis 62 consumpsit 43 in Societate. Sepultus sequenti die in templo nostro sub maiori altari.
- Mors.** Catholicam Ecclesiam reducendis felicem operam navavit. Vilnam anno 1595 reversus, Ministerium Collegii egit et typographiae domesticae curam habuit. Ibidem eodem anno in manibus P^{is} Bernardini Confalonerii 21^a Maii Coadiutor formatus spiritualis est factus. Cracoviam iterum evocatus anno 1597 ad S. Stephani aedem Ministri procuratorisque pagorum officio per aliquot annos est perfunctus. Tandem anno 1607 ad S. Barbarae domum venit et Procuratoris Provinciae officium curamque fabricae S. Petri sustinuit, quorum primum nonnisi duobus fere ante mortem annis deposuit ob senium ac debilitatem. Confessarii tamen munus in templo nostro ad finem vitae retinuit. Mediocrem doctrinam pietate et munerum sibi iniunctorum exacta observatione egregie compensavit; rara enim in rebus factivis a Deo talenta acceperat. Prudentiam et amorem fraternum cum alias saepius tum potissimum anno 1622, quo domi relictus nostrorum, qui ad iuvandos infectos manserant, Superior erat, luculenter ostendit, ut ibidem perscriptum est. Astmate et cordis oppressione ea die, qua Sanctissimam Eucharistiam sumpserat, ad obitum se comparans, praeter expectationem mortuus est die praedicto sub occasum solis, nam iam meliuscule haberi videbatur. Ex annis aetatis 62 consumpsit 43 in Societate. Sepultus sequenti die in templo nostro sub maiori altari.
- Aetas.** Catholicam Ecclesiam reducendis felicem operam navavit. Vilnam anno 1595 reversus, Ministerium Collegii egit et typographiae domesticae curam habuit. Ibidem eodem anno in manibus P^{is} Bernardini Confalonerii 21^a Maii Coadiutor formatus spiritualis est factus. Cracoviam iterum evocatus anno 1597 ad S. Stephani aedem Ministri procuratorisque pagorum officio per aliquot annos est perfunctus. Tandem anno 1607 ad S. Barbarae domum venit et Procuratoris Provinciae officium curamque fabricae S. Petri sustinuit, quorum primum nonnisi duobus fere ante mortem annis deposuit ob senium ac debilitatem. Confessarii tamen munus in templo nostro ad finem vitae retinuit. Mediocrem doctrinam pietate et munerum sibi iniunctorum exacta observatione egregie compensavit; rara enim in rebus factivis a Deo talenta acceperat. Prudentiam et amorem fraternum cum alias saepius tum potissimum anno 1622, quo domi relictus nostrorum, qui ad iuvandos infectos manserant, Superior erat, luculenter ostendit, ut ibidem perscriptum est. Astmate et cordis oppressione ea die, qua Sanctissimam Eucharistiam sumpserat, ad obitum se comparans, praeter expectationem mortuus est die praedicto sub occasum solis, nam iam meliuscule haberi videbatur. Ex annis aetatis 62 consumpsit 43 in Societate. Sepultus sequenti die in templo nostro sub maiori altari.
- Sepultura.** Catholicam Ecclesiam reducendis felicem operam navavit. Vilnam anno 1595 reversus, Ministerium Collegii egit et typographiae domesticae curam habuit. Ibidem eodem anno in manibus P^{is} Bernardini Confalonerii 21^a Maii Coadiutor formatus spiritualis est factus. Cracoviam iterum evocatus anno 1597 ad S. Stephani aedem Ministri procuratorisque pagorum officio per aliquot annos est perfunctus. Tandem anno 1607 ad S. Barbarae domum venit et Procuratoris Provinciae officium curamque fabricae S. Petri sustinuit, quorum primum nonnisi duobus fere ante mortem annis deposuit ob senium ac debilitatem. Confessarii tamen munus in templo nostro ad finem vitae retinuit. Mediocrem doctrinam pietate et munerum sibi iniunctorum exacta observatione egregie compensavit; rara enim in rebus factivis a Deo talenta acceperat. Prudentiam et amorem fraternum cum alias saepius tum potissimum anno 1622, quo domi relictus nostrorum, qui ad iuvandos infectos manserant, Superior erat, luculenter ostendit, ut ibidem perscriptum est. Astmate et cordis oppressione ea die, qua Sanctissimam Eucharistiam sumpserat, ad obitum se comparans, praeter expectationem mortuus est die praedicto sub occasum solis, nam iam meliuscule haberi videbatur. Ex annis aetatis 62 consumpsit 43 in Societate. Sepultus sequenti die in templo nostro sub maiori altari.
- Eleaemosyna Novembris.** Pecuniaria eleaemosyna Novembris erat florenorum 187. A R. D^o Złotnicki fl. 50. Ab alio, qui sciri nolebat, alii 50. A D^a Opalinska Marsalca ¹⁾ fl. 20. A Palatina Russiae ²⁾ fl. 10. A D^o Suffraganeo fl. 10. A Confraternitate Misericordiae fl. 15. Reliqui ab aliis. Carnes, panes, vinum, frumentum, pisces, butyrum, casei, ova, olera submissa fl. 74 sunt aestimata.
- 29.** Post duplicem decisionem Rotae Romanae in Junio et superiore mense pro nostris scholis contra Academicos latam, asseverantibus Academicis istas decisiones in contumaciam tantum obtentas et affirmantibus coram variis, Procuratorem suum non fuisse bene informatum, petierunt iterum, ut melius informare possent Tribunal Apostolicum, quod illis liberaliter concessum fuit. Cum ergo praecipuos patronos adiissent et qua poterant diligentia suum negotium pertractassent, post plurimas causae ventilationes tertia decisio pro nostris scholis Cracoviensibus ab eadem Rota data est 18^a Decembris, in qua et dubia contra 1^{am} ac 2^{am} decisionem sunt sublata et nostrum ius confirmatum ³⁾.

¹⁾ Uxor Marsalci curiae, Lucae Opaliński.

²⁾ Sophia Ostrogska, uxor Stanislai Lubomirski.

³⁾ Annexum est iterum exemplar huius decisionis nostro Manuscripto, inter fol. 701 et 702, eodem formate, Romae in typographia Camerae apostolicae a. 1627 impressum.

Ea, quae ad certum mensem reduci non poterant, haec sunt. Reducti ad Ecclesiam haeretici 20 et ad Christi Vicarii obedientiam tres schismatici. Contractus illiciti plusquam 40 rescissi. Redditi Ecclesiasticos pingues, multis annis pessima fide usurpatos, ut unus restitueret, persuasum est. Tempore Jubilaei per duos menses et in Missionibus tum cum R^{mo} D. Thoma Oborski, quae fere mensibus, licet interpolatis, durabant, tum in aliis ingens numerus eorum, qui potius vitae pecata absolutioni subiecerunt. A dissidiis, a concubinato, a veneciis plurimi sunt abstracti.

Percepta mensis Decembris pecuniaria erat fl. 284, nempe a variis, opera Eleaemosyna Decembris. Wagrowski fl. 186. A Virgine Anna pro piscibus fl. 30. Quartualis a R^{mo} Cracoviensi fl. 25. A R. D^o Archipresbytero 10. Reliqui ab aliis Carnes, pisces, vinum, panis, aromata, poma, pruna, butyrum, hordeum, triticum, pisa constitunt fl. 138.

Iam annua templi eleaemosyna in pecunia pervenit ad fl. 1134 Calix Annuo templo eleaemosyna. vero argenteus cum patena, tabellae argenteae 15, torques parva aurea, casulae quae, albae aliquot, mappa auro picta, vela, corporalia fl. fere 400 sunt aestimata.

Annus Domini 1627.

Mutatio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Henrico Picherto Praeposito Provinciali, Matthaeo Bembo Domus S. Barbarae Praeposito et postea aliquod tempus succedente illi P. Stanislao Krzywokolski ac tandem P. Joanne Liesiowski.

Viginti quatuor nostri tantum hoc anno in domo S. Barbarae morabantur. Sacerdotes tredecim, Coadiutores novem, Novitii Scholastici lectores ad mensam duo.

Festum Circumcisionis Domini magna cum devotione expeditimus. Cantavit in ea Sacrum Officialis et Vicarius Generalis Cracoviensis, Erasmus Kretowski, qui etiam nobiscum prandium sumpsit cum Christophoro Treński Archipresbytero, Stanislao Witowski magno arcis oeconomo, Petro Borzykowski, Stanislao Rabo, Georgio Pipano, Joanne Wizembergero, D^o Celesta Consulibus Cracoviensibus, D^o Bonikowski Medicinae Doctore, Andrea Belza Notario Consulari Cracoviensi, D^o Elia genero Dⁱ Pipani.

Circa initium huius mensis liber, superiori anno Romae impressus, Nicolai a Jesu Maria Carmelitae discalceati, Poloni, cum tali titulo: Apologia perfectionis vitae spiritualis etc. recusatus est Cracoviae, cuius mentionem fecimus 6ta Septembris anno 1625. Ita vero distribuebant hunc librum Carmelitae discalceati variis et maximae iis, qui nobis male affecti erant, ut notum facerent contra nostros esse scriptum, non sine scandalo multorum. Cognita hac re Episcopus Cracoviensis Martinus Szyskowski, graviter reprehensus Carmelitae, eam distributio.

I.
Nostorum
numerus.

Festum
circumci-
sionis.

Liber Ni-
colai Car-
melitae
discalce-
ati recudi-
tur Cra-
coviæ et
distribui-
tur.

Prohibetur
distributio.

distributionem interdixit et publicam libri combustionem est comminatus, si non desinerent ab ea distributione. Plus tamen sibi incommodi, quam nostris tali distributione intulerunt et multos ex amicis acquisiverunt inimicos.

Circa donationem Georgii Młodecki
Georgius Młodecki, Societatis nostrae, filius olim Nobilis Stanisłai Młodecki, donaverat Collegio Cracoviensi S. Petri omnia bona sua immobilia, quomodocunque ad eum pertinentia, in Castro Sendomiriensi anno superiori circa initium Augusti et eodem anno praedictam donationem factam confirmaverat Cracoviae 19^a Novembris coram Notario publico Alberto Mathiae Bolkowski, aliisque testibus ad id vocatis. Quia vero R. D. Joannes Łącki, Decanus Omnium

Agi coep-
tum cum
R. D. Łą-
cki.
Sanctorum, eius cognatus, sive propter se, sive propter alios cognatos hanc donationem aut tollere, aut saltem diminuire conabatur, 15^a huius mensis P. Fridericus Szembek volebat cum eo hoc negotium pacifice transigere significaveratque illi, et Serenissimum intelligere velle, an hoc legatum Collegio suo factum redditum sit, nec ne, et Episcopum Cracoviensem tanquam primum

Qui initio
nonnihil
tergiver-
satur
piorum legatorum defensorem idem scire velle. Quaesivit D. Łącki, quibus instrumentis usuri essemus ad se convincendum in iis, quae legavit Młodecki. Respondit P. Szembek instrumentum nostrum praecipuum esse ipsius R. D. Łącki conscientiam, de qua nobis optime persuademus. Tum D^s Łącki subiecit, se habere aliquid argenti, de summis autem pecuniariis se nescire et eas per

2.
Sed postea
varia in
hoc nego-
cio retulit.
acta castrensia inquirendas esse. Ad hoc P. Szembek: Quandoquidem D. Vra tutorem egit demortui, curam habuit omnium sive in argento, sive in aliis pecuniis et bonis relictorum. Coepit tunc referre D^s Łącki de 12 millibus, quae

Ad haec
respon-
dente P.
Szembek
Et litteras
Episcopi
dante,
manserant, de tribus millibus a se expensis rationeque expensorum a se reddenda; de D^o Starski affine nostri Młodecki impediante, ne nostri adeant hoc legatum et asserente illud ad se iure naturali pertinere; de patruo mortui Canonico Varsaviensi, addente testamento illud, ut si mortuus nepos non obediret tutoribus, nempe R. D^o Łącki et Generoso D^o Sosnowski, liberum iis esset ad libitum de legato disponere. Ad haec omnia respondit P. Szembek, se cum D^o Starski nihil negotii velle habere, sed tantum cum R. D^o Łącki, tanquam tutore et Ecclesiastico, a quo magis quam a saecularibus favor Ecclesiae expectandus. Clausulam testamento appositam dixit intelligendam de inobedientia quo

Ad mitiora
descendit
ad malos mores, non de inito statu religioso. His dictis litteras Episcopi Cracoviensis, quas habebat penes se in hoc negotio, P. Szembek tradidit R. D^o Łącki. Lectis litteris constanter asseruit R. D. Łącki, se ex legato nihil pro se optare. Credo, subiecit P. Szembek, et simul rogo, ut optime id, quod est, ostendat. Fecit etiam tunc mentionem summae pecuniariae in Mastowiąca Cracoviae vicina. Subrisit ad haec R. D. Łącki et fassus est, ibi summam 5 millium esse ac in argento quatuor vel tria millia reperiri; adiunxit tamen optare se ex bono in Societatem affectu, ut cum D^o Starski affine mortui res pacifice transigatur et ut aliqua particula ad eum deveniat. Respondit P. Szembek, non se esse alienum, si bonis modis D^s Starski nobiscum processerit, ut aliquid consolationis habeat inde. His dictis acquievit R. D. Łącki et dixit, se cum D^o Starski hoc negotium accomodaturum brevi; sicque discessit. P. Szembek interim ad Joannem Fontaninum dedit Zerzynam litteras, quibus eum iussit quamprimum

Et suam
operam
pollicetur.

arsaviam et ad alia quaedam loca discedere, diligenter inquirere in actis variis de his omnibus, quae ad hoc negotium Młodecki quoquomodo pertinebant.

Venerat Cracoviam D^s Lubieniecki celebris minister Ariano-um sub hoc tempus, quo varios inter se contractus nobiles concludere solent. Eum Academici studiosi diligenter observabant et tandem 19^a huius mensis in platea S. Floriani inventum verberibus variis affecerunt, frustra aliorum nobilium, qui adêrant, auxilium implorantem, hi enim ob concursum studiosorum nihil sunt ausi. Ita conussum immergere in Rudawka inprimis constituerant, sed mutata sententia penes scholam B^{mae} Virginis et penes templum SS. Omnium et ostea per forum eum cum clamoribus ac irrisionibus versus Bursam Hierusalem ducebant. Sed in foro dum essent, ex manibus eorum se roripiens, veste superiori, pileo et gladio relictis, in lapideam Dⁱ Cerialii profugit. Insecuti eum erant Academici, sed accurrentibus multis nobilibus haereticis armatis, retrocesserunt. Ex praedictis nobilibus multi vicinam domum Georgii Ducis Zbarascii Castellani Cracoviensis adeunt, querimoniam contra tantam insolentiam instituentes. Gravisne id fert Dux et studiosos, ante domum stantes, ad se evocat; eum nullo ire volente ad Rectorem mittit, impudentiam tantam exaggerat, iustitiam ut administraretur postulat. Verum dum haec fiunt, alii Academici ex schola S. Annae unum haereticum nobilem, Rupinowski dictum, comprehensum ad scholam suam trahébant; tantum abest, ut aliquid de sua impudentia ob comminationes Ducis Zbarascensis remiserint. Itaque sequenti die plusquam triginta nobiles haeretici Gabrielem Comitem a Tarnow, Capitaneum Cracoviensem, in arce adeunt, iniurias Nobilitati illatas referunt, ne tanta audacia sit impunita, rogant. Respondit Comes, se plurimum tantis iniuriis, quae illis erant illatae, condolare et acerbissime ferre tantam audaciam, sed ipsos quoque causam esse horum, eo quod in Tribunali per Deputatos ad id concurrerunt, ut Vice-Regens Rožanka et Wacewski ¹⁾ Praefectus Militiae infamiae notarentur ob id, quod suo officio in comprimendis talibus impudentiis functi essent. Consilium datur suum esse, ut procuretur Constitutio in Generalibus Comitibus de captivandis omnibus tumultus facientibus, sive sint Academici, sive non sint. Assenserunt omnes propositioni Comitum, qui etiam eodem tempore statim Generosum D^m Maximilianum Jarzinam Iudicem

3.
Lubieniecki ministrum Arianorum comprehensum academici variis iniuriis afficiunt.

Fugit ex illorum manibus.

Iterum Rupinowski nobilem haereticum capiunt.

Alii nobiles haeretici adeunt Capitaneum Cracoviensem.

Quae illis respondeat.

Mittit Capitaneus ad Rectorem.

¹⁾ Waczewski.

Wielewicki IV.

4.
Polliceba-
tur Rector
satisfac-
tionem.

Citatus
Cherubini-
ski (sic) ut
Principalis

Ostendit
se non es-
se reum.

Differtur
iudicium.

Et nulla
post ad-
ministratur
iustitia.

Sochaviensem (sic) et Notarium terrestrem Cracoviensem cum Vicesgerente et nonnullis aliis ad Rectorem Academiae misit, ut omnem convenientem satisfactionem peteret et ingratitude Academiae contra Regem nobilitatemque, a quibus omnia haberet, ostenderet in tantis tum Magistratus arcensis tum duorum nobilium iniuria. Fecit egregie, quod illi iniunctum erat, D^s Jarzina apud Rectorem, apud quem plurimos nobiles haereticos et quosdam alios, a Regni Pocillatore Stanislao Lubomierski missos, in eodem negotio invenerat. Ad haec omnia illud tantum respondebat Rector, se vehementer dolere, quod iuvenum levitates sint exsorbendae senibus, curaturum tamen se, ut omnis satisfactio fiat laesis. Citari ergo statim fecit tum seniore Bursae Hierusalem, tum quendam Cherubinowski, quem ut Principalem et caeterorum ducem haeretici detulerant. Quia vero ex illa aula, in qua haec res fiebat, studiosi, qui erant plurimi, nolebant iussi discedere, ad aliam habitationem Rector cum praecipuis haereticis illisque, qui ex arce venerant, in Collegio maiori contulit sese. Ibi comparuit Cherubinowski rubea damascena veste indutus, quam forsitan in vita sua ante nunquam induerat, multis modis probans, se reum non esse, eo quod suum cognomen capto Lubieniecki in media turba aperuisset et quod casu in tumultuantes inciderit ac diligenter curaverit, ne quidquam mali inferret aliquis Lubieniecio, testemque appellabat fratrem praesentem absentis Lubieniecki ideoque nullo modo censi debere auctor tumultus. His auditis dilata res in 22^{am} huius mensis, sed nihil tunc factum et mane et a prandiis, ob Academicos armatos congregatos et ob Rectorem qui, eo quod tardius venirent haeretici, studiosos dimiserat ad prandium, qui postea post prandium ex omnibus contuberniis et ex civitate, conspiratione facta, ad plateam S. Annae in maximo numero dum convenissent, explosionibus scloporum et variis cachinnis canillisque implebant omnia. Atque ita in tanta violentia et pacis publicae violatione nulla administratur iustitia, triumphantibus impune turbulentis Academicis, cum tamen et Palatinus et Castellanus et Capitaneus Cracovienses tunc Cracoviae essent simul cum Pocillatore Regni, penes quem maxima erat nobilitas.

Eleaemo-
syna Ja-
nuarii.

Eleemosyna pecuniaria huius mensis erat florenorum 361. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 100. A Dno Zagórski legati fl. 100. A Mfco D^o Szyskowski Iudice Vielunensi fl. 50. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 20. A D^o Palatino Cracoviensi et Regni Ensifero ex Wielicka quartuale fl. 36. A D^o Philippo Bibliopola fl. 12.

A D^o Stanislao Rabo fl. 13. Reliqui ab aliis. Res in frumento, foeno, carnibus, piscibus, caseis, butyro et in prandio, in festo S. Agnetis domui dato, constiterunt fl. 151.

In festo Purificationis B^{mae} Virginis erat domi nostrae Votorum Renovatio, praemissis iis, quae praemitti solent. — Hac ipsa die institutus in Collegii Ostrogiensis Societatis nostrae templo sollemnis actus, quo ex una nobili energumena per unum ex nostris daemon est eiectus; quae res, quia in hoc Regno valde erat notabilis, breviter hic perstringenda videtur. Erat haec nobilibus parentibus, sed haeresi Calvini imbutis nata, ipsa etiam eandem perfidiam complexa. Varie explorabant parentes cum plurimis aliis haereticis, an vere vel ficte fuerit obsessa nec ne; sed tandem fateri debebant vere obsessam. Cum enim simplex esset et vix legere sciens, occupata a daemone variis linguis loquebatur et plurima occulta se visentibus pandebat. Postquam varie a daemone exagitaretur, mittunt haeretici ad Collegii Rectorem (is erat hoc tempore P. Stanislaus Witwiński) petentes, ut nostri in praesenti afflictione opem ferrent. Adit ille afflictos parentes eosque postquam fuisset consolatus et bene sperare iussisset, interrogavit de nonnullis. An videlicet fateantur esse daemoniacam vere; et affirmative responderunt. Cur nostram opem implorent, cum caeremonias catholicas rideant et exorcismos superstitiones vocent? Ad haec dixerunt, se aliam opinionem de nostra fide habituros, si hanc infirmam curaverimus. Subiunxit deinde noster, ut suos Ministros prius vocent ad hunc eiiciendum daemonem, vel si illi id non potuerint, Popos Schismaticos et si nec hi quidquam fecerint, tunc primum nostros accersant. Responderunt illi, Ministros suos abesse et talium rerum praxim non habere. Ingressi post nostri cubiculum obsessae, quorum spectum daemon statim detestari et aversari coepit. Verum nostri, facto signo sanctae crucis, aqua benedicta lectum obsessae aspergunt et ei occulte Reliquias S. Patris Ignatii admovent. Tremere statim et vociferari daemon incipit illa verba proferens: «Os Ignatii calvi me premit et torquet». Moverant nostri haereticos, ut librum suum haereticum, quem habebant, super pectus obsessae ponerent, quod dum faciunt, spiritus nequam ridere et librum amplecti coepit. Imposita deinde a nostris occulte imago B. Patris in eundem librum dum porrigeretur daemoniacae, ululare coepit ac detestari. Quaesita, quid timeret, respondit: Timeo imaginem S. Ignatii libro impositam. Haec audientes haeretici, qui astabant, nonnulli quidam admirabantur et silebant, nonnulli vero id pacto, quod Papistas cum daemone habere putant, ascribebant; quam contumeliam cum nostri efficaciter reiecissent, discesserunt ex illa domo, bonam spem facientes Parentibus brevi eiiciendum daemonem, modo eorum incredulitas hunc effectum non impediat. Indixit igitur Rector Collegii triduanum ieiunium, multas orationes, mortificationes, eleemosynas, Sacrificia Missae ad hanc intentionem fieri curaverat et pro concione ut res ista populo commendaretur, effecerat ac diem exorcismis destinaverat: secundam huius mensis Purificationis B^{mae} Virginis dicatam, et locum: templum Collegii nostri. Licet enim cuperent haeretici, ut id privatim domi fieret, nostri tamen expedire iudicant, ut hic actus nonnisi in templo fieret publice, tum ob aedificationem populi, tum ob testimonium catholicae fidei inter haereticos et schismaticos exhibendum. Invi-

5.
Celebris
actus eie-
cti daemo-
nis ex
una hae-
retica.
Parentes
haeretici
post rem
explora-
tam

A nostris
opem pe-
tunt.

Veniunt
nostri et
aliqua
prius in-
quirunt.

6.
Ingressi
nostri cu-
biculum
obsessae,
quae fa-
ciant.

Quomodo
se ad ex-
orcismos
compa-
rent.

Quae dae-
mon con-
tra nostros
loqueba-
tur.

Adducta
obsessa ad
nostrum
templum.

In exorcis-
mis, quae
daemon
fatetur.

7.
Elicitur
tandem
daemon ex
obsessa

Magna
omnium
gratula-
tione.

Academici
vexant
studiosos

sebant interim varii daemoniacam, quae haereticos continuo ridendo excipiebat tanquam amicos, nostrorum vero Patrum aspectum semper abominabatur, quanquam adiuratus daemon nostrorum vocibus, eam semper liberam relinquebat. Varia sub id tempus daemon invisentibus referebat et de odio, quo nostros persequeretur et de suo conatu, quo incendere Collegium Ostrogiense voluit et quo cubicula nostrorum ingredi tentabat, sed se prohibitum a B^{ma} Virgine et a S. Ignatio. Imo uni ex nostris retulit ordinem rerum in cubiculo dispositarum. Dum etiam in templo nostro in Sacrificio Missae elevatio fieret, ululare solebat et illa verba clamans, proferebat: «Ecce elevatus altissimus». Praefixo igitur tempore adducitur daemoniaca ad nostrum templum, adiurato daemone, ut eam per illud tempus liberam relinqueret. Interfuit Sacro et Concioni quieta, quam dum Gloria in excelsis caneretur, daemoniaca ad instar leonis irrugiit, non sine terrore populi, qui frequentissimus aderat. Finito Sacro, ante altare B^{mae} Virginis et S. Ignatii adducitur obsessa et post brevem exhortationem, qua spectatores ad dolorem de peccatis, orationem pro obsessa et ad fidei actum eliciendum commonebantur, dat initium unus ex nostris Sacerdos, cui id Superior ex obedientia imposuerat, exorcismis. Inquirente inprimis de nomine daemonis, post longam tergiversationem respondet, se esse simplicem Ruthenum dictum Hericho. Causa post quaesita ingressus, fatetur se a vetula Ruthenae fidei per veneficia adstrictum ad ferri filum et per ferrum ex invidia quorundam immissum. Urgebatur, quis esset in coelo, quem maxime post Deum timeret, respondit Beatissimam Virginem et vestrum Ignatium ac duos vestros Franc. Adactus a Sacerdote, ne verba mutilaret, correxit et dixit duos vestros Franciscos Xaverium et Borgiam. Ultimo quaesitus, cuius auxilio ab hoc corpore pellendus esset, respondit contentissima voce: Mariae et Ignatii. Pergebat deinde in exorcismis noster fere per duas horas et fatigatus, conversa oratione ad populum edicit, ut si quis forsitan peccati mortalis esset conscius, actum contritionis eliceret cum proposito confitendi, ne per occultum alicuius peccatum egressus mali daemonis impediatur. Populo cum lachrymis id de quo monebatur peragente, continuabat noster exorcismos tandemque daemonica e manibus fortium, qui illam tenebant, erepta in terramque deiecta, per merita SS^{mae} Virginis et S. Ignatii liberata est in terraque iacens quasi semimortua relicta. Levata post a terra coram SS^{mo} Sacramento et imagine B^{mae} Virginis ac Sancti Ignatii professionem fidei catholicae, audientibus omnibus, fecit ac tandem in fine Canticum Simeonis «Nunc dimittis servum Tuum Domine» etc. magna cum devotione recitavit. Ingens post laetitia, acclamatio et gratiarum actio omnium est secuta, iteratis illis vocibus: «Magnus Dominus et laudabilis nimis, Magna Mater eius Sanctissima Maria, Magnus S. Ignatius». Conclusus demum hic actus brevi exhortatione ad populum, ex illis verbis desumpta: «Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templo tui», cui successit hymnus Te Deum laudamus cum campanarum omnium pulsu, abeuntibus schismaticis ac haereticis compunctis et Catholicis exhilaratis.

Quinta et sexta huius mensis impudentes Academici plurimis modis studiosos S. Petri externos vexabant, pugnis percutientes, pileos

et libros diripientes, itinera quibus ex Collegio ituri erant obsidentes. S. Petri. Missi erant varii ad Rectorem Academiae, ut cohiberet tantam perulantiam et iustitiam administraret ac libros pileosque acceptos restituere iuberet, sed nihil factum. Ipsimet tamen Academici mutuis dissidiis inter se, maxime vero inter Alexandrum et Martinum Nieborowski et Adamum Gizycki ac Martinum Zaluski 8^a et 9^a huius mensis excitatis, satis vexabantur. Quo etiam tempore Dux Zbaracensis Georgius ob iniuriam famulo suo per Academicos illatam, ad eos cohibendos manus apposuit, quos hucusque tantopere defendebat.

Ipsi etiam inter se contendunt.

Postquam P. Matthaeus Bembus suum triennium in gubernatione Domus S. Barbarae expeditisset, antequam Admodum R. P. Noster novum Praepositum designasset, R. P. Henricus Pichertus Provincialis ad certum tempus in eius locum P. Stanislaum Krzywokolski Vice-Praepositum domus constituit 10^a istius mensis.

P. Stanislaus Krzywokolski fit Vice-Praepositus.

A 14^a ad 16^{am} huius mensis Oratio triduana more recepto in templo nostro magna omnium frequentia peragebatur, in qua a Rmo Do Suffraganeo et Ecclesiae Cathedralis Praelatis Sacra et Vesperae solenniter celebrabantur et nostris ex omnibus tribus domiciliis conciones fiebant. — Ab initio quadragesimae Patres huius domus successive recollectionem per Spiritualia exercitia expediebant ob Jubilaeum a Summo Pontifice per Admodum R. P. Nostrum pro nostris impetratum, quos etiam postea Fratres Coadiutores in eadem pia occupatione sunt subsecuti.

8. Oratio triduana.

Collectio nostrorum pro Jubilaeo.

Sub idem tempus Academici pugnabant inter se et Cherubini Nieborowski in facie notabile vulnus accepit et cum inter Nieborowski et Zaluski sedari non possent discordiae ac alios, discedendum Cracovia erat Nieborovio.

Pugna Academicorum.

Eleaemosyna huius mensis in pecunia erat florenorum 207. A quibusdam qui sciri nolebant, fl. 110. A D^a Pipanowa fl. 15. A Rdo Do Bobola fl. 10. Ex Wielicka fl. 36. Reliqui ab aliis. In rebus vas vini a Regni Pocillatore¹⁾, tritum, siligo, pisa, hordeum, pisces, haleces, vinum, mulsum, pruna, cepe, oliva, al: aestimata sunt fl. 299.

Eleaemosyna Februarii.

Pro Duce Christophoro de Zbaras, circa hoc tempus mortuo, in nostro templo funebre Sacrum decantatum 9^a Martii aliaque sacra lecta; excitatum praeterea erat Cenotaphium. Postquam id cognovisset germanus eius frater Georgius Castellanus Cracoviensis, gratum id sibi accidisse significavit suis, etiam si illas valde infensum nobis se demonstrare soleat et varia contra nos loqui committam aliis non desinat.

Funebres exequiae Christophori Ducis Zbaracensis.

Dati mutuo 500^l floreni Domui probationis a P. Stanislaio Krzywokolski ob quoddam solvendum debitum 13^a istius mensis.

Mutua pecunia pro domo probationis.

¹⁾ Stanislaus Lubomirski.

Ob Mansfeldium et Baldis trepidatio.

Trepidatio non exigua fuit Cracoviae 28^a huius mensis ob Mansfeldii et Baldis varias copias circa Silesiam et Hungariam dispositas non multum Cracovia distantes. Postea tamen eae per Maiorem Poloniam in Pomeraniam evaserant et Gustavo se adiunxerant.

Unius religiosi exercitia spiritualia.

R. D. Cyprianus Sacerdos ex monasterio S. Spiritus spiritualibus Sancti Patris commentationibus domi nostrae vacabat per hunc mensem, petente iocunditate a nobis istius Praelato. — Eodem mense reddita Communicatio meritorum, ab Admodum R. P. Nostro missa, Generoso D^o Petro a Kamyk Borzykowski eius coniugi Dorotheae a Gumin.

Do Borzykowski et eius coniugi.

Accepimus per hunc mensem eleamosynae in pecunia florenos 453 A Virgine Sophia fl. 200. A D^a Gortacka fl. 80. A quadam alia pia femina alios 80. A D^o Wizemberg fl. 40. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. A D^o Szydlowski fl. 10. Reliqui ab aliis. Iam res, ut plumbum, quod 100 florenis constabat, frumentum, tortae, vinum, crematum, milium, pisces, carnes, butyrum, casei, ova, aromata, nuces, cervisia 269 fl. constituerunt.

9.

Initio Aprilis Feria 5^a Magna et duabus sequentibus diebus consuetae

Stanislaus Glovacius dimittitur ex Societate.

ceremoniae iuxta usum Ecclesiae in nostro templo peractae [iuxta usum Ecclesiae] cum magna populi frequentia, quae etiam per festa Paschalia non desit.

P. Družbicki succedit P. Vachocio.

Stanislaus Coadiutor arcularius, cum in conversatione liberior et invocatione inconstans permaneret et varia remedia sibi adhibita irrita essent, dimissus est a Societate 7^a huius mensis, ita ordinante Admodum Rdo P. Nostro

Stanislaus Piesiowicz ad vota admittitur.

Generali. — P. Andreas Wachocius a S. Stephano ad S. Barbaram aeger transiit 9^a istius mensis, succedente sibi in Rectoratu Domus Probationis P. Gaspare Družbicki. — Stanislaus Piesiowicz, finito suae probationis biennio, cum

per spiritualia exercitia sese collegisset, admissus est ad vota simplicia 11^a huius mensis, celebrante Sacrum in sacello domestico P. Andrea Vachocio.

Stanislaus Koniecpolski

Insignis victoria ex Gustavianis ad Hamerstinum reportata 16^a huius mensis per Ill^{mu}m D^m Stanislaum Koniecpolski, Palatinum Sandomiriensem et Campiductorem Regni Poloniae, quam hic altius re-

Dyrshovia versus

petemus. Praedictus D^s Campiductor tota hieme in castris sub Dyrshovia¹⁾ manens, cum minus feliciter ob incommoda hiemis rem sub civitate Pucensi²⁾ agi intellexisset et simul ad eum perlatum esset de hostili exercitu, in Saxonia Mehilburgo Pomerania collecto ad solvendum obsidione Puckum magnis itineribus pergere, relicta 28^a

Puckum venit

Martii ad Dyrshoviam parte copiarum, cum exercitu versus Puckum movit et admotis 2^a Aprilis huius machinis cuniculisque actis et moenibus civitatis prostratis, hostem ad deditionem, propositis arbitrato suo conditionibus, adegit. Post per exploratores cognoscens,

¹⁾ Trzczew (Dirschau).

²⁾ Puck.

hostem in confiniis Pomeraniae consedissee, relicto in civitate Pucensi peditatu, cum equestribus copiis et dragonibus ob hostem celerius persequendum in Pomeraniam 6^a Aprilis contendit, compellato per litteras Duce Pomeraniae, se hostem Sacrae R. M. et Reipublicae in ditionibus ipsius persecuturum, quandoquidem ille nollet, vel non posset eum ditionibus suis arcere. Interim hostis, accepto nuncio et de Pucko capto et de Campiductore cum suis copiis adventante, relictis plurimis impedimentis celeriter Amerstinum se contulit, ut inde acilius aut Sluchoviam¹⁾ aut Choiniciam vi vel terrore occupare posset. Dnus vero Campiductor statim etiam Choiniciam venit, cui minus fidebat (nam Sluchovia et arte ac natura et praesidio a Patatino Culmensi²⁾ imposito, non male erat munita) ibique dum comperit, hostem Amerstino non se movisse, eo 12 Aprilis copias inopinato admovet, caesis qui in adiacentibus pagis consederant et qui medio ante oppidum milliari excubabant, ex quibus unus duntaxat evasit, qui nisi de adventu Dⁱ Campiductoris suos praemonuisset, eodem impetu hostiles copiae oppressae fuissent. Nam aliquot turmas equitum, quas hostes, ut nostros morarentur, praemiseraant, nostri partim ceciderunt, partim fugarunt et tergis fugientium ita intiterunt, ut si peditatus cum tormentis eo die adfuisset, omnes eorum copiae deletae fuissent. Multi tamen equites et dragones, dum peditum munia alacriter obeunt, magno hostem in suis munitionibus, quas extemporanee fecerant, affecerunt detrimento. Nox proelium intermit, quam et posteram diem obsessis viis, ne hostis fuga evaderet, in equis exercitus noster egit, pedestres copias et tormenta exspectando. Haec ubi 15^a Aprilis ante vesperum adfuissent, noctu munitionibus circumeirca actis et tormentis dispositis iisque summo mane in oppidum explosis, consternati hostes supplices tractatum de pace a D^o Campiductore petierunt. Quem vix tandem, exercitu nostro id egre ferente et praedam sibi eripi querente, impetrarunt hasque conditiones acceptarunt: 1^a Ut tres Officiales, nempe Obersten Streiff, Obersten Taiffel, Obersten Leuthnanth Kiedritz captivos redderent, quorum salus clementiae S. R. M. relinquenda esset. 2^a Ut apparatus totum bellicum, tormenta, sclopeta, pulveres, globos, vexilla, tympana, tubas Commissariis deputatis reddant et trophea ad pedes ipsimet proiciant. 3^a Ut spolia, captivos, nobilium et subditorum

Post in
Pomera-
niam con-
tendit

10.
Per Choin-
nicam

Amerstini
hostes
conclusos
obsidet

Et oppu-
gnat et
expugnat

Sub certis
conditioni-
bus.

¹⁾ Czluchów.

²⁾ Weiher Melchior.

S. R. M. bona ablata, equos, pecora etc. Commissariis restituant statim. 4^a Ut equestres milites, qui sponte voluerint, pedestres vero et dragones omnes iuramento se astringant servitiis Regis Poloniae, quibus novi Officiales designabuntur, et stipendia talia, qualia habent, caeteris promittuntur. 5^a Qui exercitui S. R. M. annumerari renuerint et in suas regiones reverti voluerint, praestabunt iuramentum, quod per unum annum et sex hebdomadas contra Regem ac Regnum Poloniae arma non sint sumpturi et quod absque mora, relictis propriis curribus, sunt discessuri per designatam sibi viam, in qua trans-eunda nullas iniurias Regno ac finitimis ditionibus inferent, victu libere sibi concesso contenti. Has omnes condiciones acceptarunt statimque sunt executi, vexillis ad pedes Dⁱ Campiductoris per ipsosmet Ductores proiectis et iuramento pro servitiis S. R. M. facto. Et ex equitibus quidem tantum 250 abierunt in suas regiones, reliqui obsequiis S. R. M. se per iuramentum astrinxerunt. Erant in universum turmae equitum seu corneti quatuordecim et peditum cohortes tredecim. Et quidem Oberster Streiff cum Oberstero Taiffel cum 27 vexillis ad Regem erant missi, nam Oberster Kiedric, Supremus locum tenens, fugitivus, in Pomerania fuit comprehensus postea. Supremus alius locum tenens ¹⁾ Kolembach, cuius corneti vexillum habuit pictum leonem ferientem gladio Polonum, cum tali inscriptione: Deus Svecorum et Pomeranorum amicus, Polonorum inimicus. Reliqui turmarum equestrium Praefecti hi erant: Rothmagister Ludovicus Kingae, Capitaneus Bekert, Cohortis Praefectus Pichl, Joannes a Brechweldt, Von Arnim Joannes, Bachardt a Stymbert, Maior Kluczynk, Jacobus Borckstorff, Joannes Gros, Joannes Christophorus a Borckstorff. Iam peditum Praefecti hi erant: Supremus locum tenens Joannes Fridericus Spar, Maior Bulfit, Capitaneus Ewerdt ab Arnem, Capitaneus Leopoldus Herre, Capitaneus Gotfridus ab Arnem, Capitaneus Valtman Dhanxa, Capitaneus Christophorus Siedlinch, Capitaneus Liber baro a Graudentz, Capitaneus Menck, Supremi locum tenentis Kiedryc cohors, Capitaneus Comes ab Eberstain, Capitaneus Henricus Hiemcke, Ambrosius Laurentius. Hucusque de victoria Hammerstinensi, quae omnia accepimus ex relatione eiusdem victoriae impresa Varsaviae hoc anno; ultima Aprilis.

Eadem 30^a Aprilis contigit, post vitam sanctam, sancta mors Alphonsi Rodriguez Coadiutoris Societatis Jesu Maiorcae.

¹⁾ erat.

II.
Quas hostes accipiant et exequuntur.

Turmae equitum hostilium erant 14.

Turmae peditum erant 13.

Submissa per hunc mensem eleaemosyna in pecunia erat florenorum 173. Eleaemosyna Aprilis.
 A Palatino Russiae fl. 50. A Mfco Do Jacobo Charzewski fl. 50. A Rmo Do Suf-
 fraganeo fl. 10. A Virgine Anna pro piscibus fl. 12 Reliqui ab aliis. Iam ligna,
 scandulae, triticum hordeum, panes, carnes, vinum, crematum, acetum, ova et
 alia minutiora per Aprilem nobis data, 259 fl. sunt aestimata. Hoc etiam mense
 quaedam vetula pauper, nostris vix nota et aliorum magis devota, 100 fl. pro
 calice comparando ad nostrum templum dedit, eam tamen ob causam, quod sibi
 in eodem templo ordo ac pietas placeret.

Funus celebre peragebatur Cracoviae 5^a Maii Ducis Christophori de Zba-
 rasz, pro quo in tribus templis nostris, quae Cracoviae habemus, Nostri Sacer-
 dotes funebria Sacra habebant et Fratres coronas recitabant. 12. Funus Du-
 cis Zba-
 rascii.

Quia per tempus Jubilaei, superiori anno a 27^a Septembris ad
 27^{am} Novembris celebrati, ingenti multitudini, quae convenerat, satis-
 fieri nullo modo poterat, ideo Episcopus Cracoviensis Martinus Szys-
 kowski prorogationem eiusdem Jubilaei ad alios duos menses a Sanc-
 tissimo Urbano VIII. petierat et obtinuerat. Ideo a 7^a huius mensis
 Maii ad 7^{am} Julii iterum Jubilaeum indictum et assignatum cum iis-
 dem declarationibus, quae superiori anno erant et cum eorundem
 trium templorum: Cathedralis, SS^{orum} Petri et Pauli Apostolorum et
 SS^{mae} Trinitatis visitationibus. Addita etiam erat ob resolvendos cas-
 sus difficiliores per tempus Jubilaei certa Congregatio, quae singulis
 septimanis semel vel bis die et hora per schedulam denunciata
 fiebat. Huic praesidebat ipse Illustrissimus, adscitis: Joanne Foxio
 Archidiacono, Andrea Łukonski et Sebastiano Nucerino Doctoribus
 Theologiae, nec non Religiosis: Nicolao Moscienensi Ordinis Praedica-
 torum, Friderico Szembek Societatis Jesu, Stanislaw a Jesu Carme-
 lita discalceato, Alexadro Koslicki Carmelita mitigato aliisque viris
 piis ac doctis. Deputati
 docti viri
 ad resolu-
 tionem dif-
 ficiliorum.

Ad initium huius Jubilaei celebris erat a praedictis deputatis mota dis-
 putatio: An videlicet hoc Jubilaeum pro iis tantum sit prorogatum, qui illud
 superiori anno consequi non poterant, an vero pro omnibus sive illud fuerint
 consecuti sive non. Iussus primo loco noster dicere sententiam, tum autoritate
 Doctorum variorum, tum rationibus probabat, pro omnibus esse prorogatum.
 Idem sensit Carmelita discalceatus et nonnulli Praelati. Contrariam sententiam
 tuebatur Doctor Dominicanus cum nonnullis aliis, quod nimirum illis tantum
 serviret Jubilaeum, qui anno superiori illud non poterant obtinere. Joannes Fo-
 xius Archidiaconus, qui tunc Congregationi loco Illustrissimi Episcopi praefuit,
 utriusque partis sententias cum eorum fundamentis in scripto sibi dari postu-
 lavit et datas ad Episcopum, ut ex iis quam vellet deligeret et confirmaret,
 misit. Confirmavit Episcopus affirmativam priorem, quam deinde omnes sunt
 secuti. Per totum etiam Jubilaei tempus quaterni Sacerdotes ex domo S. Bar-
 sententia
 asserens
 proroga-
 tum Jubi-
 laeum
 etiam illis
 servire,
 qui anno
 superiori
 illud habe-
 bant,
 Acceptata
 ab omni-
 bus.
 13
 Nostri in

templo arcensi per totum Iubilaeum audiunt Confessiones. barae quotidie ad templum arcense ob audiendas Confessiones ibant. Accersiti insuper erant septem Patres Tertiani Jaroslavia, qui iisdem audiendis Confessionibus occuparentur, nam sicut anno superiori ita et hoc augendi ob multitudinem poenitentium erant Confessarii.

Post tres decisiones factas Romae pro nostris scholis, quia Academici instabant, se ab immemorabili tempore et per consuetudinem privilegium obtentum habere, ut possint aliorum scholas Cracoviae non permittere, ideo iussi erant tale privilegium probare ac ostendere. Sed quia sola tantum assertatione id ab iis, non vero rationibus declarabatur, ideo quarta Decisio pro nostris a Sacra Rota est lata 21^a huius mensis¹⁾, in qua ostenditur, Academiam nullum habere privilegium prohibendi scholas illorum, qui potestatem a Summo Pontifice docendi acceperunt. Si enim haberent privilegium, vel esset a Summo Pontifice et iam illi derogavit Pius V., vel a minori aliqua potestate et haec nulla est contra Pontificem, vel est a consuetudine et haec, quia est contra charitatem et iniqua ac irrationabilis, dum idoneis ad docendum non permittit docere etc., nihil etiam valet.

Monasterium S. Andreae nostri confitentur. Liber haereticus decreto Tribunalis publice Lublini exuritur.

Circa 23^{am} huius mensis, seu circa festa Pentecostes, ob petitionem Abbatissae Monasterii S. Andreae duo Sacerdotes ex nostra domo per 12 dies Confessiones excipiebant Virginum eiusdem monasterii, magna cum satisfactione.

Gallicus liber Molini haeretici conversus in Polonicum et impressus opera Samuelis Bolestrasicki Calvinistae, Lublini 28^a istius mensis per decretum tribunalitium publice in foro a carnifice est exustus et ex Regno proscriptus. Ipsi etiam Bolestrasicki, ab Achacio Grochowski Episcopo Premisliensi convicto, variae poenae sub infamia erant assignatae.

Senserant id graviter haeretici.

Sub idem tempus eiusdem Tribunalis edicto Synodi haereticorum ex Regno sublatae. Quae omnia in Actis Tribunalitiis extant. Senserant maiorem in modum ista decreta haeretici per totum Regnum et iam directe, iam oblique in variis Regni conventibus ac potissimum post mortem Regis in Comitibus electionis et coronationis acheronta etiam movebant ob ea tollenda multaque iis similia. Nec parum effecerunt, ob suum tantum fervorem et ob Catholicorum tepiditatem.

Eleaemo-

Per mensem Maium accepimus pecuniariae eleemosynae florenos 166. Ab

¹⁾ Exemplar huius decisionis iterum annexum est nostro Manuscripto inter fol. 708 et 709, eodem formate impressum Romae in typographia Camerae apostolicae a. 1527, constans ex duobus foliis, quorum tres paginae sunt typis plene.

Episcopo Cracoviensi fl. 55. A quodam fl. 20. A Confraternitate Misericordiae syna Maii. fl. 15. A D^o Boguslawski fl. 14. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. Reliqui ab aliis. Carnes, pisces, panes, triticum, siligo, hordeum, pultes, casei, butyrum, acetum fl. 94 constiterunt, hoc mense submissa.

Adamus Gizycki, qui plurima contra nostros S. Petri Collegii studiosos et contra religionem nostram cum suis malis sociis mala faciebat ac promovebat, in morbo gravi a suis derelictus, nostrum pro Confessione vocavit et per eum ad mortem dispositus, prima Junii vivere desiit. Agnovit gemebundus errorem et veniam cum lachrymis petiit.

In festo Corporis Christi gravis erat orta controversia inter Sodalitatem Misericordiae et Compassionis ob praecedentiam in Processione devolutaque res est ad Officiale R. D. Erasmus Kretkowski, qui pro Fraternitate Misericordiae tulit sententiam conformem illi, quam in eodem negotio ante multos annos tulerat Georgius Cardinalis Radivilus, Episcopus Cracoviensis.

Paulus senex, horti nostri custos et procurator multo tempore, moriens 14^a istius mensis, legavit nostris florenos 300os, quos a multis annis labore ac industria sua acquisiverat.

Venit P. Joannes Lesiewski Varsavia, aula relicta, Cracoviam 22^a huius mensis, in domo S. Barbarae mansurus.

Advecta est Varsaviam 27^a istius mensis imago miraculosa, quam in suburbio Bransbergensi collatam perditum Sveci aliique Gustaviani milites, tanquam Calvinistae, dum ter sclopis per summam impietatem traiecissent, sanguinem copiosum fudisse certis testimoniis constat, quamque Rex cum Regina variisque aliis diligenter hac die considerabat. Hoc mense tantum sacrilegium a perditis haereticis factum probabile est. Edita hac de re post Concio P. Fabiani Bierkovii Doctoris Theologi Dominicani, habita 13^a Octobris anni sequentis.

Hoc eodem mense pluribus ex hostibus virgo quaedam uno proelio palmam reportavit. Haec ab ancilla vicina in cubiculum impuri amatoris clam illic agentis introducta et inclusa sollicitabatur ad facinus. Obstitit animose procaci iuveni, sed cum vim inferenti resistendo tandem non esset, forte in effigiem Deiparae parieti affixam oculos convertens, opem Sanctissimae Matris voce intensa inclamavit. Opem optima coeli terraeque Regina attulit addiditque vires, quibus nequam homine fortior facta, prius scelestas iuvenis manus reserato cubiculo, postea et oculos evasit et securitati suae deinceps, tali casu edocta, diligenter prospiciebat.

Eleemosyna pecuniaria huius mensis praeter legatum 300 florenorum Pauli senis, quod non statim erat redditum certas ob causas, erant fl. 246. Ex quartuali Wielicensi fl. 36. Ex venerabili Capitulo fl. 38. A D^o Suffraganeo fl. 10. A D^a Balcerowa fl. 10. A Virgine Sophia legati fl. 36. A P. Melchior fl. 12. A P. Starzewski fl. 14. A R. D. Mosiążek fl. 10. Ex venditis rebus nonnullis Pauli senis et aliis fl. 32. A quodam fl. 18. Reliqui ab aliis. In rebus accepimus: vas vini a D^o Alagi et varia alia minutiora ab aliis, quae aestimata sunt fl. 126. Invenio a nonnullis annotatum (licet id in libro rationum non inveniatur) sex decades partim trahium, partim aliorum lignorum nobis donatas, quae 170 fl. aestimabantur et quas varii Benefactores contulerunt.

14.
Adami Gi-
zycki
mors.

De praece-
dentia
contentio
sopita.

Paulus se-
nex nostri
horti cu-
stos mori-
tur et no-
bis legat,
quod ha-
buit.
Imago a
Svecis
sclopis
traiecta
advehitur
Varsa-
viam.

Virginis
unius e-
gregia de
impuro iu-
vene vic-
toria.

Eleaemo-
syna Junii.

15. Impositus finis Jubilaei 7^a Julii, cui datum erat initium 7^a Maii. Ante eius finem convocaverat R. D. Joannes Foxius, Archidiaconus, omnium Religio-
 Finis Ju- num, qui sunt Cracoviae, Superiores cum suis Theologis et in loco Venerabilis
 bilaei. Capituli proposuerat illam questionem: An hi, qui vel per suam negligentiam, vel alias ob causas non obtinuerunt Jubilaeum aliqua ratione, non specificata in Bulla, possint illud consequi in fine, etiamsi iam desit tempus adimplendi conditiones requisitas. Conclusum affirmative, quia tali casu possunt illae conditiones post finem impleri, vel a Confessariis in alias mutari. Illud etiam nobis hac sessione honorificum accidit. Cum enim P. Fridericus Szembek in loco concessus post omnes Religiosos sedisset, R. D. Archidiaconus, qui tum in loco Episcopi erat, invitum et reluctantem sibi assidere fecit, eo quod in eiusmodi dubiis solvendis ille esset ab Illustrissimo Episcopo tanquam Commissarius constitutus. Timebatur, ne id molestius ferrent alii Religiosi, sed nihil tunc factum. Conclusum autem erat Jubilaeum in templo Cathedrali oratione 40 horarum et tormentorum bellicorum explosione. In templo autem S. Petri solenni nostrorum Processione ac Musica singulari, in aliis vero templis coniuncto et diuturno omnium campanarum pulsu et ex omnibus tam Parochialibus, quam Religiosorum templis institutis ad templum Cathedrale processionibus.
16. Eadem die 7^a Julii Romae post quatuor decisiones pro nostris Cracoviensibus factas, sententia data est contra Universitatem Cracoviensem praedictis decisionibus conformis per Joannem Baptistam Coccinum Rotae Decanum. Et quia ab ea Academici appellaverant et novum Judicem delegerant seu Commissarium, ideo eodem mense Anno 1629 eadem sententia confirmata a Joanne Queipo Dellano. Utramque hanc sententiam impressam hic apponimus ¹⁾.
- Adventus P^{is} Provincialis. Veniens R. P. Henricus Pichertus Povincialis Stepocicos octava istius mensis, evocavit ad se P. Stanislaum Krzywokolski, P. Matthaeum Bembum, P. Andream Wąchocium, cum iisque de variis Provinciae rebus contulit.
- Lucas Organarius adigitur ad organa paranda. Cum quodam Luca Organario Praefectus templi nostri P. Petrus Kamocki contractum fecerat de reficiendis nostris organis, sed quia a contractu postea resilierat Lucas, ideo ei litem intendere debuit P. Kamocki, nam privatim rogatus nihil facere voluit. Compulsus ergo est a R. D. Officiali sub poena excommunicationis circa 18^{am} istius mensis ea perficere, de quibus convenerat.
- Renovatio votorum. Ultima huius mensis in festo S. Patris cantatum Sacrum in nostro templo a R. D. Erasmo Kretkowski Officiali et transacta devotio ac solennitas eius diei more consueto. Renovatio insuper Votorum hac ipsa die in sacello domestico expedita.
- PP. Franciscani duos suos incarcerationunt ob re- Hoc mense Patres Franciscani, tumultu excitato contra P. Antonium, qui apud illos ante Custodem agebat, et contra Concionatorem, eo quod eos suspectos haberent, ne ad Reformatos Franciscanos ob vitam strictiorem transirent, utrumque in tetrum carcerem coniecerunt in eoque per aliquot hebdomadas de-

¹⁾ »Sententiae Sacrae Rotae Romanae, pro Collegio Cracoviensi Societatis Jesu, contra Universitatem studii generalis Cracoviensis«, quae duobus foliis constant, impressae Romae a. 1629, annexae sunt hoc loco. Quarum secundae inferius a. a. 1629 nr. 12. Wielewicki mentionem faciet.

nuerunt. Nec tam facile eos liberassent, si non Episcopi Martini Szyskowski verae ad eos datae litterae intercesissent. Magnum inde scandalum externorum secutum erat, apud quos tam P. Antonius, quam Concionator in magna tant opinione et doctrinae et pietatis. Valde etiam id moleste tulerunt varii raelati, postquam cognovissent. Et quia ex carcere occultissime ad nostros derant litteras, non defuerunt nostri quantum poterant in eorum liberatione pro-
randa.

Hoc praeterea mense subita morte ex hac vita sublato D^o Simone Jan-
nski illo, qui bona Marcociensia domui probationis vendiderat, ingentes tricas
rea eadem bona nostri sunt experti. Uxor enim mortui Chrzastowska haeretica,
cognatis suis et ex seipsa satis contra nos incitata, ius suum in illa bona
aetendens, collecta manu variorum militum, Marcocicos est ingressa 6^a se-
uentis mensis et vi omnia occupavit, non mediocriter laeso uno ex nostris
Floriano Tyminski, qui a porta aulae, penes quam clausam stabat, violenter
perta reiectus est. Obtulerat suam operam ad vim vi repellendam Marchio
yszkowski nostris, quibus ex animo compatiabatur. Sed nostri religiosae mo-
estiae memores ad pacatiora consilia descendere maluerunt. Itaque per P. Va-
ntinum Tarlovium, Pocillatorem Regni Stanislaum Lubomierscium adeunt, af-
ctionem suam referunt et simul consilium auxiliumque ab eo petunt, imo to-
am negocium eius favori et prudentiae committunt. Accepit ille rem cordi, pa-
ocinium suum libentissime obtulit et brevi effecit, ut D^a Jasinska et Marco-
cos reliquerit, certa summa per amicabilem compositionem accepta, et se
nni iure ad eadem bona in perpetuum abdicaverit.

Eleemosynae pecuniariae per hunc mensem accepimus florenos 321. Ab
piscopo Posnaniensi Mathia Lubinski fl. 100. A D^a Olbrichtowa fl. 50. Post
ortem Dⁱ Amandae fl. 24 A quodam per P. Wagrowski fl. 20. A variis in
ne Jubilaei fl. 24. A D^o Suffraganeo fl. 10. A D^o Stanislaeo Rab fl. 13. Reli-
ui ab aliis. Iam ligna, frumentum, vinum, carnes, lactinia, pisces aliaque mi-
utiora fl. 166 consiterunt, nam ea, quae ipse Episcopus Posnaniensis praedictus
a rebus dederat, fl. centum constabant.

In templo SS^{mae} Trinitatis Carmelita discalceatus Prior S. Michaelis in
ncione plurimis, tacite quidem, 4^a Augusti in festo S. Dominici nostros per-
ringebat, ita tamen, ut omnes ea quae dicebat contra nos dicta adverterent.
issimulanda consuerunt nostri haec omnia.

P. Joannes Lesiewski ex aede S. Barbarae ad Collegium S. Petri 6^a hu-
s mensis transiit et ibidem Vice-Rectorem agere coepit, P. Friderico Szembek
d pristinam in domo S. Barbarae commorationem redeunte.

Martinus Szyskowski Cracoviensis et Boguslaus Radoszewski
oxa Klioviensis Episcopi, Commissarii Regii ratione compositionis
acifica inter Academiam Cracoviensem et nostros, cum nihil apud
ademicos efficere potuissent, iuxta ea quae superiori anno in Julio
unt annotata, transactionis huius publicam relationem fecerunt 13^a
tius mensis Kieleciis, cum propriis subscriptionibus et sigillorum ap-

formatio-
nem.
Liberan-
tur ad in-
stantiam
Episcopi.

17.

Mortuo D^o
Jasinski,
uxor eius
bona Mar-
cociensia
invadit
violenter.

Suscipit
nostri pa-
trocinium
D^s Lubo-
mierski et
rem com-
ponit.

Eleaemo-
syna Julii.

Carmelita
discalceatus
nostros
perstringit
pro con-
cione.

P. Lesiew-
ski fit
Vice-Rec-
tor S. Petri.

Relatio
Commis-
sionis per
Episcopos,
impeditae
ab Acade-
micis.

positionibus, ut videlicet omnibus manifeste constaret, Academicos in causa fuisse, ne res ista pacifice transigeretur. Ponitur haec transactio ad verbum in libello Gratis a fol. 339.

18.

Academici
tecti S.
Petri Col-
legii con-
cutiunt.

Academici postquam a suis cognovissent sententiam pro nobis Romae latam, odio contra nos maiori exarserunt et ex iis illi, qui in Contubernio Juristarum degunt, 16^a huius mensis facto initio per aliquot post dies lapidibus ac ruderibus tecta Collegii Sancti Petri concutiebant et varios nostros, dum illis essent obvii, ingentibus convitiis exagitabant.

Novus
Procurator
Provinciae
et Mi-
nister.

In locum ac in officium P^{is} Nicolai Szelski 26^a istius mensis successit P. Joannes Borszynski ac munus Procuratoris Provinciae obire coepit, sicut eadem die Pⁱ Andreae Kanski successit in officio Ministri P. Gaspar Krzizanius.

Novus
Nuncius
Apostoli-
cus San-
ctacrucius
hortatur
Academi-
cos fru-
stra.

Sub idem tempus Joanni Baptistae Lancelloto in munere Nuncii Apostolici per hoc Regnum successit Antonius Marchio Sanctacrucius Archiepiscopus Seleuciensis¹⁾. Hic postquam in Regnum venisset et intellexisset Academicos velle, ut negotium, quod iam cum nostris Romae agitare pridem coeperant, per forum saeculare in Comitii Generalibus terminaretur, gravissimas ad eos 23^a huius mensis litteras dat, quibus eos ab ea re dehortabatur. Vide eas positas in libello Gratis fol. 392. Sed eas illi nihil curarunt et tam in particularibus, quam in generalibus Regni conventibus mirabilia contra nostras scholas efficere conarentur²⁾, licet non eo successu, quem optabant ut infra patebit.—Idem Sanctacrucius (sic) et modum unionis scholarum nostrarum cum Academia, quem optabamus, et totum nostri negotii processum 27^a huius a P. Friderico Szenbeco accepit in scripto utrumque enim ab eo vehementer postulabat.

Accipit
processum
nostri ne-
gocii.

Academici
Prosowicis
cum no-
stris hosti-
bus haec
conantur:

1^m2^m3^m

In Comitiolis Prosovicensibus, quae circa finem Augusti peragebantur, Borovius Academicus contra nostros perorabat conniventibus multis, qui intererant, Regni Proceribus et articulos illos statuere volentibus : Ut privilegium Serenissimi de domibus vicinis commendis aliisque necessariis pro Collegio S. Petri irritum foret. Ut Nuncii apud Legatum Pontificium, ne nostri Cracoviae docerent, efficerent. Ut nomine Nobilitatis ad Pontificem Maximum de prohibitione docendi nostris facienda scriberetur. Verum tum R^{us} D. Thomas Oborski Suffraganeus, tum R. D. Erasmus Kretkowski Officialis, qui

¹⁾ Santacroce munere hoc fungebatur a. a. 1627—1630.

²⁾ conabantur.

mine Episcopi Cracoviensis conventui intererant, istis reclamarant Reclama-
Academicos graviter reprehenderant, quod negotium in rota Ro- tur illis a
na agitari coeptum huc in forum incompetens introduxerint. Adiu- variis.
hos non parum Castellanus Oswiecimensis D^s Zborowski et alii
pauci ex equestri ordine. Imo haeretici, qui intererant, assere-
nt convenientius esse, ut nostri potius doceant Cracoviae quam
ademici, ob summam, quam in suis studiosis vel foveant, vel per-
tunt, petulantiam impudentiamque.

Sparserant etiam tunc Academici per varia Regni Comitola 19.
noris Poloniae, nostros solo privilegio S. Regiae Maiestatis innixos Quid Rex
eruisse scholas Cracoviae, ut nos videlicet in odium inducerent. possit aut
debant advertere, aliud esse accipere potestatem docendi, cuius vi non possit
re scholae Catholicae aperiuntur, haec enim cum sit spiritualis et in scholis.
minos Politicae potestatis excedat, a Rege dari non potest; aliud
em, potestate hac a Sede Apostolica obtenta, petere a Rege, ut
um huius potestatis sine impedimento et cum eius patrocinio exer-
e possemus. Et hoc a Rege obtinuimus, cum non excedat termi-
eius potestatis sitque unum ex Regalibus.

Pecuniae pro eleaemosyna hoc mense accepimus florenos 238. A Virgine Eleaemo-
na fl. 100. Legati a D^o Lang fl. 50. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A Do syna Au-
fraganeo fl. 10. A Parocho Szecegniewensi fl. 10. A D^o Martino fl. 10. Reli- gusti.
ab aliis. Carnes, lacticia, vinum, acetum, pisces, tela, vitra et alia minu-
a fl. 78 computata sunt.

Impudentes Academici, dum in aula Collegii S. Petri initio Orationem
tembris Joannes Chomentowski pro felici studiorum exordio per- pro initio
ret, praesentibus R^{mo} D. Thoma Oborski Suffraganeo, R. Erasmo studiorum
stkowski Officiali, R. D. Garwaski ¹⁾ cum aliis, supervenerunt plu- Academici
i ductore quodam Przeręmbksi et sub fenestris aulae, uno tibias tibiis et
ante, saltus cum insanis vociferationibus exercebant. Quod quidem saltibus
nibus, qui transibant, improbantibus statim finem habuit, illi ta- turbant.
n gloriabantur, quod nostri orationem aliquomodo impediverint.

Sub idem tempus, sicut et circa finem superioris mensis, multi Academici,
ademici ductore Kopyciński et quodam Clerico ex schola B^{mae} fractis
ginis, hortum domus S. Barbarae invadebant fractis sepibus,
etus nondum maturos excutiebant ac rapiebant fere omnes eos hortum
nstrum
invadunt
et spoliant.

¹⁾ Canonicus cathedralis cracoviensis.

Revisores
damno-
rum irrito
conatu
mittuntur.

tur. Id intelligens Admodum R. D. Kretkowski, Officialis, retulit 11° huius mensis ad Venerabile Capitulum Cracoviense. Unde Jacobus Naiman apud suum Germanum, qui tunc Academiae Rectorem agbat, effecit, ut tres Professores Academici ab eo mitterentur ad hortum nostrum, qui damna in fructibus et sepibus facta reviderent. Sed id nobis nihil profuit, nam et restitutio damnorum nulla facta te ex invasoribus nulla iustitia administrata. Imo Rector Academiae, dum de tantis damnis ad illum esset relatū, illud dixisse fertur: Etiam mihi a studiosis damna inferuntur et si Patres ea nolunt habere, non doceant. Quasi vero Patres S. Barbarae ad Collegium pertineant, quibus talia damna inferuntur.

20.

Adventus
Pis Pro-
vincialis.
Exceptio
Di Rakocii.

Picturae
Culmensis
Bi Stan-
islai oc-
casio.

Danielis
Bonikow-
ski visio

Ante An-
nos 4,
Per 5 ho-
ras,

In qua
post para-
dysum,
Deum Pat-
rem indi-
gnantem
et scelera
punire vo-
lentem vi-
dit

Et Chri-
stum, Bea-
tam Virgi-
nem
Pro omni-
bus inter-
cedentes.

Venit R. P. Provincialis Cracoviam 20^a istius mensis et visitationem instituit domus ac templi. — Sub idem tempus D. Paulus Rakoci, ex Hungaria Czestochoviam ad Aedem B^{mae} Virginis pergens, divertit Cracoviam domique nostrae prandio est exceptus. Versabatur per Septembrem mensem in Prussia P. Fridericus Szembek ob certa negocia et dum venit Culmam, in templo Palatinum Franciscanorum ingressus Sacrarium incidit in imaginem ibidem ab aliis quot annis affixam, in qua praeter alios B. Stanislaus Kostka inter novem sustentantes Angelos aeterno Patri supplex cernebatur. Huius rei mysterium exquirente nostro, loci praeses auctori imaginis relationem iniunxit. Is erat Daniel Bonikowski, Ordinis S. Francisci Fratrum Minorum conventualium laicus et idiota ex districtu Plocensi in Starekosiny oriundus, qui visionem suam, quam adhuc saecularis habuit, fuse retulit, cuius authenticum P. Nicolaus Oborski rerum ad Canonisationem B. Stanislai spectantiam curam gerens, iam ante acceperat. Succus rei est: Torunii agebat praedictus Daniel adhuc saecularis anno 1623, frequentibus tum de Deo tum de B^{ma} Virgine cogitationibus mentem passens, nihil tamen de B. Stanislao cogitans. Sic occupato nocte quadam quinque horarum quies extasi persimilis accidit. Erat in prato floribus odoriferis pulcherrime convestito. Ver amoenissimum oculis et iucundissima tempe blandiebantur Palatium ille Paradysus peramplum habebat, magna vi hominum ingenti laetitia triumphantium refertum, quibuscum ipse sibi, versari, gaudere, triumphare videbatur. Cum ecce sereno coelo locus a meridie splendidissimus et amplissimus quadrata figura patuit, unde Pater aeternus, summa verendus Maiestatem vultu sereno obtulit sese. Neque tamen diu benigna fronte Patris aeterni frulicuit. Vertitur in indignationem benignitas, lenitas in furorem, sublata dextera angelis annuit, descenderent in terras, scelera hominum meritis poenis castigarent et igne ferro orbem depopularentur. Audiit haec misericordiae Mater et ad Filium suum Jesum: »Vides — inquit — periculum et imminens orbi exitium? At quorsum haec vulnera tua, de quibus copiosissima profluxere sanguinis fluentia? Per ergo hunc tuum innoxium cruorem et per haec etiam materna ubera, precor et obtestor, intercede paterno furori, eripe genus humanum poenae; nec enim desunt etiamnum prohi homines, qui nos debitis honoribus prosequuntur«

Valuit supplicatio Virginis et statim filius Aeternum Patrem placare coepit. Quod dum fit, Virgo Sanctissima ad B. Nostrum Stanislaum a tergo Divinae Maiestatis, atque si unus e cubiculariis intimis esset, conversa: »Serve, ait, sponsi mei, quin Dominum tuum pro fratribus tuis aliisque caste pieque viventibus adeoque etiam pro toto cordis obdurati hominum genere precaris? Nec mora descendere super nube quadam visus B. Adolescens et provolvi ante Divinam Maiestatem infra pedes Christi, sustentantibus ex imperio divino novem Angelis, quaternis a dextra sinistraque, uno ad genua. Porrexit Virgo SS^{ma} precarios globulos, in quibus, ut olim dum vita maneret, gratissimum superis implorationum pensum decurreret. Et flexere tandem Christi, B^{mae} Virginis Beatique Stanislai vota divinam severitatem ac illud responsum non mediocrem fiduciae causam obtinuerunt: «Dabo tuis, fili mi, tuisque sponsa mea hisque serve mi supplicationibus iramque meam severam, si homines a suis resipuerint sceleribus, continebo. Puniam tamen eos in misericordia, quo se poenas commeruisse intelligant». Ut audita vox Misericordiae, statim a duodecim nubibus totidem Angeli, duas in partes veluti choros divisi, prodierunt variis musicis instrumentis psallum »Laudate Dominum omnes gentes« admirabili suavitate decantarunt. Hucusque praedicta visio, qua Daniel hic commotus et colorem vestium Christi subcinericiu D. Francisci Familiae usitatum, incitatum nomen dedit eidem Ordini, in quo etiam nunc singularis virtutis omnibus est exemplum. Haec omnia sibi ostensa, aliquoties sancte affirmavit et curavit eandem apparitionem eleganti pictura exprimere.

Tractatus de pace cum Gustavo per hunc mensem fiebant in Prussia, sed nullo operae praecio, homine astutissimo semper nostros ludificante.

Pro D^o Joanne Popowski, pie defuncto, omnes nostri funebres exequias in templo S. Barbarae expediverunt circa finem istius mensis.

Florenos 163 in pecunia pro eleemosyna per Septembrem accepimus. A D^o Formankowicz fl. 50. A D^o Wisemberg fl. 38. A D^a Cehina fl. 25. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. A M^{fco} D^o Karnkowski fl. 10. Reliqui ab aliis. Res submissae, nempe carnes, panes, vinum, fructus varii constiterunt fl. 40.

Ill^{mus} D^s Melchior Alaghy Comes de Behony, Partium Superiorum Regni Hungariae Generalis Iudex, Curiae Consiliarius et Cubicularius S. Cesareae ac Regiae Maiestatis nec non Comitatus Zemplinensis Comes, praesente R. P. Provinciali prima Octobris cum aliquot suis domi nostrae prandio est exceptus. Inter varia benevolentiae signa, quae nobis declaravit, erat etiam eius pollicitatio de vini decem vasis quotannis, durante eius vita Domui Sanctae Barbarae mittendis pro eleemosyna. An huic pollicitationi satisfecerit postea, vel quamdiu supervixerit, non satis constat.

Circa initium huius mensis P. Joannes Liesiewski ex Collegio S. Petri Varsaviam profectus erat ob negocia illius Collegii contra Academicos in Comitibus Regni Generalibus (quibus hoc mense datum erat initium) promovenda et defendenda. Substitutus in eius locum ad aliquod tempus erat P. Andreas Vachocius in Collegio praedicto.

21.

Ac similiter B. Stanislaum,

Qui supplex sustentantibus Angelis praecabatur.

Placatus Deus Pater.

Decantant Angeli Divinas laudes.

Confirmatur haec visio.

Gustavus nostros ludificat.

Exequie pro D^o Popowski. Eleemosyna Septembris.

D^s Alaghy excipitur a nostris.

22.

Discessus Varsavien- sis Pis Liesiewski.

Absoluta Visitatione Domus S. Barbarae R. P. Provincialis 11^a istius mensis ad visitandam domum Probationis se contulit.

Redditu suo ex Prussia P. Szembek confutat rumores de se sparsos. Reversus ex Prussia P. Fridericus Szembek Cracoviam 16^a huius mensis eo ipso suo reditu multarum calumniarum et falsitatum Academicos convicit. Quia enim fere per duos menses domo abfuerat, sparserant Academici apud plurimos, eum ideo Cracovia ablegatum, ne amplius Academiam turbet et quod ipsis Patribus Societatis esset intolerabilis. Ita vero id creditum erat a multis, ut etiam D^s Joannes Zebrzydowski Ensifer in Comitulis Prosovicensibus, superiori mense celebratis, palam idem affirmare non dubitaverit. Sed tanta falsitas adventu Patris evanuit.

Libro Polonicus contra Gratis P^{is} Szembek. Prodiit hoc mense Posnaniae impressus liber Polonicus tali titulo: Gratis Plebanski gratis wycwiczony w Jezuickich szkołach Krakowskich mędrszym niż przyszedł do domu się wracający. To jest Respons na dyskurs Plebanski o Collegium Jezuickim Krakowskim, Gratis nazwany y na dwa inne tegosz autora w teyże materiej. Author huius libri erat P. Fridericus Szembek, qui tamen ob certas causas, quas hoc tempus suggerebat, expressum suum nomen non posuerat, sed sub nomine Josephi Pieknorzecki consciis Superioribus eum in lucem ediderat. Displicuit non parum hoc fictum nomen et externis et nostris, qui convenientius fore arbitrabantur, si nomen proprium et cognomen positum fuisset. Directus porro liber hic erat contra famosum Joannis Brzoscii libellum inscriptum Gratis, cuius anno 1625 in Octobri mentionem fecimus (ideoque similis titulus Gratis illi datus) et in tres partes divisus. In 1^a vanissimae Brzoscii obiectiones contra scholas nostras Cracovienses dissolvuntur. In 2^a ostenditur, nulla privilegia Academiae scholas nostras prohibere. In 3^a et crimen falsi, quod nostris Brzoscii impudentissime imponebat, et plurima alia contra nos false dicta ostenduntur, ac simul quatuor decisiones pro nostris Sacrae Rotae cum primo decreto, variae litterae Regiae, Nunciorum Apostolicorum, Episcoporum, Praelatorum adducuntur ingentiaque Academicorum mendacia manifeste declarantur. Pupugit ea res Academicos, qui in suis impudentissimis pasquillis triumphantes, nullum a nostris responsum dandum arbitrabantur et iactitabant quidem se statim librum hunc confutatuuros, sed nullus hactenus id fecit, etiamsi non pauci postea ab illis contra nostros libri sint scripti.

23. Multi porro Senatores tam Ecclesiastici, quam saeculares sicut et alii Praelati Religiosique avidissime hunc librum legebant et satis laudare non poterant. Apud nostros etiam per Collegia ad mensam

in variis locis legebatur, ut nostri causam, quam Academici tot falsitatibus intricatam reddebant, extricatam et manifestam agnoscerent. Certe Joannes Wężyk, Episcopus Posnaniensis et iam tunc Nominatus Archiepiscopus Gnesnensis, cum ei hic liber adhuc scriptus Ciążyni per Joannem Wielewicki Rectorem Collegii Posnaniensis fuisset oblatus, toto diligenter lecto, a solida refutatione, rerum varietate et eruditione eum plurimum laudavit et libentissime, ut imprimeretur, concessit. Andreas similiter Lipski, Episcopus Cuiaviensis, asserebat, se eius libri lectione satiari non posse eumque mirifice laudavit. Jacobus Maximilianus Fredro, Venator Leopoliensis et Regius Secretarius, postulans hunc librum a P. Szembek, postulationis illam causam attulit, quod eum in tota aula Regia Episcopus Cuiaviensis canonizaverit. Christophorus Slowikowski Consularis Cracoviensis, libro hoc lecto, aiebat Patres Societatis nihil utilius in rem suam edere potuisse. Mitto plurimos alios Nobiles, Parochos ceterosque, qui sibi hoc libro apertos oculos in tot, quae nostris falso imponebantur, affirmabant. Unum addo Arrianum D^m Cichocki, qui hoc libro lecto, ita Pⁱ Szembek significare voluit: »Si ita evidenter solveretis argumenta Arrianismi, sicut solvistis argumenta Academicorum, statim essem Catholicus«. Non advertit miser homo, longe clarius et antiquorum et novorum Arrianorum pridem solutas nugas, si obstinatio communis omnibus haereticis non impediret. Haec ideo adduxi, quia non pauci ex nostris eum librum improbabant et suppressendum censebant, imo nonnulli coram externis impudenter ac falso referebant, eum ipsis nostris Superioribus non probatum; id enim aliqui Ordinis Senatorii Pⁱ Szembek obiecerunt. Sed commune malum est, ut nulli magis libros nostrorum persequantur, quam ipsi nostri, quod utinam non tam frequenter experiamur. Certum autem est P. Friderico Szembek iniunctum fuisse a P. Matthaeo Bembo, dum post mortem P^{is} Tyszkiewicz munus Vice-Provincialis obiret, ut hunc librum scriberet, deinde Censores eiusdem libri fuisse P. Matthaeum Bembum, P. Joannem Wielewicki, P. Joannem Roguski et P. Simonem Perovium, nec facultas istius libri imprimendi ab aliis Superioribus erat revocata, sed approbata. Vide quae diximus anno 1625, 24^a Novembris de assignato P. Szembek ad respondendum Brzoscio. Tam tarde autem liber hic fuit a P. Szembek editus, quia et decisiones et decretum Roma expectabantur, sine quibus non videbatur imprimendus.

bus aliqui
numerantur:

1us

2us

3us

4us

5us

Nostris
quibusdam non
probabatur.

Iussus erat
P. Szembek hunc
librum
scribere.

24.

Alter liber
Polonicus
P^{is} Bembi.

Hoc eodem mense prodiit alter, Polonicus etiam liber, suppresso nomine, authore P. Matthaeo Bembo, talem habens titulum: Obrona Collegium Krakowskiego Patrum Societatis Jesu Stanom Koronnym na Seimie walnym Warszawskim Anno Domini 1627 Zgromadzonym do uważenia podana. Impressus erat Varsaviae, nam Cracoviae ob Academicos nulla scripta nostrorum audebant typographi imprimere. In hoc autem imprimis ostendebatur Societatem posse Cracoviae docere idque nullum ius Regni prohibere. Deinde Academicos Romae nihil contra id ostendere potuisse. Ad haec producebantur causae ex ipsis decisionibus Rotae Romanae, ob quas expedit, ut Societas Cracoviae doceat et postea ipsamet pro nobis facta sententia. Denique obiectiones, quas Academici facere poterant, breviter dissolvebantur. Sparsus hic liber et in Comitibus publice, quia sub tempus eorum erat editus, et per totum fere Regnum miram satisfactionem omnibus adferebat in iis omnibus, quae ad nostrum negotium cum Academicis pertinebant. Quid autem ad eum iuratus noster hostis Jacobus Naiman responderit, patebit sequenti anno.

Quae in
eo conti-
nebantur.

Sparsus
per Re-
gnum.

Hostes no-
stri duo
religiosi
mortui.
Nicolaus
Carmelita
discalcea-
tus.
Qui sti-
gmata fic-
ta habuit.
Et Kocza-
novius
Bernardi-
nus.

Mortui circa hoc tempus duo magni nostri hostes iique religiosi, Nicolaus a Jesu Maria Carmelita discalceatus, de cuius libro Apologiae perfectionis aliqua initio Januarii anni huius diximus. Tanto gravius iste nostros persequabatur, quanto maiorem externam praeferebat sanctitatem. Sparsum erat de illo, quod stigmatibus nominis Jesu et Mariae fuerit insignitus. Sed R. D. Erasmus Kretkowski, Officialis, pro officio suo dum cum chirurgis cadaver intueretur, deprehendit eum adolescentem curasse sibi haec nomina, more in Germania recepto, in balneo per chirurgum incidi, quae certa pinguedine illita nunquam exterminari solent. Alter erat Bernardinus Koczanovius Lector, qui tam scriptis, quam colloquiis privatis et publicis nostros perstringere non cessabat nec superiores eum, ut abstineret, graviter monentes curabat. His adiungi potest Adamus Gizycki saecularis, de quo initio Junii diximus, qui tamen ante mortem errorem gemebundus agnoverat; quod utrum fecerint praedicti religiosi, non constat.

25.

Discessus
R. P. Pro-
vincialis.
Eleaemo-
syna Octo-
bris.

Ad finem huius mensis discessit Cracovia R. P. Provincialis, relictis pro novo Praeposito domus Professae P. Joanne Liesiewski penes P^m Krzywokolski patentibus a R. P. Nostro missis.

Eleaemosyna huius mensis in pecunia erat florenorum 122. A D^o Szczepanowski fl. 30. A fraternitate Misericordiae fl. 15. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. A D^o Rab fl. 13. A Virgine Sophia fl. 11. A variis per D. Wagrowski fl. 19. Reliqui ab aliis. Carnes, panes, lacticinia, ova constiterunt fl. 16.

B. Caroli
officium.

Festum S. Caroli Borhomei hoc anno in rubricas huius dioecesis relatum erat cum officio semiduplici, sed postea sequentibus annis id non continuabatur.

Oratio 40
horarum.

Sexta et septima Novembris erat in templo nostro quadraginta horarum supplicatio pro felici successu Comitiorum Regni. Summum Sacrum habuit R^{mus} D. Suffraganeus Cracoviensis Thomas Oborski, qui etiam conclusit Orationem,

magna hominum frequentia ac devotione. Noctu nostri per horas assignatas orabant, succedentes sibi. Toto vero tempore Comitiorum fiebant orationes per varia templa distributae, apud nos vero diebus Sabbathi.

Mfcus D. Joannes Szydłowski venerat 8^a huius mensis ad nos et depositum, quod domi nostrae habebat, volebat accipere; sed ille, qui tum in loco superioris erat, nempe P. Fridericus Szembek, ob absentiam Superioris, tum ob summam 60 millium Collegio S. Petri a praedicto Dno inscriptam, cum illa conditione »Si uxorem non duxisset«, non permisit id. Pessimam in partem id accepit D^s Szydłowski et gravissime nobis offensus, coram officio Castrensi traducere nostros constituit miseratque ad nos R^{mum} D. Thomam Oborski Suffraganeum et R. D^m Garlinski Canonicos, expostulatum. Redeunte ergo P. Krzywokolski, post consultationem ea de re factam, redditum illi est depositum, cum obligatione illius summae, quae evanuit eo brevi uxorem ducente. Mansit nihilominus a nobis alienatus et eleaemosynam, quam ordinariam domui quolibet mense dabat, dare desiit eamque ad PP. Carmelitas discalceatos transtulit. Dolebant multi ex nostris ita eum aspere initio expeditum, cum nullo negotio haec res suaviter transigi potuisset et facile ad id adductus fuisset alio modo, ut tantisper adventum Superioris expectare vellet.

Dⁱ Joannis Szydłowski,

Ob depositum non statim redditum, Gravis contra nos offensio Et eleaemosynae, quam dabat, subtractio.

Circa finem huius mensis finis Comitiis Generalibus Regni Varaviae fuit impositus in iisque potissimum actum de proseguendo et continuando bello contra Gustavum in Prussia et non pauca circa id constituta. In iisdem Comitiis cum omnem lapidem movissent Borovius Rector Academiae et Brzoscius, ut nostras scholas Cracoviae impedire possent, nihil pulice vel apud Senatum vel apud Nuncios effecerunt; privatim tamen a quibusdam Nunciis emendicaverunt subscriptiones litteris ad Pontificem, in quibus petebant, ut decretum pro nobis iam datum irritum fieret. Et iterum in conventu Prosovicensi, in quo rationem reddebant Nuncii eorum, quae in Comitiis generalibus peracta sunt, a variis nobilibus similes subscriptiones petebant easque a quibusdam obtinuerunt.

26. Quae Academici in Comitiis contra nostras scholas machinantur.

Sexaginta tres florenos in pecunia hoc mense pro eleaemosyna accepimus. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A Suffraganeo fl. 10. A P. Ravensi fl. 10. Reliqui ab aliis. Res submissae ut tritici metretae 13, siliginis metretae 10, hordei metretae 7, carnes variae, pisces, rapae, caules, casei, panes, vinum, aestimata sunt fl. 116.

Eleaemosyna Novembris.

Solennitas S. Francisci Xaverii 2^a Decembris et 4^a S. Barbarae consueta hominum frequentia ac devotione transacta. Et quidem in festo S. Barbarae Summum Sacrum a R^{mo} D^o Suffraganeo, Rorate vero a R. D^o Sarnowski sunt decantata.

S. Francisci et S. Barbarae solennitas.

Postquam 7^a huius mensis Varavia P. Joannes Liesiewski rediisset, res pro quibus iverat non male confectis, redditae sunt illi sequenti die Paten-

P. Lesiewski fit

Praepositus S. Barbarae. tes litterae Admodum Rndi Patris Nostri Generalis, 28^a Octobris Roma data quibus Praepositus Domus S. Barbarae renunciabatur et eadem die munus huius obire coepit.

Eleaemosyna Decembris. Eleaemosyna huius mensis in pecunia erat florenorum 394. A Serenissimo Rege fl. 100. Ex legato R. D. Szypowski Canonici Cracoviensis fl. 10. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 20. A R^{do} D^o Archipresbytero fl. 19. A P. Liesiewski fl. 24. A R. D^o Bobola Canonico Cracoviensi fl. 12. A quibusdam ignotis fl. 1. Reliqui ab aliis. Iam vasa tria vini a D^o Paulo Rakoci missa et unum vasa a D^a Forgacowa, aromata a D^o Mazurkowicz, siliginis metretae tres et hordeae tres, similiter tres ciceris, tunna salis, carnes variae, panes et alia minora aestimata sunt fl. 269.

27. Eleaemosyna templi. Iam templi annua eleaemosyna in pecunia erat fl. 1026. Calix praeterea argenteus deauratus cum patina a D^a Pipanowa, continens marcas 4. Ab uxor Casimiriensi femina, cuius eleaemosynae in Aprili fecimus mentionem, alius calix cum patina, similiter quatuor marcarum. Duo mappae auro et serico pictae, 2 tobaliae, 2 superpelliceae, casula viridis serici, argentea tabula unius marcae etc. plusquam 300 florenis constiterunt.

Haeretici conversi. Ex iis, quae ad certum anni tempus vel mensis diem referri non poterant, erant inprimis varii haeretici conversi, sed per errorem non sunt notati vel scripta de iis perierant. Unius tantum schedula inventa, cuius opera sunt haeretici ad fidem Catholicam et unus Schismaticus ad obedientiam Christi Vocarii sunt adducti nec pauci nutantes in fide confirmati. Plurimi tales sine dubio erant et occasione Jubilaei, iterum hoc anno per duos menses durante occasione missionum cum R^{mo} D^o Suffraganeo aliarumque, non sine maximo fructu animarum, sed ex scriptis de illis non constat.

Sacellum praesentationis B^{mae} Virginis in domo D^{ae} Czeska. Cum domum pro virginibus orphanis M^{ca} D. Sophia Czeska sufficienter accomodasset, petierat hoc anno ab Episcopo, ut eam approbaret. Misit igitur Episcopus R. D^m Kretkowski Officialem et R. D. Lubinski Canonicos, qui domum praedictam diligenter lustrarent et ad se fideliter de omnibus referrent quod exacte ab iis est factum. Approbavit igitur domum Episcopus et ut coetum opus in ea promoveretur, permisit, sacelli similiter domestici sub titulo Praesentationis B^{mae} Virginis, quod optabant, usum concessit, et in eo primum Sacrum R. D. Kretkowski Officialis solenni ceremonia Deo obtulit.

Annus Domini 1628.

Vitio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Pompilio Lambertengo Provinciae Poloniae Visitatore, Henrico Picherto Polonicae Provinciae Provinciali, Joanne Liesiowski Domus Professae S. Barbarae Praeposito.

I. Numerus. Viginti octo ex nostris in domo S. Barbarae per istum annum morantur. Sacerdotes 17, Coadiutores novem, Novitii scholastici duo.

In solennitate Dominicae Circumcisionis consueta ad Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae frequentia. Cecinit Summum Sacrum et secundas Vesperas R^{mus} D. Suffraganeus Thomas Oborski idemque cum nonnullis Praelatis obiscum est praeaus.

D^{na} Agnes Skopkowna vidua 7^a huius mensis deposuit apud nos fl. 200 conditione, ut si illis ante mortem indiguerit, posset eosdem repetere, si autem mortua fuerit, ut domui S. Barbarae cederent.

Eadem die venerat domum nostram unus Religiosus Monasterii Chebdoensis Ordinis Praemonstratensis exercitiaque Spiritualia S. Patris Nostri est aggressus et ea quindecim fere diebus, non sine magno spiritali fructu continuavit.

Undecima istius mensis insolentes ac impudentes Academici, impulsu nonnullorum Baccalaureorum et contubernii Hierusalem alumnorum, ex quibus plurimi nostri antea erant discipuli, dignum conuetae impudentiae suae facinus sunt aggressi et perfecerunt. Liber Friderici Szembek contra Pasquinum Brzoscii, anno superiore editus, a variis legebatur auide et mirum in modum probabatur, obridenter confutatas ineptias, tam Brzoscii, quam aliorum Academicorum. Academici igitur, quos agnita veritate praeconceptas de nostris opiniones deponere conveniens erat, odio veritatis perciti, inter se concludunt, ut liber P^{is} Friderici Szembek publice in foro exuretur et pro hac re conventum maiorem nobilitatis ac diem fori expectabant. (Dederat non paucam occasionem tantae audaciae Carcelita discalceatus, in festo S. Stephani non pauca imprudenter contra hunc librum locutus). Advocant autem carnificem eumque creato exceptum, omnibus modis inducere ad exustionem praedicti libri contendunt. Nullo modo se id posse facere sine scitu Magistratus se dixit, post plurimas tamen instantias unum ex suis sociis (quod tamen nullo modo facere debuit) concessit. Praedicta igitur die 11^a Ianuarii, quae in feriam tertiam infra octavas Epiphaniae inciderat, circa horam 17^{am} ¹⁾, egressis ex classibus Studiosis et in fine publicorum lectionum, tali apparatu alumni contubernii Hierusalem ex antea S. Annae procedebant. Tubicen inprimis antecedeat, inflans tubam, hunc comitabatur socius carnificis, portans perticam, chartis in committate et variis philuris obvolutam sexternionibusque, sive illi ex pro P^{is} Szembek fuerint sive non. Sequebatur magna turba Studio- rum, quorum agmen dirigeabant Gawlowic clericali veste, Radlic vicensis, Baccalaureus Vieiski, Cosmigiel Leopoliensis, Tomaszewi et alii non sine maximis vociferationibus, quibus indicabant li-

Nostro-
rum.
Festum
circumci-
sionis.

Depositum
Agnaetis
Skopko-
wnae.

Praemon-
straten-
sius unus
exercitia
peragit.

2.
Academici
librum
P^{is} Szem-
bek

Publice
exurere
constitue-
runt.

Advocant
Carnifi-
cem

Et cum
eius socio

Ex contu-
bernio
Hierusa-
lem

Cum tubi-
cine et
cum vociferationi-
bus pro-
cedunt

¹⁾ Quartam post meridiem.

brum Jesuitarum Gratis dictum ignibus absunendum esse. Directa infamis processio ad saxeam columnam fustigationis, ad quam cum perventum esset, iussus eius gradus conscendere praedictus socius carnificis et proclamare, praeunte uno ex studiosis, hoc modo: Wiadomo czynię ze się pali książka od Jesuitow wydana przeciwko Akademiei. Cumque ad illa verba venisset: przeciwko Akademiei, eloqui ea non potuit, etiamsi sexies fere illi suggererentur. Et sic aliquid aliud balbutiens clamavit: Czynie coś muszę. Addunt alii, studiosos circulis ferreis, ex columna prominentibus, impositas¹⁾ varias chartas, ut prius virgis exciperentur ante ignem, sed P. Szembek id totum describens, nullam virgarum facit mentionem. Face deinde accepta praedictus carnificis socius ignem subiiciebat chartis, quae dum eum tarde concipiebant, inclamabat populus: Niechce gorzec. Prospexerat tunc ex fenestra D. Stanislaus Lubomierski, Pociillator Regni, cum Niewiarowski et Dąbski Canonicis (tunc enim in eius domo, columnae opposita, peragebantur nuptiae inter D^m Palewski et filiam Dⁱ Stanno Capitanei Sąddecensis), sed cum ardere coepissent, desiit prospicere, clausa fenestra. Interim volantibus chartis per aerem alii studiosi inclamabant: Gratis Jezuicki do nieba leci, alii: Gratis Jezuicki do piekła leci, bo krzywo leci. Tunnam postea pice illitam, variis chartis ac stramine impletam succendunt, quam quinque vel sex studiosi evaginatiis frameis discindebant, clamantes; Pali się Gratis Jezuicki. Quia vero tunna praedicta nigra erat, ideo quidam sparserant statuam alicuius nostri stramine impletam et veste nostra indutam exustam, sed nihil fuit praeter dictam tunnam. Iactabant etiam tunc Academici, se tunnam librorum Gratis intercepisse et exuisse. Ultimo tandem aliquot folia socio carnificis a studiosis data, ut ferreis annulis insererentur. Rector Academiae Borovius totum id molestum sibi accidisse praesetulit et dicitur tunc, dum per plateas iam Studiosi irent ad librum comburendum, misisset quendam, qui moveret Seniore, ne id fieret; sed multi id illo vel conscio vel saltem connivente factum arbitrabantur. Quomodo enim rem cum tanto apparatu factam vel non scivisset vel impedire non potuisset? Quomodo Senior Contubernii Hierusalem, in cuius conspectu et tractatus cum carnifice et tantae praeparationes fiebant, istis omnibus non occurrisset et Rectori Academiae aliisque, ad quos id spectabat, non significasset, si voluisset? Imo ex iis, qui quinque

Ad columnam

Proclamationem instituunt.

3. Exurunt. Prospiciente e fenestra D^o Lubomierski.

Tunna etiam picea accensa et dissecta sarcasmos instituunt.

Rector Academiae prae se tulit, id sibi molestum, sed forsane fictum.

¹⁾ Imposuisse.

vicibus illa ipsa die, qua librum exurere constituerant, iam nomine Bursae Jagellonicae, iam nomine ipsius Rectoris et nomine Parohi Niklaszowski ac iterum Doctoris Petricii et Niewiarowski Canonici exemplaria istius libri a P. Szembeco petebant (nec tamen obtinuerunt, quia eorum machinationes iam erat praedictus Pater subodorus) manifeste apparet, quam multi fuerint conscii tantae impudentiae.

Tanta impudentia Academicorum more perscripto transacta, iussu R. P^{is} Provincialis instituta inter nostros Consultatio, an tanta iniuria, non solum nostra, sed etiam Summi Pontificis, Regis, Nunciorum Apostolicorum, Episcoporum Regni, quorum omnium in hoc libro iam decreta, iam litterae erant positae, iure per nostros vindicari debuit, nec ne? Pro affirmativa sententia valde efficacia erant argumenta et fere praecipui auctores huius tragediae sciebantur, pars tamen negativa praevaluit, in iniquitatem temporum omnia referens et defectum executionis, contemptum iurium, maiora mala futura, si lis intendatur, proponens. Quanquam non pauci haec allata ex pusillanimitate fuisse profecta, forsitan non immerito censebant. Atque ita in tanta iniuria nostri tacuerunt et ab omni iure abstinuerunt, multis externis admirantibus, imo id molestissime ferentibus. Certe Andreas Lipski Episcopus Cuiaviensis et de exusto isto libro et de nostrorum sententia, qua non prosequendam iniuriam censuerunt, postquam cognovisset, illa pro suo fervore verba protulit: Si essem author huius libri in Societate manens, pro zeloque ordinis talia scribens et non experirer zelum ordinis ratione mei honoris, eo modo quo hic factum est, relinquerem ordinem etc. Civilis etiam Magistratus Cracoviensis, diligenti inquisitione facta, in carnificem suum socium talia permittentem graviter advertit, longe gravius puniturus socium, si fuga sibi non consulisset. Quanquam multi e contra censebant, tantam impudentiam magis Academicis obfuturam, quam nostris. Et sicut infanticidium ab Herode institutum, ob Christum perimendum, magis Christum manifestavit orbi, ita exustus hic liber maiorem ardorem omnibus iniecit eius acquirendi ac legendi, ut bene sumus experti.

Dum P. Fridericus Szembek 13^a huius mensis varios nobiles, qui Cracoviam convenerant, salutaret et libellum suum Gratis multis ex iis offerret, qui avidissime acceptabant et combustionem eius dolebant ac improbabant, casu incidit in Ensiferum Regni Joannem

Ob combustionem nonnulli librum postulabant.

4. Nostri deliberantes, an tanta iniuria esset vindicanda, negativam partem eligunt.

Quam moleste id tulit Lip-ski.

Civilis Magistratus Cracoviensis socium carnificis punire voluit
Hac exustione multi excitati ad legendum librum.
Joannis

Zebrzydowski Zebrzydowski, qui solus librum improbans multa acerba contra P. Szembek protulit. Aiebat enim, quod noster Provincialis librum praedictum improbaverit, quod contra Academicos tres solum negocium promoverent, quod unus ex nostris dixerit: X. Lancicius y X. Szembek, nadrwiwszy odbiegli tey sprawey! quod primus motor in hac re sit P. Szembek. Addidit etiam contra Societatem illud ob incarcerationatum Nowodworski Varsaviae: Rzućcie się na ślachtę, rzućcie się potym na Papieża. Impune scribuntur libri contra SS^{mam} Trinitatem, contra vos autem si aliquid scribatur, tantas poenas exigitis. Respondit ad haec omnia P. Szembek, ut necessum erat, sine responsione tamen omnia haec dicta et stultissima et mendacissima nimis se ipsa refutant. Offerebat tamen ipse Dominus tunc suam operam Societati in rebus licitis, et cum illi revocaret P. Szembek epistolam ad se datam, in qua aiebat Ensifer tamdiu se Academicos defensurum, quamdiu ius illis opitulabitur: Ecce iam ius, ait P. Szembek, non opitulatur, cum Rotae Romanae sententia sit pro nobis. Hic exarsit Ensifer et iterum in librum P^{is} Szembek coepit invehere et in excommunicationes in eos datas, qui contra nos scripserunt et quod ea, quae contra nos scribuntur, statim pasquinos esse dicamus. Respondit ad haec P. Szembek: Si prodirent contra nos scripta sine mendaciis, sine scandalis, sine aculeis et sarcasmis, nunquam damnarentur, dum aliter prodeunt, et damnantur et damnabuntur semper. Et sic finis collocutioni impositus.

5. Tentata amicabilis compositio 15^a istius mensis ratione negotii mortui Charissimi Młodecki, inter nostros et inter D^m Starski. Ex parte nostra seu Collegii S. Petri erat R. D. Andres Łukomski et R. D. Garliński Canonici, ex parte altera erant D^s Kazanowski olim Notarius Castrensis et D^s Ługowski Notarius terrestris. Sed nihil potuit effici. Cum enim D^s Starski se legitimum assereret successorem et nos fortissime id negaremus et praeterea nos bona conscientia iuri nostro, antequam iudicium aliter decernat, renunciare non posse asseremus, denique dum ob pacem et quietem prius quartam, postea et tertiam partem e bonis Młodecii concederemus, D^s autem Starski vix aliquid concederet, discessum est rebus infectis.

Tumultus Iterum nullum finem petulantiarum facientes Academici inter contra Judaeos 23^a huius mensis tumultum excitarant, Judaeos nonnullos Academici vulnerarunt, illi etiam a Judaeis aliquot vulnerati et unus in cloacam deiectus; et processisset tumultus ad multo graviora, nisi satellitium tum Arcense, tum Castellani Cracoviensis intervenisset et inter utramque partem iurgia caedesque diremisset.

A 26^a ad finem huius mensis loca communia domestica purgabantur, ita ut a qualibet urna quinque grossi solverentur.

Ultima huius mensis quidam Athanasius Graecus Archiepiscopus, ut ipse aiebat, Imbriensis, habens et Cardinalium nonnullorum et Admodum Rdi Patris Nostri Generalis litteras commendatitias, Varsavia huc venit et hospitio a nostris exceptus, ad 10^{am} Februarii apud nos mansit. Data illi discedenti vestis superior et 20 taleri. Hic etiam nonnulla ex Collegio Poşnaniensi (nam ex Germania pro festis Natalitiis venerat) et pro eleaemosyna et mutuum acceperat, nempe lectisternia aliaque nonnulla, quae Varsavia se remissurum erat pollicitus, sed nec remisit nec unquam postea restituit. Non multo post aliqui nostri Leopoli deprehenderunt, eum vere fuisse Schismaticum ac partes Schismaticorum contra unitos fortiter promoventem ideoque impostorem. Utinam autem plures talia fingentes et tot litteras commendatitias acquirentes ac ex Graecia in has partes venientes non fuisset saepius experti, postquam tam nos quam multos alios egregie deceperant.

Mense Januario eleaemosynae pecuniariae accepimus florenos 200. Ex legato Pauli fl. 70. Ex quartuali Vielicensi fl. 36. Ab Episcopo Camenecensi fl. 30 A Rmo D^o Suffraganeo fl. 13. A D^o Rab fl. 13. Reliqui ab aliis. Iam tritici metretae 30, siliginis metretae tres, pisorum coreti 4, carnes variae, panes, vinum, crematum, casei constiterunt fl. 100.

In festo Purificationis B^{mae} Virginis Athanasius ille Graecam liturgiam in sacello Congregationis Assumptae, nostris illi ministrantibus, celebravit.

Primam festivitatem Nostrorum trium Japoniorum Martyrum Jacobi Ghisai, Pauli Michi, Joannis Goto (qui Anno 1597, 5^a Februarii pro Christo sunt passi ut suo loco annotavimus) 5^a huius mensis celebravimus cantatis Sacro et utrisque vesperis Contioneque de iis habita. Expositae erant in altari maiori imagines horum Sanctorum, torquibus ac lampadibus exornatae.

Tumultu excitato inter Academicos et aulicos Ducis Georgii Zbarascensis 8^a istius mensis Kałuski Academicus vulneravit Kresz Thesaurarium Ducis, abscisso uno digito et altero in eadem manu vulnerato, vulnerati etiam aliquot Academici, imo et in carcerem arcessem postea nonnulli erant compacti. Gravissime vero ferens Dux Zbarascius istam abscisionem digiti sui thesaurarii, ad Rectorem Academiae dedit litteras, instantiae et indignationis plenas, quarum haec erant puncta: 1^m Ut clarum est, solis claritatem obfascari non posse, sic clarum et notum esse, quo favore et labore Academiam esset persecutus et ferne solus res eius in Comitoliis sustinerit. 2^m Quam gratitudinem experiatur et quot iam modis indignis sui ab Academicis tractati fuerint, notum esse omnibus. 3^m Nisi hac occasione iustitia administrata non fuerit, se penitus non solum relicturum Academiam, sed etiam ea contra eam dicturum in primis, quae instant, Comitoliis, quae est merita. 4^m Petere se, ut omnibus studiosis arma

Cloaca domestica purgatur. Athanasius Graecus Archiepiscopus hospitium habet domi nostrae per 10 dies.

Probabile est fuisse impostorem.

6. Eleaemosyna Januarii.

Athanasii missa.

Festivitas prima Martyrum Japoniorum.

Academicus Kałuski vulneravit D^m Krzesz.

Litterae Ducis Zbarascii hac de re ad Academiam expostulant.

Respondit
Rector A-
cademiae
ad singula.

interdicantur nec ea unquam gestent, deinde ut Kałuski statim excludatur, ut videlicet ex eo Academiae privilegiis spoliato facilius curare possit iustitiae debitae administrationem. Respondit Rector nomine Academiae, se agnoscere favores et beneficia dolereque vehementer ex tot amaritudinum causis datis; mandasse, ut omnes arma deponant, sese etiam ante illius requisitionem (mandarat hoc ante Rector, sed vix aliquis ex Academicis morem illi gesserat); Kałuski se excludere non posse ab Academia, nisi reum esse constiterit. Se enim legibus teneri Academiae et insuper Sacramento se obligasse ad easdem leges servandas nec quidquam ultra modos praescriptos agendi in iustitia administranda facere posse. Non valde Duci placuit haec responsio propter Kałuski non statim eiectum.

7.
Andreae
Solecensis
mors sub-
ita.

Andreas Solecensis Coadiutor, in Collegio S. Petri manens, apoplexia correptus 16^a huius mensis, sequenti die mortuus est et 18^a in templo eiusdem Collegii sepultus. Quia vero discedens ante aliquot annos Romam P. Lancicius varia secreta huic Andreae commiserat, maxime circa colligendam et conservandam occulte pecuniam (ita ut de ea nec Provincialis ipse sciret) et ad se certis modis tunc mittendam, ideo hac subita morte ingentes tricae inde ortae. Nam ubinam ab Andrea pecuniae fuisset conservata non mediocris summa, nullus sciebat et ea, quae restabat, cum occulte ac in seio Vice-Rectore Collegii S. Petri P. Joanne Korczewski ad P.

Quae ob
eam ortae
difficulta-
tes,

Contra P.
Lancicum
et alios

Fridericum Szembek fuisset delata et postea eius pars ab eodem Romam P. Lancicio transmissa, molestissimum id erat tum praedicto Vice-Rectori, tum etiam ipsi R. P. Provinciali, qui expostulationes ea de re litteras ad P. Szembek dederat. Iste etiam modus P^{is} Nicolai Lancicii, quo discedens ad aliquot annos ex Provincia secreta cum certis subditis talia constituerat, qualia etiam ipsi Provinciali non essent nota, valde toti Provinciae displicuerat. Unde et in Congregatione Provinciali, quae hoc anno peragebatur, plurima contra eum dicta erant.

in Provin-
cia.

Rationes
P^{is} Szem-
beci, de
scholis
nostris
non ad-
mittendis.

P. Fridericus Szembek, tam multas difficultates advertens, quae Collegio S. Petri cum Academicis intercedebant nec finem habiturae putabantur, scripsit ad Admodum R. P. Nostrum 22^a istius mensis, proponens varias rationes, ob quas perplexus erat, an sententia, quae in favorem nostrarum scholarum Cracoviensium esset, uti debeamus nec ne. 1^a erat Rex titubans in suis dictis et, ut nonnulli dicebant, animans contra nos quosdam. 2^a Clamores Nuntio-

rum Regni contra nos. 3^a Si Episcopi in causa sui Coepiscopi Achacii Grochowski contra Bolestrasicki haereticum ita erant languidi, ut et Rex miraretur et haeretici dicerent, se plus obtinuisse quam obtarent, quid erit in causa nostra? 4^a Contrarius sensus et Primatis Regni et multorum Episcoporum nostro. 5^a Episcopus Cracoviensis Martinus Szyskowski negative se habens et Vicarius eiusdem inefficax. 6^a Nostrorum diversae sententiae, seu divisio linguarum in hoc negotio. 7^a In aula Regis non est, qui hoc negotium ita ut par est promoveat et Regem ad constantiam urgeat, Cancellario Regni¹⁾ et Vice-Cancellario²⁾ minus faventibus. 8^a Effrenis insolentia iuventutis Academicae, quam nullus hactenus cohibere potuit. 9^a Nullus possibilis modus moraliter administrandae iustitiae ex Academicis, dum iniuriam inferunt. Unde et Dux Zbarascius in tot iniuriis, suis famulis illatis, non potuit habere iustitiam. 10^a Nulla spes fructus, qui fieri solent in Collegiis, si illis invitis scholas habeamus. Explicat has rationes fusius P. Szembek in suo diario et postea alias his contrarias opponit, sed minus satisfaciens. Itaque in hac re, quam ipse cum aliquot nostris cum tanto fervore et rumore promovere non dubitavit, tandem advertit multas difficultates, quas utinam pridem cum suis asseclis advertisset.

Variae sub idem tempus erant simultates inter ipsos Academicos, inter Naimanum Jacobum et Brzoscium, ratione responsionis ad libellum P. Friderici Szembek Gratis et ratione impensarum pro typo huius libri. Inter Kałuski, seu ut alii scribunt Załuski, qui citatus ad arcem excepit forum cum aliis studiosis, et inter reliquos Academicos, inter Rectorem et caeteros studiosos, qui eum arma prohibentem audire nolebant.

P. Petrus Sterglerus 26^a huius mensis Graecio P. Andreae Vachocio Cracoviam inter caetera illud scripsit, magna consideratione dignum ex relatione P. Assistantis Lusitaniae de B. Consalvo Silveira, sive ut alii scribunt Sylveria, qui anno 1561, 15^a Martii Monomotapae pro fide Christiana necatus est. Huius enim corpus vestibus Societatis indutum, separatim hucusque manet a truncō, qui corpori eius dum demergeretur alligatus fuit. Et quidem ad truncum in quadam parte insulae apparere perpetuo aves quasdam albi coloris, suavissima melodia concinentes et sibi in cantu succedentes, fuisseque Romae Sacerdotem ex illis Indiae partibus, qui ex navi, prope illud littus aliquo tempore haerente

8.
Simultates inter Academicos.

Mirabilis volucrum cantus circa truncum, cum quo demersus est P. Silveria.

Et cróco-

¹⁾ Venceslaus a Leszno Leszczyński,

²⁾ Thomas Zamoyński.

dilli, custodientes corpus.

et viderit eas aves et melodiam audierit. Idem Sacerdos dicebat, se non vidisse corpus Beati ex navi, sed se narratem audivisse unum, qui ascenderat altam arborem ex eaque visum fuisse corpus Beati tectum veste Societatis et custodiri ab aliquot crocodillis. Huic rei praedictus Sacerdos testimonium dedit cum iuramento Romae coram Tribunali Congregationis Sacrorum rituum. Quid Deus hac re velit, tempus ostendet.

Eleemosyna Februarii.

Accepimus eleemosynae pecuniariae per mensem Februarium florenos 258. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 122. A Serenissimo Rege fl. 50. A D^o Charzewski fl. 50. A D^o Suffraganeo fl. 10. Reliqui ab aliis. In rebus tritici metretae tres, pisorum metreta una, carnes variae, oliva, vinum etc. constabant fl. 40.

9. Oratio triduana.

A 5^a Martii ad 7^{am} inclusive Oratio triduana consueta devotione et maxima hominum eaque perpetua frequentia expedita est. Licet enim et Patres Carmelitae discalceati et Patres Bernardini Reformati aemulatione nostrorum in suis templis Orationes similes instituissent, nihil tamen id Nostro templo obfuit.

Virgo Susanna Amanda,

Porro primam Orationis diem, seu Dominicam Quinquagesimam, exornavit insignis actus Susannae Amandae, quo in templo nostro in manibus R^{mi} Thomae Oborski Suffraganei Cracoviensis, Summum Sacrum cantantis, obtenta prius ab Episcopo Cracoviensi facultate, votum castitatis emisit. Aderat Parens Virginis D^s Stanislaus Amanda, Italus, Vir industrius et in aula Maximiliani Imperatoris Romani clarus, a quo etiam ob praeclara merita inter nobiles et equestres ordinis homines relatus fuit. Et post cum eiusdem Imperatoris Legatis ad Solimanum Turcarum Imperatorem ivisset, usus tali occasione Graeciam, Cappadociam, Aegyptum, Palestinam in eaque loca Christi mysteriis insignita obivit.

Stanislai Amandi filia,

Tandem in Poloniam venit et filia Stanislai Frezeri in matrimonium accepta ex ea praedictam Susannam cum nonnullis aliis liberis suscepit praefectusque manens longo tempore Olkusiensium fodinarum, egregia sua industria maximas opes acquisivit, quas in varia pia opera liberaliter distribuebat. Tali ergo Parente haec virgo nata, post aliquot sorores magnis viris in matrimonium collocatas, multis precibus, ut votum castitatis publicum et ob maiorem cum Deo coniunctionem et ob spem omnibus procis praescindendam emittere posset, cum Parentibus egit ac obtinuit. Deducta ergo solenniter ad nostrum templum per suos cognatos est et post concionem de eius voto futuro factam, ad altare maius

Ut publice castitatem voveret, obtinuit

Et votum emittit magna cum caeremonia.

cum iisdem cognatis honorificentissime progreditur, praeferebantibus nonnullis tum sertum gemmis ac unionibus contextum, tum anulum sponsalium et cor aureum cum tali inscriptione: Christo immortalis sponso Susanna Amanda se per haec signa dicat sacratque in perpetuum. Haec omnia in genua provoluta manu propria in manus Antistitis celebrantis porrexit, quae ille accepta supra ferculum SS^{mae} Eucharistiae deposuit. Deinde virgo ante Sanctissimam Eucharistiam

Formula voti

vernacula lingua tali formula votum fecit: Wszechmogący wieczny Boze. Ja Zuzanna Amandowna, aczkolwiek z każdej miarey Maiestatu twego Boskiego naniegodniejsze stworzenie, ufaiąc jednak dobroci y miłosierdziu twemu nieskonczonemu a pobudzona będąc łaską twą osobiwą do pragnienia służenia doskonalszego tobie: Słubuję Maiestatowi twemu Boskiemu przed Przeczystą Bogarodzicą Marią Panną y przed wszystkim dworem niebieskim y przed tobą

In mani- Naiwielebszyszy Oicze Tomaszu Oborski Biskupie Laodycki na miescu Pana Chry-

stusowym y Namiestnika iego a mego Pasterza J. M. Xiędza Biskupa Krakowskiego Marcina Szyskowskiego będącym, Czystosć wieczną. Przetosz Boskiey twoiey dobratliwosci niepoiętey y łaskawosci niewypowiedzianej przez krew nadrozsza Jezusa Christusa proszę pokornie, abys tę ofiarę od małosci mey niegodnego stworzenia twego wdzięcznie przyiąc raczył. A iakos mi dał łaskę do pragnienia doskonalszego zycia y ofiarowania się tobie, tak racz teyze łaski y pomocy do doskonałego wykonania tego comci obiecała mnie niegodney poki żyć bęnde bez przestanku dodawac. Amen.

Hoc modo voto castitatis emissio, Sanctissimam Eucharistiam suscepit, omnibus qui aderant et admirantibus et felicissima omnia illi auspicantibus. Cognati post eius (praeter alia quae alibi pro pauperibus et variis hospitibus instruebant convivia) domi nostrae Praelatos varios; R^m D. Suffraganeum, R. D^m Kretkowski Officalem, R. D. Łukomski, R. D^m Bobolam, R. D. Łubiński, R. D. Skarszewski Canonicos, R. D. Nucerinum Concionatorem Arcensem, R. D. Constantinum Custodem Regii thesauri et alios saeculares consanguineos egregio convivio exceperunt. Concio vero P^{is} Adami Makowski in hoc actu habita, postea in Decembri anni huius edita est in lucem.

Reddidit P. Rector S. Stephani 9^a istius mensis fl. 500, quos superiori anno in Martio mutuos a nobis acceperat recepitque argentum, quod pignoris loco deposuerat.

Ius patronatus in altare certum apud B^{mae} Virginis parochiale templum, quod nobis donatum erat anno Domini 1617, 5^a Junii a D^o Foxio, uti ibidem annotavimus, per Patrem Gasparum Rezlerum, cuius mater soror erat Dⁱ Foxii ad idemque ius pertinebat, confirmatum est 15^a huius mensis coram R. D^o Erasmo Kretkowski, Officiali Cracoviensi.

Unus ex studiosis Collegii S. Petri, Skicki vocatus, a petulantibus Academicis 39^a istius mensis vulneratus est. Accusati ea de re apud Borovium Rectorem et convicti, sed nulla iustitia administrata censebatque Rector se administrasse iustitiam ideo, quod moniti essent ab eo, ne frequentantes Collegium S. Petri vexarent.

Eleaemosyna pecuniaria erat florenorum 136 per mensem Martium. Ex Eleaemo-quartuali Vielicensi fl. 36. A D^o Stanislae Rab fl. 24. A D^o Suffraganeo fl. 10. A D^o Nucertino fl. 10. A D^o Pipano fl. 10. A D^o Satanowski fl. 16. A Procuratore Provinciae fl. 10. Reliqui ab aliis. Iam tritici coreti 3, siliginis coreti 10, seminum canapis coretus unus, prandium a Castellana Oswiecimensi Cristina Myskowska, carnes, panes, pisces, oliva, aromata fl. 62 aestimata sunt.

Ipsa die prima Aprilis venit ad nos Cracoviam e Hungaria P. Martinus Caldi Societatis Nostrae, a Pasmano Archiepiscopo Strigonsensi et Primate Regni Hungariae missus, ut a Serenissimo Rege Nostro quoddam monasterium dirutum in Scepusio pro loco Collegii Societatis Jesu ab eo fundandi impetraret. Et nulla quidem fuit dif-

bus Thoma Oborski, Suffraganei facti.

10. Cognati eius domi nostrae multos convivio excipiunt.

Debitum restitutum.

Ius Patronatus confirmatum altaris in aede B^{mae} Virginis.

Skicki vulneratus ab Academicis.

Eleaemosyna Martii.

II. Martinus Kaldi a Pasmano Archiepiscopo Strigonsensi missus.

Id quod impetrat a Rege impeditum habet a Praefecto. ficultas in hac re a Serenissimo impetranda, sed Praefectus et Capitaneus Scepusius, qui tunc erat D^s Stanislaus Lubomierski Pocillator Regni, variis pretextibus omnia impedivit. Fama erat Scepusies haereticos tum apud ipsum tum apud eius famulos plurimis muneribus procurasse, ne in Scepusium homines Societatis induerentur. Adferemus in Septembri litteras Regias ad Pasmanum Archiepiscopum in hac re datas.

P. Szezbek varia cum iuramento depouit de sanctitate Bⁱ Cantii. Cum fuissent obtentae Remissoriae ab Academicis in ordine ad Canonizationem B. Cantii, coeperunt 3^a huius mensis varios evocare pro testimoniis de hoc Beato adferendis. Inter caeteros evocarunt etiam P. Fridericum Szezbek, qui alacriter eo venit et plurima de vita, sanctitate, miraculis huius Beati per ordinem questionum, in Remissorialibus fieri solitarum, cum iuramento deposuit. Unde non solum gratias egerunt Academici Pⁱ Szezbeko, sed etiam ex eius depositione adverterunt modum, quo in hoc negotio res essent examinandae, quem deinde sunt secuti.

P. Mathaei Bembi Concio in funere Palatini Lenciciensis. Mortuus erat Calissii in fine superioris anni Adamus Sandivoius Czarnowski Palatinus Lenciciensis et Maioris Poloniae Capitaneus Generalis. Ad funus eius, quod 5^a Aprilis Czarnkovieae summo apparatu celebratum est, pro concione a Coniuge vidua relicta P. Matthaeus Bembus Cracovia evocatus fuit, quam summa omnium prudentium approbatione fecit. Nam discoli milites, qui plurimi in eius funere erant, non valde libenter ea audierunt, quae de malis militibus in ea adferebantur. Edita post haec Concio in lucem mense Junio.

Gabrielis Comitil a Tarnow mors. Gabriel Comes a Tarnow, Generalis Cracoviensis Capitaneus, multorum quidem locorum Societatis sed potissimum S. Petri maximus Benefactor et Defensor 12^a istius mensis fere subita morte (nam alienationem sensuum passus vix duos dies supervixit) extinctus est sine Sacramentis. Coniux eius ingratus et nobis valde offensa (falsissime putans, simultatum quae inter eam et eius virum intercedebant, nostri essent authores (sic), cum tamen pro nullo magis nostri laboraverint, quam pro ea cum marito serio reconcilianda) ad funus eius nulla nostrorum opera uti voluit, non sine multorum admiratione. Erat is vir maximis a Deo talentis exornatus et ad summa quaeque natus, si non concitiori cholerae saepius deditus et apud Serenissimum et apud alios prudentiores omnia destruxisset.

12. Missio Bolechoviensis. Feria 6^a ante Dominicam Palmarum, quae in 14^{am} huius mensis incidit, missus pro festis instantibus Bolechowicos P. Stanislaus Krzywokolski curavit. P. Andrea Skibicki, qui in Collegio S. Petri Theologiam finiebat, ibique tum concionibus faciendis tum verbi Dei praedicatione egregiam operam proximis impendebant.

Cristina Grochow. D^a Cristina Grochowska a Rytwiany, testamento in praetorium Cracoviense porrecto, 17^a istius mensis, 4000 fl. templo et domui nostrae post suam

mortem legavit, usum tamen eius liberum, quamdiu viveret, sibi reliquit. Eius vero pecuniae, cista inclusae, templi Praefectum P. Petrum Kamocki, conscio Domus Praeposito, custodem esse voluit. Sed postea statu vitae mutato, ingressa Religionem S. Francisci in monasterio S. Agnetis, voluntatem mutavit et pro 4 millibus unum domui nostrae attribuisse scribit in sua historia P. Kamocki. An hoc tamen hoc anno vel aliis factum sit, nihil in rationibus domus et templi invenio.

Generosus D^s Joannes Lezynski certorum honorum Palatinae Vilmensis Chodkiewicziae Fundatricis Nostrae Ostrogiensis et aliorum locorum maximae Benefactricis administrator, cum Cracoviam ob curandam valetudinem suae coniugis venisset, Annam filiam quadriennem morte sublatam ammittit magno cum moerore. Concessa igitur fuit illi postulanti, tum ob multa alia tum potissimum ob Palatinae Vilmensis et eius Matris Ducissae Ostrogiensis ac Jaroslaviensis immortalia erga Societatem promerita, in nostro templo filiae sepultura, quae peracta est 29^a huius mensis, cantante Sacrum de Angelis P. Joanne Borzynski et funebres caeremonias peragente, cenotaphio praeterea albo serico et 40 fere candelis exornato. Sepulta est inter gradus nostrorum sepulchrorum e regione maioris altaris. Recreatus eo loco sepulturae nonnihil Parens, quod in eodem templo eius avia D^a Dorothea Lezinska anno 1588 vel potius Anno 1601 esset condita.

Quidam Parochus penultima huius mensis domum nostram venit ob spirituale collectionem, quam etiam non sine fructu expedivit.

Ultima huius mensis, operante Sacris R^{mo} D^o Thoma Oborski Suffraganeo, Mfca D^a Sophia Gorecka vidua in templo nostro votum non nubendi, seu castitatis vidualis, magna hominum frequentia praesente, eadem ceremonia, qua in Martio Susanna Amandowna Deo fecit, cum id antea requisitus Episcopus Cracoviensis concessisset.

Quadraginta duos florenos Mense Aprili in pecunia accepimus. A R^{mo} Suffraganeo fl. 20. Reliqui ab allis. Res constiterunt fl. 117. Nempe farinae singulis metretae 11, tritici metretae tres, bordei aliae tres, butyri vasa tria, caseorum sexagena, ovorum sexagenae 13, tortae, carnes variae, vinum, pisces, panes et alia minutiora.

Ius domui S. Barbarae donatum, ut altaristam Corporis Christi ac S. Longini praesentare possit, cum obligatione cantandi Sacra in templo nostro, cum 15^a istius mensis iterum confirmatum fuisset coram R. D. Officiali, moleste id coepit ferre R. D. Christophorus Treinski Archipresbyter, praetendens nescio quod praeiudicium inde Ecclesiae Parochiali B^{mae} Virginis imminens. Non paucas molestias iuridicas cum eo debuimus subire, sed tandem iuridice ostensum, nullum eum pati praeiudicium et immerito offensum fuisse P. Petro Kamocki templi Praefecto, qui iure cum eo agebat.

Mortuus est domi nostrae 20^a huius mensis P. Michael Ponecius Societatis nostrae. Ponecii (quod oppidum est Maioris Poloniae) honestis parentibus is natus Anno Dni 1575. Ex 53 aetatis annis 30 in Societate consumpsit. In patria humanioribus litteris non male instructus ad Collegium Posnaniense venit et in eo uno anno Rhetoricae et tribus Philosophiae studuit non malo profectu.

ska pro 4 millibus legatis nobis, mutata sententia, dat unum.

Annae Lezinska quadriennis sepultura apud nos Parentibus eius id parentibus.

13. Parochi unius collectio spiritualis. Sophia Gorecka votum viduitatis emittit. Eleemosyna Aprilis

Ius Patronatus altaris moleste fert Archipresbyter B^{mae} Virginis.

Mors P. Michaelis Ponecii. Eius patria et aetas. Studia.

Ingressus in Societatem. Ingressus Societatem, post exactum biennium probationis in domo S. Stephani Cracoviae, in scholis Grammatices octo fere annis docuit. Deinde scholasticae Theologiae duobus annis et Casuum Controversiarumque uno anno in Societate auditor fuit. Sacris initiatus, operarii Societatis munus in variis locis egregie obijt et anno 1610, 4^a Octobris gradum Coadiutoris formati spiritualis suscepit. Scholastici. Ministri munere Posnaniae annis tribus, Cracoviae vero fere 12 est perfunctus, Gradus. magna nostrorum satisfactione. Tribus annis Concionatorem pomeridianum egit. Munia varia. Saepius etiam variorum Concionatorum vices supplebat. In Confessionibus excipiendis singularem gratiam et dexteritatem habebat poenitentesque tam in corrigendis moribus quam in usu rerum spiritualium dirigebat egregie, maxime vero 14. eos, quos commentationibus S. Patris Nostri excoluerat In regularum instituti- Maxime in officio Ministri. que observatione excellens fuit eamque in aliis, dum Ministrum ageret, fortiter Eius virtutes et animarum zelus. et suaviter promovebat, modestia morumque compositione et religiosa conver- satione in sui amorem multos attrahebat. Orationi spiritualique lectioni plurimum addictus fuit et ocium semper exosum habuit. Mortificationem et internam et externam ex animo coluit, cui diuturna phthisis magnam occasionem dabat, quam ille non minori animi fortitudine quam aliorum aedificatione patientissime tolerabat. Extremis vitae suae diebus vix pedibus haerens, excipiendarum Confessionum causa ad templum venire in eoque diutius morari non dubitabat. Denique postquam vires prostratae eum lecto affixerunt, consuetis Ecclesiae Sacramentis munitus in medio nostrorum, qui convenerant, extremum diem vitae clausit, magno sui desiderio relicto, supradicta 20 huius mensis die, quae in Sabbatum inciderat ideoque ob impedimentum diei Dominicae tertio post mortem die in sepulchro Sacristiae vicino, mane, magno hominum concursu conditus est.

Aurificum Cracoviensium Informatio contra quemdam eos traducentem. Ediderat quidam Aurifex haereticus Cracoviensis ex quodam rancore privato quamdam relationem contra Aurifices, quasi Reipublicae noxios ac damna inferentes in iis, quae ex auro argentove confecta vendunt vel emunt. Ideo seniores Aurifices Cracovienses 20^a istius mensis ediderunt Cracoviae polonico idiomate Informationem necessariam omnibus res ex auro huius Regni confectas aut ementibus aut vendentibus, quae extat et non parum prodest ad intelligendum valorem et pondus multiplex tam auri Hungarici Polonicique, quam argenti.

15. Joannes Wężyk Archiepiscopus Gnesnensis et Primas Regni in- Synodus Petricoviensis Provincia- lisis. dixerat Synodum Provinciale Petricoviae varias ob causas, quae 22^a huius mensis inchoata ad 26^{am} eiusdem est protracta. Valde multa Academici proponere curabant et efficere, ut publico totius Synodi nomine peteretur a Sanctissimo, ne scholas Cracoviae haberemus. Quia vero in eadem Synodo inter caetera agebatur de con- sed frustra. tribuendo donativo pro Regni necessitatibus, ideo non pauci Praelati

nobis infensi eidem contributioni nos addicere volebant. Sed per Dei gratiam nec Academici nec dicti Praelati quidquam effecerunt. Dum enim a Synodo peterent Academici, ut Privilegiorum Academiae curam habere vellet et attendere, ne per nostras scholas violarentur idque apud Summum Pontificem efficere non graverentur ob tot turbas, quae occasionestrarum scholarum fiunt, Rd^s P. Henricus Pichertus Provincialis (qui Petricoviam cum P. Matthaeo Bembo tunc venerat) petiit etiam obnixè a Synodo, ut privilegia Societatis Nostrae tum alia tum potissimum illud de scholis habendis etiam in iis locis, in quibus sunt Universitates, inviolata maneant. Ostendit deinde multis, turbas hactenus ortas non per nostros sed per Academicos factas. Audita utraque parte Synodus, cum partes more consueto secedere iussisset, instituit de nostro negotio consultationem, in qua multi pro Nostrorum defensione multa dixerunt et imprimis Andreas Lipski Episcopus Cuiaviensis, qui postquam causam nostram efficacissime defendisset, invectivam in Academicos Decretis Pontificiis non acquiescentes et causam scholarum Ecclesiasticam ad forum saeculare evocantes instituit. Idem etiam de Canonizatione B. Stanislai Kostka, post instantias in praecedentibus Synodis factas, ut iterum ab hac Synodo instantia fieret, multis egit et effecit. Venerat enim ad eandem Synodum P. Nicolaus Oborski, cui rerum ad Canonizationem praedicti Beati pertinentium cura demandata fuit, ad hoc negotium promovendum. Tandem ratione Nostrorum et Academicorum illud solum constitutum erat, ut utraque pars pacifice S. Rotae ultimam determinationem expectaret et ut nulla, pendente lite, scripta contra se ab utraque prodirent.

In hac Synodo etiam illud conclusum, ut si determinatio a Pontifice pro nobis fieret, eam omnino se recepturum Archiepiscopus pollicebatur cum aliis Episcopis et maxime Andrea Lipski Episcopo Cuiaviensi. Deinde dum de Conservatoribus facta esset mentio, Noster P. Provincialis declaravit nostros non deligere alios Conservatores nisi Ordinarios, seu ipsos Episcopos in suis Dioecesibus.

Ediderat sub finem superioris anni Jacobus Naiman, suppresso nomine, libellum Polonicum cum tali titulo: »Zniesienie Obroney Collegium PP. Societatis Jesu«, in quo Patris Bembi Apologiam pro nostro Collegio se refutaturum susceperat et simul nonnulla se reiecturum addiderat, quae P. Szembek in suo libello Gratis dicto attulerat. Sed infelix Naiman pro refutatione argumentorum solam ca-

Academicis contra nos quaedam peccentibus,

P. Henricus Pichertus Provincialis respondet.

Andreas Lipski Episcopus Cuiaviensis pro nobis multa dicit.

Canonizationem B. Stanislai a Synodo petit.

Quid ratione nostrorum et Academicorum in ea constitutum.

Novus liber Jacobi Naimani contra nostros.

Idem liber recusus auctus.

lumniarum et mendaciorum congeriem more consueto edidit. Paraverat responsionem ad hunc pasquinum Naimani P. Matthaeus Bembus iamque imprimenda erat Varsaviae, sed ob constitutionem praedictam Synodi ab ea imprimenda abstinuit. Hac constitutione contempta Naiman, non contentus praedicto pasquino, novum edidit, tum contra P. Bembum, tum contra P. Szembecum similem priori, sed fere duplo auctum, in titulo illud addens: Z przydatkiem niektorych punktow do nowego Gratisa. Et sane multa addidit mendacia, sine quibus miser iste homo nunquam contra nos scribere potest. Quoniam vero liber hic nonnisi circa Februarium sequentis anni comparuerat, ideo in eum locum de suppressione eius narrationem reiiicimus.

16. Ascendit eleaemosyna pecuniaria Mensis Maii ad florenos 906. A Palatina Lenciciensi¹⁾ fl. 350. A Palatino Posnaniensi²⁾ fl. 100. Ab Abbate Paradisiensi R. D. Lentowski fl. 100. Quae omnia P. Matthaeo Bembo, dum in Maiori Polonia esset, pro domo nostra erant data. A Mfco D^o Lezinski fl. 100. A D^a Sophia Gorecka fl. 80. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 75. Ab Archiepiscopo Gnesnensi fl. 50. A Suffraganeo Cracoviensi fl. 10. A Fraternitate Misericordiae fl. 15. Reliqui ab aliis. Res etiam per hunc mensem submissae aestimatae sunt fl. 267. A D^o Alaghi vini tres tunnae. A D^a Palatina Lenciciensi telae ulnae ducentae et ab Abbatae Obrensi³⁾ ulnae 50. Ab aliis siliginis metretae 26, vasa duo butyri, carnes variae, vinum, ova et reliqua minutiora.

Concio funebris P. Bembi impressa.

Quam concionem P. Matthaeus Bembus 5^a Aprilis Czarnkowi habuit in funere, uti annotavimus, eam 4^a Junii in lucem edidit Cracoviae. In hac tum origo Czarnkovicanae familiae, tum eius per aliquot annorum centurias de Republica Polona egregia merita referuntur. Deinde ipsius mortui laudes non sine variis instructionibus proponuntur. Commode vero impressio huius concionis sub hoc tempus inciderat et per diversa Regni loca sparsa erat, quo eam malevoli per Maiorem Poloniam mirabiliter traducere coeperant, quibus hoc modo obstructum est.

R^{mus} D. Tyszkiewicz celebrat in nostro templo.

Georgius Tyszkiewicz, Suffraganeus Vilmensis ipsa Dominica Pentecostes, quae in 11^{am} huius mensis inciderat, Summum Sacrum in nostro templo pontificaliter habuit prandiumque simul apud nos sumpsit cum Abbate Sciricensi⁴⁾ et cum D^o Lezinski.

Discedunt nostri primo Wielopolum propter consultationes

P. Joannes Liesiowski Domus Praepositus cum P. Matthaeo Bembo et P. Friderico Szembek 21^a huius mensis discesserunt Cracovia versus Iaroslaviam propter Congregationem Provincialem, quae 11^a sequentis mensis erat inchoanda. Ideo vero maturius se itineri dederunt, ut cum Rdo P. Provinciali, qui illis Wielopoli obviis esse debuit, varias consultationes de rebus Provinciae

¹⁾ Vidua Sandivoi Czarnkowski.

²⁾ Stanislaus Przyjemski.

³⁾ R. D. Andreas Chlewski.

⁴⁾ R. D. Stanislaus Drohojowski.

ante initium Congregationis instituerent, quod et fecerunt quarta post die, dum Wielopolum venissent et R. P. Provinciale cum P. Gaspere Drużbicki iam ibidem invenissent per aliquotque ibidem commorati fuissent. Reliquerat P. Lie-siowski domi nostrae sub hoc tempus sui loco pro Superiore P. Adamum Makowski, quod quam male factum fuerit, statim patebit.

Venit ex Italia Cracoviam 26^a istius mensis P. Pompilius Lambertengus et Nostrae et Lituanae Provinciae Visitor designatus ab Admodum R. P. No-stro Generali. Quia vero tam cito adventus eius non sperabatur et ipsemet Vienna de se nihil significaverat et ideo de eo Jaroslaviam ad Congregationem Provinciale invitando nihil constitutum erat, litterae etiam eius ad P. Provinciale tarde Jaroslaviam venerant, ideoque currus pro illo cum equis tarde mis-sus erat eumque Cracoviae non invenerat, nam Varsaviam occasione Comitio-rum Generalium Regni, quae tunc celebrabantur, ad salutandum Regem sese contulerat et inde, postquam Cracoviam rediisset, ibidem adventum P. Provin-cialis expectabat. Quia vero P. Makowski Adamus, qui ob amorem commodorum propriorum et ob defectum candoris astutumque procedendi modum, sermo-nis suavitate externaque modestia tectum, non bene in tota fere Provincia au-diebat, vices Superioris tunc, uti diximus, in domo S. Barbarae agebat: mirum est, quam male P. Lambertengus ab eo de praecipuis quibusque Provinciae per-sonis fuerit instructus. Tanto vero magis P. Lambertengus illi credebat, quanto ille diligentius et exquisito victu, Italico modo praeparato, eum reficiebat et blando sermone eum, in quamcunque partem optabat, inclinare contendebat. Maximam proinde conceperat opinionem de P. Makowski P. Lambertengus eumque statim Collegii Leopoliensis Rectorem consituere voluit, nec deposuit post id, quod conceperat, etiamsi illa essent ei relata, quae parum religiose a P. Makowski erant acta. Alios etiam Patres iuniores, qui tunc Cracoviae erant et illi varia in par-tem sinistram explicantes referebant, libenter audiit et sic non parum incom-modi Provincia experta ob informationes privatorum a P. Lambertengo prius acceptas, quam cum P. Provinciali contulisset, multorumque erat opinio de eo quod apud eum potissimum locum haberet primo referens et informans, nec fa-cile patiebatur se a tali prima informatione abducere. Imo hac ratione non le-vis alienatio ab eo Provincialis et aliorum seniorum orta.

Accepimus per Junium mensem eleemosynae pecuniariae florenos 300. A Ducissa Jaroslaviensi fl. 200. Ex legato Pauli fl. 50. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 20. A Suffraganeo fl. 10. A reliquis 15. Tritici metretae 5, siliginis aliae 5, milii unus coretus, caseorum duae sexagenae, carnes, vinum, pisces fl. 46 computata.

P. Adamus Ustinus cum P. Joanne Smętnio iterum 9^a Julii cum Rmo Do Suffraganeo, Parochias varias ob Confirmationis Sacramentum visitante, dis-cesserunt ubique Confessionibus excipiendis et Concionibus faciendis ac expli-canda Christiana doctrina vacantes.

Inundatio Vistulae ac variorum aliorum fluminum sicut alibi, ita et Cracoviae ingentia damna non in domibus, agris, hortis, prae-tis tantum, sed etiam in hominibus intulit. Quantum ad homines

Postea Jaroslaviam ad Congregationem.

17. Venit P. Lambertengus Visitor Cracoviam. Cur non invitatus ad Congregationem Provinciale. Quanta incommoda ex P. Makowski, relicto tunc in loco superioris. Qualis opinio de illo P. Lambertengi.

Informationes prius a privatis, quam a Provinciali, obfuerunt.

Eleemosyna Junii.

Missio cum Do Suffraganeo.

18. Vistulae inundatio et fluvio-

rum alio-
rum cum
magnis da-
mnis.

spectat, eos circiter 50 variis occasionibus demersos aquis fama ferebat. Iam in agris fruges sive demessae sive non, quaecunque viciniores erant Vistulae, omnes vel undarum impetu abreptae, vel limbo eodem impetu inducto illitae ac penitus destructae. Hortus similiter S. Barbarae totus in aquis natabat cum domo ipsa, unde tam in fructibus, quam in leguminibus, quae iam excreverant, ingentia saecuta sunt damna.

Congregatio Provincialis Jaroslaviensis.

Datum initium Congregationi Provinciali, quae erat decimanona sub R. P. Picherto Provinciali 11^a istius mensis duravitque ad 21^{am} eiusdem. Electus Secretarius Congregationis P. Andreas Brzozoviensis et eius locum supplens P. Jacobus Golemowski, electi praeterea deputati P. Joannes Wielewicki et P. Matthaeus Bembus ac eligendo Procuratori indicta dies 14^a huius mensis.

Ducissae Jaroslaviensis benevolentia ac beneficentia erga nostros, multiplex.

Anna de Stenberg Kostkowna Ducisa Ostrogiae et Palatina Volhiniae admirabilem toto tempore Congregationis Jaroslaviensis benevolentiam ac beneficentiam nobis ostendit. Non solum enim omnibus nostris saepius prandium dedit, sed etiam iis, quae praeparaverat simul cum utraque filia sua, Palatina Vilnensi¹⁾ et Vice-Cancellaria Regni²⁾ aliisque nonnullis, et nostros omnes et familiam ac equos omnium munificentissime sustentabat. Denique post finem Congregationis singulos Superiores Viatico pecuniario donavit. Insuper 13^a huius mensis in aula sua Collegio vicina, quam non ita pridem penes Monasterium Virginum S. Benedicti extrui curaverat, omnes 40 ad Congregationem spectantes, quibus non paucos Collegiales adiunxerat, Ducali prandio excepit cum maxima sua voluptate. Perpetua praeterea, quamdiu nostri Jaroslaviae morabantur, cum suis in tempore, tempore matutino praesertim, morabatur.

Electus Procurator P. Bembus.

Quarto scrutinio electus in Procuratorem Provinciae P. Matthaeus Bembus 14^a huius mensis et ei substitutus, si quo casu impediretur, P. Andreas Gutteter.

Quae in occasione P. Lancicii sint proposita.

Inter varia, quae in ista Congregatione sunt proposita Admodum Rndō Pⁱ Nostri, erant etiam illa propter P. Lancicium, Romae per aliquot annos commorantem et varia secreta insciis Superioribus certis personis committentem. 1um An sit res dispensabilis a Rectore diu et remote manente, ut inscio Vice-Rectore, a Provinciali vel Generali constituto, pecuniam penes Coadiutorem relinquat. 2um An possit talis Rector absens gubernationem per litteras exercere.

Mutua pecunia pro domo Probationis.

In eadem Congregatione conclusum, ut Domus Professa Domui Probationis ob aes alienum contractum 3000 fl. mutuo daret et alia tria Collegium Posnaniense ex depositis. Unde his tribus adiuncto quarto, quod R. P. Visitator

¹⁾ Uxor Leonis Sapieha.

²⁾ Uxor Thomae Zamoyski.

2^a Augusti dari Cracoviae iusserat, 7^a post Septembris Posnaniae Dno Krze-
ciewski soluta sunt 4 millia debiti, quod Novitiatus contraxerat

Mfca D^a Sophia Maniecka 17^a istius mensis in nostro templo sepulta in
sepulchro recens erecto sumptibus D^{ae} Jordanovae Matris suae, inter gradus
nostrorum sepulchrorum ante altare S. Barbarae.

Erant exortae non parvae difficultates cum Rdo D. Archipresbytero circa
hanc sepulturam, quia hac die 40 horarum supplicationes in eius templo per-
agebantur, sed tamen postea sunt sopitae.

Finita Congregatio Provincialis nostra Jaroslaviensis 21^a huius mensis si-
cuti supra retulimus. Promulgatum Jubilaeum duarum hebdomadarum 23^a istius
mensis, in quo nostri consuetis Jubilaei laboribus more solito dabant operam.
Assignata erant 3 altaria visitanda in uno templo, aut tria templa: Cathedrale,
SS. Apostolorum Petri et Pauli et S. Francisci. Confessio et Communio nulli
certo loco nec designato Confessario erat affixa, sed liberum cuique relinqueba-
tur, modo esset Confessarius approbatus. Ad initium Jubilaei campanae omnium
templorum media hora pulsatae, idem factum ad eius finem. In templo S. Petri
post Conclusionem Jubilaei processio per templum in maximā hominū fre-
quentia a nostris est instituta. Idem Jubilaeum per oppida et pagos successive
celebrabatur.

Antecedente die Dominico festum Sⁱ Patris et in ipso festo peracta qua-
draginta horarum Oratio in nostro templo pro Regni variis iisque urgentibus
necessitatibus et pro peste ac fame avertendis, quae post tantam aquarum elu-
viem timebantur. Gustavus etiam cum magno exercitu in Prussia morabatur et
vix aliquo damno affectus nostris insultabat. Eadem die domi nostrae cum Rdo
P. Visitatore aliquot Praelati cum Rmo D. Thoma Oborski Suffraganeo, qui hoc
festo nostro Sacrum in templo nostro cecinit, prandium domi nostrae sum-
pserunt.

Eleaemosyna Julii erat in pecunia florenorum 548. A Rmo D^o Suffraganeo
fl. 100. A Mfco D^o Borek fl. 100. Ex solutis viaticis in Congregatione Provin-
ciali fl. 128. A Ducissa Jaroslaviensi fl. 30. A R. D^o Nosarzewski fl. 30. Pro
Alvaris venditis fl. 49. A R. D^o Łukomski fl. 15. A R. D^o Bobola fl. 10. A Dno
Stanislao Rab fl. 13. Ab Abbate Chebdoviensi¹⁾ fl. 10. Ab Abbatissa S. Andreae²⁾
fl. 10. Ab aliis variis fl. 42. Res submissae aestimatae sunt fl. 274, nempe li-
gnorum decas una ab Episcopo Cracoviensi, taflae duae eorunden a D^a Komo-
rowska. Una tafla a Generoso D^o Dębiński, una similiter a D^o Capitaneo Zy-
wecensi. Salis tunnae 8 ex Wielicka, pisorum una metreta, boves duo et 4 porci
a D^a Plazina, carnes aliae variae, casei, vinum mulsum, aromata et alia minu-
tiora ab aliis.

Post molestissimum iter ob aquarum eluviem, quae non solum circa Cra-
coviam, sed etiam in plurimis aliis Regni locis erat et ob quam saepius hae-
rendum erat, saepius longo per aquas tractu, praecedentibus conductis ductori-
bus, eundem non sine periculis, tandem 3^a Augusti rediit P. Joannes Liesiowski

19.
Sepultura
in nostro
templo
D^{ae} So-
phiae Ma-
niecka.

Jubilaeum
duarum
hebdoma-
darum
quomodo
peractum.

In templo
nostro
Oratio 40
horarum.

Eleaemo-
syna Julii.

20.
Redit cum
suis P. Le-
siowski
Jaroslavia.

¹⁾ R. D. Martinus Piecznowski.

²⁾ Anna Szypowska.

Venit Cracoviam P. Provincialis.

Incipit visitationem templi et domus P. Visitor.

Cur Domus Orphanellarum illi displicuerit.

21. Partem ex manu S. Catharinae prae-sente publico Notario abscindere curat pro Domo Professa Neapolitana. Vide An. 1596 n. 32 et An. 1603 n. 27. Nonnulla quae de hac reliqua referuntur.

Missio Czaieviensis. Discedit Romam P. Bambus. Provincialis Lituaniae cum P. Cislak venit Cracoviam.

Cracoviam cum suis sociis ex Congregatione Provinciali. Tertio post die secutus est eum R. P. Provincialis, qui omnes tunc primum R. P. Visitatorem salutarunt cum eoque sequentibus diebus varia de rebus Provinciae contulerunt. Dedit initium Visitationi et templi et domus nostrae R. P. Visitor 8^a istius mensis. Et quidem in templum illud (ordinaverat) inter caetera ordinaverat, ut in ciborio inferius parva porta poneretur, clausa antiqua superiori, ut facilius pax cum S^{mo} Sacramento exponeretur ac imponeretur sine suppedaneo, quantum fieri potest.

Displicuit simul eidem P. Visitori quo ad multa Domus pro Orphanellis cum adiuncto sacello Praesentationis B^{mae} Virginis, quam P. Petrus Kamocki mirum in modum promovebat. Aiebat enim P. Visitor eum locum pium quidem esse et utilem posse fore, negocium tamen circa eum susceptum plenum difficultatibus futurum. Satius esse, ut Virgines ad templum nostrum ob Confessiones veniant, quam ut nostri in earum sacello Confessiones excipiant. Ad hoc non posse nostros earum externam gubernationem ad instar Seminariorum et Convictuum suscipere, sed Confessionibus tantum ac piis consiliis eas iuvare, quod et ceteris faciunt.

Frustulum unius digiti longum et pene duorum crassum ex reliqua seu manu S. Catharinae Virginis Martyris, quae in nostro templo in argentea cistula conservatur, idem P. Visitor, praesente Notario Publico et testibus ad id specialiter vocatis variisque nostris, abscindi curavit 13^a istius mensis pro domo Professa Neapolitana, ut tantundem ex reliquiis S. Barbarae inde nostro templo per commutationem mitteretur. Abscissa autem particula sufficienter est obsignata et P. Matthaeo Bembo, qui Romam brevi iturus erat, reddita, ut per eum Roma Neapolim fideliter transmitteretur. De his omnibus extat publicum instrumentum, in quo inter caetera (quod etiam suo loco notavimus) illa asseruntur, quod manus haec S. Catharinae una cum cubito ad humerum usque carne adhuc integra et incorrupta ab Orientalibus Ecclesiis e ditione Turcica ex Synagoga monte Arabiae, Serenissimae Annae Jagelloniae, Vladislai Jagellonis Pronepti Casimiri Jagellonidis Nepti, Sigismundi Primi et Bonae Sfortiae filiae, Sigismundi Augusti sorori, Stephani Primi Coniugi, pro singulari dono oblata fuerit. Quod eadem Anna Regina P. Bernardo Golinski Societatis Jesu, Sigismundi III Regis Poloniae Confessario, praedictam manum donaverit, qui eam approbante suo Superiore Joanne Paulo Campano, per Regnum Poloniae Provinciali, templum S. Barbarae dedit. Quod anno 1603 sub tempus Magni Jubilaei in Polonia, consilio loci ordinario Bernardo Maciejowski Cardinali, inter varias Sacras reliquias quae Cracoviae habentur et de quibus liber prodierat, numerata fuerit ac fidelium cultui publico proposita etc.

Discessit P. Stanislaus Krzywokolski Czaiewicos 14^a huius mensis pro laboribus sequentis festi. P. Matthaeus Bambus, rebus ad iter comparatis, cum Mathia Wawrowicz 17^a istius mensis Romam se contulit, accepta simul uti insinuavimus S. Catharinae reliquia pro Domo Professa Neapolitana. P. Jamialkowski Provincialis Lituaniae cum P. Gregorio Cislak venerunt Cracoviam a R. P. Visitatorem duobus post diebus et per sex fere dies sunt hic commorati.

Academici petulantes hortum nostrum violenter ingressi 22^a huius mensis die, unum ex nostris vulnerarunt impune.

P. Lachowski Procurator Romam electus a Provincia Lituana eadem 22^a Cracoviam ad nos venerat et 25^a Romanum iter est ingressus..

Judaeus unus 27^a istius mensis in templo nostro fonte est ablutus, cum antea ea didicisset, quae ad Christianam doctrinam pertinebant.

Ultima huius mensis migravit R. P. Visitator ad domum Probationis eamque visitare coepit.

Eleaemosyna pecuniaria huius mensis erat fl. 224. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 116. Pro equo donato et vendito fl. 73. Reliqui ab aliis. Res submissae, nempe metreta pisorum una, caseorum sexagena una, butyri vas unum, carnes variae, vinum, pisces, olera constabant fl. 43.

Per Septembrem et Octobrem in variis templis distributis diebus continuabatur supplicationes, iussu et ordinatione Episcopi Cracoviensis pro felici successu belli contra Gustavum instituti. Nobis in templo S. Barbarae feria quinta ex ordine contigerat, qua pomeridiano tempore exposita in pixide SS^{ma} Eucharistia, litaniae communes decantabantur cum variis aliis precibus, Sacerdotibus duobus incipientibus et musicis prosequentibus.

R. P. Visitator a S. Stephano 15^a huius veniens ad nos, exhortationem fecit et in fine eius Indulgentiam plenarium, more post Visitationem recepto, concessit omnibus. Eodem etiam ad Collegium S. Petri visitandum sese contulit. Annotavimus initio Aprilis huius anni postulationem Petri Pasmani Archiepiscopi Strigonensis ad Regem Poloniae de Collegio fundando in certa parte Scepusii; iam litteras, quibus Rex ei responderat 15^a istius mensis, non abs re visum, ut hic ponamus. Tenor earum est talis: Sigismundus III Dei Gratia Rex Poloniae etc. Rndme in Christo Pater syncere nobis dilecte. Pium ac dignum veteri Ungarica pietate Sinceritatis Vestrae desiderium ex litteris illius intelleximus simulque in eo coeleste beneficium agnovimus, quod ad eruendam et tenebris in illis partibus sanctae et purae religionis doctrinam, nova quotidie per eos potissimum, quos gregi suo custodes ac pastores instituit, subministret instrumenta. Porro ipsi ita iudicavimus nullum genus hominum in Ecclesiae militantis negotio vel disseminandae vel oppressae fidei restituendae aptius esse Patribus Societatis Jesu, quod infiniti illorum hac in parte non frustra suscepti in variis mundi partibus labores declarant. Proinde magna spes est, eandem illos diligentiam iis in locis, ad quae cura ac beneficio Sinceritatis Vestrae vocantur, adhibituros esse. Nos quidem pro eo studio, quo propagationi Sanctae fidei favemus, libenter huic praeclaro Sinceritatis Vestrae desiderio ac petitioni annuimus et consentimus, quod Religioni Catholicae bene vertat illorumque salutis propositi, ut Sinceritas Vestra Praefatos Patres illo quem scribit loco constituat. Damus praeterea ad M^{fcum} Capitaneum Territorii Scepusiensis litteras, ut rem salutarem auspiciis Sinceritatis Vestrae institutam nulla re impediatur, imo vero, qua est ipse pietate et fervore in fidem Catholicam, omni studio ac conatu pro posse promoturum negotium et aucturum certo confidat. Praeterea incolae oppidi illius severe mandato nostro ad omnem modestiam et observantiam Patribus exhibendam stringentur, ut nihil futurum sit, quod illos in vinea

Academici in horto unum nostrum vulnerant. Procurator Lituaniae it Romam. Judaei baptismus. Eleaemosyna Augusti.

22. Supplicationes duorum mensium.

Post visitationem indulgentia P. Visitatoris. Litterae Regiae ad Pasma-num Archiepiscopum, Quibus eum Rex laudat

Et concedit, quod postulabat.

Ad Scepusiensem etiam Capitaneum dat litteras, ne impediatur Archiepiscopus.

Inscriptio
litteris
data.

illa laborantes deterreat ac retardet. Augeat Divina bonitas in mente Sinceritatis Vestrae nominis sui amorem et fervorem omnique felicitate faciat abundantem. Cui nos quoque Regium favorem nostrum pollicemur et offerimus. Datum Varsaviae 15^a Mensis Septembris anno 1628 Regnorum Nostrorum Poloniae 40 Sveciae 35 etc. Sigismundus Rex. Inscriptio talis erat: Illmo ac Rmo Dno D. Petro Pasmany Archiepiscopo Strigonensi et loci eiusdem Comiti perpetuo, Primati Hungariae, Legato nato, Caesareae Regiaeque Maiestatis intimo Consiliario ac Supremo Cancellario.

23.
Impeditum
tamen totum.

Ex his litteris manifeste patet, quam ferventer Rex voluerit promovere Collegium Scepusiense et quam audacter impeditum id fuerit a Capitaneo Scepusiensi¹⁾, sive ob haereticos tam famulos eius quam eum ipsum prensantes, sive ob Ducem Zbarasium, a cuius ore pendebat tunc Capitaneus et qui libenter ea omnia impediabat, quae cum aliquo honore Societatis coniuncta essent, imo honori sibi ducebat, dum ab aliis hostis Societatis nostrae dicebatur et putabatur.

Venit Cracoviam Episcopus Cracoviensis. Exigentibus contributionem ex domibus nostris quid responsum. Exercitia spiritualia Abbatis Chebdoviensis. Adventus Ducissae Jaroslaviensis. Eleaemosynae Septembris. Festum B. Borgiae.

Venit Cracoviam 18^a huius mensis Martinus Szyskowski Episcopus Cracoviensis, quem nostri variis salutarunt.

D^s Cichocki Capitaneus²⁾ cum duobus civibus Cracoviensibus 26^a istius mensis venerunt ad praepositum Domus S. Barbarae et exigebant a nostris contributionem, ratione trium domorum, quas inhabitamus. Quibus responsum est, prius nos ab Episcopo Cracoviensi intelligere debere, quid nos facere conveniat et ita sunt dimissi.

Martinus Piecznowski Abbas Chebdoviensis ob spiritualia exercitia venit ad nos 28^a istius mensis et eaque ad decimam sequentis continuavit maximo suo spirituali fructu.

Eadem die venerat Ducissa Jaroslaviensis Cracoviam, quam statim P. Praepositus et alii nostri salutarunt.

Per Septembrem fl. 93 eleaemosynae pecuniariae accepimus. Ex quartuali Vielicensi fl. 38. A D^o Suffraganeo fl. 10. A D^a Furmakowicowa 10. A Virgine Anna, quae ab aliis collegit fl. 20. Reliqui ab aliis. Iam butyri vas, caseorum sexagena, succi cerasorum unum vas, brasei metretae sex, carnes variae, vinum, mulsum caeteraque minutiora fl. 29 sunt computata.

Die festo B. Francisci Borgiae, quod in 1^{am} Octobris incidit, Rds D. Erasmus Kretkowski Officialis in templo nostro Sacrum cecinit, cui interfuerunt et Episcopus Cracoviensis et Ducissa Jaroslaviensis et Lituaniae Marsalcus D^s Sapieha.

24.
Academicus ebrius nostros in-

Cum rediret P. Adamus Makowski cum Socio Laurentio Sebastianowicz ex horto Dⁱ Atavanti Civis Cracoviensis, in quo Marsalcus Lituaniae inviserat 7^a huius mensis, incidit casu in quendam

¹⁾ Stanislaus Lubomirski.

²⁾ Vice-Capitaneus Cracoviensis.

Academicum studiosum ebrium, qui nostris conspectis statim eosdem sequitur et stricto gladio est insecutus per suburbium. Et Pater quidem Ma-
kowski fuga evadens illum declinavit, Laurentium vero assecutus est unum per-
eiusque caput gladio in planum converso aliquoties percussit. Ita cuti.
nullum isti homines finem petulantiae faciebant, quia nullus erat,
qui eos cohiberet.

Processiones ex praecipuis templis, quae sunt Cracoviae, 10^a istius men- Processio-
sis ad aedem SS. Petri et Pauli Apostolorum ob memoriam victoriae ex Turcis nes ad
relatae more iam consueto institutae sunt et simul continuabantur per hunc templum
mensem indictae in variis templis. SS. Petri
et Pauli
Apostolo-
rum.
Gustavus
capit Bro-
dnicam et
Novam.
Discedit
Cracovia
P. Visita-
tor.

Orationes pro cohibendis Gustavi Adolphi Sveci conatibus, qui
proditione cuiusdam Galli Brodnicam et ante Novam coeperat.

Discessit P. Pompilius Lambertengus Visitator Cracovia 12^a istius men-
sis, qui circa finem Junii eo venerat, absolutis et trium domiciliorum Cracovien-
sium Societatis nostrae visitationibus et variis de rebus Provinciae Consulta-
tionibus. Nonnulli hunc eius discessum in 18^{am} huius mensis retulerunt.

Annotarunt quidam in supplicatione Varsaviae instituta pro Regni neces-
sitatibus 13^a huius mensis factam concionem per R. P. Fabianum Bircovium
Dominicanorum Theologiae Doctorem, qua exaggerabat sacrilegium Svecorum im-
pudentium, ob quam Imaginem Aeterni Patris Christum Crucifixum tenentis
sclopis explosis aliquoties traiecerunt, ex qua sanguis miraculosus prosiliit. Haec
imago ex suburbio Bransbergensi per quosdam milites nostros, insciis vel dis-
simulantibus hostibus, abrepta fuit, ut diximus anno superiori 27^a Julii et Var-
savianam ad Regem Reginamque deportata.

Votum facere decreverat sub hoc tempus (ob victoriam ex Gu-
stavo celerius reportandam) Episcopus cum Praelatis et Canonicis
Cracoviensibus de Festo Conceptionis B^{mae} Virginis cum Octava per
totam Cracoviensem Dioecesim in perpetuum celebrando. Quia vero
in Rubricellis Anni 1527 et 1629, quae iam ante voti praedicti nun-
cupationem typis vulgatae fuerant, id non fuit adnotatum, ideo 16^a
huius mensis prodiit impressa indictio tali modo praedicti festi cele-
brandi per R. D. Erasmum Kretkowski Officialemodum additus
Officii per Octavam expediendi.

Circa idem tempus allata domui nostrae Citatio ratione contributionis, de
qua superiori mense nobiscum D^s Cichockie gerat, sed cam non curavimus, sicut
et alii Ecclesiastici non curant.

Per 21^{am} et 22^{am} huius mensis, quae in 19^{am} Dominicam post Penteco-
sten inciderat et qua votum de festo Conceptionis cum octava celebrando in
templo Parochiali B^{mae} Virginis emittendum erat, valde solennis Processio cum
Processio

Concio P^{is}
Fabiani
Bircovii
contra
Svecorum
sacrile-
gium.

Decernunt
de voto
faciendo
Episcopus
cum Capi-
tulo.

Indicatur
celebratio
cum Octa-
va festi
Conceptio-
nis.

25.
Citantur
nostri ob
contribu-
tionem ir-
rito co-
natu.
Processio

solennis
cum ima-
gine B^{mae}
Virginis,
quae est
in templo
S. Mathiae

Inprimis
ad tem-
plum Ca-
thedrale.

Deinde se-
quenti die

Imago ite-
rum a no-
stris defer-
tur maxi-
ma pompa
ad tem-
plum B^{mae}
Virginis.

26.
Frustra
protestan-
tibus Reli-
giosis de
praece-
dentia.

In ceme-
terio templi
Parochia-
lis tres no-
stri con-
cionantur.
Annua
Comme-
moratio
Bⁱ Stani-
slai.

In Sacro
de Conce-
ptione Vo-
tum Offi-
cialis nun-
cupavit.

ea imagine Beatissimae Virginis, quae est in maiori altari templi S. Mathiae est instituta, quam iam breviter describemus. Antequam discessisset Cracoviae R. P. Visitor, petierat ab illo R. D. Officialis Kretkowski, ut in processionibus duorum dierum, quae propter votum de festo praedicto Conceptionis faciendum suscipiendae erant, imaginem SS^{mae} Virginis, eam quae est in templo S. Mathiae, deferri permetteret unumque ex nostris tum apparandae imagini tum ordinandis circa eam deferendam nonnullis attendentem designaret. Utrumque libenter concessit R. P. Visitor. Sabbato igitur circa vespertas accommodata unum par est imago a decem nostris delata est, Clero Cathedrali (praeter Praelatos et B^{mae} Virginis ac S. Stephani obviam praecedentibus et R. D. Officiali in pluviali subsequente (qui etiam initio Processionis accommodatam ad rem habuit exhortationem) candidis facibus multis collucentibus et campanis variorum templorum personantibus. Ob ingentem vero populi praecedentis et comitanti concursum nonnisi prima noctis hora imago in templum arcense est illata et ante maius altare supra sepulchrum Friderici Cardinalis est collocata concioque ab uno ex nostris habita, nempe a P. Friderico Szembek.

Sequenti die totus Clerus regularis saecularisque cum Confraternitatibus suis ad templum Cathedrale convenit. Habita devota concio a R. D. Sebastiani Nucerino, qua incitabat, ut omnes in tanta necessitate ad praesidium B^{mae} Virginis confugerent. Summa pompa delata imago a decem (nostris) circumferentibus nostris, aliis plurimas faces candidas subsequentibus (aliis) Sacras varias Reliquias templi Arcensis portantibus et claudente agmen R^{mo} D^o Suffraganeus pontificaliter induto et ingenti populo cum maxima devotione comitante antecedenteque. Quidam Religiosi (PP. Dominicani) nostros in hac processione suspectos antecedere advertentes, protestationem fecerunt de praecedentia coram Praelatis contra nostros, ne videlicet essemus in possessione. Sed unus ex Canonicis, noster hostis Jacobus Naiman, ioco quidem, sed tamen vere eos expedit. Sic ubi baiuli — inquit — aliquid portantes sive antecendant sive non, nullum vestra praecedentiae faciant praeiudicium, ita nec isti imaginem deferentes. Postquam ad templum B^{mae} Virginis ventum esset, ob maximum hominum concursum magna cum difficultate Praelati illud sunt ingressi, Imago vero collocata in maiori altari. Habitum Sacrum de Immaculata Conceptione a R^{mo} D^o Suffraganeo, in cuius medio concionatus R. D. Ostrowski. In coemeterio vero, quod totum populo erat refertissimum, tres etiam nostri tunc temporis, rogatu Archiepiscopi presbyteri, concionabantur: P. Adamus Ustinus et Joannes Plaski ac Daniel Zaleski, Theologi nondum Sacerdotes, quo etiam tempore in templo S. Barbarae Sacrum cantatum et concio peragebatur. (Nam tunc ob annuam B. Stanislai memoriam Orationem diurnam pro Regni necessitatibus habebamus). Quam diu concio in templo Parochiali erat, nostri 20 astabant imagini in altari collocatae, Praelatis in gradibus altaris humiliter sedentibus. Miserat tum unus e nostris ad quendam nostrum, ut aliquem sermonem ad Clerum in Presbiterio comitarentem haberet, sed ne inde aut turbatio aut offensio aliqua R. D. Ostrowski sequeretur, excusavit noster. Finita concione, circa finem Sacri votum sollemniter a R. D. Officiali nuncupatum, cuius formula ad imitationem eius, quam nos habemus, petente Capitulo erat confecta. Finito Sacro, Reliquias varias, quae

ex templo Arcensi erant allatae (inter quas etiam erant quaedam ex vestibus Deiparae), Praelati cum universo Clero in templum Cathedrale deduxerunt, imagine in templo Cathedrali ad vesperum usque relicta. Post prandium, finitis vesperis, concionem habuit R. P. Christophorus Dominicanus. Post eius concionem Clerus B^{mae} Virginis et S. Stephani, cum maximo hominum concursu, noctu iam imaginem, quam nostri portabant, eo modo quo antea, aliis candidas faces circumferentibus, deduxerunt ad templum S. Stephani, ubi expositum fuit SS^m Sacramentum et concionatus est P. Bartholomaeus Paprocki. Reposito post concionem SS^{mo} Sacramento in Ciborium per R^{um} D^m Suffraganeum, delata ultimo imago ad templum S. Mathiae et iterum benedictio ab eodem D^o Suffraganeo data populo, varios hymnos de Beatissima Virgine decantante.

Post vesperas Concilio P^{is} Dominici cani

Deducitur Imago ad S. Stephanum Et ad S. Mathiam.

Et sic tandem finis impositus huic festivitati ac devotioni, cui Dominus non parum favissee multorum iudicio visus est. Nam sub hoc plane supplicationis tempus, cum Stanislaus Koniecpolski Gustavum, capta Brodnica versus portum Bielavensem contendente, insequeretur cum suis ac in eius copias equestres, quarum Ductor erat Baldus Gustavo valde charus, incideret, commisso cum iis fortiter proelio felicissime eas prostravit, plurimis caesis et captis. Inter captivos primus erat ipse Baldus, qui cum Stanislaum Koniecpolski stricto gladio fuisset aggressus, cum manus, qua gladium gerebat, ab eo scilicet fuisset traiecta, captus est. Novense etiam oppidum et eius arx, a Gustavo proditione capta (omnia enim in Prussia haeretici haeretico Gustavo prodebant, quae poterant), opera et industria Dⁱ Moczarski noctu sub idem tempus hosti fuit erepta, caesis in ea Svecis, qui inventi erant.

27.
Sub hoc tempus

Baldus capitur.

Nova recuperatur.

P. Adamus Ustinus cum P. Joanne Smętnio R^{mo} D^o Thomae Oborski Suffraganeo adiuncti ad consuetos labores in Sacramentis Poenitentiae Eucharistiaeque administrandis et in concionibus faciendis ac doctrina Christiana imbuendis, 22^a huius mensis abierunt et in iis ad 22^{am} Decembris magno cum fructu permanserunt.

Missio cum D^o Suffraganeo.

Sub finem pariter huius mensis P. Sebastianus Scarga cum P. Joanne Kretkowski in parochia R. D. Erasmi Kretkowski, ad quam erant invitati, egregiam operam salutis proximorum impenderunt.

Missio ad quamdam Parochiam.

Percepta eleemosynae pecuniariae per Octobrem erat fl. 109. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A D^o Rab fl. 13. A R^{mo} D. Suffraganeo fl. 10. Quiddam fl. 12. Ex viaticis fl. 20. Reliqui ab aliis. Iam butyri vasa 8, casei, carnes variae, pisces, mulsum, olera computata sunt fl. 72.

Eleemosyna Octobris.

Impetraverat ante duos annos P. Albertus Męczyński ab Admodum R^{do} P. Nostro Generali Missionem Indicam et Japonicam et iam Uliassiponem eam ob causam venerat et integro fere anno occasionem commodam in Japoniam per mare navigandi expectabat. Hac re cognita eius cognati, inter quos praeci-

Patre Męczyński in Indiam pergente

- Cognati eius puus erat Kurdwanowski, qui P^{is} Męczynski sororem germanam coniugem habuit, putantes eum amplius in Poloniam redire non posse et molestissime ferentes, eum bona sua Collegio nostro Cracoviensi inscripsisse, ut vulgo dicitur. contra nos movere coeperunt et atrocita quaeque confingere ac per totum Regnum spargere. Affirmabant per nostros vi adactum ad inscriptionem faciendam. Probabant variis modis, inscriptionem esse invalidam et aetatem sufficientem ad alienationem faciendam P. Męczynski non habuisse. Addebant eum iam pridem mortuum et nostros de eius Japonica missione omnia fingere ob bona retinenda. Inciderant haec omnia in illud tempus, quo Iudices Tribunalitios, Lublini degentes, in hoc negotio habuimus infensissimos. Passim etiam Nobilitas, quae contra bona Ecclesiasticorum debachatur, ingentes in nos contumelias per totum Regnum spargebat, avaritiam nobis imponebat eoque rem deduxerat, ut communiter omnes expectarent privationem bonorum nobis inscriptorum per sententiam tribunalis. Itaque nonnulli amici nostri Rdo P. Provinciali aliisque nostris efficaciter ostenderunt, omnino causam nos amissuros, nisi ipsemet P. Męczynski praesens sit in Tribunali vel Lublinensi vel Petricoviensi et suaserunt dilationem nostrae causae ad adventum eius. Significatum hoc totum R. P. Nostro Generali, qui rationum momenta expendens, statim datis Ulissiponam litteris ad P. Męczynski, eum in Poloniam revocavit ad omnes lites in hoc negotio finiendas, iisque sopitis dabat ei spem iterum in Japoniam eundi. Accepit litteras P. Męczynski uno die ante navigationem in Japoniam instituendam, ad quam iam erant parata omnia et morem gerens iis, quae erant iniuncta, ex Lusitania Cracoviam veniens 5^a huius mensis, postquam Varsaviae cum Serenissimo Rege aliisque Regni Proceribus variis in locis de iniquitate suorum cognatorum in hoc negotio egisset, Petricoviam praeter omnium opinionem (simili omnino modo, quo secundum Polonicos Annales per S. Stanislaum excitatus Petrus suorum cognatorum iniquitatem in Regiis iudiciis in causa bonorum Ecclesiasticorum confutaverat) ad tribunal venit ita opportune, ut si tardius una hora venisset, causa omnino cecidissemus. Exceptus omnium admiratione, causam praesens egit, egregie eam singulari nostro Patrono Mfco D. Lisiecki, qui dum haec scribimus Regni Instigatorem agit, promovente, feliciter illam lucratus est cum maxima perditorum cognatorum confusione, praecipue vero Kurdwanowski ita bonis eius inhianti, in quem certae insuper poenae erant decretae, quas tamen post multas variorum intercessiones P. Męczynski dimisit, contentus ea re, quod eius et nostri hostes tot falsitatum fuerint convicti. Sicque omnia, quae ad hoc negotium pertinebant, sopita sunt.
- Ob quod revocatus ex Lusitania in Poloniam, D. Pipani Proconsulis coniux una die, nempe 19^a huius mensis, in honorem S. Elisabethae, cuius nomen gerebat et altera die D^a Baierowna 21^a eiusdem prandium domui nostrae appararunt solemne, quod etiam aliis annis superioribus facere consueverant.
- Venit Cracoviam
- Et postea Petricoviam
- Confusisque suis cognatis,
- Causam lucratur et lites componit.
- Prandia duo nobis parata.
29. Thomae Zamoiski ingressus in Capitaneum
- Die 22^a huius mensis, qua festum S. Ceciliae solet celebrari, Thomas Zamoiski Vice-Cancellarius Regni venit Cracoviam et Capitaneatus Cracoviensis, post mortem Gabrielis Comititis a Tarnowa Rege sibi collati, adiit possessionem magno comitatu suorum alio-

rumque, qui illi obviam processerant. Statim vero post suum ingressum illud maximopere curabat, ut petulantes tam Academici, quam quicumque alii pacem publicam turbantes Cracoviae, cohiberentur et in ordinem redigerentur et cum Rectore Academiae, cum ad eum salutandum cum suis venisset, de adeo dissoluta iuventute Academica, de recens per eos occiso Kozaco Ducis Zbarascii, Castellani Cracoviensis, et de tot iniuriis Collegio S. Petri illatis expostulavit et peculiariter sibi a Rege commissum significavit, ut res eiusmodi nullo modo permittantur, vel sine debita poena transeant. Etiam si vero Rex id non commisisset, ipsa rei aequitas et pacis conservatio publicae id a me, ait, suo iure exigit. Statim res ad praxim erat deducta, diligenti custodia noctu ac interdiu disposita, per quam eiusmodi dissoluti capiebantur ac in carceres tam arcenses quam praetorii compingebantur.

Cracoviensem.

Expostulat cum Rectore de dissolutione Academico-rum.

Cohibet eosdem.

Submissa eleaemosyna pecuniaria per mensem Novembrem fl. 96. A Vice-Cancellario Regni ¹⁾ fl. 50. Ab Abbate Chebdoviensi ²⁾ fl. 10. A Virgine Zalan-ska fl. 10. A Confraternitate Misericordiae fl. 15. A reliquis fl. 11. Iam tritici coreti 24, siliginis metretae 8, carnes variae, caseorum duae sexagenae, vinum, olera, aromata, pisces, butyri vasa 3 etc. constiterunt fl. 198.

Eleaemosyna Novembris.

A 2^a Decembris ad 4^{am} inclusive peracta in templo S. Barbarae triduana Oratio pro Regni necessitatibus, maxima hominum frequentia ac devotione. Et ipso S. Barbarae festo postquam Sacro concionique Vice-Cancellarius Regni cum sua Coniuge interfuisset et nos variosque Praelatos domi nostrae convivio excepisset, ipse etiam nobiscum cibum sumpsit.

Triduana in nostro templo Oratio.

Prodierat sub hoc tempus Relatio quaedam historica (relatio) de novo Regno Tybet, recens invento, de nostris ob Christianam religionem in illud introducendam eo penetrantibus et de vario in eo rei Christianae successu ac processu. Hunc libellum ex Italico in Polonicum conversum per P. Fridericum Szembek ac Vice-Cancellario Regni inscriptum, idem P. Szembek ante prandium domi nostrae in praesentia multorum illustrium virorum, brevi prolocutione adhibita, Vice-Cancellario obtulit. Recepit eum libentissime et ipsemet respondens magnam animi gratitudinem ostendit ac impensas in typographum compactoremque refundere statim iussit. Missus idem liber Serenissimis Regi Reginaeque, Principibus ac multis Regni Proceribus omnesque non parum recreavit et eo non parum restaurata opinio de laborum per nostros in novo orbe susceptorum continuatione, quae iam non parum labefactata videbatur ob intermissionem a tot annis editionem vulgari lingua eorum, quae inde adferebantur.

30.
Historia de Regno Tybet impressa

Per P. Szembek oblata Regni Vice-Cancellario

Et multis aliis.

Ad initium etiam huius mensis typis vulgata est concio P. Adami Ma- Concio P^{re}

¹⁾ Thoma Zamoyski.

²⁾ Martinus Piecznowski.

Makowski kowski, quam 5^a Martii, votum castitatis Susanna Amandowna publice emit-
impressa. tente, in templo S. Barbarae Cracoviae habuit.

Cum octa- Festum Conceptionis Beatissimae Virginis cum octava celebrari coeptum
va festum hoc anno per totam Cracoviensem Diocesim, iuxta votum ea de re in Octobri
Conceptionis cele- factum ¹⁾).

brari
coeptum.
31. Exclusit Rector Academiae tres studiosos ob occisum Kos-
Rector A- kum Castellani Cracoviensis Georgii Ducis Zbarascii et 9^a istius men-
cademiae sis adiit cum 10 Professoribus praedictum Ducem, intercedens pro
exclusis studiosis Academicis, ut iis condonare dignaretur et referens se fe-
tribus, vult placare
Ducem
Zbaras- poteram eos alio modo iudicare. Indigne tulit totum id Dux et post-
cium, quam fecisset mentionem sui boni affectus erga Academiam et ma-
sed irrito conatu ximae Academicorum ingratitude, ostendit atrociam facinorae Aca-
ademicorum, ob quae et Sacerdotes et Nobiles et cives ac artifices et

Duce per- Judaei tuti esse non possunt, deinde exclusiones eorum fieri tantum
multa A- ad formam, ex una bursa in aliam, nec per eas iustitiae satis fieri
cademicis posse adiecit. Adiecit deinde, non ideo a Maioribus data illis privi-
obliiciente. legia, ut iis abutantur, nec ea esse maiora illis, quae Nobilitas habet,
cum quatenus in iustitia administranda minus est negotii; se si non
status Senatorius constituisset (sic), istos homicidas quaesituros fuisse,
non in bursis et hospitibus, sed in cubiculis Academicorum; se prae-
terea in Comitibus futuris curaturum, ut eorum privilegiis cornua
deterantur; studiosos non cum armis, quibus omnia volunt debellare,
sed cum libris incedere debere etc. Ad haec omnia nihil fere res-
ponderunt Academici et confusi abierunt.

Apud eun- Venit ad eundem Ducem Zbarascium Jacobus Naiman eo plane
dem Nai- tempore, quo currum conscendebat Prosovicos ad Comitola pergens
man nihil efficit. 11^a huius mensis. Volebat enim ab illo petere, ne contra Academiam
in illo conventu aliquid ageret, sed eum Dux ad Colloquium non ad-
32. misit. Erant etiam in praedictis Comitibus Legati Academici, quae
In Comi- 12^a istius mensis habebant initium, in quibus per varios curantes, ne
tiolis Pro- Dux Zbarascius contra illos ageret, penitus nos relinquerant; habe-
sovicensi- bant enim, quod agerent cum Duce sibi offenso. Nobilitas etiam ad-
bus nihil dictum contra nos.

¹⁾ Annexae sunt Manuscripto nostro litterae, typis impressae, Erasmi Kretkowski, Canonici, Vicarii in Spiritualibus et Officialis Generalis in Civitate ac Dioecesi universa Cracoviensi, quibus clero universo tam Saecculari quam Regulari celebrandam hanc octavam, nomine Locordinarii Martini Szyszkowski, mandat. Datae sunt Cracoviae die 16 Novembris A. D. 1628.

vertens Ducem ita offensum Academicis, nullam nostrarum scholarum fecit mentionem.

Sparsus rumor erat inter externos sub idem tempus et postea inter nostros, de decreto ultimo pro nobis Romae facto, sed tamen adhuc duae decisiones restabant, quas sequenti anno videbimus. Jacobus tamen Naiman, hostis noster, ita hanc rem extenuabat, ut Bullam Pii V. pridem factam, sublatam et revocatam esse, asserere non dubitaverit.

Rumor de ultimo decreto pro nobis.

Rdus D^s Strembosz Praepositus Mstoviensis¹⁾ egregie nos in festo Natalis Domini iuvit, cantans in templo nostro Matutinum et duplex Sacrum, nostris interim more consueto in plurimorum Confessionibus excipiendis occupatissimis.

Rdi Di Strembosz labor in nostro templo in Natali Domini.

Ultima huius mensis erat diurna oratio in nostro templo pro Regni necessitatibus, quae postea sequentis anni prima die, seu per festum Nostrum Circumcisionis Domini continuabatur.

Percepta eleaemosynae pecuniariae Mensis Decembris erat fl. 79. A D^o Wizenberg fl. 40. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. A R. D. Bobola fl. 10. Ab aliis fl. 19. Res submissae constiterunt fl. 173. Tritici metretae 5, hordei tres, siliiginis 12, pisorum metreta una, boves tres, vituli sex, capones 50, anseres 20, vinum, panes, pisces et alia minutiora.

Eleaemosyna Decembris.

Annua templi eleaemosyna ascendit ad fl. 1041 in pecunia. Calix vero cum patena auratus, torques et cor aureum, casulae duae, mappae aliquot reliquaeque minora, plusquam ducentis fl. sunt aestimata. His accesserunt tum ciborum in parte inferiori reformatum, tum sacellum S. Annae parvum plumbo lectum; hoc enim utrumque isto anno perfectum est.

33. Annua templi eleaemosyna.

Ex iis, quae ad certum mensem referri non poterant, haec sunt. Ab haeresi ad Ecclesiam redierunt 19. Ex Arrianis sacro fonte lustrati sex et ex perdidis Judaeis tres. Mulier imprecationibus assueta, mariti quodam tempore crapulam perosa, eidem cibum imprecationibus fartum apposuit. Adhibuit maritus pro more, cibum sumpturus, crucis antidotum et ecce sibi prorumpentes ex obsonio mortem inibi latentem prodiderunt. Inopinato eventu territa mulier ad pedes nostri Sacerdotis accidit, confessione crimen expiatura. Erat alia perditae vitae, cui visio cuiusdam ad aeterna supplicia damnati erat occasio damnandae superioris licentiae et post institutam peccatorum Confessionem ad meliorem frugem redeundi. Praeposuit quaedam castam paupertatem copioso argento, quo pudor eius tentabatur. Quidam ab annis teneris voluptatibus immeritus, eo iam progressus erat, ut ludibriis daemonum ad vitae praecipitia protraheretur, sed ope tandem divina saniores ad mentem conversus, accedens ad nostrum Sacerdotem, per Poenitentiae Sacramentum remedium malo postulavit et accepit. Duorum consciscendae sibi necis consilium, ob continuos blasphemii spiritus assultus, dissolutum est iidemque ad pacem conscientiae reducti.

Ex haeresi conversi.

Signum crucis contra imprecationes.

Variae aliquorum conversiones.

Ex missionibus variis hoc anno factis, praeter illam, quae erat cum R^{mo} D^o Suffraganeo aliquoties, in qua 11 oppida et 153 pagi lustrati et de qua ali-

34. Missio Zywcensis.

¹⁾ Mstoviae erat abbatia Canonicorum regul. Lateranensium.

Quales homines in territorio Zyvecensi. quot in locis diximus, non contemnenda etiam fuit Missio Zyvecensis. Est Zyvecense territorium inter montes Carpatios, Poloniam ab Hungaria nonnullisque aliis Moraviae ac Silesiae partibus dividentes, situm. In eo plurimi incolae summa divinatorum inscitia vitam degunt, maxime vero illi, qui ovium gregibus in montibus et sylvis attendunt et per sylvas praedas agunt, Getas veteres, aut Marcomanos et Galactophagos referunt. Nullo enim fere alio cibo praeterquam caseo et lacte vivunt, statura procera, robusto corpore, animo in Martem et praedas incitato celebres. Ad hos cum nostri venissent, post multos susceptos labores, eo rem per Dei gratiam deduxerunt, ut sufficienter de rebus divinis instructi ad Sacramenta Poenitentiae Eucharistiaeque accesserint, spesque in Domino eos maiores in rebus salutem animae concernentibus progressus facturos, maxime si frequentiores ad eos missiones imposterum instituantur, quibus illi ob maximum Sacerdotum defectum maximopere indigent.

Annus Domini 1629.

Mutio Vitellesco Societatis Jesu Praeposito Generali, Pompilio Lambertengo Provinciae Poloniae Visitatore, Henrico Picherto Praeposito Provinciali et illi officio functo, succedente Gasparo Drużbicki, Joanne Liesiowski Domus S. Barbarae Praeposito et illi, Collegii S. Petri gubernationem suscipienti, succedente P. Joanne Wielewicki.

I. Triginta duos socios Domus Professa Cracoviensis hoc anno numeravit. Numerus nostrorum Sacerdotes viginti. Rei familiaris administros decem et tyrones, ad mensam legentes, duos.

Festum Circumcisionis. Consueti hominum ad Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae frequentia Circumcisionis Dominicae festum expeditum. Cantante Suffraganeo Cracoviensi Thoma Oborski Summum Sacrum, Concionante Jacobo Ostrowski Theologiae Doctore et Canonico Cracoviensi. Qui etiam simul cum R. D^o Kretkowski Officiarii ac nonnullis Praelatis prandium nobiscum sumpserunt.

Renovatio Votorum. In festo Epiphaniae Domini Votorum Renovatio in domestico sacello, more solito peracta.

Nobilitas Cracoviensis non ita ut antea offensa. Circa idem festum Nobilitas Palatinatus Cracoviensis, propter solitos contractus Cracoviam veniens, licet tantopere contra nos ante per Academicos fuerit concitata, tamen, postquam intellexisset scholas S. Petri iudicio Rotae Romanae approbatas esse, ne tantillum quidem ea re commovebatur. Imo palam aiebat, quemcumque finem lis nostra cum Academicis sit habitura, se parum curare et se ad placitum, sive ad scholas Patrum sive ad Academiam filios studiorum causa missuram.

Supplicatio. Per hunc mensem et sequentem indictae erant supplicationes

variae ab Episcopo Cracoviensi pro felici successu Comitiorum. Et tiones pro
inter caetera, ut annotat P. Petrus Kamocki in sua templi historia, felici Co-
iusserat per duas hebdomadas certa hora in singulis Cracoviensibus mitiorum
ecclesiis Sacrum de Conceptione B^{mae} Virginis fieri. successu.

Datum initium Comitii Generalibus Regni Varsaviensibus 9^a 2.
istius mensis, in quibus de modo belli contra Gustavum continuandi Comitia
potissimum actum. Nullus tunc, data opera, ob nostrum negotium cum Generalia
Academicis, Varsaviam erat missus. Nam P. Visitator satis esse ar- Varsaviae.
bitrabatur, eos nostros, qui erant in aula, huic negotio attendere,
quod etiam illis diligenter commendaverat. Academici in fine huius
mensis miserant Varsaviam Brzoscium et Piotrawicki, qui varia qui Academici
dem contra nostras scholas apud varios tentarunt, sed irritum conatu. frustra in
Imo cum ad Principem Vladislaum, qui eorum semper patrocinium iis contra
suscipiebat, venissent et tam auxilium quam consilium contra nos agunt.
postulassent, ita illis fertur respondisse: Quandocunque in vestro negotio
aliquid volo loqui, semper mihi vestrorum petulantiae, quae perpetuo
committuntur, os claudunt. Urgebat in iisdem Comitii Georgius Dux
Zbarascensis, ut Constitutio sub Rege Stephano Torunii facta de in-
solentibus ac tumultus excitantibus, sine ullo respectu aut nobilita-
tis aut libertatis Academicae alteriusve, capiendis ac puniendis ad
praxim reduceretur. Sed quia ibidem ostensum fuit, id sine in-
genti status ecclesiastici praeiudicio fieri non posse, ideo ab ea con-
firmanda Constitutione Ordines Regni tunc abstinuerunt.

Redit Roma Cracoviam, 25^a istius mensis, P. Jacobus Lachowski Litu-
aniae Procurator et aliquot diebus nobiscum commoratus, in suam Provinciam
abiit. Venerat cum eo Charissimus Casimirus Vrowiecki, qui ex Austria, in qua
Societatem erat ingressus, ob certa negocia in hanc Provinciam erat remissus
et in ea postea post aliquot annos mortuus. Adventus
Pis La-
chowski
et Casimi-
ri Vrowie-
cki.

Pecuniaria eleemosyna huius mensis erat fl. 318. A R^{mo} D^o Suffraganeo
fl. 110. A Palatino Russiae Stanislaeo Lubomierski fl. 100. A nonnullis fl. 45.
Ex quartuali Vielicensi fl. 35. A D^o Stanislaeo Rabo fl. 13. Reliqui ab aliis. Iam
in rebus: siliginis metretae 10, vinum, carnes variae, pisces, panes, casei alia-
que minutiora fl. 73 sunt aestimata. Eleaemo-
syna Ja-
nuarii.

Jacobus Naiman Synodi Petricoviensis Provincialis constitutio-
nem de non scribendis ullis libris in negotio Academiae et Schola-
rum S. Petri, quamdiu Romae lis non fuisset decisa, nihil curans,
circa finem anni superioris contra ea, quae vel P. Szembek in li-
bello suo Gratis dicto, vel P. Bembus in sua defensione Collegii
S. Petri in lucem ediderant, novum librum typis mandarant, plenissi-
3.
Jacobi
Naimani
liber no-
vus famo-
sus.

Colligitur
et suppri-
mitur.

mum mendaciis, calumniis, mordacitatibus, eumque valde occulte spargere coeperat. Cognita ea re Episcopus Cracoviensis (id enim ei primo R. D. Kretkowski Officialis, deinde alii significaverant) omnia in pressa exemplaria, quae inveniri poterant et quae adhuc palam non distrahebantur, colligere ac suppressere iussit hoc mense, quod et factum est. Naimanum praeterea ad se vocatum et graviter reprehensum, ad iuramentum adegit, quod de pluribus illis libris, qui erant collecti, non sciret et quod eos nulli esset communicaturus. Dignus erat longe maiori poena, qui et Synodi praeceptum tam audacter violaverat et famam aliorum, toties iam aliis temporibus laceratam, iterum laceraverat.

Festum
Nostro-
rum Mar-
tyrum.

Sanctorum Martyrum nostrorum Japonensium: Pauli, Jacobi, Joannis, 5^a Februarii consueta celebritate, cantato Sacro et utrisque vesperis, concione praeterea medio Sacro habita, festum peractum est, imaginibus insuper eorum in maiori altari expositis.

Memoria
fundatio-
nis Domus
et Bene-
factorum.

Sequenti die (ex ordinatione R. P. Visitatoris) pro vivis ac defunctis Domus S. Barbarae Fundatoribus ac Benefactoribus cantatum Sacrum de SS^{ma} Trinitate, a reliquis omnibus Sacerdotibus similia Sacra lecta. Concio praeterea, medio Sacro cantato, habita cum enumeratione primariorum Fundatorum ac Benefactorum.

Discoli iu-
venis, so-
dales B.
Virginis
perse-
quentis,
poena.

In quendam iuvenem discolum, olim nostrum Vlnensem discipulum, qui a Congregatione Assumptae Beatissimae Virginis quos potuit variis modis retrahebat et vexabat, Divina iustitia circa hoc tempus non mediocriter advertit. Postquam enim Academicis suis condiscipulis mordaci lingua et factis superbis iurgiorum occasionem dedisset, ab aliis fustibus exceptus fuit ita, ut et brachio confracto et voce illico amissa, Nostro celeriter advocato, per nutus confiteri debuerit et multis hebdomadis lecto affixus, ad extremam fere egestatem deveniret. Paucis post mensibus furti a condiscipulis accusatus, coram Rectore purgare sese debuit et magna notatus est infamia, qui iniuste ob frequentatam Congregationem confundere alios consueverat.

4.
Sophiae
Marsalko-
wnae
mors.

Sophia Marszalkowna, in oppido Skawina honestis parentibus nata, 13° aetatis anno Cracoviam veniens, in variis domibus famulabatur et tandem apud Dominam Wisembergowam. A qua deinde ad obsequium pientissimae Virginis nostraeque Benefactricis Barbarae Langownae transierat, in eoque decem annis permansit ac nonnisi mortuam suam Dominam reliquit. Haec — inquam — mortua 16^a huius mensis, quia et vivens variis eleemosynis ordinariis Domum S. Barbarae iuvabat et ante mortem 800 florenos nobis legaverat testamento,

Et sepulta
nostro
templo.

qui post sesquimenssem erant redditu domui, quarto post die in nostro templo erat sepulta in curritoriolo, inter subsellia ad Sacellum S. Annae ducente. Post mortem suae praedictae Dominae honestum victum sibi per aquarum distillationem, cuius singulare artificium et aliis non obvium noverat, ita sibi parabat, ut non parum pecuniae colligerit. Nam et nobis fl. ut diximus 800^s et templo

Quali la-

Parochiali 200^s et singulis monasteriis ac templis xenodochiisque notabilem pecuniae summam testamento legavit, nec minor summa post mortem eius fratri illius uterino cessit, ut communis erat opinio. Pietatis et devotionis variis exercitiis, maxime frequentationi Sacramentorum Poenitentiae et Eucharistiae, audiendis Sacris concionibus totam se dederat, sed circa finem vitae ex his omnibus non parum remittere, imo vitae licentiosae aliquantum vacare coeperat, sive naturae fragilitate, sive daemonis artibus, et in graviora forsitan fuisset prolapsa, nisi Deus gravi morbo eam in officio retinuisset. Gravissima ad extremum patiebatur maleficia, sive melancholiam, ob quam nullam personam pro nocte secum in triclinio ferre poterat. Unde etiam nullo praesente morte extincta est, postquam ante unam et mediam hebdomadam Confessione sacramentali et sacra synaxi munita fuisset.

A 27^a ad 29^{am} triduana Oratio Dominica Quinquagesimae et duobus sequentibus diebus more iam recepto peragebatur, magna populi frequentia ac devotione. Vesperis Dominicae Quinquagesimae concionatus R. D. Sebastianus Nucerinus, Cathedralis Concionator.

Submissae eleemosynae mense Februario in pecunia fl. 383. A Palatina Vilmensi¹⁾ fl. 100. A D^a Turzina fl. 100. A quodam 120. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 30. A D^o Alaghi fl. 15. Reliqui ab aliis. Iam res datae, nempe tritici coreti 15, ciceris metretae tres, siliginis coreti 8, carpionum duae sexagenae, butyri vas unum, porci duo, carnes aliae variae, casei, vinum, panes et alia fl. 162 sunt aestimata.

Inter mendicos studiosos scholae Parochiali B^{mae} Virginis erat quidam Cwikla dictus. Hic eos, qui scholas S. Petri frequentabant, quibuscunque modis poterat, persequabatur. Factus deinde praedo nocturnus, cum saepius manus custodum effugisset, tandem ab arcensi satellitio, non sine magna difficultate, captus est et in carcerem publicum coniectus et questionibus subiectus, cum multa latrocinia et sua et complicum prodidisset, capitalem subiit sententiam. Advocans ergo nostrum, qui illum ad sequentem vitam consuetis Sacramentis disponderet, cum ea quae ad hoc negotium pertinent absolvisset, insolito hominum concursu ob celebre nequitiae crimen, ex arce ante praetorium in forum est deductus, nostro semper comitante, et 2^a Martii capite truncatus est. In quo misero Deus scelerum vindex ostendere voluit, se tunc potissimum illatas iniurias punire, quando ii, quibus inferuntur, patienter sese gerunt ac illi totum committunt.

Instituta Missio in Silesiam ad pagum Mokre dictum, Dⁱ Eliae Kozecko, per Quadragesimam, ad quam P. Lukas Wociechowicz et P. Joannes²⁾ 7^a huius mensis sese contulerant, egregieque consuetis Societatis Nostrae muniis, inter populum agrestum et a Sacerdotibus derelictum, vacabant.

Abiuravit publice haeresim in nostro templo 18^a istius mensis quidam Calvinista Minister, quae res, quia fuit notabilis, altius hic repetenda videtur. Hic ergo natione Gallus Ludimagister ac simul Calvinianae perfidiae Minister,

bore acquisiverit non parvam pecuniam.

A vita liberiori morbo adducitur. Ex quo moritur.

Oratio triduana.

Eleemosyna Februarii.

5.
Cwikla mendicus scholae Parochialis,

Ob latrocinia capite plectitur.

Missio Mokrensis in Silesiam.

Minister Calvinianus ex

¹⁾ Dna Sapieżyna.

²⁾ Smętnius.

Transsyl-
vania

Venit Cra-
covicam.

In platea a
Vectore re-
linquitur.

Timore
corruptus
ad Colle-
gium S.
Petri pul-
sat.

Inde re-
mittitur
ad S. Bar-
barae do-
mum.

6.
Hospitium
illi mon-
stratur.
Confert de
Religione.
Converti-
tur et pu-
blice hae-
resim ab-
iurat.

Adventus
P^{is} Provin-
cialis.

Sacrum
primum R.
D. Skar-
szewski.

Mors P^{is}
Borzynski.
Aetas eius
et studia
in Socie-
tate.

Occupatio-
nes variae.

Talenta
egregia.

Transsylvaniam iuventutem et nobilitatem, qua in scholis, qua in Synagogis pe-
stiferis doctrinis imbuebat. Ob certas simultates, quae illi cum suis asseclis fre-
quentes erant, suasu quorundam amicorum secedere Cracoviam instituit, redi-
turus postmodum, ubi adversariorum animi conquievissent. Venit ergo Craco-
viam et in media platea a vectoribus (qui eum tanquam haereticum exosum
habebant) relinquitur et e curru pene deiicitur ac ut sibi hospitium prospiceret,
monetur. Vesper erat, linguae polonicae ignarus, hominem qui ad hospitium de-
duceret non habens, circumspicit omnia et stupentis instar timore concutitur,
veritus, ne a studiosis Academiae Cracoviensis tanquam Minister cognoscatur et
capiatur. Ecce interim Divina eaque paterna ei non defuit providentia. Figit
oculos in nomen SS^m Jesu, quo Collegii Sancti Petri ianua insignita erat, ad-
eandem ianuam accedit, pulsat ac a Janitore qui prodierat petit, ut sibi hos-
pitium aliquod, in quo secure pernoctare possit, monstraret. Janitor, qui tunc
ipse hospitem agebat, ignarus locorum, suadet, ut nostram Domum Professam
adeat ibique ex aliquo nostrorum de hospitio commodo intelligat simulque illi
viae ductorem assignat. Venit noctu ad S. Barbarae domum evocatoque uno ex
Patribus, de hospitio cognoscit et in illo secure illa nocte quiescit. Postridie ite-
rum domum nostram adit, aliquem sibi ex Sacerdotibus concedi postulat, qui
secum de fidei Controversiis conferat. Concessum id liberaliter et quamdiu pla-
cuit, cum eo actum. Tandem serio et ex animo suos errores detegit, difficulta-
tes aperit iisque dissolutis respiscit. Itaque reditum ad S. Ecclesiae gremium
parans, commentationibus piis S. P^{is} Nostri vacat, conscientiam discutit, totius
vitae exomologesim instituit, publice maximo hominum concursu, facta prius
fidei professione in manibus Vicarii Generalis Cracoviensis Dioecesis R. D. Era-
smi Kretkowski, haeresim eiurat ac sacra demum Synaxi maxima omnium gra-
tulatione reficitur, die supradicto.

Eadem 18^a die R. P. Pichertus Provincialis venit Cracoviam et Colle-
gium S. Petri visitare imprimis coepit. In festo S. Josephi R. D. Skarszewski
Canonicus Cracoviensis, post praevisam domi nostrae habitam collectionem, pri-
mum Sacrum in templo nostro Deo obtulit.

Tertio post die mortuus apud nos P. Joannes Borzynski. Maior-Polonus
is erat ex Palatinatu Lanciensi et ex annis aetatis 42 consumpsit in Societate
23. Studuit in Societate Rhetoricae anno uno, Philosophiae tribus, Theologiae
Scholasticae quatuor, egregio profectu. Docuit controversas cum haereticis quae-
stiones annis 4, Concionatorem pomeridianum duobus egit annis. Erat Minister
Collegii per quatuor annos et per alios quatuor Residentiam Ostrogiensem gu-
bernavit. Uno anno ante mortem Procuratoris Provinciae munus egregiae susti-
nuit iamque, si ex morbo convalesceret, ad Professionem 4 Votorum admittendus
erat. Praestantia in eo ad docendum, conversandum, concionandum, gubernan-
dum et maxime ad res difficiles expediendas talenta reperiebantur, religiosae
modestiae aliisque virtutibus, homine Societatis dignis, coniuncta. Obiit, Eccle-
siae Sacramentis munitus, cum non integros duos dies ex morbo decubisset
eoque gravissimo ex summis internis torsionibus procedente, quibus nullum re-
medium adferri potuit et quas ingens humorum malignitas corruptioque effece-
rat. Fama erat cum in Hungaria, ad quam 25^a Januarii missus fuerat et ex qua

7^a superioris mensis redierat, sive malitia haereticorum sive aliquo alio casu, venenum vel in cibo vel in potu porrectum hausisse. Sepultus sequenti post mortem die in templo nostro in communi nostrorum sepulchro.

Significaverat Admodum R. P. Noster per Provincias de quibusdam nostris quatuor Patribus in Aethiopiam ob rem Christianam propagandam missis ut in itinere a Turcis captis Cairique in atroci carcere detentis ac tandem 6 milibus aureorum redemptis. Quia vero Goana Provincia, a qua pendet Aethiopia missio, tam grande aes alienum (quod etiam per foenus augetur) nullo modo potest dissolvere, ideo iussit petere Admodum R. P. Noster a Principibus Christianis eleemosynam hoc nomine, qua tanta summa solveretur. Cognita hac re R. P. Henricus Pichertus Provincialis 28^a huius mensis datis ad superiores litteris diligenter iis commendavit, ut omnem operam adhiberent ad procurandum subsidium pecuniarum pro hoc debito. Missi autem erant hi Patres quatuor sub finem anni 1627 et brevi post capti.

Lata pro nobis in Rota Romana Decisio quinta 30^a huius, quam impressam apponimus¹⁾ et in qua non solum sententia pro nobis prius data confirmatur, sed etiam varia Academicorum fundamenta solide refutantur.

Itum obviam hoc mense variis machinationibus Academicorum, quibus efficere conabantur, ne ulli studiosi Sodalitatem Deiparae Assumptae frequentarent. Et privatim enim et publice Professores Baccalaureique inculcabant iuventuti, inconueniens esse cum Jesuitis, Academiae Adversariis, etiam in rebus pietatis conscientiaeque agere, cum non desint tot alii Cracoviae, maxime vero PP. Dominicani cum Congregatione Rosarii, quibus directionem animarum posset concedere. Addebant alii, frequentationem earum Congregationum, quarum curam Societas habet, non posse convenire cum iuramento de promovendo bono Academiae facto. Haec et alia similia confutabantur a nostris; ac inprimis ostendebatur studiosis, praedictas machinationes non publico Academiae nomine fieri, sed privatis quorumdam odiis. Praeterea frequentationem Congregationum ad tot pia opera ordinatam, nullo modo cum iuramento de promovenda Academia pugnare. Insuper indignitas rei proponebatur ex eo, dum iuvenibus et maxime nobilibus Polonis iugum imponitur, non adeundi publicis festis ea templa, quae vellent, nec concedendi iis conscientias, quibus placet. Addebatur et illud: Si iam, o iuvenes, non audetis resistere togatis, a bono vos retrahentibus, quomodo postea audebitis

Accelerata mors forsan ob venenum, ut putabatur.

7.
De subsidio pecuniario pro nostris captivis, magna summa redemptis, conqui-
renda Litterae ad Superiores.

Decisio
5^a pro nobis Romana.

Machinationes Academicorum contra frequentantes Sodalitatem Bmae Virginis.

Refutatio a nostris.

¹⁾ Inserta est haec »Decisio quinta s. Rotae Romanae coram R. P. D. Queipo« etc., Romae in typographia R. Camerae apost. 1729 impressa, inter fol. 734 et 735 nostri Manuscripti. Constat quatuor foliis.

8.
Non cura-
bant iuve-
nes Aca-
demico-
rum ma-
chinatio-
nes.

resistere turbulentis civibus, in factionibus perniciosis et in conventi-
bus publicis contra Regem et Patriam aliquid machinantibus? Non
surdis auribus haec accepta. Nam iuvenes nobiles, quo magis a So-
dalitatis exercitiis evocabantur, eo magis illa frequentabant etiam illi,
qui nunquam in scholis nostris studuerant, et Confessarios nostros
deligebant, etiamsi varii alii ab Academicis propositi fuissent.

Collectio
monialis
cuiusdam.
Eleaemo-
syna
Martii.

Hoc mense unus ex Bonfratellis domi nostrae Exercitia Societatis perage-
bat magno cum fructu.

Eleaemosyna pecuniaria mensis huius ascendit ad fl. 1192. A Virgine
Sophia Marsalkowna legati fl. 800ⁱ. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 150. A Ducissa
Jaroslaviensi fl. 133. Ex quartuali Vielicensi fl. 36. A D^o Charzewski fl. 50. A
D^o Suffraganeo Cracoviensi fl. 10. A reliquis fere 12. Res submissae 321 fl. ae-
stimatae, nempe duo vasa vini a D^o Alaghi, unum a D^a Turzina, unum et me-
dium a D^o Paulo Rakoci. Una tunna mulsi. Vasculum melis. Olivae 30 librae.
Husonis (sic) librae fere ducentae. Panus pro veste, hordei una metreta, pisorum
unus coretus, pisces, panes et alia minutiora.

Ad initium Aprilis D^s Slatkowski suam spiritualem collectionem, quam
superiori mense fuit aggressus, finivit.

Missiones
variae.

Circa 4^{am} huius mensis ante Dominicam Palmarum nonnullae institutae
sunt missiones, P^{is} Stanislai Krzywokolski Karniewicos, P. Joannis Zaluscii Bi-
striciam, P. Joannis Kretkowski cum R. D^o Officiali eius germano ad varia loca,
praeter P. Lucam Wociechowicz et P. Joannem Smętnium, qui nonnisi 22^a hu-
ius mensis ex Silesia redierunt.

Visitatio
domus a
R. P. Pro-
vinciali.

Ex Collegio S. Petri venit domum nostram R. P. Provincialis mansitque
nobiscum ad 13^{am} eiusdem, visitationem peragens, postea vero ad S. Stepha-
num commigraverat.

9.
Unus iuve-
nis saluta-
ria monita
spernens,

Notabilis poena neglectae Congregationis et salutarium monitorum duo-
bus iuvenibus 7^a et 8^a istius mensis a Deo est immissa. Unus nobili loco na-
tus, cum alibi paulo ante noster discipulus fuisset et hic tam modestiae quam
ingenii laude floreret, Cancellariae vacans, dum Patri Congregationis, ab occa-
sionibus malorum familiarium retrahenti, morem non gerit, ab iis nihil minus
cogitans, ad lupanar publicum, ipso sabbato ante Dominicam Palmarum, dedu-
citur. Hic socii eius, dum in scelere iuvenem alium inventum, rixa orta, inter-
ficiunt et fugiunt, ipse homicidii fit reus et in iudicio absens tanquam principa-
lis accusatus ac denunciatus, cum interim in monasterio delitescere ad certum
tempus debuerit, metuens ne comprehenderetur. Alter Senatore Patre natus,

Homicidii
ab aliis pa-
trati fit
reus.

Alter socii
manum
sclopo
traicit.

a scholis nostris non pridem Cracoviam missus, dum se dirigi per nostrum non
sinit, duellis pluribus cum vitae periculo infamis, adhaerens malo familiari, post
varias per quadragesimam insolentias, ipsa Dominica Palmarum, dum suspecta
mulier domus suae portam pulsanti aperire nollet, monente praedicto familiari,
in portam sclopum explodere volens, in consultorem explosit eumque a iunctura
manus dexterae usque ad cubitum traiciens, vix non occidit. Unde ingentes
difficultates ei subeundae erant.

Festa Paschatis a 15^a huius ad 17^{am} inclusive more consueto solenniter
expedivimus ingenti ad Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae hominum concursu.

Expedita trium nostrorum domiciliorum visitatione R. P. Provincialis dis-
cessit Cracovia 20^a huius.

Quidam Bernardinus Biskupski in festo S. Adalberti, quod 23^a huius
mensis celebrari solet, in templo Patrum Carmelitarum mitigatorum (quod etiam
in aliis templis non raro faciebat) variis verborum ac similitudinum involucris
nostros perstringebat. Re ista cognita R. D. Erasmus Kretkowski Officialis; tum
istum tum alios Religiosos similia facientes, ad se vocatos, graviter corripuit
poenasque certas assignavit, quamquam illi partim negatione, partim suae in-
dictis intentionis interpretatione sese tuebantur, sed frustra.

25^a donavit Ducissa Ostrogiae Anna de Stembergh Palatina Volhiniae
templum B^{mae} Virginis in campis Societati nostrae, assignatis bonis longe ma-
ioribus Parocho Jaroslaviensi in compensationem offertoriorum, quae ex templo
B^{mae} Virginis accipiebat, cum consensu et approbatione Episcopi et Capituli.

Ultima huius mensis P. Gaspar Rezler, post collectionem spiritualem in
Domo probationis factam, venit ad nostram S. Barbarae aedem et munus Pro-
curatoris Provinciae obire coepit. Eodem die externus quidam Sacerdos apud
nos spiritualia exercitia aggressus, quae postea continuavit.

Relatio de Tunquin insula explorata et ad suscipienda Christiana sacra
disposita, polonico idiomate hoc mense a P. Friderico Szembek est edita et R^{mo}
D^o Thomae Oborski Suffraganeo Cracoviensi dicata.

Percepta eleemosynae per Aprilem in pecunia erat fl. 292. A Serenissima
Regina fl. 50. A R^{mo} Suffraganeo fl. 110. A D^o Lesniowolski Capitaneo Zato-
riensi fl. 20. A D^{no} Rab fl. 13. A R. D^o Łukowski fl. 10. Collecti a variis fl.
20. Reliqui ab aliis. Res submissae constiterunt fl. 161, nempe metretae seu
dolia (nam haec duo pro uno accipimus) tritici 5, siliginis etiam 5, lardi partes
6, butyri vasa 4, carnes variae, casei, tortae, bos, vituli, agnelli et alia minutiora.

Habuimus 6^a Maii domi nostrae varios hospites. Ex Provincia
Lituaniae P. Leier cum P. Skorulski, qui Varsavia ad nos venerant
et ad 17^{am} huius mensis ob certa negocia morabantur. Ex Provin-
cia Bohemiae P. Volfangum cum P. Leandro, qui 8^a huius mensis
venerant. Cum P. Leier visitavit Academiam P. Fridericus Szembek
et publicae lectioni Theologiae intererat. Magno honore exceperunt
utrumque Professores, inter quos etiam erat celebris ille Brzoscus,
libri famosi contra nos scripti author, de quo supra multis in locis
egimus. Hic finita lectione, postquam nostros humanissime salutasset,
ad suam mansionem, deinde ad Academiae Bibliothecam, denique
inde nostros discedentes cum aliis ad portam usque deduxit. Quae
res, quia a septem annis ob lites cum Academia intercedentes non
erat visa, omnibus qui aderant admirationi fuit. Et quidem praedic-
tus Brzoscus hoc mense Ordines Sacros suscipiens, quia per nostros

Festa Pas-
chatis.

Discessit
R. P. Pro-
vincialis.
Biskupski
Bernardi-
nus, cum
aliis no-
stros per-
stringens,
reprehen-
ditur.

P. Gaspar
Rezler fit
Procura-
tor Pro-
vinciae.

Relatio de
de Tun-
quin insu-
la im-
primi-
tur.
Eleaemo-
syna Apri-
lis.

10.
Nostris A-
cademiam
visitanti-
bus,

Ostendunt
Academici
humanita-
tem,

Inter quos
etiam erat
Brzoscus.

in iis suscipiendis non erat impeditus, tanquam famosi libri, coeperante ministro haeretico, contra Societatem scriptor, in alium videbatur iam mutatus nostra patientia. Sed quamdiu ea quae scripsit non revocaverit et famam quam sustulerat non restituerit, viderit ipse, quomodo in conscientia tutus sit futurus.

Collectio spiritualis aliquorum externorum. Casimirus Romer Parochus Brescensis ab 11^a ad 18^{am} huius mensis Collectionem spirituales domi nostrae instituit, sicut et in fine huius mensis D^s Gebart et D^s Konarzewski studiosi Academici eandem sunt aggressi et ad octavum diem sequentis mensis continuarunt.

Hortum nostrum defendit. R. D. Officialis et Vicarius Generalis ad nostrum hortum venit 16^a istius mensis et in eo per duos dies haesit, ostendens se futurum eius defensorem contra omnes variorum insolentias, quae superioribus annis fiebant, de qua re saepius cum Academicis egit et effecit, ut per aliquot tempus ab iniuriis inferendis studiosi Academici abstinerent; nam brevi post ad impiam aliena rapiendi consuetudinem redierunt.

Missiones pro festis Pentecostes. Pro festis Pentecostes varii erant missi, 29^a huius mensis, P. Stanislaus Krzywokolski cum Joanne Bąkolic Czaiewicos ad D. Wizemberg, P. Adamus Makowski cum P. Joanne Smętnio Karniewicos ad D^m Pipanum Doctorem; P. Adamus Ustinus cum P. Petro Kamocki ad Dnam Jordanovam.

II. Quidam retrahens a scholis nostris et a Congregatione B^{mae} Virginis, spoliatur omnibus a suis famulis. Circa finem huius mensis iuvenis quidam nobilis, ex nostris scholis ad Academiam Cracoviensem veniens, per aliquot annos variis modis tam a nostro Collegio quam a Sodalitate B^{mae} Virginis iuventutem retrahebat ac deterrebat. Tandem ipsismet Academicis et de fide catholica et de nocturnis caedibus ac rapinis coepit esse suspectus et semel sive ex maleficiis, ut probabiliter putabatur, sive ex remordente conscientia, furiis palam agitari coepit, videntibus et stupentibus non paucis. Reditus sibi et advertens se in tot suspiciones vocatum, relicta Cracovia, sumptu parentum non modico, ad militiam sese contulit. Vix Cracovia egressus cum quodam adolescente coaetaneo similis farinae, a famulis propriis equis et omnibus, quae habuit, spoliatus est et domum redire coactus, Deo rapinas eius ac iniurias, rapinis similiter ac iniuriis puniente.

P. Gaspar Druzicki fit Rector S. Petri. In fine praeterea huius mensis P. Gaspar Druzicki factus est Rector Collegii S. Petri Cracoviensis et munus Magistri Novitiorum ac Rectoris Domus Probationis Pⁱ Jacobo Lichonski resignavit.

Eleemosyna Maii. Hoc insuper mense in eleemosyna pecuniaria submissi nobis fl. 46. A Confraternitate Misericordiae fl. 15. A R^{mo} D^o Suffraganeo fl. 10. A reliquis 21. Res datae constabant fl. 171, nempe tritici metretae 15, siliginis metretae 13, butyri vasa duo, caseorum sexagena, lignorum tafla ut vocant una, husonis librae 30; carnes variae, panes aliaque minutiora.

Susanna Amadonia casulam templo dat. Accessit templo nostro 15^a Junii elegans casula 200^{is} constans fl. a Virgine Susanna Amanda.

Occasione Jubilaei variae missiones. Post Jubilaeum duarum septimanarum Cracoviae expeditum, ob eundem in variis locis expediendum, seu Parochos in eo expediendo iuvandos, missi nostri ad varia loca. P. Lucas Wociechowicz cum P. Joanne Stephanide Bolechowicos, P. Stanislaus Krzywokolski cum P. Andrea Lanicio Czaiewicos, P. Se-

bastianus Skarga cum Joanne Bakałic Hebdomum. P. Joannes Zaluscus cum P. Joanne Smętnio ad varias Parochias cum Rmo D^o Suffraganeo, cum quo a 28^a istius mensis ad 18^{am} Augusti morati sunt. Sequenti etiam mense P. Petrus Kamocki cum P. Luca Wociechowicz ob eandem causam Soboloviam erant missi, sicut et P. Makowski cum suo socio ad Castellanam Cristinam Myskowska. Harum missionum, occasione Jubilaei factarum, hic simul mentionem facere volumus.

Venit Cracoviam R. P. Provincialis 16^a huius et tum manens hic, tum ad viciniora loca excurrrens, adventum R. P^{is} Visitoris ac renuntiationem Successoris sui ab Admodum R. P. Nostro expectabat.

Quia hucusque unicum tantum habuimus ex Sacerdotibus, qui certum proventum ex fundatione habuit assignatum, cum onere serviendi in templo nostro Sacris solennioribus ac vespers, ideo P. Petrus Kamocki magno labore effecerat, ut pientissima Matrona D^a Margarita Cellara alterum Sacerdotem per novam fundationem nobis procuravit, ut videlicet Cantatis Sacris ac vespers in nostro templo perpetuo ministraret et lecta duo Sacra pro se ac marito suo in templo Parochiali B^{mae} Virginis certis temporibus haberet. Pro hac autem re ex dote sua pro censu fere 100 florenorum in certis bonis inscripsit. Hac re cognita R. D. Christophorus Treński Archipresbyter, praetextu nescio cuius praeiudicii templi B^{mae} Virginis, hanc fundationem modis omnibus impedire conatus est. Agitata igitur causa coram R. D. Officiali Erasmo Kretkowski 22^a huius mensis et decretum pro templo nostro est datum impositumque D^o Archipresbytero silentium in perpetuum. Porro executor testamenti praedictae D^{ae} Cellarae Generosus D. Petrus Boguslawski fundationis summam 1300 in bonis suis certis Suchcin dictis inscripsit in Castro Sądecensi, ut quotannis sine ulla difficultate census Capellano redderetur. Collationis ius certis successoribus est assignatum et iis deficientibus ad nostros in S. Barbara manentes devolvi debet idque est ab officio approbatum. Valde moleste tulit talem rei huius progressum D. Archipresbyter et ad mortem usque aequis oculis non potuit aspicere P. Petrum Kamocki. Non semel alias idem R. D. Treński, licet tantum amicum et Benefactorem nostrum se esse praedicet, ea quae vel ad ornamentum vel augmentum templi S. Barbarae spectant, quantum potuit persequabatur et impediebat et vanum metum praeiudicii templi B^{mae} Virginis, etiamsi manifestissime illi ostendebatur contrarium, ob naturam melancholicam et iudicii tenacitatem nullo modo deponere voluit.

Ducentos viginti quinque fl. eleemosynae pecuniariae mense Junio accepimus. A Rmo D^o Suffraganeo fl. 110. Ex quartuali Vielicensi fl. 26. A D^o Wilemberg fl. 30. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. Reliqui ab aliis. Res perceptae 231 fl. constabant, nempe lignorum duae tafae, siliginis metretae 15, butyri duo vasa, caseorum tres sexagenae, braseae metretae 5, carnes variae, panes, pisces, pultes, aromata, feni currus tres et minutiora alia.

Post quintam decisionem, 30^a Martii huius anni pro nostris scholis Cracoviensibus Romae latam, quam suo loco et tempore posuimus, secundam sententiam pro iisdem scholis 4^a Julii huius tulit

Adventus P. Provincialis, qui expectabat Successorem.

Fundationem D^{ae} Cellarae pro Sacerdote in templo nostro serviente,

12.

Vult impedire D. Archipresbyter Treński sed frustra.

Petrus Boguslawski summam fundationis inscribit.

Ius patronatus cui inscriptum.

Augmento et ornamento templi nostri resistit D^s Treński. Junii eleemosyna.

2^a sententia Romanae pro nobis data.

Joannes Queipus Dollanus, S. Rotae Auditor et Judex Commissarius, in qua per omnia confirmavit priorem. Quia vero utraque haec sententia in eadem charta impressa postea erat, ideo utramque fo 710, n. 6¹⁾ posuimus, ubi videnda est haec secunda.

13.
Martinus
Szyskow-
ski mira-
culo se ab
incendio
liberatum
Angelo cu-
stode ut
putabat se
excitante.

Episcopus Cracoviensis Martinus Szyskowski 5^a huius mensis, in arce Lipovecensi dormiens, sono extraordinario, quasi sclopi ex- plōsi et voce (licet surdus esset) clare audita, de incendio exortō monente, excitatus, dormientes cubicularios aliosque surgere iubet et incendium, quod nemo praeter illum prior adverterat, prohibere: quod si factum statim non fuisset, ob lignea aedificia, feno sub tec- tis repleta et aurigarum incuria incensa, et ipse et omnes cum eo absumpti incendio fuissent. Attribuit hoc beneficium praedictus Epi- scopus S. Angelo custodi se concitanti, in cuius et omnium simul Angelorum honorem Sacrum quotidie cantatum in templo Cathedrali ad Mausoleum S. Stanislai, a se exstructum maximis sumptibus, in- signi fundatione prō decem fere Sacerdotibus adiuncta, fieri curavit in perpetuum. Non dissimile aliud beneficium idem Episcopus S. Ca- rolo Borrhomaeo attribuebat. Extruxerat huic Sancto templum in monte, marmoribus ac plumbifodinis celebri oppido, Kielce dicto, ad- iacenti et ad illud reliquias praedicti Sancti solenni apparatu deferri curaverat. Dum autem domum rediret ac in signum triumphi pedi- tes eius sclopetarii, quos tunc ducentos habebat, sclopos explode- rent, equi territi una cum rheda, qua vehebatur, tanto impetu ex monte sese prōripuerunt, nulla ratione aurigis retinere valentibus, ut per unam ex profundis mineralium fodinis, simul cum rheda ac Epi- scopo, mira providentia intacti ac illaesi transilierint, cunctis qui ad- erant attonitis.

Pro victo-
ria ex Gu-
stavo rela-
ta Gratiae
Deo actae.

Circa idem tempus Cracoviam et totum Regnum repleverat rumor laetus de felicissimis initiis belli contra Gustavum, in quo Sta- nislaus Koniecpolski Supremus Copiarum Ductor, caesis plurimis Gu- stavianis et ipso Gustavo cum exercitu fugato, victoriam obtinuerat. Actae Deo solennes gratiae in variis templis Cracoviae. Sed non diu- turna haec fuit laetitia. Sequentibus enim mensibus, ob pestem in castris exortam et ob defectum commeatus, magnus noster exerci- tus ex Polonico et Germanico milite conflatus, rebus infectis dissi- patus est et demum induciae sex annorum cum Gustavo factae, conditionibus ex parte nostra satis duris ac minus honorificis.

Sed bre-
vis haec
laetitia ob
pestem et
ob indu-
cias cum
Gustavo.

¹⁾ Nr. 16.

Missus Czaiewicos P. Stanislaus Krzywokolski cum suo socio 7^a istius mensis ibique ad 16^{am} Augusti morabatur, ad viciniora loca identidem excurrrens.

Mortuus 20^a huius mensis Generosus D. Joannes Wilski in Domo probationis, annos natus quinque supra octoginta, quorum septuaginta cum vitae politioni togae sagoque dedisset, albo sociorum nostrorum inscribi petiit. Quia tamen ob talem aetatem id fieri non potuit, ea ratione (suis bonis in domum probationis transfusus, quae 7 millibus tunc aestimabantur) cum novitiis manebat, ut ad Superiorum arbitrium totum se conformaret et eximia orationis submissione, mortificationis publicae aliarumque solidarum virtutum exempla per 15 annos exhibens, maturus coelo vitam finivit.

Joannis
Wilski
mors.

Quomodo
70 aetatis
anno per-
missus
manere in
Novitiatu.

Celebris Consultatio Episcopi Cracoviensis Martini Szyskowski cum suis Praelatis et Theologis, inter quos etiam erat unus ex Patribus Dominicanis et alter ex nostris, instituta est circa Talmud Judaeorum 23^a huius mensis tali occasione. Impresserant Judaei in hac Dioecesi, nempe Lublini, seu recudi illud curarant, charta et character insigni, valde occulte, impensis hanc in rem plusquam 40 millibus florenorum. Rex ista re cognita et libri exemplaria et typum obsignari facit ac Episcopum certiolem facit inquirique, quomodo ea in re sit procedendum. Consultis nonnullis viris doctis Episcopus, inter quos etiam erant Nostri Patres Lublinenses (nam prope Lublinum tunc morabatur), respondit Regi secundum ea, quae Concilium Tridentinum in Indice librorum prohibitorum de Talmud Judaico decernit. Sed hac responsione non erat contentus Rex ob novum decretum Clementis Octavi contra Talmud factum (de quo et nostri Lublinenses et ipse Episcopus tunc non scivit). Itaque Episcopus Cracoviam veniens cum iis, quos supra diximus, conclusit secundum decretum Clementis idque totum Regi significavit. Plurima sunt, quae Judaei contra tentarunt. Aiebant enim Talmud se habere Basileense reformatum nec aliud nisi hoc velle recudere. Nescivisse se de reformatione Concilii Tridentini, Clementis Bullam in solis dominiis Papae valere, non alibi. Cabalam aliam esse speculativam, quae Deum solum contemplatur, aliam practicam, quae variis magicis est referta etc. Sed Episcopus ab ea sententia, quam tulit, nunquam passus est se dimoveri.

14.
De Talmud
Judaeorum

Lublino
impresso
Rex significat
Episcopo.

Episcopus
primo Lublini,
deinde Cracoviae
consultat.

Et concludit
contra
Judaeos.

A 25^a istius mensis ad 18^{am} Novembris institutae in hac civitate et per totam Dioecesim quadrimestres supplicationes, tam diurnae quam horarum 40, pro Regni necessitatibus (in quibus disponendis sicut et in aliis antecedentibus P. Friderici Szembek Episcopus utebatur opera). Initium porro Orationum ha-

Supplicationes
quadrimestres
indictae.

Oratio
diurna in
templo S.
Barbarae.
Redit Ro-
ma P.
Bembus.

rum sumptum a templo S. Barbarae, in quo et praedicta 25^a Oratio diurna peragebatur sicuti et singulis Feriis quintis; haec enim dies nobis obtigerat et quadraginta horarum suplicatio saepius transacta, ut suis temporibus videre erit.

15.
Adfert se-
cum Reli-
quias S.
Barbarae
ex Domo
Professa
Neapoli-
tana.
Et aliam
ex urbe
Romana
A Pontifi-
ce conces-
sam.

Redit Roma P. Matthaeus Bembus 29^a huius mensis cum P. Abrahamo Ronenberg et Mathia Wawrowicz, quo ante annum fere Procurator Provinciae missus fuerat, certasque ob causas redditum in hoc usque tempus distulerat. Attulit P. Bembus templo S. Barbarae duplices eiusdem S. Virginis ac Martyris reliquias Roma et Neapoli. Et quidem Domus Professa Neapolitana, conscio Ad-

Varia ad
S. Barba-
ram perti-
nentia col-
ligit P.
Szembek.
Solennis
Processio
Cathedrale
ad tria
templa.
Cum Reli-
quiis.

modum Rndo P. Nostro, pro parte brachii S. Catharinae Virginis ac Martyris, ex Domo S. Barbarae Cracoviensi superiori anno transmissa, per commutationem partem brachii S. Barbarae remisit imprimis Romam. Ubi R. P. Noster Lancicio Nicolao, Romae tunc manenti et inter alia hoc etiam negotium promoventi, in manus praedictas reliquias dedit. Quas postea P. Bembus secum Cracoviam devexit. Idem factum de parte maxillae eiusdem Sanctae, quam ad instantiam P^{is} Szembek Friderici per Cardinales Torres et Ludovisium (quae ad templum Cancellariae Romanae S. Laurenti in Damaso cum parte cranii eiusdem Sanctae in argenteo antiquo reliquiario, instar capitis fabrefacto, intacta et fere ignota servabantur) Summus Pontifex concesserat, magnis difficultatibus superatis per praedictos Cardinales. Ea etiam pars P. Lancicio in manus fuit tradita et Cracoviam per P. Bembum advecta. Plurima eodem anno scripta graeca et latina, ex variis Provinciis maximo labore collecta, ad hanc Sanctam pertinentia P. Szembek transmissa accepit, quae suo tempore lucem videbunt.

Circa idem tempus Cracoviae in honorem Immaculae Conceptionis B^{mae} Virginis cum reliquis vestium eiusdem Deiparae et Sacris ossibus Regni Patronorum ex templo Cathedrali ad templa D. Virginis in foro, S. Francisci et SS. Apostolorum Petri et Pauli (eo quod in iis essent altaria ad honorem praedictae Conceptionis erecta) solennis instituta processio cum universo clero ac ingenti hominum concursu, ob graves Regni necessitates. Et quidem cum die antecedente in templo Cathedrali, nempe 28^a huius, solenni ritu praedictae reliquiae ad Summum altare fuissent expositae, unus noster circa solis occasum ob excitandam sequentis diei devotionem ibidem concionatus est. Dum etiam sequenti die ad templum SS. Apostolorum Petri et Pauli praedictae reliquiae portarentur, obviam nostri lintheati, candidas faces gestantes, prodierunt et in theatro ad id sub tholo excitato collocarunt.

Oratio 40
horarum
in nostro
templo.

Concluit mensem hunc Oratio 40 horarum in templo S. Barbarae 30^a et 31^a huius peracta, quo die simul Festum S. Patris magna devotione transactum.

Duo privi-
legia data
Orphanel-
lis irrita.
Ium De
asserva-
tione Eu-
charistiae.

Duo hoc mense concessit privilegia Episcopus Cracoviensis Domui Orphanellarum. Primum, ut in sacello domestico earum asservari possit SS^{ma} Eucharistia, cum illa conditione, ut quotidie Officium de Immaculata Conceptione B^{mae} Virginis, quod olim in usu B. Alphonsus Rodriguez habuit, sive cantando sive recitando coram eodem SS^{mo} Sacramento absolverent. Sed in hoc privilegio quia error commissus erat, nam asservationem talem SS^{mae} Eucharistiae Episcopus sine Pontifice Maximo concedere non potest, quod non adverterat bonus Episcopus, parum utilitatis fuit; brevi enim post mortem Episcopi, quae in fine Aprilis anni sequentis, ut videbimus, contigit, haec facultas sublata fuit.

alterum privilegium erat, ut duos Sacerdotes, unum pro concionibus suo tempore habendis, pro Confessionibus excipiendis alterum, habere possent et uterque illorum loci ordinario immediate subiectus esset. Quia tamen fundatio sufficiens pro his Sacerdotibus tunc non erat, nec facile futura putabatur, ideo multi de duratione et executione huius privilegii dubitabant.

Eleemosyna Mensis Iulii in pecunia erat fl. 44. A R. D. Bobola fl. 18. Do Rab fl. 13. A reliquis fere 12. Iam frumenti metretae 5, bos unus, vas butyri, casei, carnes, vinum, pisces et alia minutiora fl. 75 sunt aestimata.

Quales turbas 5^a Augusti fuerint nostri Lublinenses perpassi a Patribus Dominicanis, dum in processione ad honorem Immaculae Conceptionis B^{mae} Virginis (cuius Imaginem praecipui ex Tribu-ali Regio deferebant) ob impetrandam ex Sveco victoriam instituta volebant loco cedere, nec cesissent nisi a Praelatis, qui aderant, iis adiunctum fuisset, et quam multi tunc ab iis contra nostros dicta fuerint et acta, videnda Lublinensis Collegii historia.

Evocatus Posnania Stanislaus Stamirowski, qui a multis mensibus dimissionem a Societate urgebat et non pauca se comisisse fatebatur, ob quae in Societate detineri non potuit, ex ordinatione R. P. Pompilii Lambertengi Visitatoris a P. Joanne Liesiowski, qui tunc Praepositum Domus S. Barbarae agebat, 16^a istius mensis Cracoviae e Societate est dimissus. Passim coram variis affirmabat, se votum castitatis servare non posse et vitam saecularem in matrimonio se acturum, sed eodem fere quo erat dimissus anno sacros ordines suscepit et Canonicus Leopoliensis factus erat concionibusque faciendis, ad quas bonum talentum habebat, vacabat brevique post admitti iterum ad Societatem petebat, sed non obtinuit. Ita homines tentati ordinarie aliud loquuntur, aliud praestant, licet eos statim facti poeniteat.

Iterum Biskupski Bernardinus Concionator 18^a istius mensis, dum in aede S^{mae} Trinitatis, durante S. Hyacinthi octava concionatus, de nigro colore discursum faciens, nostros perstringebat, sed ea re sibi magis quam nostris obfuit.

Venit R. P. Lambertengus Visitator Cracoviam 20^a huius mensis plurimaeque cum R. P. Provinciali ac Provinciae Consultoribus contulit et varias superiorum mutationes, acceptis ab Admodum R. P. Nostro patentibus, promulgavit. Inter ceteros P. Jacobum Pawlowski, ut Rectorem ageret Collegii Posnaniensis, Posnaniam 25^a huius misit equis domus S. Barbarae, ut iisdem P. Joannes Wielewicki Posnania ad Praeposituram S. Barbarae veniret, quod sequenti mense factum est.

Sodales Congregationis SS^{mae} Virginis Assumptae cum suo, qui iis praerat, Patre in uno iuvene ad pietatem inducendo variis modis laborabant irritum. Iuvenis enim, ut molestis hortatoribus careret et vitia, quibus assueverat, licentius patraret, Cracovia discessit, sed brevi post, non sine propinati veneni suspicione, in morbum et in delirium incidit, in eoque post triduum hoc mense vivere desiit.

16.
2um De
duobus
Sacerdoti-
bus.

Eleaemo-
syna Iulii.

Turbae
Lublinen-
sium PP.
Dominica-
norum
cum no-
stris.

Stanislaus
Stamirow-
ski urget
dimissio-
nem ex
Societate
et dimitti-
tur.

Vanum
praetex-
tum ha-
buit.

17.
Biskupski
Bernardi-
nus iterum
contra nos
debachatur.

Venit R.
P. Visita-
tor.

Varias mu-
tationes
Superio-
rum facit.
Quidam
obstinatus
a Deo pu-
nitur.

Varios hospites toto hoc mense, ex variis Collegiis Cracoviam transeuntes, singulis fere diebus habebamus apud S. Barbaram.

Eleaemosyna Augusti.

Accepimus per hunc mensem eleaemosynae in pecunia fl. 126, seu potius magna ex parte id, quod ante datum erat, vendidimus, nempe pro siligine vendita fl. 40, pro vino vendito fl. 69, pro sale item vendito fl. 12. A R^{mo} Do Suf-fraganeo fl. 20. Reliqui ab aliis. Iam tritici metretae 6, ceparum duo coreti, carnes et nonnulla minutiora fl. 34 constiterunt, quae submissa sunt.

Dae Agnetis depositum accu-
ptum.

D^{nae} Agnetis Skopkownae antiquae Benefactricis fl. depositos 300^s accepimus mutuos 2^a Septembris, ipsa libenter consentiente.

Albertus Karasiewicz, e Societate dimissus,

Mirabilis casus Alberti Karasiewicz 3^a huius mensis Cracoviae contigit, quem hic breviter perstringemus. Erat hic Albertus ante biennium Calissii ob varios defectus, sed potissimum ob defectum candoris e Societate dimissus totoque biennio per Poloniam et Lituaniam discurrebat, iterum admissionem petens a Poloniae et Lituaniae Provincialibus, sed nihil obtinuit. Venit ergo Calissium ibique duabus septimanis ita delitescit, ut nullus nostrum de eo quidquam sciret. Tum noctu per murum Collegium ingreditur, Procuratoris Collegii bene sibi notum ingreditur cubiculum et ex eo depositi argenti orbes 10 scutellasque 12 furatur ac, ad iter iam ante bene dispositus, fugit et Cracoviam venit. Judaei, quibus scutellas vendebat, ex stemmatibus insculptis facile deprehenderant, rem esse alienam et eum data opera occupantes, Vice-Capitaneo significant omnia, a quo immissi satellites statim captum ad arcem deducunt.

Cracoviae cum eo capitur

Dum eum Vice-Capitaneus examinat et ille omnia negat seque nobilem Hermanowski simulat ac in Vice-Capitaneum varias minas effundit, adferuntur ex eius

Et in carcerem furum con-
iicitur.

hospitio variae res cum aliquo argento, unde manifesti furti est convictus proindeque carceri, furibus communi, addicitur. Hoc statu advertens miser omnia esse prodita, quae ille occulta volebat, metuens, ne questionibus subiiceretur, fatetur palam, se argenteas patinas et orbes ex Collegio Calissiensi Societatis nostrae sustulisse. Significat haec (nostris) Vice-Capitaneus (is erat D. Komorowski), qui etiam iam de deposito Calissii sublato cognoverant et de eo Cracoviae invento

P. Jacobus Golemowski Rector Calissiensis

Calissiensibus scripserant. Venit ergo P. Jacobus Golemowski Calissiensis Collegii Rector, argentum sublatum repetens, sed Vice-Capitaneus volebat prius, ut instigatorem contra furem sisteremus. Nostro instante, ad Vice-Capitaneum pertinere, ut assignet instigatorem et fure ultro fatente et re sublata manifesta, respondebat, tunc se tantum debere dare instigatorem, dum constat de iis, quibus res est sublata, quod in praedicto casu locum non habet. Et sic post multa utrinque acta et dicta, a 15^a huius mensis, qua venerat Cracoviam P. Gole-

Sed res ad 5 menses differtur.

mowski, ad 19^{am} manens, hic sine argento redire debuit et non nisi post 5 menses huic negotio finis impositus, nempe 23^a Januarii, ut suo loco patebit. Karasiewicz toto hoc tempore in turri furum manente ac modicam sustentationem a Procuratore Provinciae (quae tamen postea Provinciae est soluta) accipiente.

19.

P. Gaspar Druzicki fit Provincialis.

Expleto triennio sui Provincialatus P. Henricus Pichertus accepit Successorem P. Gasparum Druzicki 6^a istius mensis, cui P. Lambertengus Visitator patentes litteras ab Admodum Rdo P. Nostro in manus dedit.

Judaeus quidam Lewkowicz nostrorum opera 9^a huius mensis baptisatus est et nomen Michaelis illi impositum. Baptismus Judaei.

Venit Posnania P. Joannes Wielewicz (ubi antea Rectorem agebat) 10^a istius mensis eodemque die officium Praepositi est aggressus et sequenti die Patentes litteras, Roma 30 Junii datas, P. Lambertengus in manus ei dedit, quae etiam die P. Liesiowski ad Collegium S. Petri abiit eiusque Rectorem agere coepit. P. Joannes Wielewicz fit Praepositus S. Barbarae.

P. Pompilius Lambertengus Cracovia Brestam 13^a huius mensis discessit, ut inde in Lituaniam abiret et sequenti post die P. Henricus Pichertus Sandomiriam sese contulit, ut penes infirmam Abbatissam¹⁾ Benefactricem nostram maneret, quod etiam fecit ad mortem eius, quae 12^a Novembris contigit. P. Liesiowski Rector S. Petri Collegii.

Venit novus Provincialis R. P. Gaspar Druzicki ex Collegio S. Petri ad nostram S. Barbarae domum, 15^a huius mensis, quatuorque diebus hic moratus est. P. Pichertus penes infirmam Abbatissam Sandomiriensem ad mortem manet.

Dimissus Joannes Rożycki ex Societate 16^a istius mensis, qui Posnania huc evocatus erat et qui talia se ultro fassus erat patrasse, qualia in Societate tolerari non possunt. Quarto post die idem factum cum Paulo Desnonio (qui se postea Paulum Barikam vocavit) et qui apud P. Visitatorem importunas de se dimittendo instantias fecerat, nonnullaque eidem retulerat, ob quae non debuit in Societate detineri.

Prodiit in lucem vita maximae Nostrae Benefactricis et Collegii Leopoliensis Fundatricis Elisabethae de Lezenice Sieniawska 21^a istius mensis edita lingua vernacula per P. Laurentium Susligam et impressa Cracoviae ac dicata eius filiae Sophiae Sieniawskae Abbatissae Sandomiriensi. 20. P. Susliga edit in lucem vitam Dae Sieniawskae.

Redditum depositum R. D. Georgio Szabrinski 1000 fl. 25^a huius mensis, quod initio eiusdem mensis deposuerat. Reddita etiam ante duos dies erat communicatio meritorum Societatis Mfcae Annae Komorowska. D^a Catharina Furmankowicowa 500^a fl. nobis pro eleaemosyna submisit 29^a huius mensis, quo tempore in magnis eramus negociis. Depositum R. D. Szabrinski restituitur. D^a Furmankowicowa 500 florenos nobis dat.

Ultima huius mensis et sequentis mensis 1^a Oratio 40 horarum in templo S. Barbarae peracta pro Regni necessitatibus. Oratio 40 horarum in nostro templo.

Eleaemosyna pecuniaria mensis huius, praeter illam quam dedit D^a Furmankowicowa, erat fl. 144 Ex Wielicka fl. 36. Ab Episcopo Camenecensi²⁾ fl. 20. Pro piscibus fl. 20. A D^a Furmankowicowa fl. 20. A R^{mo} Do Suffraganeo fl. 10. Reliqui ab aliis. Carnes, panes, vinum, crematum, casei, nuces fl. 23 contiterunt. Eleaemosyna Septembris.

Quia vero per Octobrem et Novembrem impresserunt Academici Cracovienses Venetiis contra nos Informationem iuris et facti, in qua et plurima contra nos mendata et refutationem decisionum et omnia, quae ad laudem suae Academiae spectant, congerere non dubitarunt, ideo iam impressam hic reponimus. Informatio Academicorum Venetiis impressa

¹⁾ Sophia Sieniawska.

²⁾ Nowodworski Adamus.

Wielewicz IV.

marginum consuetos numeros, ut facilius omnia, quae in ea continentur in Indicem referri possent¹⁾.

Festum B.
Borgiae.

Festum B. Borgiae non parum exornavit continuatio Orationis quadraginta horarum, quae antecedenti die sumpserat initium.

89.

Synodus
Unitorum
indicta
Leopoli,
ad quam
duo nostri
hinc missi.

Indixerat Metropoli^{ta} Russiae²⁾ unitis Vladicis Synodum in Civitate Leopoliensi ad 28^{am} huius mensis, ad quam etiam omnes non unitos sive Vladicas sive nobiles invitaverat. Quia vero postulatum erat a R. P. Provinciali, ut aliqui nostrorum, qui unionem iuvare possent, tunc Leopolum venirent, ideo 6^a huius mensis P. Matthaeus Bembus cum P. Mathia Szczawinski eo sese contulerunt, ut ante initium Synodi varios disponere ac de multis informare unionem concernentibus, deinde ipsam unionem modis omnibus promovere possent. Quid hac in re effecerit P. Matthaeus Bembus, dicetur sequenti mense.

Tartaros,
qui in Re-
gnum irru-
perunt,
D^s Palati-
nus Rus-
siae et D^s
Chmielecki in re-
ditu pro-
fligant.

Circa 22^{am} Superioris mensis irruerant Tartari in districtum Belzensem, Leopoliensem, Premisliensem ingentesque hominum et pecorum praedas abegerunt ac plurimos pagos exusserant. Sed in reditu occurrerunt iis cum exercitu Stanislaus Lubomierski, Palatinus Russiae, et Stephanus Chmielecki feliciterque cum iis conflixerunt, multis millibus eorum caesis (inter quos etiam erat filius Cantimiri), plurimis captis et tota fere praeda adempta, 9^a huius mensis. Non multo post hanc cladem Tartaris illatam, praedictus Stephanus

¹⁾ Informatio haec constat 14 foliis et numeratis paginis 28, quas tamen Wielewicki numeris Manuscripti sui foliorum 741—768 et numeris marginum 21—88 obsignavit. Titulus impressus est talis: D. O. M. SS. DD. N. Urbano VIII. Cracovien. Iuris Legendi pro Sereniss. olim D. D. Vladislai Jagellonis Regis Polon. et Hedvigis Reginae Universitate Generalis Studii Cracovien. contra PP. Societatis Jesu Cracoviae. Referente in signatur. SS. R. P. D. Andosilla Informatio Juris et Facti. Venetiis ex typographia Nicolai Misserini. Superiorum permissu. Charta tituli ornata est clypeo Papae Urbani VIII, qui tres apes, et clipeis Universitatis, quorum unus imaginem S. Stanislai, aquilam polonam tenentis in scuto, altera sceptrum Universitatis cum corona regia habet.

Fol. (13) 753 afferunt professores cracovienses argumentum, privilegium suum probando: »si Cracoviae publice docere cuivis idoneo fuisset licitum, ex illo tempore cum Cracovia, quippe vicina et obvia regionibus haeresi infectis, habuisset scholas cathedrasque haereticorum, ad quas quidam haereticorum Magistri, catholicismum simulantes, aspirabant.... et obtinuissent, nisi universitas nostra cum ista sua prohibitione sese opposuisset. (Orechovius Roxolanus in libro cuius titulus Chymera et Jacobus Gorscius in Apologia contra Franken, novae haeresis authorem)« — Contra quod in margine annotatum est: »Atque saepe ipsemet Orichovius in Chimera tanquam Haereticus in Cracoviensi Academia docuit aliquando et ante adventum Jesuitarum publicas Synagogas erexerant Haeretici Cracoviae«.

²⁾ Josephus Welaminus Rutski (1613—1631).

Chmielecki factus erat Palatinus Kioviae, sed tertio fere post mense, nempe 16^a Februarii sequentis, ex hac vita decessit, toto Regno ingemiscente ob immortalia huius et pientissimi et fortissimi viri in Patriam promerita et ob varias per quatuor annos ex Scythis felices relatas victorias.

Postulante Palatino Cracoviensi Comite de Tęczyn, Orationes nostrorum pro filio suo maximo natu, in Belgio mortuo, indicta erant 11^a istius mensis omnibus nostris Sacerdotibus Sacra funebra et Fratibus Coronae.

Post Canonizationem B. Andreae Corsini, Ordinis Carmelitarum Mitigatorum, Romae factam, PP. Carmelitae ad Aedem B^{mae} Virginis extra civitatem manentes, solenni supplicatione 15^a huius mensis cum Processionibus Cleri, Religiosorum et Confraternitatum ex templo S. Thomae, in platea S. Spiritus sito, vexillum imagine S. Andreae exornatum, extulerunt et per forum ad suum usque templum deduxerunt solennitatemque in eodem templo per totam octavam continuaverunt. Idem in proprio S. Michaelis templo Patres Carmelitae disceati fecerunt.

P. Melchior Bonikowski a tribus fere annis penes Stanislaum Koniecpolski, Palatinum tunc Sandomiriensem et Supremum equestrium Copiarum Praefectum, in Castris manens, praetextu egestatis Matris suae et sororum, insciis Superioribus, pro se parochiam apud praedictum Palatinum impetraverat et sine socio ex Castris discesserat, dimissionem a Societate apud Superiores sese obtenturum dictitans. Cum ergo Brestam ad R. P. Visitatorem, iam in Lituaniam euntem, in hoc negotio venisset et ab eo sicuti conveniens erat ob talem procedendi modum acriter reprehensus fuisset, nihil obtinuit, sed ad P. Provincialem, qui adhuc Cracoviae morabatur, remissus est, ad quem etiam 8^a istius mensis venerat. Postquam igitur omnes matris suae et sororum necessitates proposuisset aliaque omnia pro sua a Societate dimissione argumenta et coram et in scripto, 15^a istius mensis cum Consultoribus Provinciae P. Joanne Wielewiczki, P. Joanne Liesiowski, P. Matthaeo Bembo, P. Friderico Szembek, R. P. Provincialis examinavit omnes eius rationes, an tales essent, ut ob eas informatio de eo dimittendo ad Admodum R. P. Nostrum esset scribenda: omnes nemine excepto iudicarunt, nullam penitus Societatis deserendae habere eum rationem. Nam et parens eius sub id tempus iam erat mortuus et mater cum sororibus non erant in tanta necessitate, quantam iuxta Theologos egressus e Religione requirit, et fratres maturi superstites matri ac sororibus providere poterant ac obligati erant. Nec deerant multa alia, ob quae vani istius Patris praetextus manifeste confutarentur. Non erat contentus tali resolutione P. Bonikowski nec desinebat ab Admodum Rdo P. Nostro dimissionem postulare, cuius expectans responsum manebat in aede S. Barbarae plusquam per medium annum satis inquietus; nam 4^a Aprilis sequentis anni dimissus est, ut suo loco patebit.

Praepositus Visnicensis Suchodolski in concione, quam apud PP. Carmelitas mitigatos 16^a istius mensis habuit et in qua poenas Dei, quibus Regnum

Funebres
exequiae
Comitis de
Tęczyn.

Solennitas
Canonizati
B. Andreae
Corsini
apud PP.
Carmeli-
tas.

90.
Melchior
Bonikow-
ski ob va-
rios prae-
textus,

Dimissio-
nem a So-
cietate pe-
tit,

Sed nulla
eius rei
causa in-
venitur.
Ille tamen
obstinate
eandem
urget
A Rdo P.
Nostro.

Suchodol-
ski contra

Regem et affligitur, in eos referebat, qui sunt hostes Academiae, multa contra Regem et contra nostram Societatem, praesente R. D. Kretkowski Officiali effutierat. Commotus rei indignitate R. D. Kretkowski statim eum civitaverat et ad poenas illi infligendas sese comparaverat, sed ob intercesiones Palatini Russiae eiusque matris liber factus est.

In festo B. Stanislai Kostka, quod in 21^{am} huius mensis inciderat, in templo S. Barbarae Oratio diurna pro Regni necessitatibus peragebatur. Hac etiam die discessit R. P. Provincialis Cracovia Crosnam versus et inde in Volhyniam et Ukrainam.

91.
Desiderium Dⁱ Lesniowski de Collegio in Kenti.

Excurrebat 24^a istius mensis Praepositus Domus S. Barbarae ¹⁾ Bielawos ad M^{feum} D^m Lesniowski Capitaneum Zatoriensem cum eoque varia contulit circa eius desiderium de Collegio nostro in oppido Capitaneatus Zatoriensis Kenti dicto (patria haec est Beati Cantii) fundando. Et postquam in utramque partem plurima dicta fuissent, tandem totum in adventum R. P. Provincialis reiectum est. Zatoro inviserat idem P. Praepositus et D^m Czarnecki Zywecki et D^{am} Komorowskam, inde duobus milliariis distantem.

Missio cum D^o Suffraganeo.

Ab eodem eleaemosyna. Eleaemosyna Octobris.

Penultima istius mensis P. Adamus Ustinus cum P. Joanne Smętnio ad Missionem consuetam cum R^{mo} D^o Suffraganeo abierunt in eaque usque ad festa Natalis Domini manserunt. Eadem die ab eodem R^{mo} 100 floreni eleaemosynae Domini nostrae sunt dati.

Mensis Octobris percepta pecuniaria erat florenorum 311. A R^{mo} Suffraganeo Cracoviensi fl. 130. A Palatino Cracoviensi fl. 50. A Palatino Russiae fl. 20. A Fraternitate Misericordiae fl. 15. A D^o Rabo Stanislao fl. 13. A R^{do} D^o Archipresbytero fl. 10. A D^o Jadamczewski fl. 10. A Zberowski fl. 15. Ex Collegio Posnaniensi fl. 14. Reliqui ab aliis. Res submissae, ut frumentum a variis, vinum, carnes, panes, butyrum, casei, legumina computata sunt fl. 146.

Ob mortem P. Christophori Chrzastowski, in obsequio infectorum susceptam Graudenti,

Inter nonnullos Nostros superiori mense in Prussia peste ob obsequium infectorum mortuos, erat etiam P. Christophorus Chrzastowski Cracoviensis, qui sicuti in promovenda Dei gloria et salute proximorum erat ferventissimus, ita Graudenti tunc Superiorem agens et extremam necessitatem plurimorum infectorum advertens (ab omnibus enim derelicti erant) totum se in auxilium et animarum et corporum eorum effudit. Itaque conquisitis plurimis eleaemosynis et in pecunia et in victualibus, sexcentos fere pauperes infectos collegit unum in locum; quem illis per modum Castrorum penes Graudentum diviserat et in quo Sacramentis Poenitentiae et Eucharistiae, deinde etiam cibo ac potu eos recipiebat maxima cum charitate. Quod dum ille strenue prosequitur, non multo post tempore pestem hausit et Confessione coram uno ex nostris, qui ad eum triduo ante mortem in campum venerat, peracta Sanctissimoque viatico accepto, fortissime vitam pro proximis profundens occubuit et in templo Graudentensi Beatissimae Virginis sepultus est. Intellexerat confuse circa 6^{am} huius mensis de morte eius mater vidua D^a Tlokinska (quae unicum hunc filium cum priorimarito D^o Chrzastowski habuit et quem non solum tamquam unicum, sed etiam tanquam magnum Dei servum unice diligebat). Et quia unus ex nostris

Exardescit contra nos Mater eius vidua Ob rela-

¹⁾ P. Joannes Wielewicki.

sive imprudens sive impudens sive utrumque (communis autem Superiorum consensus erat hunc fuisse¹⁾ cui usitatissimum fuit personas Societatis in odium inducere), qui falsissime ei dixerat, Posnania Graudentum in poenam misse missum, ingentes contra nos vociferationes, euliatibus muliebribus adiutas, per aliquot dies coram nostris et externis effundebat, quod videlicet eum data opera in locum infectum, ut quamprimum moreretur, ablegaverimus et occiderimus. Non parum negotii cum ista foemina habuimus, antequam adeo malam opinionem de nobis ex animo eius evelleremus, eo quod longo tempore nihil certi de circumstantiis mortis optimi Patris sciremus. Et ita frequenter quod unus ineptus de nobis falso refert, cum ingenti labore vix multi possunt contrarium verum persuadere.

P. Abrahamus Ronenberg cum aliquot millia ex sui patrimonii sorte Domui S. Stephani applicasset, Domui etiam nostrae 7^a huius mensis 100 florenos eleemosynae dedit.

tionem
falsam u-
nius no-
stri.

Et cum
difficulta-
te est pla-
cata.

92.
Pis Ronen-
berg eleae-
mosyna.

Perillustris Virgo Sophia Sieniewska Abbatissa Sendomiriensis, insignis Societatis Nostrae et maxime Collegii Leopoliensis Benefactrix, 10^a istius mensis Gorys ex hac vita decessit. Pro ea tanquam pro Fundatrice (nam tantum ex sua parte nobis dederat, quantum non mediocri Collegio fundando sufficeret) suffragia ubique erant indicta.

Mors Ab-
batissae
Sendomi-
riensis So-
phiae Sie-
niewska.

Peractum apud nos funus in templo S. Barbarae 12^a istius mensis Novembris Virginis Sophiae Bienkowska. Haec postquam a teneris annis ad 30^{am} in obsequiis M^{cae} D^{ae} Herburtowae versata fuisset, postea Cracoviae tum M^{cae} D^{ae} Dorotheae Czarnkowska Succamerariae Posnaniensi, tum D^{nae} Vaierownae plerumque decem annis famulabatur. Insignis in ea erat puritas conscientiae, mortificatio externa et interna, amor piae lectionis et piorum colloquiorum ac orationis, quibus totum tempus, quod illi ab obsequiis et somno naturali reliquum erat, libentissime tribuebat. Reliquit nobis eleemosynae florenos 100, ex quibus templo 50, alii 50 domui nostrae cesserunt. Sepulta est in fine mulierum scamnarum ad ultimum Confessionale sub choro magno.

Funus So-
phiae
Bienkow-
ska in no-
stro tem-
plo.

Incidit in 16^{am} huius mensis mors Betlemi Gaborii Transsylvaniae Principis, tot rebellionibus et bellicis stratagematibus ac astutis consiliis celeberrimi, quem cum Gustavus etiam inter eos haberet, qui cum eo contra Regem Poloniae conspiraverant, ideo toto tempore eius Principatus Transsylvanici satis erat eidem Regno formidabilis. Et vixit quidem sine Deo, nam iuxta certiores relationes Atheus erat, ante mortem tamen suam optime Transsylvaniae et illi Hungariae, quam subiectam habuit providit, ut videlicet sine ullo bello pacifice

Betlemi
Gaboris
mors.

¹⁾ Nomen alio atramentu deletum, tamen legi potest: P. Makowski Adamum.

Cur pol-
tice bona,
non theo-
logice, vo-
cabatur.

sese legitimo suo Regi et Imperatori Christiano Ferdinando II sub-
deret post eius mortem. Sicque non male quidam de illo affirma-
bant, quod politice optime sit mortuus, theologice pessime, quia sine
ulla cura suae animae, cui ut provideret dum moneretur a variis
omnium monitiones reiiciebat.

93.

Conven-
tum Vla-
dicarum
Nobilitas
Russiae
procurat
ob unio-
nem.

Rediit Leopoli P. Matthaeus Bembus cum P. Mathia Szezawin-
ski 21^a istius mensis, quo 6^a Octobris sese contulerat, ideoque non
abs re erit ea, quae in hac missione fecerit, breviter insinuare et
Synodi indictae a Metropolita seriem referre. Intellexerat R. P. Pro-
vincialis Cracoviae manens, Russiae Nobilitatem Schismaticam diutur-
narum discussionum pertaesam impetrasse a Serenissimo Rege no-
stro, ut ii Vladicae, qui sub obedientia Pontificis Maximi sunt, cum
reliquis, qui in schismate adhuc permanent, convenire possent et in
Synodo Provinciali adhuc modos tentare, quibus ad unionem suaviter
et efficaciter perducerentur. Cognoverunt et illud, Josephum Ruck

Venit Leo-
polim Me-
tropolita
cum suis
ad hunc
finem.

Metropolitanum totius Russiae, peritissimum ac ferventissimum prae-
dictae unionis Promotorem, post celebratas Synodos Dioecesanarum cum
suis septem Coepiscopis unitis et non paucis Archimandritis seu Coe-
nobiorum S. Basilii Abbatibus aliisque suis Praelatis, Leopolim con-
tendere, in qua totius Russiae, primaria civitate, Regi Poloniae sub-
iecta, Provinciale Synodum ad 28 Octobris indixerat. Denique ipsemet
Joannes Andreas Pruchnicki Archiepiscopus Leopoliensis eidem R. P.
Provinciali significaverat, se cupere, ut sub tempus talis conventus

Archiepi-
scopus
Leopoli-
enseandem
promovet.

aliqua per nostros Leopoli ad unionem pertinens disputatio institue-
retur. His omnibus consideratis R. P. Provincialis et sciens omnes
Vladicas unitos cum suo Metropolitano nostros discipulos fuisse no-
bisque etiam iam valde esse addictos, magnum operae praecium fu-
turum coniiciebat, aliquem ex nostris Leopolim mittere, qui non dis-
putationibus publicis (nam his Rutheni magis exarcebantur), sed aliis
suavibus modis fundamenta Schismaticorum clare proponere ac dis-
solvere et privatis colloquiis praecipuos quosque, tam spirituales quam
saeculares, dirigere posset. Delectus ad eam rem P. Matthaeus Bem-
bus, qui Cracovia 8^a Octobris discedens Leopolim se contulit et

Ad eum
conven-
tum ex
nostris

Mittitur P.
Bembus.

tempus Synodo designatum certas ob causas aliquot diebus antever-
tit. Venit interim Metropolita cum suis 7 Vladicis unitis ac variis

94.

Vladicae
non uniti,
contra fi-

Praelatis ritus Graeci Leopolim. Sed ex Vladicis Schismaticis nullus
penitus comparuit, licet bona fide polliciti fuissent, se venturos in
propriis personis, delegatos tamen miserunt cum excusationibus ab-

sentiae et quibusdam conditionibus impertinentibus. Nobilitas schismatica non parvo numero convenerat tertio die post tempus assignatum. Dux Zaslaviensis Palatinus Kiioviensis, qui vices Regis in hoc conventu agere debuit et tam unitos quam non unitos ad unionem efficaciter promovere, postquam infirmus Leopolim venisset, in maiorem incidit morbum, quo etiam extinctus est. Et ob haec aliaqua non pauca impedimenta non potuit habere Synodus optatum exitum, per privata tamen et publica colloquia non pauca sunt facta, futurae suo tempore unioni conducentia. Et inter caetera in templo Cathedrali Leopoliensi, praesente Archiepiscopo cum suis Praelatis, cum ingenti Catholicorum, Schismaticorum ac Armenorum multitudine, Sacrum more graeco, maximo eoque gravissimo apparatu Metropolitae, assistantibus ac ministrantibus reliquis Vladicis unitis, peragebat, quod etiam in aliis templis iteraverat. Antecesserat vero hoc Sacrum egregia P. Matthaei Bembi concio, varia incitamenta ad unionem proponens, quae statim, multis id petentibus, Leopoli typis mandata est et variis distributa. Colloquia deinde cum schismatica Nobilitate a Metropolitae, ab unitis Vladicis, a P. Bembo instituta ac ab aliis nostris, omni benevolentiae sermone erant suscepta. In quibus inter caetera illa duo efficaciter sunt probata: Primum, quod modernus Patriarcha Constantinopolitanus Calvinii perfidiam sit secutus idque ex eius scriptis, dictis, actis, quorum Nobilitas ipsa Russiae optime erat conscia, evidenter erat ostensum. Unde etiam atque etiam monerantur, ut adverterent errorum et confusionum pelagus, propter quod Vicarii Christi odio perditum haereticum pro visibili Ecclesiae capite venerari non detrectant. Alterum erat de horrenda Schismaticorum Vladicarum et Poporum calumnia contra Metropolitanum et Vladicas unitos, quos passim iactitabant exosum habere ritum graecum et Liturgias nec ritu graeco nec lingua sclavonica celebrare, sed latino tantum. Ipsimet enim Nobiles Schismatici, exquisitissime observantes Liturgiam a Metropolitae factam, falsissimam hanc esse calumniam et in odium unionis excogitatum deprehenderunt. Denique ut ostenderet Metropolitae, se Schisma tantum et vitia illi annexa, non autem ritum graecum odio habere, visitavit ipse cum omnibus unitis Vladicis templum Leopoliense non unitorum et in eo genibus flexis cantionem de B^{ma} Virgine Ruthenis consuetam, cum iis qui secum venerant praecinens, mirabilem sui concitavit amorem apud plurimos non unitos, tunc Leopoli manentes. Nobiles etiam ipsi Schis-

dem datam, non veniunt.

Dux Zaslaviensis, promoturus Synodum, Leopoli moritur.

Metropolitae in templo catholico celebrat.

Concionatur P. Bembus de incitamentis unionis. Variis colloquiis cum Schismaticis, quae perfectae. Patriarcha Constantinopolitanus Calvinista.

Calumnia contra Metropolitanum deprehensa.

95.
Adit Metropolitae

cum suis templum non unitorum et in eo canit. Nobiles

Schismatici, his omnibus permoti, polliciti sunt publice, si modernus Patriarcha haeresim non abiuraverit (in quo negotio statim ad eum Legatos expedierant), se et Pontifici Maximo debitam obedientiam exhibituros et in nova Synodo, quam finita legatione indicii cupiunt, omnia unionem impediunt ut tollantur, pro sua parte curaturos.

Cum Armenis Sacerdotibus in eorum templo disceptatum a P. Bembo. His cum Ruthenis Schismaticis, qui antea ipsum nomen unionis non tolerabant, transactis, cum Armenis etiam, qui Leopoli suum Episcopum habent, aliqua non infeliciter coepta. Nam praedictus Bembus per duos dies cum Armenis Sacerdotibus, in eorum templo praesentibus praecipuis quibusque et ipso, prima die, Episcopo, eorum erroribus, ob quos Concilium Chalcedonense non tam verbis quam reipsa reiicientes, Eutichianam haeresim amplectuntur, cum omni charitatis declaratione disceptavit auditusque est et acceptus humanissime, nec sine magna spe conversionis brevi futurae ad Religionem Catholicam inde discessit.

95. Nonnulli adolescentes ad danda Sodalitati B^{mae} Virginis Asumptae nomina hoc mense nonnullis per somnum obiectis excitati fuere. Primus cum quasdam praeces Deiparae saepius offeret, conscientiam graviter intricatam habens, Deiparam facie sanguinea videre sibi visus et male tractatam. Qua specie non parum commotus et per se male tractatam Sanctissimam Virginem expians, ut postea illi melius servire posset, Sodalibus adhaesit et in alium mutatus est. Alter in offerendis Dei Matri salutationibus Angelicis saepius persistens et tamen malos socios non relinquens, cum vidisset in somnis, sibi in templo Deiparae assistenti et Eucharistia refici cupienti, a daemone oculos velari cunctosque ad Sacrificandum accensos ob eodem extingui, caecitatem mentis suae et tenebras a daemone offusas bene interpretatus, Deiparae, quae fons lucis est, in eius Sodalitate servire instituit. Adnumerandus his tertius, a pluribus annis aulicus, cui familiares aulici persuaserant, ut sicuti illis, sive ob iactantiam sive ob aliquum alium malum finem, sua scelera aperuerat, ita eadem optimam fine Patri Congregationis in confessione aperiret. Summa enim Dei gratia perfectit et ab ipsis inferni faucibus ereptus, vere poenitens nomen Sodalitatis deduxit.

Quatuor vicibus hoc mense prandia solennia data. Quater hoc mense quatuor Benefactrices nos solenni prandio exceperunt nempe D^a Elisabetha Pipanowa, D^a Catharina Gortacka, D^a Catharina Furman kowicowa, D^a Anna Baierowna in festis S. Elisabethae et S. Catharinae in aliis.

Eleaemosyna pecuniaria huius mensis erat florenorum 206. A D. Abrahamo Ronenberg fl. 100. Post mortem Virginis Bienkowska fl. 50. Ab Episcopo Cracoviensi fl. 25. A quodam fl. 11. Reliqui ab aliis. Res, quae nobis sunt summissae, constiterunt fl. 378. Nam triticum, siligo, hordeum, pisa, pultes a variis 203 fl. constabant, bos et aliae carnes fl. 50, pisces fl. 54, casei et butyrum 40, vinum, mel, panis cervisia fl. 31.

Translatio Quia 2^a Decembris hoc anno in primam Dominicam Adventus incidit

ideo in tertiam eiusdem festum S. Xaverii Francisci transferri debuit, in quo apud nos R. D. Sebastianus Nucrinus concionatus est. Sequenti vero post die, seu in festo S. Barbarae, cecinit apud nos Sacrum Rorate R. D. Jacobus Ostrowski Canonicus et Doctor Theologiae et Summum Sacrum R. D. Petrus Gebicki Decanus, qui etiam nobiscum prandium sumpserunt, institutaque hac die erat in nostro templo diurna Oratio pro Regni necessitatibus.

festi S.
Xaverii.

Porro tertia huius mensis Romae pro nobis contra Universitatem 6^a et ultima decisio est lata, a qua et sententiae pro nobis antecedentes confirmantur et Remissoria, quam adversarii summo opere urgebant, fortiter reiicitur. Imo in hac decisione fortiter reiiciuntur, quae Academici in sua Venetiis impressa Informatione (quam a Folio 741 posuimus) contra antecedentes decisiones conabantur adferre. Quae quidem eorum informatio non erat grata Auditoribus Rotae, postquam ad eos pervenisset, tanquam ea, quae praeter iactantiam vix aliquid solide habebat et in qua aliquis Academicus Cracoviensis (nam eam non profectam ex capite Ustinii, qui negocium Academiae Romae tractabat, communis erat opinio) plus capiti suo tribuens, quam iudicio Rotae, ausus erat aggredi refutationem decisionum, pro nostris scholis datarum, ineptissimo conatu magnam eius imperitiam monstrante. Hoc tamen effecerat praedicta informatio, ut et 6^a decisio citius fieret et litterae executoriales in Aprili sequentis anni promulgarentur. Apponimus hoc loco impressam Romae 6^{am} decisionem, sicuti et caeteras apposuimus ¹⁾.

97.
Decisio 6^a
pro nobis
Romae.

Confuta-
tur hac de-
cisione
Informatio
Academico-
rum.

Depositum variarum materialium, in cista clausarum, ab uxore Dⁱ Ludovici Blanki mortui, delatum 10^a huius mensis, ob instantiam nonnullorum Proconsulum suscepimus domi nostrae, quod postea in Febuario anni sequentis intactum ac integrum reddidimus. Quarto post die delatum funus praedicti Dⁱ Blanki noctu ad templum SS^{mae} Trinitatis, more Italico, multis ad sonum campanarum perterrefactis et moleste ferentibus morem hunc exoticum in Polonia usurpari, in qua honesta funera interdum et tempore Sacri fieri consueverunt.

Depositum
Dⁱ Blanki.

Nocturna
eius sepul-
tura dis-
plicuit.

Missus P. Joannes Zaluscus cum P. Tyszka Zywecum 21^a huius mensis ibique per festa natalitia strenue laborarunt. Eadem die iterum P. Adamus Makowski cum Gallo Koc missus erat in Hungariam. Quia enim eo se confe-

Missio Zy-
wecensis.

¹⁾ »Decisio sexta S. Rotae Romane pro Collegio Cracovien. Societatis Jesu Contra Universitatem Studii Generalis Cracovien. coram R. P. D. Chisilerio Cracovien. Iuris legendi. Lunae 3 Decembris 1629. — Romae, ex typographia Rev. Camerae Apostolicae M. D. C. XXIX de licentia Superiorum« — ornata armis Urbani PP. VIII, constans 2 foliis, annexa est nostro Manuscripto inter fol. 772—773.

Missio in Hungariam P^{is} Makowski iterata. Mors P. Gorski. rens 21^a Novembris non adierat Alaghi, sicut erat iussus, externorum negociis implicans sese et contentus ea eleaemosyna, quam D^a Turzina cum nonnullis Praelatis Scepusiensibus dederat, redierat Cracoviam 15^a huius mensis; ideo iterum peculiariter ad D^m Alaghi sese contulit. Sub idem tempus, ante mediam noctem, mortuus est in Collegio S. Petri Theologiae Professor P. Adamus Gorski et quatuor Votorum Professus, vir magnae doctrinae et singularis mortificationis, de quo videnda historia Collegii S. Petri.

98. Cuiusdam, qui a nostrorum conversatione arcebat, pius dolus. Illustri et Regni Senatore Patre natus, unicus, opulentus et iam Praefectura quadam a Rege ornatus, aliquotque annis in Academia (ex scholis nostris ob metum, ne Societatem ingrederetur, acceptus) studuerat, nullam nobiscum conversationem habens. Directore in id peculiariter intento. Ab isto ergo Directore obtinet, ut Oratorium Sodalitatis in pervigilio Natalis Domini inviseret, quo praecipui sese conferebant. Finitis Congregationis exercitiis, clam scriptum suum, quo animae suae statum ac deliberationem de vita deligenda declaraverat, in Missale ad latus altaris positum includit et Patri Congregationis valedicens secreto id, quod fecerat, retulit. Ad scriptum relictum responso accepto, animosior factus, sua constantia id effecit, ut deinde palam coetibus Sodalitatis adesset et in fine eorum cum Patre Congregationis de animae suae negociis pertractaret.

Picturae emblematicae in Oratorio. Hoc eodem mense Sodalitatis moriens certam pecuniae summam Sodalitati reliquit, ob aliquam imaginem emblematicam in Oratorio comparandam, quae iuvenes ad pietatem excitaret, et ob nonnulla pia munuscula inter Sodales distribuenda. Optabat enim iis, quibus aliquando ad varia mala incitamento erat, post mortem propriam varia incitamenta ad optima quaeque relinquere. — Imposuit etiam hoc mense finem vitae Joannes Kwasnicki J. U. Doctor Sădecensis Archidiaconus, Voinicensis Praepositus et Causarum Curiae Episcopi Cracoviensis Generalis Auditor, vir pius, gravis et Societatis nostrae constans amicus, qui sub Annum Domini 1602 ex iis primis erat, qui Congregationi Assumptae B^{mae} Virginis initium dederant. Hic etiam pro similibus emblematicis picturis, in oratorio Sodalium ponendis, certam pecuniam assignaverat.

99. Eleaemosyna Decembris. Accepimus per Decembrem mensem eleaemosynae pecuniariae florenos 237. A D^a Turzina fl. 100. A D^o Wizemberg fl. 70. A D^a Blankowa fl. 15. A nonnullis per P. Rezler et per P. Zaluscium fl. 24. Reliqui ab aliis. Res aestimatae sunt fl. 226. Nempe vinum a D^a Turzina et Praeposito Scepusiensi et aliis, triticum, siligo, hordeum, pultes 117, aromata a D^o Mazurkowiez fere fl. 40, butyrum, casei, panes, pisces, foenum, fere 70 fl.

Annua templi ae-leaemosyna. Annua eleaemosyna templi erat in pecunia florenorum 1224. — In suppellectili sacra haec accesserunt: navicella cum cohleari argenteo, poculum pro danda ablutione argenteum. In votivis tabellis et aliis ex argento ad altaria appensis, argenti marcae 37. Casula ex albo talet aureis floribus distincta. Casula holoserici nigri. Annulus aureus cum lapillo. Mappae aliquot et nonnulla alia minutiora.

Haeretici conversi. Iam ex iis, quae ad certos mensium dies vix revocari poterant, haec sunt. Haeresim qui abiurarunt erant 23, inter quos etiam erat unus ex Ministris, de quo 18^a Martii egimus. Schismate abiecta, Vicario Christi se subdidit unus. Ex

iis, qui Confessionibus excipiendis in nostro templo vacabant, unus per 10 menses 4382 aures dedit, inter quos plusquam tertia pars eorum erat, qui totius vitae crimina Sacramentali absolutioni subiecerunt. Non minus ab aliis laboratum, maxime iis, qui cum R^{mo} D^o Suffraganeo in Missionibus peregrinabantur. Dissidia inter quatuor paria coniugum et alios plurimos magni momenti homines sunt sopita. Maledictis assuetus dum sibi imprecaretur, ut raperetur a daemone, extemplo turbine excitato altius cubito a terra sublevatus, quo facto exterritus et a Deo supplex veniam petit et id quod fecerat poenitentia expiavit. Juvenem per biennium daemon in forma talis feminae, qualem cum suo Domino saepius invisere solebat, apparens sollicitabat, ut illi violentas munus inferret. Diu tergiversanti tandem quadam die persuasit, ut cultro cuius manubrium parieti inclusum erat pectore incumberet, sed quae Dei bonitas fuit, vulnus non lethale accepit agnitoque statim crimine illud cum reliquis, quae tota vita patraverat, expiavit. Atrocius quidam Academicus in morbo imaginationibus exagitatus, ense primo, cultello deinde servitorio pectus aliquoties transfixit et totus sanguine madens non prius Dei singulari gratia moritur, quam retroactam vitam Sacerdoti nostro detegeret et Sacrosanctum viaticum perciperet. Huc spectat mulier, cuius vir in militiam sese contulerat, quae extrema inopia laborans, cum parvulo filio seipsam in flumen deicere ac demergere constituerat; iamque ad ripam fluminis eam ob causam venerat, sed nostro interveniente remque cognoscente, a tanto scelere abducta et eleaemosynis a quibusdam conquisitis adiuta. Non deerat, quae ob similem inopiam et sui et filiarum prostitutionem cogitabat, sed per unum ex nostris a turpi consilio revocata impetrataque pro ea a nonnullis auxilia. Quidam nobilis Arrianus Catholicos subditos ad fenum die festo colligendum et in horreum congregandum adegerat, sed sequenti die fulmen decidens horreum ac totam aulam exussit advertitque miser haereticus, quantum Deo festorum violatio displiceat. Spiritualibus S. Patris Nostri commutationibus excoluerunt sese nostrorum opera tum foris Moniales fere 30, tum domi varii Sacerdotes, Religiosi, Academici, non sine fructu. Denique hoc anno difficillimo et ob summam rei frumentariae penuriam ex trium annorum praecedentium sterilitate et ex tot militum spoliationibus provenientem, non defuit Divina providentia Domui nostrae. Suppeditaverunt enim Benefactores sufficientissime ea, quibus non tantum 32 nostri, qui in hac domo morantur, sed etiam perpetui fere hospites alerentur, ut ex eleaemosynis ad singulos menses annontatis facile est colligere.

Poenitentes pluri-
mi.

100.

Dissidia
sopita.

Imprecationibus
assuetus
corrigitur.
A manibus
violentis
abducti:

1us

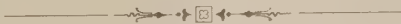
2us

3^a

A turpitudine
abducta.
Poena Ar-
riani, festa
volantis.

Excul-
ti
commen-
tationibus
piis.

Providen-
tia Dei
circa do-
mum no-
stram.

INDEX

PERSONARUM, LOCORUM et RERUM,

quae fasciculo IV Wielewicianae historiae, nempe ab a. 1620—1629 occurrunt.

(Numerus arabicus significat paginam).

A.

Abraham, benefactor, vide Ronenberg.

Academia Cracoviensis, 25, 30, 57, 60,
75, 77, 86, 87, 93, 103, 114, 115,
123, 124, 127, 129, 130, 131, 132,
133, 135, 138, 139, 140, 141, 143,
147, 154, 155, 162, 168, 169, 170,
173, 175, 178, 185, 191, 193, 194,
195, 196, 197, 201, 202, 206, 209,
210, 216, 220, 221, 222, 225, 227,
229, 230, 233, 236, 238, 242, 243,
244, 245, 246, 247, 248, 252, 254,
260, 266, 274, 277, 280, 282, 288,
291, 292, 299, 312, 314, 315, 318,
319, 321, 322, 328, 332, 337.

Academiae crac. Bibliotheca, 321.

— Supremus Cancellarius epp. crac. 254.

— Rector, vide Naiman Jacobus.

— » » Borovius.

— Statuta, 222.

Academici Cracovienses, 5, 9, 17, 25,
39, 48, 53, 54, 55, 58, 72, 74, 76,
86, 88, 97, 99, 102, 103, 106, 114,
121, 122, 123, 126, 129, 130, 131,

133, 134, 135, 137, 138, 139, 140,
142, 143, 144, 145, 146, 147, 153,
155, 162, 163, 165, 166, 167, 168,
169, 170, 173, 175, 176, 178, 185,
191, 193, 194, 196, 198, 200, 201,
203, 204, 205, 206, 207, 208, 209,
210, 211, 215, 216, 218, 220, 222,
223, 224, 225, 226, 227, 228, 231,
232, 235, 237, 238, 239, 240, 241,
243, 244, 245, 246, 247, 248, 249,
250, 251, 252, 253, 254, 256, 262,
265, 266, 268, 269, 274, 276, 277,
278, 279, 282, 283, 284, 287, 288,
289, 290, 291, 292, 293, 295, 296,
299, 305, 307, 311, 312, 313, 314,
315, 315, 316, 319, 320, 322, 329,
337.

Academici Parisienses, 250,

Acta Castrensia Cracoviensia, 136, 192,
229, 232, 237.

— Inscriptionum Senat. crac. 157.

— Consultationum Collegii Posn. 12.

Adalberti S. festum, 321.

Aegyptus, 294.

ethiopia, 319.
 gnes Sta, (festum) 239, 267.
 gnes Virgo, benef. 13, 260.
 laghi Melchior, Comes de Behony,
 Judex Hungariae, benef. 11, 275, 281,
 300, 317, 320, 338.
 laghy v. Alaghi.
 lagus, v. Alaghi.
 ans Sigismundus, Proconsul crac.
 benef. 110, 116, 118.
 antse Sigismundus, 157.
 bina Sta. (reliquiae) 258.
 alexander, Princeps Valachiae, 24.
 alexandri Sti. Martyris corporis trans-
 latio, 258.
 li, Aga, 22.
 ma Mater, (Academia crac.) 202,
 250.
 mandi, Hungarus, Praefectus pedi-
 tum, 24.
 moisius Gonzaga Beatus, 50, 57, 70,
 96, 98, 140, 170, 171.
 tarista in templo Bae Virginis
 222.
 terius Aemilius, J. U. Doctor et Au-
 ditor Generalis curiae Illmi Nuncii
 Apost. Lancelloti, 163.
 than ab, Comes, legatus Ferdinandi
 regis, 1, 2, 45.
 var, Grammatica latina, 303.
 varez, S. J., 96.
 manda Stanislaus, Italus, 294.
 Susanna Virgo, 294, 297, 312, 322.
 mandowna Susanna, v. Amanda
 Susanna.
 mandus, benefactor, 16, 31.
 merstinum, oppid. in Pomerania,
 270, 271.
 nabaptistae, 234.
 nabaptistica haeresis, 94.
 nastasia Sta, (reliquiae) 258.
 andreae Sti. aedes Romae, 213.
 Abbatissa, v. Szypowska Anna.
 Domus Probationis S. J., v. Proba-
 tionis Domus S. J.
 andreoviensis Math. typograph. 122.
 andreioviensis Abbas v. Res-
 cius St.
 angelus Christophorus, S. J. 142, 144,

145, 153, 162, 167, 171, 173, 179,
 218, 219.
 Anglia, 32.
 Anna Jagellonia, Regina Poloniae, 95,
 304.
 — de Sternberg Kostka, Ducissa Ostro-
 giensis et Jaroslaviensis, Palatina
 Volhiniae, 47, 143, 144, 145, 146, 148,
 150, 151, 152, 242, 297, 301, 302,
 303, 306, 320, 321.
 — Virgo, benef. 45, 252, 273, 279, 306.
 Annales Regni Poloniae, 259.
 — Collegii Posnanien. S. J. 12, 94, 230,
 231.
 Antali Joannes, S. J. 45.
 Antigratis, libellum, 168, 173, 178,
 185, 196, 198, 210, 225.
 Antiochenus Patriarcha, 212.
 Antonius, P. Franciscanus, 276, 277.
 Antverpia, 56, 108.
 Apollonia Virgo, benef. 85, 177.
 Apologia S. J. contra Academicos crac.
 209.
 Apostasiae factum 190.
 Apostolica Camera, 144.
 Apostolica Sedes v. Urbanus VIII.
 Apparitio mortui, 186, 187.
 Aquaviva Claudius, Praep. Gen S. J.
 179, 255.
 — Rudolphus, Beatus, 57.
 Aquitanus Georgius, S. J. 45.
 Arabia, 304.
 Arcense templum, v. Cathedr. eccl.
 Archidiaconus eccl. cath. crac. 257.
 Archipresbyter B. M. Virginis v.
 Trzeinski Christophorus.
 Argentus Joannes, S. J. Praep. Pro-
 vincialis per Poloniam, 1, 7, 13, 15,
 17, 34, 39, 42, 44, 49, 50, 51, 52, 53,
 54, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 83,
 86, 87, 90, 91, 93, 97, 98, 99, 104,
 105, 115, 170, 214.
 Arias, S. J. 96.
 Armeni, 335, 336.
 Arnem ab, Gotfridus, Capit. Gustavi
 Adolphi, 272.
 Arnim von, Joannes, 272.
 Arriani, 80, 179, 222, 283, 313.
 Asia, 183.

Assumptae Beatae Virginis Congregatio, 4, 45, 60, 73, 74, 131, 153, 291, 316, 319, 327, 336, 338.

Athanasius, Graecus Archiepp. Imbriae, 291.

Atavantus, civis crac., 306.

Auditor Nuncii Lancelloti, v. Alterius Aemilianus, 169.

Augustiani PP. 78, 102.

Aula Regia, 240.

Austria, 33, 45, 51, 53, 62, 83, 89, 91, 105, 214, 315.

B.

Bachanalia, 86.

Baierowna Anna, benefac. 310, 336.

Bakolic Joannes, S. J. 322, 323.

Balcerowa, benefac. 275.

Baldis, Dux Gustavi Adolphi, 270, 309.

Balduinus Junius, Ordinis Minorum, 65.

Bandorkowicz, Academicus crac. 192

Baptismus pueri hebraei, 155, 181.

Bar, 30, 31, 32.

Baranowski Adalbertus, Primas Regni Poloniae, 3.

Barbara Sta. Martyr, 92, 98, 104, 117, 150, 230, 285, 311, 337.

Barbarae Stae. reliquiae, 304, 326.

— Domus Professa crac. S. J. 1, 4, 6, 7, 11, 18, 26, 31, 35, 39, 40, 43, 46, 48, 49, 53, 56, 70, 73, 76, 78, 79, 83, 86, 90, 91, 92, 97, 101, 104, 105, 110, 113, 115, 116, 120, 121, 122, 125, 128, 129, 133, 134, 137, 141, 143, 144, 145, 149, 150, 152, 157, 169, 170, 172, 174, 176, 177, 179, 184, 185, 186, 189, 198, 204, 212, 213, 217, 219, 220, 222, 225, 231, 235, 239, 249, 251, 256, 262, 263, 269, 270, 273, 275, 277, 279, 280, 281, 282, 286, 287, 296, 297, 301, 302, 306, 307, 314, 316, 318, 321, 326, 327, 327, 329, 331, 332.

— templum crac. 33, 36, 43, 53, 54, 60, 64, 66, 73, 89, 90, 92, 93, 98, 100, 101, 102, 104, 105, 123, 137, 148, 171, 174, 175, 177, 186, 187, 188, 199, 211, 215, 222, 229, 231, 247,

258, 260, 270, 281, 303, 304, 306, 308, 311, 312, 313, 323, 323, 332, 333, 339.

Barbarae templi historia, 36, 39, 47, 71, 93, 119, 160.

Barberinus. Cardinalis, 144.

Barensis Residentia S. J. 29, 32.

Bargel Augustinus, S. J. 31.

Barika Paulus v. Desnonius.

Baronius Cardinalis (opus eius) 209

Barzina, Palatina crac. 47, 91.

Basilius, Imperator Moschoviae, 30. — Stus, 334.

Bavaria, 123.

Becanus Michaël, S. J. 99, 260.

Bednarska Barbara benef. 108.

Behony de, Comes v. Alaghi Melch.

Bekert, Capitan. Gustavi Adolphi 272.

Bellarminus Robertus. Cardinalis S. J. 5, 65, 116.

Belza Andreas, Secretarius civitatis crac. 210, 263.

— benefactor, 129, 190.

Belzensis Palatinus v. Stadnicki Adam

Belzensis districtus, 330.

Bembus Matthaeus, S. J. Praepositus Domus S. Barbarae, 100, 102, 121,

137, 138, 149, 150, 152, 153, 155,

158, 160, 162, 173, 177, 179, 181,

185, 186, 188, 208, 209, 211, 213,

— idem, qui supra: Vice-Provinctialis

213, 216, 220, 223, 224, 228, 231,

235, 243, 263, 269, 276, 283, 285,

299, 300, 302, 304, 315, 326, 331,

331, 334, 335, 336.

Benedictus Stus. 159.

Benedicti Sti. Monasterium Monialium Jarosl. 302.

Berlicz Daniel, S. J. 51.

Bernacki Laurentius Novitius S. J. 26

Bernardini P. P. 15, 18, 78, 100, 141, 163, 199, 235.

— de Observantia, 223, 294.

Bernardini Sti. eccl. Patrum de Observantia, 42, 43.

Bescus Michaël, S. J. 45.

Bialobrzanski, benefac. 159.

Bialogrod, oppid. 42.

bliopola crac. Philippus, benef.
 121, 239.
 Franciscus. benef. 12.
 dellus, famulus Univer crac. 201,
 218.
 derman Georgius Consul. crac 100,
 113, 116, 157.
 elavensis portus in Prussia, 309.
 elawy, praedium Collegii Posnanien-
 sis S. J. 230, 332.
 elecki Mathias, S. J. Rector Coll.
 Leopoliensis, 190.
 ecensis Castellanus v. Firlej. Nicol.
 eniaszewicz Baltasar, S. J. 78, 106.
 enkowska Sophia, benef. 323, 333,
 336.
 erkovius Fabianus, Dominicanus,
 8, 150, 275, 307.
 esiekierski Joannes, S., J 51, 52.
 la de, eques, 50.
 rk Petrus, S. J. 177.
 rcovius, v. Bierkovius
 skupski, Bernardinus, Concionator,
 321, 327.
 stricia, 320.
 stricensis Joannes, Hungarus S. J.
 11, 42.
 zantium, 29.
 anki Ludovicus, Consul crac. 157,
 337.
 ankowa, benefactrix, 337, 338.
 asowski, benef. 106.
 bola Gaspar, Canonic. crac. benef.
 31, 37, 39, 45, 48, 72, 80, 83, 106,
 150, 151, 161, 172, 269, 286, 295,
 303, 313, 327.
 brek de, Anna benef., 14.
 brownicki, benef. 13, 47, 52, 80,
 90, 112, 129, 146, 147, 148, 250.
 brzykowski, benefac. 107.
 guslawski Petrus, benef. 274.
 hemia, 33, 35, 89, 91.
 hemiae Provincia S. J. 321.
 leius Crispinus, S. J. 170, 174.
 lechowice in Archidiaconatu crac.
 44, 126, 159, 296, 322.
 lechovicensae Missiones, S. J. 46.
 leskaszycki Samuel, Calvinista,
 162, 274, 293

Boleslaus Pudicus, Rex Poloniae, 162.
 Bolestrasicki v. Boleskaszycki.
 Bolignetti vide Bolognetti.
 Bolkowski Jonnnes, altaris, 106.
 — Adalbertus Mathias, Procurator Aca-
 demiae crac. 134, 167, 264.
 Bolognetti, epp. Massae, Nuncius
 Apost. in Polonia ab a. 1581--1584,
 168, 169, 173, 209.
 Bona Sfortia, Regina Poloniae, 304,
 Bonacaniensis Jacobus, Generalis
 P. P. Franciscanorum, 83, 87.
 Bonfratelli, S. J. 320.
 Bonikowski Daniel, Novitius Ordinis
 S. Francisci, 280.
 — Daniel, Doctor Medicinae, benef. 151,
 263
 — Melchior S. J. 331.
 Bonkowski Thomas, S. J. socius In-
 firmarii Domus S. Barbarae, 107,
 110, 116.
 Borastus Gregorius, Regius Sacella-
 nus, Secretarius et Bibliothecarius,
 114, 121, 123.
 — Borek Nicolaus, benefac. 11, 52,
 58, 80, 85, 98, 125, 303.
 Borkstorff Jacobus, 272.
 — a, Joannes Christophorus 272.
 Borgias Franciscus, Beatus, S. J. 57,
 94, 178, 181, 221, 224, 268, 306, 330.
 Borhomeus Carolus v. Borromeus St.
 Borovius, Rector Acad. crac. 278, 285,
 288, 289, 291, 292, 293, 295, 311, 312.
 Borromeus Carolus Stus. 284, 324.
 Borromei Sti sacellum. 161.
 — templum in Kielce, a Martino Szysz-
 kowski epp. crac. exstructum, 324.
 Borszynski Joannes, S. J. 278, 297,
 318.
 Borzykowski Petrus a Kamyk, bef.
 110, 112, 174, 177, 181, 263, 270.
 Borzynski Joannes v. Borszynski.
 Bosius, 65.
 Bozantin, residentia eppi. crac. 238,
 251.
 Brabantia, 120.
 Brandenburgensis Elector, 71, 253.
 Bransberga, 4, 94, 114 116, 117, 121,
 179, 253, 256.

Bransbergense suburbium, 275.
 Bransbergense Collegium et Novitiatum S. J. 256.
 Brasilia, 108.
 Braxator Felix, S. J. 107.
 Brechweldt a, Joannes, Saecus, 272.
 Brescensis Parochus v. Romer Casimirus.
 Bresta, oppidum, 329, 331.
 Brestensis Palatinus, 213.
 Breve Urbani VIII, 219.
 Brodnica, oppidum in Prussia, 307, 309.
 Brodowski, benefactor, 69, 85.
 Broius Adamus, Anglus, S. J. 262.
 Bronowice, pagus, 114, 115.
 Broscius, v. Brzoscus.
 Bruno Josue, S. J. 11, 44, 50, 198.
 Brunsberga, vide Bransberga.
 Brzechffa Stanislaus, S. J. 83, 84, 137, 206, 229, 251.
 Brzechfianka Sophia, benef. 255.
 Brzoscus Joannes, Medicinae Doctor et Astrologus, 225, 226, 227, 228, 229, 282, 293.
 Brzoscii liber contra Jesuitas, 282, 283, 285, 287, 315, 321.
 Brzozovia, oppid. 170.
 Brzozoviensis Andreas, S. J. 16, 302.
 Budonetc Baro, 50.
 Buchowski Hermolaus, S. J. 142, 152.
 Bucki, benefac. 7, 16, 36.
 Bucovia, oppid. 261.
 Bulfft, Maior copiarum Gustavi Adolphi, 272.
 Bulla, 66, 144, 145, 181.
 Bursa, 111, 153.
 — Hierusalem, 134, 203.
 — Juristarum crac. 134, 203.
 — Pauperum, 134, 203.
 — Philosophorum, 203.
 — S. Annae, 203.
 — S. Floriani, 203.
 — SS. Omnium, 203.
 — Spiritus Sti, 203.
 — S. Stephani, 203.
 Bycina, in Silesia, 30.
 Bylina Joannes, apostata, 177, 190.

C.

Caesar, v. Cesar.
 Caesarius Franciscus, civis et typographus crac. 227, 228, 229.
 Cairo, in Aegypto, 319.
 Caldi Martinus, S. J. 295.
 Calimachia, 115.
 Calissium, 14, 18, 47, 49, 86, 87, 123, 137, 149, 154, 155, 192, 209, 211, 214, 219, 296, 328.
 Calissiense Collegium S. J., 4, 116, 177, 328.
 — historia Collegii, 47.
 — Seminarium, 47, 158.
 Calvaria Zebrzydov., 15, 18, 37.
 Calviniana haeresis, 94.
 Calvinistae, 80, 148, 154, 215, 278.
 Camenec (Kamenec), 30, 59, 61, 67, 70, 154.
 — Episcopus v. Lubienski Mathias.
 — Collegium S. J. 29, 115.
 — Residentia S. J. 154.
 Camerae apostol. typographia, 26, 274, 319, 337.
 Camilli, S. J. 113.
 Campanes Joannes Paulus, S. J. 1304.
 Campiani, S. J. Beatus, 15.
 Campiductor Regni Poloniae, v. Koniecpolski Stanislaus.
 Canai, Princeps et Praedicator Lutherianorum, 203.
 Cancellarius Regni, v. Leszczynski Vencesl.
 Canisius Petrus, S. J. 94.
 Canonici Arcenses cracov. 103, 2307.
 — Regulares crac. 51, 52, 101, 120, 121.
 — mendicantes S. Marci. 166.
 Cantius Beatus, 207, 296, 332.
 Cantimir, v. Kantimir.
 Cappadocia, 294.
 Capitanus cracoviensis, v. Gabrieli Comes a Tarnow.
 Capitulum cracoviense, 16, 43, 175, 179, 210, 211, 224, 275, 280, 308.
 Carmelitae PP. mitigati v. calcearii, 16, 102, 103, 170, 207, 321, 331.

- Carmelitae discalceati, 15, 43, 60, 102, 103, 203, 218, 223, 231, 235, 238, 263, 331.
- Carolina Universitas, 51.
- Carpati, montes Poloniam ab Hungaria dividentes, 314.
- Casimirus Jagellonides, Rex Poloniae, 304.
- Casimiria, suburbium crac. 13, 58, 200.
- Casimirienses cives, 74.
- Casimiriensia acta, 71, 83, 91.
- Castellanus crac. v. Zbarascius Georg.
- Castitatis votum emittitur, 294.
- Castra na Niedzwiedzich Łozach, vel Kamkova, 226.
- Castrense officium, 285.
- Castrenses libri, 225.
- Castrensia acta, vide Acta Castrensia.
- Catharina Sta. Senensis, 96, 336.
- Regina Sveciae, 95.
- Virgo, benefactrix, 116.
- Catharinae S. Martyris reliquiae, 304.
- Cathedra, liber Najmani contra Jesuitas, 49, 241.
- Cathedralis ecclesia (templum) crac. 42, 43, 44, 60, 85, 106, 128, 179, 218, 258, 261, 273, 274, 276, 303, 308, 309.
- insuper v. Stanislai Sti. templum.
- Cecilia Sta. (festum) 310.
- Cecora, 23, 27.
- Cehina, benefactrix, 281.
- Celarius, civis cracov. 265.
- Paulus Proconsul crac. benef. 48, 73.
- Celesta, Consul crac. 11, 263.
- Cellara Margarita benefac. 323.
- Celosta, vide Celesta.
- Cerkiesz, Bassa turcic. 67.
- Cesarius, typogr. crac. 122, 227, 229.
- Chalcedonense Concilium, 336.
- Chan Tartaricus, 68, 182, 183.
- Charzewski Jacobus, benefac. 249, 273, 294, 320.
- Chebdoviensis Abbas, v. Piecznowski.
- Chebdoviense monasterium, Ordinis Praemonstratensis, 287.
- Chelmsensis episcopus v. Lubinski.
- Chelmski, Vexilifer crac. 46, 98.
- Cherubinowski, scholaris, dux in oppugnandis haereticis anno 1627. 266, 269.
- Chimura Sebastianus, Japonius S. J. 109.
- Chlewski Andreas, Abbas Obrensis, 300.
- Chłuiński Kunesz, 50.
- Chmielecki Stephanus, Dux, 259, 330.
- Chobrzewicz Mathias, S. J. 78, 79, 83.
- Chocim, 22, 58, 59. 224.
- Chocimensia castra, 50, 68, 70.
- Chodkiewicz Carolus, Palatinus Vilmensis et Generalis Dux per Lituaniam, 32, 53, 58, 61, 67, 152.
- Chodkiewiczia, uxor Caroli Chodkiewicz, Palatina Vilmensis, 297, 302, 317.
- Choinicia, 271.
- Chomentowski Joannes stud. Collegii S. J. 279.
- Christophorus Angelus v. Angelus Christophorus, 143, 146, 147, 192, 197, 199.
- Dominicanus, concionator, 309.
- Dux de Zbarasz v. Zbarasz de, Christophorus.
- Chrysostomus, Theol. Doctor, Ordinis Praedicator. 101, 132.
- Chrzanowski Jacobus, benefac. 188.
- Chrzastkowska, haeretica, 277.
- Chrzastkowski Petrus, Canonicus Luceoriensis, 142.
- Cristoporus, S. J. 332.
- benefactor, 89.
- Chuchwecki, Baccalaureus crac. 228.
- Chwalibog Venceslaus, 237.
- Chwinotyia, in Japonia, 109.
- Chymera (Chimaera) liber Orechovii Stanislai; 330.
- Ciążyn, 153, 283.
- Ciążynensis curia epp., 130.
- Cieciora, vide Cecora.
- Cichocki Gaspar, Canon. et Parochus Sandomir. v. Sawicki S. J. 5.
- Arrianus, 283.
- Vice-Capitaneus crac. 306, 328.
- Cinitnai Georgius, Frater S. J. 45.
- Cislak Gregorius, S. J. Procurator Provinciae Lituaniae, 146, 147, 165, 167, 169, 171, 173, 199, 219, 245, 246, 304.

Clara Sta. Staniątkoviensis, 180.
 Clemens VIII, Summus Pontifex, 325.
 — Bulla circa Talmud, 325.
 Clepardia, suburbium crac. 159, 255.
 Clepardenses, 159.
 Clericus Baccalaureus, occisus, 250.
 Coccini Joannes Bapt. Decanus Rotae
 Romanae, 260, 276.
 Coenae Domini, Bulla, 126.
 Collegium Maius, Academiae crac
 225, 266.
 — Minus Academiae crac. 137.
 — ad S. Petri Basilicam S. J. 37, 40,
 76, 77, 221, 247, 251, 252, 254, 260,
 284, 290, 295, 296, 305, 310, 314,
 315, 318, 322. Insuper vide Petri Sti.
 Collegium (Scholae).
 — Romanum, 213, 214.
 Colloquium P. Szembek cum Rectore
 univ., 57.
 Combustio libri publica, 274, 287, 288.
 Commissio ad cognoscenda iura inter
 Academicos crac. et Jesuitas, 238,
 248, 250, 251, 252, 254, 256.
 — ad pactum cum Kozacis, 244.
 Commissarii in lite Academicorum
 crac. cum Jesuitis (4 Episcopi), 245,
 277.
 Comitata Generalia Regni Polon. Var-
 saviae, 120, 121, 122, 125, 126, 157,
 185, 188, 238, 251, 285, 301, 315.
 — generalia Regni Polon., 25, 30, 31,
 53, 137, 228, 231, 232, 237, 238, 239,
 245, 246, 247, 260, 265, 278, 281,
 284.
 — electionis et coronationis, 274.
 Comitiola, 291, 312.
 Confalonarius Bernardinus S. J. Pro-
 vincialis, 4, 262.
 Confoederati milites, 88, 89.
 Confraternitas Misericordiae, 15, 55,
 56, 91, 98, 189, 198, 199, 222, 226,
 253, 256, 262, 275, 284, 300, 311,
 322, 323.
 — domus confraternitatis, 53, 110.
 Congregatio de propaganda fide, 170,
 175, 188.
 — Assumptae Bmae Virginis vide Assum-
 ptae B. V. Congregatio.

Congregatio Studiosorum v. Assum-
 ptae B. V. C.
 — Provincialis Patrum S. J. 209, 211, 212.
 Conradus Stanisl. v. Conratt.
 Conratt Stanisl. Consul crac. 157,
 210, 252.
 Consalvo Silveria (Sylveira) Beatus,
 293.
 Consensus, liber pasquillus contra
 Jesuitas, 215.
 Consistorii crac. acta, 224.
 Conspiratio contra regem Sigismun-
 dum et reginam, 164.
 Constantia, Sigismundi III. Regis Po-
 loniae uxor, 256, 307, 321.
 Constantinopolis, 20, 182.
 Constantinus, custos regii Thesauri,
 295.
 — Camillus, Italus, S. J. 109.
 Consulares cracovienses, 71, 151.
 Contubernaliae crac. 203.
 Contubernium Juristarum, 203.
 Conventus Nobilitatis crac. 235.
 — Palatinatus crac. 237.
 Corcinum, 184, Insuper v. Korcin.
 Corneri Ludov. tractatus, 121.
 Corporis Christi ecclesiae, Altarista,
 199, 297.
 — Ecclesia, 51, 52.
 — Fraternitas, 187.
 — Praepositus v. Klocinski Martinus.
 Corsini Andreas Stus. Carmelita Miti-
 gatus, 331.
 Cortin Rudolphus, mercator crac. 90.
 Cortiscius Albertus, S. J. 174.
 Cosmigiell, Leopoliensis, Stud. Acad.
 crac. 287.
 Cracovia, 2, 3, 4, 7, 8, 13, 15, 18, 19,
 26, 31, 33, 35, 36, 37, 40, 43, 44, 45,
 47, 50, 51, 52, 53, 55, 58, 64, 66, 70,
 72, 73, 74, 77, 79, 81, 83, 86, 87, 89,
 90, 91, 93, 96, 99, 104, 106, 107, 108,
 117, 119, 121, 122, 123, 124, 127,
 128, 129, 130, 133, 135, 137, 138,
 139, 140, 141, 142, 143, 144, 146,
 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153,
 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161,
 162, 163, 164, 168, 169, 170, 171,
 173, 174, 175, 177, 178, 179, 181,

183, 184, 186, 189, 191, 193, 195,
196, 197, 198, 199, 204, 206, 208,
212, 213, 214, 215, 218, 219, 220,
223, 224, 225, 228, 230, 231, 236,
237, 238, 240, 241, 242, 244, 245,
248, 251, 252, 253, 254, 257, 258,
259, 260, 261, 262, 263, 264, 265,
266, 269, 270, 273, 274, 275, 276,
278, 279, 280, 282, 284, 285, 289,
293, 295, 297, 298, 300, 301, 303,
304, 305, 306, 307, 308, 310, 311,
312, 314, 315, 316, 318, 319, 320,
321, 322, 323, 324, 327, 328, 329,
330, 331, 332, 333, 334, 337.

Cracovia Agnetis S. Monasterium mo-
nialium, 188, 199, 297.

— Andrae S. Monasterium monialium,
14, 52, 126, 126, 137, 161.

— Annae S. platea, 266, 287.

— > sacellum in templo S. Bar-
barae, 313, 316.

— > schola, 265.

— > templum, 39, 42, 43, 207.

— arx, 205, 261.

— civitas, 222, 227, 242, 249, 261.

— Collegium S. J. v. Petri S. schola
(collegium).

— Collegium v. Petri S. Collegium.

— dioecesis, 215, 307, 312.

— Domus probationis S. J. vide Proba-
tionis Domus S. J.

— forum, 227.

— episcopus v. Szyszkowski Martinus.

— novitiatus S. J. v. Stephani St. No-
vitiatus.

— Officialis v. Kretkowski.

— Palatinus v. Tęczyn a, Joannes.

— Palatina, 186.

— Palatinus, 237, 242, 314.

— Praetorium, 296.

— Senatus, 157.

— Suffraganeus v. Oborski.

Cracovienses, 315.

Cremonensis missio S. J. 108.

Cristina Martyr, 98.

— Virgo, benef. 212.

Crobia, oppidum, 154.

Crosna, oppidum, 332.

Crosnensis Residentia S. J. 170.

Crucigeri (vocabantur malitiose Jesui-
tae), 220.

Curia Romana, 221.

Cujaviensis episcopus v. Wolucki
Paulus, v. Lipski Andreas.

Culma, civitas in Prussia, 280.

Culmensis Palatinus v. Weiher Mel-
chior.

Curlandia, 59.

Custos cracoviensis v. Starczewski
Laurent.

Cwikla, studiosus medicus, propter
furta capite truncatus, 317.

Cynthia Cervia, soror Marcelli II.
Pont. Max., 65.

Cyrus Samuel, benef. 85.

Czaiewice, pagus, 107, 108, 118, 174,
304, 322, 325.

Czaplic, eques octogenarius, 50.

Czarnecki, 332.

Czarnkow, oppidum, 300.

Czarnkowska Dorothea, Succamera-
ria Posnaniensis benef. 44, 333.

Czarnkowski Sandivoius Adam, Pa-
latinus Lanciensiensis, 158, 180, 230,
296, 300, 318.

Czerminensis parochus, benef. 45,
46, 93.

Czerniakowski Albertus, S. J. 22, 105.

Czernin, eques, 50.

Czerny Bernar. nobil. polon. 237, 260.

Czeska Sophia, benef. 44, 45, 71, 91,
286.

Czestochovia, 74, 119, 280.

Czhoviensis Capitaneus v. Marchocki.

Człuchow vide Sluchovia.

Czomofai Paulus, S. J. 26, 51.

Cyprianus, sacerdos ex monasterio
S. Spiritus crac. 270.

D.

Dąbie, silva apud Cracoviam, 230.

Dąbrowski Agapitus S. J. 107, 147, 180.

— Petrus, Clericus, 223.

— Petrus, Magister Univ. crac. 220, 221.

— Thomas, executor testam. Officialis
premisliensis, 187.

Dąbski, Canonicus crac. 190, 288.

Daemon eiectus, 267.

Danielicova, (Danielowiczowa) benef. 50.
 Danielowicz Nicolaus, Supremus The-saurarius Regni, benef., 89, 170, 176.
 Dangel Erasmus, benefac. 140.
 Daurobius Antonius, S. J. 96.
 David, rex, 207.
 Dębinski, benef. 161, 303.
 — Matthaeus, Frater S. J. Infirmarius, 106, 110, 113, 116.
 Deiparae natae, congregatio civium crac. 235.
 Demetrius frater Basilii Imperatoris Moschoviensis, 30.
 Derpatensis Palatinus, v. Karnkowski Daćbóg.
 Dersavia, oppidum in Prussia, 253.
 Desnonius Paulus v. Barika, 329.
 Dinamundum, 56.
 Dinophius, praef. milit. polonor., 23, 24, 29.
 Disputatio philosophica, 102.
 — theologica, 103, 273.
 Dniestr, fluvius, 172.
 Dobokai Alexander, S. J. 19, 121.
 Dobroszewska, benef. 89, 93, 99, 125, 190, 208.
 Dobrzinensis districtus, 113.
 Doctorius, canonicus crac. 78.
 Dominicani Patres, 9, 10, 16, 17, 59, 60, 74, 76, 78, 84, 102, 129, 148, 308, 319, 327.
 Dominicus Stus, 144, 277.
 Dorosienko, praef. Kosakorum, 226.
 Dorothea a Gumin, uxor Borzykowski Petri, 270.
 Drohojowski Stanisl. Abbas sciricensis, 300.
 Drugeth Georgius, comes de Homona, 18, 97.
 Druzbcicus, legatus ad Turcas, 27.
 Druzbecki Gaspar S. J. Rector Domus Probationis crac., postea Rector Collegii S. Petri, dein Provincialis, 103, 255, 270, 301, 314, 322, 328, 329, 330, 331, 332, 334.
 Drzewicki, praelatus crac. 213.
 Duracz, nobilis polon. occisus, 157.
 Dvina, flumen, 69.

Dworzecki, Praegae capite trunc. 50.
 Dyrchovia v. Trzczew (Dirschau).

E.

Eberstayn ab, comes, capitaneus Gustavi Adolphi, 272.
 Elbinga, oppid. in Prussia, 253. Elbingenses, 253.
 Elias, civis crac. 263.
 Elisabeth Sta, 310, 336.
 — Virgo, benef. 186, 188, 197, 199, 208, 212.
 Ellesus Franciscus, S. J. 1.
 Ensifer Regni v. Zebrzydowski Joannes.
 Equestris ordo, 236.
 Erasmus, 16.
 Eremus, pharmac. benefactor, 77, 90.
 Europa, 183, 233.
 Eutichiana haeresis, 336.
 Ewerdt ab Arnem, capitaneus Gustavi Adolphi, 272.
 Exclusio ex Academia crac. 312.
 Expeditio in Valahiam, 20.

F.

Fabianus P. concionator Vladislai principis, 79.
 Fabianus et Sebastianus SS. MM. 121.
 Fabricius Petrus, S. J. Provincialis, 12, 115.
 — Valentinus, S. J. Concionator Regis, 8, 9, 10, 11, 194, 240, 241.
 Fames ingens Cracoviae, 91.
 Faureus, benefactor, 107.
 Faustoviensis residentia S. J. 44.
 Ferdinandus II imperator, 32, 50, 51, 111, 164, 182, 183, 334.
 Fernandez Ambrosius, S. J. 2.
 Ferus Georgius S. J. 45.
 Fillucius theologus, 159.
 Firando, urbs in Japonia, 109.
 Firlej Nicolaus, castell. Biecensis, 46.
 — Henricus, benef. 182.
 Firlejowa, Palatina cracoviensis, 41.
 Flagellatio haeretici crac. 227.
 Flandrobelga Berchmanus Joannes S. J. 56.

Floriani Sti, platea crac. 265.
 Fontaninus Joannes, S. J. 264.
 Forgacova benef. 286.
 Forgacz, Palatinus Hungariae, 26.
 Formankowicowa, benef. 150.
 Formankowicz, benefactor, 90, 281.
 Forum regium mixtum, 207.
 Foxius Joannes, J. u. D. Archid. eccl.
 cathedralis crac. 78, 179, 192, 197,
 199, 211, 218, 219, 257, 258, 273,
 276, 295.
 Franciscani Patres, 43, 60, 78, 83,
 87, 101, 102, 118, 162, 276, 280.
 Franciscus Xaverius, Beatus, S. J.
 36, 76, 77, 89, 93, 97, 98, 100, 109,
 141, 150, 157, 230, 268, 285, 337.
 Francisci Sti, ecclesia crac. 42, 43,
 303, 326.
 Francofurtum ad Oderam, 4.
 Francowite Jacobus, benef. 118.
 Fraternitas Misericordiae v. Confrat-
 ernitas.
 Fredler Georgius S. J. confessarius
 Constantiae Reginae Polon. 256.
 Fredro Jacobus Maximilianus, Venator
 Leopoliensis et Secretarius regius, 283.
 Frezer Stanislaus, 294.
 Fridericus, rex ficticius, 32, 123.
 Fryionski M. praepositus Collegii
 minor. Acad. crac. 137.
 Fudila Antonius, S. J. martyr, 109.
 Furmankowicowa, benef. 306, 329,
 336.

G.

Gabriel, Comes a Tarnow, Capitaneus
 general. crac. 11, 20, 36, 37, 40, 45,
 46, 47, 48, 49, 54, 55, 58, 72, 74, 77,
 83, 86, 89, 90, 91, 99, 100, 101, 103,
 147, 194, 199, 201, 205, 221, 225,
 227, 228, 229, 230, 246, 251, 266,
 310.
 Gabor, Transylvaniae princeps, 126,
 149, 254, 333.
 — invasio in Poloniam, 254.
 — milites, 26.
 Galactophagi, gens vetus, 314.
 Galga, Chani frater, 23, 28, 29, 41.
 Garlica, pagus Dni Szydłowski, 107.

Garlinski, canonicus crac., 190, 191,
 285, 290.
 Garvaski v. Garwacki.
 Garwacki Stanisł. canonicus cracov.
 45, 150, 187, 279.
 Gawłowicz, studiosus Acad. crac. 287.
 Gawronska Catharina, uxor Danielis,
 benef. 20, 31, 93, 104.
 Gawronski Daniel, nobilis polon., 104.
 — Stanisł. S. J. Provincialis, 214.
 Gdansk v. Gedanum.
 Gebart, studiosus Acad. crac. 322.
 Gębicki Laurentius, Archieppus Gne-
 snae et Primas Regni Polon. 46, 47,
 145, 158, 191, 251, 298.
 — Petrus, Decanus crac. 337.
 Gedanum, 170.
 Gedanenses, 253, 256.
 Gedanensis Residentia S. J. 4, 115.
 Gedroń Michał, Beatus Ordinis S. Ma-
 riae de Metro, 166.
 Gembicki Laurentius v. Gębicki.
 Generalis Praepositus S. J. v. Vitelle-
 scus Mutius.
 Georgius, Dux de Zbarsz, v. Zbarsz
 de, dux Georgius.
 Germani, 50, 59, 61, 85, 141, 170.
 Germania, 22, 35, 99, 176, 178, 213,
 223, 256, 284, 291.
 Gerranus Jacobus S. J. 1.
 Gessenius, Doctor, Rector Universita-
 tis Carolinae, 51.
 Getae, gens vetus in Panonia, 314.
 Ghisai Jacobus, Martyr in Japonia, 291.
 Gerlakowski Simon, sacristianus pa-
 rochialis Bmae Virginis crac. 7, 40,
 85, 112, 127.
 Gizycki Adamus, Academicus crac.
 269, 275, 284.
 Gladissius Lucas, S. J. 36, 129, 177.
 Glovacius Stanisł., dimissus ex Soc. J.
 270.
 Gnesna, 47.
 — Archiepiscopus v. Gębicki.
 Gniew, oppidum in Prussia, 253, 257, 258.
 Gniewek, benefactor, 89.
 Gniewosz, Praelatus crac. 213.
 Gninski Tracz Joannes, Suffraganeus
 posnaniensis, 147.

Goana, Provincia, 319.
 Golemowski (Golimowski) Jacobus,
 S. J. Rector Colleg. Calissien. 100,
 103, 107, 147, 150, 200, 302, 328.
 Goliati scil. Jesuitae, 207.
 Golinius (Golenius) Basilius, canonic.
 crac. et prof. Acad. 72, 75, 114, 115,
 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126,
 131, 132, 133, 134, 135, 137, 139.
 Golinski Bernardus, S. J. 304.
 Golubski Joan., pseudon. Sawicki S. J. 5.
 Gomolinski, academ. crac., 221.
 Gorecka Sophia, vidua, benef. 297, 330.
 Gorlecka, benef. 7.
 Gorscii Jacobi Apologia, 330.
 Gorski Adamus, in Collegio S. Petri
 Theologiae Professor, 338.
 — Nicolaus, Vice-Capitaneus Bidgostien-
 sis, novitius S. J. 242.
 — M., Senior contuber. Juristar, Collega
 minor, 132, 192.
 — Thesaurar. curiae, reg. benef. 16.
 Gortacka Catharina, benef. 36, 77,
 150, 219, 270, 336.
 Gortaski, benefactor, 11.
 Goslicius, Primipilarius, 24.
 Gostomski Joannes, Palatinus Bre-
 stensis 36, postea Calissiensis, 42.
 Goto Joannes, S. J. Martyr Japonius, 291.
 Grabowski Nicolaus, Philosophiae au-
 ditor crac. 204.
 Graboviensis capitaneus v. Zaremba.
 Graeca liturgia, 291.
 Graecensis Academia, 112.
 Graecorum unio, 183, 213.
 Granatensis Ludovici Speculum, 96.
 Gratianus, dux Valachiae, 20, 21, 22,
 23, 24, 25.
 Gratis libellum, 215, 226, 229, 232,
 239, 248, 249, 253, 256, 278, 282,
 288, 289, 293, 399, 315.
 — Plebanski, respons. P. Szembek, 282.
 — nowy, pasquill. Naimani, 300.
 Graudentum, oppid. in Prussia (Grau-
 dentz) 272, 332.
 Gregorius XIII Summus Pontifex, 55,
 95, 96, 165, 256.
 Gregorius XV. 53, 56, 66, 70, 88, 89,
 93, 141, 144, 145, 148, 158.

Gregorius M. Speculum, 96.
 Grochowski Achacius, Secretarius
 Regis, postea episcopus Premisliensis,
 32, 70, 245, 274, 293.
 — Sti. Michaëlis praepositus, 198.
 — benefactor, 11, 106.
 — Felicianus, Notarius terrestris Premi-
 sliensis, 186.
 Grochowska Cristina, a Rytwiany
 benef. 141, 296.
 Grodecki Adrianus, S. J. 17, 18, 44.
 — Sebastianus, nobil. Polon. 237.
 Grodek, monaster. monial. crac. 148.
 Gros Joannes, Svecus, 272.
 Gruszczynski Matthaeus, consul crac.
 157.
 Gruszewski Joannes S. J. Procurator
 Provinciae Lituaniae, 122.
 Grzybowski, academ. crac. 74.
 Gumin, pagus, 270.
 Gustavus Adolphus, rex suecus, 56,
 59, 68, 69, 253, 254, 257, 259, 260,
 270, 281, 285, 303, 305, 307, 309,
 315, 324, 333.
 — invasio in Prussiam, 253, 254.
 — victoria ex Gustavianis, 270, 307, 324.
 Gutkowski Hieronymus, Altarista B.
 Mariae Virginis crac. 106.
 Guttenbergium, 51.
 Gutteter Andreas, S. J. 137, 211, 238,
 245, 302.
 — evangelicus, benef. 126, 131.
 Gutteterowa, benef. 14, 31, 47, 72,
 85, 106.

H.

Hagen Melchior, Coadiutor S. J., 40.
 Hahali, Bassa turcicus, 66.
 Hahok Joannes, S. J. Japon. martyr, 109.
 Hainal Georgius, Hungarus, civis crac.
 158.
 Halicia, 30, 140.
 Halicius Simon, Ord. Praedic. 60.
 Haller Stanislaus, civis crac. 177.
 Halon Samuel, notarius, 223.
 Hamerstinum, oppid. in Prussia v.
 Amerstinum.
 Hamerstinensis victoria, 272.
 Hanselt, Doct., Praegae capite trunc., 51.

ansknecht Albertus, S. J. 107, 109.
 arant Baro, Pragae capite trunc. 50.
 ari Ambrosius, S. J. 62.
 artus Jacobus, S. J. 261.
 ebdow, pagus, 323.
 ebraei, 156.
 ectica morbus, 49.
 edvigis Regina Polon. 330.
 erbipolis, 99.
 erbort, de Fulstin Joannes, castell.
 Camenecensis, 229.
 erburtea Regina, coniux Łokiewski,
 20, 333.
 ericho Ruthenus, daemon, 268.
 ermanowski v. Karasiewicz, 328.
 erre Leopoldus, capitán. Gustavi, 272.
 etruria, 182.
 iemcke Henricus, capitán. Gustavi, 272.
 ierosolyma urbs, 37.
 ierusalem, Bursa crac. 265, 266.
 Contubernium crac. 287, 288.
 ildegardis S. Prophetia, pasquil
 contra Jesuitas, 215, 225.
 ippolith Paulus, Consul crac. 157.
 iberania, 151, 225.
 iberanica oppressio, proverbium, 242.
 omonai Georgius, comes, 1, 2, 6, 19,
 121 v. Drugeth.
 olandiae Status, 32.
 omonense Collegium, S. J. 18.
 oppfenmiller Gaspar, Frater S. J. 45.
 orvat, Hungarus, legatus caesareus,
 159, 160.
 osius Stanisl. Cardinalis, 94.
 ostialek, Primas Ziatecensis, 51.
 ostia cruenta (miraculum), 80.
 ozlauer, eques, Pragae damnat. 51.
 agon Hermanus, S. J. 108.
 ungaria, 13, 35, 36, 153, 251, 270,
 280, 281, 295, 306, 314, 318, 333,
 337.
 ungari, 18, 61, 149.
 yacinthus Stus. 327.

I.

gnatius St. Loiola, S. J. 64, 66, 81,
 88, 89, 93, 96, 97, 100, 106, 109, 117,
 119, 141, 142, 144, 155, 158, 175,
 185, 212, 255, 267, 268.

Ignatius Martinus, S. J. Coadiutor, 51.
 Ignatii Sti. reliquiae, 267.
 Incendium Cracoviae, 128, 254.
 Index librorum prohibitor, 325.
 India, 293.
 — missio, S. J. 309.
 Indictio generalis expeditionis contra
 Turcas, 57.
 Inundatio Vistulae, 199.
 Inquisitio episcopi crac. 224.
 Invasio Gustavi Adolphi, 253, 257.
 Isaac, Judaeus, 203.
 Isidorus, Beatus, 89.
 Italia, 177, 213, 255, 301.

J.

Jacobus, Rex Magnae Britanniae. 65.
 Jadamczewski, benef. 332.
 Jagello Vladislaus, Rex Poloniae, 304,
 340.
 — Regalis familiae princeps, 233.
 Jagellonica bursa crac. 289.
 Jahia, Mustafa, 182, 183.
 Jamialkowski, S. J. Provincialis Li-
 tuaniae, 304.
 Janczynski Raphaël, stud. rhetor. in
 Collegio S. Petri crac., 218.
 Janidlo v. Janidlovius Jacobus.
 Janidlovius Jacobus, Rector Academ.
 crac. 49, 87, 193, 194.
 Janiczeri (Janizeri), 26, 59, 66.
 Japon Michaël, S. J. martyr. Japon.
 109.
 Japonii Martyres, S. J. 108, 109, 113.
 Japonia, 108, 109, 112, 309.
 — missio S. J. 309, 310.
 Jaranowski Joannes, S. J. 61.
 Jarczyce, 82.
 Jaroslavia, 4, 31, 33, 49, 140, 142,
 153, 154, 170, 174, 189, 214, 215,
 256, 258, 260, 261, 274, 300, 301,
 302, 303.
 Jaroslaviense Collegium, S. J. 116,
 154, 155, 170, 215, 320.
 — templum B. M. V. S. J. 321.
 — Ducissa, v. Anna de Sternberg.
 Jarzina Maximilianus, Judex crac. 85,
 204, 265, 266.
 Jasinska, v. Chrzastowska.

- Jasinski Simon de Markocice, haereticus, 85, 241, 243, 244, 246, 277.
 Jaskolski, benefactor, 48
 Jazowski Joannes, benefac. 116.
 Jesuitae Patres, 68, 72, 75, 88, 123, 124, 125, 176, 191, 218, 222, 225, 229, 240, 241, 242, 243, 245, 288, 319.
 Jesna, Stanisl. Carmelita discalc. 273.
 Jesus, nomen symbolum S. J. 203, 220, 221.
 Jezuici, 206, 231.
 Jędrzeja św. kościół krak. 206.
 Joachim, comes a Tarnow, 45, 47, 83.
 Joachimus St. 158.
 Joannes Rex Sveciae, 256.
 — frater Basilii, Moschoviae imperat. 30.
 Joannis Sti. platea crac. 203.
 Jordan Vladislaus, Succamerarius regius, benef. 11, 37, 54, 106, 125, 127, 146, 230, 237.
 Jordanowa uxor, benef. 303, 322.
 Jubilaeum, 11, 53, 55, 56, 73, 82, 242, 257, 258, 261, 263, 269, 273, 276, 277, 286, 303, 322, 323.
 Jūdaei, 82, 128, 151, 155, 166, 157, 181, 220, 249, 290, 312, 313, 325, 328.
 — baptismum, 305, 329.
 Judaicum suburbium Casimiria, 156, 157.
 Judicium fori compositi, 211. 237.
 Juristarum Collegium Acad. crac. 205.
 — Contubernium, 278.
 Jurkowicz Simon, S. J. 173, 176, 192.

K.

- Kaczorowski Simon, S. J. 12.
 Kaldi Martinus S. J. 19.
 Kalinscius Joannes, nobil. polon. 34.
 Kaluski, Academicus crac. 291, 292, 293.
 Kamocki Petrus, S. J. Praefectus templi S. Barbarae, 36, 39, 49, 71, 91, 98, 107, 112, 119, 150, 160, 161, 174, 177, 178, 181, 199, 212, 249, 256, 276, 296, 304, 315, 322, 323.
 — historia templi s. Barbarae v. Barbarae templi hist.
 Kamyk, pagus, 107, 119, 174, 177, 181, 270.
 Kangowski, nobil. polon., 229.
 Kanski Andreas S. J. 155, 158, 161, 174, 175, 198, 233, 278,
 Kantimir, Dux Tartarorum, 23, 28, 30, 172, 330.
 Karakan, Bassa turcicus, 62.
 Karas stud. Academiae crac. 58.
 Karasiewicz Albertus, ex S. J. d. missus, 328.
 Karniewice, 107, 174, 322.
 Karnkowski Daćbog, Palatinus Dacensis, 214, 281.
 — Stanislaus (Karnkovius) Primas, 41, 158, 190, 191, 209.
 Kasanovius, praef. cohortis, 24.
 Kazanowski, capitaneus Kokenhausensis, 79.
 — Notarius castrensis, 290.
 Kazhemeli Franciscus, S. J. 42.
 Keczkowski Franciscus, S. J. 11.
 Kenti, oppidum, 332.
 Kerestei Stephanus S. J. 51.
 Kesegi Joannes S. J. 51.
 Khobez, civis Pragensis, 50.
 Kiedritz, Leuthnanth Gustavi Adolphi 271, 272.
 Kielce, oppidum, 87, 89, 196, 215, 220, 277, 324.
 Kiiovia, 21, 32.
 Kiioviensis episcopus v. Radoszewski
 — Palatinus v. Zamoiski.
 Kingae Ludovicus, Rothmagister Gustavi Adolphi, 272.
 Kisiolek, benef. 16.
 Klein Lucas, S. J. 78, 106, 150, 174, 256.
 Klausznik Gregorius, Proconsul crac. 110.
 Kłocinski Martinus, Praepositus ecclesiae Corporis Christi, 15, 129, 130, 132, 133, 167, 229, 231.
 Kłoszow, praedium, 92.
 Kluczynk, captivus ad Hamerstinum 272.
 Kluznic (Klauznic) Consularis crac. benef. 45, 48, 61, 89, 100.
 Kobacznik, civis Pragensis, 51.
 Kobierzyn, pagus, 175, 211.
 Kobilta (Kobolta) fluvius, 28.

Kocaus, civis Pragensis, 51.
 Kochan, civis Pragensis, 50.
 Kochanowski, benefactor, 20.
 Koczanovius Bernardinus, 284.
 Kołaczowska Elisabeth, Abbatisa
 Sadecensis, benef. 16.
 Kolemback, Officialis Gustavi, 272.
 Komorowska, benef. 137, 148, 154,
 161, 303, 329, 332.
 Komorowski, Vice-Capitaneus crac.
 benef. 48, 72, 328.
 KOMPIOLKI, bona S. J. 85.
 Konarzewski, stud. Acad. crac. 322.
 Konaszewicz, Praefectus Kozako-
 rum, 21.
 Konczewius Josaphat, Archiep. Polo-
 censis, martyr, 149.
 Koniecpolski Alexander, 188.
 — Stanislaus, Supremus equestrium co-
 piarum praefectus, 3, 23, 29, 128,
 172, 188, 260, 270, 271, 272, 309,
 324, 331.
 Koniuszevius Erasmus, Dominicanus,
 155, 156, 157.
 Konski Andreas S. J., 186.
 Kopska wola, oppid. Minor. Polon. 35.
 Kopycinski, stud. Academ. crac. 279.
 Korcin, oppidum, 174.
 Korczewski Joannes S. J., Vice-Rec-
 tor Collegii S. Petri crac. 292.
 Korkiewicz, Canonicus Premisl. 187.
 Koryciński Andreas, Palatinus Sędo-
 miriensis, 243, 244, 246.
 Koryczinski, benefactor, 93.
 Kosaci Dunenses, 70, 226. v. Kozaci.
 Koscianka Cristina, benef. 177.
 Koscieszka, arma, 210.
 Koslicki Alexander, Carmelita miti-
 gatus, 273.
 Kosmatka Stanislaus S. J. 109.
 Kossowski Martinus S. J. 106, 109, 174.
 Kostka Christophorus, Pomeraniae Pa-
 latinus, 217.
 — Stanislaus, Beatus S. J. 47, 57, 71,
 94, 98, 100, 104, 148, 151, 184, 229,
 260, 281, 299, 332.
 Kostkowna de Sternberg Anna v.
 Anna de Sternberg.
 Kotkowska, benefactrix, 148.

Kotkowski, 158, 190.
 Kotula Joannes, 89.
 Kovalskovius, Primpilarius, 24.
 Kozaci, 20, 21, 28, 30, 59, 61, 68, 85,
 121, 244.
 Kozeczko Elias, 317.
 Kożuchowski Alexander, Vicegerens
 arcis crac. 205, 210, 230.
 Kraiecensis Math., aurifex crac. 106,
 107.
 Krakow, 230.
 Krzesz, Thesaurar. Ducis Zbarasc. 291.
 Kretkowski Erasmus, canonic. crac.,
 ab anno 1626 Vicarius in spirituali-
 bus et Officialis generalis eppi. crac.
 39, 71, 77, 101, 122, 140, 150, 190,
 210, 213, 220, 221, 230, 241, 261,
 263, 275, 278, 279, 280, 286, 295,
 306, 307, 308, 312, 314, 316, 318,
 320, 321, 322, 323, 332.
 — Joannes, S. J. 309, 320.
 Krosner Doctor, Jurista et prof. crac.
 135, 216.
 Krosnowski Alexander, 105.
 Krowczyzna Anna, hortulana, benef.
 137.
 Krupka Joan., adversar. S. J. 237.
 — Canonicus crac. 127, 133, 192, 212.
 Krynicki, occisus ad Chocimum, 69.
 Krzeciewski, civis Posnanien., 303.
 Krzizanius Gaspar, S. J. 278.
 Krzywokolski Stanislaus, S. J. Vice-
 praepositus Domus crac. S. Barbarae,
 107, 174, 186, 208, 212, 215, 216,
 217, 218, 220, 222, 263, 269, 276,
 284, 285, 296, 304, 320, 322, 325.
 Kuklinski Stanislaus, S. J. 170.
 Kunegunda S., Sadecensis Patrona,
 153.
 Kurdwanowski, cognatus P. Męczyń-
 ski, 310.
 Kurzany, pagus, 93.
 Kuttnecz, civis Pragensis, 51.
 Kwasnicki Joannes, J. U. Dr. Sade-
 censis Archidiaconus, 338.

L.

Lachowski, S. J. Provinciae Lituani-
 cae Procurator, 305, 315.

Łącki Joannes, Decanus crac. Omnium Sanctorum, 264.
 Ladislaus Princeps, v. Vladislaus.
 Ladislawski, instructor Vladislai Principis, 75.
 Ladnigerus Jonas, S. J. 40, 226.
 Lambertengus Pompilius, Visitator Provinciae Polonicae et Lituanicae, S. J. 255, 286, 301, 303, 304, 305, 307, 308, 314, 315, 316, 323, 327, 328, 329, 331.
 Lamchius Sebastianus S. J. 97.
 Lanciciensis Palatinus v. Czarnkowski.
 — Palatinus, 180, 318.
 Lancicius Nicolaus, S. J. Rector Collegii S. Petri crac. 74, 86, 87, 90, 130, 137, 147, 166, 167, 168, 171, 190, 191, 192, 194, 195, 196, 197, 214, 216, 223, 252, 290, 292, 302, 322, 326.
 Lancillot (cellot) Joannes Bapt. epp. Nolae, Nuncius apostolicus, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 132, 141, 155, 162, 164, 173, 185, 188, 190, 197, 198, 208, 215, 218, 239, 250, 278.
 Lang Joannes, Proconsul crac. 62, 279.
 Langowna Barbara, Virgo, benef. 19, 20, 36, 37, 52, 54, 58, 62, 69, 70, 77, 109, 153, 316.
 Lascius Martinus, S. J. 222.
 Laski, pagus prope Sambor. 18.
 Laskowski, Instigator Regni Polon. 7.
 — Joannes, Theologiae auditor crac. 174.
 Laterna, S. J. 19, 63.
 Latoszynski Abrahamus, adversar. S. J. 237.
 Laurentius Ambrosius, Suecus captivus, 272.
 — Sti, festum, 255.
 Lavicius Andreas, S. J. superior Residentiae Barenensis, 32.
 Lazowski Stanislaus, parochus villae Barcicae, 79.
 Leander, S. J. 321.
 Leier, S. J. 321.
 Lenciciensis Palatina, uxor Sandivoi Czarnkowski, benef. 219, 300.
 Lentowski, Abbas Paradisiensis, 300.

Leo Georgius, Frater S. J. 45.
 Leopoldis, 30, 31, 33, 49, 57, 71, 72, 73, 89, 93, 163, 170, 174, 180, 190, 224, 240, 241, 291, 330, 334, 335, 336.
 — Collegium S. J. 29, 78, 165, 178, 180, 301, 329, 333.
 — Residentia S. J. 154.
 Lępicki Jacobus, Abbas Lubinensis, 105.
 Lesiewski v. Lesiowski Joannes.
 Lesiowski Joannes S. J. 77, 99, 100, 106, 239, 246, 263, 275, 277, 281, 284, 285, 286, 300, 301, 303, 314, 327, 329, 331.
 Lesniowski Paulus, capitaneus Zatoriensis, 174, 186, 188, 198, 233, 250, 321, 332.
 Lessius Leonardus S. J. 120, 159.
 Leszczynski a Leszno, Venceslaus, Vice-Cancellarius Regni Poloniae, 136, 239, 244, 246, 293.
 Lewkowicz, Judaeus baptisatus, 329.
 Lezinski, v. Lezynski.
 Lezinska Dorothea, benef., 297.
 — filia Lezinski Joannis, 297.
 Lezynski Joannes, 297, 300.
 Liber Baro a Graudentz, Capitan. Gustavi, 272.
 Lichonski Jacobus, S. J. Rector Domus Probationis crac. 322.
 Liesiewski Joannes, S. J. v. Lesiowski.
 Ligęza Spytek, Castell. Sędomirien. benef. 13, 14, 37, 39.
 Ligęzina, soror Kretkowski, 146.
 Linowski Lucas, v. Sawicki S. J. 5.
 Lipoviensis arx, residentia episcoporum crac. 324.
 Lipovienses carceres, 72.
 Lipscius Andreas, eppus Luceoriensis, postea Cuiaviensis, Cancellarius regius, 32, 283, 289, 299.
 Lipska Anna Rosalia, Abbatissa Sądecen. 163.
 Lipski Joannes, Regens cancellariae maioris, 168.
 Lischowic, benefactor. 250.
 Lisiecki, Regni Instigator, 310.
 Lissoviani (Kosaci) milites, 2, 3, 67, 69.

Lituania, 32, 34, 59, 69, 94, 141, 151,
 213, 245, 328, 329, 331.
 — Magnus Ducatus, 257.
 — Marsalcus v. Sapieha Leo.
 — Provincia S. J. 146, 240, 255, 301,
 305, 321.
 — Provinciae S. J. Procurator, v. Ci-
 slak et Lachowski Jacobus.
 — Provincialis S. J. v. Jamialkowski.
 Litterae regiae in re Jesuitarum cum
 cum Academicis crac. 252.
 Livonia, 56, 59, 68, 69, 253.
 Lobzinski Bartholomaeus S. J. 14.
 Lodzia, arma, 130.
 Lodzinska, monialis Staniatkoviensis,
 154.
 Longinus Stus. 199, 297.
 Lovaniensis Academia, 120.
 Lowce, praedium Collegii Jaroslav. S. J.
 170.
 Lubavia, oppidum in Prussia Regali,
 256.
 Lubieniecki, Arrianorum minister,
 265, 266.
 Lubinski Albertus, canonicus crac.
 56, 213, 286, 295.
 — Mathias, Praepositus Miechoviensis,
 postea eppus Chelmensis et dein Ca-
 menecensis, 7, 14, 36, 56, 57, 99,
 100, 131, 160, 164, 176, 197, 245,
 248, 252, 253, 277, 291.
 — Stanislaus, Abbas Tinecensis et epi-
 scopus Luceoriensis, 36, 41, 100, 128,
 129, 130, 132, 133, 134, 142, 159,
 164, 172.
 Lublin, 35, 95, 96, 154, 178, 214, 224,
 252, 274, 310, 325.
 — Collegium S. J. 15, 91, 117, 252, 327.
 — Collegii historia, 327.
 Lubomierska, Castellana Voinicensis,
 benef. 91, 146, 153, 181.
 Lubomirscius Stanisl. comes in Vis-
 nic, capitaneus Sendomiriensis, 32,
 75, 76, 78, 164, 190, 206, 208, 262,
 277, 288.
 Lubomirski Stanislaus, Russiae Pala-
 tinus, Supremus Dux copiarum eque-
 strium, 3, 58, 62, 67, 148, 151, 266,
 273, 296, 305, 315, 330, 332.

Lubowiecki, benefactor, 11.
 Lubowla, oppidum Scepusiense, 11.
 Lubranscianum Collegium Posna-
 niense, 154.
 Lucas, organarius, 276.
 Luceoria, 30, 117.
 — Capitulum, 117.
 — Collegium S. J. 115, 117.
 — Episcopus v. Lubinski Stanisl.
 Luczice v. Luczyce.
 Luczyce, praedium D. Szembek, 107,
 174.
 Ludovisius Cardinalis, nepos Gregorii
 XV, 145, 155, 326.
 Ługowski, notarius terrestris, 290.
 Łukomski Andreas, canonicus crac.
 ac Theologiae Doctor, 7, 16, 17, 36,
 71, 79, 101, 106, 127, 128, 129, 130,
 131, 142, 145, 146, 150, 161, 166, 210,
 213, 273, 290, 295, 303, 321.
 Łukowski Hieron., adversar. S. J. 237.
 Lusitania, 108, 310.
 Lustratio Nobilitatis Cracov. 13, 46,
 90, 129.
 Lutherana haeresis, 94, 154.
 Lutherani, 203, 214, 215.
 Lutherus, 16.

M.

Machiavelli, 195.
 Macedonia, 182.
 Machomet, 38, 183.
 Maciejowski Bernardus, Cardinalis
 eppus crac. 5, 47, 304.
 — Stanislaus, 71.
 Maciejewska, benefactrix, 36.
 Madnidorum familia, 213.
 Magdalena Beata Japoniae, 57.
 Magistelli seu Hipodidascali, 202.
 Magister Palatii Pontificis Rom. 249.
 Magistratus cracoviensis, 45, 143,
 200, 201, 204, 210, 220, 227, 249,
 266, 289.
 Magnerus Zacharias, S. J. 51.
 Mahometanus, 182.
 Mahona, mulier auxilium S. Ignatii
 experta, 19.
 Maier Joannes, Secretarius Rigae, 68,
 127.

Maieratense Collegium S. J. 261.
 Majestas Regia v. Sigismundus III.
 Maiorca, insula, 272.
 Majthényi Ladislaus, eppus Sirmien-
 sis, praepositus Agriensis, 1, 18, 35.
 Makowski Adamus, S. J. 295, 301,
 306, 311, 312, 322, 323, 333, 337.
 Malachowski, aulicus regius, 39.
 Malinowski, Academicus crac. 162
 197.
 Maniecka Sophia, benef. 303.
 Manifestatio Academicorum contra
 Jesuitas, 246.
 Mansfeldus, Dux Gustavi Adolphi, 270
 Marcellus II., Pontifex Maximus, 65.
 Marchio Sanctacrucius (Santa-
 croce) Antonius, Archiepus. Seleu-
 ciensis, Nuncius in Polonia (a 1627—
 1630) 278.
 Marchocka, Capitanea Czhoviensis,
 249.
 Marchocki, Capitaneus Czhoviensis,
 190, 249.
 Marci Sti. templum crac. Canonicorum
 mendicantium, 166.
 Marcocice, pagus, v. Markocice.
 Marcomani, gens vetus, 314.
 Marcus Stus, 144.
 Mariana S. J. 255.
 Mariae Magdalenae Stae. templum Po-
 snaniense 94.
 Marienburg, 253, 254, 261.
 — Marienburgenses, 253.
 Markocice, 85. 104, 105, 208, 277.
 Marquat S. J. confessarius Sigismundi
 III. 245.
 Marsalcus R. P., vide Opalinski Lucas.
 Marszalkowna, virgo benef. 316,
 320,
 Mascherowski, civis Pragensis, 51.
 Masovia, 4, 179, 204.
 Mastowiąca, villa Cracoviae vicina,
 264.
 Mater Alma, Academia crac. 201, 207.
 Mathiae Sti. templum crac. 146, 147,
 308, 309.
 Mathiae Valentinus, S. J. 35.
 Mathiades Vitus, S. J. 51.
 Mathias, aurifex crac. 54, 80, 106.

Matruszowic Joannes, Capellanus
 Congregationis Misericordiae, 256.
 Mauritius, benefactor, 224.
 Maximilianus, Dux Bavariae, 123.
 — Imperator, 294.
 Mayerin Ursula, virgo, 240.
 Mazurkowicz (wic) Joannes, 80, 148,
 178, 286, 338.
 Mecha, sepulchrum Mahometis, 183.
 Męczynski Albertus, Novitus S. J.
 122, 165, 309, 310.
 Mehilburg, 270.
 Melkleriūs Valentinus, benef. 72.
 Menck, capitaneus Gustavi Adolphi, 272.
 Mendicantes Religiosi, 99.
 Miaskowski, benefactor, 106.
 Michaëlis Sti. monasterium crac. Car-
 melitarum discalceat 223.
 — templum crac. 102, 331.
 — Prior Carmelitarum discal. 277.
 Michalowicz, Pragae capite trunc., 50.
 Michi Paulus, S. J. Martyr Japonius, 291.
 Micinski Sebastianus, Magister Uni-
 versitatis crac. 220, 221, 222.
 Miechovum, 11.
 — Praepositus, 48, 80.
 — monasterium, 160.
 Mieraszwew Martinus S. J. 31.
 Mieszkowski Stanisł., Officialis Premi-
 sliensis, 186, 187.
 Ministerialis, 229.
 Misericordiae Congregatio v. Con-
 fraternitas Misericordiae.
 Misserinus Nicolaus, typographus Ve-
 netiis, 330.
 Missiones Patrum S. J. 11, 82, 126,
 176, 184, 233, 263, 317, 320, 322,
 323.
 Mitkowska Anna, benef. 49.
 Młodecki Georgius, benef. 264, 265, 290.
 — Stanislaus, benef. 264.
 Mniszech Georgius, Palatinus Sędo-
 miriensis, 217.
 — Stanislaus, 174.
 Mociążek, v. Mosiążek.
 Moczarski, miles, 309.
 Modliszewska Anna, virgo benef. 90, 91.
 Modliszewski, capitaneus Lomzensis,
 157.

Mogilnensis Abbas, 258.
 — Abatia, 115.
 — Prior v. Wolucki Paulus.
 Moguntia, 99.
 Moiecki, benefactor, 31.
 Mokre, pagus in Silesia, 317.
 Moldavia, 61, 62.
 Molini haeretici liber, 274.
 Moneta proscripta, 79.
 Monomotapa, 293.
 Montelupi, benefactor, 90.
 Moravia, 33, 35, 40, 89, 149, 226, 314.
 Morski Andreas Petri de Morsko, 237.
 — Andreas Stanislai, adversar S. J. 237.
 Moscha Margareta, benef. 149.
 Moscicki Paulus S. J. 102, 103, 147.
 Moscinensis Nicolaus, Dominicanus,
 Theologiae Doctor, 78, 132, 148, 187,
 258, 273.
 Moscovia (Moschovia), 21, 68, 110, 217.
 Moschovitica moneta, 142.
 — missio S. J. 4.
 Moses Georgius S. J. 45.
 Mosiążek, parochus Bozantinen. benef.
 7, 48, 89, 255, 260, 275.
 Mstovia, abbatia can. regul. 313.
 Mursa, Praefectus Tartarorum, 259.
 Myszkowska de Gaiow, Cristina, Ca-
 stellana Oswiecimen. 99, 157, 181,
 295, 323.
 Myszkowski de Myrow, Marchio, 101,
 277.

N.

Nagot Adamus, Consularis crac., bene-
 factor, 133, 141, 157.
 Najman Christophorus, Consularis crac.
 157.
 Najman Jacobus (Najmanowicz) Cano-
 nicus crac. J. U. D. Rector Acade-
 miae crac. 9, 26, 30, 39, 48, 49, 54,
 55, 57, 59, 60, 72, 74, 102, 103, 106,
 121, 127, 130, 131, 133, 134, 138,
 139, 141, 143, 147, 153, 162, 163,
 169, 170, 175, 178, 192, 193, 194,
 195, 198, 200, 201, 202, 203, 204,
 206, 208, 210, 211, 212, 216, 217,
 218, 221, 225, 227, 229, 230, 234,
 235, 240, 241, 252, 254, 265, 266,

269, 280, 284, 293, 299, 300, 308,
 312, 313, 315, 316.
 Nakel, S. J. Praepositus Domus Var-
 saviensis, 245.
 Nangasachi, in Japonia, 108.
 Navarreus Petrus Paulus S. J. 113.
 Neapolis, 304, 326.
 Neapolitana Domus Professa S. J.
 89, 100.
 Nester, fluvius, 29.
 Niclevicius Simon S. J. Procurator
 Provinciae Lituaniae, 4.
 Nicolaus a Jesu Maria, Carmelita dis-
 calceatus, 263, 284.
 — benefactor, 212.
 Niconius Simon S. J. 96.
 Nieborovium, vicus, 269.
 Nieborowski Alexander, Academicus
 crac. 269.
 — Martinus, Academicus crac. 269.
 Niedzwiecki Martinus, S. J. 122.
 Niepolomice, arx reg. Polon. 46, 174,
 180.
 Niesvisium, residentia S. J. 116, 262.
 Niewiarowski, Canonicus crac. 288,
 289.
 Niowski, Officialis Premisliensis, 186,
 187.
 Niklaszowski, parochus, 289.
 Niszanka Anna, virgo benef. 226.
 Nisinicki, Studiosus crac. 207.
 Nobilitas Polona, 242.
 Nola, in provincia Neapolitana, 108.
 Nosarzewski, benef. 303.
 Nova, oppidum in Prussia, 307.
 Novense oppidum, 309.
 Novemiasto, oppidum, 33.
 Novitiatus cracov. S. J. vide Stephani
 S. Novitiatus.
 Nowicki, Magister acad. crac. 221.
 Nowodvorski, epp. Camenecen. 290,
 329.
 — Georgius, Aulicus Regius, 129, 130
 135, 136, 139, 245, 246.
 Nucerus Sebastianus, concionator
 cathedralis crac. et censor librorum,
 7, 13, 17, 19, 41, 78, 85, 87, 104,
 209, 211, 273, 295, 308, 317, 337.
 Nuncius Apostolicus (vide Lancillot)

143, 146, 162, 167, 168, 170, 171, 173, 175, 176, 219, 252, (vide Marchio Sanctacrucius, 278).

Nuncii Apostolici auditor Varsaviae vide Alterius Aemilius, et insuper p. 163, 165, 167, 168, 179, 196.

Nuncii delegati ad cognoscendam causam inter Jesuitas et Academicos crac. 241, 244, 245, 246.

Nuncii terrestres, 238.

Nykovic Thomas, Novitius S. J. 112.

O.

Obornicensis Bartholomaeus, S. J. 44.

Oborski Nicolaus S. J. 280, 299.

— Thomas, eppus Laodiceae, Suffraganeus crac. 7, 33, 36, 64, 77, 78, 87, 100, 103, 104, 105, 106, 110, 125, 128, 131, 138, 142, 147, 148, 150, 157, 161, 164, 166, 172, 174, 176, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 186, 187, 189, 190, 191, 196, 198, 199, 212, 213, 219, 220, 224, 226, 233, 234, 235, 239, 241, 242, 249, 250, 252, 253, 255, 256, 258, 260, 262, 263, 266, 269, 270, 273, 275, 277, 278, 279, 281, 284, 285, 286, 287, 291, 294, 295, 297, 300, 301, 303, 305, 306, 308, 309, 313, 314, 315, 317, 320, 321, 322, 323, 328, 329, 332, 339.

Obrensis abbas v. Chlewski Andreas.

Obricius Sigismundus S. J. 83, 86, 87, 100, 105, 106, 107, 108, 110, 117, 121.

Odrzivolscius, praefectus milit. ad Chocim. 23.

Oecolampadius, 16.

Oeconomus Magnus regius, vide Witkowski Stanislaus.

Officialis episcopi crac. v. Zerzynski Joann.

Ojciec św. Papież, v. Urbanus VIII.

Okrąglicki, aurifaber crac. 54.

Okręglicki Frat. Creditarius S. J. 106, 110, 112, 113, 116.

Olbrichtowa, benef. 277.

Olbrycht (Olbrictus) benef. 110, 158.

Olivensis abbas v. Trebnic Adamus.

Olkusienses fodinae, 294.

Olomutium, 8, 40, 42, 45, 62, 92.

— Academia, 112.

Olszewski Melchior, Abbas chebdo-viensis, 105.

Omnium Sanctorum coemeterium cracoviense, 203, 204.

— templum crac. 265.

Onda Augustinus, S. J. 109.

Opalinski de Bnin, Andreas eppus. Posnaniensis, 105, 116, 117, 130, 153, 154.

— Joannes, Castellanus Calissien. 73.

— de Bnin Lucas, Marsalcus R. P. 33, 130, 135, 136, 153, 158, 228, 262.

— uxor, Marsalca, 262.

Opatoviensis Comitola 54.

Opatovius, S. Annae canonicus, 244.

Opocinensis Laurentius, S. J. 217.

Opocna, oppidum in Polonia Minori, 217.

Opoczno Laurentius S. J. janitor, 106, 185.

Oraczewski Stan. adversar. S. J. 237.

Orechovius Roxolanus, 330.

Ornetum, oppid. in Prussia, 253.

Orphanellarum Domus crac. 304, 326.

Ortizius Michaël S. J. Provincialis Lituaniae, 245.

Osmanus, Turcarum imperator, 20, 98, 152, v. Ottomanus.

Osolinus Christophorus, 240.

— Maximilianus, 240.

Osolinski Georgius, Palatinus Sendomiriensis, 32, 242, 243.

Ostrog ab, Anna v. Anna de Stenberg.

Ostrogia, 142, 151, 152.

— Academia schismatica, 151.

— Collegium S. J. 252, 267, 297.

— Ducissa, Anna de Stenberg.

— Residentia S. J. 318.

Ostrogska Sophia, Palatina Russiae, uxor Lubomirski Stanislai, 262.

Ostrogski Alexander, 242.

Ostrowski Jacobus J. U. D., Canonicus crac. 1, 54, 77, 100, 308, 314, 337.

Oswiecimense castellum, 181.

oswiecimensis Castellanus v. Zbo-
rowski.
oswiecimska, benefactrix, 80, 106,
127, 137.
Otta, eques, Pragae capite plexus, 50.
Ottomanicum imperium, 182.
Ottomanus, Turcarum imperator, 182.
183.
Otwinowski Hieronimus, Nuntius ad
Turcas, 20.
Ożarowski, benefactor, 159.

P.

Paczek, benefactor, 52, 116.
Pakosz Stanislaus S. J. 170.
Pakoszanka, benef. 41.
Palatii Sacri Magister, 224.
Palatinus crac. v. a Tęczyn Comes.
Palestina, 294.
Palcewski, gener. Capitan. Sandec.
288.
Pallavicinus (Valentinus) Fabricius
S. J. 35.
Panormium in Sicilia, 174.
Paprocki Bartholomaeus S. J. 309.
Paradisiensis Abbas, v. Lentowski.
Parisiensis Academia, 139.
Parnaviensis Palatinus v. a Tarnow
Comes Joachim.
Parszewka, praedium S. J. 85.
Pasmaus (Pasmaus) Archieppus. Stri-
gonensis, benef. 251, 255, 295, 296,
305, 306.
Pasnik Paulus, 134.
Patavia, 213, 261.
Patres a S. Marco, Crac. 102.
— tertiani, 153.
Patronus Regni Polon. v. Stanislaus
S. Martyr.
Pauli S. Eremitae, Religiosi, 100, 102.
Paulus V, Pontifex Maximus, 4, 32,
41, 182, 261.
Pawlosiolum, praedium S. J. 170.
Pawłowski Jacobus S. J. Rector Coll.
Posnan. 147, 230, 327.
Peplin, oppid. in Prussia, 258.
Percussio haeretici Lubieniecki per
scholares crac. a. 1627, 266.
Perovius Simon S. J. 283.

Pestis Cracoviae, 81, 106, 107, 108,
148, 164, 181, 186, 303, 332.
Petri et Pauli SS. Apostolorum solen-
nitas, 174.
— — templum crac. 14, 15, 38, 39, 40,
42, 43, 44, 57, 71, 77, 78, 98, 100,
101, 103, 126, 179, 186, 190, 192,
197, 208, 224, 243, 257, 259, 273,
276, 303, 307, 326.
— Residentia crac. S. J., 86, 90, 97, 98,
149, 168, 214, 262.
— Collegium (scholae) S. J. 30, 72, 73,
74, 75, 83, 101, 102, 147, 162, 165,
168, 171, 172, 174, 175, 177, 180,
190, 192, 197, 198, 199, 200, 201,
203, 204, 208, 211, 216, 218, 220,
230, 231, 234, 238, 242, 245, 246,
262, 264, 269, 275, 277, 278, 281,
282, 285, 292, 311, 317, 318, 320,
329.
— — studiosi, 268.
Petricius Joannes, Medicinae D. prof.
Acad. crac. 121, 207, 289.
Petricovia, 117, 298, 298.
— Residentia S. J. 170.
— Synodus Provincialis, 315.
— Tribunalitia iudicia, 105, 310.
Petricovius Andreas, Doctor Juris,
regius typographus, consularis crac.
benef. 19, 20, 47, 110, 116, 129, 137,
225, 226, v. Piotrowczyk.
Petrinus, a Stanislaw S. Epp. crac.
excitatus, 310.
Phenicius Franciscus S. J. 103.
— Stanislaus, Philosophiae prof. crac.
200.
Philadelphia, 99.
Philippowa, benef. 188.
Philippus, bibliopola crac. benef. 80,
151, 266.
Piatkow, oppidum in Masovia, 204.
— Magistratus, 204.
Piatkovius Stanisł. S. J. 104, 155,
174, 212.
Pichertus Henricus S. J. 41, 100, 104,
137, 138. Provincialis, 230, 235, 238,
239, 245, 246, 252, 253, 256, 263,
269, 276, 280, 281, 284, 286, 289,
290, 292, 299, 300, 301, 302, 304,

- 310, 314, 318, 319, 320, 321, 323, 327, 328, 329.
- Pichl, Cohortis praefect. Gustavi Adol. 272.
- Pieczynowski Georgius, S. J. Frater, 45.
- Piecznowski Martinus, Abbas Chebdo-
viensis, 303, 306.
- Piekarski, Dominicanus, Concionator
in eccl. B. V. M. crac. 9, 16, 60, 150.
— Michaël, Sigismundum III vulnerat, 33.
- Pieknorzecki Joseph. pseudon. P.
Szembek S. J. 282.
- Pieniażek Nicolaus, miles, benef. 92,
93, 127.
- Piesiowicz Stanislaus, Clericus S. J.
270.
- Pietiperski Baro, Praegae ad carceres
dann. 51.
- Pikarski Laurentius S. J. 219.
- Pilavia, oppid. in Prussia, 253.
- Pinelli liber a P. Wysocki S. J. in
polon. convers. 96.
- Piotrowicki, magister Academiae
crac. 127, 225, 315.
- Piotrowicz Eustachius S. J. 31.
- Piotrowczyk, Bibliopola crac. bene-
factor, 7, 12, 148.
- Piotrowski Melchior, paedagogus filio-
rum Dni. Marchocki, 249.
- Pipan Georgius, Medicus et Consul
crac. benef. 98, 107, 174, 263, 295,
310, 322.
- Pipanova Elisabeth, benef. 14, 36,
45, 77, 80, 90, 93, 131, 249, 269,
286, 310, 336.
- Pisarski Joannes, adversar. S. J. 237.
- Piskorzewska Dorothea, virgo benef.
110.
- Pistor Georgius S. J. 107, 113.
- Pius V. Summus Pontifex, 55, 260,
274, 313.
- Plaski Joanes S. J. 308.
- Platus Domitius, liber a P. Wysocki
S. J. in polon. convers. 96.
- Plazina, Magna Oeconomus. benef. 7,
11, 36, 46, 48, 89, 303.
- Plemecki (Plemięcki) Fabianus, 214.
- Plocensis Abbas v. Starczewski Stanisl.
Plocensis districtus, 218.
— Suffraganeus v. Starczewski Stanisl.
Ploszynius Blasius S. J. 79, 246.
- Pocillator Regni Pol. 151, 188, 190
191, 192, 224, 269 (v. Lubomirski
Stan.)
- Pocucia, (Pokucie) provincia Polon.
22, 93,
- Podchristophor, domus crac. 108.
- Podlachia, provincia Polon. 4, 213.
- Podlescensis Martinus S. J. 31.
- Podolia, provincia Polon. 59, 233.
- Podolonicum, oppidum in Scepusia,
11.
- Poloni, 21, 59, 66, 179, 182, 319.
- Polonia, 56, 58, 90, 93, 94, 96, 113,
128, 153, 214, 216, 217, 224, 225,
232, 233, 235, 252, 261, 294, 304,
305, 310, 314, 328.
— Maior, 48, 73, 91, 104, 112, 116, 130,
154, 181, 270, 300.
— — Capitaneus Generalis v. Czarn-
kowski Adamus.
— Minor, 217, 279, 297.
— Rex, vide Sigismundus III.
- Polonorum Chronica, 166.
- Pomerani, 272.
- Pomerania, 217, 270, 271, 272.
- Ponecius Joannes S. J. 106, 107,
154.
— Michaël S. J. 121, 174, 297.
- Ponecium v. Poniec.
- Poniec, oppid. in Maiori Polonia, 154,
297.
- Pontifex Maximus v. Urbanus VIII.
- Popowska, benef. 52.
- Popowski Joannes, benef. 281.
- Poppelius, Baro, Praegae ad carceres
dann. 51.
- Porembski Nicolaus benef. 48.
- Stanislaus S. J. Superior Residentiae
Crosnensis, 149, 170.
- Portoricco, insula, 108.
- Portugali, 148.
- Posnania, 5, 12, 48, 49, 94, 97, 108,
130, 137, 147, 154, 155, 177, 179,
214, 215, 218, 224, 231, 256, 261,
282, 298, 303, 327.
— Collegium S. J. 5, 12, 48, 137, 155,

158, 203, 230, 283, 291, 297, 302.
327, 329, 332, 333.

Posnania, Collegii Annales, 12.

— Episcopus v. Wężyk Joannes.

— — v. Opalinski Andreas.

— Palatinus v. Przyjemski Stan.

— Suffraganeus v. Gninski Tracz.

Possevinus Antonius S. J. 256.

Postnamargyci Andreas S. J. 11.

Pozdzieracki Joannes S. J. 42.

Praeclaide S. T. Baccalaureus et prof.
Acad. crac. 122.

Praelati Capituli crac. 44, 49, 54, 60,
70, 89, 92, 97, 100, 103, 104, 128,
139, 156, 307, 808, 309.

Praesentationis B^{mae} Virginis Sacel-
lum in Domo pro Orphanellis crac.
304.

Praesul Leonardus S. J. 45.

Praga, 32, 36, 50, 51.

— Academia, 112,

— Collegium S. J. 33, 51.

Prawic (Prawnicz) Joannes, altaris-
ta templi cathedr. cracovien 106, 189,
199.

Premislia, 140, 154, 186, 330.

— Civitas, 170.

— Episcopus v. Wężyk Joannes.

— — v. Grochowski Achacius.

— Residentia S. J. 154.

Premisliensis Janowa, benef. 106.

Primas Regni Polon. v. Gnesnensis
archieppus.

Primitiae, 13, 45, 128, 190.

Prior Carmellarum discalceat. 222.

Privilegium, pasquillum contra Jesui-
tas, 215.

Probationis Domus crac. S. J. ad S.
Andream, 4, 35, 44, 84, 91, 97, 116,
128, 133, 146, 208, 212, 313, 255,
269, 270, 281, 298, 302, 305, 321,
322, 325.

Processio pro impetranda victoria ex
Gustavo Adolpho, 307, 308.

Proconsul crac. 218.

Professa Domus crac. S. J. v. Barba-
rae S. D. Prof.

Proelia cum Gustavo Adolpho, 257,
258, 309.

Prophetia, pasquil. contra Jesuitas,
215.

Prosovice, 232, 237, 312.

— templum, 232.

Prosovicensia (Prosoviensia) Comi-
tiola, 53, 54, 194, 228, 231, 237, 239,
278, 282, 285.

Protestatio nobilitatis polon. contra
scholas crac. S. J. ad Pontif. Max.
a. 1626, 235, 236, 237.

Provincia Lituaniae S. J. v. Litua-
niae Prov.

— Poloniae S. J. 146.

Provincialis Congregatio S. J., 292,
301, 302, 303, 304.

Provincialis S. J. Lituaniae v. Ja-
mialkowski.

Pruchnicki, Joannes Andreas, Archi-
eppus Leopoliensis, 334, 335.

Prussia, 181, 198, 253, 254, 256, 257,
259, 261, 280, 281, 282, 285, 303,
309, 332.

— Ducatus, 71.

Prut, fluvius, 24, 66.

Przecisławka, praedium S. J. 85.

Przedborensis Joannes, S. J. coad-
iutor, 215.

Przepiorka Bartholomaeus vocatus
Ptaszynski, 204, 205, 206, 207, 224,
247, 251.

Przerębski, studios. Acad. crac. 279.

Przerembscius Maximilianus, Ca-
stellanus Siradiensis, 32.

Przyjemski Stanislaus, Palatinus Po-
snaniensis, 300.

Ptaszkowski v. Ptaszynski.

Ptaszynski vide Przepiorka.

Puck, oppid. in Prussia, 253, 270, 271.

Pucensis civitas. 270, 271.

Pultovia, 116, 154, 256.

— Collegium S. J. 116, 179.

Q.

Quieppus Dellanus, Joannes, Decanus
et Iudex S. Rotae Romanae, 276,
319, 324.

R.

Rab Joannes, 55, 72.

— Stanislaus, Proconsul crac. benef. 14.

- 20, 37, 45, 55, 80, 90, 106, 125, 142, 148, 151, 161, 180, 186, 198, 212, 239, 263, 267, 277, 284, 291, 295, 303, 309, 315, 321, 327, 332.
- Rabova, benef. 37, 77.
- Raciboriensis tractus, 141.
- Raciboriensis custos, 141.
- Raciborowice, pagus, 179.
- Radawce, pagus, 178.
- Radivil Christophorus, Dux, Campiductor in Lituania, 59.
- Georgius, Cardinalis Eppus. cracov. 96, 275.
- Radlic Lovicensis, stud. Acad. crac. 287.
- Radlin, oppidum, 155.
- Radoszecki Bogusław, v. Radoszewski.
- Radoszewski Boxa Boguslaus, eppus. Kiioviensis, 44, 178, 238, 245, 248, 254, 256, 277.
- Radula, Palatinus Moldaviae, 61, 62.
- Radziechowski, iurista crac. 85
- Radzinski Stanislaus S. J. 18.
- Rakoci Paulus, Hungarus, 148, 250, 286, 320.
- Rakowa, benef. 150.
- Raphalowicz Lucas, parochus in Wielopole, 54.
- Ratiborenius Gallus, auditor S. Theologiae, apud S. J. Crac. 192, 193.
- Ratnensis Capitan. v. Sieniawska.
- Raucher Venceslaus S. J. 45.
- Ravense Collegium S. J. 115.
- Comitola, 139.
- Castellan. v. Wolucki Philip.
- Ravensis, Pater S. J. 285.
- Razik, benefactor, 49, 159, 188, 230.
- Recepta, pasquillum contra Jesuitas. 215.
- Reformati PP. Franciscani, 276.
- Reformatio dioecesis eppi. crac. Szyszkowski, 79.
- Regina Poloniae, Constantia, coniux. Sigismundi III. v. Constantia R. P.
- Regnum Poloniae, 141, 175, 176, 178, 206, 211, 212, 217, 220, 236, 238, 239, 242, 243, 248, 249, 255, 257, 258, 259, 267, 272, 274, 278, 284, 289, 298, 303, 306, 307, 310, 311, 313, 324, 331, 334.
- Rescius Stanislaus, Andrzeiowiensis Abbas, 261.
- Respublica Poloniae, 139, 142, 197, 225, 236, 235, 236, 237, 253, 261, 271, 298, 300.
- Rex Poloniae, v. Sigismundus III.
- Rezler Gaspar, S. J. Procurator Provinciae polonae, 295, 321, 338.
- Ribaldi, plebei studiosi crac. 202.
- Riga, 56, 57, 59, 68, 69, 253.
- Collegium S. J. 69.
- Rimer Myszka, nobilis Polon. 79.
- Ripel, Doctor, Praegae capite trunc. 61.
- Rituum sac. Congregatio, 294.
- Robakowski, nobilis Polon. 39.
- Rodriguez Alphonsus S. J. 272, 326.
- Rogascius Bonaventura, nobil. Polon. 34.
- Rogozinski, benefactor, 161.
- Roguski Joannes S. J. 183.
- Rohatinum, oppid. 30, 93.
- Rokoszana rebellio, 6, 15.
- Rokoszanorum seditio, 5.
- Rokoszowa, benefactrix, 199.
- Roma, 3, 4, 40, 44, 47, 55, 56, 65, 70, 73, 74, 88, 89, 90, 94, 96, 97, 107, 108, 113, 117, 121, 122, 142, 143, 144, 149, 155, 170, 179, 185, 188, 190, 192, 194, 196, 197, 208, 212, 213, 214, 215, 216, 224, 230, 232, 239, 245, 247, 249, 250, 251, 252, 257, 260, 261, 262, 263, 274, 276, 278, 283, 284, 286, 292, 293, 294, 302, 304, 305, 313, 315, 323, 326, 329, 331, 337.
- Cancellariae rom. templum, 326.
- Domus Professa S. J. 57.
- Romanowski Georgii, uxor benef. 108.
- Romer Casimirus, Brescensis paroch. 322.
- Ronenberg Abrahamus, Proconsul crac. et Pharmacopola, 48, 85, 98, 100, 108, 129, 130, 198, 222, 226, 233, 326, 333, 336.
- Rosaliae S. corporis translatio, 174.
- Rosarii Congregatio apud PP. Dominicanos crac. 319.
- Rosel Henricus, Praegae decollatus, 51.
- Rosciszewski Albertus S. J. 241, 256.

Rosianka Dorothea. virgo benef. 40, 73, 77, 110.
 Rossowski Joannes, typograph. crac. 130.
 Rota Romana, 231, 248, 262, 276, 279, 282, 284, 290, 299, 314.
 — Auditores, 233, 337.
 — Decanus, v. Coccini Joannes Bapt.
 — Decisiones in lite Academicorum crac. cum Jesuitis, 252, 253, 260, 262, 274, 276, 319, 323, 337.
 — Tribunale, 185, 196, 232, 247, 254, 262.
 Rozrazevii, restauratores Collegii Lubransiani Posnaniae, 154.
 Rozrazewski Stanislaus S. J. 134.
 Rożanka, burgrabius crac. 205, 207, 227, 229, 230, 250, 251, 265, 266.
 Rożycki Joannes, ex S. J. dimissus, 329.
 Rubinkowski, benefactor, 80.
 — Nicolaus S. J. 106, 128, 129, 131.
 Rudawka, rivus crac. 265.
 Rudkowski Gregorius S. J. 117.
 Rudnicki, benefactor, 20.
 Rudolphus II. Imperator 182, 256.
 Rumer Petrus, S. J. 45.
 Rupella crac. 100, 174.
 Rupinowski, haereticus, 265.
 Rusconius (Rosconius) Valentinus, S. J. 78, 105, 106, 108, 109, 110, 113, 117, 121, 127, 183, 198, 219.
 Ruscovius Valentinus, v. Rusconius.
 Rusel Joannes, auditor Theolog. Acad. crac. 153.
 Russia, 20, 33, 49, 90, 192, 213, 334, 335.
 — Palatinus v. Lubomirski Stan.
 — Palatina v. Ostrogska Sophia.
 Ruszkowski Albertus S. J. 166, 175.
 Rutheni, 151, 334, 335, 336.
 Ruthenia, 21.
 Ruthenicum idioma, 217.
 Rutki Welaminus Josephus, Metropolitae, 330, 334.
 Rytwiany, pagus, 296.
 Rzeczan, Baro, Pragae ad carceres damnat. 51.
 Rzczicki iunior, Pragae decollatus, 51.

S.

Sachinus Franciscus S. J. Secretarius, 2.
 Sącz, (Sandec) 126, 150, 152.
 Sądecense castrum, 323.
 — Castellanus v. Tarło Sigism.
 — monasterium monialium, 153, 163.
 — monasterii Abbatissa, vide Lipska Anna Rośalia.
 — — Virgines religiosas, 154.
 Salesius Jacobus, 57.
 Salifodinae Vielicensenses, 186.
 Salomaea Bta. Boleslai Pudici germana, 162.
 Samboria, 6, 18, 140, 240.
 Samerzewo (Samarzewo) Michaël S. J. Frater, 107, 112, 113, 116.
 Samotulius S. J., 206.
 Samuelowa, benef. 11.
 Sanchez, Theologus, 159.
 Sanctorum Omnium eccl. crac. 92, 104.
 Sandai Petrus, S. J. in Japonia Martyr, 113.
 Sanday Dionisius S. J. in Japonia Martyr, 113.
 Sanguszko Alexander, Palatinus Podoliae, 233.
 Santarellus Antonius S. J. 249.
 Santones, religiosi turcici, 183.
 Sapieha Leo, Palatinus Vilnensis, Marsalcus Lituaniae, 150, 302, 306.
 Sarcandrus Joannes, Presbyter, Parochus Ołomutii, Martyr, 8.
 Sarnowski, Canonicus crac. 60, 190, 285.
 Satanowski, benefactor, 295.
 Sałetium arcense, Castellani crac. 290, 317.
 Sawicki Gaspar S. J. 3, 4, 5, 35, 217.
 Saxonia. 270.
 Scarga Sebastianus S. J. 309, 323.
 Scepusium, 295, 296, 338.
 — Scepusienses, 296.
 — Collegium S. J. 306.
 — Capitaneus v. Lubomierski Stan.
 Schabovius Jacobus, Sacristianus eccl. OO. Sanctor. crac. 92.

Schlig de, comes, Pragae capite plexus, 50.
 Scholae crac. S. J. v. Petri S. Collegium S. J.
 Scholter, civis Guttenbergensis, Pragae capite plexus, 50.
 Schonfels Georgius, typograph. Brunsbergensis, 114.
 Schydlovius Stanisl. Notarius Apostolicus, 210.
 Sciricensis Abbas v. Drohojowski Stan.
 Scotus Caecus, Calvinista, 228.
 Scutellanus Joannes S. J. 51.
 Scultetus Mathias, S. J. 62.
 Scytae, 25, 331.
 Sebastiani Sti. hospitale crac. 113, 174.
 — templum crac. 121.
 Sebastianowicz Laurentius S. J. Frater, emptor, 106, 174, 306, 307.
 Sedes Apostolica v. Urbanus VIII.
 Sedomiria, 140, 154, 173, 217, 220, 329.
 — Capitaneus v. Lubomierski Stan.
 — Collegium S. J. 91.
 — Monasterium monial. S. Benedicti, 178.
 — Palatinus v. Koniecpolski Stan.
 » v. Korycinski Andres.
 » v. Mniszech Georgius.
 Seidel, benefactor, 86.
 Seidelius Valentinus S. J. 240.
 Seligowna, virgo, monialis in Grodek crac. 148.
 Seminarium cracoviense, 166.
 Senatores Regni Polon. 238, 244, 245.
 Sendomiria, v. Sedomiria.
 Sepielcius Joannes S. J. 107, 123, 154.
 Sepultura Palatini crac. 78.
 Serebinski, Canonic. crac. 78.
 Serenissimus Rex Polon. v. Sigismundus III.
 Sicilia, 174.
 Siedlinch Christophorus, capitaneus Gustavi Adolphi, 272.
 Siekierzecki Daniel, S. J. 192, 206.
 Siemek, discantista, S. J. 110.
 Siemichow, pagus, 107.
 Sieniawska Sophia, Abbatisa Sendomirien. 329, 333.

Sieniawska de Lezenice, Elisabeth, Marsalca Regni Polon. 178, 180. 329.
 Sigismundus Augustus, Rex Polon. 304.
 — I, Rex Poloniae, 304.
 — III, Rex Poloniae, 3, 4, 21, 26, 30, 33, 34, 44, 53, 55, 56, 57, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 85, 88, 91, 95, 99, 101, 130, 131, 135, 138, 139, 141, 148, 150, 168, 182, 194, 197, 201, 207, 210, 211, 226, 227, 228, 232, 233, 237, 238, 239, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 253, 254, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 264, 266, 272, 278, 279, 286, 289, 292, 293, 294, 295, 296, 301, 304, 305, 306, 307, 310, 311, 320, 325, 332, 333, 334, 338.
 — Princeps Sueciae, 95, 96.
 — Pater Carmelita mitigat. Doctor, 87.
 Sigonius Daniel, Magister Acad. crac. 167.
 Silesia, 33, 35, 91, 140, 270, 314, 317, 320.
 Silnicki, nobilis Polon. 250.
 Simon, Doctor Acad. crac. 209.
 Simon, Sacristianus Bmae Virginis, 98.
 Simonis et Judae SS. festum, 73.
 Sixtus Theodorus, civis Pragensis. 51.
 Skalka crac. v. Rupella.
 Skarga Petrus S. J. 53, 93, 94.
 — Sebastianus S. J. v. Scarga.
 Skarszewski, Canonicus crac. 295, 318.
 Skawina, oppidum, 316.
 Skibicki Andreas S. J. 296.
 Skicki, stud. Collegii S. Petri S. J. 295.
 Skinder Bassa, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 41.
 Skopkowna Agnes, benef. 41, 287, 328.
 Skorczewski, benefactor, 20.
 Skorulski S. J. 321.
 Skuiernievius Albertus, (Squierne-vius) Frater S. J. 174, 186.
 Slabinus Georgius S. J. 45.
 Slatkowski, sacerdos, 320.
 Słocianka Dorothea, benef. 47.
 Słoszarzewa, benef. 121.

- Slowikowski Christophorus, Consularis crac. 85, 106, 129, 283.
 Slucensis Dux, concio P. Warszewicki, 96.
 Sluchovia, 271 v. Czluchow.
 Slupska Barbara, virgo benef. 122, 127.
 Smętnius Joannes S. J. 301, 309, 317, 320, 322, 323, 332.
 Smeikowski, Notarius, crac. 170.
 Smieszkiewicz, Academicus crac. 139.
 Smiglecius (Smiglevius) Martin. S. J. 214, 261.
 Smirzicky Stephek, Pragae capite et manu trunc. 50.
 Smolenski Laurentius, Procurator Officialis crac. 163, 165, 167, 168, 169, 171, 172.
 Smolinski, v. Smolenski.
 Smorgonium, oppidum, 213.
 Sobanski Petrus, S. J. 107, 128.
 Sobieski Jacobus, Marsalcus, 69, 241, 244, 244.
 Sobolovia, pagus, 323.
 — Parochia, 181.
 Sochaczewiensia Comitola, 141.
 Sochaviensis iudex v. Jarzina Max.
 Sodalitas B^{mae} Virginis, 81, 82, 214, 322.
 — Misericordiae, 53, 82, 91, 96, 108, 110, 113, 222.
 Sofo Benedictus S. J. 151.
 Sokołowski Alexander, S. J. 218, 220.
 Solscensis (Solcensis) Andreas S. J. 220, 292.
 Soliman, Turcarum imperator, 294.
 Sophia, virgo benef. 109, 110, 118, 125, 198, 270, 275, 284.
 Sorbona, Academia parisiensis, 250.
 Sosnowski, nobil. Polon. 264.
 Spar Joannes Fridericus, Praefectus Gustavi Adolphi in Pomerania, 272.
 Speculum magnum, liber P. Wysocki S. J. 147.
 Spina Domini reliquiae, 250.
 Spinola Carolus S. J. 2, 108.
 — Fabianus Ambrosius S. J. 108.
 Spiritus S. monasterium crac. 270.
 — platea crac. 31.
 Sremska, benef. 150.
 Srodensia Comitola, 238.
 Stadnicki Adamus, Palatinus Belzensis, 187.
 Stamirowski Stanislaus, Exiesuita, Canonieus crac. 327.
 Staniątki, 106, 107, 108, 109, 118, 126, 146, 174.
 — Abbatissa v. Treńska Caecilia.
 — Monasterium monialium, 11, 36, 112, 118, 149, 154, 158, 180.
 Stanislaus S. Martyr, Epus. crac. 100, 131, 140, 167, 183, 310, 330.
 — Mausoleum in cathedr. eccl. 324.
 — templum arcense v. Cathedralis eccl. 257.
 Stanno, Capitaneus Sądecensis, 288.
 Starczewski S. J. 257, 275.
 — Laurentius, Custos crac. 221.
 — Stanislaus, Suffraganeus Plocensis, et Abbas, 259, 260.
 Starekosiny, villa in districtu Plocen. 280.
 Staręski Andreas ex Maiori Polonia, benefactor, 14.
 Starski, affinis P. Młodecki S. J. 264, 290.
 Starssi Nicolaus, Pragae punitus, 51.
 Staskowski, 18.
 Stenberg de Anna v. Anna de Stenberg.
 Stephanus St. 151, 287.
 — templum crac. 203, 224.
 — Novitiatus (Probationis) Domus S. J. crac. 4, 106, 107, 112, 113, 137, 149, 165, 179, 196, 198, 208, 212, 217, 242, 260, 262, 270, 295, 298, 309, 320, 333.
 — Parochus, benefactor, 37.
 — schola, 204.
 Stephanis Joannes S. J. 322.
 Stephanus I, Batory, Rex Poloniae, 256, 304, 315.
 Stepocice, pagus, 105, 106, 181, 276.
 Sterglerus Petrus, S. J. 45, 293.
 Stopkowna Agnes, benef. 122.
 Stradomienses cives, 74.
 Streif, Officialis Gustavi Adolphi Amerstini in Pomerania, 271, 272.
 Strembosz, Praepositus Mstoviensis, Canonicorum Lateranensium, 313.

Strigonensis Archieppus v. Pasmanus.
 Struminensis Laurentius, coadiutor
 temp. S. J. 174.
 Strusius, praef. cohortis ad Cecoram,
 24.
 Stymbert a Bachardt, praef. peditum,
 272.
 Suarez, Theologus S. J. 159.
 Succamerarius R. P. v. Jordan Vla-
 dislaus, uxor eius, v. Jordanowa.
 Sueci, 56, 59, 63, 68, 59, 272, 275, 307,
 309.
 Suecia (Svecia), 11, 34, 95, 96, 256,
 261, 306.
 Suchcin, pagus, 323.
 Suchodolski, Visnicensis praepositus,
 331.
 Sulkowa, benefactrix, 258.
 Sulkowicz Melchior S. J. concionator
 S. Barbarae crac. 150, 152, 159, 160,
 161, 163, 172, 174, 176, 181, 186,
 229, 231.
 Sulowski, 139.
 Surliga Laurentius S. J. 44, 45, 77,
 178, 329.
 Susanna, ducissa Zaslaviensis, benef.
 230.
 Sussicki, Praegae suspensus, 51.
 Swietlichowna, Virgo benef. 188.
 Świętkowna Catharina, benefac. 159.
 Syna, mons Arabiae, 304.
 Synagoga Calvinistarum, 148, 330.
 Synodus dioecesana crac. 41, 73, 167.
 — provincialis, 298, 299, 300, 334.
 — — Gnesnensis, 46, 47.
 — — Petricoviensis, 66.
 Synodales Constitutiones Regni Po-
 loniae, 66.
 Szabrinski Georgius, R. D. 329.
 Szczawinski Mathias S. J. 330, 334.
 Szczepanski, Magnif. D. 198.
 Szczepanowski, benefactor, 284.
 Szczerbicowa Anna, vidua, 91.
 Szczegnieviensis parochus, benef.
 279.
 Szczemski Joannes S. J. 209, 211, 239.
 Szefflerus Theodorus, Frater S. J. 45.
 Szelagowa, 14, 48.
 Szelesi Joannes S. J. 51.

Szeligowa benef. v. Szelagowa.
 Szelski Nicolaus S. J. 177, 181, 199,
 219, 251, 278.
 Szembek Fridericus, S. J. 6, 9, 39, 43, 44,
 57, 64, 65, 70, 73, 75, 83, 84, 85, 86,
 88, 107, 124, 127, 128, 130, 131, 132,
 137, 138, 140, 154, 156, 161, 162,
 166, 171, 174, 175, 176, 183, 190,
 191, 192, 193, 194, 195, 208, 209,
 211, 213, 221, 223, 228, 229, 231,
 238, 239, 240, 241, 242, 243, 245,
 246, 251, 252, 264, 273, 276, 277,
 278, 280, 282, 283, 285, 287, 288,
 289, 290, 292, 293, 296, 299, 300,
 308, 311, 315, 321, 325, 331.
 — Gabriel, benef. 37, 89, 107, 116, 161,
 174, 181, 188, 230.
 — Hieronymus, benef. 27, 177.
 Szerer, Gallus. S. J. 45.
 Szoldra, benefactor, 13.
 Szoldrski Andreas, Cancellarius Vla-
 dislai Principis, 76.
 Szostak Jacobus, Frater S. J. 174, 186,
 198, 254.
 Szumowski Praeslaus S. J. 31.
 Szydłowska Anna, virgo benef. 7,
 19, 54, 99, 106, 121, 141, 142, 239.
 Szydłowski Joannes, benef. 19, 37,
 39, 45, 70, 90, 102, 106, 107, 116,
 125, 147, 270, 280.
 Szkrzypkowa, Regina, civis crac.
 109.
 Szypowska Anna, Abbatissa mona-
 sterii S. Andreae crac. 31, 70, 93,
 150, 274, 303.
 Szypowski, canonicus crac. 187, 286.
 Szyszkowski Martinus, Episcopus
 crac. 10, 16, 26, 30, 34, 41, 42, 44,
 45, 49, 52, 53, 54, 55, 56, 71, 72, 73,
 74, 75, 76, 77, 78, 79, 85, 86, 87, 88,
 91, 97, 98, 103, 104, 110, 123, 125,
 126, 127, 128, 129, 130, 132, 134,
 135, 137, 138, 140, 141, 143, 145,
 146, 149, 151, 153, 154, 157, 159,
 161, 162, 163, 164, 167, 172, 173,
 175, 176, 178, 179, 180, 186, 187,
 188, 190, 193, 195, 196, 199, 201,
 205, 208, 209, 211, 215, 216, 218,
 221, 222, 223, 224, 228, 231, 232,

237, 238, 242, 245, 248, 250, 251, 254, 255, 256, 257, 263, 264, 266, 273, 275, 277, 279, 285, 286, 293, 294, 295, 297, 300, 301, 303, 305, 306, 307, 309, 312, 315, 316, 320, 323, 324, 325, 336.
— *Judex Vielunesis*, 260, 266.

T.

Taiffel, *Officialis Gustavi Adolphi Amerstini in Pomerania*, 271, 272.
Talmud Judaeorum, 325.
Taranowski Nicolaus, *canonicus crac.* 42, 45, 46, 53, 56, 77, 105, 189.
Targowski Samuel, *Praelatus cracov.* 92, 106.
Tarlovius Valentinus S. J. 163, 277.
Tarlo Sigismundus, *castellanus Sande-censis*, 41, 46, 55.
Tarnow, 11, 199, 201, 205, 225, 310.
— *a*, *Comes Gabriel*, *Capitaneus crac. vide Gabriel comes a Tarnow.*
— *a*, *Joachim*, *comes*, *Palatinus Parnaviensis*, 46.
Tartari, 20, 21, 22, 23, 25, 28, 30, 31, 34, 58, 59, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 82, 140, 142, 149, 163, 165, 172, 241, 258, 259, 330.
Tartarorum irruptiones in Poloniam, 163, 164, 169, 170, 259, 330.
Tęczyn a, *Joannes comes*, *Palatinus crac.* 22, 36, 41, 45, 46, 72, 89, 93, 121, 146, 151, 154, 155, 156, 159, 172, 186, 188, 226, 236, 242, 260, 266, 331, 332.
Theologia Antilogica, *liber P.* *Tyszkiewicz S. J.* 154.
Theophanes, *Graecus*, 21.
Tertiani Patres, 214, 274.
Teresia Sta, 89, 102, 104.
— *Monasterium monial. crac.* 15.
Ticin, *oppidum*, 240.
Tinec, 11, 70, 159.
— *Abbas Tinecensis*, 37, 70, 93, 131.
— *monasterium*, 80.
Thomae Sti, *templum crac.* 331.
Tłokinska, *vidua*, 332.
Tomaszewski, *studiosus crac.* 287.
Torres de, *Cosmas*, *Cardinalis*, *Nun-*

cus Apostol. in Polonia, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 78, 251, 326.
Torunium, 17, 18, 116, 127, 129, 135, 257, 260, 261, 280, 315.
— *Collegium S. J.* 116, 214.
— *Residentia S. J.* 116.
Transylvania, 35, 126, 149, 154, 156, 318, 333.
Trąpczynski Georgius S. J. 209.
Trcinski Christophorus, *v. Trzcinski.*
Trcinska Caecilia v. Trzcinska.
Trebnic Adamus, *Oliviensis Abbas*, 233.
Trevirum, 99.
Tribunal Rotae R. v. Rotae Rom. Tri-bunal.
Tribunalitia acta, 274.
— *iudicia*, 250, 251, 310.
Tribunalitii iudices, 310.
Tridentinum Concilium, 73, 78, 92, 325.
— *Congregatio*, 166, 258.
Trigedinowa Apollonia, *benef.* 141.
Trinitas Sma. 290.
— *templum*, *Ordinis Praedicatorum*, 9, 16, 42, 43, 144, 146, 203, 218, 224, 257, 273, 277, 327, 337.
Trzcinski Christophorus, *Archipresbyter crac. B. Mariae Virginis*, 37, 39, 54, 56, 83, 98, 121, 149, 154, 177, 181, 186, 187, 190, 191, 213, 233, 249, 263, 286, 297, 303, 308, 323, 332.
Trzcinska Anna Caecilia, *Abbatissa Staniatkoviensis*, 14, 106, 145, 148, 154, 181.
Trzczew (Dyrzchovia), 270.
Trzebnicki Christophorus, *S. J.* 45.
Tumultus inter studiosos crac. et Je-suitas, 203, 204, 224.
Tunguin, *insula*, 321.
Turcae, 20, 21, 22, 23, 25, 28, 53, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 78, 81, 85, 148, 152, 182, 183, 224, 226, 258, 294, 307, 319.
Turcia, 87.
Turowski Joannes S. J. 31.
Turzina, *benef.* 317, 320, 338.
Tusculum, 179.
Tybet, 311.

- Tyminski Florianus S. J. 190, 277.
 Tyra, fluvius, 22, 28, 58, 59, 60, 61, 67, 68.
 Tyszk, S. J. 337.
 Tyszkiewicz Georgius, Canonicus crac. Sufiragan. Viln. 161, 187, 300.
 — Georgius S. J. Provincialis, 47, 75, 77, 78, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 120, 122, 133, 137, 138, 139, 141, 146, 149, 150, 152, 153, 154, 159, 164, 165, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 177, 181, 185, 188, 196, 197, 199, 200, 208, 209, 212, 214, 219, 223, 228, 283, 300.
 — Palatinus Brestensis, 39.
 Tyzenhaus Gothardus, Castellanus Vendensis, 68.

U.

- Ukraina, 332.
 Ulenbrochius, Proconsul Rigae, 68.
 Ulissipona, oppidum, 310.
 Ulricus, Syndicus Romanus, 68.
 Universitas crac. 54, 55, 72, 75, 76, 88, 127, 131, 132, 133, 143, 195, 236, 254, 276, 299, 330, 337, insuper v. Academia crac.
 — Album, 162.
 — Rector v. Najman Jacobus.
 Urbanus VIII. Summus Pontifex Rom. 155, 162, 163, 167, 168, 175, 177, 179, 181, 184, 185, 189, 196, 201, 206, 218, 219, 221, 232, 233, 235, 236, 237, 238, 239, 242, 247, 248, 249, 250, 254, 257, 260, 261, 273, 274, 278, 279, 285, 289, 299, 326, 330, 336, 337.
 — Joannes S. J. 36, 40.
 Uscie (Usciensia bona) 84, 85.
 Ustiensis, Collega maior et Procurator Universitatis crac. 121.
 Ustinus Andreas Adamus S. J. 158, 161, 174, 176, 196, 226, 301, 308, 309, 322, 332, 337.

V.

- Vachocius Andreas, Rector Domus Probationis S. J. crac. 44, 84, 85, 104, 146, 147, 177, 255, 270, 276, 281, 293.

- Vaierowna, 333.
 Valachi v. Walachi.
 Valachia, 20, 21, 22, 30, 31, 32, 41, 78.
 Valachiae Princeps v. Alexander P. V.
 Valaska Anna Virgo, 71.
 Valaski Joannes, 71.
 Valentinus Martyr St. 98.
 — Mathias S. J. 19, 85, 175, 245.
 Valtman Dhauza, Capitaneus Gustavi Adolphi, 272.
 Vapowska Catharina, Vita, liber P. Wysocki S. J. 96.
 Varmia, 253.
 Varsavia, 8, 10, 25, 26, 31, 33, 34, 45, 54, 71, 74, 75, 78, 86, 91, 95, 99, 121, 122, 126, 129, 130, 131, 135, 136, 141, 147, 155, 157, 159, 162, 163, 165, 167, 168, 169, 171, 173, 185, 210, 238, 239, 240, 245, 248, 251, 252, 265, 272, 275, 281, 284, 585, 290, 291, 300, 301, 306, 307, 310, 315, 321.
 — Domus Professa S. J. 42, 99, 241, 245.
 — Forum, 227.
 Vasarhelini Daniel S. J. 26, 42, 121, Vendensis Castellanus v. Tyzenhaus Gothardus.
 Veneta urbs, 189.
 Veneti, 41, 189, 237, 329, 330, 337.
 Venceslaus St. Martyr, 140.
 Vexilliferus crac. v. Chelmski.
 Vice-Cancellaria Regni Polon. v. Zamoyska.
 Vice-Cancellarius Regni Poloniae, vide Leszczynski Venceslaus, » Zamoyski Thomas.
 Vice-Capitaneus crac. v. Cichocki.
 Vice-Regens crac. v. Rożanka.
 Victoris Sti. Martyris corporis translatio, 258.
 Vieiski, Baccalaureus crac. 287.
 Vielunium, oppidum, 210.
 Vielunesis Cyprianus, S. J. 107.
 Vienna, 50, 111, 121, 124, 183, 301, — Academia viennensis, 111, 213.
 — Collegium S. J. 33, 111.
 Vilcius Petrus S. J. 33, 35.
 Vilna, 4, 94, 95, 96, 116, 179, 207, 214, 240, 261, 262.

Vilna, Academia S. J. 151, 214.
 — Collegium S. J. 116, 262.
 — Palatina v. Chodkievicia.
 — Palatinus v. Chodkievicius Carolus,
 — v. Sapieha Leo.
 — Suffraganeus, v. Tyszkiewicz Georg.
 Virginis Bmae templum (parochia)
 crac. 9, 16, 42, 43, 53, 71, 98, 100,
 101, 102, 106, 112, 131, 151, 157,
 189, 199, 218, 222, 295, 297, 307,
 308, 323, 326.
 — Cantor, 188.
 — Coemeterium, 107, 113, 116.
 — Concionator Dominicanus, 250.
 — Schola parochialis, 188, 230, 231,
 265, 279, 317.
 — Scholae Magister, 199, 211.
 Visio et extasis v. Bonikowski.
 Visitator Provinciae Polon. et Li-
 tuan. v. Lambertengus.
 Visnicz, oppidum, 150, 152.
 Vistula, 57, 74, 85, 175, 199, 302.
 — inundatio extraordinaria, 57, 301.
 Vitellius Jacobus, prof. Acad. crac.
 et Decanus Facultatis philosoph.
 122.
 Vitellescus Mutius S. J. Praepositus
 Generalis, 1, 39, 47, 52, 81, 83, 94,
 120, 152, 155, 160, 162, 165, 172,
 173, 185, 213, 215, 216, 235, 263,
 270, 286, 291, 301, 310, 314.
 Vitepscium, urbs, 149, 150.
 Vladislaus, Princeps, filius Sigismundi
 III. 33, 50, 53, 58, 59, 60, 66, 67,
 69, 70, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 100,
 233, 239, 242, 251, 315.
 Voinicensis Albertus, S. J. 41.
 Vokacz, Pragae decollatus, 51.
 Volberius Bartholomaeus S. J. 31.
 Volfgangus S. J. 321.
 Volhinia, 117, 151, 332.
 — Palatina v. Anna de Stenberg.
 Votum non nubendi v. Gorecka et Li-
 gęzina.
 Vratislavia (Vlădislavia, Włocławek),
 116.
 — Praelati vratislavienses, 116.
 Vrowiecki Casimirus, Frater S. J.
 315.

W.

Wąchocius v. Vachocius.
 Waczewski, Praefectus peditatus ar-
 censis crac. 250, 265.
 Wągrowski Stephanus S. J. 107, 150,
 154, 164, 172, 174, 177, 182, 219,
 233, 255, 256, 263, 277, 284.
 Walachi (Valachi) 22, 23, 25, 28, 29, 59.
 Warszawicki (Warszewicki) Stan. S.
 J. 95.
 Wawrowicz Mathias, Frater S. J. 304,
 326.
 Wawrzynczyce, pagus in decanatu
 Prosovicen. 39, 173, 208.
 Wawrzynowicz Nicolaus S. J. 113.
 Wązinski (Ważyński) 85, 160.
 Weiher Melchior, Palatin. Culmensis,
 271.
 Wewelius Baptista, legatus Wezyri,
 68, 69.
 Wezyr, campiductor Turcarum, 68.
 Wężyk Joannes, Archieppus Gnesnensis,
 19, 41, 66, 72, 100, 101, 103, 106,
 137, 139, 141, 142, 161, 172, 176,
 277, 283, 298, 299, 300.
 Widawski Wężyk Mathias benefactor,
 146, 169, 172.
 Widermann, Proconsul crac. 93.
 Widermanowa, benef. 177.
 Wieclawice (Więclawice) 46, 126,
 212.
 — Parochus 127, 230.
 Wielewicki Joannes S. J. Praepositus
 Domus ad S. Barbaram, 1, 2, 9, 12,
 21, 39, 44, 45, 46, 47, 55, 64, 74,
 83, 86, 92, 94, 100, 102, 105, 107,
 108, 120, 121, 122, 130, 137, 147,
 149, 150, 153, 164, 171, 173, 177,
 192, 197, 199, 209, 210, 214, 218,
 230, 231, 254, 259, 276, 283, 302,
 314, 327, 329, 330, 331, 332.
 Wielicka, oppidum, 242, 260, 266,
 269, 303, 329.
 — Quartuale wielicense S. J. 187, 188,
 275, 291, 295, 306, 315, 320, 323.
 — Salifodinae, 22, 186.
 — donatio 209.
 Wielkonocensis Andreas, Pseudo-
 minister haereticus, 225.

Wielopole, pagus in decanatu Rop-
czycensi, 54, 300, 301.
— Parochus benef. 106.
Wieloweiska virgo benef. 148, 150,
161, 226.
Wielunensis Judex v. Szyszkowski.
Wieruszyce, pagus, 119.
Wilcogorski, Can. crac. 149.
Wilczek M. adversarius S. J. 131.
Wilski Joannes, Novitius S. J. 324.
Wisniowska, benef. 177.
Wisenberg Joannes, Proconsul crac.
benef. 64, 77, 85, 89, 98, 107, 108,
112, 118, 121, 159, 164, 174, 177,
180, 188, 224, 263, 270, 281, 313,
322, 323, 338.
Wisenbergowa, benefactrix, 316.
Wisnicensis arx, 142.
Witkowski Stanislaus, Magnus Oeco-
nomus Regni Polon. 19, 36, 47, 91,
140, 154.
Witowski, Magnus Procurator arcis
cracov. 174, 263.
Witwinski Stanislaus S. J. Rector
Collegii Ostrogiensis, 267.
Wladislawski (Ladislawski) 129, 135.
Wnuczkowna Anna, benef. 147.
Wociechowicz Lucas, S. J. 317, 320,
322, 323.
Wodnanski Nathanael, Pragae in pa-
tibus suspensus, 51.
Woienski Mathias, Doctor, Vicecan-
cellarius Academiae crac. 131, 174.
Woinicensis Albertus, S. J. 174.
Woinicki, Doctor Medicinae, Procon-
sul crac. 108.
Wolski Nicolaus, Supremus Marsalcus
Regni Poloniae, 130, 131, 154.
Wołowiczowa, mater P. Tyszkiewicz
S. J. 213.
Wolucki Philippus, Castellanus Raven-
sis, 150, 244.
— Paulus, Prior Mogilensis, postea Ep-
pus Luceoriensis, Cuiaviensis 4, 20,
41, 54, 89, 106, 115, 116, 117, 137, 187.
Woyszenski, Typographus cracov. 231.
Wroniawski Albertus S. J. 79, 90.
Wrzescius, primipilarius, ad Cecoram
occisus, 24.

Wybiczek Simon S. J. 31.
Wydra Venceslaus S. J. 45.
Wysocki Simon S. J. 13, 14, 83, 93,
94, 95, 96, 97, 147.

X.

Xaverius Franciscus Stus. S. J. v.
Franciscus.
Xistus, Martyr, 98.

Z.

Zabielski Stanislaus S. J. 106, 174,
179.
Zaborowski Paulus S. J. 47.
Zacharia, benefactor, 106.
Zaduski, adversarius S. J. 191.
Zadzim, pagus in Polonia maiori, 116.
Zaglic Daniel, Scabinus altioris ordi-
nis crac. 134.
Zagorski Petrus, benef. 251, 266.
Zaierski, Praelatus crac. 41, 78, 79.
Zakrzewski Stanislaus, Canonicus re-
gularis et T. D. 114, 120, 122, 123,
129.
Zalanska, virgo benef. 311.
Zalaszewski, benef. 54.
Zaleski Daniel S. J. 308.
Zaluscius Joannes S. J. 79, 107, 320,
323, 337, 338.
Zaluski Martinus, Academicus crac.
269.
Zaluski vide Kałuski.
Zamoyska, Vicecancellaria, Palatina
Kiioviensis, 93, 302.
Zamoyski (Zamoscius) Thomas, Vice-
cancellarius, Palatinus Kiioviensis,
32, 244, 293, 302, 310, 311, 330, 332,
335.
Zamoscius Joannes, campiductor
exercit. pol. 23, 30.
Zampo Petrus, S. J. martyr Japon. 109.
Zaporovienses Kozaci, 58, 61, 62, 66,
67.
Zaportowicz, Collega maior crac. 153.
Zaralinski Albertus, civis crac. 177.
Zaremba, Graboviensis Capitaneus,
194, 195.
Zasanska Catharina, virgo benef. 118,
141, 148.

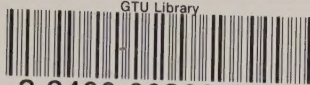
- Zator, 174, 332.
 — Capitaneus v. Lesniowski Paulus.
 Zbarasz, 160.
 — de, Dux Christophorus, 160, 161, 269, 273.
 — de, Dux Georgius, Castellanus crac.
 8, 9, 10, 46, 57, 74, 75, 76, 78, 87, 88, 101, 104, 127, 135, 151, 158, 208, 211, 232, 235, 237, 240, 242, 265, 266, 269, 291, 292, 293, 306, 311, 312, 315.
 Zberowski Canonicus Crusvicensis, 209.
 — Matthaeus S. J. 174, 209, 332.
 Zbilitowska Felicia, virgo, 177.
 Zborow, 36, 195, 221.
 Zborowski Matthaeus, Castellanus Oswiecimen. 105, 107, 122, 279.
 Zebrzydowski de Zebrzydowice, Nicolaus, palatinus et generalis capitaneus cracov. 1, 2, 5, 11, 16, 52, 121.
 — Joannes, Capitaneus Lanckoronensis, Ensifer Regni Poloniae, 1, 19, 52, 121, 186, 188, 235, 236, 237, 242, 260, 266, 282, 290.
 Zegocki Joannes S. J. 107, 159, 174, 176, 196, 226.
 — Judex, benefactor, 157.
 Zelecki Jacobus, 97.
 Zemplinensis comitatus in Hungaria, 281.
 Zeronscius Petrus, Secretarius Regius, 32.
 Zerzinski S. J. 16.
 Zerzyna, villa, 264.
 Zerzynski Joannes, Officialis cracov. hostis S. J. 17, 18, 92, 103, 129, 130, 143, 144, 145, 146, 147, 162, 163, 165, 179, 192, 197, 199, 205, 208, 218, 219, 250.
 Ziatecium, oppidum, 51.
 Zielenice, pagus, 208.
 Zielinski, legatus ad Turcas, 62, 67.
 Zienowicz Nicolaus, Boguslaus Plocen. castellanus, 59.
 Zlotnicki, benefactor, 262.
 Żółkiewski (Zolkievius) Stanislaus, Supremus Dux exercituum et Regni Cancellarius, 3, 21, 22, 23, 26, 27, 29, 31, 32.
 Żółkiewska, Cancellaria Regni, 106.
 Zolkva, 26, 30.
 Żorawinski Stanislaus, Belzensis Castellanus, 69.
 Żorawski Nicolaus S. J. 48.
 Zostanski Florianus benef. 31.
 Zurkiewiczowa Catharina, benef. 14, 79, 83, 91, 122, 149.
 Zwancum, oppidum, 58, 68.
 Zwolinski, benef. 148, 161.
 Zwierzynecense Monasterium monial. 46.
 Zytek Albertus, Cantor templi crac. S. Barbarae, 173.
 Zywec, (Żywiec) oppid. 332, 337.
 Zywiecensis Capitaneus, 303.
 — missio S. J. 313, 314.

DATE DUE

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

GTU Library

3 2400 00390 9219

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.

